A. Burnell

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber,

Professor o. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, der Asiatic Society of Bengal in Calcutta, der Bombay Branch Royal Asiatic Society, der American Oriental Society, und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg, und der Académie des Inscriptions in Paris, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Elfter Band.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1871.

Die

Taittirîya-Saṃhitâ.

Herausgegeben

von

Albrecht Weber.

Erster Theil.

Kâṇḍa I—IV.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1871.

Georg Bühler

und

William Dwight Whitney

dankbarlichst zugeeignet.

Vorwort.

Diese Ausgabe der Saṃhitâ des schwarzen Yajurveda beruht auf folgenden Quellen.

I. Saṃhitâpâṭha.

A. meine im Frühjahr 1861, Dank der Liberalität der Herren Taschereau und Reinaud, damaligen Chefs der Bibliothèque Impériale, hier in Berlin gemachte Abschrift von Paris Dev. 17, 1-8. Treffliche Handschrift, mit Accenten, früher in Eugène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 78. çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane kârttika va dya taddine idaṃ pustakaṃ samâptaṃ | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkara ṭoṃkekareṇa likhitaṃ | he pustake yâce ase | çrîkṛishṇârpaṇam astu |. — kâṇḍa II foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare uttarâyaṇe paushe mâse va dya pakshe tṛitîyâguruvâsare taddine idam p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ | gopinâthabhaṭayâṃce pustaka ase | çrîk. astu |. — kâṇḍa III foll. 47 ohne Datirung. — kâṇḍa IV foll. 65 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane varshâ ṛitû adhikaçrâvaṇamâsi va dya pakshî guruvâsare taddine idaṃ p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ | . — kâṇḍa V foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare çuddha 14 caturdaçî taddine idam p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkaraṭokekareṇa likhitaṃ. — kâṇḍa VI foll. 75 çake 1747 bhâdrapada va dya saptamî taddine idaṃ p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ |. — kâṇḍa VII foll. 64 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane âçvina va dya caturdaçî taddine idaṃ p. s. | veṇ. abh. likh. | Der Name des Schreibers ist überall gelb überstrichen, aber mittelst eines Spiegels von der Rückseite lesbar; das erste Buch erscheint nach Obigem als später geschrieben als die übrigen!

B. die Ausgabe in der Bibliotheca Indica der Asiatic Society of Bengal, Heft 1—23. 1854—1870 (bricht mit III, 4, 10 ab), herausgegeben der Reihe nach von

E. Roer (nros. 1–8 bis I, 4, 46), von Roer und E. B. Cowell (nros. 9–13 bis I, 8, 19), von Cowell allein (nros. 14–19 bis II, 6, 8), von Râma Nârâyaṇa Vidyâratna (nro. 20. 21 und 22 halb bis III, 2, 8), und von Maheçacandra Nyâyaratna (nros. 22. 23 von III, 2, 9 an).

E. ein von Professor G. Bühler in Bombay am 31. Dec. 1870 erhaltenes gutes Manuscript des ersten kâṇḍa, mit Accenten; foll. 101 tapasyâparapañcamyâṃ vatsare ca virodhini | gañgâdharaḥ samalikhat prathamâshṭakapustakaṃ.

F. Mâdhava's, resp. Sâyaṇâcârya's Vedârthaprakâça; ein ziemlich gutes von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Königliche Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes Manuscript, ms. or. fol. 603–608, in 1060 foll. (603 I, 1-4 foll. 299, 604 I, 5-8 foll. 154, 605 II, 1-6 foll. 151, 606 III, 1-5 fol. 93, 607 IV, 1-7 foll. 207, 608 V, 1-7 foll. 54 und VI. VII, 1-5 foll. 102), saṃvat 1837 (so am Schluſs von II. IV. V u. VII) geschrieben von Gaṇeçadîkshita (V). Der Wortlaut des erklärten Textes ist in den einzelnen Büchern dieses Commentars verschieden mitgetheilt, entweder nämlich ganz (so in III) oder nur mit den Anfangs- und End-akshara der Stelle (so in IV ff.)

W. eine treffliche Handschrift, mit Accenten, von Professor W. D. Whitney in New Haven Conn. am 6. März 1871 geliehen erhalten; kâṇḍa I foll. 85; II foll. 91; III foll. 54; IV foll. 71; V foll. 87; VI foll. 88; VII foll. 63. Ein zweites Schluſsblatt (Wb.), datirend saṃvat 1854, ist hinten angebunden (beginnt mit: âtmâ raçmâyaḥ).

Pet. W. bezeichnet das Petersburger Wörterbuch, resp. die darin benutzte anscheinend nicht sehr korrekte Handschrift der Ts.

II. Padapâṭha.

C. meine, Dank den bei A angegebnen Verhältnissen, im Frühjahr 1861 hier in Berlin gemachte Collation von Paris Dev. 16, 1-3. Treffliche Handschrift, mit Accenten, ebenfalls (wie A) früher in Eugène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 116 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa çuddhapaurṇimâ induvâsare taddine âpastambasya padeṃ prathamâshṭakaḥ samâptaḥ | ayam ashṭakâ (etwa 14 akshara schwarz überstrichen) sya | idaṃ

hasta aksharam ciṇety upanâmaka râmacandreṇa likhitam, çrî çubham bhavatu | bâpû bhaṭa (dies und das folgende mit rother Dinte geschrieben) abhyaṃkareṇa svaritam | (8 akshara schwarz überstrichen) syedam pustakam (9 akshara schwarz überstrichen). — kâṇḍa II foll. 202 çake 1738 dhâtṛinâma ° kârtika kṛishṇa 1 saumya pustaka samâptâḥ | (etwa 16 akshara schwarz überstrichen) | iti dvi° padem samâptâḥ | âpastamba | bâpûbhaṭa abhyaṃkaraṭoṃkekarasyedam pustakam. — kâṇḍa III foll. 75 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare çrâvaṇaçuddha pratipadâ saumyavâsare taddine idam tṛitîyâshṭakapadasya pustakam samâptam | idam pustakam (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) hasta aksharam ciṇety upanâmakena râmac. likh. | adṛiçyabhâvân mativibhramatvât padârthahînam (!) likhitam mayâ 'tra | tat sarvam âdyaiḥ (!) pariçodhanîyam kopam na kuryât khalu lekhakasya || — kâṇḍa IV foll. 101 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa va dya 1 mañgalavâra taddine pustakam samâptam | (einige 20 akshara schwarz überstrichen) gâḍagîlety upanâmaka apâbhaṭena likhitam (einige 30 roth geschriebene akshara schwarz überstrichen). — kâṇḍa V pañcamâshṭakapade samâptaḥ | çake 1739 îçvaranâmasaṃvat phâlguṇaçuddhashashṭhî guruvârî tṛitîyapraharîm samâptâḥ | kṛishṇâjî yaṃtâtmaja (wohl paṃtâ° für paṃḍitâ°? der Rest schwarz überstrichen). — kâṇḍa VI foll. 114 çake 1740 bahudhânyanâmasaṃvatsare âshâḍhaçuddha 3 induvâsare taddine shashṭhâshṭakapadem tṛitîyapraharîm samâptâḥ | kṛishṇajîpaṃtâtmaja (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) syedam pustakam likhitam svârtham paropakârârtham ca | yâdṛiçî (!) pustakam dṛishṭvâ tâdṛiçam likhitam mayâ | yadi çuddham açuddham vâ ma (!) doshair na vidyate | çrîsiddheçvaraprasan | gaṇapatiprasan | çrîlakshmînṛisiṅhârpaṇam astu | (zwei Zeilen roth geschrieben, schwarz überstrichen). — kâṇḍa VII foll. 91 saptamâshṭake pade samâptaḥ | çake 1741 pramâthî nâma saṃvat çrâvaṇaçuddha 13 budha vârî sâyaṃkâlî samâptaḥ | (12 akshara überstrichen) ṇa likhitam | svârtham paropakârârtham ca | siddheçvarârpaṇam astu | çiv | yâdṛiçam pustakam dṛishṭvâ tâdṛiçam likhitam mayâ | yadi çuddham açuddham vâ ma (!) dosho na vidyate | (10 akshara überstrichen) rasyedam pustakam | puṇe mukâmî likhitam | (c. 20 akshara roth geschrieben, schwarz überstrichen).

D. ein von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Kön. Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes treffliches Manuscript, mit Accenten, ms. or. qu. 526, in 555 foll. kâṇḍa I foll. 77; — II foll. 90; — III foll. 44; — IV foll. 82; — V foll. 103; — VI foll. 88; — VII foll. 71. — I çake 1645 çobhakṛit saṃvat | jyeshṭhaçuddhacaturdaçî guruvâsare taddine sâyaṃkâle prathamâshṭaka padem samâptaḥ. — II çake 1645 çobhakṛit |. — III-V ohne Datum. — VI çake 1647 viçvâvasunâmasaṃvatsare caitramâse site pakshe pañcamyâm bhaumivâsare | taddine shashṭhâshṭakapadem samâptaḥ. — VII çake 1647 viçvâvasunâmasaṃvatsare vaiçâkhamâse site pakshe tṛitîyâravivâsare | taddine sâyaṃkâle saptamâshṭakapadem samâptaḥ | çrîr astu | çubham bhavatu | dṛishṭipradoshât smṛitivibhramâd vâ yat kiṃcid ûnam likhitam mayâ 'tra | tat sarvam âryaiḥ pariçodhanîyam kopam na kuryât khalu lekhakasya ||

Wirkliche Varianten finden sich in diesen Mss. nicht vor[1]. Die Differenzen beschränken sich nur auf Nachlässigkeiten, Bequemlichkeitssünden oder Mifsverständnisse der Schreiber. Insbesondere findet in ihnen in Bezug auf einzelne orthographische Eigenthümlichkeiten, resp. saṃdhi-Fälle keine feste Consequenz statt. Und zwar betrifft dies hauptsächlich theils die wechselnde Behandlung der finalen Laute (so erscheint finales n vor Palatalen als ṃ, n oder ñ, vor Dentalen inclus. l als ṃ oder n, — finales t oder m vor n als ṃ oder n[2] u. dgl.; finaler visarga steht oder fehlt vor Gruppen, die mit von einer tenuis gefolgtem s anlauten), theils die freilich meist ziemlich consequent festgehaltene defektive Schreibung einiger Gruppen, wie ṅt, ṅdh für ṅkt[3], ṅgdh, — ty, tr, tv, dv, dhy für tty[4], ttr, ttv, ddv, ddhy, — ṃt, ṃdh für ntt, nddh, wie denn überhaupt die Nasale ṅ, ñ, n vor den übrigen sparça ihres varga in der Regel blos durch den anusvâra (ṃ) gegeben sind. Es stehen diese offenbar rein aus Bequemlichkeit entstandenen defectiven Schreibungen im schärfsten Gegensatze zu den von der Theorie, wie sie uns im 14ten Buche des Prâtiçâkhya vorliegt, geforderten Verdopplungen, von denen sich einzelne Spuren in der That auch in den Handschriften zeigen, so z. B. die Schreibungen von rtt, rddh, lyy, vṇṇ (Prât. 14, 4. 2), welche letztere Schreibung speciell dann weiter ihrerseits durch den Umstand, dafs das v gelegentlich mit virâma geschrieben und dies für u verlesen ward[5], zu den kuriosen Unformen °krâvuṇṇe (z. B. II, 2, 5, 1), °dâvunne (z. B. I, 6, 12, 3) geführt hat! Ich habe in allen diesen Fällen theils eine feste, dem

[1] abgesehen von einer unerheblichen Differenz am Schlufs von V, 5 in Bezug auf Eintheilung des Textes.

[2] so erscheint in den Unterschriften der anuvâka bei Zählung der Wörter bald ekâṃ na bald ekân na, was in der That sowohl durch ekâm als durch ekât erklärt werden kann; wegen ekasmân na pañcâça im Text selbst (VII, 4, 7, 1, vgl. auch V, 1, 9, 1) habe ich die Schreibung ekân (Ablativ) vorgezogen.

[3] ja sogar ṃtr für ṅktr, s. V, 5, 18, 1.

[4] ohne den padapâṭha würde z. B. in IV, 1, 10, 1: yad aty (lies atty) upajihvikâ leicht ein Mifsverständnifs stattfinden.

[5] hiezu vgl. z. B. auch I, 2, 8, 2 dhûrushâhau bei E. für dhûrshâhau.

generellen Usus der Mss. entlehnte Orthographie durchgeführt, unter Berücksichtigung der im Prâtiçâkhya erwähnten Abweichungen[1], die durchweg eben auch durch die Mss. bestätigt werden, theils sowohl den defektiven als den luxurirenden Schreibungen gegenüber die richtige, resp. einfache Form hergestellt[2].

Im Uebrigen schliefst sich die Ausgabe möglichst getreu an die Mspte an. Nur was die Interpunktion betrifft, war es, theils im Interesse der Deutlichkeit überhaupt, theils um die liturgische Verwendung des Textes anschaulich zu machen, geboten weiter zu gehen, als diese, zumal in den prosaischen Sprüchen und Stücken, es thun. Die von mir zugefügten Abtheilungsstriche (|) schliefsen sich in der Regel an die Satz-Abtheilungen des Commentars an; sie markiren sich, gegenüber den von den Mspten selbst gegebenen dgl., als zugefügt mehrfach dadurch, dafs der saṃdhi über sie hinweg geht; leider aber freilich nur für die Fälle, wo eben ein saṃdhi stattfindet, während da, wo kein dgl. vorliegt, es an einer Ursprungsmarke für sie fehlt. Vom siebzehnten Bogen an (III,1,11,1) habe ich daher auch statt dieses Striches (|) vielmehr den Punkt (.) verwendet, so dafs von da ab alle dgl. Striche wirklich den Handschriften entlehnt sind. Auf absonderliche Fälle der pâda-Theilung in Versen, wie sich deren mehrfach in den Mspten finden (z. B. I, 7, 8. III, 2, 8, 2), habe ich stets speciell aufmerksam gemacht, während ich andrerseits in den Fällen, wo innerhalb eines Verses, was ebenfalls mehrfach geschieht, die ardharca-Abtheilung in den Mspten mangelt, dieselbe nicht hergestellt habe.

Es ist dies die erste Ausgabe einer vedischen Saṃhitâ, bei welcher, Dank sei es der trefflichen Ausgabe des Taittirîya-Prâtiçâkhya durch Prof. Whitney und der Güte, mit

---

[1] ich schreibe daher, ausgenommen in den Ausnahme-Fällen des Prât., stets: °◡̇ç c°, °ñ ch°, °ñ j°, °n t°, °ṅ l°, °nt s°, und lasse den visarga vor Gruppen, die mit von einer Tenuis gefolgtem s anlauten, stets aus.

[2] bei dem so häufigen Worte runddhe (rundhe, ruṃdhe in den Mss.) könnte man allenfalls auch die Schreibung der Mss. vertheidigen; man müfste dann annehmen, dafs die Endung nur e sei, nicht te (vgl. içe, duhe).

der er mir schon vorläufig die Aushängebogen des zweiten Theiles derselben so wie insbesondere seinen Index der darin resp. im schol. dazu citirten Stellen der Ts. zur Disposition stellte, durchweg eben auf das Prâtiçâkhya (= P) hat Bezug genommen werden können. Aufserdem habe ich in den Noten theils kritische Bemerkungen mancherlei Art zum Texte selbst, insbesondere zur Behandlung desselben im Padapâṭha, gegeben, theils dieselben stets durch eine dem schol. entlehnte kurze Angabe über den viniyoga eingeleitet.

Jedem anuvâka folgen im Uebrigen theils Angaben der Parallelstellen (vier Zahlen bedeuten die Ts. selbst, B = Tait. Brâhmaṇa, K = Kâṭhaka, K. Açv. = Kâṭhaka Açvamedhagrantha, Vs. = Vâjasaneyi Saṃhitâ, Ç = Çatapatha Brâhmaṇa, Kâ. = Kâtîya çrauta sûtra, Ṛ. = Ṛiksaṃhitâ; die andern Abkürzungen sprechen für sich selbst), theils Auszüge aus dem Padapâṭha, mit den Original-Accenten versehen. Ich hoffe in denselben alles Wichtigere mitgetheilt zu haben (insbesondere z. B. alle irgendwie erheblichen Fälle, in denen finales a der Saṃhitâ aus e oder finales â aus âḥ entstanden ist, u. dgl. mehr). Durch Aufnahme des avagraha in den Text selbst und Markirung der Wörter, bei denen kein avagraha stattfindet, ward es unnöthig, alle Composita in ihrer Padap.-Form besonders aufzuführen. Eine specielle Darstellung und Kritik des Padapâṭha denke ich in dem zweiten Theile dieser Ausgabe zu geben oder derselben folgen zu lassen.

Wegen der grofsen Schwierigkeit des mit Zeichen aller Art überhäuften Satzes sowohl als der Correctur, die ich ganz allein zu lesen hatte, da wir in Deutschland nicht in der glücklichen Lage sind, uns dafür einen jungen Paṇḍit halten zu können, bitte ich um billige Nachsicht für etwaige Druckfehler und Versehen. — Die Kön. Academie der Wissenschaften hat, wie früher der Aufrechtschen Ausgabe des Ṛik, so auch dieser meiner Arbeit bereitwillige Unterstützung gewährt.

Berlin, 18. Juli 1871. A. W.

Taittirîya-Saṃhitâ.

1*. puroḍâçîyam (1, 1, 1-13).

1. [a] ishé tvo 'rjé tvâ | [b] vâyáva[1] stho 'pâ-'yáva stha [c] devó vaḥ savitā́ prā́ 'rpayatu çréshṭha-tamâya kármaṇa | [d] ā́ pyâyadhvam aghniyâ deva-bhâgám, ū́rjasvatîḥ[2] páyasvatîḥ[2] prajā́-vatîr anamîvā́ ayakshmā́ | [e] mā́ va stená îçata, mā́ 'ghá-çaṃso | [f] rudrásya hetíḥ pári vo vṛiṇaktu | [g] dhruvā́ asmín gó-patau syâta bahvī́r | [h] yájamânasya paçū́n pâhi || 1 || ishé, trícatvâriṃçat || 1 ||

B. 3, 2, 1, 1-5. — K. 1, 1. 30, 1. — Vs. 1, 1. Ç. 1, 7, 1, 2-8. Kâ. 4, 2, 1-11. — vâyaváḥ — upâyava ity úpa-âyaváḥ — preti | arpayatu | çreshṭhátamâyeti çreshṭhá-tamâya | karmáṇe | eti — devabhâgam iti deva-bhâgam — ūrjásvatîḥ | payásvatîḥ | prajâvátîr iti prajâ-vatîḥ — ayakshmâḥ — vaḥ — aghaçáṃsa ity agha-çaṃsaḥ — parîti — gopátâv iti go-patau.

2. [a] yajnásya ghoshád asi | [b] práty-ushṭaṃ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayaḥ[1] | [c] pré 'yám agâd dhishánâ barhír ácha, mánunâ kṛitā́ sva-dháyâ ví-tashṭâ | tá ā́ vahanti ka-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375 ff.

1, 1-13. darçapûrṇamâsamantrâ âdhvaryavâḥ; 1-3 parvadinakartavyam; 1. vatsâpâkaraṇam. [1] s. P. 9, 1. A pflegt übrigens den visarga zu schreiben, doch nicht regelmäſsig. [2] ohne avagraha.

2. barhirâharaṇam. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

váyaḥ purástâd[1], devébhyo júshṭam ihá barhír â-sáde || [d] devā́nâm pari-shûtám asi | [e] varshá-vṛiddham asi | [f] déva-barhir[2] mā́ tvâ 'nváñ[1], mā́ tiryák[1] | [g] párva te râdhyâsam | [h] â chettā́ te mā́ risham | [i] déva-barhiḥ[2] çatá-valçam ví roha, sahásra-valçâḥ || 1 || ví vayáṁ ruhema | [k] pṛithivyā́ḥ sam-pṛ́icaḥ pâhi | [l] su-sambhṛitâ tvâ sám bharâmi | [m] ádityai rā́snâ 'sî, 'ndrâṇyaí saṃ-náhanam | [n] pûshā́ te granthím grathnâtu, sá te mā́ " sthâd | [o] índrasya tvâ bâhú-bhyâm úd yache, bṛ́ihaspáter[1] mûrdhnā́ harâmi | [p] urv̀ antárikshaṃ[1] ánv ihi | [q] devaṃ-gamám asi || 2 || sahásravalçâ, ashṭā́triṁçac ca || 1 ||

B. 3, 2, 2, 2-9. — K. 1, 2. 31, 1. — pratyúshṭam iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — preti — svadhayeti sva-dhayā́ | vitashṭeti vi-tashṭâ | te | eti — purastā́t — âsada ity â-sadè — parishûtam iti pari-sûtam — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — devàbarhir iti devà-barhiḥ | çatavàlçam iti çata-valçam | vîti — sahasràvalçâ iti sahasrà-valçâḥ | vîti — sampṛica iti sam-pṛicàḥ — su-sambhṛiteti su-sambhṛitā́ | sam iti — saṃnahànam iti saṃ-nahànam — saḥ — mâ | eti | sthât — bâhubhyâm iti bâhu-bhyâm | ud iti — anv iti — devaṃgamam iti devaṃ-gamam.

3. [a] çúndhadhvaṃ daívyâya kármaṇe deva-yajyā́yai | [b] mâtaríçvano[1] gharmò 'si | [c] dyaúr asi, pṛithivỳ asi | [d] viçvá-dhâyâ asi paraméṇa dhā́mnâ | [e] dṛ́iṁhasva, mā́ hvâr | [f] vásûnâṁ pavítram asi çatá-dhâraṃ, vásûnâm asi sahásra-dhâraṁ | [g] hutá stokó hutó drapsò | [h] 'gnáye bṛihaté nā́kâya | svā́hâ[1] dyā́vâ-pṛithivī́bhyâṁ | [k] sā́ viçvā́-"yuḥ, sā́ viçvá-vyacâḥ, sā́ viçvá-karmâ | [l] sám pṛicyadhvam ṛitâ-varîr, ûrmíṇîr mádhumat-tamâ, mandrā́ dhánasya sâtáye | [m] só-

---

3. dohaḥ. [1] ohne avagraha.

mena tvā̃ " tanacmī́ 'ndrâya dádhi | [n] víshṇo havyáṁ rakshasva || 1 || sómenâ, 'shṭaú ca || 3 ||

B. 3, 2, 3, 1-12. — K. 1, 3. 31, 2. — Vs. 1, 2-4. Ç. 1, 7, 1, 11-21. Kâ. 4, 2, 19-34. — devayajyâyâ iti deva-yajyâyai | mâtariçvánah — viçvadhâyâ iti viçva-dhâyâḥ — hvâḥ — çatadhâram iti çata-dhâram — sahasrádhâram iti sahasrá-dhâram | hutaḥ — svâhā̃ | dyâvâpṛithivîbhyâm iti dyâvâ-pṛithivîbhyâm — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — viçvavyácâ iti viçva-vyacâḥ — viçvakarmeti viçva-karmâ | sam iti — ṛitâvarîr ity ṛita-varîḥ — madhúmattamâ iti madhúmat-tamâḥ — eti — vishṇo iti.

4. [a] kármaṇe vâm, devébhyaḥ çakeyam | [b] véshâya tvâ | [c] práty-ushṭaṁ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayaḥ | [d] dhū̃r asi | [e] dhū̃rva tám yò 'smā̃n dhū̃rvati, tám dhûrva yám vayám dhū̃rvâmas | [f] tvám devā̃nâm asi sásni-tamam pápri-tamam júshṭa-tamam váhni-tamam deva-hū̃tamam | [g] áhrutam asi havir-dhā̃nam | [h] dṛíṁhasva, mā̃ hvâr | [i] mitrásya tvâ cákshushâ pré 'kshe | [k] mā̃ bhér[1], mā̃ sám vikthâ, mā̃ tvâ || 1 || hiṁsisham | [l] urú vā̃tâya | [m] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm agnáye júshṭam nír vapâmy, agnī́-shómâbhyâm | [n] idám devā̃nâm, idám u naḥ sahá | [o] sphâtyaí tvâ, nā̃ 'râtyai | [p] súvar abhí ví khyesham vaiçvânarám[2] jyótir | [q] dṛíṁhantâm dúryâ dyā̃vâ-pṛithivyór | [r] urv àntáriksham[2] ánv ihy | [s] ádityâs tvo 'pá-sthe sâdayâmy | [t] ágne havyáṁ rakshasva || 2 || mā̃ tvâ, shâṭcatvâriṁçac ca || 4 ||

B. 3, 2, 4, 1-7. — K. 1, 4. 31, 3. — Vs. 1, 6-11. Ç. 1, 1, 2, 1-23. Kâ. 2, 3, 10-27. — pratyúshṭam iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — sasnitamam iti sasni-tamam | papritamam iti papri-tamam | jushṭátamam iti jushṭá-tamam |

4-13. pratipáddinakartavyam; 4. havirnirvâpaḥ. [1] betont. [2] ohne avagraha.

1*

vahnitamam iti vahni-tamam | devahûtâmam iti deva-hûtâ-mam — havirdhânam iti haviḥ-dhânâm — hvâḥ — preti — bheḥ — sam iti | vikthâḥ — prasava iti pra-save — bâ-hubhyâm iti bâhu-bhyâm — nir iti — agnîshomâbhyâm ity agnî-somâbhyâm — abhi | vîti — vaiçvânaram — dyâvâ-prithivyor iti dyâvâ-prithivyoḥ — anv iti — upastha ity upa-sthe.

5. [a] devó vaḥ savitó 't punâtv, áchidreṇa pávitreṇa, vásoḥ sū́ryasya raçmí-bhir | [b] ā́po devîr agre-puvo agre-guvó[1] 'gra imáṃ yajnáṃ nayatā́, 'gre yajná-patiṃ dhatta | [c] yushmā́n índro[2] 'vriṇī̃ta vritra-tū́rye, yûyám índram avri-ṇîḍhvaṃ vritra-tū́rye | [d] pró-'kshitâ sthâ | [e] 'gnáye vo júshṭam pró 'kshâmy, agnî́-shómâbhyâṃ | [f] çúndhadhvaṃ daívyâya kármaṇe deva-yajyā́yâ | [g] áva-dhûtaṃ rákshó, 'va-dhûtâ árâ-tayó | [h] 'dityâs tvág asi, práti tvâ ||1|| prithivī́ vettv | [i] adhi-shávaṇam asi vânaspatyám[3], práti tvā́ 'dityâs tvág vettv | [k] agnés tanū́r asi, vâcó vi-sárjanam | [l] devá-vîtaye tvâ grihṇâmy | [m] ádrir asi vânaspatyáḥ[3] | [n] sá idáṃ de-vébhyo havyáṃ su-çámi çamishvé | [o] 'sham ā́ vadó, 'rjam ā́ vada | [p] dyu-mád vadata | [q] vayáṃ saṃ-ghâtáṃ jeshma | [r] varshá-vriddham asi | [s] práti tvâ varshá-vriddhaṃ vettu | [t] párâ-pûtaṃ rákshaḥ, párâ-pûtâ árâtayo | [u] rákshasâm bhâgò 'si | [v] vâyúr vo ví vinaktu | [w] devó vaḥ savitā́ híraṇya-pâṇiḥ práti grihṇâtu || 2 || tvâ, bhâgá, ékâdaça ca ||5||

B. 3, 2, 5, 2-11. — K. 1, 5. 31, 4. — Vs. 1, 12-16. Ç. 1, 1, 3, 6 - 4, 23. Kâ. 2, 3, 33 - 4, 21. — ud iti — raçmibhir iti raçmi-bhiḥ — agrepuva ity ágre-puvaḥ | agreguva ity ágre-gu-vaḥ | agrè — yajnapátim iti yajna-patim — vritratûrya iti vritra-tûryè — prokshitâ iti pra-ukshitâḥ — preti — agnî-shomâbhyâm ity agnî-somâbhyâm — devayajyâyâ iti deva-

---

5. vrîhyavaghâtaḥ. [1] so (°o a°) AB; s. P. II, 16. [2] so (°n i°) AB. [3] ohne avagraha.

-yajyâyái | avádhûtam ity avá-dhûtam — avádhûtâ ity avá-dhûtâḥ — pratíti — adhishavánam ity ádhi-savánam — vânaspatyam — pratíti — visarjánam iti vi-sarjánam — devavítaya iti deva-vîtaye — vânaspatyaḥ — suçamîti su-çami — eti — eti — dyumad iti dyu-mat — saṃghâtam iti saṃ-ghâtam — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — pratîti — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — parâpûtam iti parâ-pûtam — parâpûtâ iti parâ-pûtâḥ — bhâgaḥ | asi — vîti — hiráṇyapâṇir iti hiráṇya-pâṇiḥ | pratîti.

6. [a] áva-dhûtaṃ rákshó, 'va-dhûtâ árâtayó | [b] 'dityâs tvág asi, práti tvâ pṛithiví vettu | [c] divá skambhanír asi, práti tvá 'dityâs tvág vettu | [d] dhisháṇâ 'si parvatyá, práti tvâ divá skambhanír vettu | [e] dhisháṇâ 'si pârvateyí, práti tvâ parvatír vettu | [f] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ádhi vapâmi | [g] dhânyam asi, dhinuhí deván | [h] prâ-'ṇáya tvâ 'pâ-'náya tvâ vy-ânáya tvâ | [i] dîrghám ánu prá-sitim áyushe dhâṃ | [k] devó vaḥ savitá híraṇya-pâṇiḥ práti gṛibhṇâtu || 1 || prâṇáya tvâ, páñcadaça ca || 6 ||

B. 3, 2, 6, 1-4. — K. 1, 6. 31, 5. — Vs. 1, 19. 20. Ç. 1, 2 1, 14-21. Kâ. 2, 5, 2-7. — divaḥ — prâṇâyeti pra-anâyá — apânâyety ápa-anâyá — vyânâyeti vi-anâya.

7. [a] dhṛíshṭir asi, bráhma yachá | [b] 'pâ 'gne 'gním âmá-'daṃ jahi, nísh[1] kravyá-'daṃ sedhá, " deva-yájaṃ vaha | [c] nír-dagdhaṃ ráksho, nír-dagdhâ árâtayo | [d] dhruvám asi, pṛithivíṃ dṛiṃhá, "yur dṛiṃha, pra-jâṃ dṛiṃha, sa-jâtán asmaí yájamânâya pár ûha | [e] dhartrám asy, antárikshaṃ[2] dṛiṃha, prâ-'ṇáṃ dṛiṃhâ, 'pâ-'ṇáṃ dṛiṃha, sa-jâtán asmaí yájamânâya páry ûha | [f] dharúṇam asi, dívaṃ dṛiṃha, cákshuḥ || 1 ||

---

6. peshaṇam.
7. kapâlopadhânam. [1] so (°sh) AB. [2] ohne avagraha.

dṛiᴗha, çrótram dṛiᴗha, sa-jâtā́n a. y. p. ûha | [g] dhármâ 'si, díço dṛiᴗha, yónim dṛiᴗha, pra-jā́m dṛiᴗha, sa-jâtā́n a. y. p. ûha | [h] cíta stha, pra-jā́m asmaí, rayím asmaí, sa-jâtā́n a-smaí yájamânâya páry ûha | [i] bhṛígûṇâm áñgirasâm tápasâ tapyadhvam | [k] yā́ni gharmé kapā́lâny upa-cinvánti vedhásaḥ | pûshṇás tā́ny ápi vratá indra-vâyū́ ví muñcatâm || 2 || cá-kshur, ashṭā́catvâriᴗçac ca || 7 ||

B. 3, 2, 7, 1-6. — K. 1, 7. 31, 6. — Vs. 1, 17. 18. Ç. 1, 2, 1, 3-13. Kâ. 2, 4, 26-38. 8, 16. — âmâdam ity ā́ma-adàm — nir iti | kravyâdam iti kravya-adàm | sedha | eti — antari-ksham — prâṇam iti pra-anam — apânam ity àpa-anam — dharmà | asi — citàḥ — apîti | vrate.

8. [a] sám vapâmi | [b] sám ā́po ad-bhír[1] agmata, sám óshadhayo[2] rásena | [c] sáᴗ revátîr jágatîbhir mádhu-matîr má-dhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam | [d] ad-bhyáḥ pári prá-jâtâ stha, sám ad-bhíḥ pṛicyadhvam | [e] jánayatyai tvâ sám yaumy [f] agnáye tvâ, 'gnī́-shómâbhyâm | [g] makhásya çíro 'si | [h] ghar-mò 'si viçvā́-''yur | [i] urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ pra-thatâm | [k] tvácam gṛihṇîshvâ | [l] 'ntár-itaᴗ ráksho, 'ntár-itâ árâtayo | [m] devás tvâ savitā́ çrapayatu várshishṭhe ádhi[3] nā́ke | [n] 'gnís te[4] tanúvam mā́ 'ti dhâg | [o] ágne havyáᴗ ra-kshasva | [p] sám bráhmaṇâ pṛicyasvai | [q] 'katā́ya svā́hâ[2] dvi-tā́ya svā́hâ tritā́ya svā́hâ || 1 || savitā́, dvā́viᴗçatiç ca || 8 ||

B. 3, 2, 8, 1-8. — K. 1, 8. 31, 7. — Vs. 1, 21-23. Ç. 1, 2, 2, 1-3, 5. Kâ. 2, 5, 10-26. — adbhir ity àt-bhiḥ — adbhya ity àt-bhyaḥ — agnîshomā́bhyâm ity agnî-somā́bhyâm — viçvâ-yur iti viçva-âyuḥ — antaritam ity antaḥ-itam — antaritâ ity antaḥ-itâḥ — mâ | atîti — ekatâyà.

---

8 puroḍâçaçrapaṇam. [1] so (°o a°) AB; s. P. II, 8. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AB. [4] so (°s te) AB; s. P. 6, 5.

9. [a] ā́ dada | [b] índrasya bâhúr asi dákshiṇaḥ sahásra-bhṛishṭiḥ çatá-tejâ | [c] vâyúr asi tigmá-tejâḥ | [d] pṛíthivi deva-yajany, óshadhyâs te mū́lam mā́ hiṃsisham | [e] ápa-hato 'rá-ruḥ pṛithivyaí | [f] vrajáṃ gacha go-sthā́naṃ[1] | [g] várshatu te dyaúr | [h] badhâná deva savitaḥ paramásyâm parâ-váti ça-téna pā́çair yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmás, tám áto mā́ maug | [i] ápa-hato 'ráruḥ pṛithivyaí deva-yájanyai | [k] vrajám || 1 || gacha go-sthā́naṃ[1] | [l] várshatu te dyaúr | [m] badhâná bis áto mā́ maug | [n] ápa-hato 'ráruḥ pṛithivyā́ ádeva-yajano | [o] vrajáṃ gacha go-sthā́naṃ[1] | [p] várshatu te dyaúr | [q] badhâna bis áto mā́ || 2 || maug | [r] arárus te[2] dívaṃ mā́ skân | [s] vásavas tvâ pári gṛihṇantu gâyatréṇa chándasâ, rudrā́s tvâ pári gṛihṇantu traíshṭubhena[3] chán-dasâ, ''dityā́s tvâ pári gṛihṇantu jā́gatena chándasâ | [t] de-vásya savitúḥ savé kárma kṛiṇvanti vedhása | [u] ṛitám asy, ṛita-sádanam asy, ṛita-çrī́r asi | [v] dhā́ asi, sva-dhā́ asy[4] | [w] urvī́ cā́ 'si, vásvî câ 'si | [x] purā́ krūrásya vi-sṛípo vi-rap-çinn, ud-âdā́ya pṛithivī́ṃ jîrá-dânur | yā́m airayañ[5] can-drámasi[3] sva-dhā́bhis, tā́ṃ dhī́râso anu-dṛíçya[6] yajante || 3 ||

devayájanyai vrajám, tám áto mā́, virapçin, ékâdaça ca || 9 ||

2, 6, 4, 1-4. — B. 3, 2, 9, 1-14. — K. 1, 9. 31, 8 (25, 4. 5). — Vs. 1, 24-28. Ç. 1, 2, 4, 4-5, 19. Kâ. 2, 6, 13-32. — ç̱atatéjâ̱ iti ç̱ata-te̱jâ̱ḥ — de̱va̱ya̱ja̱nîti deva-ya̱ja̱ni̱ — a̱raruḥ — go̱-sthâna̱m iti go-sthânáṃ — pa̱râ̱vatîti parâ-vati — pṛithi̱-vyâḥ | adévayajana̱ ity adéva-ya̱ja̱na̱ḥ — traishṭúbhena — ve̱dhasâḥ — dhâḥ | a̱si̱ | sva̱dheti sva-dhâ | a̱si̱ | u̱rvî | ca̱ | asi | vasvī́ | ca̱ | a̱si̱ — airáyan | ca̱ndramási.

10. [a] práty-ushṭaṃ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayo | [b] 'gnér

---

9. vediḥ. [1] so (gosth°) AB; s. P. 6, 10. [2] so (°s te) AB. [3] ohne avagraha. [4] so (°â a°) AB; s. P. 10, 18. [5] so B; °yaṃ A; s. P. 5, 20. 21. 24. [6] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16.

10. âjyagrahaṇam.

vas téjishṭhena téjasâ nísh ṭapâmi[1] | [c] go-shṭhám[1] mā́ nír mṛiksham, vâjínam tvâ sapatna-sâháu sám mârjmi | [d] vā́cam prâ-'ṇám, cákshuḥ çrótram, pra-jā́m yónim, mā́ nír mṛiksham, vâjínîm tvâ sapatna-sâhī́u sám mârjmy | [e] â-çā́sânâ saumanasám[2] pra-jā́u saúbhâgyam[2] tanū́m | agnér ánu-vratâ bhûtvā́ sám nahye su-kṛitā́ya káu || [f] su-prajásas tvâ vayáu su-pátnîr úpa || 1 || sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádabdhâso ádâbhyam[3] || [g] imám ví shyâmi[4] várunasya pā́çam, yám ábadhnîta savitā́ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kṛitásya loké, syonám me sahá pátyâ karomi || [h] sám ā́yushâ sám pra-jáyâ, sám agne várcasâ púnaḥ | sám pátnî pátyâ 'hám gache, sám âtmā́ tanúvâ máma || [i] mahînā́m páyo 'sy óshadhînâu rásas, tásya té 'kshîyamâṇasya níḥ || 2 || vapâmi | [k] mahînā́m páyo 'sy óshadhînâu rásó, 'dabdhena tvâ cákshushā́ 've 'kshe suprajâs-tvā́ya | [l] téjo 'si, téjó 'nu pré 'hy, agnís te[5] téjo mā́ ví naid | [m] agnér jihvā́ 'si, su-bhū́r devā́nâm | [n] dhā́mne-dhâmne devébhyo yájushe-yajushe bhava | [o] çukrám asi, jyótir asi, téjo 'si | [p] devó vaḥ savitó 't punâtv áchidreṇa pavítreṇa, vásoḥ sū́ryasya raçmí-bhiḥ | [q] çukrám tvâ çukrā́yâm dhā́mne-dhâmne devébhyo yájushe-yajushe gṛihṇâmi | [r] jyótis tvâ[6] jyótishy, arcís tvâ[6] 'rcíshi dhā́mne-dh. d. y. y. g. || 3 || úpa, nī́, raçmíbhiḥ çukráu, shóḍaça ca || 10 ||

B. 3, 3, 1, 1-4, 6. 10, 1. 2. — vgl. K. 1, 10. 31, 9. — Vs. 1, 29-31. Ç. 1, 3, 1, 4-28. K. 2, 6, 46-7, 9. — goshṭham iti go-stham — vîti | syâmi — patyā́ | aham — adàbdhena — aveti | îkshe | suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà — anù | preti | ihi.

11. [a] kṛíshṇo 'sy âkhare-shṭhò, 'gnáye tvâ svā́hâ | [b] vé-

---

10. [1] so (°sh ṭ°) AB; s. P. 6, 5. Zu goshṭham s. P. 7, 14. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16. [4] so (shy°) AB; s. P. 6, 4. 5, 3. [5] so (°s te) AB; s. P. 6, 5. 7, 13. 9, 2. [6] so (°s tvâ) AB.

11. idhmâbarhiḥsrucâm prokshaṇâdi.

dir asi, barhíshe tvâ svā́hâ[1] | [c] barhír asi, srug-bhyás tvâ
svā́hâ | [d] divé tvâ, 'ntárikshâya[1] tvâ, pṛithivyaí tvâ | [e] sva=
-dhā́ pitṛí-bhya, ū́rg bhava barhishád-bhya | [f] ū̀rjā́ pṛithi=
vī́ṃ gachata | [g] víshṇo stū́po 'sy | [h] ū́rṇâ-mradasaṃ tvâ stṛi=
ṇâmi sv-âsasthā́ṃ devébhyo | [i] gandharvò 'si viçvā́-vasur[2],
víçvasmâd ī́shato yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitá | [k] índrasya
bâhúr asi || 1 || dákshiṇo, yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitó |
[l] mitrā́-váruṇau tvo 't-taratáḥ pári dhattâṃ dhruvéṇa dhár=
maṇâ, yájamânasya pari-dhír iḍá îḍitáḥ | [m] sū́ryas tvâ pu=
rástât[1] pâtu kásyâç cid abhí-çastyâ | [n] vîtí-hotraṃ tvâ kave
dyu-mántaɯ sám idhîmahy, ágne bṛihántam adhvaré || [o] viçó
yantré stho | [p] vásū́nâɯ rudrā́ṇâm âdityā́nâɯ sádasi sîda |
[q] juhū́r, upa-bhṛíd, dhruvā́ 'si ghṛitā́cî[1] nā́mnâ, priyéṇa
nā́mnâ priyé sádasi sîdai | [r] 'tā́ asadant[3] su-kṛitásya loké |
[s] tā́ vishṇo pâhi | [t] pâhí yajnám, pâhí yajná-patim, pâhí
mā́ṃ yajna-níyam || 2 || bâhúr asi, priyé sádasi, pañcadaça || 11 ||

2, 6, 5, 1. — B. 3, 3, 6, 2-11. — K. 1, 11. 31, 10. — Vs. 2, 1-6. Ç. 1, 3, 3, 1-4, 16. Kâ. 2, 7, 19-8, 20. — antarikshâya — barhishadbhya iti barhishat-bhyaḥ — vishṇòḥ — ûrṇā́mra=dasam ity ûrṇā́-mradasam — svâsastham iti su-âsasthaṃ — viçvâvásur iti viçva-vasuḥ — iḍaḥ — uttarata ity út=-tarataḥ — abhiçástyâ ity abhi-çastyâḥ — yantre iti - ghṛitâcī́ — etâḥ | asadan | — tâḥ | vishṇo iti — yajnanı=yam iti yajna-niyàṃ.

12. [a] bhúvanam asi, ví prathasvā́ | [b] 'gne yáshṭar idáṃ
námaḥ |[1] [c] júhv é 'hy agnís tvâ[2] hvayati deva-yajyā́yâ |
[d] úpa-bhṛid é 'hi, devás tvâ savitā́ hvayati deva-yajyā́yâ |
[e] ágnâ-vishṇû, mā́ vâm áva kramishaṃ | [f] ví jihâthâm, mā́

---

11. [1] ohne avagraha. [2] so (°â°) AB; s. P. 3, 5. [3] so (°nt) AB, s. P. 5, 33.
12. âghârau. [1] so (namaḥ |) AB. [2] so (°s tvâ) AB.

mâ sáṃ tâptaṃ | [g] lokám me loka-kṛitau kṛiṇutaṃ | [h] víshṇo sthā́nam asî | [i] 'tá índro akṛiṇod[3] vîrỳâṇi | [k] sam-ârábhyo 'rdhvó adhvaró[3] divi-spṛíçam | [l] áhruto yajnó yajná-pater | [m] índrâ-vânt svā́hâ | [n] bṛihád bhā́ḥ | [o] pâhí mâ 'gne dúç-caritâd, ā́ mâ sú-carite bhaja | [p] makhásya çíro 'si, sáṃ jyó-tishâ jyótir añktâm || 1 || áhruta, ékavióçatiç ca || 12 ||

B. 3, 3, 7, 5-11. — K. 1, 12. 31, 11. — vgl. Vs. 2, 8. 9. Ç. 1, 4, 5, 2-7. Kâ. 3, 1, 16 - 2, 2. — juhú | eti | ihi — devayajyâyâ iti deva-yajyâyài — vishṇóḥ — itaḥ — indrā́vâṇ[4] itî 'ndrà-vâṇ — bṛihat | bhâḥ — duççáritâd iti duḥ-caritât.

13. [a] vā́jasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît | áthâ[1] sapátnâó índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâó[2] akaḥ || [b] ud-grâbhám ca ni-grâbhám ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[1] sapátnân[3] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân vỳ asyatâm || [c] vásu-bhyas tvâ, rudrébhyas tvâ, ''dityébhyas tvâ | [d] 'któó ríhâṇâ vi-yántu váyaḥ | [e] pra-jā́ṃ yónim mā́ nír mṛiksham | [f] ā́ pyâ-yantâm ā́pa óshadhayo | [g] marútâm pṛíshataya stha | [h] di-vám || 1 || gacha, táto no vṛíshṭim é 'raya |[4] [i] âyush-pā́ agne 'sy, ā́yur me pâhi | [k] cakshush-pā́ agne 'si, cákshur me pâhi | [l] dhruvā́ 'si | [m] yám pari-dhím pary-ádhatthâ ágne deva paṇí-bhir vîyámâṇas[5], táṃ ta etám ánu jósham bha-râmi né 'd eshá tvád apa-cetáyâtai | [n] yajnásya pā́tha úpa sám itaó | [o] saósrâvá-bhâgâ sthe 'shā́ bṛihántaḥ prastare-shṭhā́ barhi-shádaç ca || 2 || devā́, imā́ṃ vā́cam abhí víçve gṛiṇánta â-sádyâ 'smín barhíshi mâdayadhvam | [p] agnér vâm ápanna-gṛihasya sádasi sâdayâmi | [q] sumnā́ya sumninî sumné mâ dhattaṃ | [r] dhurí dhurỳau pâtam | [s] ágne 'dabdhâ-''yo 'çîta-tano, pâhí mâ 'dyá diváḥ, pâhí prá-sityai, pâhí dúr-

---

12. [3] so (°o a°) AB, s. P. 11, 17. [4] s. P. 3, 3.
13. srugvyûhanâdi. [1] so (°â) AB. [2] so (°âó) AB; s. P. 9, 22.
[3] so (°ân) AB. [4] so (eraya |) AB. [5] so (mit ṇ) ABCD, s. P. 13, 10.

-ishṭyai, pâhí dur-admanyaí, pâhí dúç-caritâd | [t] ávishaṃ naḥ pitúṃ kṛiṇu, su-shádâ yónio svā́hâ | [u] dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvā́[6] gâtúm ita | [v] mánasas pata[7], imáṃ no deva devéshu yajnáo svā́hâ, vâcí svā́hâ, vā́te dhâḥ ‖ 3 ‖ dívaṃ ca, vittvā́[6] gâtúṃ, tráyodaça ca ‖ 13 ‖

B. 3, 3, 9, 1-12. — K. 1, 12. 31, 11. 12. — Vs. 17, 63. 64. 2, 16-21. Ç. 9, 2, 3, 21. 22. 1, 8, 3, 14 - 9, 2, 28. Kâ. 18, 3, 21. 3, 5, 24-8, 4. — athà | sapatnā́n[8] — akaḥ — athà — indrâgnî itī́ndra-agnî — vishûcînā́n[8] | vîti — rihā́ṇâḥ | viyantú | — pṛishàtayaḥ — eti | îraya | âyushpâ ity ā́yuḥ-pâḥ — vîyamā́ṇaḥ | taṃ | te | etaṃ | anv iti — na | it | eshaḥ — pâthàḥ | upà | sam iti — saosrâvabhā́gâ iti saosrâva-bhâgâḥ | stha | ishâḥ — prastareshṭhâ iti prastare-sthâḥ | barhishada iti barhi-sadàḥ — sumninî[9] iti — adabdhâyo ity àdabdha-âyo | açîtatano ity açîta-tano — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyai — sushadeti su-sadā́ — devā́ḥ — manàsaḥ | pate.

14. [a] ubhā́ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ[1] ubhā́ rā́dhasaḥ sahá mâdayádhyai |[2] ubhā́ dâtā́râv ishā́o rayîṇā́m ubhā́ vā́jasya sâtáye huve vâm ‖ [b] áçravao hí bhûridā́vat-tarâ vâṃ ví-jâmâtur utá vâ ghâ[3] syâlā́t | áthâ[3] sómasya prá-yatî yuvá-bhyâm índrâ-'gnî stómaṃ janayâmi návyam ‖ [c] índrâ-'gnî navatím púro dâsá-patnîr adhûnutam |[2] sâkám ékena kármaṇâ ‖ [d] çúciṃ nú stómaṃ náva-jâtam adyé 'ndrâ-'gnî vṛitra-haṇâ jushéthâm ‖ 1 ‖ ubhā́ hí vâo su-hávâ jóhavîmi tā́ vā́jao sadyá uçaté dhéshṭhâ ‖[2] [e] vayám u tvâ pathas pate[4], ráthaṃ ná vā́ja-sâtaye | dhiyé pû-

---

13. [6] vitvâ ABCD. [7] so (°s p°) AB. [8] ohne avagraha. [9] s. P. 4, 12.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. — kaṇḍ. 14. gehört nicht zum puroḍâçîyaṃ, sondern zu dem yâjyâ-kâṇḍam, dem 21sten kâṇḍa, dessen einzelne Bestandtheile je durch die letzten anuvâka in I, 1, 14 — 4, 3, 13 (nebst 2, 6, 11) gebildet werden, s. Ind. Stud. 3, 375. 378. 379. 382. Prât. 3, 9. 11. 9, 20. 11, 3. [1] ohne avagraha. [2] so (|) AB. [3] so (°â) AB; s. P. 3, 8-12. [4] so (°s p°) AB; s. P. 8, 25. 27.

shann ayujmahi ‖ [f]pathás-pathaḥ[4] pári-patim vacasyā́ kā́mena kritó abhý[5] ânaḍ arkám |[2] sá no râsac churúdhaç[1] candrā́-'grâ dhíyaṃ-dhiyaⱳ sîshadhâti prá pûshā́ ‖ [g]kshétrasya pátinâ vayáⱳ hiténe 'va jayâmasi | gā́m áçvam poshayitnv ā́ sá naḥ ‖ 2 ‖ mriḍâtî 'dríçe[1] ‖ [h]kshétrasya pate mádhu-mantam ûrmím dhenúr iva páyo asmā́su[5] dhukshva | madhu-çcútaṃ ghritám iva sú-pûtam ritásya naḥ pátayo mriḍayantu ‖ [i]ágne náya su-páthâ râyé asmā́n[6] víçvâni deva váyunâni vidvā́n | yuyodhý asmáj juhurâṇám éno bhū́yishṭhâṃ te náma-uktiṃ vidhema ‖ [k]ā́ devā́nâm ápi pánthâm aganma yác chaknávâma tád ánu prá-voḍhum | agnír vidvā́nt sá yajât ‖ 3 ‖ sé 'd u hótâ só adhvarā́nt[5] sá ritū́n kalpayâti ‖ [l]yád vā́hishṭhaṃ tád agnáye bribád arca vibhâ-vaso | máhishî 'va tvád rayís tvád vā́jâ úd îrate ‖ [m]ágne tvám pârayâ[3] návyo asmā́nt[5] svastí-bhir áti durgā́ṇi víçvâ | pū́ç ca prithvī́ bahulā́ na urvī́ bhávâ[3] tokā́ya tánayâya çáṃ yóḥ ‖ [n]tvám agne vrata-pā́ asi[7] devá ā́ mártyeshv ā́ | tváṃ yajnéshv ī́ḍyaḥ ‖ [o]yád vo vayám praminā́ma[8] vratā́ni vidúshâṃ devâ ávidush-ṭarâsaḥ | ágnish ṭád[9] víçvam ā́ priṇâti vidvā́n yébhir devā́ⱳ[10] ritú-bhiḥ kalpáyâti ‖ 4 ‖ jushéthâm, ā́ sá no, yajâd, ā́, tráyoviⱳçatiç ca ‖ 14 ‖

(2, 2, 1, 1-5. 2, 1. 2.) — [a] R. 6, 60, 13 (Vs.); [b] 1, 109, 2; [c] 3, 12, 6; [d] 7, 93, 1; [e] 6, 53, 1; [f] 6, 49, 8 (Vs.); [g. h] 4, 57, 1. 2; [i] 1, 189, 1 (K.); [k] 10, 2, 3; [l] 5, 25, 7; [m] 1, 189, 2; [n] 8, 11, 1 (Vs.); [o] 10, 2, 4. — indrâgnî itī́ndra-agnî | âhuvadhyâi — dâtârau — bhûridâvâttareti bhûridâvát-tarâ — vijā́mâtur iti vi-jâmâtuḥ — gha — athá — prayatî́ti pra-yatî | yuvabhyâm iti yuva-bhyâm — indrā́gnî itîndrá-agnî | vritrahaṇeti vritra-hanâ | jushethā́m — tâ | vâjáṃ — dheshṭhā́ — pathaḥ | pate —

---

14. [5] so (°o a°) AB; s. P. 11, 3. [6] so (°e a°) AB; s. P. 11, 3. [7] so AB, s. Whitney zu P. 10, 13; aber pada hat °pâḥ. [8] so (mit n) ABCD; s. P. 7, 5. [9] so (°sh ṭ°) AB; s. P. 6, 5. [10] so (°âⱳ) AB; s. P. 9, 22.

pathaspàtha iti pathaḥ-pathaḥ — saḥ | naḥ | râsat | çuru-dhàḥ | candrâgrâ iti candra-agrâḥ — hitenà | iva — poshayitnu | eti | saḥ | naḥ || 2 || mriḍâti | îdriçè — dhenuḥ | iva — madhuçcutam iti madhu-çcutàm — ghritam | iva — eti — tat | anv iti | pravóḍhum iti pra-voḍhum — saḥ | yajât || 3 || saḥ | it[11] | u | hotâ | saḥ | adhvarân | saḥ — vibhâvaso iti vibhâ-vaso | mahishî | iva | tvat | rayiḥ | tvat — pâraya | navyàḥ — durgâṇîti duḥ-gânî[12] — bhavà — vratapâ iti vrata-pâḥ — devaḥ[13] | eti | martyèshu | â[14] — praminâmeti pra-minâmà — devâḥ | avidushṭarâsa ity aviduḥ-tarâsaḥ | agniḥ | tat.

ishé tvâ, yajnásya, çúndhadhvaṃ, kármaṇe, devó, 'vadhûtaṃ, dhríshṭiḥ, sáṃ vapâmy, â dade, prátyushṭaṃ, kríshṇo 'si, bhúvanam asi, vâjasyo, 'bhâ vâṃ, cáturdaça * || 14 ||
ishé (1, 1), driṃha (7, 2), bhúvanam (12, 1), ashṭâviṃçatiḥ ** || 28 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ *** || 1 ||

2. adhvaraḥ (1, 2, 1 — 3, 18).

1. [a] âpa undantu jîváse dîrghâyu-tvâya várcasa | [b] óshadhe trâyasvai 'naṃ | [c] svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr | [d] deva-çrûr etâni prá vape | [e] svasty[1] út-tarâṇy açîyâ | [f] ''po asmân[2] mâtáraḥ çundhantu, ghriténa no ghrita-púvaḥ punantu | víçvaṁ asmát prá vahantu riprám, úd âbhyaḥ çúcir â pûtá emi || [g] sómasya tanûr asi, tanúvam me pâhi | [h] mahînâm

14. [11] s. P. 5, 17. 10, 10. 25. [12] s. P. 7, 10. [13] so CD; und auch der padapâṭha des Ṛik liest so; offenbar falsch für deve. [14] so CD; nicht eti, s. I, 2, 3, 1.

* nämlich anuvâkâḥ. ** nämlich kaṇḍikâḥ, jede zu 50 Wörtern. Die je über 50 überschüssigen Wörter eines anuvâka werden hierbei nicht mitgerechnet, sobald es nicht 30 oder mehr sind. Hie und da genügen indessen auch weniger Wörter als 30 zur Bildung einer kaṇḍikâ, z. B. 29 in 1, 2, 5, 2, wie es denn ja auch sogar ganze anuvâka giebt, die weniger als 30 Wörter enthalten, z. B. 1, 4, 5-7. *** aus B.; im kâṇḍânukrama steht praçnaḥ statt prapâṭhakaḥ; in ACD gar keine Benennung der Abschnitte.

2, 1-13. somakrayapraçnaḥ; 1. prâcînavaṃçaçâlâkhyapraveçaḥ. [1] ohne avagrahn. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 8.

páyo 'si, varco-dhā́[3] asi, várcaḥ || 1 || máyi dhehi | [i] vṛitrásya kanī́nikâ 'si, cakshush-pā́[4] asi, cákshur me pâhi | [k] cit-pátis tvâ[5] punâtu, vâk-pátis tvâ[5] punâtu, devás tvâ savitā́ punâtv áchidreṇa pavítreṇa vásoḥ sū́ryasya raçmí-bhis | [l] tásya te pavitra-pate pavítreṇa yásmai kám puné, tác chakeyam | [m] ā́ vo devâsa îmahe sátya-dharmâṇo adhvaré[2], yád vo devâsa â-guré yájniyâso hávâmaha | [n] índrâ-'gnî dyā́vâ-pṛithivî ā́pa oshadhîs | [o] tváṃ dîkshā́ṇâm ádhi-patir asî, 'há mâ sántam pâhi || 2 || várca, oshadhîr, ashṭaú ca || 1 ||

6, 1, 1, 1-9. — K. 2, 1. 23, 1. — Vs. 4, 1-5. Ç. 3, 1, 2, 6 - 3, 24. Kâ. 7, 2, 9 - 3, 6. — dīrghâyutvâyeti dîrghâyu-tvâyà | varcàse | oshàdhe | trâyàsva | enaṃ — mâ | enaṃ — svasti | uttàrâ-ṇîty ut-tarâṇi | açîya | âpàḥ — eti | pûtaḥ — varcodhâ iti varcaḥ-dhâḥ — cakshushpâ iti cakshuḥ-pâḥ — tat | ça-keyaṃ — dyâvāpṛithivî iti | âpàḥ | oshadhîḥ — iha | mâ.

2. [a] ā́-kûtyai pra-yúje 'gnáye svā́hâ[1], medhā́yai mánase 'gnáye svā́hâ, dîkshā́yai tápase 'gnáye svā́hâ, sárasvatyai[1] pûshṇè 'gnáye svā́hā́ | [b] 'po devîr bṛihatîr viçva-çambhuvo, dyā́vâ-pṛithivī́ urv̀ antárikshaṃ[1], bṛíhaspátir[1] no havíshâ vṛidhâtu svā́hâ | [c] víçve devásya netúr márto vṛiṇîta sa-khyáṃ | víçve râyá ishudhyasi dyumnáṃ vṛiṇîta pushyáse svā́ha || [d] 'rk-sâmáyoḥ çílpe sthas, té vâm ā́ rabhe, té mâ || 1 || pâtam ā́ 'syá yajnásyo 'd-ṛíca | [e] imā́ṃ dhíyaṃ çíkshamâṇasya deva krátuṃ dákshaṃ varuṇa sáṃ çiçâdhi | yáyā́ 'ti víçvâ dur-itā́ tárema su-tármâṇam ádhi nā́vaṃ ruhemó || [f] 'rg asy âñgirasy ū́rṇa-mradâ, ū́rjam me yacha, pâhí mâ, mā́ hiṃsîr | [g] víshṇoḥ çármâ 'si, çárma yájamâ-

1. [3] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °dhâḥ. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pâḥ. [5] so (°s tvâ) AB.
2. vratasampâdanadîkshâ.. [1] ohne avagraha.

nasya, çárma me yacha | [h] nákshatrâṇâm mâ 'tîkâçắt[1] pâhí | [i] 'ndrasya yónir asi || 2 || mắ mâ hiṃsîḥ | [k] kṛishyaí tvâ su-sasyắyai | [l] su-pippalắbhyas tvaú 'shadhî-bhyaḥ | [m] sû-'pasthắ devó vánaspátir[1], ûrdhvó mâ pâhy, ó 'd-ṛícaḥ | [n] svắhâ[1] yajnám mánasâ, svắhâ dyắvâ-pṛithivī́bhyâṃ[2], svắho 'rór antárikshât[1], svắhâ yajnám vắtâd ắ rabhe || 3 || mâ, yónir asi, triṃçác ca || 2 ||

6, 1, 2, 1 - 4, 2. — K. 2, 2. 3. 23, 2-5. — Vs. 4, 7-10. Ç. 3, 1, 4, 6 - 2, 1, 35. Kâ. 7, 3, 16 - 4, 8. — svâhắ — pûshṇe | agnayè | svâhắ | âpàḥ — uru — bṛihaspatiḥ — viçvè — râyaḥ — svâhắ | ṛiksâmayor ity ṛik-sâmayòḥ | çilpe iti — te[3] iti — eti | rabhe | te[4] iti — eti | asya — udṛica ity ùt-ṛicàḥ — ruhema | ûrk — âṅgirasî | ûrṇàmradâ ity ûrṇà-mradâḥ — çarmà | asi — mâ | atîkâçât | pâhi — susasyâyâ[5] iti su-sasyâyài — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ | sûpasthâ iti su-upasthâḥ — vanaspatiḥ — eti | udṛica ity ùt-ṛicàḥ — uroḥ | antarikshât — eti | rabhe.

3. [a] daívîṃ dhíyam manâmahe su-mṛiḍîkắm abhíshṭaye[1] | varco-dhắṃ yajná-vâhasaṃ su-pârắ no asad[2] váçe || [b] yé devắ máno-jâtâ mano-yújaḥ su-dákshâ dáksha-pitâras, té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyo námas, tébhyaḥ svắhắ[1] | [c] 'gne tváṃ sú jâgṛihi, vayáṃ sú mandishîmahi | gopâyá naḥ svastáye[1], pra-búdhe naḥ púnar dadaḥ ||[3] [d] tvám agne vratapắ[4] asi devá ắ mártyeshv ắ | tvám || 1 || yajnéshv ī́ḍyaḥ ||[3] [e] víçve devắ abhí mắm ắ 'vavṛitran, pûshắ sanyắ, sómo rắdhasâ, deváḥ savitắ vásor vasu-dắvâ | [f] rắsvé 'yat somắ, " bhū́yo bhara | [g] mắ pṛiṇán pûrtyắ ví râdhi, mắ 'hám ắyushâ | [h] candrám asi máma bhógâya bhava, vástram asi

2. [2] svâhâ dive | svâhâ pṛithivyai Âpastamba in B p. 304. [3] P. 4, 47. [4] P. 4, 42. [5] P. 6, 12.

3. devayajanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 13. 8. [3] so (|) AB. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pâḥ.

máma bhógâya bhavo 'srā́ 'si máma bhógâya bhava, háyo 'si máma bhógâya bhava || 2 || chā́go 'si máma bhógâya bhava, meshò 'si máma bhógâya bhava | [i] vâyáve tvâ, várunâya tvâ, nír-ṛityai tvâ, rudrā́ya tvâ | [k] dévîr âpo apâṃ[2] napâd yá ûrmír havishya indriyā́-vân madíntamas[1], táṃ vo mā́ 'va kramisham | [l] áchinnaṃ tántum pṛithivyā́ ánu gesham | [m] bhadrā́d abhí çréyaḥ pré 'hi | [n] bṛíhaspátiḥ[1] pura-etā́ te astv[5], áthe 'm áva sya vára ā́ pṛithivyā́, âré çátrûn kṛiṇuhi sárva-vîra |[3] [o] é 'dám aganma deva-yájanam pṛithivyā́ víçve devā́ yád ájushanta pū́rva, ṛiksâmā́-bhyâṃ[6] yájushâ saṃ-táranto râyás póshena[7] sám ishā́ madema || 3 ||
ā́ tváu, háyo 'si máma bhógâya bhava, sya, páñcaviṃçatiç ca || 3 ||

6, 1, 4, 4-9. 3, 1, 1, 4. — K. 2, 4. 23, 5. 6. — Vs. 4, 11. 14. 16. 6, 27. 4, 1. Ç. 3, 2, 2, 17-25. 1, 2, 11. 12. Kâ. 7, 4, 32 - 5, 16. — abhishṭàye — svâhā́ — sv iti — svastayè — vratapâ iti vrata-pâḥ — devaḥ[8] | eti | martyèshu | â[9] | tvam — eti | avavṛitran — râsvà | iyàt | soma | eti | bhûyaḥ — mâ | aham — bhava | usrâ | asi — indriyâvân itī́ndriya-vân — mâ | aveti — athà | îm | aveti | sya | varè | eti | pṛithivyâḥ — eti | idam — pṛithivyâḥ — pûrvè | ṛiksâmâbhyâm ity ṛiksâma-bhyâm — râyaḥ | poshèṇa.

4. [a] iyáṃ te çukra tanū́r, idáṃ várcas, táyâ sám bhava, bhrā́jam gacha | [b] jū́r asi dhṛitā́ mánasâ júshṭâ víshṇave | [c] tásyâs te satyá-savasaḥ pra-savé vâcó yantrám açîya svā́hâ[1] | [d] çukrám asy, amṛítam asi, vaiçva-devám havíḥ | [e] sū́ryasya cákshur ā́ 'ruham agnér akshṇáḥ kanī́nikâṃ, yád étaçebhir ī́yase bhrā́jamâno vipaçcítâ[1] | [f] cíd asi, manā́ 'si, dhī́r asi, dákshiṇâ || 1 || asi, yajníyâ 'si, kshatríyâ 'sy, áditir asy ubhayátaḥ-çîrshṇî | [g] sā́ naḥ sú-prâcî sú-pratîcî

---

3. [5] so (°e a°) AB. [6] so AB, s. P. 3, 5. [7] so (°s p°) AB s. P. 8, 29. [8] s. I, 1, 14, 4. [9] so CD; nicht etí, s. I, 1, 14, 4.
4, somakrayaṇîgamanam. [1] ohne avagraha.

sám bhava | [h] mitrás tvâ padí badhnâtu | [i] pûshắ 'dhvanaḥ pâtv | [k] índrâyắ 'dhy-akshâyắ | [l] 'nu tvâ mâtắ manyatâm ánu pitắ, 'nu bhrắtâ sá-garbhyó, 'nu sákhâ sá-yûthyaḥ | [m] sắ devi devám áche 'hí, 'ndrâya sómaꞷ | [n] rudrás tvắ " vartayatu mitrásya pathắ | [o] svastí[1] sóma-sakhâ púnar é 'hi sahá rayyắ || 2 || dákshiṇâ, sómasakhâ, páñca ca || 4 ||

6, 1, 7, 2-8. — K. 2, 5. 24, 3. — Vs. 4, 17-20. Ç. 3, 2, 4, 9-20. Kâ. 7, 6, 8-15. — svâhắ — eti | aruham — vipaçcitắ — achà | ihi | indrắya — tvâ | eti — svasti — punàḥ | eti | ihi.

5. [a] vásvy asi, rudrắ 'sy, áditir asy, âdityắ 'si, çukrắ 'si, candrắ 'si | [b] bṛíhaspátis[1] tvâ sumné raṇvatu, rudró vásu-bhir ắ ciketu | [c] pṛithivyắs tvâ mûrdhánn ắ jigharmi deva-yájana íḍâyâḥ padé ghṛitá-vati svắhâ | [d] pári-likhitaꞷ rákshaḥ, pári-likhitâ árâtaya, idám aháꞷ rákshaso grîvắ ápi kṛintâmi | [e] yò 'smắn dvéshṭi, yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idáṃ asya grîvắḥ || 1 || ápi kṛintâmy | [f] asmé rắyas, tvé rắyas, tóte rắyaḥ | [g] sáṃ devi devyó 'rváçyâ paçyasva | [h] tváshṭîmatî[1] te sapeya, su-rétâ réto dádhânâ vîráṃ videya táva saṃ-dṛíçi | [i] mắ 'háꞷ râyás pósheṇa[2] ví yosham[3] || 2 || asya grîvắ, ékân-ná-triꞷçác ca || 5 ||

6, 1, 8, 1-4. — K. 2, 5. 24, 4. — Vs. 4, 21-23. Ç. 3, 3, 1, 2-12. Kâ. 7, 6, 16-26. — bṛihaspatiḥ — devayajàna iti deva-yajàne — arắtayaḥ — yaḥ | asmân — asme iti — tve iti — totè — devyâ | urvaçyắ — tvashṭîmatî — suretâ iti su-retắḥ — mâ | aham.

6. [a] aꞷçúnâ te aꞷçúḥ[1] pṛicyatâm párushâ párur, gandhás te kắmam avatu, mádâya ráso ácyuto[2], 'mắtyo 'si, çuk-

---

5. somakrayaṇîpadasaṃgrahaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE. [3] vyosham E (! und zwar als âdisvarita).

6. somonmânam. [1] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17.

rás te grāho | [b] 'bhí tyâm deváṃ savitâram ūṇyoḥ[3] kaví-kratum árcâmi satyá-savasaṃ ratna-dhâm abhí priyám[4] matím | ūrdhvâ yásyâ 'mátir bhâ ádidyutat sávîmani híraṇya-pâṇir amimîta su-krátuḥ, kṛpâ súvaḥ || [c] pra-jâbhyas tvâ, prâ-'ṇâya tvâ vy-ânâya tvâ, pra-jâs tvám ánu prâ 'ṇihi[5], pra-jâs tvâm ánu prâ 'ṇantu[5] || 1 || ánu, saptá ca || 6 ||

6, 1, 9, 3-7. — K. 2, 6. 24, 5. — Vs. 4, 24. 25. Ç. 3, 3, 2, 7-19. Kâ. 7, 7, 9-21. — abhîti | priyam — yasyâ | amatiḥ | bhâḥ — prâṇâyeti pra-anâyâ — vyânâyeti vi-anâyâ | anû | preti | aṇihi — anû | preti | aṇantu.

7. [a] sómaṃ te krîṇâmy ûrjasvantam[1] páyasvantaṃ[1] vîryâ-vantam[2] abhimâti-shâhaṃ, çukrám te çukréṇa krîṇâmi, candrám candréṇâ, 'mṛ́tam amṛ́tena, saṃyát[3] te gór | [b] asmé candrâṇi | [c] tápasas tanûr asi prajâ-pater várṇas, tásyâs te sahasra-poshám púshyantyâç caraméṇa paçúnâ krîṇâmy | [d] asmé te bándhur, máyi te râyaḥ çrayantâm | [e] asmé jyótih, soma-vikrayíṇi támo | [f] mitró na é 'hi súmitra-dhâ | [g] índrasyo 'rúm â viça dákshiṇam uçánn uçántaṃ syonáḥ syonáṃ | [h] svâna bhrâjâ 'ṅghâre bámbhâre hásta sú-hasta kṛ́çânav, eté vaḥ soma-kráyaṇâs, tân rakshadhvam mâ vo dabhan || 1 || ūrúm, dvâviṃçatiç ca || 7 ||

6, 1, 10, 3 - 11, 1. — K. 2, 6. 24, 6. — Vs. 4, 26. 27. Ç. 3, 3, 3, 6-11. Kâ. 7, 8, 15-24. — vîryâvantam iti vîryà-vantam | abhimâtishâham ity àbhimâti-sâhàm — saṃyat | te — asme iti[4] — eti | ihi | sumitradhâ iti sumitra-dhâḥ — ūrum | eti — aṅghâre — kṛçânav iti kṛçà-ano[5] | ete.

8. [a] úd âyushâ sv-âyúshó 'd óshadhînâṃ rásenó, 't

6. [3] s. P. 13, 10. [4] zwei Wörter. [5] so (°ṇ°) ABE.

7. somakrayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE, s. P. 3, 5. [3] sampát B (p. 353 u. 354), samîcînam Sây.; für samyak also, vgl. Ind. Stud. 8, 54. Ind. Streif. I, 127. saṃyadvîra Ṛ. 2, 4, 8. [4] s. P. 4, 9. [5] sic!

8. somasya çakaṭâropaṇam.

parjányasya çúshmeṇó 'd asthâm amṛítâɷ ánu |[1] [b] urv̀ antárikshaṃ ánv ihy | [c] ádityâḥ sádo 'sy | [d] ádityâḥ sáda ấ sîdấ | [e] 'stabhnâd dyấm ṛishabhó antárikshaṃ[2] ámimîta varimấṇam pṛithivyấ, ấ 'sîdad víçvâ bhúvanâni sam-rấḍ víçvé 't tấni váruṇasya vratấni || [f] váneshu vỳ antárikshaṃ tatâna vấjam árvat-su páyo aghniyấsu[2], hṛit-sú || 1 || krátuṃ váruṇo vikshv̀ agníṃ diví sũryam adadhât sómam ádrâv || [g] úd u tyáṃ jâtá-vedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sũryam || [h] úsrâv é 'taṃ dhûr-shâhâv[3] anaçrũ ávîra-haṇau brahma-códanau | [i] váruṇasya skámbhanam asi | [k] váruṇasya skambha-sárjanam asi | [l] prátyasto váruṇasya pấçaḥ || 2 || hṛitsú, páñcatriɷçac ca || 8 ||

6, 1, 11, 1-4. — K. 2, 6.7. 24, 6. — Vs. 4, 28. 30. 31. 7, 41. 4, 33. 36. Ç. 3, 3, 3, 14 - 4, 25. Kâ. 7, 9, 1-26. — ud iti | âyúshâ | svâyusheti su-âyushấ | ud iti — amṛitấn | anú[4] | uru | antariksham | anv iti — eti | sîda | astábhnât — pṛithivyâḥ | eti — samrâḍ iti sam-râṭ | viçvấ | it — usraú | eti | itam | dhûrshâhâv iti dhûḥ-sâhau | anaçrû iti | avîrahaṇâv ity avîra-haṇau.

9. [a] prá cyavasva bhuvas pate[1] víçvâny abhí dhấmâni, mấ tvâ pari-parî́ vidan, mấ tvâ pari-panthíno vidan, mấ tvâ vṛíkâ aghâ-yávo[2], mấ gandharvó viçvấ-vasur[2] ấ daghac | [b] chyenó bhûtvấ párâ pata, yájamânasya no gṛihé devaíḥ saɷskṛitáṃ[3], yájamânasya svasty-áyany asy | [c] ápi pánthâm agasmahi svasti-gấm anehásaṃ, yéna víçvâḥ pári dvísho vṛiṇákti vindáte vásu | [d] námo mitrásya váruṇasya cákshase mahó devấya tád ṛitáɷ saparyata[3], dûre-dṛíçe

---

8. so (°tâɷ anu |) ABE; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 16. 17. [3] s. P. 1, 56. 5, 10; dhûru° E. [4] so CD, nicht anv iti.

9. âropitasya somasya prâcînavaɷçam prati gamanam. [1] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. 28. [2] P. 3, 2. 5. [3] ohne avagraha.

devá-jâtâya ketáve divás putrā́ya[1] sū́ryâya çaṃsata || [e] vá-ruṇasya skámbhanam asi | [f] váruṇasya skambha-sárjanam asy | [g] ún-mukto váruṇasya pā́çaḥ || 1 || mitrásya, tráyoviṃ-çatiç ca || 9 ||

6, 1, 11, 4-6. — K. 2, 7. 24, 7. — Vs. 4, 34. 29. 35. 36. Ç. 3, 3, 4, 14-25. Kâ. 7, 9, 19-26. — bhuvaḥ | pate — pariparîti pari-parî | vidat — aghâyava ity ágha-yaváḥ — viçvâvásur iti viçva-vasuḥ | eti | daghat — saṃskṛitam — svastyayanîti svasti-ayánî — agasmahi — saparyata — divaḥ | putrâyá.

10. [a] agnér âtithyám asi víshṇave tvâ, sómasyâ ''tith-yám asi víshṇave tvā́, 'tither âtithyám asi víshṇave tvâ, 'gnáye tvâ râyasposha-dā́vne[1] víshṇave tvâ, çyenā́ya tvâ soma-bhṛíte víshṇave tvâ | [b] yā́ te dhā́mâni havíshâ yájanti tā́ te víçvâ pari-bhū́r astu yajnám | gaya-sphā́naḥ pra-táraṇaḥ su-vī́ró 'vîra-hâ[2] prá carâ[3] soma dúryân || [c] ádi-tyâḥ[4] sádo 'sy, ádityâḥ sáda ā́ || 1 || sîda | [d] váruṇo 'si dhṛitá-vrato, vâruṇám asi | [e] çam-yór[5] devā́nâṃ sakhyā́n, mā́ devā́nâm apásaç chitsmahy | [f] ā́-pataye tvâ gṛíhṇâmi, pári-pataye tvâ g., tánû-náptre tvā́ g., çâkvarā́ya tvâ g., çákmann ójishṭhâya tvâ gṛihṇâmy | [g] ánâ-dhṛishṭam asy, anâ-dhṛishyáṃ devā́nâm ójo 'bhiçasti-pā́ anabhi-çastenyám | [h] ánu me dîkshā́ṃ dîkshā́-patir manyatâm ánu tápas tápas-patir, áñjasâ satyám úpa geshaṃ suvité[6] mâ dhâḥ || 2 || â, maí, 'kaṃ ca || 10 ||

6, 2, 1, 2-2, 4. — K. 2, 8. 24, 8. — Vs. 5, 1. 4, 37. 5, 5. Ç. 3, 3, 4, 30-4, 2, 14. Kâ. 7, 9, 32-8, 1, 26. — rayasposhadâvna iti râyasposha-dâvné — preti | cara — çamyor iti çaṃ-yoḥ

---

10. âtithyeshṭiḥ. [1] dânve C, dâvnne BD (v in D mit virâma), dâvunne E. [2] so (°ro 'v°) ABE. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] dúryân ádityâḥ ABE; s. P. 9, 21. [5] so (als Compos.) CD, der Accent in ABE und der Comm. (p. 378); es sind wohl aber zwei Nominative. [6] ohne avagraha.

— sakhyât — çakmàn — anabhiçastenyam ity ànabhi-çastenyam — suvite.

11. [a] aṃçúr-aṃçus te[1] deva somā̆ " pyâyatâm, índrâyai 'kadhana-vída, ā̆ túbhyam índraḥ pyâyatâm, ā̆ tvám índrâya pyâyasvā̆ | [b] " pyâyaya sákhînt sanyā̆ medháyâ svastí[2] te deva soma sutyā̆m açîyé | [c] 'shṭâ[3] rā̆yaḥ pré 'shé bhágâya 'rtám ṛitavâdí-bhyo, námo divé námaḥ pṛithivyā̆ | [d] ágne vrata-pate tvám vratā̆nâm vratá-patir asi, yā̆ máma tanū̆r eshā̆ sā̆ tváyi ‖ 1 ‖ yā̆ táva tanū̆r iyáṃ sā̆ máyi, sahá nau vrata-pate vratínor vratā̆ni | [e] yā̆ te agne[4] rúdriyâ tanū̆s táyâ naḥ pâhi, tásyâs te svā̆hâ[2] | [f] yā̆ te agne[4] 'yâ-çayā̆ rajâ-çayā̆ harâ-çayā̆ tanū̆r várshishṭhâ gahvare shṭhó | [g] 'grám váco ápâ[5] 'vadhîm, tveshám váco ápâ[5] 'vadhîṃ svā̆hâ ‖ 2 ‖ tváyi, catvâriṃçác ca ‖ 11 ‖

6, 2, 2, 4-7. — K. 2, 8. 24, 9. — Vs. 5, 6-8. Ç. 3, 4, 8, 9-4, 25. Kâ. 8, 2, 4-38. — soma | eti — ekadhanavida ity èka-dhana-vidè | eti — eti | tvam — eti | pyâyaya | sakhī̆n — svasti — açîya | eshṭàḥ | râyàḥ | preti | ishe — ṛitavâdi-bhya ity ṛitavâdi-bhyaḥ — pṛithivyai — gahvareshṭheti gahvare-sthâ | ugram — apeti | avadhîm.

12. [a] vittā̆-'yanî me 'si, tiktā̆-'yanî me 'sy, ávatân mâ nâthitám, ávatân mâ vyathitám | [b] vidér agnír nábho nā̆mā̆ | [c] 'gne aṅgiro[1] yò 'syā̆m pṛithivyā̆m ásy ā̆yushâ nā̆mné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭam nā̆ma yajníyam, téna tvā̆ " dadhé | [d] 'gne aṅgiro[1] yó dvitī̆yasyâm tṛitī̆yasyâm pṛithivyā̆m ásy ā̆yushâ nā̆mné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭam nā̆ma ‖ 1 ‖ yajníyam, téna tvā̆ " dadhe | [e] siṃhī̆r asi, mahishī̆r asy |

---

11. upasadaḥ. [1] so (°s te) ABE. [2] ohne avagraha. [3] so (°ye 'shṭâ) ABE, s. P. 10, 14; 8, 18-22. 8. [4] so (°e a°) ABE. [5] so (°o a°) ABE.

12. uttaravediḥ. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 17.

[f]urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ prathatâm | [g]dhruvā́ 'si | [h]devébhyaḥ çundhasva, devébhyaḥ çumbhasve | [i]'ndra -ghoshás tvā́ vásu-bhiḥ purástât[2] pâtu, máno-javâs tvâ pitṛī́ -bhir dakshiṇatáḥ[3] pâtu, prá-cetâs tvâ rudraíḥ paçcā́t pâtu, viçvá-karmâ tvâ "dityaír ut-taratáḥ pâtu | [k]siṃhī́r asi sa- patna-sâhī́ svā́hâ, siṃhī́r asi suprajâ-vániḥ svā́hâ, siṃhī́ḥ || 2 || asi râyasposha-vániḥ svā́hâ, siṃhī́r asy âditya-vániḥ svā́hâ, siṃhī́r asy ā́ vaha devā́n deva-yaté[3] yájamânâya svā́hâ | [l]bhûtébhyas tvâ | [m]viçvā́-"yur asi pṛithivī́ṃ dṛiṃha, dhruva- -kshíd asy antárikshaṃ dṛiṃhâ, 'cyuta-kshíd asi dívaṃ- dṛiṃhâ | [n]'gnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi || 3 || nā́ma [s]uprajâvániḥ svā́hâ siṃhī́ḥ, páñcatriṃçac ca || 12 ||

6, 2, 7, 2 - 8, 6. — K. 2, 9. 25, 6. — Vs. 5, 9-13. Ç. 3, 5, 1, 28 - 2, 14. Kâ. 5, 3, 25 - 4, 17. — vittâyanîti vitta-ayànî — tiktâ- yanîti tikta-ayànî — avàtât — avàtât — videḥ — nâmnā́ | eti | ihi — tvâ | eti | dadhe — nâmnā́ | eti | ihi — tvâ eti | dadhe — dakshiṇataḥ — suprajâvanir iti suprajâ-vaniḥ — râyasposhavanir iti râyasposha-vaniḥ — âdityavanir ity âditya-vaniḥ — eti | vaha | devân | devayata iti deva-yate — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — bhasmà.

13. [a]yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛiható vipaçcítaḥ[1] |[2] ví hótrâ dadhe vayunâ-víd[3] éka ín mahī́ devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ || [b]su-vā́g deva dúryâṃ ā́[4] vada | [c]deva-çrútau devéshv ā́ ghoshethâm | [d]ā́ no vîró jâyatâm karmaṇyò yáṃ sárve 'nu-jī́vâma, yó bahûnā́m ásad vaçī́ |[2] [e]idáṃ víshṇur ví cakrame tredhā́[1] ní dadhe padám |[2] sám-ûḍham asya || 1 || pâṃsurá || [f]írâ-vatî dhenu- -mâtî hí bhûtáṃ sû-yavasínî[5] mánave yaçasỳe | vỳ aska-

---

12. [2] ohne avagraha. [3] so ABE, s. Whitney zu P. 3, 2.

13. havirdhânamaṇḍapanirmâṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (|) ABE. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 2. [4] so (°âṃ â) ABE; duriyâṃ E! [5] so sû°) AB, s. P. 3, 7; sûya° E.

bhnâd ródasî víshṇur eté dâdhắra pṛithivī́m abhíto[1] mayū́khaiḥ ‖ [g] prắcî pré 'tam adhvarám̐ kalpáyantî, ûrdhvám̐ yajnám̐ nayatam, mắ jîhvaratam, átra ramethâm̐ várshman pṛithivyắ | [h] divó vâ vishṇav utá vâ pṛithivyắ mahó vâ vishṇav utá vâ 'ntárikshâd[1], dhástau pṛiṇasva bahú-bhir vasavỳair ắ prá yacha ‖ 2 ‖ dákshiṇâd ó 'tá savyắt ‖ [i] víshṇor núkam̐[1] vîrỳâṇi prá vocam̐ yáḥ pắrthivâni vi-mamé rájâṁsi, yó áskabhâyad[6] út-taraṁ sadhá-stham̐ vi-cakramâṇás tredhó[1] 'ru-gâyó ‖ [k] víshṇo rarắṭam asi, víshṇoḥ pṛishṭhám asi | [l] víshṇoḥ çnyáptre[7] stho | [m] víshṇoḥ syū́r asi | [n] víshṇor dhruvám asi | [o] vaishṇavám asi, víshṇave tvâ ‖ 3 ‖ asya, yachaí, 'kân-ná-catvâriṁçác ca ‖ 13 ‖

6, 2, 9, 1-4. — K. 2, 10. 25, 8. — Vs. 5, 14-21. Ç. 3, 5, 8, 11-25. Kâ. 8, 3, 29 - 4, 21. — viprắḥ — vipaçcitáḥ[8] — hotrắḥ — vayunâvid iti vayuna-vit | ekáḥ | it — parishṭutir iti pari-stutiḥ — duryắn | eti — tredhâ | nîti — pâṁsure | irâvatî itírâ-vatî[9] | dhenumatî iti dhenu-matī́ — sûyavasinî iti su-yavasinī́ — yaçasyè iti — rodásî iti — ete iti | dâdhâra — abhitáḥ — prâcî iti — kalpayantî iti[9] — pṛithivyâḥ — vishṇo[10] | uta — pṛithivyâḥ — vishṇo[10] | uta | vâ — â | preti — eti | uta — nukám̐ — vishṇóḥ | rarâṭám — çnaptre iti[9].

14. [a] kṛiṇushvá pắjaḥ prá-sitim̐ ná pṛithvī́m̐ yâhí rắje 'vắ 'ma-vâṁ[1] íbhena | tṛishvī́m ánu prá-sitim̐ drûṇânó 'stâ 'si vídhya rakshásas tápishṭhaiḥ ‖ [b] táva bhramắsa âçuyắ patanty ánu spṛiça dhṛishatắ çóçucânaḥ | tápûṁshy agne juhvâ patam̐gắn ásam̐-dito[2] ví sṛija víshvag ulkắḥ ‖ [c] práti spáço ví sṛija tū́rṇi-tamo bhávâ[3] pâyúr viçó asyâ[4] ádabdhaḥ | yó no dûre aghá-çaṁsaḥ[5] ‖ 1 ‖ yó ánty[4] ágne

13. [6] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [7] so ABCE, çnaptre D. [8] mit avagraha D prima manu. [9] s. P. 4, 22. 15. 46. [10] ohne iti, weil nicht pragṛihya.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°âṁ) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°ân a°) ABE; s. P. 9, 23. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 8. [5] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 8.

mā́kish[6] ṭe[7] vyáthir ā́ dadharshît || [d] úd agne tishṭha práty
ā́ tanushva nỳ amítrâ͜ṃ[1] oshatât tigma-hete | yó no árâti͜ṃ[4]
sam-idhâna cakré nîcā́ táṃ dhakshy atasáṃ ná çúshkam ||
[e] ū́rdhvó bhava práti vidhyā́ 'dhy asmád âvísh kṛiṇushva[8]
daívyâny agne | áva sthirā́ tanuhi yâtujū́nâṃ[6] jâmíṃ ájâ-
mim prá mṛiṇîhi çátrūn || [f] sá te || 2 || jânâti su-matíṃ
yavishṭha yá ī́vate[9] bráhmaṇe gâtúm aírat | víçvâny asmai
su-dínâni râyó dyumnā́ny aryó ví dúro abhí[4] dyaut || [g] sé
'd agne astu[5] su-bhágaḥ su-dā́nur yás tvâ nítyena havíshâ
yá ukthaíḥ[10] | píprîshati svá ā́yushi dur-oṇé[11] víçvé 'd asmai
su-dínâ sā́ 'sad ishṭíḥ || [h] árcâmi te su-matíṃ ghóshy arvā́k
sáṃ te vâvā́tâ jaratâm || 3 || iyáṃ gī́ḥ | sv-áçvâs tvâ
su-ráthâ marjayemâ 'smé kshatrā́ṇi dhârayer ánu dyū́n ||
[i] ihá tvâ bhū́ry ā́ cared úpa tmán dóshâ-vastar dîdivā́͜ṃsam
ánu dyū́n | krī́ḍantas tvâ su-mánasaḥ sapemâ 'bhí dyumnā́
tasthivā́͜ṃso jánânâm || [k] yás tvâ sv-áçvaḥ su-hiraṇyó agna[4]
upa-yā́ti vásu-matâ ráthena | tásya trâtā́ bhavasi tásya
sákhâ yás ta âtithyám ânushág[6] jújoshat || [l] mahó ru-
jâmi || 4 || bandhútâ[6] váco-bhis tán mâ pitúr gótamâd
ánv iyâya | tváṃ no asya[4] vácasaç cikiddhi hótar yavi-
shṭha su-krato dámūnâḥ[6] || [m] ásvapna-jas taráṇayaḥ su-çévâ
átandrâso 'vṛikā́[12] áçramishṭhâḥ | té pâyávaḥ sadhríyañco[6]
ni-shádyā́ 'gne táva naḥ pântv amūra || [n] yé pâyávo mâ-
mateyáṃ te agne[5] páçyanto andháṃ[4] dur-itā́d árakshan |
raráksha tā́nt su-kríto viçvá-vedâ dípsanta íd ripávo nā́[8]
ha || 5 || debhuḥ || [o] tváyâ vayá͜ṃ sadha-nỳas tvótâs[6] táva
prá-ṇîty açyâma vā́jân | ubhā́ çá͜ṃsâ sûdaya satya-tâte 'nu-
shṭhuyā́[6] kṛiṇuhy ahrayâṇa || [p] ayā́ te agne[5] sam-ídhâ vi-

14. [6] ohne avagraha. [7] so (°sh ṭe) AB; s. P. 6, 5. [8] so (°sh k°) ABE; s. P. 8, 24. [9] so (îv°) ABC; ī́vate DE; ohne avagraha. [10] ukth-yaiḥ A. [11] mit avagraha! s. P. 7, 10. [12] avṛikā́ AE pr. m.

dhema práti stómaɷ çasyámânam gṛibhâya | dábâ ’çáso rakshásaḥ pâhỳ asmā́n druhó nidó mitra-maho avadyā́t[4] || [q] raksho-háṇam vâjínam ā́ jigharmi mitrám práthishṭham úpa yâmi çárma | çíçâno agníḥ[4] krátu-bhiḥ sám-iddhaḥ sá no dívâ || 6 || sá rishá́ḥ[13] pâtu náktam || [r] ví jyótishâ bṛihatā́ bhâty agnír âvír víçvâni kṛiṇute mahi-tvā́ | prā́ ’devîr mâyā́ḥ sahate dur-évâḥ çíçîte çṛíñge rákshase vi-níkshe || [s] utá svânā́so diví shantv[14] agnés tigmā́ ”yudhâ rákshase hántavā́ u | máde cid asya prá rujanti bhā́mâ ná varante pari-bā́dho ádevîḥ[4] || 7 || agháçaɷsaḥ, sá te, jaratâɷ, rujâmi, ha, dívaí, ’kacatvâriɷçac ca || 14 ||

(2, 2, 2, 2-3.) — [a-p] Ṛ. 4, 4, 1-15 (1-5 Vs. 13, 9-18); [q] 10, 87, 1; [r. s] 5, 2, 9. 10. — râjā́ | iva | amàvâ̱n ity amà-vâ̱n — anv iti — astā́ | asi — rakshasàḥ — â̱çuyâ — bhavà — anti | agnè | mâkìḥ | te — prati | eti | tanushva — vidhya | adhîti | asmat | âviḥ — yâtujû̀nā̂m — yaḥ | ivàte — saḥ | it[15] — sve | âyùshi | duroṇa iti duḥ-oṇe | viçvā́ | it — sâ | asàt — ghoshi — marjayema | asme iti — bhû̀ri | eti — te | âtithyam | ânushak — bandhutā́ | vacòbhir iti vacàḥ-bhiḥ — damū́nâḥ | asvàpnaja ity asvàpna-jaḥ — avṛikâḥ — sadhriyàñcaḥ | nishadyeti ni-sadyà — dipsàntaḥ — na | ha — tvotā́ḥ — praṇîtîti pra-nîtî — anushṭhuyâ — dahà | açasàḥ | rakshasàḥ — rakshohaṇam[16] iti rakshaḥ-hanàm — preti | adèvîḥ — çriñge iti | rakshàse — santu | agneḥ | tigmâyùdhâ iti tigmà-âyudhâḥ | rakshàse | hantavai — bhâmā́ḥ.

ā́pa undantv, ā́kûtyai, daívím, iyáṃ, vásvy asy, aɷçúnâ, sómam, úd ā́yushâ, prá cyavasvâ, ’gnér âtithyám, aɷçúr-aɷçur, vittā́yanî me ’si, yuñjáte, kṛiṇushvá pā́jaç, caturdaça || 14 ||
ā́po (1, 1), vásvy asi (5, 1), yā́ táve (11, 2), ’yáṃ gī́ç (14, 4), cátustriɷçat || 34 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ || ||

---

14. [13] so ABE (nicht rishas); s. Whitney zu P. 8, 24. [14] so (sh⁰) ABE, s. P. 6, 2. [15] s. P. 5, 17. [16] s. P. 7, 11.

1. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ấ dadé, 'bhrir asi nấrir[1] asi | [b] pári-likhitaṃ rákshaḥ, pári-likhitâ árâtaya, idám aháṃ rákshaso grîvấ ápi kṛintâmi | [c] yò 'smấn dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám asya grîvấ ápi kṛintâmi | [d] divé tvâ 'ntári-kshâya[2] tvâ pṛithivyaí tvâ | [e] çúndhatâṃ lokáḥ pitṛi-shá-dano | [f] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvéshaḥ || 1 || yaváyấ 'râtîḥ | [g] pitṛīṇấṃ[3] sádanam asy | [h] úd dívaṃ stabhânấ, " 'ntá-riksham[3] pṛiṇa, pṛithivī́ṃ dṛiṃha | [i] dyutânás tvâ mârutó minotu mitrấ-váruṇayor dhruvéṇa dhármaṇâ | [k] brahma-vániṃ tvâ kshatra-vániṃ suprajâ-vániṃ râyasposha-vánim páry ûhâmi | [l] bráhma dṛiṃha, kshatráṃ dṛiṃha, pra-jấṃ dṛiṃha, râyás póshaṃ[4] dṛiṃha | [m] ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî ấ pṛiṇethâm | [n] índrasya sádo 'si, viçva-janásya châyấ | [o] pári tvâ girvaṇo[2] gíra imấ bhavantu viçváto[2] vṛiddhấ-"yum ánu vṛíddhayo, júshṭâ bhavantu júshṭaya | [p] índrasya syū́r asī́, 'ndrasya dhruvám asy, | [q] aindrám asī́ | [r] 'ndrâya tvấ || 2 || dvésha, imấ, ashṭấdaça ca || 1 ||

2, 6, 4, 1. 6, 2, 10, 1-7. — K. 2, 12. 25, 10. — Vs. 5, 26-30. Ç. 3, 6, 1, 4-25. Kâ. 8, 5, 33 - 6, 12. — yaḥ | asmân — antari-kshâya — pitṛishadàna iti pitṛi-sadànaḥ | — yavàḥ | asi | — yavayà | asmat — stabhâna | eti | antariksham — râyaḥ | poshàm — girvaṇaḥ | giràḥ | imâḥ — viçvatàḥ | vṛiddhâyum iti vṛiddha-âyum | anv iti — jushṭàyaḥ — asi | indràsya.

2. [a] raksho-háṇo[1] valaga-háno vaishṇavấn khanâmî | [b] 'dám aháṃ táṃ vala-gám úd vapâmi yáṃ naḥ samânó yám ásamâno ni-cakhấne | [c] 'dám enam ádharaṃ karomi yó

3, 1-11. agnîshomîyapaçupraçnaḥ; 1. sadonirmâṇam. [1] açatruḥ (!) Sây., aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so ABCDE (durchweg). [4] so (°ṃ p°) ABE.

2. havirdhânagatoparavanirmâṇam. [1] s. P. 7, 12.

naḥ samânó yó 'samâno 'râtîyáti | [d] gâyatréṇa chándasā́ 'va-bâḍho vala-gáḥ | [e] kím átra, bhadrám, tán nau sabá | [f] vi-rā́ḍ asi sapatna-hā́, sam-rā́ḍ asi bhrâtṛivya-hā́, sva-rā́ḍ asy abhimâti-hā́, viçvâ-rā́ḍ[2] asi víçvânâm nâshṭrā́ṇâṃ hantā́ || 1 || [g] raksho-háṇo valaga-hánaḥ pró 'kshâmi vaishṇa-vā́n | [h] raksho-háṇo valaga-hánó 'va nayâmi vaishṇavā́n | [i] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyā́ 'râtî | [k] raksho-háṇo valaga-hánó 'va stṛiṇâmi vaishṇavā́n | [l] raksho-háṇo valaga-háno 'bhí juhomi vaishṇavā́n | [m] raksho-háṇau valaga-hánâv úpa dadhâmi vaishṇavī́[3] | [n] raksho-háṇau valaga-hánau páry ûhâmi vaishṇavī́[3] | [o] raksho-háṇau valaga-hánau pári stṛiṇâmi vaishṇavī́[3] | [p] raksho-háṇau valaga-hánau vaishṇavī́[3] | [q] bṛihánn asi bṛihád-grâvâ, bṛihatī́m índrâya vā́cam vada || 2 || hanté, 'ndrâya, dvé ca ||2||

6, 2, 11, 1. 2. — K. 2, 11. 25, 9. — Vs. 5, 23-25. 22. Ç. 3, 5, 4, 8-22. Kâ. 8, 5, 7-25. — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hanáḥ — tat | nau — samrâḍ iti sam-râṭ — viçvârâḍ iti viçva-râṭ — preti | ukshâmi — arâtîḥ — rakshohaṇâv iti rakshaḥ-hanaú — vaishṇavî iti.

3. [a] vi-bhū́r asi pra-vā́haṇo[1] | [b] váhnir asi havya-vā́-hanaḥ | [c] çvâtrò 'si prá-cetâs | [d] tuthò 'si viçvá-vedâ | [e] uçíg asi kavír | [f] áñghârir[2] asi bámbhârir[2] | [g] avasyúr[2] asi dú-vasvâñ[2] | [h] chundhyū́r[3] asi mârjâlī́yaḥ | [i] sam-rā́ḍ asi kṛiçā́-'nuḥ | [k] pari-shádyo 'si pávamânaḥ | [l] pra-tákvâ 'si nábhas-vân[2] | [m] ásam-mṛishṭo 'si havya-sū́da | [n] ṛitá-dhâmâ 'si súvar-jyotir | [o] bráhma-jyotir asi súvar-dhâmâ | [p] 'jò 'sy éka-pâd | [q] áhir asi budhníyo | [r] raúdreṇā́ 'nîkena pâhí[4] mâ 'gne, pipṛihí mâ, mā́ mâ hiṃsîḥ || 1 || ánîkenâ, 'shṭaú ca ||3||

---

2. [2] sa (°â) ABE, s. P. 3, 5. [3] s. P. 4, 12.
3. dhishṇiyâḥ. [1] s. P. 1, 60. 7, 6. [2] ohne avagraha, [3] °svânchu° AB, °svâm chumdhyū́r E; s. P. 5, 24. [4] betont.

(6, 3, 1, 3. B. 1, 1, 1, 1. 2. —) K. 2, 18. (26, 1). — Vs. 5, 31-34. (Ç. 3, 6, 2, 24). Kâ. 8, 6, 15-24. 9, 8, 18-24. — Çâñkh. 6, 12, 6-28. Pañcav. 1, 4, 2-15. Lâṭy. 2, 2, 12-26. — pravâhaṇa iti pra-vâhaṇaḥ — çvâtraḥ | asi — tuthaḥ | asi — aṅghâriḥ — bambhâriḥ | avasyuḥ — duvasvân — samrâḍ iti sam-râṭ — kṛiçânur iti kṛiça-anuḥ | parishadya iti pari-sadyaḥ — nabhasvân — havyasûda iti havya-sûdaḥ ajaḥ | asi — pâhi.

4. [a] tváᴗ soma tanûkṛíd-bhyo dvésho-bhyo 'nyá-kṛitebhya urú yantā́ 'si várûthaᴗ svā́hâ | [b] jushâṇó aptúr[1] ā́jyasya vetu svā́hâ | [c] 'yám no agnír[1] várivaḥ kṛiṇotv[2] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayám çátrûñ[3] jayatu járhṛishâṇo 'yám vā́jam jayatu vā́ja-sâtau || [d] urú vishṇo ví kramasvo 'rú ksháyâya naḥ kṛidhi[2] | ghṛitám ghṛita-yone piba prá-pra yajñá-patim tira || [e] sómo jigâti gâtu-vít || 1 || devā́nâm eti nish-kṛitám ṛitásya yónim â-sádam | [f] âdityâḥ sádo 'sy | [g] âdityâḥ sáda ā́ sîdai | [h] 'shá vo deva savitaḥ sómas, táᴗ rakshadhvam, mā́ vo dabhad | [i] etám tváᴗ soma devó devā́n úpâ[4] 'gâ, idám ahám manushŷo manushŷânt sahá pra-jáyâ sahá râyás póshena[5] | [k] námo devébhyaḥ, sva-dhā́ pitṛí-bhya | [l] idám ahám nír váruṇasya pā́çât súvar abhí || 2 || ví khyesham vaiçvânarám[6] jyótir | [m] ágne vrata-pate tvám vratā́nâm vratá-patir asi | [n] yā́ máma tanū́s tváyy ábhûd iyáᴗ sā́ máyi, yā́ táva tanū́r máyy ábhûd eshā́ sā́ tváyi | [o] yathâ-yathám nau vrata-pate vratínor vratā́ni || 3 ||
gâtuvíd, abhy, ékatriᴗçac ca || 4 ||

6, 3, 2, 1-6. — K. 3, 1. 26, 2. — Vs. 5, 35-40. Ç. 3, 6, 3, 7-21. Kâ. 8, 7, 1-19. — vishṇo iti — eti | nishkṛitam iti niḥ-kṛitam — eshaḥ | vaḥ[7] — devân | upeti | agâḥ — râyaḥ |

---

4. dhishṇiyâḥ. [1] so (°o a°) ABE. [2] so (°aḥ k°) ABE; s. P. 8, 27. [3] çatrûm A, çatrûn (mit virâma) BE; s. P. 5, 24. [4] so (°ân u°) ABE. [5] so (°s p°) ABE. [6] ohne avagraha. [7] s. Comm. p. 479, 6. 7.

poshèṇa — abhi ‖ 2 ‖ vîti | khyeshaṃ | vaiçvânaram — tvayi | abhût — mayi | abhût. —

5. [a] áty anyā́n ágâṃ[1], nā́ 'nyā́n úpâ[2] 'gâm | [b] arvā́k[3] tvâ párair avidam, paró 'varais | [c] tám tvâ jushe vaishṇavám deva-yajyā́yai | [d] devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktv | [e] óshadhe trā́yasvai 'naṃ | [f] svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr | [g] dívam ágreṇa mā́ lekhîr, antáriksham[3] mádhyena mā́ hiṃsîḥ, pṛithivyā́ sám bhava | [h] vánaspate[3] çatá-valço ví roha, sahásra-valçâ ví vayáṃ ruhema | [i] yáṃ tvâ 'yáṃ svá-dhitis tétijânaḥ pra-ṇināya mahaté saúbhagâyā́[3] 'chinno rā́yaḥ su-vī́raḥ ‖ 1 ‖ yáṃ, dáça ca ‖ 5 ‖

6, 8, 3, 1-3. — K. 3, 2. 26, 3. — Vs. 5, 42. 43. Ç. 3, 6, 4, 5-16. Kâ. 6, 1, 5-21. — arvâk — paraḥ | avàraiḥ — antariksham — vanaspatè — tvâ | ayam — praṇinâyeti pra-ṇinâyà — saubhàgâya.

6. [a] pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ divé tvâ | [b] çúndhatâṃ lokáḥ pitṛi-shádano | [c] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyā́ 'râtîḥ | [d] pitṛiṇā́ṃ sádanam asi | [e] sv-âveçò 'sy agre-gā́ netṛiṇā́ṃ[2], vánaspátir[1] ádhi tvâ sthâsyati, tásya vittâd | [f] devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktu | [g] su-pippalā́bhyas tvaú 'shadhî-bhya[3] | [h] úd dívaṃ stabhânā́, " 'ntáriksham[1] pṛiṇa, pṛithivī́m úpareṇa dṛiṃha | [i] té te dhā́mâny uçmasi[4] ‖ 1 ‖ gamádhye gā́vo yátra bhū́ri-çṛiñgâ ayā́saḥ | átrā́ 'ha tád uru-gâyásya víshṇoḥ paramám padám áva bhâti bhū́reḥ ‖ [k] víshṇoḥ kármâṇi paçyata yáto vratā́ni paspaçé | índrasya

5. yûpachedaḥ. [1] so (°n a°) ABE. [2] so (°n u°) ABE. [3] ohne avagraha.

6. yûpasthâpanam. [1] ohne avagraha. [2] so ACDE, netṛîṇâṃ B. [3] so (!) ABE, s. P. 3, 7. [4] so (°sî) ABCDE; das Prât. (3, 13) hat uçmasî; nach Whitney p. 83 ein Beweis, dass es die kaṇḍikâ-Abtheilung nicht anerkennt; oder bezieht sich vibhâge in P. 3, 1 etwa doch auch gerade mit auf sie? S. noch Anm. [6].

yújyaḥ sákhâ || [l]tád víshṇoḥ paramám padáu sádâ paçyanti sûráyaḥ | diví 'va cákshur ā́-tatam || [m]brahma-vánim tvâ kshatra-vániu suprajâ-vániu râyasposha-vánim páry ûhâmi | [n]bráhma driuha kshatrám driuha pra-jā́m driuha râyás pósham[5] driuha | [o]pari-vī́r asi, pári tvâ daívîr víço vyayantâm, párî 'máu râyás pósho[5] yájamânam manushyầ | [p]antárikshasya tvâ sā́nâv áva gûhâmi || 2 || uçmasî[6], pósham, ékânná-viuçatíç ca || 6 ||

6, 3, 4, 1-5. — K. 3, 3. 26, 5. 6. — Vs. 6, 1-6. Ç. 3, 7, 1, 4-21. Kâ. 6, 2, 15 - 3, 15. — pitrishadàna iti pitri-sadànaḥ — agregâ ity àgre-gâḥ — oshàdhíbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — stabhâna | eti | antarìksham — uçmasi || 1 || gamadhyè — atrà | ahà — divi | iva — râyaḥ | poshàm | driuha — parîti | imam | râyaḥ | poshàḥ — manushyā̀ḥ.

7. [a]ishé tvo | [b]'pa-vī́r asy | [c]úpo devā́n daívîr víçaḥ prā́ 'gur váhnîr uçíjo | [d]bríhaspate[1] dhâráyâ[2] vásûni | [e]havyā́ te svadantâm | [f]déva tvashṭar vásu raṇva[3] | [g]révatî rámadhvam | [h]agnér janítram asi | [i]vríshaṇau stha | [k]urváçy asy, âyúr asi, purûrávâ[1] | [l]ghrítenâ 'kté vríshaṇam dadhâthâm | [m]gâyatrám chándó 'nu prá jâyasva, traíshṭubham[1], jā́gatam chàndó 'nu prá jâyasva | [n]bhávatam || 1 || naḥ sá-manasau sám-okasâv arepásau | [o]mā́ yajnáu hiusishṭam mā́ yajná-patim jâta-vedasau, çivaú bhavatam adyá naḥ || [p]agnā́v agníç carati prá-vishṭa ríshîṇâm putró adhi-râjá[4] eshàḥ | svâhâ-krítya bráhmaṇâ te juhomi mā́ devā́nâm mithuyā́ kar bhâga-dhéyam || 2 || bhávatam, ékatriuçac ca || 7 ||

6, 3, 6, 1. 2. 5, 2-4. — K. 3, 4. 26, 7. — Vs. 6, 7. 8. 5, 2-4. Ç. 3, 7, 3, 9-13. 4, 1, 20-25. Kâ. 6, 3, 19. 5, 1, 28 - 2, 6. — tvâ | upa-

---

6. [5] so (°s p°) ABE. [6] so ABCD, uçmasī̆ E; s. Anm.[4].

7. paçor upâkaraṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [3] zwei Wörter; raṇva ramaṇîyam kuru Sây.; s. I, 2, 5, 1. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 15.

vîr ity úpa-vîḥ — upo iti — preti | aguḥ — bṛihàspate | dhâraya — vasú | ranva | revàtîḥ | ramàdhvam — sthaḥ | urvaçî — purûravâ̆ḥ — akte iti — anù | preti | jâyasva — — adhirâja ity àdhi-râjaḥ | eshaḥ — kaḥ[5]. —

8. [a] â̆ dada] [b] ṛitásya tvâ deva-haviḥ pâ̆çenâ̆ " rabhe | [c] dhárshâ[1] mâ̆nushân | [d] ad-bhyás tvaú 'shadhî-bhyaḥ[1] pró 'kshâmy | [e] apâ̆m perúr asi | [f] svâttáṃ cit sá-devaǫ havyám â̆po devîḥ svadatai 'naǫ | [g] sáṃ te prâ-'ṇó vâyúnâ gachatâǫ, sáṃ yájatrair áñgâni, sáṃ yajná-patir â-çíshâ | [h] ghṛiténâ 'ktaú paçúṃ trâyethâǫ | [i] révatîr yajná-patim prîya-dhâ̆ " viçató | [k] 'ro antariksha[2] sa-jû̆r devéna || 1 || vâ̆tenâ 'syá havíshas tmánâ yaja sám asya tanúvâ bhava, várshîyo várshîyasi yajné yajná-patiṃ dhâḥ | [l] pṛithivyâ̆ḥ sam-pṛícaḥ pâhi | [m] námas ta â-tânâ | [n] 'narvâ̆ pré 'hi, ghṛitásya kulyâ̆m ánu, sahá pra-jáyâ sahá râyás póshenâ̆[3] | [o] "po devîḥ çuddhâ-yúvaḥ[1] çuddhâ̆ yûyáṃ devâ̆ǫ[4] ûḍhvaǫ, çuddhâ̆ vayám pári-vishṭâḥ pari-veshṭâ̆ro vo bhûyâsma || 2 || devéna, cátuçcatvâriǫçac ca || 8 ||

6, 3, 6, 3-4. 7, 4-5. 8, 2-4. — K. 3, 5. 6. 26, 8. — Vs. 6, 8-13. Ç. 3, 7, 4, 1-9. 8, 1, 12-2, 3. Kâ. 6, 3, 26-6, 1. — eti | dade — pâçèna | eti | rabhe | dharshà — adbhya ity àt-bhyaḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ | preti | ukshâmi — prâṇa iti pra-anaḥ — aktau — priyadheti priya-dhâ | eti | viçata | uro iti — âtânety â̆-tâna | anarvâ | preti | ihi — râyaḥ | poshèṇa | âpàḥ — çuddhâyuva iti çuddha-yuvaḥ | çuddhâḥ — devân | ûḍhvam | çuddhâḥ.

9. [a] vâ̆k ta â̆ pyâyatâm, prâ-'ṇás ta â̆ pyâyatâṃ, cákshus ta[1] â̆ pyâyatâm, çrótraṃ ta â̆ pyâyatâm | [b] yâ̆ te

---

7. [5] s. P. 8, 9.

8. paçoḥ saṃjnapanam. [1] so (°â, resp. °î) ABE; s. P. 3, 8. 7. 2. [2] so (°o a°) ABE; s. P. 4, 6. [3] so (°s p°) ABE. [4] so ABE; s. P. 9, 22.

9. vapotkhedaḥ. [1] so (°s t°) ABE.

prâ-'ṇā̃ñ[2] chúg jagā̃ma, yā̃ cákshur, yā̃ çrótram, yát te krûrám yád ā̃-sthitam, tát ta ā̃ pyâyatâm, tát ta eténa çundhatâm | [c] nā̃bhis ta[1] ā̃ pyâyatâm, pâyús ta[1] ā̃ pyâyatâu | [d] çuddhā̃ç carítrâḥ | [e] çám ad-bhyáḥ ‖ 1 ‖ çám óshadhî-bhyaḥ[3], çám prithivyaí, çám áho-bhyâm | [f] óshadhe trā̃yasvai 'nau | [g] svá-dhite maí 'nau hiṃsî | [h] rákshasâm bhâgò 'sî | [i] 'dám aháu ráksho 'dhamám támo nayâmi | [k] yò 'smā̃n dvéshṭi yám ca vayám dvishmá, idám enam adhamám támo nayâmî | [l] 'shé tvâ | [m] ghṛiténa dyâvâ-prithivî pró 'rṇvâthâm | [n] áchinno rā̃yaḥ[3] su-vī̃ra | [o] urv antáriksham ánv ihi | [p] vā̃yo vī̃ 'hi[5] stokā̃nâu svā̃ho | [q] 'rdhvá-nabhasam mârutám gachatam ‖ 2 ‖ adbhyó, vī̃hi, pañca ca ‖ 9 ‖

6, 3, 9, 1-6. — K. 3, 6. — Vs. 6, 15. 16. Ç. 3, 8, 2, 6-28. Kâ. 6, 6, 5-27. — te | eti — prâṇa iti pra-aṇaḥ | te | eti — prâṇân iti pra-aṇân | çuk — tat | te | eti — tat | te — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — ahobhyâm ity ahâḥ-bhyâm — mâ | enam | hiṃsîḥ — bhâgaḥ | asi | idam — adhamam — nayâmi | ishe — dyâvâprithivî iti dyâvâ-prithivî | preti | ûrṇvâthâm — suvîra iti su-vîrâḥ | uru — vâyo iti | vîti | ihi — ûrdhvanâbhasam ity ûrdhva-nabhasam. —

10. [a] sám te mánasâ mánaḥ, sám prâ-'ṇéna prâ-'ṇó [b] júshṭam devébhyo havyám ghṛitá-vat svā̃hai | [c] 'ndráḥ prâ-'ṇó áñge[1]-añge[2] ní dedhyad, aindrò 'pâ-'nó áñge[1]-añge[2] ví bobhuvad | [d] déva tvashṭar bhū̃ri te sáu-sam etu víshu-rûpâ yát sá-lakshmâṇo bhávatha | deva-trā̃ yántam ávase sákhâyó 'nu tvâ mâtā̃ pitáro[3] madantu ‖ [e] çrī̃r asy | [f] agnís tvâ[4] çrîṇâtv | [g] ā̃paḥ sám ariṇan | [h] vā̃tasya ‖ 1 ‖ tvâ dhrájyai, pûshṇó ráṃhyâ, apā̃m óshadhînâu róhishyai |

9. [2] prâṇân (dentales n) chug ABE. gegen P. 5, 24. [3] s. P. 3, 7. [4] Acc. Plur.? dhanâni prayachatu Sây. [5] sic! zwei Wörter!

10. vasâhomaḥ. [1] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [2] so (°e a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [3] sic! zwei Wörter. [4] so (°s t°) ABE.

ⁱghṛitám ghṛita-pâvânaḥ pibata, vásâm vasâ-pâvânaḥ pibatâ | ᵏ 'ntárikshasya havír asi | ˡ svā́hâ tvâ 'ntárikshâya | ᵐ díçaḥ, pra-díça, â-díço, vi-díça, ud-díçaḥ | ⁿ svā́hâ dig-bhyó | ᵒ námo dig-bhyáḥ || 2 || vā́tasyâ, 'shṭā́viṃçatiç ca || 10 ||

6, 3, 11, 1-3. — K. 3, 7. — Vs. 6, 18-20. Ç. 3, 8, 3, 9-37. Kâ. 6, 8, 6 - 9, 1. — svâhā́ | aindraḥ — aṅgèaṅga ity aṅgè-aṅge — saṃsam iti sam-sam — vishùrûpâ iti vishù-rûpâḥ — mâtâ | pitaràḥ — raṃhyai | apâm — digbhya iti dik-bhyaḥ. —

11. ᵃ samudrám[1] gacha svā́hâ[1], 'ntárikshaṃ[1] g. s., deváṃ savitā́raṃ g. s., 'ho-râtré g. s., mitrā́-váruṇau g. s., sómaṃ g. s., yajnáṃ g. s., chándâṃsi g. s., dyā́vâ-pṛithiví́ g. s., nábho divyáṃ g. s., 'gníṃ vaiçvânaráṃ[1] g. s. | ᵇ 'd-bhyás tvaú 'shadhî-bhyo | ᶜ máno me hā́rdi[2] yacha | ᵈ tanū́ṃ tvácam putráṃ náptâram açîya | ᵉ çúg asi, tám abhí çoca yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó | ᶠ dhā́mno-dhâmno râjann itó varuṇa no muñca, yád ā́po ághniyâ[3] váruṇé 'ti çápâmahe táto varuṇa no muñca || 1 || asi, shá̀ḍviṃçatiç ca || 11 ||

6, 4, 1, 1-5. — K. 3, 8. — Vs. 6, 21. 22. Ç. 3, 8, 4, 11 - 5, 10. Kâ. 6, 9, 10 - 10, 5. — ahorâtre ity àhaḥ-râtre — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — yaḥ | asmân — râjan | itaḥ — yat | âpàḥ | aghnìyâḥ | varùṇa | iti.

12. ᵃ havíshmatîr[1] imā́ ā́po havíshmân devó adhvaró[2], havíshmâṃ[3] ā́ vivâsati havíshmâṃ[3] astu sū́ryaḥ || ᵇ agnér vó 'panna-gṛihasya sádasi sâdayâmi sumnā́ya sumninî́ḥ, sumné mâ dhatte | ᶜ 'ndrâ-'gniyór[4] bhâga-dhéyî stha, mitrā́-váruṇayor bhâga-dhéyî stha, víçveshâṃ devā́nâṃ bhâga-dhéyî stha | ᵈ yajné jâgṛita || 1 || havíshmatîç, cátustriṃçat || 12 ||

---

11. gudakâṇḍena upayaṭsaṃjnakahomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] hā́rdî E. [3] so (°o a°) ABE.

12. 13. somâbhishavaḥ; 12. vasatîvarîṇâṃ grahaṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABE. [3] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 21. [4] °drâgnyor E.

6, 4, 2, 4-6. — K. 3, 9. — Vs. 6, 23. 24. Ç. 3, 9, 2, 10-15. Kâ. 8, 9, 10-23. — havishmân | eti — indrâgniyor itïndra-agni-yoḥ | bhâgadheyîr iti bhâga-dheyîḥ.

13. [a] hṛidé tvâ mánase tvâ, divé tvâ sûryâya tvo | [b] 'rdhvám imám adhvarám kṛidhi, diví devéshu hótrâ yacha | [c] sóma râjann é 'hy, áva roha | [d] mấ bhér[1] mấ sáṃ vikthâ[2] | [e] mấ tvâ hiṃsisham | [f] pra-jấs tvám upấ-'varoha[3], pra-jấs tvấm upấ-'varohantu[3] | [g] çṛiṇótv agníḥ sam-ídhâ hávam me çṛiṇvántv ấpo dhishánâç ca devîḥ | çṛiṇóta grâvâṇo vi-dúsho nú || 1 || yajnáṃ çṛiṇótu deváḥ savitấ hávam me || [h] dévîr âpo apâm[4] napâd yá ûrmír havishỳa indriyấ-vân madíntamas[5], táṃ devébhyo deva-trấ dhatta, çukráṃ çukra-pébhyo, yéshâm bhâgá sthá, svấhâ[6] | [i] kấrshir asy, ápâ 'pấm mṛidhráṃ | [k] samudrásya[6] vó 'kshityâ ún naye | [l] yám agne pṛit-sú mártyam ấvo vấjeshu yáṃ junấḥ | sá yántâ çáçvatîr íshaḥ || 2 || nú, saptácatvâriṃçac ca || 13 ||

6, 4, 3, 1-4. — K. 3, 9. — Vs. 6, 25-29. Ç. 3, 9, 3, 4-32. Kâ. 9, 1, 5 - 3, 16. — hotrấḥ | yacha — eti | ihi | aveti — vikthâḥ — upâvárohety úpa-avároha — upâvárohantv ity úpa-avá-rohantu — âpaḥ | apâm | napât | yaḥ — indriyâvân itïndriya-vân — bhâgaḥ | stha — apeti | apâm — vaḥ | akshityai — âváḥ.

14. [a] tvám agne rudró ásuro[1] mahó divás tváṃ çárdho mấrutam pṛikshá îçishe | tváṃ vấtair aruṇaír yâsi çaṃ-gayás tvám pûshấ vi-dhatáḥ[2] pâsi nú tmánâ || [b] ấ vo rấjânam adhvarásya rudráṃ hótâraṃ satya-yájaṃ ródasyoḥ | agním purấ tanayitnór ácittâd dhíraṇya-rûpam ávase kṛiṇu-

13. somasya çakaṭâd upâvarohaḥ. [1] betont! [2] vitthâ E secunda manu. [3] als Compositum! CD; und so betont ABE. [4] so (°o a°) AB, E sec. m. [5] ohne avagraha.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) ABE. [2] mit avagraha! [3] ohne avagraha.

dhvam || [c] agnír hótâ ní shasâdâ[4] yájîyân[5] upá-sthe mâtúḥ surabhā́v[3] u loké | yúvâ kavíḥ puru-nishṭháḥ || 1 || ṛitā́-vâ dhartā́ kṛishṭînā́m utá mádhya iddháḥ || [d] sâdhvī́m akar devá-vîtiṃ no adyá[1] yajnásya jihvā́m avidâma gúhyâm | sá ā́yur ā́ 'gât surabhír[3] vásâno bhadrā́m akar devá-hûtiṃ no adyá[1] || [e] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mâ[4] rérihad vîrúdhaḥ[3] sam-añján | sadyó jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad[1] ā́ ródasî bhânúnâ bhâty antáḥ || [f] tvé vásûni purv-aṇîka || 2 || hotar doshā́ vástor é 'rire yajníyâsaḥ | kshā́me 'va víçvâ bhúvanâni yásmint sáѡ saúbhagâni[3] dadhiré pâvaké || [g] túbhyaṃ tā́ añgiras-tama víçvâḥ su-kshitáyaḥ pṛíthak | ágne kā́mâya yemire || [h] açyā́ma táṃ kā́mam agne távo 'tỳ açyā́ma rayíѡ rayi-vaḥ su-vī́ram | açyā́ma vā́jam abhí vâjáyanto 'çyā́ma dyumnám ajarâ 'járaṃ te || [i] çréshṭhaṃ yavishṭha bhâratā́ 'gne dyu-mántam ā́ bhara || 3 || váso puru-spṛíhaѡ rayím || [k] sá çvitânás tanyatū́ rocana-sthā́ ajárebhir nā́nadad-bhir yávishṭhaḥ | yáḥ pâvakáḥ puru-támaḥ purū́ṇi pṛithū́ny agnír anu-yā́ti bhárvan || [l] ā́yush ṭe[6] viçváto[3] dadhad ayám agnír váreṇyaḥ | púnas te prā́-'ṇá ā́ 'yati párâ yákshmaѡ suvâmi te || [m] âyur-dā́ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratî̂ko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvā́ mádhu cā́ru gávyam pité 'va putrám abhí || 4 || rakshatâd imám || [n] tásmai te prati-háryate jā́ta-vedo ví-carshaṇe | ágne jánâmi su-shṭutím || [o] divás pári[7] prathamáṃ jajne agnír[8] asmád dvitī́yam pári jâtá-vedâḥ | tṛitī́yam ap-sú nṛi-máṇâ ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhī́ḥ || [p] çúciḥ pâvaka vándyó 'gne bṛihád ví rocase | tvám ghṛitébhir ā́-hutaḥ || [q] dṛiçânó rukmá urvyā́ vỳ adyaud dur-márshaṃ ā́yuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛíto abhavad[1] váyo-bhiḥ || 5 ||

14. [4] so (°â) ABE. [5] s. P. 9, 23. [6] so (°sh ṭe°) ABE. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 28. 34. [8] so (°e a°) ABE.

yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ || [r] ấ yád ishé nṛi-pátiṃ téja ấnaṭ chúci[9] réto ní-shiktaṃ dyaúr abhī́ke | agníḥ çárdham anavadyáṃ yúvânaṁ svâ-dhíyaṃ janayat sûdáyac ca || [s] sá téjîyasâ mánasâ tvóta[3] utá çiksha sv-apatyásya çikshóḥ | ágne râyó nṛí-tamasya prá-bhûtau bhûyấma te su-shṭutáyaç ca vásvaḥ || [t] ágne sáhantam ấ bhara dyumnásya prâ-sáhâ rayím | víçvâ yáḥ || 6 || cárshaṇîr abhỳ âsấ vấjeshu sâsáhat || [u] tám agne pṛitanâ-sáhaṁ rayíṁ sahasva[3] ấ bhara | tváṁ hí satyó ádbhuto[1] dâtấ vấjasya gó-mataḥ || [v] ukshấ-'nnâya vaçấ-'nnâya sóma-pṛishṭhâya vedháse | stómair vidhemâ 'gnáye || [w] vadmấ hí sûno ásy adma-sádvâ cakré agnír[8] janúshấ 'jmấ 'nnam | sá tváṃ na ûrja-sana ū́rjaṃ dhâ rấje 'va jer avṛiké ksheshy antáḥ || [x] ágna ấyûṁshi || 7 || pavasa ấ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[3] || [y] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vī́ryam | dádhat póshaṁ rayím máyi || [z] ágne pâvaka rocíshâ mandráyâ deva jihváyâ | ấ devấn vakshi yákshi ca || [aa] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devấṁ[10] ihấ " vaha | úpa yajnáṁ havíç ca naḥ || [bb] agníḥ çúcivrata-tamaḥ çúcir vípraḥ çúciḥ kavíḥ | çúcî rocata ấ-hutaḥ || [cc] úd agne çúcayas táva çukrấ bhrấjanta îrate | táva jyótîṁshy arcáyaḥ || 8 || puruníshṭhấḥ[11], purvaṇîka, bharâ, 'bhí, váyobhir, yá, ấyûṁshi, vípraḥ çúciç, cáturdaça ca || 14 ||

(2, 2, 2, 3-4, 3.) — [a] Ṛ. 2, 1, 6; [b] 4, 3, 1; [c] 5, 1, 6; [d] 10, 53, 3; [e] 10, 45, 4; [f] 6, 5, 2; [g] 8, 43, 18; [h] 6, 5, 7; [i] 2, 7, 1; [k] 6, 6, 2; [l] nur hier; [m] Vs. 35, 17; [n] nur hier; [o] Ṛ. 10, 45, 1; [p] 2, 7, 4; [q] 10, 45, 8; [r] 1, 71, 8; [s] 3, 19, 3; [t. u] 5, 23, 1. 2; [v] 8, 43, 11; [w] 6, 4, 4; [x. y] 9, 66, 19. 21; [z] 5, 26, 1; [aa] 1, 12, 10; [bb. cc] 8, 44, 21. 17. — pṛikshaḥ | îçishe — çaṃgaya iti çam-gayaḥ — vidhata iti vi-dhataḥ — nîti | sasâda — surabhau | u | loke — puruníshṭha iti puru-nishṭhaḥ |

---

10. [9] so A. E (ânaṭ mit virâma) und Whitney's Mspt.; ânaṭ (mit virâma) çuci B; s. P. 5, 34. [10] so (âṁ) AB; s. P. 9, 21. [11] hier hat E puruṇi".

ṛitâvety ṛita-vâ — madhyè | iddhaḥ | sâdhvîm | akaḥ — saḥ — eti | agât | surabhiḥ — akaḥ — naḥ | adya — agniḥ | stanayàn | iva — kshâmà — vîrudhàḥ — vîti | hi | îm | iddhaḥ | akhyàt | eti | rodàsî iti — antaḥ | tve iti — purvanîketi[12] puru-anîka | hotaḥ | doshâ | vastòḥ | eti | îrire — kshâmà | iva — tavà | ûtî | açyâmà — ajara | ajaràm — bhârata | agnè — vaso iti — saḥ — tanyatuḥ | rocanasthâ iti rocana-sthâḥ — âyùḥ | te — prâṇaḥ iti pra-anàḥ | eti | ayati | pareti — pitâ | iva — sushṭutim iti su-stutim | divaḥ | parîti — nṛimaṇâ iti nṛi-manấḥ — svâdhîr iti sva-dhîḥ[13] — durmarsham iti duḥ-marshàm — vayòbhir iti vayàḥ-bhiḥ — ânàṭ | çuci — nishiktam iti ni-siktam — svâdhiyam iti sva-dhiyàm[13] — tvòtàḥ — agnè | râyaḥ — sushṭutaya iti su-stutayàḥ — prâsaheti prà-sahấ — viçvấḥ — abhîti | âsâ — sâsahàt — sahasvaḥ | eti — ukshânnâyety uksha-annâya | vaçânnâyeti vaçâ-annâya — vidhema — vadmâ | hi | sûno iti[14] | asi | admasadvety àdma-sadvấ — janushấ | ajmà | annàm — saḥ — ûrjasana ity ûrja-sane — dhâḥ | râjấ | iva | jeḥ — ksheshi | antaḥ — pavase — ûrjàm — ducbunấm — asme iti — saḥ — dîdivaḥ | agnè | devân | iha | eti | vaha | upeti — çuciḥ | rocate — çukrâḥ | bhrâjàntaḥ.

devásya, rakshoháṇo, vibhû́s, tvá◡ somá́, 'ty anyá́n ágâm, pṛithivyá́, ishé tvá́, " dade, vá́k te, sáṃ te, samudrá◡, havíshmatîr, hṛidé, tvám agne rudráç, cáturdaça ‖ 14 ‖

devásya (1, 1), gamádhye (6, 2) havíshmatîḥ (12, 1), pavasa (14, 8), ékatri◡çat ‖ 31 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe
tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 3 ‖

3. grahâḥ (1, 4, 1-42).

1. [a] ấ dade, grấvâ 'sy adhvara-kṛíd devébhyo, gambhîrám imám adhvarám kṛidhy ut-taména paviné 'ndrâya sómam̐ sú-shutam mádhu-mantam páyasvantam vṛishṭi-vá-

14. [12] s. P. 7, 12. [13] s. P. 3, 5 (der Rik-padap. trennt su-âdhî). [41] zu sûno asi s. Whitney zu P. 4, 6.

nim | [b] índrâya tvâ vṛitra-ghná, índrâya tvâ vṛitra-túra, índrâya tvâ 'bhimâti-ghná, índrâya tvâ ''ditya-váta, índrâya tvâ viçvádevyâ-vate[1] | [c] çvâtrā́ stha vṛitra-túro rā́dho-gûrtâ amṛ́tasya pátnîs, tā́ devîr deva-tré 'mám̃ yajnám̃ dhattó, 'pa-hûtâḥ sómasya pibató, 'pa-hûto yushmā́kam || 1 || sómaḥ pibatu | [d] yát te soma diví jyótir yát pṛithivyā́m̃ yád urā́v antárikshe[2] ténâ 'smaí yájamânâyo 'rú râyā́ kṛidhy, ádhi dâtré voco | [e] dhíshaṇe[3] vîḍū́[3] satī́[3] vîḍayethâm ū́rjam̃ dadhâthâm ū́rjam me dhattam, mā́ vâṃ hiṃsisham mā́ mâ hiṃsishṭam | [f] prā́g[2] ápâg[2] údag[2] adharā́k[2] tā́s tvâ díça ā́ dhâvantv, ámba ní shvara[4] | [g] yát te somā́ 'dâbhyam̃ nā́ma jā́gṛivi, tásmai te soma sómâya svā́hâ || 2 ||

yushmā́kaṃ, svara yát te, náva ca || 1 ||

6, 4, 4, 1. — K. 3, 10. Vs. 6, 30-36. 7, 2. Ç. 3, 9, 4, 3-21. Kâ. 9, 4, 5-28. — sushútam iti su-sutam — viçvadévyâvata iti viçvadévya-vate | çvâtrâḥ — râdhógûrtâ iti râdháḥ-gûrtâḥ — devatretí deva-trâ — urau | antaríkshe — dhisháṇe iti | vîḍû iti | satî iti — prâk | apâk | udák | adharâk — nîti | svara — soma | adā́bhyam̃.

2. [a] vâcás pátaye[1] pavasva vâjin, vṛíshâ vṛíshṇo aṃçú-bhyâm̃[2] gábhasti-pûto, devó devā́nâm pavítram asi, yéshâm̃ bhâgó 'si tébhyas tvâ | [b] svā́m̃kṛito[3] 'si, mádhu-matîr na íshas kṛidhi[4], víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyaḥ pā́rthivebhyo | [c] mánas tvâ 'shṭû | [d] 'rv antáriksham[3] ánv ihi | [e] svā́hâ[3] tvâ su-bhavaḥ sū́ryâya | [f] devébhyas tvâ marîci-pébhya | [g] eshá te yóniḥ, prâ-'ṇā́ya tvâ || 1 || vâcáḥ, saptácatvâriṃçat || 2 ||

6, 4, 5, 3-5. — K. 4, 1. 27, 1. — Vs. 7, 1-3. Ç. 4, 1, 1, 9-24.

4, 1-42. grahapraçnaḥ; 1. somâbhishavaḥ. [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 38. [4] so (sh°) ABE; s. P. 6, 13.

2. upâṃçugrahaḥ. [1] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. [2] so (°o a°) ABE. [3] ohne avagraha. [4] so (°s k°) A (auch 6, 4, 5, 4). E.; ishaḥ kṛidhi B; s. P. 8, 25.

Kâ. 9, 4, 23-38. — vâcaḥ | patàye — bhâgaḥ | asi — svâm-kritaḥ | asi — naḥ | ishàḥ | kridhi — tvâ | ashṭu | uru — subhava iti su-bhavaḥ — eshaḥ — prâṇâyeti pra-aṇâyà.

3. [a] upayâmá-gṛihîto 'sy | [b] antár yacha magha-van, pâhí sómam, urushyá rā́yaḥ, sám ísho yajasvâ, 'ntás te dadhâmi dyā́vâ-prithivī́ antár urv̀ antárikshaṃ[1], sa-jóshâ de-vaír ávaraiḥ páraiç câ 'ntar-yâmé magha-van mâdayasva | [c] svā́ṃkṛito 'si[1] mádhu-matîr na íshas kṛidhi[2] víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyâḥ pā́rthivebhyo | [d] mánas tvâ 'shṭû | [e] 'rv̀ antárikshaṃ[1] ánv ihi | [f] svā́hâ[1] tvâ su-bhavaḥ sū́ryâya | [g] devébhyas tvâ marîci-pébhya | [h] eshá te yónir, apâ-'nā́ya tvâ || 1 || devébhyaḥ, saptá ca || 3 ||

6, 4, 6, 1-3. — K. 4, 1. 27, 2. — Vs. 7, 4-6. Ç. 4, 1, 2, 15-23. Kâ. 9, 6, 1-4. — antaḥ | yacha — antaḥ | te — antaḥ | uru — sajoshâ iti sa-joshāḥ — asi — ishàḥ — tvâ | ashṭu | uru — eshaḥ.

4. [a] ā́ vâyo bhûsha çuci-pâ úpa naḥ sahásraṃ te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[1] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, vâyáve tvé | [c] 'ndra-vâyû imé sutā́ḥ |[2] úpa práyo-bhir ā́ gatam ín-davo vâm uçánti hí | [d] upayâmá-gṛihîto 'sî, 'ndravâyú-bhyâṃ tvai, 'shá te yóniḥ, sa-jóshâbhyâṃ tvâ || 1 || ā́ vâyo, trícatvâ-riṃçat || 4 ||

(6, 4, 7, 8). — K. 4, 2. (27, 3). — Vs. 7, 7. 8. Ç. 4, 1, 3, 18. 19. Kâ. 9, 6, 5. 6. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâḥ — upo iti — indràvâyû itîndrà-vâyû — prayòbhir iti prayàḥ-bhiḥ — eshaḥ — sajoshā́bhyâm iti sa-joshā́bhyâm.

3-42. antaryâmâdikâ grahâḥ; 3. antaryâma. [1] ohne avagraha. [2] so (°s k°) ABE; s. P. 8, 25.

4. aindravâyava. [1] so (°e a°) ABE. [2] so (°ḥ |) ABE (!).

5. [a]ayáṃ vâṃ mitrâ-varuṇâ sutáḥ sóma ṛitâ-vṛidhâ | mámé 'd ihá çrutaᵕ hávam || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, mitrā́-váruṇâbhyâṃ tvai, 'shá te yónir, ṛitâyú-bhyâṃ[1] tvâ || 1 || ayáṃ vâṃ, viᵕçatíḥ || 5 ||

(6, 4, 8, 3). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 9. Ç. 4, 1, 4, 7. Kâ. 9, 6, 7. — ṛitâvṛidhety ṛita-vṛidhâ | mamá | it — eshaḥ — ṛitâyubhyâm ity ṛitâyu-bhyâm.

6. [a]yā́ vâṃ káçâ mádhu-maty áçvinâ sū́nṛítâ-vatî | táyâ yajnám mimikshatam || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açví-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, mā́dhvîbhyâṃ tvâ || 1 || yā́ vâm, ashṭā́daça || 6 ||

(6, 4, 9, 1). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 11. Ç. 4, 1, 5, 17. Kâ. 9, 7, 8. — madhúmatîti madhú-matî — sûnṛitâvatîti sû-nṛitā́-vatî — eshaḥ.

7. [a]prâtar-yújau ví mucyethâm áçvinâv é 'há gachatam | asyá sómasya pîtáye || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açví-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, açví-bhyâṃ tvâ || 1 || prâtaryújâv, ékân ná viᵕçatíḥ[1] || 7 ||

(6, 4, 9, 1). — eti | iha eshaḥ.

8. [a]ayáṃ venáç codayat pṛíçni-garbhâ jyótir-jarâyû rájaso vi-mā́ne | imám apā́ᵕ saṃ-gamé sū́ryasya çíçuṃ ná víprâ matí-bhî rihanti || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, çáṇḍâya tvai, 'shá te yónir, vîrátâm[1] pâhi || 1 || ayáṃ venáḥ, páñcaviᵕçatiḥ || 8 ||

(vgl. 6, 4, 10, 1-6). — K. 4, 3. (27, 8). — Vs. 7, (12.) 16. Ç. 4, 2, 1, 8 (eke). 9. Kâ. 9, 6, 12. 13. — pṛiçnigarbhâ iti pṛiçni-garbhâḥ | jyotirjarâyur iti jyotiḥ-jarâyuḥ — vimâna iti vi-mânè — viprâḥ | matibhir iti mati-bhiḥ — eshaḥ — vîratâm.

---

5. maitrâvaruṇa. [1] ṛitâvíbhyâm E prima manu.
6. âçvina.
7. âçvina. [1] so E; viᵕçatiḥ (ohne Accent) ABCD.
8. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha.

9. [a] tám pratnáthâ[1] pûrváthâ[1] viçváthe[1] 'máthâ[1] jye-shṭhá-tâtim barhi-shádaɷ suvar-vídam | pratîcînám[1] vṛijá-nam[2] dohase girā́ ''çúm jáyantam ánu yā́su várdhase || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, márkâya tvai, 'shá te yóniḥ, pra-jā́ḥ pâhi || 1 || táɷ, shádviɷçatiḥ || 9 ||

(vgl. 6, 4, 10, 1). — K. 4, 3. — Vs. 7, 12. (16). Ç. 4, 2, 1, 9. Kâ. 9, 6, 11 (13). — pratnathā́ | pûrvathā́ | viçvathā́ | imathā́ — barhishadam iti barhi-sadám | suvarvidam iti suvaḥ-vi-dám | pratîcînam — girâ | âçúm — eshaḥ.

10. [a] yé devâ divy ékâdaça[1] sthá, pṛithivyā́m ádhy ékâdaça[1] sthā́, 'psu-shádo mahinaí 'kâdaça[1] sthá, té devâ yajnám imám jushadhvam | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âgra-yaṇò 'si sv̀-âgrayaṇo, jínva yajnám jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvā́m pâtu, víçam tvám pâhî 'ndri-yéṇai, 'shá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || yé de-vâs, tríçatvâriɷçat || 10 ||

6, 4, 11, 1. 2. — K. 4, 5. 27, 9. — Vs. 7, 19. 20. Ç. 4, 2, 2, 9. 10. Kâ. 9, 6, 15. — devâḥ | divi | ekā́daça — apsushada ity ápsu-sadáḥ | mahinâ — devâḥ — âgrayaṇaḥ | asi | svâgra-yaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

11. [a] triɷçát tráyaç ca gaṇíno rujánto dívaɷ rudrā́ḥ pṛithivī́m ca sacante | ekâdaçā́so[1] apsu-shádaḥ[2] sutáɷ só-mam jushantâɷ sávanâya víçve || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âgra-yaṇò 'si sv̀-âgrayaṇo, jínva yajnám jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvâm pâtu, víçam tvám pâhî 'ndri-yéṇai, 'shá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || triɷçád dvíçatvâriɷçat || 11 ||

9. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha. [2] vṛijinam B (var-janîyam âlasyâçraddhâdikam). D sec. m., vṛijanam ACE. und D prima und tertia manu.

10. âgrayaṇa. [1] ohne avagraha.

11. âgrayaṇa; bhrâtṛivyavato mantrântaram âmnâyate B (p. 680). [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB. E sec. m.

ekâdaçâsàḥ | apsushada ity àpsu-sadàḥ — âgrayaṇaḥ | asi | svâgrayaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

12. [a] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ bṛihád-vate váyasvata[1] ukthâ-yúve[2], yát ta indra bṛihád váyas tásmai tvâ, víshṇave tvai, 'shá te yónir, índrâya tvo 'kthâ-yúve || 1 || upayâmágṛihîto, dvâviṁçatiḥ || 12 ||

6, 5, 1, 3. — K. 4, 5. 27, 10. — Vs. 7, 22. Ç. 4, 2, 3, 10. Kâ. 9, 6, 21. — bṛihadvàta iti bṛihat-vate | vayàsvate ukthâyuva ity ùktha-yuvè — te — eshaḥ.

13. [a] mûrdhânam divó aratím[1] pṛithivyâ vaiçvânarám[2] ṛitâya jâtám agním | kavíṁ sam-râjam átithim jánânâm âsánn â pâtram janayanta devâḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ vaiçvânarâya[2], dhruvò 'si dhruvá-kshitir dhruvâṇâm dhruvá-tamó 'cyutânâm acyutakshít-tama, eshá te yónir, agnáye tvâ vaiçvânarâya[2] || 1 || mûrdhânam, páñcatriṁçat || 13 ||

6, 5, 2, 1. — K. 4, 5. 28, 1. — Vs. 7, 24. 25. Ç. 4, 2, 4, 24. Kâ. 9, 6, 22. — samrâjam iti sam-râjàm — âsan | eti — dhruvaḥ | asi — acyùtânâm — eshaḥ. —

14. [a] mádhuç ca mâdhavaç ca, çukráç ca çúciç ca, nábhaç ca nabhasỳaç ce, 'sháç co 'rjáç ca, sáhaç ca sahasỳaç ca, tápaç ca tapasỳaç co | [b] 'payâmá-gṛihîto si | [c] saṁ-sárpo 'sy | [d] aṁhas-patyâya tvâ || 1 || mádhus, triṁçát || 14 ||

6, 5, 3, 4. — K. 4, 7. (28, 2). — Vs. 7, 30. Ç. 4, 3, 1, 14-20. K. 9, 13, 1-18. — ishaḥ | ca | ûrjaḥ — saṁsarpa iti sam-sarpàḥ | asi | aṁhaspatyâyety àṁhaḥ-patyâyà.

---

12. ukthya. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 2.
13. dhruva. [1] so (°o a°) ABE. [2] ohne avagraha.
14. ṛitugrahâḥ.

15. [a] índrâ-'gnî ấ gataω sutáṃ gîrbhír[1] nábho váreṇ-yam | asyá pâtaṃ dhiyé 'shitấ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sî, 'ndrâ-gní-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, indrâgní-bhyâṃ tvâ || 1 ||
índrâgnî, viωçatíḥ || 15 ||

(6, 5, 4, 1). — K. 4, 7. (28, 2). — Vs. 7, 31. Ç. 4, 3, 1, 24. Kâ. 9, 13, 20. — indrấgnî itîndrà-agnî | eti — gîrbhiḥ — dhiyâ | ishitâ — indrâgnibhyâm itîndrâgni-bhyâm — eshaḥ.

16. [a] ómâsaç carshaṇî-dhṛito víçve devâsa ấ gata | dâç-vấωso dâçúshaḥ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, víçvebhyas tvâ devébhya, eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 ||
ómâso, viωçatíḥ || 16 ||

(6, 5, 4, 1. 2). — K. 4, 7 (28, 2). — Vs. 7, 33. Ç. 4, 3, 1, 27. Kâ. 9, 14, 1. — carshaṇîdhṛita iti carshaṇi-dhṛitaḥ — de-vâsaḥ | eti.

17. [a] marútvantaṃ[1] vṛishabháṃ vâvṛidhânám ákavâ--'riṃ divyáω çâsám índram | viçvâ-sấham ávase nū́tanâyo[1] 'gráω saho-dấm ihá táω huvema || [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya tvâ marútvata[1], eshá te yónir, índrâya tvâ marút-vate[1] || 1 || marútvantaω, shádviωçatiḥ || 17 ||

(6, 5, 5, 1). — K. 4, 8. (28, 3). — Vs. 7, 36. Ç. 4, 3, 3, 14. Kâ 10, 3, 6. — vâvṛidhânam | akàvârim ity akàvâ-arim — viçvâsâham iti viçva-sâhàm — nûtànâya | ugram | sahodâm iti sahaḥ-dâm — asi | indrấya — marutvàte | eshaḥ.

18. [a] índra marutva[1] ihá pâhi sómaṃ yáthâ çâryâté[2] ápibaḥ[3] sutásya | táva prá-ṇîtî táva çū́ra çármann ấ vivâ-santi kaváyaḥ su-yajnấḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sí, 'ndrâya

15. aindrâgna. [1] ohne avagraha.
16. vaiçvadeva.
17. marutvatîya. [1] ohne avagraha.
18. marutvatîya. [1] ohne avagraha. [2] çâriyâté E. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 4, 41.

tvâ marútvata[1], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate[1] || 1 ||
índra marutva, ékân ná triṃçát[4] || 18 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 35. Ç. 4, 3, 3, 13. Kâ. 10, 1, 14. — marutvaḥ — çâryâte — praṇîtîti pra-nîtî — çarmàn | eti — eshaḥ.

19. [a] marútvâṃ[1] indra vṛishabhó ráṇâya píbâ[2] sómam anu-shvadhám mádâya | ấ siñcasva jaṭháre mádhva ûrmíṃ tváṃ rā́jâ 'si pra-dívaḥ sutā́nâm || [b] upayâmá-gṛihîto sí, 'ndrâya tvâ marútvata[3], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate[3] || 1 ||
marútvân, ékân ná triṃçát[4] || 19 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 38. — marutvā̀n | indra — pibà | anushvadham ity ànu-svadham — madhvàḥ — asi | indrā̀ya — eshaḥ.

20. [a] mahā́ṃ[1] índro yá ójasâ parjányo vṛishṭi-mā́ṃ[1] iva | stómair vatsásya vâvṛidhe || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrā́ya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrā́ya tvâ || 1 ||
mahā́n, ékân ná viṃçatíḥ[2] || 20 ||

(6, 5, 5, 3). — K. 4, 8. (28, 3). — Vs. 7, 40. — mahân — vṛishṭimân iti vṛishṭi-mân | iva — vâvṛidhe — mahendrâyeti mahâ-indrâyà — eshaḥ.

21. [a] mahā́ṃ[1] índro nṛivád ấ carshaṇi-prā́ utá dvi-bárhâ aminásh sáho-bhiḥ | asma-dríyag[2] vâvṛidhe vîr̀yâyo 'rúḥ pṛithúḥ sú-kṛitaḥ kartṛ́-bhir bhût || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrā́ya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrā́ya tvâ || 1 ||
máhân nṛivát[3], shá̀ḍviṃçatiḥ || 21 ||

K. 4, 8. — Vs. 7, 39. Ç. 4, 3, 8, 18. Kâ. 10, 3, 10. — mahân

---

18. [4] triṃçat ohne Accent D.
19. marutvatîya. [1] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°â) ABE. [3] ohne avagraha. [4] triṃçat ohne Accent D.
20. mâhendra. [1] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 20. [2] viṃçatiḥ ohne Accent ABCDE.
21. mâhendra. [1] so (°âṃ) ABE; s. P. 9, 20. [2] °dryag (al svaritânta) E. [3] so ABCDE.

— eti — sahóbhir iti sahàḥ-bhiḥ | asmadriyag ity àsma-driyàk — vâvṛidhe — uruḥ — eshaḥ.

22. [a] kadā́ caná[1] starī́r asi né 'ndra saçcasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhū́ya ín nú te dā́naṃ devásya pṛicyate || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âdityébhyas tvâ | [c] kadā́ caná[1] prá yuchasy ubhé ní pâsi jánmanî[2] | túrîyâ "ditya sávanaṃ ta indriyám ā́ tasthâv amṛ́tamṃ diví || [d] yajnó devā́nâm práty eti sumnám ā́dityâso bhávatâ[3] mṛiḍáyantaḥ | ā́ vo 'rvā́cî su-matír vavṛityâd aṃhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [e] vívasva âdityai 'shá te soma-pîthás, téna mandasva, téna tṛipya, tṛipyā́sma te vayáṃ tarpayitā́ro, yā́ divyā́ vṛíshṭis táyâ tvâ çrîṇâmi || 1 || vaḥ, saptáviṃçatiç ca ||22||

6, 5, 6, (1-) 5. — K. 4, 10. 28, 6. — Vs. 8, 2-5. Ç. 4, 3, 5, 10-18. Kâ. 10, 4, 4-7. — cana — upopety upà-upa | it | nu — bhûyàḥ | it — ubhe iti — janmànî iti — te — tasthau — bhavata — eti | vaḥ | arvâcî — varivovittareti varivovit-tarâ | asàt | vivàsvaḥ — eshaḥ.

23. [a] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmá-bhyaṃ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vâma-bhā́jaḥ syâma[1] || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || vâmáṃ, cáturviṃçatiḥ ||23||

(6, 5, 7, 1). — Vs. 8, 6. Ç. 4, 4, 1, 6. Kâ. 10, 5, 13.

24. [a] ádabdhebhiḥ savitaḥ pâyú-bhish ṭváṃ[1] çivébhir adyá pári pâhi no gáyam | híraṇya-jihvaḥ suvitā́ya[2] návyase rákshâ[3] mā́kir[2] no aghá-çaṃsa[4] îçata || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || ádabdhebhis, tráyoviṃçatiḥ ||24||

---

22. âditya. [1] als ein Wort. [2] s. P. 4, 11. 12. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

23. sâvitra. [1] ohne Accent, trotz hi.

24. sâvitra. [1] so (°sh ṭ°) ABE; s. P. 6, 5. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABE. [4] so (°r no a°) ABE; s. P. 11, 18.

K. 4, 10. — (Vs. 33, 69. 84). — pâyubhir iti pâyu-bhiḥ | tvam — suvitâyà — raksha | mâkiḥ | naḥ | aghaçàṃsa ity agha-çaṃsaḥ.

25. [a] híraṇya-pâṇim ûtáye savitấram úpa hvaye | sá céttâ devátâ[1] padám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devấya tvâ savitré || 1 || híraṇyapâṇim, cáturdaça ||25||

(Vs. 22, 10). — saḥ | cettấ | devatấ.

26. [a] su-çármâ 'si su-pratishṭhânó | [b] bṛihád ukshé[1] náma | [c] eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || su-çármâ, dvấdaça ||26||

6, 5, 7, 3. — K. 4, 10. 28, 7. — Vs. 8, 8. Ç. 4, 4, 1, 14. Kâ. 10, 6, 2. — suçarmeti su-çarmấ — bṛihat | ukshe | namàḥ | eshaḥ.

27. [a] bṛíhaspáti-sutasya[1] ta indo indriyấ-vataḥ[2] pátnî-vantam gráham gṛihṇâmy | [b] ágnấsi[3] pátnî-vấsh[3] sa-jū́r devéna tváshṭrâ sómam piba svấhâ || 1 || bṛíhaspátisutasya, páñcadaça ||27||

6, 5, 8, 3-4. — K. 4, 11. 28, 8. — Vs. 8, 9. 10. Ç. 4, 4, 2, 12-16. Kâ. 10, 6, 16-19. — te | indo iti | indriyâvàta itī́ndriya-vataḥ — agnâsi | patnîvâs iti patnī́-vâsḥ | sajūr iti sa-jūḥ.

28. [a] hárir asi hâri-yojanó háryo sthâtấ vájrasya bhartấ pṛíçneḥ pretấ[1], tásya te deva some 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya hári-vantam gráham gṛihṇâmi | [b] harī́[2] stha háryor dhânấḥ sahá-somâ | [c] índrâya svấhâ || 1 || háriḥ, shádviṃçatiḥ ||28||

---

25. sâvitra. [1] ohne avagraha.

26. vaiçvadeva. [1] als zwei Wörter! ukshe (çastre çasyamânâya tubhyam) bṛihan namo ('stu), Sây. (!)

27. pâtnîvata. [1] s. P. 6, 7. [2] so (indo indriyâ°) ABE. [3] so ABCD; die 3 fehlt in E.

28. hâriyojana. [1] ohne avagraha! (prerayitâ, Sây.) [2] Accent! so ABCDE.

(6, 5, 9, 1-4). — K. 4, 11. (28, 9). — Vs. 8, 11. Ç. 4, 4, 8, 6. 7. Kâ. 10, 8, 1. — harîḥ — haryòḥ — pretâ — ishṭayàjusha itîshṭa-yajushaḥ — çastokthasyeti çasta-ukthasya — harîḥ | stha | haryòḥ.

29. [a1] ágna ā́yûᵘshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[2] | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ téjasvata[1], eshá te yónir, agnáye tvâ téjasvate[1] || 1 || agnáye, tráyoviᵘçatiḥ || 29 ||

K. 4, 11. — (Vs. 19, 38. 35, 16). — agnè — pavase — ûrjàm — duchunā̀m — tejàsvate.

30. [a] ut-tíshṭhann ójasâ sahá pîtvā́ çípre avepayaḥ | sómam indra camū́ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvaú 'jasvata[1], eshá te yónir, índrâya tvaù 'jasvate[1] || 1 || uttíshṭhann, ékaviᵘçatiḥ || 30 ||

(K. 4, 11). — Vs. 8, 39. Ç. 4, 5, 4, 10. Kâ. 12, 3, 2. — çipre iti[2] — camû iti — ojàsvate.

31. [a] taráṇir viçvá-darçato jyotish-kṛíd asi sûrya | víçvam ā́ bhâsi rocanám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvata[1], eshá te yóniḥ, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvate[1] || 1 || taráṇir, viᵘçatíḥ || 31 ||

Âr. 3, 16. — (K. 4, 11). — (Vs. 33, 36). — jyotishkṛid iti jyotiḥ-kṛit — bhrâjàsvate.

32. ā́ pyâyasva madintama[1] sóma víçvâbhir ûtí-bhiḥ | bhávâ[2] naḥ saprátbas-tamaḥ || 1 || ā́, náva || 32 ||

Âr. 3, 17. — (Vs. 12, 114). — madintama — bhava — saprathàstama iti saprathàḥ-tamaḥ.

---

29. atigraha. [1] war bereits da in I, 3, 14, 7. 8. [2] ohne avagraha.
30. atigraha. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 11.
31. atigraha. [1] ohne avagraha.
32-34. agnau; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE.

33. [a] îyúsh ṭé[1] yé pū́rva-tarâm ápaçyan vy-uchántîm ushásam mártyâsaḥ | asmā́bhir û[2] nú prati-cákshyâ 'bhûd ó[3] té yanti yé aparī́shu[4] páçyân || 1 || îyúr, ékân ná viṃçatíḥ[5] ||33||

Âr. 3, 18. — îyuḥ | te — u̱ | nu | pra̱ti̱cakshyeti prati-cakshyā́ | abhût | o iti.

34. [a] jyótishmatîm[1] tvâ sâdayâmi | [b] jyotish-kr̥ítam tvâ s. | [c] jyotir-vídam tvâ s. | [d] bhā́svatîm[1] tvâ s. | [e] jválantîm tvâ s. | [f] malmalâ-bhávantîm[2] tvâ s. | [g] dī́pyamânâm tvâ s. | [h] rócamânâm tvâ s. | [i] ájasrâm tvâ s. | [k] br̥iháj-jyotisham tvâ s. | [l] bodháyantîm tvâ s. | [m] jā́gratîm tvâ s. || 1 || jyótishmatîṃ, sháṭtriṃçat ||34||

Âr. 3, 19. — jyo̱ti̱shkr̥ita̱m iti jyotiḥ-kr̥itám — jyo̱ti̱r-vida̱m iti jyotiḥ-vidám.

35. pra-yâsā́ya svā́hâ[1], "-yâsā́ya svā́hâ, vi-yâsā́ya svā́hâ, sam-yâsā́ya svā́ho, 'd-yâsā́ya svā́hâ, 'va-yâsā́ya svā́hâ, çucé svā́hâ, çókâya svā́hâ, tapyatvaí svā́hâ, tápate svā́hâ, brahma-hatyā́yai svā́hâ, sárvasmai svā́hâ || 1 || prayâsâya, cáturviṃçatiḥ ||35||

Âr. 3, 20. — Vs. 39, 11. 12. — â̱yâ̱sâyety ā́-yâ̱sâyà — u̱dyâ̱sâyety úd-yâ̱sâyà — a̱va̱yâ̱sâyety áva-yâ̱sâyà.

36. cittáṃ sam-tânéna, bhavám yaknā́, rudrám tá-nimnâ, paçu-pátiṃ sthûla-hr̥idayénâ, 'gníṃ hr̥ídayena, rudrám lóhitena, çarvám mátasnâbhyâm[1], mahâ-devám antáḥ-

33. [1] so (°sh ṭe) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (û) ABE; s. P. 3, 14. [3] so (o) ABE; s. P. 1, 55. [4] so (°e a°) ABE. [5] viṃçatiḥ, ohne Accent ABCDE.

34. poshaṇe dâhe viniyuktâni yajûṃshi. [1] ohne avagraha. [2] manma° E.

35. 36. açvamedhe; s. Ind. Stud. 3, 375. 384; 35. âhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha.

36. havisho homârtho mantrânuvâkaḥ. [1] ohne avagraha.

-pârçvenau[2], 'shishṭha-hánaꞷ[3] çiñgî-nikoçyâbhyâm[4] || 1 || cíu-tam, ashṭấdaca || 36 ||

Âr. 3, 21. — Vs. 39, 8. (Kâ. 20, 8, 5). — oshishṭhaha-nam ity óshishṭha-hanàm | çiñgînikoçyấbhyâm iti çiñgî-nikoçyấbhyâm.

37. [a] ấ tishṭha vṛitra-han ráthaṃ yuktấ te bráhmaṇâ hárî | arvâcī́naꞷ[1] sú te máno grấvâ kṛiṇotu vagnúnâ || [b] upa-yâmá-gṛihîto sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[1], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[1] || 1 || ấ tishṭha, shấḍviꞷçatiḥ || 37 ||

Vs. 8, 33. Ç. 4, 5, 3, 9. Kâ. 12, 5, 2. — harî iti — sv iti — asi | indrấya — shoḍaçinè | eshaḥ.

38. [a] índram íd dhárî vahható 'pratidhṛishṭa-çavasam[1], ṛíshîṇâṃ ca stutī́r úpa yajnáṃ ca mấnushâṇâm | [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[2], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[2] || 1 || índraṃ, tráyoviꞷçatiḥ || 38 ||

K. 4, 11. — Vs. 8, 35. — it | harî iti — upeti — eshaḥ.

39. [a] ásâvi sóma indra te çávishṭha dhṛishṇav ấ gahi | ấ tvâ pṛiṇaktv indriyáꞷ rájaḥ sû́ryaṃ ná raçmí-bhiḥ || [b] upa-yâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína, eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne || 1 || ásâvi, saptáviꞷçatiḥ || 39 ||

somàḥ — dhṛishṇo | eti | gahi | eti | tvâ | pṛiṇaktu — eshaḥ.

40. [a] sárvasya prati-çī́varî bhû́mis tvo[1] 'pá-stha ấ 'dhita | syonấ 'smai su-shádâ bhava yáchâ 'smai çárma sa-prátbâḥ || [b] upayâmá ° wie eben || 1 || sárvasya, shấḍviꞷçatiḥ || 40 ||

tvâ | upastha ity upa-sthe | eti | adhita | syonâ |

---

36. [2] s. P. 8, 32. [3] 'çishṭh° E. [4] çiñgī́° E sec. m.
37-42. shoḍaçin. [1] ohne avagraha.
38. [1] so (°to 'p°) ABE. [2] ohne avagraha.
40. [1] so (°s t°) ABE.

asmai | sushadeti su-sadā̆ — yachā | asmai — saprathā iti sa-prathā̆ḥ.

41. [a]mahā̆ᴗ[1] índro vájra-bâhuḥ shoḍaçī[2] çárma yachatu | svastí[2] no maghá-vâ karotu hántu pâpmā̆nam yò 'smā̆n dvéshṭi || [b]upayâmá° wie eben || 1 || mahā̆n, shádviᴗ-çatiḥ || 41 ||

Vs. 26, 10. — mahân | indráḥ — yaḥ | asmân.

42. [a]sa-jóshâ índraḥ sá-gaṇo marúd-bhiḥ sómam piba vṛitra-hañ chûra vidvā̆n | jahí çátrûᴗr[1] ápa mṛídho nudasvā̆ 'thā̆ 'bhayam kṛiṇuhi viçváto[2] naḥ || [b]upayâmá° wie eben || 1 || sajóshâs, triᴗçát || 42 ||

Vs. 7, 37. — vṛitrahann iti vṛitra-han | çûra — çatrûn | apeti — nudasva | athā | abhāyam.

4. dākshiṇâni (I, 4, 43-45).

43. [a]úd u tyám jâtá-vedasam devám vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū̆ryam || [b]citrám devā̆nâm úd agâd ánīkam cákshur mitrásya várunasyâ 'gnéḥ | ā̆ 'prâ dyā̆vâ-pṛithivī̆ antárikshaᴗ sū̆rya âtmā̆ jágatas tasthúshaç ca || [c][1]ágne náya su-páthâ râyé asmā̆n[2] víçvâni deva vayúnâni vidvā̆n | yuyodhỳ asmáj juhurâṇám éno bhū̆yishṭhâm te náma-uktim vidhema || [d]dívam gacha súvaḥ pata | [e]rûpéṇa || 1 || vo rûpám abhy aí 'mi, váyasâ váyaḥ |[3] [f]tuthó vo viçvá-vedâ ví bhajatu várshishṭhe ádhi[2] nā̆ke |[3] [g]etát te agne[2] rā̆dha aí 'ti sóma-cyutam | [h]tán mitrásya pathā̆ naya | [i]'rtásya pathā̆ pré 'ta candrá-dakshiṇâ, yajnásya pathā̆ suvitā̆[4] ná-

41. [1] so (°âᴗ) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

42. [1] so (°ûᴗr) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

43. dakshiṇâ. [1] der Vers war schon in I, 1, 14, 8 (einem yâjyâ-Abschnitt) da; s. Whitney zu P. 1, 61. 11, 9. [2] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 9. 16. [3] so (|) ABE. [4] ohne avagraha.

yantîr || [k] brâhmaṇám adyá râdhyâsam ṛíshim ârsheyám pitṛi-mántam paitṛi-matyáṁ sudhā́tu-dakshiṇam | [l] ví súvaḥ páçya vȳ antárikshaṃ[4] | [m] yátasva sadasȳair | [n] asmád-dâtrâ devá-trâ gachata mádhu-matîḥ, pra-dâtā́ram ā́ viçatā́, 'nava-hâyâ 'smā́n deva-yā́nena pathé 'ta, su-kṛítâṃ loké sī́data | [o] tán naḥ saṁskṛitám[4] || 2 || rûpéṇa, sadasyàir, ashṭā́daça ca || 43 ||

6, 6, 1, 1-4. — K. 4, 9. 28, 4. — Vs. 7, 41-46. Ç. 4, 8, 4, 9-20. Kâ. 10, 2, 4-20. — a̱gneḥ | eti | a̱prâ̱ḥ — sûryàḥ | â̱tmâ — yu̱yo̱dhi | a̱smat — a̱bhi | eti | e̱mi̱ — vi̱çvavèdâ̱ iti vi̱çva-ve̱dâ̱ḥ — a̱gne̱ | râdhàḥ | eti | e̱ti̱ — na̱ya̱ | ṛi̱tasyà — preti | ita̱ | ca̱ndradàkshiṇâ̱ iti ca̱ndra-da̱kshi̱ṇâ̱ḥ — su-vi̱tâ — paçyà — a̱smaddā̆trâ̱ ity a̱smat-dâ̱trâ̱ḥ | de̱va̱treti deva-trâ — pra̱dâ̱târa̱m iti pra-dâ̱târàm | eti — anàvahâ̱yety anàva-hâ̱ya̱ — pa̱thâ | ita̱ — sa̱ṁskṛi̱tam.

44. [a] dhâtā́ râtíḥ savité 'dáṃ jushantâm prajā́-patir nidhi-pátir no agníḥ[1] | tváshṭâ víshṇuḥ pra-jáyâ saṁ-rarâṇó yájamânâya dráviṇaṃ dadhâtu || [b] sám indra ṇo[2] mánasâ neshi góbhiḥ[3] sáṁ sûrí-bhir magha-vant sáṁ svastyā́[3] | sám bráhmaṇâ devá-kṛitaṃ yád ásti sáṃ devā́nâṁ su-matyā́ yajníyânâm || [c] sáṃ várcasâ páyasâ sáṃ tanū́bhir[3] áganmahi má-nasâ sáṁ çivéna | tváshṭâ no átra[1] várivaḥ kṛiṇotu[4] || 1 || ánu mârshṭu tanúvo yád ví-lishṭam || [d] yád adyá tvâ pra-yatí yajné asmínn[5] ágne hótâram ávṛiṇîmahî 'há | ṛídhag ayâḍ ṛídhag utā́ 'çamishṭhâḥ pra-jânán yajnám úpa yâhi vidvā́n || [e] sva-gā́ vo devâḥ sádanam akarma yá â-jagmá sávane 'dáṃ jushâṇā́ḥ | jakshivā́ṁsaḥ papivā́ṁsaç ca víçve 'smé[6] dhatta vasavo vásûni || [f] yā́n ā́[7] 'vaha uçató deva de-vā́n tā́n || 2 || pré 'raya své agne[4] sadhá-sthe | váhamânâ

---

44. samishṭayajurhomaḥ. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 3. [2] so (ṇó) ABE; s. P. 7, 2. [3] ohne avagraha. [4] so (°ḥ k°) ABE. [5] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3. [6] so ('sme) ABE; s. P. 12, 7. [7] so (yân â) ABE; s. P. 9, 22.

bháramâṇâ havíꞷshi vásuṃ gharmáṃ dívam ấ tishṭhatấ 'nu ‖ [g] yájna yajnáṃ gacha, yajná-patiṃ gacha, svấṃ yó-nim gacha svấhai[8] | [h] 'shá te yajnó yajna-pate sahásûkta--vâkaḥ su-vī́raḥ svấhâ | [i] dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvấ[8] gâtúm ita | [k] mánasas pata[9] imáṃ no deva devéshu yaj-náꞷ svấhâ vâcí svấhâ vấte dhâḥ ‖ 3 ‖ kṛiṇotu, tấn, ashṭấ-catvâriꞷçac ca ‖ 44 ‖

6, 6, 2, 2-3. — K. 4, 12. — Vs. 8, 14-21. Ç. 4, 4, 3, 14 - 4, 14. Kâ. 10, 8, 7-11. — indra | naḥ — gobhiḥ — tanûbhiḥ — avṛiṇîmahi | iha — uta | açàmishṭhâḥ — svageti sva-gâ — ye | âjagmety ấ-jagma | savànâ | idam — asme iti — yân | eti | avàhaḥ[10] — preti | îraya — vahàmânâḥ | bharàmâṇâḥ — eshaḥ — sahasûktavâka iti sahasûkta-vâkaḥ[11] — manà-saḥ | pate — vâci | svâhâ | vâtè | dhâḥ.

45. [a] urúꞷ hí rấjâ váruṇaç cakấra sū́ryâya pánthâm ánv-etavấ u | apáde pấdâ práti-dhâtave 'kar utấ 'pa-vaktấ hṛidayâ-vídhaç cit ‖ [b] çatáṃ te râjan bhisháj̱aḥ sahásram urvī́ gambhīrấ su-matísh ṭe astu[1] | bấdhasva dvésho nír--ṛitim parâcaíḥ kṛitáṃ cid énaḥ prá mumugdhy asmát |[2] [c] abhí-shṭhito váruṇasya pấço | [d] 'gnér ánîkam apá ấ vi-veça |[2] ápâṃ napât prati-rákshann asuryaṃ dáme-dame ‖ 1 ‖ sam-ídhaṃ yakshy agne |[2] práti te jihvấ ghṛitám úc ca-raṇyet |[3] [e] samudré[4] te hṛídayam ap-sv antáḥ |[2] sáṃ tvâ viçantv óshadhîr[4] utấ "po yajnásya tvâ yajna-pate havír--bhiḥ |[2] sûkta-vâké namo-vâké vidhemấ | [f] 'va-bhṛitha ni--caṃkuṇa ni-cerúr asi ni-caṃkuṇấ[5], 'va devaír devá-kṛitam éno 'yâḍ áva mártyair mártya-kṛitam, urór ấ no deva rishás

44. [8] vitvâ ABCDE. [9] so (°s p°) ABE. [10] also ávahaḥ nicht mit â componirt! [11] so D. (auch 6, 6, 2, 2); aus C habe ich mir dagegen für beide Stellen die Trennung saha-sûkta° notirt.

45. avabhṛithaḥ. [1] so (°sh ṭe a°) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (|) ABE. [3] fehlt ABE. [4] ohne avagraha. [5] nicuṃkuṇa C sec. m.

pâhi[6] | [g] su-mitrā̃ na ā̃pa óshadhayaḥ[4] || 2 || santu, dur-mitrā̃s tásmai bhûyâsur yò 'smā̃n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó | [h] dévîr âpa eshá vo gárbhas, táṃ vaḥ sú-prîtaꣳ sú-bhṛitam akarma, devéshu naḥ su-kríto brûtât | [i] práti-yuto várunasya pā̃çaḥ, práty-asto várunasya pā̃ça | [k] édho 'sy edhishîmáhi, sam-íd asi, téjo 'si téjo máyi dhehy | [l] apó ánv[7] acârishaꣳ rásena sám asṛikshmahi[8] páyasvâꣳ[9] agna ā̃ 'gamaṃ tám mâ sáꣳ sṛija várcasâ || 3 || dáme-dama, ósha-dhaya, ā̃, sháṭ ca || 45 ||

6, 6, 3, 2-5. — K. 4, 13. — Vs. 8, 23-27. 6, 22. 20, 22. 23. Ç. 4, 4, 5, 4-22. 12, 9, 2, 4-10. Kâ. 10, 8, 15-9, 3. 19, 5, 18. 19. — anvétavâ ity anú-etavai | u — akaḥ | uta | apavaktety ápa-vaktâ | hṛidayâvidha[9] iti hṛidaya-vidháḥ — te — nirṛitim iti niḥ-ṛitim — mumugdhi — abhishṭhita ity abhi-sthitaḥ — apaḥ | eti | viveça | apâm | napât — yakshi — ud iti | ca-ranyet — apsv ity áp-su — uta | âpáḥ — havirbhir iti haviḥ-bhiḥ — vidhema — nicaṃkuneti ni-caṃkuna — enáḥ | ayâṭ — uroḥ | eti | naḥ — durmitrâ iti duḥ-mitrâḥ — yaḥ | a-smân — eshaḥ — sam iti | asṛikshmahi | payásvân | agne | eti | agamam.

46. [a] yás tvâ hṛidā̃ kîríṇâ mányamânó 'martyam[1] mártyo jóhavîmi | jā̃ta-vedo yáço asmā̃su[2] dhehi pra-jā̃bhir agne amṛita-tvám[3] açyâm || [b] yásmai tváꣳ su-kṛíte jâta-veda ú lokám agne kṛiṇávaḥ[4] syonám | açvínaꣳ sá putrí-ṇaṃ vîrá-vantaṃ gó-mantaꣳ rayíṃ naçate svastí[5] || [c] tvé sú putra çavasó 'vṛitran[1] kā̃ma-kâtayaḥ | ná tvā̃m indrā̃ 'ti ricyate || [d] ukthá-ukthe sóma índram mamâda nîthé-nîthe maghá-vânam || 1 || sutā̃saḥ | yád îꣳ sa-bā̃dhaḥ pitáraṃ

45. [6] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 24. [7] so (°o a°) AB. E sec. m., s. P. 11, 7. [8] ohne Augment C. [9] so (°âꣳ) ABE, s. P. 9, 21. [10] s. P. 3, 2.

46. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o ') ABE; s. P. 12, 8. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [3] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [4] kṛiṇáva AE, [5] ohne avagraha.

ná putrā̆ḥ samâná-dakshâ ávase hávante || [e] ágne rásena téjasâ jā̆ta-vedo ví rocase | raksho-hā̆ 'mîva-cā̆tanaḥ || [f 6] apó ánv[2] acârishaṁ rásena sám asṛikshmahi | páyasvâṁ[7] agna ā̆ 'gamaṃ tám mâ sáṁ sṛija várcasâ || [g] vásur vásu-patir híkam[5] ásy agne vibhā̆-vasuḥ | syā̆ma te su-matā̆v ápi || [h] tvā̆m agne vásu-patiṃ vásûnâm abhí prá mande || 2 || adhvaréshu râjan | tváyâ vā̆jaṃ vâja-yánto jayemâ 'bhí shyâma[8] pṛitsutī̆r[5] mártyânâm || [i] tvā̆m agne vâja-sā̆tamaṃ víprâ vardhanti sú-shṭutam | sá no râsva su-vī̆ryam || [k] ayáṃ no agnír[2] várivaḥ kṛiṇotv[9] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayáṁ çátrûñ jayatu[10] járhṛishâṇo 'yáṃ[1] vā̆jaṃ jayatu vā̆ja-sâtau || [l] agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír gṛihá-patir yúvâ | havya-vā̆ḍ juhv̀-âsyaḥ || [m] tváṁ hỳ agne agnínâ[3] vípro vípreṇa sánt satā̆ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse || [n 11] úd agne çúcayas táva | [o 11] ví jyótishâ || 3 || maghávânam, mande, hy àgne, cáturdaça ca || 46 ||

(2, 2, 4, 4-8). — [a. b] Ṛ 5, 4, 10. 11; [c] 8, 81, 14; [d] 7, 26, 2; [e] nur hier; [f] Vs. 20, 22. Lâṭy. 2, 12, 13; [g] Ṛ. 8, 44, 24; [h] 5, 4, 1; [i] 5, 13, 5; [k] Vs. 5, 37; [l] Ṛ. 1, 12, 6; [m] 8, 43, 14; [n] 8, 44, 17; [o] 5, 2, 9. — amàrtyam — u | lokam | agne | kṛiṇaváḥ — saḥ — svasti | tve iti | sv iti — avṛitran — indra | atîti | ṛicyate — somàḥ — yat | îm — agnè | rasèna — sam iti | asṛikshmahi | payàsvân | agne | eti | agamam — hikàm | asi — abhi | preti | mande — vâjayanta iti vâja-yantàḥ — abhîti | syâma | pṛitsutìḥ — vâjasâtàmam iti vâja-sâtàmam | viprā̆ḥ — sushṭútam iti su-stutam | saḥ — çatrū̆n — ayam — juhvā̆sya iti juhu-âsyaḥ — hi | agne — samidhyasa iti sam-idhyasè.

---

46. [6] es ist auffällig, dafs dieser Vers, der eben erst da war (in 45 fin.), hier nochmals voll, nicht blofs mit dem pratîka (s. Note 11), aufgeführt wird; vgl. die Note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 2. (E hat: apó 'nv). [7] so (°âṁ) ABE, s. P. 9, 21. [8] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4. [9] so (°ḥ k°) ABE. [10] trûṃn j° A., °trûn mit virâma BE. [11] nur das pratika, weil beide Verse schon früher (s. I, 3, 14, 8. 2, 14, 7) unter den yâjyânuvâkyâs je eine Stelle gefunden haben; so durchweg, s. z. B. bei II, 1, 11, 1. 2, 12, 6. 7.

á dade, vâcás pátaya, upayâmágṛihîto 'sy, á vâyo, ayám vâm, yá vâm, prâtaryújâv, ayám venás, tám pratnáthâ, yé devâs, triṃçád, upayâmágṛihîto 'si, mûrdhánam, mádhuç cé, 'ndrâgnî, ómâso, marútvantam, índra marutvo, marútvân, mahán [1], mahán nṛivát [2], kadá, vâmám, ádabdhebhir, híraṇyapâṇiṃ, suçármâ, bṛíhaspátisutasya [3], harír asy, ágna, uttíshṭhan [4], taráṇir, á pyâyasve, 'yúsh ṭé yé, jyótishmatîm, prayâsấya, cittám, á tishṭhé, 'ndram, ásâvi, sárvasya, mahán, sajóshâ, úd u tyám, dhâtó, 'rúṃ hí, yás tvâ, sháṭcatvâriṃçat ‖ 46 ‖ [5]

á dade (1, 1), yé devâ (10, 1), mahán (20, 1), uttíshṭhant (30, 1), sárvasya (40, 1), santu durmitrá́ç (45, 3), cátuḥpañcâçat ‖ 54 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 4 ‖

6*. punarâdheyam (1, 5, 1-4).

1. devâ-'surấḥ sám-yattâ âsan, té devá vi-jayám upa-yánto 'gnaú vâmáṃ vásu sáṃ nỳ adadhate: 'dám u no bhavishyati yádi no jeshyántí 'ti |** tád agnír nỳ akâmayata téná 'pâ 'krâmat; tád devá vi-jítyâ 'va-rúrutsamânâ ánv âyan, tád asya sáhasá " 'ditsanta | sò 'rodîd, yád árodît tád rudrásya rudra-tváṃ; yád áçrv áçîyata [1] tát ‖ 1 ‖ rajatáṃ híraṇyam abhavat, tásmâd rajatáṃ híraṇyam adakshiṇyám açru-jáṃ hí; yó barhíshi dádâti purá 'sya saṃ-vatsarád gṛihé rudanti tásmâd barhíshi ná déyaṃ | sò 'gnír abravîd: bhâgỳ asâny átha va idám íti, punar-âdhéyaṃ te kévalam íty abruvann, ṛidhnávat khálu sá íty

---

[1] so BE; mahâ ACD. [2] so E., mahâ nṛivat AC, mahâṃ n° D, blos mahân B. [3] so E., bṛihaspatir ABC. D sec. m., bṛihaspati D pr. m. [4] so E, °shṭhaṃ ABCD. [5] das in B sich hier anschliefsende kuriose Stück findet sich ebenso (nur der Schlufs etwas abweichend) auch in E, steht daselbst aber direkt nach dem Schlufs von anuv. 46; ACD haben nichts davon.

* das fünfte kâṇḍaṃ, von dem âdhânam handelnd, besteht aus Abschnitten des Taitt. Brâhmaṇa (1, 1, 2-10. 2, 1), s. Ind. Stud. 3, 375. 379.

** in den Brâhmaṇa-Stücken sind diese Striche von mir zugefügt, meist auf Grund der Text-Abtheilung im Commentar. Die Mss. bieten nur wenige derselben.

6, 1. punarâdheyasya pradhânavidhiḥ. [1] so A; yád áçráv áçîyata BE; in B auch im Comm. zweimal so, p. 771. 772; ob etwa áçruv áç° zu lesen?

abravíd yó mad-devatỳam agním â-dádhâtâ íti | tám pûshấ " 'dhatta, téna || 2 || pûshấ "rdhnot, tásmât paushṇấḥ paçáva ucyante | tám tváshṭấ " 'dhatta, téna tváshṭâ "rdhnot, tásmât tvâshṭrấḥ paçáva ucyante | tám Mánur ấ 'dhatta, téna Mánur ârdhnot, tásmân Mânavỳaḥ pra-jấ ucyante | tám dhâtấ " 'dhatta, téna dhâtấ "rdhnot, saṃ-vatsaró vaí dhâtấ, tásmât saṃ-vatsarám pra-jấḥ paçávó 'nu prá jâyante | yá evám punar-âdhéyasyá 'rddhiṃ véda || 3 || ṛidhnóty evá, yò 'syai 'váṃ bandhútâṃ[2] véda bándhu-mân bhavati | bhâga-dhéyaṃ vấ agnír ấ-hita ichámânaḥ[3] pra-jấm paçū́n yájamânasyó 'pa dodrâvo; 'd-vấsya púnar ấ dadhîta bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau sám ardhayaty átho çấntir evấ 'syai 'shấ | púnar-vasvor ấ dadhîtai 'tád vaí punar-âdhéyasya nákshatraṃ yát púnar-vasû svấyâm evaí 'naṃ devátâyâm[2] â-dhấya brahma-varcasī́ bhavati | darbhaír ấ dadhâty, áyâtayâma-tvâya | darbhaír ấ dadhâty, ad-bhyá evaí 'nam óshadhî-bhyo 'va-rúdhyấ " dhatte | páñca-kapâlaḥ puroḍấço[2] bhavati, páñca vấ ṛitáva, ṛitú-bhya evaí 'nam ava-rúdhyấ " dhatte || 4 || áçîyata tát, téna, véda, darbhaíḥ, páñcaviṃçatiç ca || 1 ||

(K. 8, 15). — (Ç. 2, 2, 3, 2-6). — sam | nîti | adadhata | idam | u — vijityeti vi-jityà — sahàsâ | eti | aditsanta | saḥ | arodît — açrù | açī́yata — saḥ | agniḥ — bhâgî | asâni | athà | vaḥ — saḥ | iti — âdadhâtâ ity ấ-dadhâtai — pûshâ | eti | adhatta — pûshâ | ârdhnot — tvashṭấ | eti | adhatta — tvashṭấ | ârdhnot — manùḥ | eti | adhatta | — manùḥ | ârdhnot — dhâtâ | eti | adhatta — dhâtâ | ârdhnot — paçavàḥ | anù | preti — ṛiddhim — yaḥ | asya | evam | bandhutâm — vai — âhita ity â-hitaḥ — dodrâva | udvâsyety ùt-vâsyà — atho iti — eva | asya | eshâ — devatấyâm — enam | oshàdhîbhya ity oshàdhi-

1. [2] ohne avagraha. [3] ichyá° E.

-bhyaḥ | avarudhyety áva-rudhyá | eti — purodâçáḥ — vai | ritaváḥ — eti | dhatte.

2. párâ vā́ eshá yajnám paçū́n vapati yò 'gním ud-vâsáyate | pañca-kapâlaḥ purodā́ço[1] bhavati, pā́ñkto[2] yaj-náḥ, pā́ñktâḥ[2] paçávo, yajnám evá paçū́n áva runddhe[3] | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâm yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brâhmaṇā́ ritâ-yávaḥ purā́ 'nnam akshan | pañktyò[2] yâjyâ-'nuvâkyâ bhavanti, pā́ñkto[2] yajnáḥ, pā́ñktaḥ[2] púrusho, devā́n evá vîrám nir-avadā́yâ 'gním púnar ā́ || 1 || dhatte | çatā́-'ksharâ bhavanti, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati | yád vā́ agnír ā́-hito ná 'rdhyáte jyā́yo bhâga-dhéyam ni-kâmáyamâno yád âgne-yáu sárvam bhávati saí 'vā́ 'syá 'rddhiḥ | sám vā́ etásya grihé vā́k srijyate yò 'gním ud-vâsáyate, sá vā́cau sáu-srishṭâm yájamâna îçvaró 'nu párâ-bhavitor | ví-bhaktayo bhavanti, vâcó ví-dhrityai, yájamânasyā́ 'parâ-bhâvâyai || 2 || ví-bhaktim karoti, bráhmai 'vá tád akar | upâ-'ṃçú yajati, yáthâ vâmám vásu vividânó gū́hati tâdríg[1] evá tád | agním práti svishṭa-krítam nír âha, yáthâ vâmám vásu vividânáḥ pra-kâçám jígamishati tâdríg[1] evá tád | ví-bhaktim uktvā́ pra-yâjéna váshaṭ karoty, â-yátanâd evá naí 'ti | yájamâno vaí purodā́çaḥ[1], paçáva eté ā́-hutî, yád abhítaḥ[1] purodā́-çam[1] eté ā́-hutî || 3 || juhóti yájamânam evó 'bhayátaḥ[1] paçú-bhiḥ pári grihṇâti | kritá-yajuḥ sámbhrita-sambhâra ity âhur[4] ná sam-bhrítyâḥ sam-bhârā́ ná yájuḥ kartav-yàm ity; átho khálu sam-bhrítyâ evá sam-bhârā́ḥ kartav-yàm yájur, yajnásya sám-riddhyai[5] | punar-nishkritó rátho dákshiṇâ, punar-utsyûtám vā́saḥ, punar-utsrishṭò 'nadvā́n[1],

---

2. yâjyâdyañgajâtam. [1] ohne avagraha. [2] °ñt° ACD (ohne k), s. Whitney zu P. 14, 28 p. 308. [3] rumdhe ABCDE. [4] so auch K; die Vâjasaneyin nach dem schol.; wo aber? [5] °ridhyai ACDE.

punar-âdhéyasya sám-ṛiddhyai[5] | saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ íty[7] agni-hotrám juhoti; yátra-yatrai 'vā́ 'sya nỳ-aktam tátaḥ || 4 || evaí 'nam áva runddhe[8] | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâm yò 'gním ud-vâsáyate, tásya váruṇa evá 'rṇa-yā́d; âgni-vâruṇám ékâdaça-kapâlam ánu nír vaped, yáṃ cai 'vá hánti yáç câ 'sya 'rṇa-yā́t taú bhâga-dhéyena prîṇâti, nā́ "rtim[1] ā́ 'rchati[8] yájamânaḥ || 5 ||
ā́, 'parâbhâvâya, puroḍā́çam eté ā́hutî, tátaḥ, shaṭtriṃçac[9] ca ‖ 2 ‖

(K. 8, 15. 9, 1. 2). — (Çâṅkh. Br. 1, 3-5. çr. 2, 5, 1-31). — pareti | vai | eshaḥ — ṛitâyava[10] ity ṛita-yaváḥ — yâjyânuvâkyā́ iti yâjyâ-anuvâkyā́ḥ — çatâksharâ iti çata-aksharâḥ — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — na | ṛidhyatè — sà | eva | asya | ṛiddhiḥ — saḥ — anv iti — apàrâbhâvâyety apàrâ-bhâvâya — brahmà — akaḥ — upâṃçv ity úpa-aṃçu — tâdṛik — puroḍâçàḥ — ete iti | âhùtî[11] ity â-hutî — abhitàḥ — ubhayatàḥ — atho iti — eshaḥ — eva | ṛiṇayâd ity ṛiṇa-yât | âgnivâruṇam ity ā́gni-vâruṇam — anù | nir iti | vapet — asya | ṛiṇayâd ity ṛiṇa-yât — na | ârtim | eti | ṛichati.

3. [a] bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇā́ 'ntárikshaṃ[1] mahi-tvā́ |[2] upá-sthe te devy adite 'gním annâ-'dám annā́-'dyâyā́ " dadhe || [b] ā́ 'yáṃ gaúḥ pṛíçnir akramîd ásanan[3] mâtáram púnaḥ | pitáraṃ ca pra-yánt súvaḥ || [c] triṃçád dhā́ma ví râjati vā́k pataṃgā́ya[1] çiçriye | práty asya vaha dyú-bhiḥ || [d] asyá prâ-'ṇā́d apâ-'natỳ antáç carati rocanā́ | vỳ akhyan mahisháḥ súvaḥ || [e] yát tvâ || 1 || kruddháḥ paro-'vápa manyúnâ yád ávartyâ[1] | su-kálpam agne tát táva púnas tvó 'd dîpayâmasi || [f] yát te manyú-paroptasya pṛithivī́m

---

2. [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] s. I, 5, 3, 2. [8] s. P. 10, 9. [9] so AC sec. m. B (pustakadvaye). DE., shâḍviṃçatiç AC pr. m. B (pustakadvaye). [10] s. P. 3, 2. [11] s. P. 4, 15. 16.

3. âdhânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (;) ABE. [3] so (ásanan) ABCD, ásadan E.

ánu[4] dadhvasé | âdityā́ víçve tád devā́ vásavaç ça sam-
-ā́bharan[5] || [g] máno jyótir jushatâm ā́jyaṃ ví-chinnaṃ yajnáⓤ
sáṃ imā́ṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[2] tanutâm imā́ṃ no víçve
devā́ ihá mâdayantâm || [h] saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá
jihvā́ḥ saptá || 2 || ṛíshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá
hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[7] ghṛi-
téna || [i] púnar ûrjā́ ní vartasva púnar agna ishā́ "yushâ |
púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[1] || [k] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne
pínvasva dhā́rayâ | viçvá-psniyâ viçvátas[1] pári[8] || [l] lékaḥ
sá-lekaḥ su-lékas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu, ké-
taḥ sá-ketaḥ su-kétas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu,
vívasvâⓤ[10] áditir déva-jûtis té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ vi-
yantu || 3 || tvâ, jihvā́ḥ saptá, sukétas té nas, tráyodaça ca || 3 ||

1, 5, 4, 1–4. — [e-l] K. 8, 14. 9, 1. 3. — [a-d] Vs. 3, 5–8; [g] 2, 18; [h] 17, 79; [i.k] 12, 9. 10. — devi | adité | agnim | annâdam ity ánna-adam | annâdyâyety ánna-adyā́ya | eti | dadhe. | eti | ayam — asánat — apânatîty ápa-anatî — akhyat — pa-rovapeti parâ-uvapá — avártyâ — anv iti | dadhvase — samâbháranu iti sam-âbháran — bṛihaspatiḥ — pṛiṇasva — ishâ | âyúshâ — viçvatáḥ — jushâṇâḥ | viyantu — vivásvân.

4. bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇé 'ty âhâ, "-çí-
shai 'vaí 'nam ā́ dhatte | sarpā́ vaí jī́ryanto 'manyanta, sá
etā́ṃ Kasarṇī́raḥ[1] Kâdraveyó mántram apaçyat, táto vaí
té jîrṇā́s tanū́r ápâ 'ghnata | sarpa-râjníyâ ṛig-bhír gā́rha-
-patyam ā́ dadhâti, punar-navám[2] evaí 'nam ajáraṃ kṛitvā́
" dhatté | 'tho pûtám evá pṛithivī́m annā́-'dyaṃ nó 'pâ 'na-

3. [4] nicht zum Verbum gezogen! [5] als Compositum! [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [8] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 24. [9] nâdityâjyam E prima m. (die ganze Stelle in E ohne Accent). [10] so (°âⓤ) ABE, s. P. 9, 22.

4. pûrvoktamantravyâkhyânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°rn°) ABCDE.

mat, saí 'tám || 1 || mántram apaçyat, táto vaí tā́m annā́-'dyam úpâ 'namad | yát sarpa-râjníyâ ṛig-bhír gā́rha-patyam â-dádhâty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[3], átho asyā́m evaí 'nam práti-shṭhitam ā́ dhatte | yát tvâ kruddháḥ paro-'vápé 'ty âhā́, 'pa hnuta evā́ 'smai tát | púnas tvó 'd dîpayâmasī́ 'ty âha, sám inddha[4] evaí 'naṃ | yát te manyú-paroptasyé 'ty âha, devátâbhir[1] evá || 2 || enaṃ sám bharati | ví vā́ etásya yajnáç chidyate yò 'gním ud-vâsáyate, bṛíhaspáti-vatya 'rcó 'pa tishṭhate, bráhma vaí devā́nâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vá yajnáṃ sáṃ dadhâti | ví-chinnaṃ yajnáṃ sám imáṃ dadhâtv íty âha, saṃ-tátyai | víçve devā́ ihá mâdayantâm íty âha, saṃ-tátyai 'vá yajnáṃ devébhyó 'nu diçati | saptá te agne[5] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ḥ || 3 || íty âha, saptá-sapta vaí sapta-dhā́ 'gnéḥ priyā́s tanúvas tā́ evā́ 'va runddhe[6] | púnar ûrjā́ sahá rayyé 'ty abhítaḥ[1] puro-ḍā́çam[1] ā́-hutî juhoti, yájamânam evó 'rjā́ ca rayyā́ co 'bhayátaḥ[1] pári gṛihṇâty | âdityā́ vā́ asmā́l lokā́d amúṃ lokám âyan, tè 'múshmiṅ loké vỳ atṛishyan[7], tá imáṃ lokám púnar abhy-avétyâ 'gním â-dhā́yai 'tā́n hómân aju-havus, tá ârdhnuvan, té suvar-gáṃ lokám âyan | yáḥ parâcī́nam[1] punar-âdhéyâd agním â-dádhîta sá etā́n hómâñ juhuyâd[8], yā́m evā́ "dityā́ ṛiddhim ā́rdhnuvan tā́m evá 'rdhnoti || 4 || saí 'táṃ, devátâbhir, evá jihvā́, etā́n, páñcaviṃ-çatiç ca || 4 ||

1, 5, 3, 1-3. — âçishety ā́-çishā́ | eva | enam | eti — amanyanta | saḥ — kasarṇîrâḥ — punarnavam iti punaḥ-navam | eva | enam | ajarâm | kṛitvâ | eti | dhatte | atho iti — annâdyàm ity ànna-adyám | na | upeti | anamat | sâ |

4. [3] rudhyâ (°ai) ABCDE. [4] indha (°e) ABCDE. [5] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [6] ruṃdhe ABCDE. [7] vy àkshudhyan E. prima manu. [8] so B; °nju° A., n mit virâma E.

etam — avâru(d)dhyâ ity avà-ru(d)dhyai | atho iti — pratishṭhitam iti prati-sthitam — apeti | hnute | eva | asmai — iṃdhe | eva | enam — devatàbhiḥ — brihaspativatyeti brihaspati-vatyâ | ricâ | upeti — brihaspatiḥ — saṃtatyeti sam-tatyà | eva — aveti | ruṃdhe — âyan | te | amushmin — suvargam iti suvaḥ-gam — eva | ridhnoti.

7. agnyupasthânam (I, 5, 5, 1 - 10, 2).

5. [a] uya-prayánto adhvarám[1] mántraṃ vocemâ 'gnáye | âré asmé[2] ca çrinvaté || [b] asyá pratnā́m[3] ánu dyútaᴗ çukráṃ duduhre áhrayaḥ[2] | páyaḥ sahasra-sā́m ríshim || [c] agnír mûrdhā́ diváḥ kakút pátiḥ prithivyā́ ayám | apā́ᴗ rétâᴗsi jinvati || [d] ayám ihá prathamó dhâyi dhâtrí-bhir hótâ yájishṭho adhvaréshv[1] ī́dyaḥ | yám ápnavâno bhrígavo virurucúr vánesbu citráṃ vi-bhúvaṃ viçé-viçe || [e] ubhā́ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyai[3] || 1 || ubhā́ rā́dhasaḥ sahá mâdayádhyai | ubhā́ dâtā́râv ishā́ᴗ rayîṇā́m ubhā́ vā́jasya sâtáye huve vâm | [f] ayáṃ te yónir ritvíyo yáto jâtó árocathâḥ[1] | táṃ jânánn agna ā́ rohā́ 'thâ[4] no vardhayâ[4] rayím || [g] [5] ágna ā́yûᴗshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[3] || [h] [6] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vī́r-

5. 6. agnyupasthânamantrâḥ. [1] so (°o a°) ABE, s. P. II, 8. [2] so (°e a°) ABE, s. P. II, 3. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. 10. [5] dieser Vers war schon zweimal da, in I, 3, 4, 7 (yâjyâ-Abschnitt) und in I, 4, 29, 1; es könnte somit befremden, dafs er hier voll, nicht blofs mit dem pratika aufgeführt wird, wie dies durchweg im gleichen Falle in den yâjyânuvâkyâ-Abschnitten geschieht; die eigentlichen Textstücke der Ts. beobachten aber eben dies letztere Verfahren in der Regel nicht, kennen resp. kein galitam (vgl. P. I, 61); s. die folgende Note, u. vgl. z. B. noch die Noten zu I, 4, 43, 1. 46, 2. 5, 6, 4. 10, 2. 4. 6, 6, 2. II, 3, 8, 2. [6] alle diese Verse waren ebenfalls schon da, s. I, 3, 14, 7. 8, der letzte resp. auch noch ein zweites Mal (I, 4, 46, 3), wo er nur durch sein pratîka vertreten war, während er hier wieder voll aufgeführt wird; beide Male fanden sich nämlich diese Verse nur in den yâjyânuvâkyâ-Abschnitten vor, auf die in den übrigen Stücken der Saṃhitâ nicht reflektirt wird, da sie offenbar erst sekundär angefügt sind; s. hiezu z. B. noch die Noten zu I, 5, 11, 4. II, 2, 12, 1. 3, 5, 3.

yam || dádhat póshaꞷ rayím || 2 || máyi || [l][6]ágne pâvaka ro-císhâ mandráyâ deva jihváyâ | ấ devấn vakshi yákshi ca || [k][6]sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devấꞷ ihấ[7] " vaha | úpa yaj-náꞷ havíç ca naḥ || [l][6]agníḥ çúcivrata-tamaḥ çúcir vípraḥ çúciḥ kavíḥ | çúcî rocata ấ-hutaḥ || [m][6]úd·agne çúcayas táva çukrấ bhrấjanta îrate | táva jyótîꞷshy arcáyaḥ || [n]âyur--dấ agne 'sy ấyur me || 3 || dehi, varco-dấ agne 'si várco me dehi, tanû-pấ agne 'si tanúvam me pâhy | [o]ágne yán me tanúvâ ûnám tán ma ấ priṇa | [p]cítrâ-vaso svastí[3] te pârám açîyé | [q]'ndhânâs tvâ çatáꞷ hímâ dyu-mántaḥ sám idhîmahi, váyasvanto[3] vayas-kṛítam yáçasvanto[3] yaças-kṛí-taꞷ su-vírâso ádâbhyam[1] | ágne sapatna-dámbhanam vár-shishṭhe ádhi[2] nấke | [r]sám tvám agne sấryasya várcasâ 'gathâḥ, sám ṛíshîṇâꞷ stuténa, sám priyéṇa dhấmnâ | [s]tvám agne sấrya-varcâ asi, sám mấm ấyushâ várcasâ pra-jáyâ sṛija || 4 || âhuvádhyai, póshaꞷ rayím, me, várcasâ, saptádaça ca || 5 ||

1, 5, 7, 1-6. — K. 6, 9. 7, 5. 6. — [a-f]Vs. 3, 11-16; [g]19, 88; [h]8, 38; [i.k]17, 8, 9; [n-s]3, 17-19. Ç. 2, 3, 4, 10-24. Kâ. 4, 12, 1-4. — Çâñkh. çr. 2, 11, 2-5. — voçema | agnayè — asme iti — pri-thivyâḥ — prathamaḥ | dhâyi[8] — âhuvadhyai — roha | athà | naḥ | vardhaya — pavase — duchunâm — svapâ iti su--apâḥ | asme iti — saḥ — devân | iha | èti — çuciḥ | rocate — çukrâḥ | bhrâjàntaḥ — âyurdâ ity âyuḥ-dâḥ — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — tanuvâḥ | ûnam | tat | me | eti — citrâvaso[9] iti citrà-vaso — vayaskritam iti vayaḥ-kritàm — agathâḥ.

6. [a]sám paçyâmi pra-jấ ahám íḍa-prajaso mâuavíḥ | sárvâ bhavantu no gṛihé || [b]ámbha sthấ 'mbho vo bha-kshîya, máha stha máho vo bhakshîya, sáha stha sáho vo

5. [7] so (°âꞷ) ABE; s. P. 9, 22. [8] dhâhi E (!). [9] s. P. 3, 4.

bhakshîyó, 'rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîya | [c] révatî[1] ráma-dhvam asmíṅ lokè 'smín go-shṭhè 'smín ksháye 'smín yó-nâv, ihaí 'vá ste, 'tó mā́ 'pa gâta, bahvī́r me bhûyâsta ||1|| [d] saṃ-hitā́ 'si viçva-rûpī́r, ā́ mo 'rjā́ viçā́ " gaupatyénā́[1] " râyás póshena[2] | [e] sahasra-posháṃ vaḥ pushyâsam, máyi vo rā́yaḥ çrayantâm | [f] úpa tvâ 'gne divé-dive dóshâ-vastar dhiyā́ vayám | námo bháranta é 'masi || [g] rā́jantam adhvarā́-nâm go-pā́m ṛitásya dī́divim | várdhamânaṃ své dáme || [h] sá naḥ pité 'va sûnávé 'gne sû-'pâyanó bhava | sácasvâ[3] naḥ svastáye[1] || [i] ágne || 2 || tváṃ no ántamaḥ[4] |[5] utá trâtā́ çivó bhava varûthyaḥ |[5] táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ |[5] sumnā́ya[1] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ |[5] vásur agnír vásu-çravâḥ |[5] áchâ[3] nakshi dyumát-tamo rayíṃ dâḥ || [k] ûrjā́ vaḥ paçyâmy ûrjā́ mâ paçyata, râyás póshena[2] vaḥ paçyâmi râyás póshena[2] mâ paçyaté | [l] 'ḍâ stha madhu-kṛítaḥ, syonā́ mā́ " viçaté 'râ mádaḥ | sahasra-posháṃ vaḥ pushyâsam || 3 || máyi vo rā́yaḥ çrayantâm || [m] tát savitúr várenyaṃ bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pra-codáyât || [n] somā́naṃ sváranaṃ[1] kṛinuhí brahmaṇas pate[2] | Kakshī́-vantam yá Au-çijám[6] || [o] [7]kadā́ caná[1] starī́r asi né 'ndra saçcasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhū́ya ín nú te dā́naṃ devásya pṛicyate || [p] pári tvâ 'gne púraṃ vayáṃ vípraṃ sahasya dhî-mahi | dhṛishád-varṇaṃ divé-dive bhettā́ram bhaṅgurā́-vataḥ || [q] ágne gṛiha-pate su-gṛihapatír aháṃ tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsaṃ, su-gṛihapatír máyâ tváṃ gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáṃ himā́s, tā́m â-çísham ā́ çâse tántave jyó-tishmatîm[1], tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishmatîm[1]

6. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 18. [5] so (|) ABE. [6] so (°jaṃ) ABCDE; kṛitavân asîty adhyâhâraḥ, Sây. (!). [7] dieser Vers liegt bereits in 1, 4, 22, 1 vor; s. Note 5 zu I, 5, 5, 2.

|| 4 || bhûyâsta, svastáyé 'gne[8], pushyâsaṃ, dhṛishádvarṇam, ékân ná triṃçác[9] ca || 6 ||

1, 5, 8, 1-6. — K. 7, 1, 6-8. — b-i Vs. 3, 20-25; m-o 3, 35. 28. 34; p 11, 26; q 2, 27. Ç. 2, 3, 4, 25-41. Kâ. 4, 12, 5-10. 3, 8, 21. — iḍâ-prajasa itîḍâ-prajasaḥ — ambhâḥ | stha — mahâḥ | stha — sahâḥ | stha — ûrjâḥ | stha | ûrjâm — revâtîḥ — asmin | loke — goshṭha iti go-sthe — iha | eva | sta | itaḥ | mâ | apéti — saṃhiteti sam-hitâ | asi — mâ | ûrjâ | viça | eti | gaupatyena | eti | râyaḥ | poshèṇa — doshâvastar iti doshâ-vastaḥ — eti | imasi — saḥ | naḥ | pitâ | iva — saċâsva — achâ — iḍâḥ — syonâḥ | mâ | eti | viçata | irâḥ | madâḥ — brahmaṇaḥ | pate | kakshîvantam iti kakshî-vantam | yaḥ | auçijam — cana — na | indra — upopety upâ-upa | it | nu — bhûyâḥ | it | nu — bhañgurâvâta[10] iti bhañgura-vataḥ — âçisham ity â-çishâm | eti | çâse.

7. áyajno vā́ eshá yò 'sâmó; 'pa-prayánto adhvarám[1] íty âha, stómam evā́ 'smai yunakty; úpé 'ty âha, pra-jā́ vaí paçáva úpe 'máṃ lokám, pra-jā́ṃ evá paçū́n imáṃ lokám úpai 'ty | asyá pratnā́m[2] ánu dyútam íty âha, suvar-gó vaí lokáḥ pratnáḥ[2], suvar-gám evá lokáṃ sam-ā́rohaty[3] | agnír mûrdhā́ diváḥ kakúd íty âha, mûrdhā́nam || 1 || evaí 'naṃ samânā́nâṃ[2] karoty, átho deva-lokā́d evá manushya-loké práti tishṭhaty | ayám ihá prathamó dhâyi[4] dhâtṛí-bhir íty âha, múkhyam evaí 'naṃ karoty | ubhā́ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ[2] íty âhaú, 'jo bálam evā́ 'va runddhe[5] | 'yáṃ te yónir ṛi-

6. [8] so ABCDE; im Text aber (und in E auch hier prima manu): svastáye | ágne. [9] so B. D sec. m. E., viṃçatíç A. B (pustakadvaye). C. D pr. m. [10] s. P. 3, 5.

7. pañcamânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 18. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] dhâhi E (!). [5] ruṃdhe ABCDE.

tvíya íty âha, paçávo vaí rayíḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[6] | shaḍ-bhír úpa tishṭhate, sháḍ vaí || 2 || ṛitáva, ṛitúshv[2] evá práti tishṭhati | shaḍ-bhír út-tarâbhir úpa tishṭhate, dvā́daça[2] sám padyante, dvā́daça[2] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati | yáthâ vaí púrushó 'çvo gaúr jī́ryaty evám agnír ā́-hito jîryati, saṃ-vatsarásya parástâd[2] âgni-pâvamânī́bhir úpa tishṭhate, punar-navám[6] evaí 'nam ajáraṃ karoty átho punā́ty evó | 'pa tishṭhate yóga evā́ 'syai 'shá, úpa tishṭhate || 3 || dáma evā́ 'syai 'shá, úpa tishṭhate yâcnaí[7] 'vā́ 'syai 'shó, 'pa tishṭhate yáthâ pā́pî-yâñ chréyasa[8] â-hrítya namasyáti tâdṛíg[2] evá tád | âyur-dā́ agne 'sy ā́yur me dehī́ 'ty âhâ, ''yur-dā́ hỳ eshá | varco-dā́ agne 'si várco me dehī́ 'ty âha, varco-dā́ hỳ eshá | tanû-pā́ agne 'si tanúvam me pâhī́ 'ty âha || 4 || tanû-pā́ hỳ eshó | 'gne yán me tanúvâ ûnáṃ tán ma ā́ pṛiṇé 'ty âha, yán me pra-jā́yai paçû-nā́m ûnáṃ tán ma ā́ pûrayé 'ti vā́vaí[2] 'tád âha | citrâ-vaso svastí[2] te pârám açîyé 'ty âha, rā́trir vaí citrā́-vasur, ávy-ushṭyai vā́ etásyai purā́ brâhmaṇā́ abhaishur, vỳ-ushṭim evā́ 'va runddha[6] | índhânâs tvâ çatám || 5 || hímâ íty âha, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty | eshā́ vaí sûrmī́ kárṇakâ-vaty, etáyâ ha sma vaí devā́ ásurâṇâ◡ çata-tarhā́◡s tṛi◡hanti[9], yád etáyâ sam-ídham â-dádhâti vájram evaí 'táo chata-ghnī́ṃ yájamâno bhrā́tṛivyâya prá harati stṛítyâ áchambaṭ-kâra◡ | sáṃ tvám agne sū́ryasya várcasâ 'gathâ íty âhai, 'tát tvám asî 'dám ahám bhûyâsam íti vā́vaí[2] 'tád âha | tvám agne sū́rya-varcâ asī́ 'ty âhâ, ''-çísham

7. [6] so (°rn°) ABCDE. [7] so AB. C pr. m. E., yâcnyâ C sec. m. D., s. P. 2, 49. [8] °yâṃ chr° B, °yânchre° A. E (n mit virâma); s. P. 5, 37. (chreyasâhṛitya, pâṭhântaram in B). [9] so (°â◡s t°) AB. E (trî°); (auch V, 4, 7, 3); s. P. 6, 14.

evaí 'tā́m ā́ çâste || 6 || mûrdhánaꣳ, sháḍ vā́, eshá úpa tishṭhate, pâhī́ 'ty âha, çatám, aháꣳ, shóḍaça ca || 7 ||

1, 5, 5, 1-4. — K. 7, 5. 6. — Ç. 2, 3, 4, 10-24. — eshaḥ — asâmâ — upeti | iti | âha — upeti | eti — suvarga iti su-vaḥ-gaḥ — samârôhatîti sam-ârôhati — atho iti — dhâyi — indrâgnî itī́ndra-agnî | âhuvadhyai — saṃvatsara iti sam-vatsare | eva — parastât | âgnipâvamânîbhir ity ā́gni-pâvamânîbhiḥ — punarnavam iti punaḥ-navam — atho iti | punâti | eva — yogâḥ | eva | asya | eshaḥ — yâcñyâ | eva | asya | eshâ — pâpī́yân | çreyâse — âyurdâ ity ā́yuḥ-dâḥ | hi | eshaḥ — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ | hi | eshaḥ — tanū́pâ iti tanû-pâḥ | hi | eshaḥ — yat | me | tanuvā́ḥ | ū́nam | tat | me | eti — pū́raya | iti | vâva | etat | âha | citrā́vaso[10] iti citrâ-vaso — citrâvasur iti citra-vasuḥ | avyushṭyâ ity avi-ushṭyai | vai — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — karṇâkâvatîti[10] karṇâka-vatî — çatatarhân iti çata-tarhân — stṛityai — agathâḥ — vâva — eva | etâm | eti.

8. *sám paçyâmi pra-jā́ ahám íty âha, yā́vanta evá grâmyā́ḥ paçávas tā́n evā́ 'va runddhé[1] | 'mbha sthā́ 'mbho vo bhakshîyé 'ty âhā́, 'mbho hý etā́ | máha stha máho vo bhakshîyé 'ty âha, máho hý etā́ḥ | sáha stha sáho vo bhakshîyé 'ty âha, sáho hý etā́ | ū́rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîyé 'ti || 1 || âhó, 'rjo hý etā́ | révatî[2] rámadhvam íty âha, paçávo vaí revátîḥ[2], paçū́n evā́ ''tmán ramayata | ihaí 'vá ste 'tó mā́ 'pa gâté 'ty âha, dhruvā́ evaí 'nâ ánapa-gâḥ kuruta | ishṭakă-cíd vā́ anyò 'gníḥ paçu-cíd anyáḥ, saꣳ-hitā́ 'si viçva-rū́pī́r íti vatsám abhí mṛiçaty, úpai 'vaí 'naṃ dhatte, paçu-cítam enaṃ kurute | prá || 2 || vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yá

7. [10] s. P. 3, 4. 5.
8. *shashṭhânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] ruṃdhe ABCD.

â-havanī́yam upa-tíshṭhate, gā̆rha-patyam úpa tishṭhate 'sminn eva loké práti tishṭhaty, átho gā̆rha-patyâyai 'vá ní hnute | gâyatrī́bhir[2] úpa tishṭhate, téjo vaí gâyatrī́, téja evā̆ "tmán dhatté, 'tho yád etám̐ tṛicám[2] anv-ā̆ha sám̐-tatyai | gā̆rha-patyam̐ vā̆ ánu dvi-pā̆do vîrā̆ḥ prá jâyante, yá evám̐ vidvā̆n dvi-pádâbhir gā̆rha-patyam upa-tíshṭhate || 3 || ā̆ 'sya vîró jâyata | ûrjā̆ vaḥ paçyâmy ûrjā̆ mâ paçyaté 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā̆m ā̆ çâste | tát savitúr várenyam íty âha, prá-sûtyai | somā̆nam̐ sváranam[3] íty âha, soma-pîthám evā̆ 'va runddhe[1] | kṛiṇuhí brahmaṇas pata[3] íty âha, brahma-varcasám evā̆ 'va runddhe[1] | kadā̆ caná[2] starī́r así 'ty âha, ná starī́m̐ rā̆trim̐ vasati || 4 || yá evám̐ vidvā̆n agním upa-tíshṭhate | pári tvâ 'gne púram̐ vayám íty âha, pari-dhím evaí 'tám pári dadhâty, áskandâyā̆ | 'gne gṛiha-pata íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tác | chatám̐ hímâ íty âha, çatám̐ tvâ hemantā̆n indhishîyé 'ti vā̆vaí[2] 'tád âha | putrásya nā̆ma gṛihṇâty, annâ-'dám evaí 'nam̐ karoti | tā̆m â-çísham ā̆ çâse tántave jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syât, tejasvỳ[2] evā̆ 'sya brahma-varcasī́ putró jâyate | tā̆m â-çísham ā̆ çâse 'múshmai jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró jâtáḥ syā̆t, téja evā̆ 'smin brahma-varcasám̐ dadhâti || 5 || ū̆rjam̐ vo bhakshîyéti, prá, gā̆rhapatyam upatíshṭhate, vasati, jyótishmatî́m, ékân ná trim̐çác ca || 8 ||

1, 5, 6, 1-4. — K. 7, 6-9. — Ç. 2, 3, 4, 25-41. — rum̐dhe | ambhàḥ | stha̱ — mahàḥ | stha̱ — sahàḥ | stha̱ — ûrjàḥ | stha̱ | ûrjàm — revàtîḥ — â̱tman | ra̱ma̱ya̱te̱ | i̱ha | e̱va | sta̱ | i̱taḥ | mâ | apeti — ku̱ru̱te̱ | i̱shṭa̱ka̱cid itī́shṭaka-cit | vai | a̱nyaḥ | a̱gniḥ — sa̱m̐hiteti sam-hi̱tâ | a̱si — vai | e̱shaḥ | a̱smât — atho̱ iti — tṛicam — eti | a̱sya̱ — bra̱hma̱ṇa̱ḥ |

8. [2] ohne avagraha. [3] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27.

pate — cana — vâva — annâdam ity ánna-adam — putraḥ | ajâtaḥ | syât | tejasvî | eva | asya.

9. agni-hotrám̱ juhoti; yád evá kím̱ ca yájamânasya svám̱ tásyai 'vá tád | rétaḥ siñcati pra-jánane, pra-jánanaɷ hí vā́ agnír | áthaú 'shadhîr ánta-gatâ dahati, tā́s táto bhū́yasîḥ prá jâyante | yát sâyám̱ juhóti réta evá tát siñcati, praí 'vá prâtas-tánena janayati tád | rétaḥ siktám̱ ná tváshṭrā́ 'vi-kṛitam prá jâyate, yâvac-chó vaí rétasaḥ siktásya || 1 || tváshṭâ rûpā́ṇi vi-karóti tâvac-chó vaí tát prá jâyata, eshá vaí daívyas tváshṭâ yó yájate, bahvī́bhir úpa tishṭhate rétasa eva siktásya bahu-çó rûpā́ṇi ví karoti | sá praí 'vá jâyate çváḥ-çvo bhū́yân bhavati yá evám̱ vidvā́n agním upa-tíshṭhaté | 'har devā́nâm ā́sîd rā́trir ásurâṇâm̱, té 'surâ yád devā́nâm̱ vittám̱ védyam ā́sît téna sahá || 2 || rā́trim prā́ 'viçan, té devā́ hînā́ amanyanta, tè 'paçyann: âgneyī́ rā́trir âgneyā́ḥ paçáva imám evā́ 'gníɷ stavâma sá na stutáḥ paçū́n púnar dâsyatī́ 'ti, tè 'gním astuvant, sá ebhya stutó rā́triyâ ádhy áhar[1] abhí paçū́n nír ârjat, té devā́ḥ paçū́n vittvā́[2] kā́mâɷ[3] akurvata | yá evám̱ vidvā́n agním upa-tíshṭhate paçu-mā́n bhavati || 3 || âdityó vā́ asmā́l lokā́d amúm̱ lokám ait, sò 'múm̱ lokám̱ gatvā́ púnar imám̱ lokám abhỳ adhyâyat, sá imám̱ lokám â-gátya mṛityór abibhen, mṛityú-sam̱yuta[4] iva hỳ ayám̱ lokáḥ, sò 'manyate: 'mám evā́ 'gníɷ stavâni sá mâ stutáḥ suvar-gám̱ lokám̱ gamayishyatī́ 'ti, sò 'gním astaut, sá enaɷ stutáḥ suvar-gám̱ lokám agamayad | yáḥ || 4 || evám̱ vidvā́n agním upa-tíshṭhate suvar-gám evá lokám eti, sárvam ā́yur ety | abhí vā́ eshò 'gnī́ ā́ rohati yá enâv upa-tíshṭhate,

---

9. pûrvoktopasthânasyâ 'gnihotrâṅgatâ. [1] râtryâ 'dhy âhar E (!). [2] vitvā́ ACDE. [3] so (°âɷ) ABE; s. P. 9, 22. [4] s. P. 6, 7.

yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ā́rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | náktam úpa tishṭhate ná prâtáḥ, sáω hí náktam vratā́ni sṛijyánte, sahá çréyâωç ca pā́pîyâωç câ ''sâte, jyótir vā́ agnís támo rā́trir, yát || 5 || náktam upa-tíshṭhate jyótishaí 'vá támas taraty | upa-sthéyo 'gnī́sr nó 'pa-sthéyā́s íty âhur manushŷâyé 'n u' vaí[5] yó 'har-ahar â-hṛ́ityā́ 'thai 'naṃ yā́cati sá ín n' vaí[6] tám úpâ 'rchaty[7] átha kó devā́n áhar-ahar yâcishyatī́ 'ti, tásmân nó 'pa-sthéyó | 'tho khálv âhur â-çíshe vaí káṃ yájamâno yajata íty, eshā́ khálu vaí || 6 || ā́hitâ-'gner â-çī́r yád agním upa-tíshṭhate, tásmâd upa-sthéyaḥ | prajā́-patiḥ paçū́n asṛijata, té sṛishṭā́ aho-râtré prā́ 'viçan, tā́ñ chándo-bhir ánv avindad[8], yác chándo-bhir upa-tíshṭhate svám evá tád ánv ichati | ná tátra jâmŷ astī́ 'ty âhur, yó 'har-ahar upa-tíshṭhata íti | yó vā́ agním pratyáññ[9] upa-tíshṭhate práty enam oshati, yáḥ párâñ[9] víshvañ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti, kávâ-tiryaññ ivó 'pa tishṭheta naí 'nam praty-óshati ná víshvañ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti || 7 || siktásya, sahá, bhavati, yó, yát, khálu vaí, paçúbhis, tráyodaça ca || 9 ||

(K. 7, 10). — antàgatâ ity antà-gatâḥ — preti | eva | prâtastaneneti prâtaḥ-tanéna — tvashṭrā́ | avikṛitam ity avi-kṛitam — yâvaccha[10] iti yâvat-çaḥ — tâvaccha[10] iti tâvat-çaḥ — eshaḥ — saḥ — çvaçva[11] iti çvaḥ-çvaḥ — ahàḥ — te | asùrâḥ — te | apaçyan — saḥ | naḥ — te | agnim — saḥ | ebhyaḥ | stutaḥ | râtrîyâḥ | adhîti | ahàḥ | abhîti — ârjat — vittvâ | kâmā́n — vai | asmât — saḥ | amum — saḥ | imam — mṛityusàṃyuta iti mṛityu-saṃyutaḥ — saḥ | amanyata — saḥ | mâ — saḥ | agnim — saḥ | enam — abhîti | vai | eshaḥ | agnî iti | eti — çreyā́n | ca | pâpī́yân | ca | âsâte iti — agnī́sh[12] | na | upastheyâs[12] ity ùpa-stheyâsḥ | iti — it |

9. [5] °yé nvaí AE; s. P. 5, 18. [6] sá ínvaí AE. [7] so ABE; s. P. 10, 9. [8] ohne Nasal AC. [9] ohne avagraha. [10] °vacha ACE, °vachcha D. [11] so (çvaç°) ABD; çvaḥç° CE. [12] die 3 fehlt in E.

nu | vai | yaḥ | ahàrahar ity ahàḥ-ahaḥ — saḥ | it | nu | vai | tam | upeti | ṛichati — atho iti — tân | ahorâtre[13] ity àhaḥ-râtre — chandòbhir iti chandàḥ-bhiḥ — jâmi ; asti | iti — kavâtiryaññ iti kavâ-tiryañ — pratyoshatîti prati-oshàti.

10. [a] máma nā́ma prathamám̐ jâta-vedaḥ pitā́ mâtā́ ca dadhatur[1] yád ágre | tát tvám bibhṛihi púnar ā́ mád aí-'tos távâ 'hám̐ nā́ma bibharâṇy agne || [b] máma nā́ma táva ca jâta-vedo vā́sasî iva vi-vásânau yé cárâvaḥ[2] | ā́yushe tvám̐ jîváse vayám̐ yathâ-yathám̐ ví pári dadhâvahai púnas té || [c] námo 'gnáyé 'prati-viddhâya námó 'nâ-dhṛishṭâya námaḥ sam-rā́je | áshâḍhaḥ || 1 || agnír bṛihád-vayâ viçva-jít sáhantyaḥ çréshṭho gandharváḥ || [d] tvát-pitâro agne[3] devā́s tvā́m-âhutayas tvád-vivâcanâḥ | sám mā́m ā́yushâ sám̐ gau-patyéna[4] sú-hite mâ dhâḥ || [e] ayám agníḥ çréshṭha-tamo 'yám bhágavat-tamo 'yáṃ sahasra-sā́tamaḥ | asmā́ astu su-vī́ryam || [f] [5] máno jyótir jushatâm ā́jyam̐ ví-chinnam̐ yajnáṃ sám imám̐ dadhâtu | yā́ ishṭā́ usháso ni-mrúcaç ca tā́ḥ sám̐ dadhâmi havíshâ ghṛiténa || [g] páyasvatîr[4] óshadhayaḥ[4] || 2 || páyasvad[4] vîrúdhâm[4] páyaḥ | apā́m páyaso yát páyas téna mā́m indra sáṃ sṛija || [h] ágne vrata-pate vratám̐ carishyâmi, tác chakeyam̐, tán me râdhyatâm | [i] agníṃ hótâram ihá táṃ huve devā́n yajníyân[6] ihá yā́n havâmahe || ā́ yantu devā́ḥ su-manasyámânâ viyántu devā́ havísho me asya[7] | [k] kás tvâ yunakti, sá tvâ yunaktu | [l] yā́ni[8] gharmé kapā́lâny upa-cinvánti || 3 || vedhásaḥ | pûshṇás tā́ny ápi vratá indra-vâyū́ ví muñcatâm̐ || [m] ábhinno gharmó

---

9. [13] s. P. 4, 11.

10 [a-f.] pravatsyato yajamânasya agnyupasthânamantrâḥ; [g-n.] dârçika-yâjamânamantrâḥ; [g-n] gehören bereits zum achten kâṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. [1] ohne Accent! ABCDE. [2] cárâvaha E prima manu (!). [3] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 14.13.16.17. [4] ohne avagraha. [5] das erste Hemistich s. in I, 5, 3, 2. [6] so (°ân) ABE. [7] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 12. [8] dieser Vers ist schon in I, 1, 7, 3 vorliegend.

jîrá-dânur yáta ā́ttas[4] tád agan púnaḥ | idhmó védiḥ pari-dháyaç ça sárve yajnásyā́ "yur ánu sám caranti || [n] tráyas-triṃçat tántavo yé vi-tatniré yá imám yajnáṃ sva-dháyâ dádante, téshâṃ chinnám práty etád dadhâmi svā́hâ[4] gharmó devā́ṃ[9] ápy etu || 4 || áshâḍha, óshadhaya, upacinvánti, páñca-catvâriṃçac ca || 10 ||

[h.i.k] 1, 6, 7, 2. 8, 3.4. 7, 6, 6. K. 4, 14. 31, 15. Vs. 1, 5.6. Ç. 1, 1, 1, 2-13. Kâ. 2, 1, 11. 3, 3. — [l] Kâ. 2, 8, 16. — [n] Çâñkh. 13, 12, 18. — eti | mat | aitor[10] ity â-etoḥ — vâsàsî[11] iti | iva — ye[12] iti — vi | parîti — te[13] iti — apràtividdhâyety aprâti-viddhâya — anā́dhṛishṭâyety anā́-dhṛishṭâya — bṛihadvàyâ iti bṛihat-vayâḥ — tvatpitâra iti tvat-pitâraḥ — tvâmā́hu-taya iti tvâm-âhutayaḥ — ayam | sahasrasâtàma iti sahasra-sâtàmaḥ — yâḥ | ishṭâḥ — tat | çakeyam | tat — eti | yantu — viyantù | devâḥ — saḥ | tvâ — apîti | vrate — yatàḥ | âttàḥ — anù | sam iti — ye | imam — svadhayeti sva-dhayā́ | dadànte — devân | apîti.

11. [a] vaiçvânaró[1] na ûtyā́ " prá yâtu parâ-vátaḥ | agnír ukthéna vā́hasâ || [b] ṛitā́-vânam vaiçvânarám ṛitásya jyótishas[2] pátim | ájasram gharmám îmahe || [c] vaiçvânarásya daṃsánâbhyo bṛihád áriṇâd ékaḥ sv-apasyayâ kavíḥ | ubhā́ pitárâ maháyann ajâyatâ 'gnír dyā́vâ-pṛithivī́ bhū́ri-retasâ || [d] pṛishṭó diví pṛishṭó agníḥ[3] pṛithivyā́m pṛishṭó víçvâ ósha-dhîr[1] ā́ viveça | vaiçvânaráḥ sáhasâ pṛishṭó agníḥ[3] sá no dívâ sáḥ || 1 || rishâḥ pâtu[4] náktam | [e] jâtó yád agne bhú-vanâ vy-ákhyaḥ paçúm ná go-pā́ íryaḥ pári-jmâ | vaíçvânara bráhmaṇe vinda gâtúm yū́yám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ || [f] tvám agne çocíshâ çóçucâna ā́ ródasî apṛiṇâ jā́yamânaḥ |

---

10. [9] so ABE; s. P. 9, 22. [10] ayito° E (!). [11] s. P. 4, 17. [12] s. P. 4, 38. [13] s. P. 4, 42.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [4] s. Whitney zu P. 8, 24.

tvám devā́ṃ[5] abhí-çaster amuñco vaíçvânara jâta-vedo mahi-tvā́ || [g] asmā́kam agne maghávat-su dhârayā́ 'nâmi kshatrám ajáraṃ su-vī́ryam | vayám̱ jayema çatínaṃ sahasríṇam̱ vaíçvânara || 2 || vā́jam agne távo 'tí-bhiḥ || [h] vaiçvânarásya su-matáú syâma rā́jâ híkam[1] bhúvanânâm abhi-çrī́ḥ | itó jâtó víçvam idám̱ ví cashṭe vaiçvânaró yatate sū́ryeṇa || [i] áva te héḍo varuṇa nämo-bhir áva yajnébhir îmahe havír-bhiḥ | ksháyann asmá-bhyam asura pra-ceto rā́jann énâṃsi çiçrathaḥ kṛitā́ni || [k] úd ut-tamám̱ varuṇa pā́çam asmád ávâ 'dhamám̱ ví madhyamáṃ çrathâya | áthâ[6] vayám âditya || 3 || vraté távā́ 'nâgaso áditaye[3] syâma || [l] dadhi-krā́vṇo[7] akârisham̱[8] jishṇór áçvasya vâjínaḥ | surabhí[1] no múkhâ karat prá ṇa ā́yûṃshi târishat || [m] ā́ dadhi-krā́ḥ çávasâ páñca kṛishṭī́ḥ sū́rya iva jyótishâ 'pás tatâna | sahasra-sā́ḥ çata-sā́ vâjy árvâ pṛiṇáktu mádhvâ sám imā́ vácâṃsi || [n] [8] agnír mûrdhā́, [o] [9] bhúvaḥ | [p] máruto yád dha vo diváḥ sumnâ-yánto hávâmáhe | ā́ tū́[10] naḥ || 4 || úpa gantana || [q] yā́ vaḥ çárma çaçamânā́ya sánti tri-dhā́tûni dâçúshe yachatā́ 'dhi | asmá-bhyam̱ tā́ni maruto ví yanta rayím̱ no dhatta vṛishaṇaḥ su-vī́ram | [r] áditir na urushyatv áditiḥ çárma yachatu | áditiḥ pâtv áṃhasaḥ || [s] mahī́m û shú[11] mâtáraṃ su-vratā́nâm ṛitásya pátnîm ávase huvema | tuvi-kshatrā́m ajárantîm urûcī́ṃ[1] su-çármâṇam áditiṃ su-práṇîtim || [t] su-trā́mâṇam pṛithivī́m̱ dyā́m anehásaṃ su-çármâṇam áditiṃ su-práṇîtim | daívîm̱ nā́vaṃ sv-aritrā́m ánâgasam ásravantîm ā́ ruhemâ[5] svastáye[1] || [u] imā́ṃ sú nā́vam ā́ 'ruhaṃ çatā́-'ritrâṃ çatá-sphyâm |

---

11. [5] s. P. 9, 20. [6] °â ABE; s. P. 3, 10. [7] s. P. 13, 14; °vuṇṇo E. [8] blos pratîka, weil der Vers bereits in I, 5, 5, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) da war. [9] dieser Vers (bhuvo yajnasya, schol.) war noch nicht da, findet sich erst in IV, 4, 4, 1 vor und man darf wohl hieraus direkt auf die erst sekundäre Anfügung der yâjyâ-Abschnitte schliefsen, s. die Noten zu I, 5, 5, 8. II, 2, 12, 1. [10] so (tû) ABE; s. P. 3, 14. [11] so (û shu) ABE, s. P. 3, 14. 6, 2.

áchidrâm pârayishṇúm || 5 || dívâ sá, sahasríṇaṃ vaíçvânarâ, 'ditya, tū́ no, 'nehásaṵ suçármâṇam, ékân ná viṵçatíç ca || 11 ||

(2, 2, 5, 1 - 6, 5). — [a.b]Vs. 26, 8. 6; [c]R. 3, 3, 11; [d]1, 98, 2; [e.f]7, 13, 8. 2; [g]6, 8, 6; [h]1, 98, 1; [i.k]1, 24, 14. 15; [l]4, 39, 6; [m]4, 38, 10; [n]8, 44, 16; [o]10, 8, 6; [p]8, 7, 11; [q]1, 85, 12; [r]8, 47, 9; [s]Vs. 21, 5; [t]R. 10, 63, 10; [u]Vs. 21, 7. — ûtyâ | â | preti — parâvata iti parâ-vatàḥ — ukthenà — ritâvânam[12] ity rita-vânam — jyotishaḥ — saḥ | naḥ — eti | rodàsî iti | apriṇâḥ — devân — dhâraya | anâmi — tavà | ûtibhir ity ûti-bhiḥ — hikàm — namòbhir iti namàḥ-bhiḥ — havirbhir iti haviḥ-bhiḥ | kshayàn — praceta iti pra-cetaḥ | râjàn — çrathâya[13] | athà — surabhi | naḥ — pra | naḥ — sûryàḥ | iva | jyotishâ | apaḥ — çatasâ iti çata-sâḥ | vâjî — yat | ha — sumnâyanta[12] iti sumna-yantàḥ — eti | tu | naḥ — yachata | adhi[14] — vîti | yanta — mahîm | u | sv iti — eti | ruhema — sv iti — eti | aruham | çatâritrâm iti çata-aritrâm.

devâsurấḥ, párâ, bhū́mir, bhū́mir, upaprayántaḥ, sámpaçyâmy, áyajnaḥ, sámpaçyâmī́ty âhâ, 'gnihotrám, máma nàma, vaiçvânará, ékâdaça || 11 ||

devâsurấḥ (1, 1), kruddháḥ (3, 2), sámpaçyâmi (6, 1), sámpaçyâmi (8, 1), náktam (9, 6), úpagantanaí (11, 5), 'kapañcâçat || 51 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

8*. aishṭikaṃ yâjamânam (1, 6, 1-6).

1. [a]sáṃ tvâ siñcâmi yájushâ pra-jā́m ā́yur dhánaṃ ca | bríhaspáti-prasûto yájamâna ihá mā́ rishat || [b]ā́jyam asi, satyám asi, satyásyā́ 'dhy-aksham asi, havír asi vaiçvânarám[1] vaiçva-devám útpûta-çushmaṵ satyaú-'jâḥ, sáho 'si sáhamânam asi, sáhasvā́ 'râtîḥ sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1] sáhasva prítanâḥ sáhasva pritanyatáḥ, sahásra-vîryam asi, tán mâ

11. [12] s. P. 3, 2. [13] çradhâya E. [14] ohne iti.

* auch I, 5, 10, 3-4 (g-n) gehört hierzu, s. das daselbst Bemerkte.

6, 1. âjyagrahaṇam. [1] ohne avagraha.

jinvā́, ''jyasyā́ ''jyam asi, satyásya satyám asi, satyā́-''yuḥ
|| 1 || asi, satyá-çushmam asi, satyéna tvâ 'bhí ghâra-
yâmi, tásya te bhakshîya | [c] pañcânā́ṃ tvâ vā́tânâṃ yan-
trā́ya dhartrā́ya gṛihṇâmi | [d] pañcânā́ṃ tva 'rtûnā́ṃ y. dh.
g. | [e] pañcânā́ṃ tvâ diçā́ṃ y. dh. g. | [f] pañcânā́ṃ tvâ pañca-
-janā́nâṃ y. dh. g. | [g] carós tvâ[2] páñcabilasya y. dh. g. |
[h] bráhmaṇas tvâ téjase y. dh. g. | [i] kshatrásya tvaú 'jase y.
|| 2 || dh. g. | [k] viçé tvâ y. dh. g. | [l] su-vī́ryâya tvâ gṛih-
ṇâmi | [m] suprajâs-tvā́ya tvâ g. | [n] râyás póshâya[3] tvâ g. |
[o] brahma-varcasā́ya tvâ g. | [p] bhū́r asmā́kaṃ, havír devā́-
nâm, â-císho yájamânasya, devā́nâṃ tvâ devátâbhyo[1] gṛih-
ṇâmi | [q] kā́mâya tvâ gṛihṇā́mi || 3 || satyā́yur, ójase yantrā́ya,
tráyastriṃçac ca || 1 ||

[c-o] K. 5, 6. 32, 6. — vaiçvânaram | vaiçvadevam iti vaiç-
va-devam — satyaujâ iti satya-ojâḥ — satyâyur iti satya-
-âyuḥ — tvâ | ṛitûnâm — caroḥ | tvâ — tvâ | ojàse — su-
prajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà — râyaḥ | poshâya.

2. [a] dhruvò 'si dhruvò 'háṃ sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhī́-
raç céttâ vasu-víd | [b] ugrò 'sy ugrò 'háṃ sa-jâtéshu bh. ugráç
c. v. | [c] abhi-bhū́r asy abhi-bhū́r aháṃ sa-jâtéshu bh. abh. c.
v. | [d] yunájmi tvâ bráhmaṇâ daívyena havyā́yâ 'smaí vó-
ḍhavé jâta-vedaḥ | índhânâs tvâ su-prajásaḥ su-vī́râ jyóg
jîvema bali-hṛíto vayáṃ te || [e] yán me agne[1] asyá[1] yajnásya
ríshyât || 1 || yád vâ skándâd ā́jyasyo 'tá vishṇo | téna
hanmi sapátnam[2] dur-marâyúm aí 'naṃ dadhâmi nír-ṛityâ
upá-sthe || [f] bhū́r bhúvaḥ súvar | [g] úc-chushmo agne[3] yája-
mânâyai 'dhi, ní-çushmo abhi-dā́sate[3] | [h] ágne deve-'ddha
manv-iddha mándra-jihvā́ 'martyasya te hotar mûrdhánn

1. [2] so (°s t°) ABE. [3] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 29.
2. havirhomaḥ. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 11. 17. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 16. [4] s. P. 8, 29.

ā́ jigharmi râyás póshâya[4] suprajâs-tvā́ya su-vī́ryâya | [i]máno 'si prâjâ-patyám, mánasâ mâ bhûténā́ " viça | [k]vā́g asy aindrī́ sapatna-ksháyaṇî || 2 || vâcā́ me 'ndríyeṇā́ " viça | [l]vasantám ṛitûnā́m prîṇâmi, sá mâ prîtáḥ prîṇâtu | [m]grîshmám ṛitûnā́m prîṇâmi, sá mâ p. p. | [n]varshā́ ṛitûnā́m prîṇâmi, tā́ mâ prîtā́ḥ prîṇantu | [o]çarádam ṛitûnā́m p., sā́ mâ prîtā́ prîṇâtu | [p]hemanta-çiçirā́v ṛitûnā́m prîṇâmi, taú mâ prîtaú prîṇîtâm | [q]agnī́-shómayor ahám deva-yajyáyâ cákshushmân[3] bhûyâsam | [r]agnér ahám deva-yajyáyâ 'nnâ-'dó bhûyâsam || 3 || [s]dábdhir asy, ádabdho bhûyâsam, amúm dabheyam | [t]agnī́-shómayor ahám deva-yajyáyâ vṛitra-hā́ bhûyâsam | [u]indrâ-'gniyór ahám devayajyáye 'ndriyâvý[3] annâ-'dó bhûyâsam | [v]índrasyâ 'hám deva-yajyáye 'ndriyâvī́[2] bhûyâsam | [w]mahe-'ndrásyâ 'hám deva-yajyáyâ jemā́nam mahimā́nam gameyam | [x]agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám devayajyáyā́ "yushmân[2] yajnéna prati-shṭhā́m gameyam || 4 ||
ríshyât, sapatnaksháyaṇy, annâdó bhûyâsaù, shâṭṭriùçac ca || 2 ||

1, 6, 10, 1 - 11, 7. — K. 4, 14. 5, 1. 31, 15. 32, 1. — dhruvaḥ | asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — yat | me — uta | vishṇo iti — sapatnâm | durmarâyum iti duḥ-marâyum | eti | enam — nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — uchúshma ity ut-çushmaḥ — deveddheti devâ-iddha — eti | jigharmi | râyaḥ | poshā́ya | suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyâ — prâjâpatyam iti prâjâ-patyam — eti | viça — saḥ | mâ — tâḥ | mâ — agnîshomâyor ity agnî-somâyoḥ — cakshúshmân — annâda ity ánna-adaḥ — indriyâvî — mahendrasyeti mahâ-indrasyâ — âyúshmân — pratishṭhâm iti prati-sthâm.

3. [a]agnír mâ dúr-ishṭât pâtu, savitā́ 'ghá-çaùsâd | [b]yó mé 'nti dûrè 'râtîyáti tám eténa jeshaù | [c]súrûpa--varshavarṇa é 'hî 'mā́n bhadrā́n dúryâù[1], abhy é 'hi mā́m

---

3. bhakshya iḍâdibhâgaḥ. [1] so (°âù) ABE; s. P. 9, 21. 22.

ánu-vratâ, | [d] nŷ u çîrshā̆ṇi mṛiḍhvam | [e] íḍa é 'hy ádita é 'hy sárasvaty[2] é 'hi | [f] rántir asi rámatir asi sûnáry[2] asi | [g] júshṭe júshṭiṃ te 'çîyó, 'pa-hûta upa-haváṃ || 1 || te 'çîya | [h] sā̆ me satyā̆ "-çī̆r asyá yajnásya bhûyâd | [i] áreḍatâ mánasâ tác chakeyaṃ | [k] yajnó dívaѡ rohatu, yajnó dívaṃ gachatu | [l] yó deva-yā̆naḥ pánthâs, téna yajnó devā̆ѡ[1] ápy etv | [m] asmā̆sv índra indriyáṃ dadhâtv, asmā̆n rā̆ya utá yajnâ̆ḥ sacantâm, asmā̆su santv â-çíshaḥ, sā̆ naḥ priyā̆ su-prátûrtir maghónî | [n] júshṭir asi jushásva no, júshṭâ naḥ || 2 || asi júshṭiṃ te gameyam | [o] [3] máno jyótir jushatâm ā̆jyaṃ ví-chinnaṃ yajnáѡ sám imáṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[3] tanutâm imáṃ no víçve devā̆ ihá mâdayantâm || [p] brádhna pínvasva | [q] dádato me mā̆ kshâyi kurvató me mó 'pa dasat | [r] prajā̆-pater bhâgò 'sy ū̆rjasvân[3] páyasvân[3] | [s] prâṇâ-'pânaú me pâhi, samâna-vyânaú me pâhy, udâna-vyânaú me pâhy | [t] ákshito 'sy, ákshityai tvâ, mā̆ me ksheshṭhâ amútrâ 'múshmiṅ loké || 3 || upahaváṃ, júshṭâ nas, tvâ, sháṭ ca || 3 ||

1, 7, 1, 1 - 3, 4. K. 5, 2-4. 32, 2. 3. — Vs. 2, 10. 13. Kâṇva 2, 3, 7. 8. Ç. 1, 8, 1, 42. Kâ. 3, 4, 13-30. Çâṅkh. 4, 9, 2-4. — durishṭâd iti duḥ-ishṭât — yaḥ | me | anti | dûre | arâtîyati — surûpavarshavarṇa iti surûpa-varshavarṇe | eti | ihi | imân — duryā̆n | abhi | eti | ihi — nîti | u — iḍè | eti | ihi | adite | eti | ihi — sûnarī̆ — te | açîya | upàhûta ity upà-hûte — te | açîya — tat | çakeyam — devân | apîti — râyàḥ — bṛihaspatiḥ — mâ | upeti — ksheshṭhâḥ | amutrà | amushmin.

4. [a] barhísho 'háṃ deva-yajyáyâ prajā̆-vân bhûyâsaṃ | [b] nárâçáѡsasyâ[1] 'háṃ deva-yajyáyâ paçu-mā̆n bhûyâsam | [c] agnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyā̆ "yushmân[1] yajnéna

---

3. [2] ohne avagraha. [3] s. I, 5, 3, 2. 10, 2.

4. anuyâjâdiçeshâhutiḥ. [1] ohne avagraha.

prati-shṭhā́ṃ gameyam | [d] agnér ahám új-jitim ánū́ 'j jeshaṁ | [e] sómasyâ 'hám ú. ánū́ 'j j. | [f] agnér ahám ú. ánū́ 'j j. | [g] agnī́-shómayor ahám ú. ánū́ 'j j. | [h] indrâ-'gniyór ahám ú. ánū́ 'j j. | [i] índrasyâ 'hám || 1 || ú. ánū́ 'j j. | [k] mahe-'ndrásyâ 'hám ú. ánū́ 'j j. | [l] agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám ú. ánū́ 'j j. | [m] [2] vâjásya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît | áthâ[3] sapátnâṁ[1 u. 4] índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâṁ[4] akaḥ || [n] [2] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[3] sapátnân[1 u. 5] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân[1] vỳ asyatâm || [o] é 'mā́ agmann â-çísho dóha-kâmâ índra-vantaḥ || 2 || vanâmahe dhukshîmábhi pra-jā́m ísham || [p] róhitena tvâ 'gnír devátâṃ[1] gamayatu, hári-bhyâṃ tvé 'ndro d. g., étaçena tvâ sū́ryo d. g. | [q] ví te muñcâmi raçanā́ ví raçmī́n ví yóktrâ yā́ni pari-cártanâni dhattā́d asmā́su dráviṇaṃ yác ca bhádram prá ṇo[6] brûtâd bhâga-dhā́n devatâsu[1] | [r] víshṇoḥ çam-yór aháṃ deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyaṁ | [s] sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ || 3 || su-rétâ réto dhishîya | [t] tváshṭur aháṃ deva-yajyáyâ paçûnā́ṁ rûpám pusheyaṃ | [u] devā́nâm pátnîr agnír gṛihá-patir yajnásya mithunáṃ, táyor aháṃ deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsaṃ | [v] vedò 'si, víttir asi, vidéya | [w] kármâ 'si, karúṇam asi, kriyā́saṁ | [x] sanír asi, sanitā́ 'si, sanéyaṃ | [y] ghṛitá-vantaṃ kulâyínaṁ[1] râyás póshaṁ[7] sahasríṇaṃ vedó dadâtu vâjínam || 4 || índrasyâ 'hám, índra-vantaḥ, sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ, cátuçcatvâriṁçac ca || 4 ||

1, 7, 4, 1-6. — K. 5, 1. 3. 4. 32, 3. 4. — [m.n] Vs. 17, 63. 64. — narâçaṁsásya | aham — âyúshmân — pratishṭhâm iti prati-sthâm — anú | ud iti | jesham — agnîshomáyor ity agnî-somáyoḥ — indrâgniyor itī́ndra-agniyoḥ — mahendrasyeti

4. [2] so schon I, 1, 13, 1. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [4] so (°âṁ) ABE, s. P. 9, 22. [5] so (°ân) ABE. [6] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 29.

mahâ-i̱ndrasyà — athà | sa̱patnā̀n | indràḥ — adhàrân | a̱ka̱ḥ — athà | sa̱patnā̀n | i̱ndrâ̱gnî itī̀ndra-a̱gnî — vîti | a̱sya̱tâ̱m | eti | i̱mâḥ | a̱gma̱n — ra̱ça̱nâḥ — preti | na̱ḥ — ça̱myor iti çam-yoḥ — su̱retâ̱ iti su-retā̀ḥ — ve̱daḥ | a̱si̱ — râ̱yaḥ | poshàm.

5. [a] ā́ pyâyàtâṃ dhruvā́ ghṛiténa yajnáṃ-yajnam práti devayád-bhyaḥ | sûryā́yâ ū́dhó 'dityâ[1] upá-stha urú-dhârâ pṛithivī́ yajné asmín[2] || [b] prajā́-pater vi-bhā́n nā́ma lokás, tásmiṽs[3] tvâ dadhâmi sahá yájamânena | [c] sád asi sán me bhûyâḥ, sárvam asi sárvam me bhûyâḥ, pûrṇám asi pûrṇám me bhûyâ, ákshitam asi mā́ me ksheshṭhâḥ | [d] prā́cyâṃ diçí devā́ ṛitvíjo[4] mârjayantâṃ, dákshiṇâyâm || 1 || diçí mā́sâḥ pitáro mârjayantâm, pratī́cyâṃ diçí gṛihā́ḥ paçávo mârjayantâm, údîcyâṃ diçy ā́pa óshadhayo[4] vánaspátayo[4] mârjayantâm, ûrdhvā́yâṃ diçí yajnáḥ saṃ-vatsaró yajná-patir mârjayantâm | [e] víshṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hā́, gâyatréṇa chándasâ pṛithivī́m ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [f] víshṇoḥ krámo 'sy abhiçasti-hā́, traíshṭubhena[4] chándasâ 'ntáriksham[4] ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [g] víshṇoḥ krámo 'sy arâtîyató[4] hantā́, jā́gatena chándasâ dívam ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [h] víshṇoḥ krámo 'si çatrû-yató[5] hantā́ ''nushṭubhena chándasâ díçó 'nu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ || 2 || dákshiṇâyâm, antáriksham ánu ví krame nírbhaktaḥ sá yáṃ dvishmó víshṇor, ékân ná triṽçác ca || 5 ||

1, 7, 5, 1-4. 4, 2, 1, 1. — K. 5, 5. 16, 8. 32, 5. — [a] Vs. 2, 5, 8 Kâṇva. [e-h] 2, 25. 12, 5. Ç. 1, 9, 3, 10-12. 6, 7, 2, 13-16. Kâ. 3, 3, 12. 8, 11. 16, 5, 11. — Çâñkh. 4, 11, 1-12, 6. — de̱va̱yadbhya̱ iti deva̱yat-bhya̱ḥ | sû̱ryâyā̀ḥ | ū̀dhàḥ | adityâ̱ḥ | u̱pastha̱ ity u̱pa-sthe̱ — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ̱ — sat | me̱ —

---

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] so (°o ') ABE. [2] so (°e a°) ABE, s.P. 11, 16. [3] so (°ṽs) ABE, s.P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] s.P. 3, 7.

ṛitvijàḥ — oshàdhayaḥ | vanaspatàyaḥ — anú | vîtì | krame — saḥ | yam — traishṭúbhena — arâtîyataḥ — çatrûyata iti çatru-yataḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena.

6. [a] áganma súvaḥ, súvar aganma | [b] saṃ-dṛíças te mā́ chitsi, yát te tápas tásmai te mā́ " vṛikshi | [c] su-bhū́r asi çréshṭho raçmînā́m, âyur-dhā́ asy ā́yur me dhehi, varco-dhā́ asi várco máyi dhehî | [d] 'dám ahám amúm bhrā́tṛivyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divò 'smā́d antárikshâd asyaí pṛithivyā́ asmā́d annā́-'dyân nír bhajâmi, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ || 1 || [e] sám jyótishâ 'bhū́vam | [f] aindrī́m â-vṛítam anv-ā́varte[1] | [g] sám ahám pra-jáyâ, sám máyâ pra-jā́ | [h] sám ahāṃ râyás póshena, sám máyâ râyás póshaḥ | [i] sám-iddho agne[2] me dîdihi, sam-eddhā́ te agne[3] dîdyâsaṃ | [k] vásu-mân yajnó, vásîyân bhûyâsam | [l] [4] ágna ā́yûṃshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchú-nâm[5] || [m] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vī́ryam || 2 || dádhat póshaṃ rayím máyi || [n] [6] ágne gṛiha-pate su-gṛiha-patír ahám tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsaṃ, su-gṛihapatír máyâ tváṃ gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáṃ hímâs, tā́m â-çísham ā́ çâse tántave jyótishmatîṃ[5], tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishmatîṃ[5] | [o] kás tvâ yunakti, sá tvâ ví muñcatv | [p] ágne vrata-pate vratám acârishaṃ, tád açakaṃ tán me 'râdhi | [q] yajnó babhū́va sá ā́ || 3 || babhū́va sá prá jajne sá vâvṛidhe | sá devā́nâm ádhi-patir babhū́va só asmā́ṃ[2] ádhi-patîn[7] karotu vayáṃ syâma pátayo rayîṇā́m | [r] gó-mâṃ agné[7] 'vi-mâṃ açvī́[7] yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyáḥ | íḍâ-vâṃ[7] eshó asura[2] prajā́-vân dîrghó rayíḥ

---

6. sûryopasthânâdimantrâḥ. [1] als Compositum! [2] so (°o a) ABE, s. P. 11, 16. 9. [3] so (°e a°) ABE, s. P. 3, 10. [4] so schon I, 4, 29, 1. 5, 5, 2. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 5, 6, 4. 8, 5. [7] so (°âṃ a°) ABE; s. P. 9, 21.

prithu-budhnáḥ sabhā́-vân || 4 || dvishmáḥ, suvī́rya○, sá â, páñ-catri○çac ca || 6 ||

1, 7, 6, 1-7. — K. 5, 5. 6. 32, 5. 6. — Vs. 2, 25-28. Ç. 1, 9, 3, 14-23. Kâ. 3, 8, 15-29. — Çâñkh. 4, 12, 8-16. 13, 3. 4. — su-váḥ | aganma — mâ | chitsi — mâ | eti | vrikshi — dig-bhya iti dik-bhyaḥ — asyai | prithivyâḥ — annâdyâd ity ánna-adyā́t — saḥ | yam — abhûvam — anvâvárta ity ánu-âvárte — râyaḥ | poshéṇa — râyaḥ | posháḥ — pavase | eti — duchunā́m — svapâ iti su-apā́ḥ | asme iti — jyotish-matîm — saḥ | tvâ — tat | me | arâdhi — saḥ | eti — saḥ | preti | jajne | saḥ | vâvridhe | saḥ — saḥ | asmân — gomân iti go-mân | agne | avimân ity avi-mân | açvî — iḍā́vân itī́ḍā-vân | eshaḥ | asura.

9. aishṭikayâjamânavidhiḥ (I, 6,7 - 7,6 *).

7. yáthâ vaí samrita-somā́ evám vā́ eté samrita-yajnā́ yád darça-pûrṇamâsaú, kásya vā́ 'ha devā́ yajnám â-gáchanti kásya vâ ná, bahûnā́m yájamânânâm yó vaí de-vátâḥ[1] pū́rvaḥ pari-grihṇā́ti sá enâḥ çvó[2] bhûté yajata | etád vaí devā́nâm â-yátanam yád â-havanī́yo, 'ntarā́ 'gnī́ paçûnā́m, gā́rha-patyo manushyâṇâm, anvâhârya-pácanaḥ pitriṇā́m | agním grihṇâti, svá evā́ "-yátane devátâḥ[1] pári || 1 || grihṇâti, tā́ḥ çvó[2] bhûté yajate | vraténa vaí médhyo 'gnír vratá-patir, brâhmaṇó vrata-bhríd | vratám upai-'shyán brûyâd: ágne vrata-pate vratám carishyâmī́ 'ty | agnír vaí devā́nâm vratá-patis, tásmâ evá prati-prócya vratám ā́ labhate | barhíshâ pûrṇá-mâse vratám úpai 'ti[3] vatsaír amâ-vâsyâyâm, etád dhý etáyor â-yátanam | upa-stī́ryaḥ pū́rvaç câ 'gnír áparaç cé 'ty âhur; manushyâḥ || 2 || ín

* ausgenommen (6, 12 und) 7, 2; s. Ind. Stud. 3, 375. 385.

7. devatâparigrahaḥ. [1] ohne avagraha [2] °nâ çvo, und tâ çvo B. [3] unbetont!

n' vấ[4] úpa-stîrṇam ichánti[5] kím u devấ yéshâm návâ-'vasâ-nam, úpâ 'smiñ chvó yakshyámâṇe devátâ[1] vasanti yá evám vidvấn agním upa-striṇấti | yájamânena grâmyấç ca paçávo 'va-rúdhyâ âraṇyấç cé 'ty âhur, yád grâmyấn upa-vásati téna grâmyấn áva runddhe[6], yád âraṇyásyâ 'çnấti ténâ ''raṇyấn, yád ánâçvân upa-váset pitṛi-devatỳaḥ syâd | âraṇyásyâ 'çnâtî, 'ndriyám || 3 || vấ âraṇyám, indriyám evấ ''tmán dhatte | yád ánâçvân upa-váset kshódhukaḥ syấd, yád açnîyấd rudrò 'sya paçû́n abhí manyetâ; 'pò 'çnâti, tán né 'vâ 'çitám né 'vấ 'naçitam, ná kshódhuko bhavati, nấ 'sya rudráḥ paçû́n abhí manyate | vájro vaí yajnáḥ, kshút khálu vaí manushỳasya bhrấtrivyo, yád ánâçvân upa-vásati, vájreṇai 'vá sâ-'kshất kshúdham bhrấtrivyaṃ hanti || 4 || pári, manushyấ, indriyáṃ, sâkshât, trî́ṇi ca || 7 ||

1, 5, 10, 3. — K. 31, 15. 32, 7. — Ç. 1, 1, 1, 2-10. — vai | ete — vâ | aha | devâḥ — saḥ | enâḥ | çvaḥ — yajate — agnî[7] iti — sve | eva — medhyaḥ | agniḥ — it | nu | vai — navâvasânam iti navà-avasânam — asmin | çvaḥ — devatâḥ | vasanti — vai | âraṇyam — rudraḥ | asya — apaḥ | açnâti | tat | na | iva | açitam | na | iva | anàçitam — na | asya — sâkshâd iti sa-akshât.

8. [a] yó vaí çrad-dhấm ánâ-rabhya yajnéna yájate nấ 'sye 'shṭấya çrád dadhate | [b] 'páḥ prá ṇayati[1], çrad-dhấ vấ ấpaḥ, çrad-dhấm evấ ''-rábhya yajnéna yajata, ubháye 'sya deva-manushyấ ishṭấya çrád dadhate | tád âhur: áti vấ etấ vártram nedanty áti vấcam máno vấvai[2] 'tấ nấ 'ti nedantî́ 'ti | mánasâ prá ṇayatî[1], 'yám vaí mánaḥ || 1 || anáyai 'vaí 'nâḥ prá ṇayaty[1] | áskanna-havir bhavati yá

7. [4] invâ AE; s. P. 5, 13. [5] betont! [6] rumdhe ABCDE. [7] s. P. 4, 36.

8. yajnâyudhasambhṛitiḥ. [1] so (ṇ°) ABE, s. P. 7, 4. [2] ohne avagraha.

evám̩ véda | yajnâ-"yudhā́ni sám bharati yajnó vaí yajnâ-"yudhā́ni, yajnám evá tát sám bharatí | yád ékam-ekaǫ[3] sam-bháret pitr̩i-devatŷâni syur, yát sahá sárvâṇi mânushā́ṇi | dvé-dve[4] sám bharati, yâjyâ-'nuvâkŷayor evá rûpám̩ karoty, átho mithunám evá | yó vaí dáça yajnâ-"yudhā́ni véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | sphyáḥ || 2 || ca kapā́lâni câ 'gnihotra-hávaṇî[5] çū́rpam̩ ca krishṇâ-'jinám̩ ca çámyâ co 'lū́khalam̩[2] ca músalam̩ ca dr̩isháe có 'palâ cai, 'tā́ni vaí dáça yajnâ-"yudhā́ni, yá evám̩ véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | yó vaí devébhyaḥ prati-prócya yajnéna yájate jusháṇte 'sya devā́ havyáǫ | havír nir-upyámâṇam[5] abhí mantrayetâ: 'gníǫ hótâram ihá táǫ huva íti || 3 || devébhya evá prati-prócya yajnéna yajate, jusháṇte 'sya devā́ havyám | eshá vaí yajnásya gráho, gr̩ihîtvaí 'vá yajnéna yajate | tád uditvā́ vā́cam̩ yachati, yajnásya dhr̩ítyâ | átho mánasâ vaí prajā́-patir yajnám atanuta, mánasai 'vá tád yajnám̩ tanute, rákshasâm ánanv-avacârâya | yó vaí yajnám̩ yóga ā́-gate yunákti yuñkté yuñjânéshu | kás tvâ yunakti sá tvâ yunaktv íty âha, prajā́-patir vaí káḥ, prajā́-patinai 'vaí 'nam̩ yunakti yuñkté yuñjânéshu || 4 || vaí mána, sphyá, íti, yunaktv, ékâdaça ca || 8 ||

1, 5, 10, 3. — K. 32, 7. 31, 15. — Ç. 1, 1, 1, 13. 22. — çraddhâm iti çrat-dhâm — na | asya | ishṭâyâ — preti | nayati — vai | âpâḥ — yajate | ubhayè | asya — tat | âhuḥ — vai | etâḥ — nedanti[6] — vâva | etâḥ — anayā́ | eva | enâḥ — dve-dve iti dve-dve — yâjyânuvâkyàyor iti yâjyâ-anuvâkyàyoḥ — atho iti — mukhataḥ | asya — agnihotrahavaṇîty àgnihotra-havàṇî — jushantè | asya | devâḥ — nirupyamā́ṇam iti niḥ-upyamā́nam — eshaḥ | vai — gr̩ihîtvâ | eva — dhr̩ityai | atho iti — yogè — saḥ | tvâ.

---

8. [3] s. P. 5, 18 schol. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 7, 11. 3. [6] unbetont!

9. prajā́-patir yajnā́n asṛijatâ 'gni-hotrā́ṃ câ 'gni-shṭomā́ṃ ca paurṇa-mâsī́ṃ co 'kthỳaṃ câ 'mâ-vâsỳâṃ câ 'ti-râtrā́ṃ ca; tā́n úd amimîta, yā́vad[1] agni-hotrā́m ā́sît tā́vân[1] agni-shṭomó, yā́vatî paurṇa-mâsī́ tā́vân ukthỳo, yā́vaty amâ-vâsỳâ tā́vân ati-râtró | yá evā́ṃ vidvā́n agni-hotrā́ṃ juhóti yā́vad agni-shṭoméno 'pâ-"pnóti tā́vad úpâ "pnoti, yá evā́ṃ vidvā́n paurṇa-mâsī́ṃ yā́jate yā́vad ukthỳeno 'pâ-"pnóti || 1 || tā́vad úpâ "pnoti, yá evā́ṃ vidvā́n amâ-vâsỳâṃ yā́jate yā́vad ati-râtréṇo 'pâ-"pnóti tā́vad úpâ "pnoti | parameshṭhíno[1] vā́ eshá yajnó 'gra âsīt, téna sá paramā́ṃ kā́shṭhâm agachat téna prajā́-patim nir-ávâsâyayat[2], téna prajā́-patiḥ paramā́ṃ kā́shṭhâm agachat téné 'ndraṃ nir-ávâsâyayat[2], téné 'ndraḥ paramā́ṃ kā́shṭhâm agachat ténâ 'gnī́-shómau nir-ávâsâyayat, ténâ 'gnī́-shómau paramā́ṃ kā́shṭhâm agachatâm, yáḥ || 2 || evā́ṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yā́jate paramā́m evá kā́shṭhâṃ gachati | yó vaí prá-jâtena yajnéna yā́jate prá pra-jā́yâ paçú-bhir mithunaír jâyate, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaró dvā́daça dvaṃ-dvā́ni darça-pûrṇamâsáyos[3] tā́ni sam-pā́dyânī́ 'ty âhur | vatsā́ṃ co 'pâ-'vasṛijā́ty ukhā́ṃ cā́ 'dhi çrayaty, áva ca hánti dṛishádau ca sam-ā́hanty[2], ádhi ca vā́pate kapā́lâni cópa dadhâti, puroḍā́çaṃ[1] ca || 3 || adhi-çrā́yaty ā́jyaṃ ca, stamba-yajúç ca háraty abhí ca gṛihṇâti, védiṃ ca pári gṛihṇā́ti patnī́ṃ ca sā́ṃ nahyati, pró-'kshaṇîç câ "-sâdā́yaty ā́jyaṃ cai | 'tā́ni vaí dvā́daça[1] dvaṃ-dvā́ni darça-pûrṇamâsā́yos[3], tā́ni yá evā́ṃ sam-pā́dya yā́jate prá-jâtenai 'vá yajnéna yajate[4] prá pra-jā́yâ paçú-bhir mithu-

---

9. dvâdaçadvandvasampattiḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum! [3] hier sieben, und in anuvâka 8 fünf, s. B. p. 916. [4] yā́jate E.

naír jâyate || 4 || ukthyèno 'pâpnóty, agachatâṃ yáḥ, puroḍấçaṃ ca, catvâriṃçác ca || 9 ||

agnishṭomam ity ágni-stomam — parameshṭhináḥ | vai | eshaḥ | yajnaḥ | agré — tená | saḥ — niravấsâyayad iti niḥ-avấsâyayat — agnîshomâv ity agnî-somaú — dvâdáça | dvandvânîti dvam-dvâni — samâhantîti sam-âhánti — prokshánîr iti pra-ukshánîḥ.

10. dhruvò 'si dhruvò 'háṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âha, dhruvấn evaí 'nân kuruta | ugrò 'sy ugrò 'háṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âhấ, 'prati-vâdina evaí 'nân kurute | 'bhi-bhû́r asy abhi-bhû́r aháṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âha, yá evaí 'nam praty-utpípîte táṃ úpâ 'syate | yunájmi tvâ bráhmaṇâ daívyené 'ty âhai, 'shá vấ agnér yógas, téna || 1 || evaí 'naṃ yunakti | yajnásya vaí sám-ṛiddhena devấḥ suvar-gáṃ lokám âyan yajnásya vỳ-ṛiddhenấ 'surân párâ 'bhâvayan, yán me agne[1] asyá[1] yajnásya ríshyâd íty âha, yajnásyai 'vá tát sám-ṛiddhena yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti yajnásya vỳ-ṛiddhena bhrấtṛivyân párâ bhâvayaty | agni-hotrám etấbhir vyấhṛitî-bhir[2] úpa sâdayed, yajna-mukháṃ vấ agni-hotrám bráhmai 'tấ vy-ấhṛitayo, yajna-mukhá evá bráhma || 2 || kurute, saṃ-vatsaré pary-ấgata etấbhir evó 'pa sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bhayátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛihṇâti | darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyấny â-lábhamâna etấbhir vyấhṛitî-bhir[2] havíṃshy ấ sâdayed, yajna-mukháṃ vaí darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyấni bráhmai 'tấ vy-ấhṛitayo, yajna-mukhá evá bráhma kurute, saṃ-vatsaré pary-ấgata etấbhir evấ " sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bhayátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛih-

10. haviḥsâdanam. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 11.17. [2] s. P. 3, 7. [3] ohne avagraha.

ṇâti | yád vaí yajnásya sā́mnâ kriyáte râshṭrám || 3 || yajnásyâ ”-çī́r gachati, yád ṛicā́ víçaṃ yajnásyâ ”-çī́r gachaty; átha brâhmaṇò ’nâçī́rkeṇa[3] yajnéna yajate, sâm-idhenī́r anu-vakshyánn etā́ vy-ā́hṛitīḥ purástâd[3] dadhyâd, bráhmai ’vá prati-pádaṃ kurute, táthâ brâhmaṇáḥ sā́-”çîr-keṇa yajnéna yajate | yáṃ kâmáyeta yájamânam: bhrā́tṛi-vyam asya yajnásyâ ”-çī́r gached íti tásyai ’tā́ vy-ā́hṛitīḥ puro-’nuvákỳâyâṃ dadhyâd, bhrâtṛivya-devatỳâ vaí puro-’nuvâkỳâ, bhrā́tṛivyam evā́ ’sya yajnásya || 4 || â-çī́r gachati | yā́n kâmáyeta yájamânânt: samā́vaty[3] enân yaj-násyâ ”-çī́r gached íti téshâm etā́ vy-ā́hṛitīḥ puro-’nu-vâkỳâyâ ardha-’rcá ékâṃ dadhyâd[4] yâjỳâyai purástâd[3] ékâṃ yâjỳâyâ ardha-’rcá ékâṃ, táthai ’nânt samā́vatî[3] yajnásyâ ”-çī́r gachati | yáthâ vaí parjányaḥ sú-vṛishṭaṃ várshaty eváṃ yajnó yájamânasya varshati, sthálayo ’da-kám pari-gṛihṇánty[5] â-çíshâ yajnáṃ yájamânaḥ pári gṛihṇâti | máno ’si prâjâ-patyám || 5 || mánasâ mâ bhûténā́ ” viçé ’ty âha, máno vaí prâjâ-patyám, prâjâ-patyó yajnó, mána evá yajnám âtmán dhatte | vā́g asy aindrī́ sapatna-ksháyaṇî vâcā́ me ’ndriyéṇā́ ” viçé ’ty âhai, ”ndrī́ vaí vā́g, vā́cam evaí ”ndrī́m âtmán dhatte || 6 || ténai, ’vá bráhma, râshṭrám, evā́ ’sya yajnásya, prâjâ-patyáω, shâṭtriωçac ca || 10 ||

1, 6, 2, 1-8. — K. 31, 15. — dhruvaḥ | asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — aprátivâdina ity aprá̀ti-vâdinaḥ — upeti | asyate — eshaḥ | vai — vyâhṛi-tîbhir iti vyâhṛiti-bhiḥ — brahmà | etâḥ | vyâhṛitaya iti vi-âhṛitayaḥ — paryâgáta iti pari-âgáte — ubhayatáḥ — anâ-çîrkéṇa[6] — sâmidhenîr iti sâm-idhenîḥ — brahmà — sâ-çī́rkeṇeti[6] sa-âçîrkeṇa — samâvátî — puronuvâkyā́yâ iti pu-

10. [4] unbetont. [5] mit Betonung des Verbums. [6] s. Whitney zu P, 5, 10.

raḥ-anuvâkyâyâḥ | ardharca[7] ity árdha-ṛice — sthalâyâ | udakam — bhûtenâ | eti | viça — indriyeṇâ | eti | viça.

11. yó vaí sapta-daçám prajấ-patiṃ yajnám anv-âyattaṃ véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnấd bhraṃçata, ấ çrâvayé 'ti cátur-aksharam ástu çraúshaḍ íti cátur-aksharaṃ yájé 'ti dvỳ-aksharaṃ yé yájâmaha íti páñcâ-'ksharaṃ dvy-aksharó vashaṭ-kârá, eshá vaí sapta-daçáḥ prajấ-patir yajnám anv-âyatto, yá eváṃ véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnấd bhraṃçate | yó vaí yajnásya prấ-'yaṇam[1] prati-shṭhấm || 1 || ud-áyanaṃ véda práti-shṭhitenấ 'rishṭena yajnéna saṃ-sthấṃ gachaty, ấ çrâvayấ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kârá etád vaí yajnásya prấ-'yaṇam eshấ prati-shṭhaí 'tád ud-áyanaṃ, yá eváṃ véda práti-shṭhitenấ 'rishṭena yajnéna saṃ-sthấṃ gachati | yó vaí sûnṛ́tâyai[2] dóhaṃ véda duhá evaí 'nâṃ, yajnó vaí sûnṛ́tấ, " çrâvayé 'ty aí 'vaí 'nâm ahvad, ástu || 2 || çraúshaḍ íty upấ-'vâsrâg[3], yájé 'ty úd anaishîd, yé yájâmaha íty úpâ 'sadad, vashaṭ-kâréṇa ḍogdhy; eshá vaí sûnṛ́tâyai dóho, yá eváṃ véda duhá evaí 'nâṃ | devấ vaí sattrám[4] âsata, téshâṃ díço 'dasyan, tá etấm ârdrấm paṅktím apaçyann ấ çrâvayé 'ti puro-vâtám ajanayann ástu çraúshaḍ íty abhráṃ sám aplâvayan yájé 'ti vi-dyútam || 3 || ajanayan yé yájâmaha íti prấ 'varshayan abhỳ astanayan vashaṭ-kâréṇa, táto vaí tébhyo díçaḥ prấ 'pyâyanta; yá eváṃ véda prấ 'smaí díçaḥ pyâyante | prajấ-patiṃ tvo véda[5] prajấ-patis tvaṃ veda[5], yám prajấ-patir véda sá púṇyo

---

10. [7] s. P. 10, 8.

11. âçrâvaṇâdimantrâḥ (s. III, 3, 7, 2. 3). [1] s. P. 7, 6. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] satram ABCDE. [5] tvo-véda, tvaṃveda in CD und in der Wortzählung als Compositum! [6] °gnyor E.

bhavaty | eshá vaí chandasỳaḥ prajā́-patir ā́ çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró, yá evám̐ véda púṇyo bhavati | vasantám || 4 || ṛitû̂nā́m prîṇâmī́ 'ty âha, 'rtávo vaí pra-yâjā́, ṛitū́n evá prīṇâti, tè 'smai prîtā́ yathâ-pûrvám̐ kalpante, kálpante 'smâ ṛitávo yá evám̐ védâ | 'gnī́-shómayor ahám̐ deva-yajyáyâ cákshushmân[1] bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâm̐ vaí yajnáç cákshushmân[2], tā́bhyâm evá cákshur âtmán dhatte | 'gnér ahám̐ deva-yajyáyâ 'nnâ-'dó bhûyâsam íty âhâ, 'gnír vaí devā́nâm annâ-'dás, ténai 'vá || 5 || annā́-'dyam âtmán dhatte | dábdhir asy ádabdho bhûyâsam amúm̐ dabheyam íty âhai, 'táyâ vaí dábdhyâ devā́ ásurân adabhnuvan, táyai 'vá bhrā́tṛivyam̐ dabhnoty | agnī́-shómayor ahám̐ deva-yajyáyâ vṛitra-hā́ bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâm̐ vā́ índro vṛitrám ahan, tā́bhyâm evá bhrā́tṛivyaω stṛiṇuta | indrâ-'gniyór[6] ahám̐ deva-yajyáye 'ndriyâvỳ[3] annâ-'dó bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evā́ 'nnâ-'dó bhavatī́ | 'ndrasya || 6 || ahám̐ deva-yajyáye 'ndriyâvī́ bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evá bhavati | mahe-'ndrásyâ 'hám̐ deva-yajyáyâ jemā́ṇam mahimā́nam̐ gameyam íty âha, jemā́nam evá mahimā́nam̐ gachaty | agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám̐ deva-yajyáyā́ "yushmân[3] yajnéna prati-shṭhā́m̐ gameyam íty âhā́, "yur evā́ 'tmán dhatte práti yajnéna tishṭhati || 7 || pratishṭhā́m, ahvad ástu, vidyútam̐, vasantám̐, ténai 'vé 'ndrasyâ, 'shṭā́triωçac ca || 11 ||

1, 6, 2, 3. 4. — K. 32, 1. — anvâyàttam ity ànu-âyàttam — bhraωçate | eti — dvyàksharam iti dvi-aksharam — dvyakshara iti dvi-aksharaḥ — eshaḥ | vai — prâyàṇam iti pra-ayànam | pratishṭhâm iti prati-sthâm — pratishṭhiteneti prati-sthitena — sûnṛitā̂yai — duhe | eva — sûnṛitā̂ | eti | çrâvaya | iti | eti | eva | enâm — upâvā̂sràg ity úpa-avā̂sràk

— eshaḥ | vai — duhe | eva — diçàḥ | adasyan | te tvovedeti tvaḥ-vedà — tvamvedeti tvam-veda — saḥ | puṇyàḥ — eshaḥ | vai — te | asmai | prîtâḥ — kalpànte | asmai — agnîshomàyor ity agnî-somàyoḥ — cakshùshmân — annâda ity ànna-adaḥ — annâdyam ity ànna-adyàm — indrâgniyor itîndra-agniyoḥ — indriyâvî — mahendrasyeti mahâ-indrasyà — âyùshmân.

12. [a] índram vo viçvátas[1] pári[2] hávâmahe jánebhyaḥ | asmā́kam astu kévalaḥ || [b] índram náro nemá-dhitâ havante yát pā́ryâ yunájate dhíyas tā́ḥ | çū́ro nṛ́-shâtâ çávasaç cakâná ā́ gó-mati vrajé bhajâ[3] tvám naḥ || [c] indriyā́ṇi çata-krato yā́ te jáneshu pañcá-su | índra tā́ni ta ā́ vṛiṇe || [d] ánu te dâyi mahá indriyā́ya satrā́ te víçvam ánu vṛitra-hátye | ánu || 1 || kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nṛi-sháhye || [e] ā́ yásmint saptá vâsavā́s tíshṭhanti svâ-rúho yathâ | ṛíshir ha dîrghaçrút-tama índrasya gharmó átithiḥ[4] || [f] âmā́su pakvám aíraya ā́ sū́ryaṁ rohayo diví | gharmám ná sā́man tapatâ[3] suvṛiktí-bhir júshṭam gírvaṇase[1] gíraḥ || [g] índram íd gâthíno bṛihád índram arkébhir arkíṇaḥ | índram vā́ṇîr anûshata || [h] gā́yanti tvâ gâyatríṇaḥ || 2 || árcanty arkám arkíṇaḥ | brahmā́ṇas tvâ çata-kratav úd vaṁçám iva yemire || [i] aṁho-múce prá bharemâ[3] manîshā́m oshishṭha-dā́vne[5] su-matím gṛiṇânā́ḥ | idám indra práti havyám gṛibhṇâya satyā́ḥ santu yájamânasya kā́mâḥ || [k] vivésha yán mâ dhisháṇâ jajā́na stávai purā́ pā́ryâd índram áhnaḥ | áṁhaso yátra pîpárad yáthâ no nâvé 'va yā́ntam ubháye havante || [l] prá sam-rā́jam[6] pra-

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8-12. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so ABC; °dâvune Pet. W., °dâvunne D (vor und nach iti). E (oçi°). Zur Verdopplung des n s. P. 14, 2; das u ist aus dem virâma-Zeichen entstanden. [6] s. P. 13, 4. 5, 29.

thamám adhvarā́ṇâm || 3 || aṃho-múcaṃ vṛishabháṃ yajníyânâm | apā́ṃ nápâtam açvinâ háyantam asmín nara[7] indriyáṃ dhattam ójaḥ || [m] ví na indra mṛídho jahi nîcā́ yacha pṛitanyatáḥ | adhas-padáṃ táṃ îṃ kṛidhi yó asmā́ṃ[4 u. 8] abhi-dā́sati || [n] índra kshatráṃ abhí vâmám ójó 'jâyathâ[9] vṛishabha carshaṇînā́m | ápâ 'nudo jánam amitra-yántam urúṃ devébhyo akṛinor[4] u lokám || [o] mṛigó ná bhîmáḥ kucaró[1] giri-shṭhā́ḥ parâ-vátaḥ || 4 || ā́ jagâmâ[8] párasyâḥ | sṛikáṃ saṃ-çā́ya pavím indra tigmáṃ ví çátrûn tâḍhi ví mṛídho nudasva || [p] ví çátrûn ví mṛídho nuda ví vṛitrásya hánû ruja | ví manyúm indra bhâmitò 'mítrasyâ[9] 'bhi-dā́sataḥ || [q] trâtā́ram índram ávitâram índraṃ háve-have su-hávaṃ çū́ram índram | huvé nú çakrám puru-hûtám índraṃ svastí[1] no maghá-vâ dhâtv índraḥ || [r] mā́ te asyā́m[10] || 5 || sahasâ-van párishṭâv[1] aghā́ya bhûma hari-vaḥ parâ-daí | trā́yasva no 'vṛikébhir[9] várûthais táva priyā́saḥ sûríshu[1] syâma || [s] ánavas te rátham áçvâya takshan tváshṭâ vájram puru-hûta dyu-mántam | brahmā́ṇa índram maháyanto arkaír[4] ávardhayann áhaye hántavā́ u || [t] vṛíshṇe yát te vṛíshaṇo arkám[4] árcân[11] índra grā́vâṇo áditiḥ[4] sa-jóshâḥ | anaçvā́so yé paváyo 'rathā́[9] índre-'shitâ abhy-ávartanta dásyûn || 6 || vṛitrahatyé 'nu[12], gâyatríṇo, 'dhvarā́ṇâm, parâváto, 'syā́m, ashṭâcatvâriṃçac ca || 12 ||

(2, 2, 7, 1-5). — [a] R. 1, 7, 10; [b] 7, 27, 1; [c] 3, 37, 9; [d] 6, 25, 8; [e] K. 8, 16. Âçv. 4, 7, 4; [f] R. 8, 78, 7; [g] 1, 7, 1; [h] 1, 10, 1; [i] K. 8, 16; [k] R. 3, 32, 14; [l] nur hier; [m] R. 10, 152, 4; [n. o] 10, 180, 3. 2; [p] nur hier; [q] R. 6, 47, 11; [r] 7, 19, 7; [s. t] 5, 31, 4. 5. — viçvatáḥ | parîti —

---

12. [7] nach dem padapâṭha (naraḥ), dem Accent und dem Comm. (p. 948, der sich kurios hilft) Voc. Plur.; aber neben: açvinâ und: dhattam! [8] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 20. [9] so (°o ') ABE, s. P. 12, 5. 8. 4. 7. [10] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3 u. schol. zu 9, 13. [11] so (°ân) ABE, s. P 9, 23. [12] so (°yé 'nu) hier ABCDE.

pâryâḥ — nṛishâteti[13] nṛi-sâtâ — çakânaḥ | eti — bhaja — çatakrato iti çata-krato — te | eti — dâyi | mahe — nṛishahya[13] iti nṛi-sahyè — svâruha[14] iti sva-ruhàḥ | yathâ — airàyaḥ | eti — tapata — girvàṇase — çatakratav[15] iti çata-krato — vaṃçam | iva — aṃhomuca ity àṃhaḥ-mucè — bharema — dhishaṇấ — nâvâ | iva — hayàntam | asmin | nàraḥ — adhaspadam[16] ity àdhaḥ-padam — asmân — ajấyathâḥ — apeti | anudaḥ — kucaraḥ | girishṭhâ iti giri-sthâḥ — eti | jagâma — hanû[17] iti — bhâmitaḥ | amitràsya — sahasâvann iti sahasâ-van | parishṭau — avṛikebhiḥ — hantavai | u — arathâḥ | indrèshitâ itîndrà-ishitâḥ.

sáṃ tvâ, dhruvò 'sy, agnír mâ, barhísho 'hám, ấ pyâyatâm, ágaṇma, yáthâ vaí, yó vaí çraddhấm, prajấpatir yajnấn, dhruvò sî́ 'ty âha[18], yó vaí saptadaçám, índraṃ vo[19], dvấdaça ‖ 12 ‖

sáṃ tvâ (1, 1), barhísho 'háṃ (4, 1), yáthâ vấ (7, 1). eváṃ vidvấn (9, 2), çraúshaṭ[20] (11, 3), sahasâvann (12, 6), ékapañcâçat[21] ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ

1. pâka-yajnáṃ vấ ánv ấhitâ-'gneḥ paçáva úpa tishṭhanta, íḍâ khálu vaí pâka-yajnáḥ, saí 'shấ 'ntarấ prayâjâ-'nûyâjấn yájamânasya loké 'vahitâ | tấm â-hriyámâṇâm abhí mantrayeta: súrûpa-varshavarṇa é 'hî́ 'ti, paçávo vấ íḍâ, paçū́n evó 'pa hvayate | yajnáṃ vaí devấ aduhran yajnó 'surâṃ[1] aduhat, té 'surâ yajná-dugdhâḥ párâ 'bhavan, yó vaí yajnásya dóhaṃ vidvấn ‖ 1 ‖ yájaté 'py anyáṃ yájamânaṃ duhe | sấ me satyấ "-çî́r asyá yajnásya bhûyâd íty âhai, 'shá vaí yajnásya dóhas, ténai 'vaí 'naṃ duhe | práttâ[2] vaí gaúr duhe[3] prátté 'ḍâ yájamânâya duha, eté vấ íḍâyai stánâ íḍó 'pa-hûté 'ti

12. [13] s. P. 6, 2. 7. [14] s. P. 3, 5. [15] s. P. 4, 6. 7. 10, 22. [16] s. P. 8, 28. [17] s. P. 4, 5. [18] so ABCDE. [19] vo hávâmahe (!) E. [20] so ACD; n mit virâma BE; s. P. 5, 37. [21] °câçát BDE.

7, 1. iḍânumantraṇam. [1] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] unbetont.

vâyúr vatsó | yárhi hóté 'ḍâm upa-hváyeta tárhi yája-mâno hótâram íkshamâṇo vâyúm mánasâ dhyâyet || 2 || mâtré vatsám upấ-'vasṛijati[4] | sárveṇa vaí yajnéna devấḥ suvar-gáṃ lokám âyan[3], pâka-yajnéna **M á n u r** açrâmyat, sé 'ḍâ **M á n u m** upấ-''vartata[4], tấṃ devâ-'surấ vỳ ahva-yanta pratī́cîṃ devấḥ párâcîm ásurâḥ, sấ devấn upâ--''vartata[4], paçávo vaí tád devấn avṛiṇata[3] paçávó 'su-rân ajahur | yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íti párâcîṃ tásyé 'ḍâm úpa hvayetâ 'paçúr evá bhavati, yám || 3 || kâmáyeta: paçu-mấnt syâd íti pratī́cîṃ tásyé 'ḍâm úpa hvayeta paçu-mấn evá bhavati | b r a h m a - v â d í n o va-danti: sá t' vấ[5] íḍâm úpa hvayeta yá íḍâm upa-hū́yâ ''tmấnam íḍâyâm upa-hváyeté 'ti | s ấ n a ḥ p r i y ấ s u - p r á-t û r t i r m a g h ó n ī́ 'ty âhé, 'ḍâm evó 'pa-hū́yâ ''tmấnam íḍâyâm úpa hvayate | vỳ-astam iva vấ etád yajnásya yád íḍâ, sâmí prâ-'çnánti || 4 || sâmí mârjayanta, etát práti vấ ásurâṇâṃ yajnó vỳ achidyata, bráhmaṇâ devấḥ sám ada-dhur | b ṛ í h a s p á t i s[2] t a n u t â m i m á ṃ n a íty âha, bráhma vaí devấnâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vá yajnáω sáṃ da-dhâti | v í - c h i n n a ṃ y a j n á ω s á m i m á ṃ d a d h â t v íty âha, sáṃ-tatyai | v í ç v e d e v ấ i h á m â d a y a n t â m íty âha, saṃ-tátyai 'vá yajnáṃ devébhyó 'nu diçati | yấṃ vaí || 5 || yajné dákshiṇâṃ dádâti tấm asya paçávó 'nu sáṃ krâmanti, sá eshá ī́jânò 'paçúr bhấvuko, yájamânena khálu vaí tát kârỳam íty âhur yáthâ deva-trấ dattáṃ kurvîtấ ''tmán paçū́n ramáyeté 'ti | b r á d h n a p í n v a s v é 'ty âha, yajnó vaí bradhnó, yajnám evá tán mahayaty, átho deva--traí 'vá dattáṃ kuruta âtmán paçū́n ramayate | d á-d a t o m e m ấ k s h â y ī́ 'ty âhấ, 'kshitim evó 'pai 'ti | k u r v-

---

1. [4] als Compositum! [5] s. P 5, 13

ató me mó 'pa dasad íty âha, bhûmā́nam evó 'pai 'ti || 6 || vidvā́n, dhyâyed, bhavati yám, prâçnánti, yā́ṃ vaí, ma, ékân ná viωçatíç ca || 1 ||

1, 6, 3, 1-3. — vai | anv iti sâ | eshâ | antarâ | prayâjânûyâjân iti prayâja-anûyâjân — loke | avâhitety avâ-hitâ — surūpavarshavarṇa iti surūpa-varshavarṇe | eti | ihi | iti — adúhran | yajnaḥ | asúrân | aduhat | te | asúrâḥ — âha | eshaḥ — prattā — duhe — prattā | iḍā — upâvâsṛijatîty úpa-avâsṛijati — sâ | iḍā — upâvârtatety úpa-âvârtata — devân | upâvârtatety úpa-âvârtata — avṛiṇata — saḥ | tu | vai | iḍām — vyástam iti vi-astam — anú | sam iti — saḥ | eshaḥ | îjânaḥ | apaçuḥ — devatreti deva-trâ — atho iti — kshâyi.

2[1]. Sáω-çravâ ha Sauvarcanasás[2] Túmimjam[3] Aúpo-'ditim uvâca: yát sattríṇâω[4] hótā́ 'bhûḥ kā́m íḍâm úpâ 'hvathâ íti, tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ prâ-'ṇéna devā́n dâdhā́ra vy-ânéna manushyân apâ-'néna pitṝ́n íti, chinátti sā́ ná chinattī́3 íti[5], chináttī́ 'ti ho 'vâca, çárîraṃ vā́ asyai tád úpâ 'hvathâ íti ho 'vâca; gaúr vaí || 1 || asyai çárîram, gā́ṃ vā́vá[2] taú tát páry avadatâṃ; yā́ yajné dîyáte sā́ prâ-'ṇéna devā́n dâdhâra yáyâ manushyâ jī́vanti sā́ vy-ânéna manushyân yā́m pitṛí-bhyo ghnánti sā́ 'pâ-'néna pitṝ́n, yá evám véda paçu-mā́n bhavaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ pra-jā́ḥ pra-bhávantîḥ práty[6] â-bhávatī́ 'ty, ánnaṃ vā́ asyai tát || 2 || úpâ 'hvathâ íti ho 'vâcaú, 'shadhayo[2] vā́ asyâ ánnam, óshadhayo vaí pra-jā́ḥ pra-bhávantîḥ práty ā́ bhavanti, yá evám védâ 'nnâ-'dó bhavaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yā́ pra-jā́ḥ parâ-bhávantîr anu-gṛihṇā́ti práty[7]

---

2. iḍâyâḥ praçaṅsâ. [1] dieser anuvâka gehört zum 38sten kâṇḍa (dârçyam hautram), s. Ind. Stud. 3, 385. [2] ohne avagraha. [3] tumijam C; tummiṃjam E. [4] satriṇâm ABCDE. [5] so (°ttî3 i°) ABE, s. P. 15, 7. [6] so, abgetrennt von âbhávati! [7] gehört zu gṛihṇâti?

â-bhávantîr grihṇā́tī́ 'ti, prati-shṭhā́ṃ vā́ asyai tád úpâ 'hvathâ íti ho 'vâce, 'yáṃ vā́ asyai prati-shṭhā́ || 3 || iyáṃ vaí pra-jā́ḥ parâ-bhávantîr ánu grihṇâti práty[7] â-bhávantîr grihṇâti, yá eváṃ véda práty evá tishṭhaty | átha vaí tā́m úpâ 'hva íti ho 'vâca yásyai ni-krámaṇe ghritám pra-jā́ḥ saṃ-jī́vantîḥ píbantī́ 'ti, chinátti sā́ ná chinattī́s íti, ná chinattī́ 'ti ho 'vâca prá tú janayatī́ 'ty, eshá vā́ íḍâm úpâ 'hvathâ íti ho 'vâca, vríshṭir vā́ íḍâ, vríshṭyai vaí ni-krámaṇe ghritám pra-jā́ḥ saṃ-jī́vantîḥ pibanti, yá eváṃ véda praí 'vá jâyate 'nnâ-'dó bhavati || 4 ||

gaúr vā́, asyai tát, pratishṭhā́, 'hvathâ íti, viççatíç ca || 2 ||

saççrávâ iti sam-çravâḥ | ha | sauvarcanasaḥ | tumiṃjam | aupóditim ity aupá-uditim — abhūḥ — ahvathâḥ — ahve — prâṇeneti pra-anená — dâdhârá | vyâneneti vi-anená — chinattîs | iti — vâva — pratîti | âbhavatîty ā́-bhavati — osháchayaḥ | vai | asyâḥ — prati | eti | bhavanti — pratîti | âbhavántîr ity ā́-bhavántîḥ — pratishṭhâm iti prati-sthâm — pratîti | âbhavántîr ity ā́-bhavántîḥ — eshaḥ | vai.

3. paró-'ksham vā́ anyé devā́ ijyánte praty-áksham anyé; yád yájate yá evá devā́ḥ paró-'ksham ijyánte tā́n evá tád yajati; yád anv-âhâryam â-háraty eté vaí devā́ḥ praty-áksham yád brâhmaṇā́s tā́n evá téna prîṇâty | átho dákshiṇai 'vā́ 'syai 'shā́, 'tho yajnásyai 'vá chidrám ápi dadhâti; yád vaí yajnásya krūráṃ yád ví-lishṭam tád anv-âhâryeṇa || 1 || anv-ā́harati[1], tád anv-âhâryasyâ 'nvâhârya-tváṃ | deva-dūtā́ vā́ eté yád ritvíjo[2], yád anv-âhâryam â-hárati deva-dūtā́n evá prîṇâti | prajā́-patir devébhyo yajnā́n vy-ā́diçat[1], sá riricânò 'manyata, sá etám anv-âhâryam ábhaktam apaçyat, tám âtmánn adhatta, sá

3. anvâhâryaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha.

vā́ eshá prâjâ-patyó yád anv-âhârỳo; yásyai 'vaṃ-vidúsho 'nv-âhârỳa â-hriyáte sâ-'kshā́d evá prajā́-patim ṛidhnoty | ápari-mito nir-úpyó, 'pari-mitaḥ prajā́-patiḥ, prajā́-pateḥ || 2 || ā́ptyai | devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devā́ etám prâjâ-patyám anv-âhârỳam apaçyan, tám anv-ā́haranta[1], táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ, yásyai 'váṃ vidúsho 'nv-âhârỳa â-hriyáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati | yajnéna vā́ ishṭī́ pakvéna pûrtī́, yásyai 'váṃ vidúsho 'nv-âhârỳa â-hriyáte sá tv̀ evé 'shṭâ-pûrtī́[3] | prajā́-pater bhâgò 'si || 3 || íty âha, prajā́-patim evá bhâga-dhéyena sám ardhayaty | ū́rjasvân[2] páyasvân[2] íty[4] âhó, 'rjam evā́ 'smin páyo dadhâti | prâṇâ-'pânaú me pâhi samâna-vyânaú me pâhī́ 'ty ā́hâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsté | 'kshito 'sy ákshityai tvâ mā́ me ksheshṭhâ amútrâ[2] 'múshmiṅ loká[5] íty âha, kshī́yate vā́ amúshmiṅ loké[6] 'nnam, itáḥ-pradânaṃ hỳ amúshmiṅ loké[5] pra-jā́ upa-jī́vanti, yád evám abhi-mṛiçáty ákshitim evaí 'nad gamayati nā́ 'syâ 'múshmiṅ loké[5] 'nnaṃ kshîyate || 4 || anvâharyèṇa, prajā́pater, asi, hy àmúshmiṅ loké[6], páñcadaça ca || 3 ||

1, 6, 3, 3. — parokshaṃ iti paraḥ-akshàm | vai — ye — athọ iti — asya | eshâ | athọ iti — anvâhàratîty ànu-âhàrati — ṛitvijàḥ — vyâdiçad iti vi-âdiçat | saḥ | riricânaḥ | amanyata — saḥ | vai | eshaḥ — sâkshâd iti sa-akshât — yajne | akúrvata — tam | anvâhàrantety ànu-âhàranta — abhàvan | pareti | asúrâḥ — saḥ | tu | eva | ishṭâpûrtîtī́shṭa-pûrtî — akshitaḥ | asi.

4. barhísho 'háṃ deva-yajyáyâ prajā́-vân bhûyâsam íty âha, barhíshâ vaí prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, ténai

3. [3] s. P. 3, 6. [4] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 21. [5] °n (mit virâma) lo° B, °nlo° A; °ṃ lo° E. [6] °n (mit virâma) lo° ABC., °ṃ lo° DE.
4. çeshâhutyanumantraṇam.

'vá pra-jā́ḥ srijate | nárâçáṃsasyâ[1] 'hám deva-yajyáyâ paçu-mā́n bhûyâsam íty âha, nárâçáṃsena vaí prajā́-patiḥ paçū́n asrijata, ténai 'vá paçū́nt srijate | 'gnéḥ svishṭa-kríto 'hám deva-yajyáyā́ "yushmân[1] yajnéna prati-shṭhā́m gameyam íty âhā́, "yur evā́ "tmán dhatte[2] práti yajnéna tishṭhati | darça-pûrnamâsáyoḥ || 1 || vaí devā́ új-jitim ánū́ 'd ajayan[2] darça-pûrnamâsā́bhyâm ásurân ápâ 'nudantâ | 'gnér ahám új-jitim ánū́ 'j jesham íty âha, darça-pûrnamâsáyor evá devátânâm[1] yájamâna új-jitim ánū́ 'j jayati[2] darça-pûrnamâsā́bhyâm bhrā́trivyân ápa nudate | vā́ja-vatîbhyâm vý ûhaty, ánnam vaí vā́jó, 'nnam evā́ 'va runddhe[3]; dvā́bhyâm práti-shṭhityai; yó vaí yajnásya dvaú dóhau vidvā́n yájata ubhayátaḥ[1] || 2 || evá yajnám duhe purástâc[1] co 'párishṭâc[1] caí, 'shá vā́ anyó yajnásya dóha íḍâyâm anyó | yárhi hótâ yájamânasya nā́ma grihṇîyā́t tárhi brûyâd: é 'mā́ agmann â-çísho dóha-kâmâ íti, sáṃ-stutâ evá devátâ duhé, 'tho ubhayáta evá yajnám duhe purástâc co 'párishṭâc ca | róhitena tvâ 'gnír devátâm gamayatv íty âhai, 'té vaí devâ-'çvā́ḥ || 3 || yájamânaḥ pra-staró, yád etaíḥ pra-starám pra-hárati devâ-'çvaír evá yájamânaṃ suvar-gám lokám gamayati | ví te muñcâmi raçanā́ ví raçmī́n íty âhai, 'shá vā́ agnér vi-mokás, ténai 'vaí 'nam ví muñcati | víshṇoḥ çam-yór ahám deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhā́m gameyam íty âha, yajnó vaí víshṇur yajná evā́ 'ntatáḥ[1] práti tishṭhati | sómasyâ 'hám deva-yajyáyâ su-rétâḥ || 4 || réto dhishîyé 'ty âha, sómo vaí reto-dhā́s ténai 'vá réta âtmán dhatte | tváshṭur ahám deva-yajyáyâ paçûnā́ṃ rûpám pu-

4. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] rumdhe ABCDE.

sheyam íty âha, tváshṭâ vaí paçûnã́m mithunã́nâṁ rûpa-kṛít, ténai 'vá paçûnã́ṁ rûpám âtmán dhatte | devã́nâm pátnîr agnír gṛihá-patir yajnásya mithunám̐ táyor ahám̐ deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsam íty âhai, 'tásmâd vaí mithunã́t prajã́-patir mithunéna || 5 || prã́ 'jâyata, tásmâd evá yájamâno mithunéna prá jâyate | vedò 'si víttir asi vidéyé 'ty âha, vedéna vaí devã́ ásurâṇâm̐ vittám̐ védyam avindanta, tád vedásya veda-tvám̐ | yád-yad bhrã́tṛivyasyâ 'bhi-dhyã́yet tásya nã́ma gṛihṇîyât, tád evã́ 'sya sárvam̐ vṛiñkte | ghṛitá-vantam̐ kulâyínaṁ[1] râyás póshaṁ[4] sahasríṇam̐ vedó dadâtu vâjínam íty âha, prá sahásram paçū́n âpnoty | ã́ 'sya pra-jã́yâm̐ vâjĩ́ jâyate yá evám̐ véda || 6 || darçapûrṇamâsáyor, ubhayáto, devâçvã́ḥ, surétâḥ, prajã́patir mithunénâ, "pnoty, ashṭaú ca || 4 ||

1, 6, 4, 1-4. — K. 32, 3. 4. — narâçaṁsásya — narâçaṁséna — pratishṭhâm iti prati-sthâm — dhatte — anú | ud iti | ajayan — anú | ud iti | jesham — anú | ud iti | jayati — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — eshaḥ | vai — eti | imâḥ | agman — devatấḥ | duhe | atho iti | ubhayatáḥ — raçanâḥ — eshaḥ | vai — çamyor iti çam-yoḥ — yajne | eva | antataḥ — vedaḥ | asi — râyaḥ | poshám — eti | asya.

5. dhruvã́m̐ vaí rícyamânâm̐[1] yajnó 'nu ricyate[2] yajnám̐ yájamâno yájamânam pra-jã́, dhruvã́m â-pyã́yamânâm̐ yajnó 'nv ã́ pyâyate[2] yajnám̐ yájamâno yájamânam pra-jã́ | ã́ pyâyatâm̐ dhruvã́ ghṛiténé 'ty âha, dhruvã́m evã́ " pyâyayati, tã́m â-pyã́yamânâm̐ yajnó 'nv ã́ pyâyate[2] yajnám̐ yájamâno yájamânam pra-jã́ḥ | prajã́-pater vi-bhã́n nã́ma lokás tásmiṁs[3] tvâ dadhâmi sahá yájamânené 'ti || 1 || âhâ, 'yám̐ vaí prajã́-

---

4. [4] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 29.

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] Wurzel betont! [2] unbetont. [3] so (°ṁs) ABE, s. P. 6, 14.

-pater vi-bhā̆n nā̆ma lokás, tásminn evaí 'naṃ dadhâti sahá yájamânena | rícyata[1] iva vā̆ etád yád yájate, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnā̆ty âtmā̆nam evá prîṇâty | etā̆vân[4] vaí yajnó yā̆vân[4] yajamâna-bhâgó, yajnó yájamâno, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnā̆ti yajná evá yajnám práti shṭhâpayaty[5] | etád vaí sû-yávasaᵘ[6] só-'dakaṃ yád barhíç cā̆ ''paç cai, 'tát || 2 || yájamânasya ''-yátanaṃ yád védir, yát pûrṇa-pâtrám antar-vedí ni-náyati sva evā̆ ''-yátane sû-yávasaᵘ só-'dakaṃ kurute | sád asi sán me bhûyâ íty âhā̆, ''po vaí yajná, ā̆po 'mṛítaṃ, yajnám evā̆ 'mṛítam âtmán dhatte | sárvâṇi vaí bhûtā̆ni vratám upa-yántam ánū̆ 'pa yanti, prā̆cyâṃ[4] diçí devā̆ ṛitvíjo[4] mârjayantâm íty âhai, 'shá vaí darça-pûrṇamâsáyor ava-bhṛitháḥ || 3 ||

yā̆ny evaí 'nam bhûtā̆ni vratám upa-yántam anû-'payánti taír evá sahā̆ 'va-bhṛithám ávai 'ti | víshṇu-mukhâ vaí devā̆ç chándo-bhir imā̆ñ lokā̆n anapa-jayyám abhỳ ajayan, yád vishṇu-kramā̆n krámate víshṇur evá bhûtvā̆ yájamânaç, chándo-bhir imā̆ñ lokā̆n anapa-jayyám abhí jayati | víshṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hé 'ty âha, gâyatrî vaí pṛithivī́ traíshṭubham[4] antárikshaṃ[4] jā̆gatî dyaur ā̆nu-shṭubhîr díçaç, chándo-bhir evé 'mā̆ñ lokā̆n yathâ-pûrvám abhí jayati || 4 || yájamânenéti, caitád, avabhṛithó, díçaḥ, saptá ca. || 5 ||

1, 6, 5, 1-2. — K. 32, 5. — anv iti | ricyate — prajâ iti pra-jâḥ | dhruvâm — anû | eti | pyâyate — prajâ iti pra-jâḥ | eti — anû | eti | pyâyate — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ | dadhâmi — yajne — pratîti | sthâpayati — sûyavâsam iti su-yavâsam | sodakam iti sa-udakam — sat | me | bhûyâḥ — anû | upeti | yanti — ṛitvijâḥ — eshaḥ | vai — anûpayantîty ánu-upayanti — chandóbhir iti chandáḥ-bhiḥ | imân — ânúshṭubhîr ity ânú-stubhîḥ.

---

5. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 6, 4. [6] s. P. 3, 7 (sūy° E).

6. ágan ma súvaḥ súvar aganmé 'ty âha, suvar-gám evá lokám eti | saṃ-dṛíças te mā̆ chitsi yát te tápas tásmai te mā̆ " vṛikshī́ 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | su-bhū́r asi çréshṭho raçmînā̆m âyur-dhā̆ asy ā̆yur me dhehī́ 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā̆m ā̆ çâste | prá vā̆ eshò 'smā̆l lokā̆c cyavate yáḥ || 1 || vishṇu-kramā̆n krámate, suvar-gā̆ya hí lokā̆ya vishṇu-kramā̆ḥ kram-yánte | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] vishṇu-kramā̆n krameta yá imā̆ñ lokā̆n bhrā̆tṛivyasya saṃ-vídya púnar imā́ṃ lokám praty-avaróhed íty | eshá vā̆ asyá lokásya praty-avarohó yád ā̆he: 'dám ahám amúm bhrā̆tṛi-vyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divá ítî, 'mā̆n evá lokā̆n bhrā̆tṛivyasya saṃ-vídya púnar imā́ṃ lokám praty-ávaro-hati[2] | sám || 2 || jyótishâ 'bhûvam íty âhâ, 'smínn evá loké práti tishṭhaty | aindrī́m â-vṛítaṃ anv-ā̆varta[2] íty âhâ, 'saú vā̆ âdityá índras, tásyai 'vā̆ "-vṛítam ánu pary-ā̆vartate[2] | dakshiṇā̆ pary-ā̆vartate[2], svám evá vîryam ánu pary-ā̆vartate[2], tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vîryâvat-taró, 'tho âdityásyai 'vā̆ "-vṛítam ánu pary-ā̆vartate[2] | sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jé 'ty âhâ, "-çísham || 3 || evaí 'tā̆m ā̆ çâste | sám-iddho agne[3] me dîdihi sam-eddhā̆ te agne[4] dîdyâsam íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vásu-mân yajnó vásîyân bhûyâsam íty âhâ, "-çísham evaí 'tā̆m ā̆ çâste | bahú vaí gā̆rha-patyasyā̆ 'nte miçrám iva caryata, âgni-pâvamânī́bhyâm gā̆rha-pat-yam úpa tishṭhate, punā̆ty evā̆ 'gním punītá âtmā̆naṃ, dvā̆bhyâm práti-shṭhityâ | ágne gṛiha-pata íty âha || 4 || yathâ-yajúr evaí 'tác, chatáṃ himâ íty âha ça-

---

6. upasthânâdimantrâḥ. [1] so ABE, s. P. 5, 13. [2] als Compositum. [3] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16. [4] so (°e a) ABE, s. P. 11, 10.

tám̥ tvâ hemantā́n indhishîyé 'ti vā́vaí[5] 'tád âha, putrásya nā́ma gṛihṇâty annâ-'dám evaí 'nam̥ karoti, tā́m â-çí-sham ā́ çâse tántave jyótishmatîm[5] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syā́t tejasvỳ evā́[5] 'sya brahma-varcasī́ putró jâyate, tā́m â-çísham ā́ çâse 'múshmai jyótishma-tîm[5] íti brûyâd yásya putráḥ || 5 || jâtáḥ syā́t téja evā́ 'smin brahma-varcasám̥ dadhâti | yó vaí yajnám pra-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavati; kás tvâ yunakti sá tvâ ví muñcatv íty âha, prajā́-patir vaí káḥ, prajā́-patinai 'vaí 'nam̥ yunákti prajā́-patinâ ví muñcati, práti-shṭhityâ | îçvarám̥ vaí vratám ávi-sṛishṭam pra-dáhó, 'gne vrata-pate vratám acârisham íty âha, vratám evá || 6 || ví sṛijate[6] çā́ntyâ ápra-dâhâya | pá-rân̄[5] vā́vá[5] yajná eti ná ní vartate púnar, yó vaí yaj-násya punar-âlambhám̥ vidvā́n yájate tám abhí ní vartate | yajnó babhû̀va sá ā́ babhû̀vé 'ty âhai, 'shá vaí yaj-násya punar-âlambhás, ténai 'vaí 'nam púnar ā́ labhaté | 'nava-ruddhâ vā́ etásya vi-rā́ḍ yá ā́hitâ-'gniḥ sánn asabháḥ, paçávaḥ khálu vaí brâhmaṇásya sabhé | 'shṭvā́ prā́n̄[5] ut--krámya brûyâḍ: gó-mâ̊[7] agné 'vi-mâ̊[7] açvī́ yajná íty, áva sabhā́̊ runddhe[8] prá sahásram paçū́n âpnoty ā́ 'sya pra-jā́yâm̥ vâjī́ jâyate || 7 || yáḥ, sám, âçísham̥, gṛiha-pata íty âhâ, 'múshmai jyótishmatîm íti brûyâd yásya putró, vratám evá, khálu vaí, cáturviṃçatiç ca || 6 ||

1, 6, 6, 1–4. — K. 32, 5. — mâ | eti | vṛikshi — vai | eshaḥ — saḥ | tu | vai — pratyavarohed iti prati-avarohet — eshaḥ | vai | asya — pratyavárohatîti praty-avárohati — abhûvam — anvâvárta ity ánu-âvárte — paryâvártata iti pari-âvártate | dakshiṇâ | paryâvártata iti pari-âvártate — anv iti | paryâvártata iti pari-âvártate — vîryâvattara iti

6. [5] ohne avagraha. [6] s. P. 6, 8. [7] so (°â̊) ABE, s. P. 9, 21. [8] rumdhe ABCDE. [9] s. Whitney zu P. 3, 5.

vîryâvat[9]-tarah | atho iti — anv iti | paryâvártata iti pari-âvártate — punâti | eva | agnim | punîte — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — putraḥ | ajâtaḥ — tejasvî | eva — apratishṭhâna ity áprati-sthânaḥ | vai | saḥ — saḥ | tvâ | vîti — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — abhi | nîti | vartate — saḥ | eti — eshaḥ | vai — labhate | anávaruddhety anáva-ruddhâ — sabhâ | ishṭvâ — gomân iti go-mân | agne | avimân ity avi-mân — âpnoti | eti | asya.

10. vâjapeyaḥ (1, 7, 7-12).

7. [a] déva savitaḥ prá suva yajnám prá suva yajná-patim bhágâya, divyó gandharváḥ[1] keta-pū́ḥ ketám naḥ punâtu vâcás pátir[2] vā́cam adyá svadâti naḥ | [b] índrasya vájro 'si vā́rtra-ghnas tváyâ 'yám vṛitrám vadhyât | [c] vâjásya nú pra-savé mâtáram mahī́m áditim nā́ma vácasâ karâmahe | yásyâm idám víçvam bhúvanam â-vivéça tásyâm no deváḥ savitā́ dhárma sâvishat | [d] ap-sú || 1 || antár amrítam ap-sú bheshajám apā́m utá prá-çastishv áçvâ bhavatha vâjinaḥ || [e] vâyúr vâ tvâ mánur vâ tvâ gandharvā́ḥ saptá-viṃçatiḥ | té ágre[3] áçvam[3] âyuñjan[4] té asmiñ[3] javám ā́ 'dadhuḥ || [f] ápâm napâd âçu-heman yá ûrmíḥ kakúd-mân[5] prá-tûrtir vâja-sā́tamas ténâ 'yám vā́jaṃ sed | [g] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krântám asi, víshṇor ví-krântam asy | [h] añkaú ny-añkā́v abhíto[6] rátham yaú dhvântám vâtâ-'grám ánu sam-cárantau | dûré-hetir indriyā́-vân[7] patatrī́ té no 'gnáyaḥ[8] pápraayaḥ pârayantu || 2 || apsú, nyañkaú, páñcadaça ca || 7 ||

B. 1, 3, 5, 1-4. — K. 13, 14. 14, 6. — [a-f] Vs. 9, 1. 5-7. Ç. 5, 1, 1, 14. 4, 3-6. Kâ. 14, 1, 11. 3, 1-6. — [h] Pâr. 3, 14. Pañc. 1, 7, 5.

7-12. âdhvaryavamantrâḥ; 7. rathamantrâḥ. [1] °rváḥ | ABE (!). [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3. [4] so (ây°) ABE. [5] s. P. 8, 4. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 3, 5. [8] so (°o ') ABE; s. P. 12, 7.

— vâcaḥ | patiḥ — tvayā | ayam — âyuñjan — eti | adadhuḥ — kakudmân iti kakut-mân — vâjasâtáma iti vâja-sâtámaḥ — tená | ayam — anv iti | saṃcarántâv iti sam-carántau — indriyâvân itīndriya-vân — naḥ | agnayáḥ.

8. [a] devásyâ 'háᵕ savitúḥ pra-savé bṛ́haspátinâ[1] vâja-jítâ vā́jaṃ jeshaṃ | [b] devásyâ 'háᵕ savitúḥ pra-savé bṛ́haspátinâ[1] vâja-jítâ várshishṭhaṃ nā́kaᵕ ruheyam | [c] índrâya vā́caṃ vadaté, 'ndraṃ vā́jaṃ jâpayaté, 'ndro vā́jam ajayit[2] | [d] áçvâ-'jani vâjini vā́jeshu vâjinî-vaty áçvânt samát-su vâjaya |[3] [e] árvâ 'si sáptir asi vâjy̆ asi | [f] vā́jino vā́jaṃ dhâvata, marútâm pra-savé jayata, ví yójanâ mimîdhvam, ádhvana skabhnîta || 1 || kā́shṭhâṃ gachata | [g] vā́je-vâje 'vata[4] vâjino no dháneshu viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá mádhvaḥ pibata mâdáyadhvaṃ tṛiptā́ yâta pathí-bhir deva-yā́naiḥ || [h] té no árvanto[5] havana-çrúto hávaṃ víçve çṛiṇvantu vâjínaḥ |[3] [i] mitá-dravaḥ sahasra-sā́ medhá-sâtâ sanishyávaḥ |[3] mahó yé rátnaᵕ sam-ithéshu jabhriré çáṃ no bhavantu vâjíno havéshu |[3] [k] devá-tâtâ mitá-dravaḥ sv-arkā́ḥ |[3] jambháyantó 'hiṃ[4] vṛikaᵕ rákshâᵕsi sánemy asmád yuyavan || 2 || ámîvâḥ || [l] eshá syá vâjī́ kshipaṇíṃ turaṇyati grîvā́yâm baddhó api-kakshá[5] âsáni | krátuṃ dadhi-krā́ ánu saṃ-távîtvat pathā́m áṅkâᵕsy ánv â-pánîphaṇat || [m] utá smâ 'sya[6] drávatas turaṇyatáḥ parṇáṃ ná vér ánu vâti pra-gardhínaḥ | çyenásye 'va dhrájato aṅkasám[5] pári dadhi-krā́vṇaḥ[7] sahó 'rjā́ táritrataḥ || [n] ā́ mâ vā́jasya pra-savó jagamyâd ā́ dyā́vâ-pṛithivī́ viçvá-çambhû | ā́ mâ gantâm pitárâ || 3 || mâtárâ cā́ " mâ sómo amṛita-tvā́ya[6] gamyât || [o] vā́jino vâja-jito vā́jaᵕ sarishyánto vā́jaṃ jeshyánto

---

8. rathadhâvanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°yīt) ABCDE. [3] so (¦) ABE. [4] so (°e ', und: °o ') ABE, s. P. 12, 4. [5] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] sma asya E sec. m. [7] °vuṇṇaḥ E.

bṛíhaspáter[1] bhâgám áva jighrata || [p] vā́jino vâja-jito vā́jaᴗ sasṛivā́ᴗso vā́jaṃ jigivā́ᴗso[8] bṛíhaspáter[1] bhâgé ní mṛiḍ-ḍhvam[9] | [q] iyáṃ vaḥ sā́ satyā́ saṃ-dhā́ 'bhûd yā́m índreṇa sam-ádhaddhvam[10] | [r] ájîjipata[11] vanaspataya[1] índraṃ vā́-jaṃ ví mucyadhvam || 4 || skabhnîta, yuyavan, pitárâ, dvícatvâ-riᴗçac ca || 8 ||

B. 1, 3, 6, 1-9. — K. 13, 14. 14, 1. 7. — Vs. 9, 9-19. Ç. 5, 1, 4, 15 - 5, 27. Kâ. 14, 3, 8 - 4, 12. — bṛihaspatinâ — ajayit | açvājanîty açvà-ajani — vājinîvatîti vâjinî-vati — arvā́ | asi — yojànâ | mimîdhvam | adhvànaḥ — avata — viprâḥ — triptàḥ — sahasrasâ iti sahasra-sâḥ | medhasâteti medha--sâtâ — devatâteti deva-tâtâ — ahim — sanèmi — eshaḥ[12] | syaḥ — apikaksha ity àpi-kakshe — anv iti | samtavī́tvad iti sam-tavī́tvat — bṛihaspatèḥ — jigivâᴗsàḥ — samdheti sam-dhâ | abhût — ajī́jipata | vanaspatayaḥ.

9. [a] kshátrasyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asi | [b] jā́ya é 'hi súvo[1] róhâva, róhâva hí súvar, aháṃ nâv ubhá-yoḥ súvo[1] rokshyâmi | [c] vā́jaç ca pra-saváç câ 'pi-jáç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhā́ ca vy-áçniyaç câ ''ntyâyanáç cā́ 'ntyaç ca bhauvanáç ca bhúvanaç cā́ 'dhi-patiç ca |[2] [d] ā́yur yajnéna kalpatâm, prâ-'ṇó y. k., apâ-'náḥ || 1 || y. k., vy-ânó y. k., cákshur y. k., çrótraṃ y. k., máno y. k., vā́g y. k., âtmā́ y. k., yajnó yajnéna kalpatâᴗ | [e] súvar devā́ᴗ[3] aganmâ, 'mṛítâ abhûma, prajā́-pateḥ pra-jā́ abhûma | [f] sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jā́, sám aháᴗ râyás[4] pó-shena sám máyâ râyás[4] póshó | [g] 'nnâya tvâ 'nnā́-'dyâya tvâ, vā́jâya tvâ vâja-jityā́yai tvâ | [h] 'mṛítam asi, púshṭir asi, pra-jánanam asi || 2 || apânó, vā́jâya, náva ca || 9 ||

---

8. [8] so (jigī°) ABCDE. [9] mṛiḍhvam ABCDE. [10] °dhadhvam ABCDE. [11] so (°jîji°) ABCDE. [12] s. P. 5, 15.

9. yûpârohaṇam. [1] so (°vo) ABE, s. P. 8, 7. 16. [2] so (|) ABE. [3] so (°âᴗ) ABE, s. P. 9, 22. [4] so (°yas) ABE, s. P. 8, 29.

B. 1, 3, 7, 1-7. — K. 14, 1. 8. — Vs. 9, 20. 21. Ç. 5, 2, 1, 1-14. Kâ. 14, 5, 1-10. — jâyè | eti | ihi | suvàḥ | rohâ̆va — vy-açniya iti vi-açniyaḥ — ântyâyanaḥ — antyàḥ — prâṇa iti pra-anaḥ — vyâna iti vi-anaḥ — suvàḥ | devân | aganma | amṛitâ̆ḥ — râyaḥ | poshèṇa — râyaḥ | poshàḥ — annâdyâ-yety ànna-adyâ̆ya.

10. [a] vâ̆jasye 'mám pra-saváḥ sushuve ágre[1] sómaṃ râ̆jânam óshadhîshv[2] ap-sú | tâ̆ asmá-bhyam mádhu-matîr bhavantu vayáṃ râshṭré jâgriyâma[3] puró-hitâḥ || [b] vâ̆jasye 'dám pra-savá â̆ babhûve 'mâ̆ ca víçvâ bhúvanâni sarvá-taḥ[2] | sá vi-râ̆jam páry eti pra-jânán pra-jâ̆m púshṭiṃ var-dháyamâno asmé[4] || [c] vâ̆jasye 'mâ̆m pra-saváḥ çiçriye dívam imâ̆ ca víçvâ bhúvanâni sam-râ̆ṭ | áditsantaṃ dâpayatu pra--jânán rayím || 1 || ca naḥ sárva-vîrâṃ ní yachatu || [d] ágne áchâ[1 u. 5] vade 'há naḥ práti naḥ su-mánâ bhava | prá ṇo[6] yacha bhuvas pate[7] dhana-dâ̆ asi nas tvám || [e] prá ṇo[6] yachatv aryamâ̆ prá bhágaḥ prá bṛíhaspátiḥ[2] | prá devâ̆ḥ pró 'tá sûnṛítâ[2] prá vâ̆g devî̆ dadâtu naḥ || [f] aryamáṇam bṛíhaspátim[2] índraṃ dâ̆nâya codaya | vâ̆caṃ víshṇuṃ sáras-vatîṃ[2] savitâ̆ram || 2 || ca vâjínam || [g] sómaṃ râ̆jânaṃ vá-ruṇam agním anv-â̆rabhâmahe[8] | âdityâ̆n víshṇuṃ sû̆ryam brahmâ̆ṇaṃ ca bṛíhaspátim[2] | [h] devásya tvâ savitúḥ pra--savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâṃ sárasvatyai[2] vâcó yantúr yantréṇâ 'gnés tvâ[9] sâ̆m-râjyenâ 'bhí shiñ-câmî̆[10] 'ndrasya bṛíhaspátes[2] tvâ[9] sâ̆m-râjyeṇâ 'bhí shiñ-câmi[10] || 3 || rayíṃ, savitâ̆raṃ, sháṭtriṃçac ca || 10 ||

B. 1, 3, 8, 1-4. — K. 14, 2. 8. — Vs. 9, 23-30. Ç. 5, 2, 2, 5-14. Kâ. 14, 5, 23. 24. — oshàdhîshu | apsv ity àp-su — jâgriyâma

---

10. annahomâḥ. [1] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (jâgri°) BDE. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [6] so (ṇo) ABE, s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [8] als Compositum. [9] so (°s t°) ABE. [10] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4.

— prasava iti pra-savaḥ | eti — saḥ — asme[11] iti — sar-vâvîrâm iti sarvà-vîrâm — acbà | vada | iha — sumanâ iti su-manâ̆ḥ — preti | naḥ — bhuvaḥ | pate — preti — brihas-patiḥ — preti | uta | sûnṛitâ — bṛihaspatim — anvârà-bhâmahe ity ànu-âràbhâmahe — bṛihaspatim — bṛihaspatéḥ.

11. agnír ékâ-'ksharena vā́cam úd ajayad, açvínau dvỳ-aksharena prâṇâ-'pânā́v úd ajayatâm, víshnus trỳ-akshareṇa trī́n lokā́n[1] úd ajayat, sómaç cátur-akshareṇa cátush-padaḥ paçū́n úd ajayat, pûshā́ páñcâ-'kshareṇa paṅktím úd ajayad, dhâtā́ shád-akshareṇa shád ṛitū́n úd ajayan, marútaḥ saptā́-'kshareṇa saptá-padâu çákvarîm úd ajayan, bṛíhaspátir[2] ashṭā́-'kshareṇa gâyatrī́m úd ajayan, mitró návâ-'kshareṇa tri-vṛitau stómam úd ajayat || 1 || váruṇo dáçâ-'kshareṇa vi-rā́jam úd ajayad, índra ékâdaçâ-'kshareṇa trishṭúbham[2] úd ajayad, víçve devā́ dvā́daçâ-'kshareṇa já-gatîm úd ajayan, vásavas tráyodaçâ-'kshareṇa trayo-daçáu stómam úd ajayann, rudrā́ç cáturdaçâ-'kshareṇa catur-daçáu stómam úd ajayann, âdityā́ḥ páñcadaçâ-'kshareṇa pañca-daçáu stómam úd ajayann, áditiḥ shóḍaçâ-'kshareṇa sho-ḍaçáu[2] stómam úd ajayat, prajā́-patiḥ saptádaçâ-'kshareṇa sapta-daçáu stómam úd ajayat || 2 || trivṛ́tau stómam údajayat, shátcatvâriṃçac ca || 11 ||

K. 14, 4. — Vs. 9, 31-34. Ç. 5, 2, 2, 17. Kâ. 14, 5, 28. — catúshpada iti catúḥpadaḥ — saptâksháreṇeti sapta-aksha-reṇa — bṛihaspatiḥ | ashṭâksháreṇety ashṭâ-akshareṇa — trishṭubhám — shoḍaçam.

12. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, nṛi-shádam tvâ dru-shádam bhuvana-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir,

10. [11] s. P. 4, 9.

11. ujjitimantrâḥ. [1] so AE., °n (mit virâma) lo° B., s. P. 5, 25.31. [2] ohne avagraha.

12. atigrâhyamantrâḥ.

índrâya tvo | [b] 'payâmá-gṛihîto 'sy, apsu-shádaṃ tvâ ghṛita-sádaṃ vyoma-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvo | [c] 'payâmá-gṛihîto 'si pṛithivi-shádaṃ tvâ 'ntariksha-sádaṃ nâka-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvâ | [d] yé gráhâḥ pañca-janī́nâ[1] yé-shâṃ tisráḥ parama-jā́ḥ |[2] daívyaḥ kóçaḥ || 1 || sám-ubj-itaḥ |[2] téshâṃ ví-çipriyâṇâm ísham ū́rjau sám agrabhîm, eshá te yónir, índrâya tvâ |[2] [e] apā́u rásam úd-vayasau sū́rya-raçmiu sam-ā́bhṛitam | apā́u rásasya yó rásas táṃ vo gṛih-ṇâmy ut-tamám, eshá te yónir, índrâya tvâ ||[2] [f] ayā́ vi-shṭhā́ janáyan kárvarâṇi sá hí ghṛíṇir urúr várâya gâtúḥ | sá práty úd aid dharúṇo mádhvo ágrau[3] svā́yâṃ yát tanú-vâṃ tanū́m aírayata |[3] [g] upayâmá-gṛihîto 'si, prajā́-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmy, eshá te yóniḥ, prajā́-pataye tvâ || 2 ||
kóças, tanúvâṃ, tráyodaça ca || 12 ||

B. 1, 3, 9, 1. 2. — K. 14, 3. — Vs. 9, 2-4. Ç. 5, 1, 2, 4-7. Kâ. 14, 5, 1 (a-e). 25, 6, 10 (f). — nṛishadaṃ iti nṛi-sadám — drushadaṃ iti dru-sadám eshaḥ | te — apsushadaṃ ity ápsu-sadám — pṛithivishadaṃ iti pṛithivi-sadám — pañca-janînâ iti pañca-janînā́ḥ — paramajâ iti parama-jâḥ — ayâ | vishṭhâ iti vi-sthâḥ — saḥ — uruḥ | varā́ya — saḥ | prati | ud iti | ait — airáyata.

13. [a] ánv áha mā́sâ ánv íd vánâny ánv óshadhîr[1] ánu párvatâsaḥ | ánv índrau ródasî vâvaçâné ánv ā́pò ajihata[2] jā́yamânam || [b] ánu te dâyi mahá indriyā́ya satrā́ te víçvam ánu vṛitra-hátye | ánu kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nṛi-sháhye | [c] indrâṇī́m âsú nā́rishu su-pátnîm ahám açravam | ná hỳ asyâ aparáṃ caná[1] jarásâ

---

12. atigrâhyamantrâḥ. [1] °nînâṃ C. [2] so (|) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3.

13. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3 (°né 'nv ápo áj° E).

|| 1 || márate pátiḥ || [d] nā́ 'hám indrâṇi rârana sákhyur vṛishā́-kaper ṛité | yásye 'dám ápyaꞋ havíḥ priyáṃ devéshu gáchati || [e] yó jâtá evá prathamó mánasvân[1] devó devā́n krátunâ pary-ábhûshat | yásya çúshmâd ródasî ábhyasetâm nṛimṇásya mahnā́ sá janâsa índraḥ || [f] ā́ te mahá indro 'tỳ ugra sá-manyavo yát sam-áranta sénâḥ | pátâti didyún náryasya bâhuvór mā́ te || 2 || máno viṣhva-dríyag ví cârît || [g] mā́ no mardhîr ā́ bharâ[3] daddhí tán naḥ prá dâçúshe dā́tave bhū́ri yát te | návye deshṇé çasté asmín[4] ta ukthé prá bravâma vayám indra stuvántaḥ || [h] ā́ tū́[5] bhara mā́kir[1] etát pári shṭhâd[6] vidmā́[3] hí tvâ vásu-patiṃ vásûnâm | índra yát te mā́hinaṃ dáttram[7] ásty asmá-bhyaṃ tád dhary-açva || 3 || prá yandhi || [i] pra-dâtā́raꞋ havâmaha índram ā́ havíshâ vayám | ubhā́ hí hástâ[8] vásunâ pṛiṇásvā́ " prá yacha dákshiṇâd ó 'tá savyā́t || [k] pra-dâtā́ vajrī́ vṛishabhás turâshā́ṭ[1] chushmī́[9] rā́jâ vṛitra-hā́ soma-pā́vâ | asmín yajné barhíshy ā́ ni-shádyā́ 'thâ[3] bhava yájamânâya çáṃ yóḥ || [l] índraḥ su-trā́mâ svá-vâꞋ[10] ávo-bhiḥ su-mṛiḍîkó bhavatu viçvá-vedâḥ | bā́dhatâṃ dvésho ábhayaṃ[2] kṛiṇotu su-vī́ryasya || 4 || pátayaḥ syâma || [m] tásya vayáꞋ su-mataú yajníyasyā́ 'pi bhadré saumanasé[1] syâma | sá su-trā́mâ svá-vâꞋ[10] índro asmé[2] ârā́c cid dvéshaḥ sanutár[11] yuyotu || [n] revátîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema || [o] pró shv̀[12] asmai puro-rathám índrâya çûshám arcata |[13] abhī́ke cid u loka-kṛít saṃgé[1] samát-su vṛitra-hā́ |[13] asmā́kam bodhi coditā́ nábhantâm anyakéshâm |[13] jyâkā́ ádhi dhánva-su || 5 || jarásâ, mā́ te, haryaçva, suvī́ryasyā́, 'dhy, ékaṃ ca || 13 ||

13. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 10-12. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°û) ABE, s. P. 3, 14. [6] so (shṭh°) ABE, s. P. 6, 4. [7] datram ABCDE. [8] astâ C; s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [9] so ABE, s. P. 5, 34. [10] so (°âꞋ) ABE; s. P. 9, 20. [11] s. P. 8, 8. [12] so (shv) ABE; s. P. 6, 2. [13] so (|) ABE.

(2, 2, 8, 1-6). — (K. 8, 16.17). — [a]R. 10, 89, 13; [b] 6, 25, 8; [c.d] 10, 86, 11.12; [e] 2, 12, 1; [f] 7, 25, 1; [g] 4, 20, 10; [h] 3, 36, 9; [i] nur hier[14]; [k] nur hier[15]; [l.m] Ṛ. 6, 47, 12.13 (10, 131, 6.7); [n] 1, 30, 13; [o] 10, 133, 1. — anv iti | ahà — rodàsî[16] iti | vâvaçâne[16] iti — dâyi | mahe — nṛishahya iti nṛi-sahyè — nârishu — na | hi | asyâḥ — râraṇa — vṛishâkàpeṛ iti vṛishâ-kapeḥ — rodàsî iti — saḥ — eti | te | mahaḥ | indra | ûtî | ugra — didyut — vishvadriyag iti vishva-driyàk — eti | bhara — tat | naḥ — eti | tu | bhara | mâkiḥ — parîti | sthât | vidma — haryaçveti hari-açva — â | preti | yacha — eti | uta — turâshâṭ | çushmî — eti | nishadyeti ni-sadyà | athà — çam | yoḥ — svavân iti sva-vân | avòbhir ity avàḥ-bhiḥ — saumanase — saḥ — svavân iti sva-vân — asme[16] iti — sanutaḥ — revatîḥ — sadhamâda iti sadha-mâdàḥ — kshumantàḥ — pro[16] iti | sv iti — purorathamِ iti puraḥ-rathaṃ — cit | u — saṃge.

pâkayajnáᵕ, sáᵕçravâ, paró-'ksham, barhísho[17], dhruvā́m, águnma[18], déva savitar, devásyâ 'hám, kshatrásyó 'lbaṃ, vā́jasyâ[19], 'gnír ékâkshareṇo, 'payâmágṛihîto 'si nṛishádam[20], ánv áha mā́sâs, tráyodaça ‖ 13 ‖
pâkayajnám (1, 1), paró-'kshaṃ (3, 1), dhruvā́ṃ (5, 1), vísṛijate (6, 7), ca naḥ sárvavîrâm[21] (10, 2), pátayaḥ syâmaí (13, 5), 'kapañcâçat ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

12*. râjasûyaḥ (I, 8, 1-21).

1. ánu-matyai puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, dhenúr dákshiṇâ | yé pratyáñcaḥ[1] çámyâyâ ava-çîyante[2] tám[3] nair-ṛitám ékakapâlam, kṛishṇáṃ vā́saḥ kṛishṇá-tûshaṃ

13. [14] das zweite Hemistich in Vs. 5, 19 s. Ath. 7, 26, 8. [15] das erste Hemistich in Ṛ. 5, 40, 4 (aber ṛijîshî statt pradâtâ); der vierte pâda in Ṛ. 3, 17, 3. [16] s. P. 4, 17.18. 9.7 (Whitney zu). [17] °sho 'hám BE. [18] °nméty âha BDE. [19] °sye 'mám BE. [20] 'sy BE. [21] sárvavîrân E.

* das elfte Buch in der Reihe des kâṇḍânukrama, vâjapeyavidhi, findet sich in B. 1, 8, 2-9; s. Ind. Stud. 3, 375.

8, 1. ânumatâdayo 'shṭau yâgâḥ. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont. [3] so ACD, tan B, ta E, tat Sây.; (nir vapati zu ergänzen).

dákshiṇâ | vī́ 'hi[4] svā́hā́[1] "-hutiṃ jushâṇá, eshá te nir-ṛite bhâgó bhū́te havíshmaty[1] asi muñcé 'mám áṁhasaḥ, svā́hâ[1] námo yá idáṃ cakā́râ | "di-tyáṃ carúṃ nír vapati váro dákshiṇâ, "gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ vâmanó vahī́ dákshiṇâ, 'gnî-shomī́yam || 1 || ékâdaça-kapâlaṁ híraṇyaṃ dákshiṇai, "ndrám ékâ-daça-kapâlam ṛishabhó vahī́ dákshiṇâ, "gneyám ashṭā́--kapâlam aindráṃ dádhy ṛishabhó[5] vahī́ dákshiṇai, "ndrâ--'gnáṃ dvā́daça-kapâlaṃ vaiçva-deváṃ carúm pratha-ma-jó vatsó dákshiṇâ, saumyáṁ çyâmâkáṃ carúṃ vā́so dákshiṇâ, sárasvatyai[1] carúṁ sárasvate[1] carúm mithunaú gā́vau dákshiṇâ || 2 || agnîshomī́yaṃ, cátustriṁçac ca || 1 ||

B. 1, 6, 1, 1-11. — K. 15, 1. — Vs. 9, 35. Ç. 5, 2, 3, 2-9. Kâ. 15, 1, 9-10. — puroḍâçám — çamyā́yâḥ — nairṛitam iti naiḥ-ṛitam — vîti | ihi — jushâṇaḥ | eshaḥ — nirṛita iti niḥ-ṛite — bhûtè | havishmàtî | asi | muñca | imam — agnîshomîyam ity àgnî-somîyàm — aindrâgnam ity aindra--agnam.

2. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, saumyáṃ carúṁ sâvitráṃ dvā́daça-kapâlaṁ, sârasvatáṃ[1] carúm, paushṇáṃ carúm, mârutáṁ saptá-kapâlaṃ, vaiçva-devī́m âmíkshâṃ[1], dyâvâ-pṛithivỳam éka-kapâlam || 1 || âgneyáṁ saumyám[2] mâru-tám[2], ashṭā́daça || 2 ||

B. 1, 6, 2, 1 - 3, 10. — K. 9, 4. — Ç. 5, 2, 3, 10. Kâ. 15, 1, 17. — âmikshā́m.

3. [a]aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam, mârutī́m âmíkshâṃ[1],

---

1. [4] zwei Wörter! Accent! [5] arsha° B.

2. câturmâsyeshu vaiçvadevâkhyam prathamam parva. [1] ohne avagraha. [2] saumyam und mârutam sind wohl zugefügt zur Scheidung dieses anuvâka von andern anuvâka (s. 17. 19. 20), die auch mit âgneyam a. nir v. beginnen.

3. varuṇapraghâsâkhyaṃ dvitîyam parva. [1] ohne avagraha.

vâruṇī́m âmíkshâm[1], kâyám éka-kapâlam | [b]pra-ghâsyần havâmahe marúto yajná-vâhasaḥ, karambhéṇa[1] sa-jóshasaḥ |[2] [c]mó shū́ ṇa[3] indra pṛit-sú devā́ 'stu sma te çushminn avayā́[1] |[2] mahī́ hỳ asya mîḍhúsho yavyā́ |[2] havíshmato[1] marúto vándate gī́ḥ |[2] [d]yád grā́me yád áraṇye yát sabhā́yâm yád indriyé |[2] yác chûdré yád arỳa énaç cakṛimā́[4] vayám |[2] yád ékasyā́ 'dhi dhármaṇi tásyâ 'va-yájanam asi svā́hâ[1] | [e]ákran kárma karma-kṛítaḥ sahá vâcā́ mayo-bhuvā́ | devébhyaḥ kárma kṛitvā́ 'stam pré 'ta su-dânavaḥ || 1 ||
vayáṃ yád, viⱷçatíç ca || 3 ||

B. 1, 6, 4, 1 - 5, 6. — K. 9, 4. — Vs. 3, 44-47. Ç. 2, 5, 2, 7-29. Kâ. 5, 5, 10-18. — aindrâgnam ity aindra-agnam — âmikshâm — karambheṇá — mo[5] iti | sv iti | naḥ — deva | astú — çushmin | avayâ[6] — yavyâ — vandate — yat | çûdre | yat | aryè — cakṛima — mayobhuveti mayaḥ-bhuvâ — kṛitvâ | astàm | preti | ita.

4. [a]agnáyé 'nîka-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapati sâkáⱷ sū́ryeṇo 'd-yatā́, marúd-bhyaḥ sâm-tapanébhyo madhyándine[1] carúm, marúd-bhyo gṛihamedhí-bhyaḥ sárvâsâm dugdhé sâyám carúm | [b]pûrṇā́ darvi párâ pata sú-pûrṇâ púnar ā́ pata | vasné 'va ví krîṇâvahâ ísham ū́rjaⱷ çata-krato || [c]dehí me dádâmi te ní me dhehi ní te dadhe | ni-hā́ram ín ní me harâ[2] ni-hā́ram || 1 || ní harâmi te || [d]marúd-bhyaḥ krîḍí-bhyaḥ puroḍā́çaⱷ[1] saptá-kapâlam nír vapati sâkáⱷ sū́ryeṇo 'd-yatā́, ''gneyám ashṭā́-kapâlam nír vapati saumyám carúⱷ sâvitrám dvā́daça-kapâlaⱷ sârasvatám[1] carúm paushṇám carúm aindrâ-'gnám ékâdaça-

---

3. [2] so (|) ABE. [3] so (shû ṇa) ABE; s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [4] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [5] s. P. 4, 7. [6] Ṛik und Vs. haben avayâḥ; s. aber Ath. 2, 35, 1, wo der padapâṭha auch ava-yâ liest.

4. sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi pradhânahavîṅshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

-kapâlam aindráṃ carúṃ vaiçva-karmaṇám éka-kapâlam || 2 || harâ nihâraṃ, triṃçác ca || 4 ||

B. 1, 6, 6, 1 - 7, 5. — K. 9, 5. — Vs. 3, 49. 50. Ç. 2, 5, 3, 2 4, 10. Kâ. 5, 6, 2 - 7, 10. — puroḍâçàm — madhyandine — vasnâ | iva — çatakrato iti çata-krato — it | nîti | me | hara — aindrâgnam ity aindra-agnam.

5. [a] sómâya pitṛi-máte puroḍā́çaṃ[1] sháṭ-kapâlaṃ nír vapati, pitṛí-bhyo barhishád-bhyo dhânā́ḥ, pitṛí-bhyo 'gni-shvâttébhyo, 'bhi-vânŷâyai dugdhé manthám | [b] etát te tata yé ca tvā́m ánv, etát te pitâmaha[1] pra-pitâmaha yé ca tvā́m ánv, átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvaṃ | [c] su-saṃdṛíçaṃ tvâ vayám mágha-van mandishîmáhi | prá nûnám[2] pûrṇá-vandhura stutó yâsi váçâṃ[3] ánu | yójâ[4] nv̀ indra te hárî[5] || 1 || [d] ákshann ámîmadanta hy áva priyā́ adhûshata | ástoshata svá-bhânavo víprâ návishṭhayâ matī́ | yójâ[4] nv̀ indra te hárî || [e] ákshan pitáró 'mîmadanta pitáró 'tîtṛipanta pitáró 'mîmṛijanta pitáraḥ | [f] páre 'ta pitaraḥ somyâ gambhîraíḥ pathí-bhiḥ pûrvyaíḥ | áthâ[6] pitṝ́nt su-vidátrâṃ[3] ápî 'ta yaména yé sadha-mā́dam mádanti || [g] máno nv ā́ huvâmahe nârâçaṃséna[1] stómena pitṝ́ṇā́ṃ ca mánma-bhiḥ | [h] ā́ || 2 || na etu mánaḥ púnaḥ krátve dakshā́ya jîváse | jyók ca sū́ryaṃ dṛiçé || [i] púnar naḥ pitáro máno dádâtu daívyo jánaḥ | jîváṃ vrā́taṃ sacemahi || [k] yád antáriksham[1] pṛithivī́m utá dyā́ṃ yán mâtáram pitáraṃ vâ jihiṃsimá | agnír mâ tásmâd énaso gā́rha-patyaḥ prá muñcatu, dur-itā́ yā́ni cakṛimá karótu mā́m anenásam || 3 || hárî, mánmabhir ā́, cátuççatvâriṃçac ca || 5 ||

B. 1, 6, 8, 1 - 9, 10. — K. 9, 6. — Vs. 3, 51-55. Ç. 2, 6, 1, 38-39.

---

5. mahâpitṛiyajnaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (n°) ABE; s. P. 7, 16. [3] so (°âṃ) ABE, s. P. 9, 21. [4] so (yojâ) ABCDE; s. Whitney zu P. 3, 15 pag. 98. [5] s. P. 4, 15. [6] so (°â) ABE; s. P. 3, 10.

Kâ. 5, 9, 21. 22. — Çâṅkh. 3, 17, 2-4. — Lâṭy. 5, 2, 10. 11. — puroḍâçám — agnishvâttebhya ity ágni-svâttebhyáḥ — pitâmaha — pûrṇavándhura iti pûrṇa-vandhuraḥ — vaçân | anú | yojâ | nu — harî iti — viprâḥ — yojâ | nu — harî iti — pareti | ita — somyâḥ — athá | pitṛîn | suvidatrân iti su-vidatrân | apîti | ita — nu | eti | havâmahe | nârâçaṁsená — antáriksham — duríteti duḥ-itâ.

6. [a] prati-pûrushám éka-kapâlân nír vapaty, ékam áti-riktam | [b] yâvanto[1] gṛihyâḥ smás tébhyaḥ kám akaram | [c] paçûnấṁ çármâ 'si çárma yájamânasya, çárma me yachaí | [d] 'ka evá rudró ná dvitîyâya tastha | [e] âkhús[1] te[2] rudra paçús, táṃ jushasvai | [f] 'shá te rudra bhâgáḥ sahá svásrâ 'mbikayâ, táṃ jushasva | [g] bheshajáṃ gávé 'çvâya púrushâya bheshajám átho asmá-bhyam[3] bheshajáṁ sú-bheshajam || 1 || yáthâ 'sati |[4] su-gám meshấya meshyầ | [h] ávâ 'mba rudrám adimahy, áva deváṃ trỳ-ambakam[5] |[4] yáthâ naḥ çréyasaḥ kárad[6], yáthâ no vásyasaḥ kárad[6], yáthâ naḥ paçu-mátaḥ[7] kárad, yáthâ no vy-avasâyáyât || [i] trỳ-ambakaṃ[5] yajâmahe su-gandhím pushṭi-várdhanam | urvârukám[1] iva bándhanân mṛityór mukshîya mấ 'mṛítât |[4] [k] eshá te rudra bhâgás, táṃ jushasva, ténâ 'vaséna paró Mûja-vató 'tî 'hy | [l] ávatata-dhanvâ pínâka-hastaḥ kṛítti-vâsâḥ || 2 || súbheshajam, ihi, trîṇi ca || 6 ||

B. 1, 6, 10, 1-5. — K. 9, 7. — Vs. 3, 57-61. Ç. 2, 6, 2, 4-17. Kâ. 5, 10, 2-21. — Lâṭy. 5, 3, 5-11. — pratipûrusham iti prati-pûrusham — gṛihyâḥ | smaḥ — çarmá | asi — ekáḥ | eva — tasthe | âkhuḥ — eshaḥ — amvikayâ — gavé | açvâya — atho iti — asáti — meshyái | aveti | amba — adimahi — tryámbakam iti tri-ambakam — urvârukam — bandhánât — eshaḥ.

6. tryambakapuroḍâçâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s t°) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 4, 7. [4] so (|) AB. [5] triyámb° E. [6] so (°ḥ k°) AE; °s k° B; s. P. 8, 24. [7] so (°ḥ) ABE.

7. [a] aindrâ-'gnám dvā́daça-kapâlam vaiçva-devám carúm, índrâya çúnâsī́râya[1] puroḍā́çam[1] dvā́daça-kapâlam, vâyavỳam páyaḥ, sauryám éka-kapâlam, dvâdaça-gaváu sī́ram dákshiṇâ | [b] "gneyám ashṭā́-kapâlam nír vapati, raudrám gâvîdhukám[1] carúm, aindrám dádhi, vâruṇám yava-máyam carúm, vahínî dhenúr dákshiṇâ | [c] yé devā́ḥ puraḥ-sádo 'gní-netrâ, dakshiṇa-sádo yamá-netrâḥ, paçcât-sádaḥ savitṛ́-netrâ, uttara-sádo váruṇa-netrâ, upari-shádo bṛ́has-páti-netrâ raksho-háṇas té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyaḥ || 1 || námas, tébhyaḥ svā́hâ[1] | [d] sám-ûḍhau rákshaḥ, sám-dagdhau rákshaḥ, idám aháu ráksho 'bhí sám dahâmy | [e] agnáye raksho-ghné svā́hâ, yamā́ya savitré váruṇâya bṛ́haspátaye[1] dúvasvate[1] raksho-ghné svā́hâ | [f] prashṭi-vâhī́ rátho dákshiṇâ | [g] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâu rákshaso vadhám juhomi, hatáu rákshó, 'vadhi-shma ráksho | [h] yád váste tád dákshiṇâ || 2 || tébhyaḥ, páñcacatvâriṃçac ca || 7 ||

B. 1, 7, 1, 1-9. — K. 15, 2. — Vs. 9, 35-38. Ç. 5, 2, 4, 4-19. Kâ. 15, 1, 19 - 2, 8. — aindrâgnam ity aindra-agnam — çunâ-sîrâya | puroḍâçám — gâvîdhukám — dakshiṇasada iti dakshiṇa-sadáḥ — uttarasada ity úttara-sadáḥ — uparishada ity úpari-sadáḥ — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hanáḥ — abhi | sam iti | dahâmi — bṛihaspatáye | duvásvate — rakshā́ḥ | avádhishma — vasté.

8. dhâtré puroḍā́çam[1] dvā́daça-kapâlam nír vapaty, ánu-matyai carúṃ, râkā́yai carúṃ, sinîvâlyaí[1] carúm, kuhvaì carúm, mithunaú gā́vau dákshiṇâ | "gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam nír vapaty, aindrâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam, vaishṇavám tri-kapâlám, vâmanó vahī́ dákshiṇâ | 'gnî-

7. çunâsîryâdikarmacatushṭayam. [1] ohne avagraha.
8. devikâdikarmashaṭkam. [1] ohne avagraha.

-shomî́yam ékâdaça-kapâlaṃ nír vapatî, ’ndrâ-somî́yam ékâdaça-kapâlaω, saumyáṃ carúm, babhrúr dákshiṇâ | somâ-paushṇáṃ carúṃ nír vapaty, aindrâ-paushṇáṃ carúm, paushṇáṃ carúω, çyâmó dákshiṇâ | vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapati, híraṇyaṃ dákshiṇâ | vâruṇáṃ yava-máyaṃ carúm, áçvo dákshiṇâ ‖ 1 ‖ vaiçvânaráṃ dvā́daçakapâlaṃ nír, ashṭaú ca ‖ 8 ‖

B. 1, 7, 2, 1-6. — K. 15, 3. — Ç. 5, 2, 5, 1-17. Kâ. 15, 2, 11-18. — puroḍâçám — sinîvâlyai — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — indrâsomîyam itî́ndrâ-somîyám — somâpaushṇam iti somâ-paushṇam — vaiçvânaram.

9. bârhaspatyáṃ[1] carúṃ nír vapati brahmáṇo gṛihé çiti-pṛishṭhó dákshiṇai, ”ndrám ékâdaça-kapâlaω râjanŷasya gṛihá ṛishabhó dákshiṇâ, ”dityáṃ carúm máhishyai gṛihé dhenúr dákshiṇâ, nair-ṛitáṃ carúm pari-vṛiktŷai gṛihé kṛishṇā́nâṃ vrîhíṇā́ṃ nakhá-nirbhinnaṃ kṛishṇā́ kûṭā́ dákshiṇâ, ”gneyám ashṭā́-kapâlaω senâ-nŷo gṛihé híraṇyaṃ dákshiṇâ, vâruṇáṃ dáça-kapâlaω sûtásya gṛihé mahā́-nirashṭo dákshiṇâ, mârutáω saptá-kapâlaṃ grâma-ṇŷo gṛihé pṛíçnir dákshiṇâ, sâvitráṃ dvā́daça-kapâlam ‖ 1 ‖ kshattúr gṛihá upa-dhvastó dákshiṇâ, ”çvináṃ dví-kapâlaω sam-grahîtúr gṛihé sa·vâtŷau dákshiṇâ, paushṇáṃ carúm bhâga-dughásya gṛihé çyâmó dákshiṇâ, raudráṃ gâvîdhukáṃ[1] carúm akshâ-”vâpásya gṛihé çabála úd-vâro dákshiṇé | ’ndrâya su-trā́mṇe puroḍā́çam[1], ékâdaça-kapâlam práti nír vapatî́ ’ndrâyâ ’ωho-múce ’yáṃ no rā́jâ vṛitra-hā́ rā́jâ bhûtvā́ vṛitráṃ vadhyân | maitrâ-bârhaspatyám bhavati çvetā́yai çvetá-vatsâyai dugdhé svayam-mûrté svayam-mathitá ā́jya ā́çvatthe[1] ‖ 2 ‖ pā́tre cátuḥ-sraktau sva-

9. ratninâṃ havîṃshi. [1] ohne avagraha.

yam-avapannā̆yai çā̆khâyai, karṇā̆ω̇ç cā̆ 'karṇâω̇ç ca taṇḍu-lā̆n ví cinuyâd yé karṇā̆ḥ sá páyasi bârhaspatyó[1] yé 'karṇâḥ sá ā̆jye maitráḥ, svayaṃ-kritā̆ védir bhavati sva-yaṃ-dinám barhíḥ svayaṃkṛitá idhmáḥ, saí 'vá çvetā̆ çvetá-vatsâ dákshiṇâ || 3 || sâvitráṃ dvā̆daçakapâlam, ā̆çvatthe, trá-yastriω̇çac ca || 9 ||

B. 1, 7, 3, 1-8. — K. 15, 4. 5. — Ç. 5, 3, 1, 1 - 2, 8. Kâ. 15, 3, 1-46. — bârhaspatyam — grihe | rishabhaḥ — nairritam iti naiḥ-ritam — grâmaṇyà iti grâma-nyàḥ — gâvîdhukam — akshâvâpasyety àksha-âvâpasyà — çabalàḥ | udvāra ity ut-vâraḥ — prati | nir iti | vapati — aω̇homuca ity àω̇haḥ-mucè | ayam — vadhyât — âçvàtthe — catùḥsraktâv iti ca-tùḥ-sraktau — karṇân | ca | akàrṇân | ca — bhavati — sâ | eva.

10. [a] agnáye grihá-pataye puroḍā̆çam[1] ashṭā̆-kapâlaṃ nír vapati krishṇā̆nâṃ vrîhîṇā̆ω̇, sómâya vánaspátaye[1] çyâ-mâkáṃ carúω̇, savitré satyá-prasavâya puroḍā̆çaṃ[1] dvā̆daça-kapâlam âçûnā̆ṃ vrîhîṇā̆ω̇, rudrā̆ya paçu-pátaye gâvîdhu-káṃ[1] carúm, bríhaspátaye[1] vâcás pátaye[2] naivâráṃ[1] carúm, índrâya jyeshṭhā̆ya puroḍā̆çam[1] ékâdaça-kapâlam mahā̆-vrîhîṇâm, mitrā̆ya satyā̆yâ "mbā̆nâṃ carúṃ, váruṇâya dhárma-pataye yava-máyaṃ carúω̇ | [b] savitā̆ tvâ pra-savā̆nâω̇ suvatâm, agnír grihá-patînâω̇, sómo vánaspátînâω̇[1], rudráḥ paçûnā̆m || 1 || bríhaspátir[1] vâcā̆m, índro jyeshṭhā̆nâm, mitráḥ satyā̆nâṃ, váruṇo dhárma-patînâṃ | [c] yé devā̆ deva-súva sthá tá imám âmushyâyaṇám anamitrā̆ya suva-dhvam, mahaté kshatrā̆ya, mahatá ā̆dhi-patyâya, mahaté jā̆na-râjyâyai | [d] 'shá vo bharatâ rā̆jâ sómo 'smā̆kam brâhmaṇā̆ṇâω̇ rā̆jâ | [e] práti tyán nā̆ma râjyám adhâyi svā̆ṃ tanúvaṃ váruṇo açiçrec[3], chúcer mitrásya vrátyâ abhûmā̆

10. devasuvâṃ havîṅshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17.

'manmahi mahatá ṛitásya nā́ma | [f] sárve vrā́tâ váruṇasyâ 'bhûvan ví mitrá évair árâtim atârîd, ásûshudanta yajníyâ ṛiténa vỳ u tritó jarimā́ṇaṃ na ânaḍ || [g] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krântám asi, víshṇor ví-krântam asi || 2 || paçûnā́ṃ, vrā́tâḥ, pā́ñcaviṃçatiç ca || 10 ||

3, 4, 11, 1-6. — B. 1, 7, 4, 1-4. — K. 15, 5. — Vs. 9, 39. 40. Ç. 5, 3, 3, 3-12. Kâ. 15, 4, 6-17. — puroḍâçàm — vanaspatàye — gâvîdhukam — bṛihaspatàye | vâcaḥ | patàye — âmbâ-nā̂m — vanaspatī́nâm — devasuva iti deva-suvàḥ — mahate — eshaḥ — bharatâḥ — tyat — vratyā̂ḥ | abhûma | amàn-mahi | mahataḥ — vrâtā̂ḥ — mitraḥ — yajniyā̂ḥ — vîti | u.

11. [a] arthé-'ta sthâ, 'pā́m pátir asi, vṛíshâ 'sy ûrmír, vṛisha-senò 'si, vraja-kshíta stha, marútâm ója stha, sū́rya-varcasa stha, sū́rya-tvacasa stha, mā́ndâ stha, vā́çâ stha, çákvarî stha, viçva-bhṛíta stha, jana-bhṛíta sthâ, 'gnés te-jasyâ sthâ, 'pā́m óshadhînâṃ[1] rása sthâ | [b] 'pó devī́r mádhu-matîr agṛibhṇann ū́rjasvatî[1] râja-sū́yâya cítânâḥ | yā́bhir mitrā́-váruṇâv abhy-áshiñcan[2] yā́bhir índram ánayann áty árâtîḥ || [c] râshtra-dā́ stha râshṭrám datta svā́hâ[1], râshṭra-dā́ stha râshṭrám amúshmai datta || 1 || áty, ékâdaça ca || 11 ||

B. 1, 7, 5, 1-5. — K. 15, 6. — Vs. 10, 1-4. Ç. 5, 3, 4, 1-20. Kâ. 15, 4, 21-44. — artheta ity àrtha-itàḥ — vṛishā́ | asi — ojàḥ — mândā́ḥ — vâçā́ḥ — çakvàrîḥ — tejasyā́ḥ — ra-sàḥ | stha | apaḥ — ûrjàsvatîḥ — abhyashiñcann ity àbhi-asiñcan — râshṭradâ iti râshṭra-dâḥ.

12. [a] dévîr âpaḥ sám mádhu-matîr mádhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam máhi várcaḥ kshatríyâya vanvânā́ | [b] ánâ-dhṛish-ṭâḥ sîdató 'rjasvatîr[1] máhi várcaḥ kshatríyâya dadhátîr | [c] áni-bhṛishṭam asi vâcó bándhus tapo-jā́ḥ, sómasya dâtrám

11. abhishekajalamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 3.
12. abhishekajalasaṃskâramantrâḥ. [1] ohne avagraha.

asi | [d] çukrā́ vaḥ çukréṇó 't punâmi, candrā́ç candréṇâ, 'mṛítâ amṛítena, svā́hâ[1], râja-sū́yâya cítânâḥ | [e] sadha-mā́do dyumnínîr ū́rja etā́ áni-bhṛishṭâ apasyúvo' vásânaḥ | pastŷâsu cakre váruṇaḥ sadhá-stham apā́ç çíçuḥ || 1 || mâtṛí-tamâsv antáḥ || [f] kshatrásyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asy | [g] ā́vinno[1] agnír[2] gṛihá-patir, ā́vinna índro vṛiddhá-çravâ, ā́vinnaḥ pûshā́ viçvá-vedâ, ā́vinnau mitrā́-váruṇâv ṛitâ-vṛídhâv, ā́vinne[3] dyā́vâ-pṛithivī́[3] dhṛitá-vrate[3], ā́vinnâ devy áditir viçva-rûpy, ā́vinno 'yám asā́v âmushyâyaṇò 'syā́ṃ viçŷ asmín râshṭré mahaté kshatrā́ya mahatá ā́dhi-patyâya mahaté jā́na-râjyâyai | [h] 'shá vo bharatâ rā́jâ, sómo 'smā́kam brâhmaṇā́nâṃ rā́jé | [i] 'ndrasya || 2 || vájro 'si vā́rtra-ghnas, tváyâ 'yáṃ vṛitráṃ vadhyâc | [k] chatru-bā́dhanâ stha | [l] pâtá mâ pratyáñcam[1], pâtá mâ tiryáñcam[1], anváñcam[1] mâ pâta, dig-bhyó mâ pâta, víçvâbhyo mâ nâṣhṭrā́bhyaḥ pâta | [m] híraṇya-varṇâv ushásâṃ vi-roké 'ya-sthûṇâv úd-itau sū́ryasyā́ " rohataṃ varuṇa mitra gártaṃ tátaç cakshâthâm áditiṃ dítiṃ ca || 3 || çíçur, índrasyaí, 'kacatvâriṃçac ca || 12 ||

B. 1, 7, 6, 1-8. — K. 15, 6. 7. — Vs. 10, 4. 6-9. 16. 18. Ç. 5, 3, 4, 27. 5, 16-37. 4, 1, 15. Kâ. 15, 4, 46 - 5, 21. 28. 33. — vanvâṇâḥ — çukrâḥ — âvinnaḥ[4] — âvinnau[5] — ṛitâvṛidhâv ity ṛita-vṛidhau | âvinne[6] iti — dhṛitavráte iti dhṛita-vrate | âvinnâ | devî | aditiḥ | viçvarûpîti viçva-rûpî | âvinnaḥ | ayam | asau | âmushyâyaṇaḥ | asyâm | viçi | asmin — eshaḥ — tvayâ | ayam — çatrubâdhânâ iti çatru-bâdhânâḥ — pratyañcam — tiryañcam | anvañcam — viroka iti vi-roke | ayásthûṇâv ity ayaḥ-sthûṇau | uditâv ity ut-itau | sûryasya | eti.

13. [a] sam-ídham ā́ tishṭha, gâyatrī́ tvâ chándasâm

---

12. [1] [2] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 13. 15. [3] s. P. 4, 11-13. [4] âviṃnaḥ D, alle drei Male. [5] âviṃnau D. [6] âviṃne D.

avatu tri-vṛít stómo ratham-taráṁ sā̆mâ 'gnír devátâ[1] bráhma dráviṇam | [b] ugrā̆m ā̆ tishṭha, trishṭúp[1] tvâ chándasâm avatu pañca-daçá stómo bṛihát sā̆mé 'ndro devátâ kshatrám̐ dráviṇam̐ | [c] vi-rā̆jam ā̆ tishṭha, jágatî tvâ chándasâm avatu sapta-daçá stómo vairûpáṁ[1] sā̆ma marúto devátâ víḍ dráviṇam | [d] údîcîm[1] ā̆ tishṭhâ, 'nushṭúp tvâ || 1 || chándasâm avatv eka-viṁçá stómo vairâjáṁ[1] sā̆ma mitrā̆-váruṇau devátâ bálam̐ dráviṇam | [e] ûrdhvā̆m ā̆ tishṭha, paṅktís tvâ chándasâm avatu tri-ṇava-trayastriṁçaú stómau çâkvara-raivaté[2] sā̆manî[2] bṛíhaspátir[1] devátâ várco dráviṇam | [f] îdṛíñ[1] câ 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛíñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [g] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâṁç[1] ca satyáç ca 'rta-pā̆ç ca || 2 || áty-aṁhâḥ | [h] agnáye svā̆hâ[1] sómâya svā̆hâ savitré svā̆hâ sárasvatyai[1] svā̆hâ pûshṇé svā̆hâ bṛíhaspátaye[1] svā̆hé 'ndrâya svā̆hâ ghóshâya svā̆hâ çlókâya svā̆hā̆ 'ṁçâya svā̆hâ bhágâya svā̆hâ kshétrasya pátaye svā̆hâ | [i] pṛithivyaí svā̆hâ 'ntárikshâya[1] svā̆hâ divé svā̆hâ sū̆ryâya svā̆hâ candrámase[1] svā̆hâ nákshatrebhyaḥ svā̆hâ 'd-bhyáḥ svā̆haú 'shadhî-bhyaḥ[3] svā̆hâ vánaspáti-bhyaḥ svā̆hâ carâcarébhyaḥ[1] svā̆hâ pari-plavébhyaḥ svā̆hâ sarîsṛipébhyaḥ[1] svā̆hâ || 3 || anushṭúp tva, 'rtapā̆ç ca, sarîsṛipébhyaḥ svā̆hâ || 13 ||

B. 1, 7, 7, 1-5. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10-14. 17, 81. 80. 10, 5 22, 29. Ç. 5, 4, 1, 3-7. 3, 5, 4-9. Kâ. 15, 5, 23. 3. — trishṭup — pañcadaça iti pañca-daçaḥ — saptadaça iti sapta-daçaḥ — vairûpam — anushṭub ity ànu-stup — ekaviṁça ity èka-viṁçaḥ — vairâjam — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmànî iti | bṛihaspatiḥ — îdṛiñ — anyâdṛiñ — etâdṛiñ — pratidṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân | ca | ṛitapâ ity

---

13. digvyâsthâpanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 11. 12. [3] s. P. 3, 7.

ṛita-pâḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — carâcare-bhyàḥ — sarîsṛipebhyàḥ.

14. [a] sómasya tvíshir asi, táve 'va me tvíshir bhûyâd | [b] amṛítam asi, mṛityór mâ pâhi | [c] didyón mâ pâhy | [d] áve-'shṭâ dandaçū́kâ | [e] nír-astaṃ námuceḥ çíraḥ | [f] sómo rā́jâ váruṇo devā́ dharma-súvaç ca yé | té te vā́caɯ suvantâṃ, té te prâ-'ṇáɯ suvantâṃ, té te cákshuḥ suvantâṃ, té te çrótraɯ suvantâɯ | [g] sómasya tvâ dyumnénâ 'bhí shiñcâmy agnéḥ || 1 || téjasâ sū́ryasya várcasé 'ndrasye 'ndriyéṇa mitrā́-váruṇayor vîrýeṇa marútâm ójasâ | [h] kshatrā́ṇâṃ kshatrá-patir asy | [i] áti divás pâhi[2] | [k] sam-ā́vavṛitrann[3] adharā́g[4] údîcîr[4] áhim budhníyam ánu saṃ-cárantîs, tā́ḥ párvatasya vṛishabhásya pṛishṭhé nā́vaç caranti sva-síca iyânā́ḥ || [l] rúdra yát te kráyî[5] páraṃ nā́ma tásmai hutám asi, yamé-'shṭam asi || [m] prájâ-pate ná tvád etā́ny anyó víçvâ jâtā́ni pári tā́ babhûva | yát-kâmâs te juhumás tán no astu[6] vayáɯ syâma pátayo rayîṇā́m || 2 || agnés, taí, 'kâdaça ca || 14 ||

B. 1, 7, 8, 1-7. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10. 14-20. Ç. 5, 4, 1, 1 - 2, 10. Kâ. 15, 5, 22 - 6, 12. — tavà | iva — didyot — avèshṭâ ity avà-ishṭâḥ | dandaçûkâḥ — devâḥ — prâṇam iti pra-anam — abhîti | siñcâmi — atîti | divaḥ | pâhi | samâvàvṛitrann iti sam-âvàvṛitran | adharâk — anv iti | samcaràntîr iti sam-caràntîḥ — svasica iti sva-sicàḥ — krayi — yameshṭam iti yama-ishṭam — tat | naḥ | astu.

15. [a] índrasya vájro 'si vā́rtra-ghnas, tváyâ 'yáṃ vṛitráṃ vadhyân | [b] mitrā́-váruṇayos tvâ pra-çâstróḥ pra-çíshâ yunajmi yajñásya yógena | [c] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ

---

14. abhishekaḥ. [1] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4. [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 24. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] so (°î) AB; krayī E, s. P. 3, 13. [6] so (°o a°) ABD, s. P. 11, 17.

15. rathena vijayaḥ.

krântám asi, víshṇor ví-krântam asi | [d] marútâm pra-savé jesham | [e] âptám mánaḥ | [f] sám ahám indriyéṇa vîr̂yeṇa | [g] paçûnấm manyúr asi, táve 'va me manyúr bhûyân | [h] námo mâtré pṛithivyaí, mấ 'hám mâtáram pṛithivî́ꞷ hiꞷsisham, mấ || 1 || mấm mâtấ pṛithivî́ hiꞷsîd | [i] íyad asy, ấyur asy ấyur me dhehy, ū́rg asy ū́rjam me dhehi, yúñn asi, várco 'si várco máyi dhehy | [k] agnáye gṛihá-pataye svấhâ[1], sómâya vánaspátaye[1] svấhé, 'ndrasya bálâya svấhâ, marútâm ójase svấhâ | [l] haꞷsáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát | nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jấ go-jấ ṛita-jấ adri-jấ ṛitám bṛihát || 2 ||
hiꞷsisham má, 'rtajấs, tríṇi ca || 15 ||

B. 1, 7, 9, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 19. 21-25. Ç. 5, 4, 2, 6. 3, 4-26. Kâ. 15, 6, 9-33. — tvayấ | ayam — tavà | iva — mâ | aham — vanaspatàye — çucishad iti çuci-sat — vedishad iti vedi-sat — nṛishad iti nṛi-sat — abjâ ity àp-jâḥ.

16. [a] mitrò 'si, váruṇo 'si | [b] sám ahám víçvair devaíḥ | [c] kshatrásya nấbhir asi, kshatrásya yónir asi | [d] syonấm ấ sîda, su-shádâm ấ sîda | [e] mấ tvâ hiꞷsîn, mấ mâ hiꞷsîn | [f] ní shasâda[1] dhṛitá-vrato váruṇaḥ pastŷâsv ấ, sấm-râjyâya[2] su-krátur | [g] bráhmấꞷn[3] tváꞷ râjan brahmấ 'si savitấ 'si satyá-savo, bráhmấꞷn[3] tváꞷ râjan brahmấ 'sî́ 'ndro 'si satyaú-'jâḥ || 1 || bráhmấꞷn[3] tváꞷ râjan brahmấ 'si mitrò 'si su-çévo, bráhmấꞷn[3] tváꞷ râjan brahmấ 'si váruṇo 'si satyá-dharmé | [h] 'ndrasya vájro 'si vấrtra-ghnas, téna me radhya | [i] díço 'bhŷ ayáꞷ rấjâ 'bhût | [k] sú-çlokấꞷm[4] sú-mañgalấꞷm[4] sátya-râjấꞷn[5] | [l] apấm náptre

---

15. [1] ohne avagraha.

16. sarvaiḥ sevyatvam. [1] so (sh°) AB; s. P. 6, 4. [2] s. P. 5, 29. 13, 4. [3] °ấm (ohne die 3) E. [4] s. P. 1, 58. 2, 52. 15, 8. [5] °ấn (ohne die 3) E. [6] ohne avagraha.

svāho[6], 'rjó náptre svā́hâ, 'gnáye gṛihá-pataye svā́hâ || 2 ||
satyaújâç, catvâriṃçác ca || 16 ||

B. 1, 7, 10, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 26-28. Ç. 5, 4, 4, 4-19. Kâ. 15, 7, 1-12. — sushadâm iti su-sadā́m — hiṃsît — nîti | sasâda — brahmâsn | tvam — satyaujâ iti satya-ojâḥ — brahmâ | asi — satyadharmeti satya-dharmâ — diçàḥ | abhîti | ayam — suçlokâsm iti su-çlokâsm | sumàṅgalâsm iti su-maṅgalâsm | satyàrâjâsn iti satyà-râjâsn — svâhā | ûrjaḥ.

17. âgneyám ashṭā́-kapâlam nír vapati híraṇyam dákshiṇâ, sârasvatám[1] carúm vatsatarī́[1] dákshiṇâ, sâvitrám dvā́daça-kapâlam upa-dhvastó dákshiṇâ, paushṇám carúṃ çyâmó dákshiṇâ, bârhaspatyám[1] carúṃ çiti-pṛishṭhó dákshiṇai, ''ndrám ékâdaça-kapâlam ṛishabhó dákshiṇâ, vâruṇám dáça-kapâlam mahā́-nirashṭo dákshiṇâ, saumyám carúm babhrúr dákshiṇâ, tvâshṭrám ashṭā́-kapâlaṃ çuṇṭhó dákshiṇâ, vaishṇavám tri-kapâlám vâmanó dákshiṇâ || 1 || âgneyáṃ híraṇyaṃ sârasvatám, dvícatvâriṃçat || 17 ||

B. 1, 8, 1, 1-2. — K. 15, 9. — Ç. 5, 4, 5, 3-16. Kâ. 15, 8, 1-4. — vatsatarî — aindram.

18. sadyó[1] dîkshayanti, sadyáḥ sómam krîṇanti | puṇḍarisrajā́m[1] prá yachati | daçá-bhir vatsataraíḥ[1] sómam krîṇâti | daça-péyo bhavati | çatám brâhmaṇā́ḥ pibanti | sapta-daçáṃ stotrám bhavati | prâkâçā́v[1] adhvaryáve dadâti, srájam ud-gâtré, rukmáṃ hótré, 'çvam prastotṛipratihartṛí-bhyâm, dvā́daça[1] pashṭhauhī́r[1] brahmáṇe, vaçā́m maitrâ-varuṇā́ya, 'rshabhám[2] brâhmaṇâchaṃsine[1], vā́sasî[3] neshṭâ-potṛí-bhyâṃ, sthū́ri yavâ-''citám achâvâkā́yâ[1], 'naḍvā́ham[1]

---

17. samaṛipâm havîṅshi. [1] ohne avagraha.
18. daçapeyaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṇā́ya ṛ́ṣha° E.
[3] s. P. 4, 17.

agnī́-'dhe | bhârgavó hótâ bhavati | çrâyantī́yam brahma-sâmám bhavati, vâra-vantī́yam agnishṭoma-sâmáṃ | sâras-vatī́r[1] apó grihṇâti || 1 || vâravantī́yam, catvā́ri ca || 18 ||

B. 1, 8, 2, 1-5. — Ç. 5, 4, 5, 22. Kâ. 15, 8, 22-27. — Pañc. 18, 9, 2-20. — puṇḍarisrajâm — vatsataraiḥ — prâkâçau — dvâdaça | pashṭhauhîḥ — rishabham | brâhmaṇâchaṃsinè | vâsasî iti — yavâçitam iti yava-âçitam | achâvâkâyà | anad-vâhàm | agnîdha ity ágni-idhè — sârasvatîḥ.

19. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati híraṇyaṃ dákshiṇai, "ndrám ékâdaça-kapâlam rishabhó dákshiṇâ, vaiçva-devám carúm piçáṃgî[1] pashṭhauhī́[1] dákshiṇâ, maitrâ-varuṇī́m âmíkshâṃ[1] vaçā́ dákshiṇâ, bârhaspatyáṃ[1] carúṃ çiti-prishṭhó dákshiṇâ | "dityā́m malhā́ṃ garbhí-ṇîm ā́ labhate, mârutī́m príçnim pashṭhauhī́m[1] | açví-bhyâm pûshṇé puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapati sáras-vate[1] satya-vā́ce carúṃ savitré satyá-prasavâya puroḍā́çaṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ, tisri-dhanváṃ çushka-dritír dákshiṇâ || 1 || âgneyáṃ híraṇyam aindrám vaiçvadevám piçáṃgî, saptácatvâriṃçat || 19 ||

B. 1, 8, 8, 1-4. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 1, 1-12. Kâ. 15, 9, 1-9. — piçaṃgī́ | pashṭhauhî — âmikshā́m — bârhaspatyam — âdityâm | malhâm — sarásvate.

20. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, saumyáṃ ca-rúṃ, sâvitráṃ dvā́daça-kapâlam, bârhaspatyáṃ[1] carúṃ, tvâ-shṭrám ashṭā́-kapâlaṃ, vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ, dá-kshiṇo rathavâhana-vâhó dákshiṇâ | sârasvatáṃ[1] carúṃ nír vapati, paushṇáṃ carúm, maitráṃ carúṃ, vâruṇáṃ carúṃ, kshaitra-patyáṃ carúm, âdityáṃ carúm, út-taro rathavâ-

---

19. diçâm aveshṭayaḥ paçudvayaṃ sâtyadûtânâṃ havîṅshí ca. [1] ohne avagraha.

20. prayujâṃ havîṅshi. [1] ohne avagraha.

hana-vâhó dákshiṇâ ‖ 1 ‖ âgneyáu saumyám bârhaspatyám, cátus-triṃçat ‖ 20 ‖

B. 1, 8, 4, 1-3. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 2, 6. 7. Kâ. 15, 9, 10-16. — vaiçvânaram.

21. [a] svâdvī́ṃ tvâ svâdúnâ tîvrā́ṃ tîvréṇâ 'mṛítâm amṛítena sṛijā́mi sáṃ sómena, sómo 'sy, açví-bhyâm pacyasva sárasvatyai[1] pacyasvé 'ndrâya su-trā́mṇe pacyasva | [b] punā́tu te pari-srútaṃ sómaṃ sū́ryasya duhitā́ | vā́reṇa çáçvatâ tánâ ‖ [c] vâyúḥ pûtáḥ pavítreṇa pratyáñk[1] sómo[2] áti-drutaḥ[3] | índrasya yujyáḥ sákhâ ‖ [d] kuvíd[1] aṅgá yáva-manto yávaṃ cid yáthâ dā́nty anu-pûrváṃ vi-yū́ya[4] | ihé-'hai 'shâṃ kṛiṇuta bhójanâni yé barhísho námo-vṛiktiṃ ná jagmúḥ ‖ [e] âçvináṃ dhûmrám ā́ labhate, sârasvatám[1] meshám, aindrám ṛishabhám | [f] aindrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapati sâvitráṃ dvā́daça-kapâlaṃ, vâruṇáṃ dáça-kapâlaṃ | [g] sóma-pratîkâḥ pitaras tṛipṇuta | [h] váḍabâ[5] dákshiṇâ ‖ 1 ‖ bhója-nâni, shádviṃçatiç ca ‖ 21 ‖

B. 1, 8, 5, 1-10, 8. — K. 12, 9. 37, 18. — Vs. 10, 31. 32. 19, 1-6. Ç. 5, 5, 4, 1-35. 12, 7, 3, 5-13. Kâ. 15, 10, 1-20. 19, 1, 22-2, 18. — pratyañ | somâḥ — kuvit — dânti — ihehetîha-iha | eshâm.

22. [a] ágnâ-vishṇû máhi tád vâm mahi-tváṃ vîtáṃ ghṛitásya gúhyâni nā́ma | dáme-dame saptá rátnâ dádhânâ práti vâṃ jihvā́ ghṛitám ā́ caraṇyet ‖ [b] ágnâ-vishṇû máhi[2] dhā́ma priyáṃ vâṃ vîthó ghṛitásya gúhyâ jushâṇā́ | dáme-dame su-shṭutī́r vâvṛidhânā́ práti vâṃ jihvā́ ghṛitám úc caraṇyet ‖ [c] prá ṇo[1] devī́ sárasvatî[3] vā́jebhir vâjínî-vatî |

---

21. sautrâmaṇyâ mantrâḥ paçavo havîṅshi ca. [1] ohne avagraha. [2] -so (°ṃk s°) E, s. P. 5, 32; °ñs° A; °ñ (mit virâma) s° B. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [4] viyū́ya E. [5] °ḍavâ E.

22. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [2] máyi E. [3] ohne avagraha.

dhînā́m avitrỳ avatu || [d] ā́ no divó bṛihatáḥ || 1 || párvatâd ā́ sárasvatî [3] yajatā́ gantu yajnám | hávaṃ devī́ jujushâṇā́ ghṛitā́cî [3] çagmā́ṃ no vā́cam uçatī́ çṛiṇotu || [e] bṛíhaspate [3] jushásva no havyā́ni viçva-devya | rā́sva rátnâni dâçúshe || [f] evā́ pitré viçvá-devâya vṛíshṇe yajnaír vidhema námasâ havír-bhiḥ | bṛíhaspate su-prajā́ vîrá-vanto vayáω syâma pátayo rayîṇā́m || [g] bṛíhaspate áti [4] yád aryó árhâd [5] dyu-mád vi-bhā́ti krátu-maj jáneshu | yád dîdáyac chávasâ || 2 || ṛita-prajâta tád asmā́su drávinaṃ dhehi citrám || [h] ā́ no mitrâ-varuṇâ ghṛitaír gávyûtim [3] ukshatam | mádhvâ rá-jâωsi su-kratû [6] || [i] prá bâhávâ sisṛitaṃ jîváse na ā́ no gáv-yûtim ukshataṃ ghṛiténa | ā́ no jáne çrā́vayataṃ yuvânâ çrutám me mitrâ-varuṇâ háve 'mā́ || [k] agníṃ vaḥ [7] pûrvyáṃ girā́ devám îḍe vásûnâm | saparyántaḥ [3] puru-priyám mi-trā́ṃ ná kshetra-sā́dhasam || [l] makshū́ [8] devá-vato ráthaḥ || 3 || çū́ro vâ pṛit-sú kā́su cit | devā́nâṃ yá ín máno yájamâna íyakshaty [9] abhī́ 'd áyajvano bhuvat || [m] ná yajamâna rishyasi ná sunvâna ná deva-yo | ásad átra su-vī́ryam utá tyád âçv-áçviyam | nákish [3] ṭáṃ [10] kármaṇâ naçan ná prá yoshan ná yoshati || [n] úpa ksharanti síndhavo mayo-bhúva î̄jânáṃ ca yakshyámâṇaṃ ca dhenávaḥ | pṛiṇántaṃ ca pápuriṃ ca || 4 || çravasyávo [3] ghṛitásya dhā́râ úpa yanti viçvátaḥ [3] || [o] sómâ-rudrâ ví vṛihataṃ víshûcîm [3] ámîvâ yā́ no gáyam â-vivéça | âré bâdhethâṃ nír-ṛitim parâcaíḥ [3] kṛitáṃ cid énaḥ prá mu-muktam asmát || [p] sómâ-rudrâ yúvam etā́ny asmé víçvâ ta-nū́shu bheshajā́ni dhattam | áva syatam muñcátaṃ yán no ásti [5] tanū́shu baddháṃ kṛitám éno asmát [5] || [q] sómâ-pûshaṇâ

22. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] °to E. [7] vaha C sec. m., hava prima m., s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [8] so (°û) ABE; s. P. 3, 14. [9] °nay íya° E. [10] so (°sh ṭ°) ABE, s. P. 6, 5.

jánanâ rayîṇā́m jánanâ divó jánanâ pṛithivyā́ḥ | jâtaú víç-vasya bhúvanasya gopaú[s] devā́ akṛiṇvann amṛ́tasya nā́bhim || [r] imaú devaú jā́yamânau jushante 'maú tamā́ꣳsi gûhatâm ájushṭâ | âbhyā́m índraḥ pakvám âmā́sv antáḥ somâpûshá-bhyâṃ janad usríyâsu || 5 || bṛihatáḥ, çávasâ, ráthaḥ, pápuriṃ ca, divó jánanâ, páñcaviꣳçatiç ca || 22 ||

(2, 2, 9, 1 - 10, 5). — [a 11. b] Ath. 7, 29, 1. 2. Çâñkh. 2, 4, 4. 3; [c] Ṛ. 6, 61, 4; [d] 5, 43, 11; [e] 3, 62, 4; [f] 4, 50, 6; [g] 2, 23, 15; [h] 3, 62, 16; [i] 7, 62, 5; [k. l. m] 8, 31, 14-18; [n] 1, 125, 4; [o 12. p] 6, 74, 2. 3; [q. r] 2, 40, 1. 2. — vîtam — vîthaḥ — guhyā́ | jushâṇâ — sushṭutîr iti su-ṣtutîḥ — preti | naḥ — avitrî — ghṛitâcī́ — bṛihàspate — dâçushè | evâ [13] — suprajâ iti su-prajâḥ — gavyûtim — havā́ | imâ — saparyantàḥ — makshu — yaḥ | it — ya-jàmânaḥ — abhîti | it — âçvaçvìyam ity ā́çu-açvìyam | nakìḥ | tam — naçat | na — çravasyavàḥ — somā́rudreti somā́-rudrâ — amī́vâ | yâ — nirṛitim iti niḥ-ṛitim — asme iti — somā́pûshaṇeti somā́-pûshaṇâ — jùshanta | imau — âmâsù | antaḥ.

ánumatyâ, âgneyám, aindrâgnám, agnáye, sómâya, pratipûrushám, ain-drâgnáṃ, dhâtré, bârhaspatyám, agnáye gṛihápataye [14], 'rthéto, dévîḥ, samídhaꣳ, sómasyé, 'ndrasya, mitrá, âgneyáꣳ, sadyá, âgneyáꣳ híraṇ-yam [14], âgneyáꣳ, svâdvī́ṃ tvā́, 'gnâvishṇû, dvā́viꣳçatiḥ || 22 ||

ánumatyai (1, 1), yáthā́ 'sati (6, 2), dévîr âpo (12, 1), mitrò 'si (16, 1), çū́ro vâ (22, 4), dvícatvâriꣳçat || 42 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe ashṭamaḥ prapâṭhakaḥ ||

iti prathamaṃ kâṇḍam* || 1 ||

---

22. [11] zum zweiten Hemistich s. I, 4, 45, 1. Vs. 8, 24. [12] pâda 4 abweichend. [13] s. Whitney zu P. 3, 15. [14] fehlt E.

* die Bezeichnung der Bücher der Ts. durch ashṭaka im schol. zur Âtreyânukramaṇî Ind. Stud. 3, 381 §. 14. 16. ist irrig, da es deren nur sieben sind; die Bezeichnung durch kâṇḍam entlehne ich demselben schol. ibid. §. 15. 16. sowie Sâyaṇa-Mâdhava's Comm. zu Ts. Der Text der Âtrey. versteht freilich unter kâṇḍa kleinere Abschnitte, s. ibid. §. 1. §. 16.

13. kâmyâḥ paçavaḥ (2, 1, 1-10).

1. vâyavỳaॖ çvetám ā́ labheta bhū́ti-kâmo; vâyúr vaí kshépishṭhâ devátâ[1], vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhū́tim gamayati, bhávaty evā́ | 'ti-kshiprâ deváté 'ty âhuḥ saí 'nam îçvarā́ pra-dáha íty, etám evá sántam vâyáve ni-yútvata ā́ labheta, ni-yúd vā́ asya dhṛ́tir, dhṛitá evá bhū́tim úpai 'ty ápra-dâhâya, bhávaty evá || 1 || vâyáve ni-yútvata ā́ labheta grā́ma-kâmo; vâyúr vā́ imā́ḥ pra-jā́ nasy-otā́ neníyate, vâyúm evá ni-yútvantaॖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai pra-jā́ nasy-otā́ ní yachati, grâmỳ evá bhavati; ni-yútvate bhavati, dhruvā́ evā́ 'smâ ánapagâḥ karoti | vâyáve ni-yútvata ā́ labheta prajā́-kâmaḥ; prâ-'ṇó vaí vâyúr apâ-'nó ni-yút, prâṇâ-'pânaú khálu vā́ etásya pra-jā́yâḥ || 2 || ápa krâmato yó 'lam pra-jā́yai sán pra-jā́m ná vindáte, vâyúm evá ni-yútvantaॖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai prâṇâ-'pânā́bhyâm pra-jā́m prá janayati, vindáte pra-jā́m | vâyáve ni-yútvata ā́ labheta jyóg-âmayâvî; prâ-'ṇó vaí vâyúr apâ-'nó ni-yút, prâṇâ-'pânaú khálu vā́ etásmâd ápa krâmato yásya jyóg âmáyati, vâyúm evá ni-yútvantaॖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa || 3 || dhâvati, sá evā́ 'smin prâṇâ-'pânaú dadhâty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | prajā́-patir vā́ idám éka âsît, sò 'kâ-

---

1, 1. bhûtikâmâdînâṃ çvetâdyâḥ paçavaḥ. [1] ohne avagraha.

mayata: pra-jā́ḥ paçū́nt sṛijeyé 'ti, sá âtmáno vapā́m úd akkhidat[2], tā́m agnaú prā́ 'gṛihṇât, táto 'jás tûparáḥ sám abhavat, táꝏ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata, táto vaí sá pra-jā́ḥ paçū́n asṛijata; yáḥ prajā́-kâmaḥ || 4 || paçú-kâmaḥ syā́t sá etám prâjâ-patyám ajáṃ tûparám ā́ labheta, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai pra-jā́m paçū́n prá janayati; yác chmaçruṇás tát púrushâṇâꝏ rûpáṃ, yát tûparás tád áçvânâm, yád anyáto-dan tád gávâm, yád ávyâ iva çaphā́s tád ávînâṃ, yád ajás tád ajā́nâm, etā́vanto[1] vaí grâmyā́ḥ paçávas, tā́n || 5 || rûpéṇai 'vā́ 'va runddhe[3] | somâ-paushṇáṃ traitám ā́ labheta paçú-kâmo; dvaú vā́ ajā́yai stánau, nā́nai 'vá dvā́v abhí jā́yete[4] ū́rjam púshṭiṃ tṛitī́yaḥ, somâ-pûshá-ṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai paçū́n prá janayataḥ, sómo vaí reto-dhā́ḥ pûshā́ paçûnā́m pra-janayitā́, sóma evā́ 'smai réto dádhâti pûshā́ paçū́n prá janayaty | aúdumbaro[1] yū́po bhavaty, ū́rg vā́ udumbára[1] ū́rk paçáva ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam paçū́n áva runddhe[3] || 6 || ápradâhâya bhávaty evá, prajā́yâ, âmáyati vâyúm evá niyútvantaꝏ svéna bhâgadhéyenó 'pa, prajā́kâmas, tā́n, yū́pas, tráyodaça ca || 1 ||

K. 12,13. 13,1. — sah | eva — atikshiprety ati-kshiprâ — sâ | enam — pradaha iti prà-dahàḥ — nasyotâ iti nasi-otâḥ — gaḥ | alàm — itâsur itita-asuḥ — devatā́yai | eti | alabhata — avyā́ḥ | iva — etâvàntaḥ — abhîti | jâyète iti.

2. prajā́-patiḥ prajā́ asṛijata, tā́ asmât sṛishṭā́ḥ pá-râcîr[1] âyan, tā́ váruṇam agachan, tā́ ánv ait, tā́ḥ púnar ayâcata, tā́ asmai ná púnar adadât; sò 'bravîd: váraṃ vṛi-ṇîshvā́ 'tha me púnar dehī́ 'ti, tā́sâṃ váram ā́ 'labhata,

1. [2] akhkh° C.D., als pâṭha in B; s. Whitney zu P. 14, 8. [3] rumdhe ABCD. [4] s. P. 4, 40; — betont, aber nicht mit abhi komponirt!

2. varuṇagṛihîtâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha.

sá krishṇá éka-çitipâd abhavad | yó váruṇa-gṛihîtaḥ syā́t sá etáṃ vâruṇáṃ krishṇám éka-çitipâdam ā́ labheta, vá-ruṇam || 1 || evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati; krishṇá éka-çitipâd bha-vati, vâruṇó hỳ eshá devátayâ[1], sám-riddhyai[2] | súvar--bhânur âsuráḥ sū́ryaṃ támasâ 'vidhyat, tásmai devā́ḥ prā́-yaçcittim[1] aichan, tásya yát prathamáṃ támo 'pā́-'ghnant sā́ krishṇā́ 'vir abhavad, yád dvitī́yaꞷ sā́ phálgunî[3], yát tritī́yaꞷ sā́ balakshī́, yád adhy-asthā́d apā́-'krintant sā́ 'vir vaçā́ || 2 || sám abhavat; té devā́ abruvan: deva-paçúr vā́ ayáꞷ sám abhût kásmâ imám ā́ lapsyâmaha íty, átha vaí tárhy álpâ prithivy ā́sîd ájâtâ óshadhayas[1], tā́m áviṃ vaçā́m âdityébhyaḥ kā́mâyā́ " 'labhanta, táto vā́ ápra-thata prithivy ájâyantaú 'shadhayo | yáḥ[4] kâmáyeta: prátheya paçú-bhiḥ prá pra-jáyâ jâyeyé 'ti sá etā́m áviṃ vaçā́m âdityébhyaḥ kā́mâya || 3 || ā́ labhetâ; "dityā́n evá kā́maꞷ svéna bhaga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam pratháyanti paçú-bhiḥ prá pra-jáyâ jana-yanty | asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́-yaçcittim[1] aichan, tásmâ etā́ malhā́ ā́ 'labhantâ "gneyī́ṃ krishṇa-grîvī́ꞷ saꞷ-hitā́m aindrī́ꞷ çvetā́m bârhas-patyā́ṃ[1], tā́bhir evā́ 'smin rúcam adadhur; yó brahma-varcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etā́ malhā́ ā́ labheta || 4 || âgneyī́ṃ krishṇa-grîvī́ꞷ saꞷ-hitā́m aindrī́ꞷ çvetā́m bâr-haspatyā́m, etā́ evá devátâḥ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâ-vati, tā́ evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhati, brahma-var-casỳ evá bhavati; vasántâ prâtár âgneyī́ṃ krishṇa-grîvī́m ā́ labheta grîshmé madhyáṃdine[1] saꞷ-hitā́m aindrī́ꞷ ça-

2. [2] °ṛidhyai ABCD. [3] s. schol. zu P. 4, 12. [4] s. schol. zu P. 9, 2. 4. 5. 6.

rády aparâ-'hṇé[5] çvetā́m bârhaspatyā́ṃ[1], trī́ṇi vā́ âdityásya téjâṃsi vasántâ prâtár grîshmé madhyáṃdine[2] çarády aparâ-'hṇé, yā́vanty[1] evá téjâṃsi tā́ny evá || 5 || áva runddhe[6] | saṃ-vatsarám pary-ā́labhyante[7], saṃ-vatsaró vaí brahma-varcasásya pra-dâtā́, saṃ-vatsará evā́ 'smai brahma-varcasám prá yachati, brahma-varcasỳ evá bhavati | garbhíṇayo bhavantî, 'ndriyáṃ vaí gárbha, indriyám evā́ 'smin dadhati | sârasvatī́m[1] meshī́m ā́ labheta yá îçvaró vâcó váditoḥ sán vā́caṃ ná váded; vā́g vaí sárasvatî[1], sárasvatîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati saí 'vā́ 'smin || 6 || vā́caṃ dadhâti pra-vaditā́ vâcó bhavaty | ápanna-datî bhavati, tásmân manushỳâḥ sárvâṃ vā́caṃ vadanty | âgneyáṃ krishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúṃ jyóg-âmayâvy; agníṃ vā́ etásya çárîraṃ gachati sómaṃ ráso yásya jyóg âmáyaty, agnér evā́ 'sya çárîraṃ nish-krīṇā́ti sómâd rásam, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | saumyám babhrúm ā́ labhetâ "gneyáṃ krishṇá-grîvam prajā́-kâmaḥ; sómaḥ || 7 || vaí reto-dhā́ agníḥ pra-jā́nâm pra-janayitā́, sóma evā́ 'smai réto dádhâty agníḥ pra-jā́m prá janayati, vindáte pra-jā́m | âgneyáṃ krishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúṃ yó brâhmaṇó vidyā́m anū́-'cya ná vi-róceta; yád âgneyó bhávati téja evā́ 'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasáṃ téna, krishṇá-grîva âgneyó bhavati táma evā́ 'smâd ápa hanti, çvetó bhavati || 8 || rúcam evā́ 'smin dadhâti; babhrúḥ saumyó bhavati brahma-varcasám evā́ 'smin tvíshiṃ dadhâty | âgneyáṃ krishṇá-grîvam ā́ labheta saumyám babhrúm âgneyáṃ krishṇá-grîvam puro-dhā́yâṃ spárdhamâna, âgneyó vaí brâhmaṇáḥ saumyó râjanỳo, 'bhítaḥ[1] saumyám

---

2. [5] s. P. 7, 11. [6] ruṃdhe ABCD. [7] als Compositum.

âgneyaú bhavatas, téjasai 'vá bráhmaṇo 'bhayáto[1] râshṭrám pári gṛihṇâty, eka-dhā́ sam-ā́vṛiñkte[7] purá enaṃ dadhate || 9 || labheta váruṇaṃ, vaçaí, 'tā́m ávim vaçā́m âdityébhyaḥ kā́mâya, malhā́ ā́ labheta, tā́ny evá, saí 'vā́ 'smint, sómaḥ[8], çvetó bhavati, tríçatvâriṃçac ca || 2 ||

K. 12, 13. 13, 1. 2. — âyan | tâḥ — tâḥ | anv iti | ait — saḥ — eti | alabhata | saḥ — eshaḥ | devatayā́ | samṛidhyâ iti sam-ṛidhyai[2] | suvárbhânur iti suváḥ-bhânuḥ — avidhyat — prâyáçcittim — kâmā́ya | eti | alabhanta — madhyaṃdine — aparâhṇa ity ápara-ahne — paryâlábhyanta iti pari-âlábhyante — gachati — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — itâsur itîta-asuḥ — anûcyety ánu-ucyá — bhavati | tamáḥ — purodhâyâm iti puraḥ-dhâyā́m — abhitáḥ — brahmáṇâ | ubhayatáḥ — samâvṛiñta iti sam-âvṛiñte[9].

3. devâ-'surā́ eshú lokéshv aspardhanta, sá etáṃ víshṇur vâmanám apaçyat, táṃ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata, táto vaí sá imā́ñ lokā́n[2] abhy ajayad | vaishṇavám vâmanám ā́ labheta spárdhamâno; víshṇur evá bhûtvé 'mā́ñ lokā́n[2] abhí jayati; ví-shama ā́ labheta, ví-shamâ iva hí 'mé lokā́ḥ, sám-ṛiddhyâ[3] | índrâya manyu-máte mánasvate[1] lalā́mam prâçṛiñgám[1] ā́ labheta saṃ-grâmé || 1 || sáṃ-yatta; indriyéṇa vaí manyúnâ mánasâ saṃ-grâmáṃ jayatí, 'ndram evá manyu-mántam mánasvantaṃ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati táṃ saṃ-grâmám | índrâya marútvate[1] pṛiçni-sakthám[4] ā́ labheta grā́ma-kâma; índram evá marútvantaṃ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachati, grâmý evá bhavati | yád ṛishabhás téna || 2 || aindró, yát pṛiçnis téna mârutáḥ, sám-ṛiddhyai[3] |

2. [8] sóma ACD. [9] so (°ñt°) D; s. Whitney zu P. 14, 23 p. 308.
3. jayakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ânlo° AW; n mit virâma B. [3] °ṛidhyai ACDW. [4] s. P. 6, 12.

paçcā́t pṛiçni-sakthó[4] bhavati, paçcâd-anvavasâyínîm evā́ 'smai víçam karoti | saumyám babhrúm ā́ labhetā́ 'nna-kâmaḥ; saumyám vā́ ánnaṃ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati | babhrúr bhavaty, etád vā́ ánnasya rûpáṃ, sám-ṛiddhyai[3] | saumyám babhrúm ā́ labheta yám álam || 3 || râjyā́ya sántaṃ râjyám nó 'pa-námet; saumyám vaí râjyáṃ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai râjyám prá yachaty, úpai 'naṃ râjyám namati | babhrúr bhavaty, etád vaí sómasya rûpáṃ, sám-ṛiddhyâ[3] | índrâya vṛitra-túre lalā́mam prâçṛiñgám[1] ā́ labheta gatá-çrîḥ pratishṭhā́-kâmaḥ; pâpmā́nam evá vṛitrám tîrtvā́ prati-shṭhā́m gachatī́ | 'ndrâyâ 'bhimâti-ghné lalā́mam prâçṛiñgám[1] ā́ || 4 || labheta yáḥ[5] pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t; pâpmā́ vā́ abhí-mâtir, índram evā́ 'bhimâti-hánaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smât pâpmā́nam abhí-mâtim prá ṇudata[6] | índrâya vajríṇe lalā́mam prâçṛiñ-gám[1] ā́ labheta yám álaṃ râjyā́ya sántaṃ râjyám nó 'pa-námed; índram evá vajríṇaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai vájram prá yachati, sá enam vájro bhū́tyâ inddha[7], úpai 'naṃ râjyám namati | lalā́maḥ prâ-çṛiñgó[1] bhavaty, etád vaí vájrasya rûpáṃ, sám-ṛiddhyai[3] || 5 || saṃgrâmé, ténā́, 'lam, abhimâtighné lalā́mam prâçṛiñgám aí, 'nam, páñcadaça ca || 3 ||

K. 13, 3. 4. — vishâma iti vi-same — vishâmâ iti vi-samâḥ — samṛidhyâ iti sam-ṛidhyai — manásvate — prâ-çṛiñgam — saṃyátta iti sam-yatte — grâmî | eva — pra-tishṭhâm iti prati-sthâm — preti | nudate — bhûtyai | iṃdhe.

---

3. [5] s. schol. zu P. 9, 2. 6. [6] so (ṇ°) ABW; s. P. 7, 4. [7] iṃdha (°e) ABCDW.

4. asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́yaçcittim[1] aichan, tásmâ etā́ṃ dáça-'rshabhâm ā́ 'labhanta, táyai 'vā́ 'smin rúcam adadhur | yó brahmavarcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etā́ṃ dáça-'rshabhâm ā́ labhetâ; 'múm evā́ "dityáω svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati | vasántâ prâtás trī́ñ lalā́mân[2] ā́ labheta grîshmé madhyáṃdine[1] || 1 || trī́ñ chiti-pṛishṭhā́ñ[3] charády[3] aparâ-'hṇé trī́ñ chiti-vā́rân[3] | trī́ṇi vā́ âdityásya téjâωsi vasántâ prâtár grîshmé madhyáṃdine[1] çarády aparâ-'hṇé, yā́vanty[1] evá téjâωsi tā́ny evā́ 'va runddhe[4] | tráyas-traya ā́ labhyante, 'bhi-pûrvám evā́ 'smin téjo dadhâti | saṃ-vatsarám pary-ā́labhyante[5], saṃ-vatsaró vaí brahma-varcasásya pra-dâtā́, saṃ-vatsará evā́ 'smai brahma-varcasám prá yachati, brahma-varcasỳ evá bhavati | saṃ-vatsarásya parástât[1] prâjâ-patyáṃ kádrum || 2 || ā́ labheta, prajā́-patiḥ sárvâ devátâ[1], devátâsv evá práti tishṭhati | yádi bibhîyā́d: duç-cármâ bhavishyâmī́ 'ti somâ-paushṇáω çyâmám ā́ labheta; saumyó vaí devátayâ púrushaḥ paushṇā́ḥ paçávaḥ, sváyai 'vā́ 'smai devátayâ paçú-bhis tvácaṃ karoti, ná duç-cármâ bhavati | devā́ç ca vaí yamáç câ 'smiṅ lokè[6] 'spardhanta, sá yamó devā́nâm indriyáṃ vîrỳam ayuvata, tád yamásya || 3 || yama-tváṃ, té devā́ amanyanta: yamó vā́ idám abhûd yád vayáω smá íti, té prajā́-patim úpâ 'dhâvant, sá etaú prajā́-patir âtmána uksha-vaçaú nír amimîta, té devā́ vaishṇâ-varuṇī́ṃ vaçā́m ā́ 'labhantai "ndrám ukshā́ṇam, táṃ váruṇenai 'vá grâhayitvā́ víshṇunâ yajnéna prā́ 'ṇudantai[7] "ndréṇai 'vā́ 'sye 'ndriyám avṛiñjata | yó

---

4. brahmavarcasakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nl° A, n mit virâma B, °ṃl° W. [3] °nch° AW. °ṃcch° B; s. P. 5, 24. [4] ruṃdhe ABCDW. [5] als Compositum! [6] °nl° AW, °ṃll° B. [7] so (ṇ) ABW; s. P. 7, 5.4.

bhrā̆trivya-vânt syā̆t sá spárdhamâno vaishṇâ-varuṇī́m || 4 || vaçā̆m ā̆ labhetai "ndrám ukshā̆ṇaṃ, váruṇenai 'vá bhrā̆tri-vyaṃ grâhayitvā̆ víshṇunâ yajnéna prá ṇudata[7] aindréṇai 'vā̆ 'sye 'ndriyā́ṃ vriñkte, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā̆trivyo bhavatī́ | 'ndro vritrám ahan, tā́ṃ vritró hatáḥ shoḍaçá-bhir bhogaír asinât, tásya vritrásya çîrsható[1] gā̆va úd âyan, tā̆ Vaidehy̆o 'bhavan, tā̆sâm rishabhó jagháné 'nū̆ 'd ait, tám índraḥ || 5 || acâyat, sò 'manyata: yó vā̆ imám â-lábheta múcyetâ[8] 'smā̆t pâpmána íti, sá âgneyā́ṃ krishṇá-grîvam ā̆ 'labhatai "ndrám rishabhā́ṃ, tásyâ 'gnír evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa-sritaḥ shoḍaça-dhā̆ vritrásya bho-gā̆n ápy adahad aindréṇe 'ndriyám âtmánn adhatta | yáḥ pâpmánâ grihîtáḥ syā̆t sá âgneyā́ṃ krishṇá-grîvam ā̆ la-bhetai "ndrám rishabhám; agnír evā̆ 'sya svéna bhâga-dhé-yenó 'pa-sritaḥ || 6 || pâpmā̆nam ápi dahaty aindréṇe 'ndriyám âtmán dhatte, múcyate[8] pâpmáno, bhávaty evá | dyâvâ-prithivy̆âṃ dhenúm ā̆ labheta jyóg-aparuddho; 'ná-yor hí vā̆ eshó 'prati-shṭhitó, 'thai 'shá jyóg ápa-ruddho dyā̆vâ-prithivī́[9] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, té[9] evaí 'nam prati-shṭhā̆ṃ gamayataḥ, práty evá tishṭhati | paryâríṇî[1] bhavati, paryârī́[1] 'va hy̆ etásya râshṭrā́ṃ yó jyóg-aparuddhaḥ, sám-riddhyai[10] | vâyavy̆am || 7 || vat-sám ā̆ labheta, vâyúr vā̆ anáyor vatsá, imé vā̆ etásmai lokā̆ ápa-çushkâ[11] víḍ ápa-çushkā̆, 'thai 'shá jyóg ápa-ruddho vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā̆ 'smâ imā̆ñ lokā̆n[6] víçam prá dâpayati, prā̆ 'smâ imé lokā̆ḥ snuvanti[12], bhuñjaty̆ enaṃ víḍ úpa tishṭhate || 8 ||

madhyáṃdine, kádruṃ, yamásya, spárdhamâno vaishṇâvaruṇī́ṃ, tám índro, 'sya svéna bhâgadhéyenó 'pasrito, vâyavy̆àṃ, dvícatvâriṃçac ca || 4 ||

---

4. [8] Wurzel betont! [9] s. P. 4, 12. 52. [10] °ridhyai ACDW. [11] so CD; aparaktâḥ schol. [12] ? so W, snucanti D, sruvanti C, stu-vaṃti A. B (aber prasrâvayanti im Comm.).

K. 13, 7. 4. 5. — prâyàçcittim — daçàrshabhâm iti daçà-ṛishabhâm — madhyaṃdine — trîn | çitipṛishṭhân iti çiti-pṛishṭhân | çaradi | aparâhṇa ity àpara-ahne | trîn — tâni | eva | aveti — paryâlàbhyanta iti pari-âlàbhyante — sarvâḥ | devatâḥ — asmin | loke | aspardhanta — preti | anudanta — preti | nudate — çîrshataḥ — tâḥ | vaidehyàḥ | abhavan — anù | ud iti | ait — mucyàte — vai | eshaḥ | apràtishṭhita ity apràti-sthitaḥ — eshaḥ | jyok | apàruddha ity apà-ruddhaḥ — te iti — paryâriṇî — paryâri | iva — apàçushkâ ity apà-çushkâḥ | viṭ — athà | eshaḥ | jyok | apàruddha ity apà-ruddhaḥ — bhuñjatî | enam.

5. índro valásya bílam ápau ”rṇot, sá yá ut-tamáḥ paçúr ā́sît tám pṛishṭhám práti saṃ-gṛíhyó ’d akkhidat[1], táṃ sahásram paçávó ’nū́ ’d âyant, sá un-natò ’bhavad | yáḥ paçú-kâmaḥ syā́t sá etám aindrám un-natám ā́ labheté; ’ndram evá svéna bhâga-dhéyenó ’pa dhâvati, sá evā́ ’smai paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavaty; un-natáḥ || 1 || bhavati, sâhasrī́ vā́ eshā́ lakshmī́ yád un-natò, lakshmíyai ’vá paçū́n áva runddhe[2] | yadā́ sahásram paçū́n prâ-”pnu-yā́d átha vaishṇavám vâmanám ā́ labhetai; ’tásmin vaí tát sahásram ádhy atishṭhat, tásmâd eshá vâmanáḥ sám-îshitaḥ paçú-bhya evá prá-jâtebhyaḥ prati-shṭhā́ṃ dadhâti | kò ’rhati sahásram paçū́n prā́-”ptum íty âhur, aho-râtrā́ṇy evá sahásraṃ sam-pā́dyā́ ” labheta | paçávaḥ || 2 || vā́ aho-râtrā́ṇi, paçū́n evá prá-jâtân prati-shṭhā́ṃ gamayaty | óshadhî-bhyo[3] vehátam[4] ā́ labheta prajā́-kâma; óshadhayo[4] vā́ etám pra-jā́yai pári bâdhante yó ’lam pra-jā́yai sán pra-jā́ṃ ná vindáta, óshadhayaḥ[4] khálu vā́ etásyai sū́tum

5. paçukâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] so A. B (Text, auch p. 292), akhkh° B (die mss., s. p. 289). CW, akhv° D, askh° Pet.Wört. (wohl irrig, s. meine Abh. über die Bhagavatî 1, 386. 387); s. Whitney zu P. 14, 8. [2] ruṃdhe ABCDW; zum e s. P. 4, 14. [3] s. P. 3, 7. [4] ohne avagraha.

ápi ghnanti yā́ vehád bhávaty, óshadhîr evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́ evā́ 'smai svā́d yóneḥ pra-jā́m prá janayanti vindáte || 3 || pra-jā́m, ā́po vā́ óshadhayó 'sat púrusha, ā́pa evā́ 'smâ ásataḥ sád dadati, tásmâd âhur yáç cai 'váṃ véda yáç ca nā́: "pas t' vā́vā́[5] 'sataḥ sád dadatī́ 'ty | aindrī́ω sûtá-vaçâm ā́ labheta bhū́ti-kâmó; 'jâto vā́ eshá yó 'lam bhū́tyai sán bhū́tiṃ ná prâ-'pnótī́, 'ndram khálu vā́ eshā́ sûtvā́ vaçā́ 'bhavat || 4 || índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhū́tiṃ gamayati, bhávaty evá | yáω sûtvā́ vaçā́ syā́t tám aindrám evā́ " labhetai, 'tád vā́vá tád indriyáω, sâ-'kshā́d evé 'ndriyám áva runddha[2] | aindrâ-'gnám punar-utsṛishṭám ā́ labheta yá ā́ tṛitī́yât púrushât sómaṃ ná píbed, ví-chinno vā́ etásya soma-pîthó yó brâhmaṇáḥ sánn ā́ || 5 || tṛitī́yât púrushât sómaṃ ná píbatî, 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai soma-pîthám prá yachata, úpai 'naω soma-pîthó namati; yád aindró bhávatî 'ndriyáṃ vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[3], yád âgneyó bhávaty âgneyó vaí brâhmaṇáḥ svā́m evá devátâm[4] ánu sáṃ tanoti; punar-utsṛishṭó bhavati, punar-utsṛishṭá iva hý etásya || 6 || soma-pîtháḥ, sám-ṛiddhyai[6] | brâhmaṇas-patyáṃ tûparám ā́ labhetâ 'bhi-cáran, bráhmaṇas[7] pátim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ā́ vṛiçcati, tâjág ā́rtim[4] ā́ 'rchati[8]; tûparó bhavati, kshurá-pavir vā́ eshā́ lakshmī́ yát tûparáḥ, sám-ṛiddhyai[6] | sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evā́ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çṛiṇā́ty evaí 'naṃ, vaíbhîdaka[4] idhmó bhinátty evaí 'nam || 7 || bha-

5. [5] so ABW; s. P. 5, 18. [6] ṛidhyai ACDW. [7] so (°s) ABW; s. P. 8, 27. [8] so (â 'rch°) ABW; s. P. 10, 9.10.

vaty unnatáḥ, paçávo, janayanti vindáte, 'bhavat, sánn aí, 'tásye, 'dhmás, trī́ṇi ca ‖ 5 ‖

K. 13, 3-5. — apeti | aurṇot — pratîti[9] | saṃgrihyeti sam-grihyà — anù | ud iti | âyan — lakshmiyā̀ | eva — pratishṭhâm iti prati-sthâm — sampâdyeti sam-pâdyà | eti | labheta — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — oshàdhayaḥ | asàt — âpàḥ | tu | vâva | asàtaḥ — eva | eti | labheta — sâkshâd iti sa-akshât — anù | sam iti | tanoti — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaḥ-patyam — brahmàṇaḥ | patim — ârtim | eti | richati — vaibhīdakaḥ.

6. **bârhaspatyá**ꣳ[1] çiti-prishṭhám ā́ labheta grā́ma-kâmo yaḥ kâmáyeta : prishṭháꣳ samânā́nâꣳ[1] syâm íti; bríhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam prishṭháꣳ samânā́nâm[1] karoti, grâmỳ evá bhavati; çiti-prishṭhó bhavati, bârhaspatyó[1] hỳ eshá devátayâ[1], sám-riddhyai[2] | **paushṇá**ꣳ çyâmám ā́ labhetā́ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí pûshā́, pûshá̄ṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai ‖ 1 ‖ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati; çyâmó bhavaty, etád vā́ ánnasya rûpáꣳ, sám-riddhyai[2] | **mârutám** príçnim ā́ labhetā́ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí marúto, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati | príçnir bhavaty, etád vā́ ánnasya rûpáꣳ, sám-riddhyâ[2] | **aindrám** aruṇám ā́ labhete 'ndriyá-kâma, índram evá ‖ 2 ‖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâtí, 'ndriyâvỳ[1] evá bhavaty; aruṇó bhrū́-mân bhavaty, etád vā́ índrasya rûpáꣳ, sám-riddhyai[2] | **sâvitrám** upa-dhvastám ā́ labheta sanî-kâmaḥ; savitā́ vaí pra-savā́nâm îçe, savitā́ram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá

---

5. [9] prati D. pr. m.

6. grâmakâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha. [2] °ridhyai ACDW.

evā́ 'smai saním prá suvati, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanty | upa-dhvastó bhavati, sâvitró hỳ esháḥ || 3 || devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám ā́ labhetā́ 'nna-kâmo; vaiçva-devám vā́ ánnam, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-rûpáὼ hy ánnaὼ, sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám ā́ labheta grā́ma-kâmo; vaiçva-devā́ vaí sa-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai || 4 || sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-devatỳo hỳ eshá, sám-ṛiddhyai[2] | prâjâ-patyám tûparám ā́ labheta yásyā́ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyet; prâjâ-patyó vaí púrushaḥ, prajā́-patiḥ khálu vaí tásya veda yásyā́ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyati, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ tásmât srā́mân muñcati; tûparó bhavati, prâjâ-patyó hỳ eshá devátayâ, sám-ṛiddhyai[2] || 5 ||
asmâ, índram evaí, 'shá, sajâtā́ viçvā́n evá devā́nt svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati tá evā́ 'smai, prâjâpatyó hí, trī́ṇi ca || 6 ||

bârhaspatyam — samânânâm — bṛihaspatim — grâmî | eva — te | eva | asmai — indriyâvî | eva — vaiçvadevâ iti vaiçva-devâḥ — sajâtâ iti sa-jâtâḥ — srâmât.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rásaḥ párâ 'patat tám bṛíhaspátir[1] úpâ 'gṛihṇât sā́ çiti-pṛishṭhā́ vaçā́ 'bhavad, yó dvitī́yaḥ parā́-'patat tám mitrā́-váruṇâv úpâ 'gṛihṇîtâὼ sā́ dvi-rûpā́ vaçā́ 'bhavad, yás tṛitī́yaḥ parā́-'patat táṃ víçve devā́ úpâ 'gṛihṇant sā́ bahu-rûpā́ vaçā́ 'bhavad, yáç caturtháḥ parā́-'patat sá pṛithivī́m prā́ 'viçat tám bṛíhaspátir[1] abhí || 1 || agṛihṇâd

---

7. 8. brahmavarcasakâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha.

: ástv evā́ 'yám bhógâyé 'ti sá uksha-vaçáḥ sám abha-vad, yál lóhitam parā́-'patat tád rudrá úpâ 'gṛihṇât sā́ raudrī́ róhiṇî vaçā́ 'bhavad | bârhaspatyā́ṃ[1] çiti-pṛish-ṭhā́m ā́ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma--varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati; chánda-sâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu || 2 || vaí brahma-varcasáṃ, chándasâm evá rásena rásam brahma--varcasám áva runddhe[2] | maitrâ-varuṇī́ṃ dvi-rūpā́m ā́ labheta vṛíshṭi-kâmo; maitráṃ vā́ áhar[3] vâruṇī́ rā́trir, aho-râtrā́bhyâṃ khálu vaí parjányo varshati, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smâ aho--râtrā́bhyâm parjányaṃ varshayataç; chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vaí vṛíshṭiç, chándasâm evá rásena || 3 || rásaṃ vṛishṭim áva runddhe[2] | maitrâ-varu-ṇī́ṃ dvi-rūpā́m ā́ labheta prajā́-kâmo; maitráṃ vā́ áhar[3] vâruṇī́ rā́trir, aho-râtrā́bhyâṃ khálu vaí pra-jā́ḥ prá jâ-yante, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâ-vati, tā́v evā́ 'smâ aho-râtrā́bhyâm pra-jā́m prá janayataç, chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vaí pra-jā́, chándasâm evá rásena rásam pra-jā́m áva || 4 || runddhe[2] | vaiçva-devī́m bahu-rūpā́m ā́ labhetā́ 'nna--kâmo; vaiçva-deváṃ vā́ ánnaṃ, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smâ ánnam prá ya-chanty, annâ-'dá evá bhavati, chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vā́ ánnaṃ, chándasâm evá rásena rásam ánnam áva runddhe[2] | vaiçva-devī́m bahu-rū-pā́m ā́ labheta grâmá-kâmo; vaiçva-devā́ vaí || 5 || sa--jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati,

7. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] so (ahar) ABW, s. P. 8, 18.

tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati, chándasâṃ vā́ eshá ráso yád vaçā́, rása iva khálu vaí sa-jâtā́ç, chándasâm eva rásena rásaↄ sa-jâtā́n áva runddhe[2] | bârhaspatyám[1] uksha-vaçám ā́ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasám || 6 || dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati; váçaṃ vā́ eshá carati yád ukshā́, váça iva khálu vaí brahma-varcasáṃ, váçenai 'vá váçam brahma-varcasám áva runddhe[2] | raudrī́ↄ róhiṇîm ā́ labhetâ 'bhi-cáran; rudrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ā́ vṛiçcati, tâjág ā́rtim[1] ā́ 'rchati[4], róhiṇî bhavati raudrī́ hỳ eshā́ devátayâ[1] sám-ṛiddhyai[5]; sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evā́ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çriṇā́ty evaí 'naṃ, vaí-bhī́daka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam || 7 || abhí, khálu, vṛíshṭiç chándasâm evá rásena, rásam prajā́m áva, vaiçvadevā́ vaí, brahmavarcasáṃ, yū́pa, ékân ná viↄçatíç ca || 7 ||

K. 13, 8. — bṛihaspatiḥ | upeti | agṛihṇât — vai | ahàḥ — vaçàḥ | iva — ârtim[6] | eti | ṛichati — vaibhī́dakaḥ.

8. asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́yaç-cittim[1] aichan, tásmâ etā́ↄ saurī́ↄ çvetā́ṃ vaçā́m ā́ 'labhanta, táyai 'vā́ 'smin rúcam adadhur | yo brahmavarcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etā́ↄ saurī́ↄ çvetā́ṃ vaçā́m ā́ labhetâ; 'múm evā́ ''dityáↄ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati | bailvó yū́po bhavaty, asaú || 1 || vā́ âdityó yátó 'jâyata táto bilvà úd atishṭhat, sá-yony evá brahma-varcasám áva runddhe[2] | brâhmaṇas-patyā́m babhru-karṇī́m ā́ labhetâ 'bhi-cáran; vâruṇáṃ dáça-kapâlam purástân[1]

---

7. [4] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [5] °ṛidhyai ACDW. [6] ârttiṃ DW.
8. [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW.

nír vaped, várunenai 'vá bhrā́trivyam grâhayitvā́ bráhmaṇâ striṇute; babhru-karṇī́ bhavaty, etád vaí bráhmaṇo rûpáṁ, sám-riddhyai[3]; sphyó yū́po bhavati vájro vaí sphyó vájram evā́ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çriṇā́ti || 2 || evaí 'nam, vaíbhîdaka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam | vaishṇavám vâmanám ā́ labheta yám yajnó nó 'pa-námed; víshṇur vaí yajnó, víshṇum evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai yajnám prá yachaty, úpai 'nam yajnó namati; vâmanó bhavati, vaishṇavó hý eshá devátayâ[1], sám-riddhyai[3] | tvâshṭrám vaḍabám[1] ā́ labheta paçú-kâmas, tváshṭâ vaí paçûnā́m mithunā́nâm || 3 || pra-janayitā́, tváshṭâram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai paçū́n mithunā́n prá janayati; pra-jā́ hí vā́ etásmin paçávaḥ prá-vishṭâ, áthai 'shá pumā́nt sán vaḍabáḥ sâ-'kshā́d evá pra-jā́m paçū́n áva runddhe[2] | maitráṁ çvetám ā́ labheta sam-grâmé sám-yatte samayá-kâmo; mitrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam mitréṇa sám nayati || 4 || vi-çâló bhavati, vy-ávasâyayaty[4] evaí 'nam | prâjâ-patyám krishṇám ā́ labheta vríshṭi-kâmaḥ, prajā́-patir vaí vríshṭyâ îçe, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai parjányam varshayati; krishṇó bhavaty, etád vaí vríshṭyai rûpáṁ, rûpéṇai 'vá vríshṭim áva runddhe[2]; çabálo bhavati, vi-dyútam evā́ 'smai janayitvā́ varshayaty; avâçriṅgó[1] bhavati, vríshṭim evā́ 'smai ní yachati || 5 || asaú, çriṇā́ti, mithunā́nâm, nayati, yachati || 8 ||

K. 13, 8. — prâyáçcittim — bilváḥ — sayoníti sa-yoni — prajeti pra-jâ | hi — eshaḥ | pumân | san | vaḍabaḥ | sâkshâd iti sa-akshât — vyavásâyayatîti vi-avásâyayati — vrishṭyâḥ | îçe — avâçriṅgaḥ.

---

8. [3] °ridhyai ACDW. [4] als Compositum!

9. várunau sushuvânám annā́-'dyam nó 'pâ 'namat, sá etā́m vâruṇī́m krishṇā́m vaçā́m apaçyat, tā́u svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata táto vaí tám annā́-'dyam úpâ 'nāmad | yám álam annā́-'dyâya sántam annā́-'dyam nó 'panámet sá etā́m vâruṇī́m krishṇā́m vaçā́m ā́ labheta; váruṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty annâ-'dáḥ || 1 || evá bhavati; krishṇā́ bhavati, vâruṇī́ hỳ eshā́ devátayâ, sám-riddhyai[2] | maitráu çvetám ā́ labheta vâruṇā́m krishṇám apā́m caú 'shadhînâm[1] ca sam-dhā́v ánna-kâmo; maitrī́r vā́ óshadhayo vâruṇī́r ā́po, 'pā́m ca khálu vā́ óshadhînâm ca rásam úpa jī́vâmo, mitrā́-várunâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smâ ánnam prá yachato 'nnâ-'dá evá bhavati || 2 || apā́m caú 'shadhînâm ca sam-dhā́v ā́ labhata[3] ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[2]; ví-çâkho yū́po bhavati, dvé[4] hỳ eté[5] deváte[6] sám-riddhyai[2] | maitráu çvetám ā́ labheta vâruṇā́m krishṇám jyóg-âmayâvî; yán maitró bhávati mitréṇai 'vā́ 'smai várunau çamayati, yád vâruṇáḥ sâ-'kshā́d evaí 'nam varuṇa-pâçā́n muñcaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | devā́ vaí púshṭim nā́ 'vindan || 3 || tā́m mithunè 'paçyan, tásyâm ná sám arâdhayan, tā́v açvínâv abrûtâm: âváyor vā́ eshā́ maí 'tásyâm vadadhvam íti, sā́ 'çvínor evā́ 'bhavad; yáḥ púshṭi-kâmaḥ syā́t sá etā́m âçvinī́m yamī́m vaçā́m ā́ labhetâ; 'çvínâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smin púshṭim dhattaḥ, púshyati pra-jáyâ paçú-bhiḥ || 4 || annâdò, 'nnâdá evá bhavaty, avindan, páñcacatvâriṃçac ca || 9 ||

annâdyam ity ànna-adyàm — annâda ity ànna-adaḥ —

9. annâdyakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha [2] °ṛidhyai, °rudhyai ACDW. [3] labheta C. [4] s. P. 1, 49. [5] s. P. 4, 51. [6] s. P. 4, 11.

labhate[3] | ubhayásya — dve iti — ete iti | devate iti — itâsur itîta-asuḥ — mâ | etasyâm.

10. âçvinám dhûmrá-lalâmam ấ labheta yó dúr-brâhmaṇaḥ sómam pípâsed; açvínau vaí devấnâm ásoma-pâv âstâm, taú paççấ soma-pîthám prấ "pnutâm, açvínâv etásya devátâ[1] yó dúr-brâhmaṇaḥ sómam pípâsaty, açvínâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smai soma-pîthám prá yachata úpai 'naṃ soma-pîthó namati; yád dhûmró bhávati dhûmrimấṇam evấ 'smâd ápa hanti, lalấmaḥ || 1 || bhavati mukhatá[1] evấ 'smin téjo dadhâti | vâyavỳam go-mṛigám ấ labheta yám ájaghnivâṃsam abhi-çáṃseyur; ápûtâ vấ etám vấg ṛichati yám ájaghnivâṃsam abhi-çáṃsanti, naí 'shá grâmyáḥ paçúr nấ "raṇyó yád go-mṛigó, né 'vai 'shá grấme nấ 'raṇye yám ájaghnivâṃsam abhi-çáṃsanti, vâyúr vaí devấnâm pavítram, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá || 2 || enam pavayati[2] | párâcî[1] vấ etásmai vy-uchántî vỳ uchati támaḥ pâpmấnam prá viçati yásyâ "çviné çasyámâne sū́ryo nấ "vír bhávati; sauryám bahu-rûpám ấ labhetâ; 'múm evấ "dityáṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smât támaḥ pâpmấnam ápa hanti, pratī́cy[1] asmai vy-uchántî vỳ uchaty ápa támaḥ pâpmấnaṃ hate || 3 || lalấmaḥ, sá evá, shátcatvâriṃçac ca || 10 ||

K. 13, 6. — mukhataḥ — na | iva | eshaḥ — pavayati — vîti | uchati.

11. [a] índram vo viçvátas[1] párī́[2], [b] 'ndram náro, [c] mấruto yád dha vo divó, [d] yấ vaḥ çárma | [e] bháreshv índraṃ

10. naimittikâḥ paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [3] so (pă°) ABCDW.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24.

su-hávaɷ havâmahe 'ɷho-múcaɷ su-krítam daívyam jánam | agním mitrám várunaɷ sâtáye bhágam dyā́vâ-prithivī́ marútaḥ svastáye[1] || [f] mamáttu naḥ pári-jmâ vasarhā́[1] mamáttu vā́to apā́m[3] vríshan-vân | çiçîtám indrâ-parvatâ yuvám nas tán no víçve varivasyantu[1] devā́ḥ | [g] priyā́ vo nā́ma || 1 || huve turā́nâm | ā́ yát tripán maruto vâvaçânā́ḥ || [h] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mimikshire té raçmí-bhis tá ríkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā́çî-manta ishmíno ábhîravo[3] vidré priyásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || [i] agníḥ prathamó vásu-bhir no avyât[3] sómo rudrébhir abhí rakshatu tmánâ | índro marúd-bhir ritu-dhā́ krinotv âdityaír no várunaḥ sáɷ çiçâtu || [k] sám no devó vásu-bhir agníḥ sám || 2 || sómas tanū́bhî rudríyâbhiḥ | sám índro marúd-bhir yajníyaiḥ sám âdityaír no váruno ajijnipat[3] || [l] yáthâ "dityā́ vásu-bhiḥ sam-babhūvúr marúd-bhî rudrā́ḥ sam-ájânatâ 'bhí | evā́ tri-nâmann áhrinîyamânâ víçve devā́ḥ sá-manaso bhavantu | [m] kútrâ[4] cid yásya sám-ritau ranvā́ náro nri-shádane | árhantaç cid yám indhaté sam-janáyanti jantávaḥ || [n] sám yád ishó vánâmahe sáɷ havyā́ mā́nushânâm | utá dyumnásya çávasaḥ || 3 || ritásya raçmím ā́ dade || [o] yajnó devā́nâm práty eti sumnám[1] ā́dityâso bhávatâ[4] mridayántaḥ | ā́ vo 'rvā́cî[1] su-matír vavrityâd aɷhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [p] çúcir apáḥ sû-yávasâ ádabdha úpa ksheti vriddhá-vayâḥ su-vī́raḥ | nákish[1] tám[5] ghnanty ántito[1] ná dûrā́d yá âdityā́nâm bhávati prá-nîtau || [q] dhâráyanta âdityā́so jágat sthā́[6] devā́ víçvasya bhúvanasya go-pā́ḥ | dîrghā́-dhiyo rákshamânâḥ || 4 || asuryam ritā́-vânaç cáyamânâ rinā́ni || [r] tisró bhū́mîr dhârayan trī́ɷr[7] utá dyū́n trī́ni vratā́ vi-

11. [3] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 10. [5] so (°sh t°) ABW; s. P. 6, 5. [6] sthā́ ABW, sthā́ḥ CD; ebenso Rik-pada; wohl aber irrig für: sthâ (stha). [7] so (trîɷr) ABW, s. P. 9, 20 und Whitney zu P. 9, 24.

dáthe antár[8] eshâm | riténâ "dityâ máhi vo mahi-tvám tád aryaman varuna mitra cā́ru || [s] tyā́n nú kshatríyâṽ[9] áva âdityā́n yâcishâmahe, su-mriḍîkā́ṽ[9] abhíshṭaye[1] || [t] ná dakshiṇā́ ví cikite ná savyā́ ná prâcī́nam[1] âdityâ nó 'tá paçcā́ | pâkyâ cid vasavo dhîryâ cit || 5 || yushmā́nîto[1] ábhayam[3] jyótir açyâm || [u] âdityā́nâm ávasâ nū́tanena[1] sakshîmáhi çármaṇâ çám-tamena | anâgâs-tvé aditi-tvé[8] turā́sa imám yajnám dadhatu çróshamâṇâh || [v] imám me varuṇa çrudhî[10] hávam adyā́[4] ca mriḍaya | tvā́m avasyúr[1] ā́ cake || [w] tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamânas tád ā́ çâste yájamâno havír-bhiḥ | áheḍamâno varuṇe 'há bodhy úru-çaṽsa mā́ na ā́yuḥ prá moshîḥ || 6 || námâ, 'gníḥ sáṽ, çávaso, rákshamâṇâ, dhîryâ cid, ékân ná pañcâçác ca || 11 ||

(2, 2, 11, 1-6). — [a.b] waren bereits in 1, 6, 12, 1 da, [c.d] in 1, 5, 11, 4. 5, daher hier nur die pratîka; [e] R. 10, 63, 9; [f] 1, 122, 3; [g] 7, 56, 10; [h] 1, 87, 6; [i.k] Çâñkh. 3, 6, 2. 3. Âçv. 2, 11, 12; [l] Ath. 6, 74, 3; [m.n] R. 5, 7, 2. 3; [o] 1, 107, 1; [p.q.r] 2, 27, 13. 4, 8; [s] 86, 5; [t] 2, 27, 11; [u] 7, 51, 1; [v.w] 1, 25, 19. 24, 11. — viçvatàḥ | parîti — yat | ha | vaḥ — aṽhomucam ity àṽhaḥ-mucàm — svastayè — vasarhâ — vrishànvân iti vrishàn-vân[11] — indrâparvatetī́ndrâ-parvatâ — tat | naḥ — varivasyantu — priyâ | vaḥ — tripat — te | rikvàbhir ity rikvà-bhiḥ — vâçī́manta[12] iti vâçi-mantaḥ — ritudhety ritu-dhâ — tanū́bhiḥ — yathā́ | âdityâḥ — abhi[13] | evâ[14] | trinâmann iti tri-nâman | ahrīṇîyamânâḥ — kutrà — raṇvâḥ — indhate[15] — nrishadàna iti nri-sadàne — havyâ — bhavata — asàt — sûyavàsâ[12] iti su-yavàsâḥ | adàbdhaḥ — nakiḥ | tam — antitaḥ — praṇī́tâv iti pra-nîtau — dhârayàntaḥ — sthâḥ | devâḥ — dîrghâdhiya[16] iti dîrgha-dhiyaḥ — ritâvâna[16] ity rità-vânaḥ — trîn | uta — ritenà | âdityâḥ — kshatriyā́n | avàḥ — abhishṭaye

11. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [9] so (°âṽ) ABW, s. P. 9, 20. [10] so (°î) ABW; s. P. 3, 13 [11] s. P. 13, 18; vrishaṇṇ-vân D. [12] s. P. 3, 7. [13] ohne iti! [14] s. Whitney zu P. 3, 15. [15] als oxytonon ABCDW; auch im Rik; also Dativ! prajvalayanti schol. [16] s. P. 3, 2. 5.

— dakshinâ — savyâ âdityâh | na | uta — yushmā́nī-tah[17] — nûtánena — anâgâstva ity ánâgâh-tve — çrudhi — adya — avasyuh — iha.

vâyavyàm, prajā́patis tā́ várunam, devâsurā́ eshv, asā́v âdityó dā́-çarshabhâm, índro válasya, bârhaspatyám, vashatkârò, 'saú saurī́m, várunam, âçvinám, índram vo nára, ékâdaça ‖ 11 ‖

vâyavyàm (1,1), âgneyī́m krishnagrīvī́m (2,5), asā́v âdityó (4,1), vā́ ahorâtrā́ni (5,8), vashatkârā́h (7,1), prajanayitā́ (8,4), huve turā́nâm (11,2), páñcashashtih ‖ 65 ‖

iti taittirîyasamhitâyâm dvitîyakânde prathamah prapâthakah ‖

14. kâmyâ ishtayah (2,2,1-4,13).

1. prajā́-patih pra-jā́ asrijata, tā́h srishtā́ indrâ-'gnī́ ápâ 'gûhatâu, sò 'câyat prajā́-patir: indrâ-'gnī́ vaí me pra-jā́ ápâ 'ghukshatâm íti, sá etám aindrâ-'gnám ékâ-daça-kapâlam apaçyat, tám nír avapat, tā́v asmai pra-jā́h prā́ 'sâdhayatâm | indrâ-'gnī́ vā́ etásya pra-jā́m ápa gûhato yó 'lam pra-jā́yai sán pra-jā́m ná vindáta, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam nír vapet prajā́-kâma, indrâ-'gnī́ ‖ 1 ‖ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai pra-jā́m prá sâdhayato, vindáte pra-jā́m | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam nír vapet spárdhamânah kshétre vâ sa-jâtéshu ve; 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́-bhyâm evé 'ndriyám vîrỳam bhrā́trivyasya vriñkte[1], ví pâpmánâ bhrā́trivyena jayaté | 'pa vā́ etásmâd indriyám vîrỳam krâmati yáh sam-grâmám upa-prayā́ty[2], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam níh ‖ 2 ‖ vapet sam-grâmám upa-prayâsyánn[2], indrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyám vîrỳam dhattah, sahé

15. [17] s. P. 13,15 (Whitney p. 279).

2, 1. prajâkâmâdînâm ishtayah (1,1,14). [1] vriñte ACD; s. Whitney zu P. 14, 28. [2] auch upa zum Compositum gezogen!

'ndriyéṇa vîrỳeṇó 'pa prá yâti jáyati tá◡ saṃ-grâmáṃ | ví vā́ eshá indriyéṇa vîrỳeṇa 'rdhyate yáḥ saṃ-grâmáṃ jáyaty, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmáṃ jitvé, 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳam || 3 || dhatto né 'ndriyéṇa vîrỳeṇa vỳ ṛidhyaté | 'pa vā́ etásmâd indriyáṃ vîrỳaṃ krâmati yá éti janátâm[a], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapej janátâm[3] eshyánn, indrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳaṃ dhattaḥ, sahé 'ndriyéṇa vîrỳeṇa janátâm[3] eti | paushṇáṃ carúm ánu nír vapet, pûshā́ vā́ indriyásya vîrỳasyâ 'nu-pradâtā́, pûsháṇam evá || 4 || svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ indriyáṃ vîrỳam ánu prá yachati | kshaitra-patyáṃ carúṃ nír vapej janátâm[3] â-gátye, 'yáṃ vaí kshétrasya pátir, asyā́m evá práti tishṭhaty | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam upárishṭân[3] nír vaped, asyā́m evá prati-shṭhā́ye 'ndriyáṃ vîrỳam upárishṭâd[a] âtmán dhatte || 5 || prajā́kâma indrâgnī́, upaprayā́ty aindrâgnám ékâdaçakapâlaṃ nír, vîryàm, pûsháṇam évaí, 'kân ná catvâri◡çác ca || 1 ||

1, 1, 14, 1-3. — K. 9, 17. — upaprayâtîty úpa-prayâti — upaprayâsyann ity úpa-prayâsyan — upà | preti | yâti — eti | janatā́m — anù | nir iti | vapet — pûshaṇàm — anù | preti | yachati — uparishṭât — pratishṭhâyeti prati-sthâyà.

2. agnáye pathi-kṛíte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyet; pathó vā́ eshó 'dhy ápathenai 'ti yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyaty, agním evá pathi-kṛíta◡ svéna

---

1. [a] ohne avagraha.
2. pâthikṛitâdyâ ishṭayaḥ (1, 2, 14). [1] ohne avagraha.

bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ápathât pánthâm ápi nayaty, anaḍvā́n[1] dákshiṇâ vahī́ hỳ eshá, sám-ṛiddhyai[2] | agnáye vratá-pataye || 1 || puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yá ā́hitâ-'gniḥ sánn avratyám iva cáred; agním evá vratá-patiꞷ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ vratám ā́ lambhayati, vrátyo bhavaty | agnáye raksho-ghné puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapati yáꞷ rákshâꞷsi sácerann; agním evá raksho-háṇaꞷ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâd rákshâꞷsy apa hanti; ní-çitâyâm nír vapet || 2 || ní-çitâyâꞷ hí rákshâꞷsi pre-'ráte, sam-prerṇā́ny evaí 'nâni hanti; pári-çrite yâjayed rákshasâm ánanv-avacârâya; raksho-ghnī́[4] yâjyâ-'nuvâkỳe[4] bhavato rákshasâꞷ strítyâ | agnáye rudrá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped abhi-cárann; eshā́ vā́ asya ghorā́ tanū́r yád rudrás, tásmâ evaí 'nam ā́ vṛiçcati, tâjág ā́rtim[1] ā́ 'rchaty[5] | agnáye surabhi-máte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yásya gā́vo vâ púrushâḥ || 3 || vâ pra-mī́yeran[6] yó vâ bibhîyā́d; eshā́ vā́ asya bheshajỳâ tanū́r yát surabhi-mátî, táyai 'vā́ 'smai bheshajám karoti, surabhi-máte bhavati pûtî-gandhásyā́[7] 'pa-hatyâ | agnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapet saṃ-grâmé sáṃ-yatte; bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꞷ çamayitvā́ párân abhí nír diçati, yám ávareshâm vídhyanti jī́vati sá, yám páreshâm prá sá mîyate, jáyati táꞷ saṃ-grâmám || 4 || abhí vā́ eshá etā́n ucyati yéshâm pûrvâ-'parā́ anváñcaḥ[1] pra-mī́yante[6 u. 8], purushâ-''hutír hỳ asya priyá-tamâ, 'gnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꞷ çamayati, naí

2. [2] ṛidhyai ACDW. [3] zu ṇ s. P. 7, 12. [4] s. P. 4, 52 und Whitney dazu. [5] so (ā́ 'rch⁰) ABW, s. P. 10, 9. [6] Wurzel betont. [7] s. P. 3, 7. [8] prá mîyante Pet. W. unter √uc.

'shâm purā́ "yushó 'paraḥ prá mîyate | 'bhí vā́ eshá etásya gṛihā́n ucyati yásya gṛihā́n dáhaty, agnáye kshā́ma-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped, bhâga-dhé-yenai 'vaí 'naṁ çamayati, nā́ 'syā́ 'param gṛihā́n dahati || 5 || vratápataye, níçitâyâm nír vapet, púrushâḥ, saṃgrâmám, ná, ca-tvā́ri ca || 2 ||

1, 1,14, 3 - 3,14,3. — K. 10,5-7. — puroḍâçàm — eshaḥ | adhîti | apàthena | eti — anaḍvân — rakshohaṇam iti ra-kshaḥ-hanàm — stṛityai — ârtim | eti | ṛichati — pûtîgan-dhasyeti pûti-gandhasyà | apàhatyâ ity apà-hatyai — pa-rân | abhi | nir iti | diçati — pûrvâparâ iti pûrva-aparâḥ | anvañcàḥ — purâ | âyùshaḥ | apàraḥ — na | asya | apàram.

3. agnáye kā́mâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yám kā́mo nó 'pa-námed; agním evá kā́maṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam kā́mena sám ardh-ayaty, úpai 'nam kā́mo namaty | agnáye yávishṭhâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapet spárdhamânaḥ kshé-tre vâ sa-jâtéshu vâ; 'gním evá yávishṭhaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vé 'ndriyám vîrýam bhrā́-tṛivyasya || 1 || yuvate, ví pâpmánâ bhrā́tṛivyeṇa jayate | 'gnáye yávishṭhâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír va-ped abhi-caryámâṇo; 'gním evá yávishṭhaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâd rákshâṁsi yā́vayati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇute | 'gnáya ā́yushmate[1] puroḍā́-çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped yáḥ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâm íty; agním evā́ "yushmantaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin || 2 || ā́yur dadhâti, sárvam ā́yur ety | agnáye jâtá-vedase puroḍā́çam ashṭā́-kapâlam nír vaped bhū́ti-kâmo; 'gním evá jâtá-vedasaṁ svéna bhâga-

3. kâmukeshṭyâdyâ ishṭayaḥ (1, 3, 14). [1] ohne avagraha.

-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhū́tiṃ gamayati, bhá=
vaty evā́ | 'gnáye rúkmate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ
nír vaped rúk-kâmo; 'gním evá rúkmantaᴗ svéna bhâga=
-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin rúcaṃ dadhâti, rócata
evā́ | 'gnáye téjasvate[1] puroḍā́çam[1] || 3 || ashṭā́-kapâ=
laṃ nír vapet téjas-kâmo; 'gním evá téjasvantaᴗ[1] svéna
bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin téjo dadhâti, te=
jasvỳ[1] evá bhavaty | agnáye sâhantyā́ya puroḍā́çam[1]
ashṭā́-kapâlaṃ nír vapet sī́kshamâṇo; 'gním evá sâhantyáᴗ
svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vá sahate yáᴗ
sī́kshate || 4 || bhrā́tṛivyasyâ, 'smin, téjasvate puroḍā́çam, ashṭā́triᴗ=
çac ca || 3 ||

1, 3, 14, 3-7. — K. 10, 7. — puroḍâçàm — âyúshmate —
rukmàte — rocàte — tejàsvate — tejàskâma iti tejàḥ=
-kâmaḥ — tejasvî.

4. agnáyé 'nna-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír
vaped yáḥ kâmáyetā́: 'nna-vânt syâm íty; agním evā́ 'nna=
-vantaᴗ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam
ánna-vantaṃ karoty, ánna-vân evá bhavaty | agnáye 'nnâ=
-'dā́ya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmá=
yetâ: 'nnâ-'dáḥ syâm íty; agním evā́ 'nnâ-'dáᴗ svéna bhâga=
-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam annâ-'dáṃ karoty, annâ=
-'dáḥ || 1 || evá bhavaty | agnáyé 'nna-pataye puro=
ḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyetā́: 'nna-patiḥ
syâm íty; agním evā́ 'nna-patiᴗ svéna bhâga-dhéyenó 'pa
dhâvati, sá evaí 'nam ánna-patiṃ karoty, ánna-patir evá
bhavaty | agnáye pávamânâya puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâ=
laṃ nír vaped agnáye pâvakā́yâ 'gnáye çúcaye
jyóg-âmayâvî; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ=

---

4. annavadyâgâdyâ ishṭayaḥ (1, 4, 46). [1] ohne avagraha.

-'ṇám evā́ 'smin téna dadhâti, yád agnáye || 2 || pâvakā́ya vā́cam evā́ 'smin téna dadhâti, yád agnáye çúcaya ā́yur evā́ 'smin téna dadhâty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evaí | 'tā́m evá nír vapec cákshush-kâmo; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ-'ṇám evā́ 'smin téna dadhâti, yád agnáye pâvakā́ya vā́cam evā́ 'smin téna dadhâti, yad agnáye çúcaye cákshur evā́ 'smin téna dadhâti || 3 || utá yády andhó bhávati praí 'vá paçyaty | agnáye putrá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam̐ nír vaped índrâya putríṇe puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlam prajā́-kâmo; 'gnír evā́ 'smai pra-jā́m pra-janáyati vriddhā́m índraḥ prá yachaty | agnáye rása-vate 'jā́-kshîré carúm̐ nír vaped yáḥ kâmáyeta: rása-vânt syâm íty, agním evá rása-vantaᵕ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'naᵕ rása-vantam̐ karoti || 4 || rása-vân[2] evá bhavaty; ajā́-kshîré bhavaty âgneyī́ vā́ eshā́ yád ajā́ sâ-'kshā́d evá rásam áva runddhe[3] | 'gnáye vásu-mate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam̐ nír vaped yáḥ kâmáyeta: vásu-mânt syâm íty; agním eva vásu-mantaᵕ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam̐ vásu-mantam̐ karoti vásu-mân evá bhavaty | agnáye vâja-sṛíte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam̐ nír vapet sam̐-grâmé sám̐-yatte; vā́jam̐ || 5 || vā́ eshá sisîrshati yáḥ sam̐-grâmám̐ jígîshaty, agníḥ khálu vaí devā́nâm̐ vâja-sṛíd, agním evá vâja-sṛítaᵕ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, dhā́vati vā́jaᵕ hánti vṛitrám̐ jáyati táᵕ sam̐-grâmám átho agnír iva ná prati-dhṛíshe bhavaty | agnáye 'gni-váte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam̐ nír vaped yásyâ 'gnā́v agním abhy-uddháreyur[4], nírdishṭa-bhâgo

---

4. [2] s. schol. zu P. 9, 21. [3] rum̐dhe ABCDW. [4] auch abhi zum Compositum gezogen.

vā̆ etáyor anyó 'nirdishṭa-bhâgo 'nyás, taú sam-bhávantau yájamânam || 6 || abhí sám bhavataḥ, sá îçvará ā̆rtim[1] ā̆-'rtor; yád agnáye 'gni-váte nir-vápati bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau çamayati, nā̆ 'rtim[1] ā̆ 'rchati[6] yájamâno | 'gnáye jyótishmate[1] puroḍā̆çam ashṭā̆-kapâlam nír vaped yásyâ 'gnír úd-dhritó 'hute 'gni-hotrá ud-vā̆yed; ápara â-dī̆pyâ 'nû-'ddhrítya íty âhus, tát táthâ ná kâryam yád bhâga-dhéyam abhí pū̆rva ud-dhriyáte kím áparo 'bhy út || 7 || hriyeté 'ti; tā̆ny evā̆ 'va-kshā̆ṇâni sam-nidhā̆ya manthed: itáḥ prathamám jajne agníḥ[6] svā̆d yóner ádhi jâtá-vedâḥ | sá gâyatriyā̆ trishṭúbhâ[1] jágatyâ devébhyo havyám vahatu pra-jânánn íti, chándo-bhir evaí 'nau svā̆d yóneḥ prá janayaty; eshá vā̆vá sò 'gnír íty âhur jyótis t' vā̆[7] asya párâ-patitam íti, yád agnáye jyótishmate[1] nir-vápati yád evā̆ 'sya jyótiḥ párâ-patitam tád evā̆ 'va runddhe[8] || 8 || karoty annâdó, dadhâti yád agnáye, çúcaye cákshur evā̆ 'smin téna dadhâti, karoti, vā̆jam, yájamânam, úd, evā̆ sya, sháṭ ca || 4 ||

1, 3, 14, 7.8. 4, 46, 1-3. — K. 10, 6. — itâsur itī̱ta-asuḥ — cakshúshkâma iti cakshúḥ-kâmaḥ — prajanayatîti pra-janayàti — ajakshîra ity àja-kshîre — atho iti — abhyuddharéyur ity àbhi-uddharéyuḥ — anyaḥ | anirdishṭabhâga ity anirdishṭa-bhâgaḥ | anyaḥ — abhi | sam iti | bhavataḥ | saḥ | îçvaraḥ | àrtim | ârtor ity â-artoḥ — na | ârtim | eti | richati — jyotishmate — uddhrita ity ut-hritaḥ | ahúte | agnihotra ity àgni-hotre — aparaḥ | âdîpyety ā̆-dîpyà | anûddhritya ity ànu-uddhrityàḥ — abhîti | pûrvàḥ | uddhriyata ity út-hriyatè — abhi | ud iti | hriyeta — yonèḥ | adhîti — trishṭubhā̆ — eshaḥ | vâva | saḥ | agniḥ — tu | vai | asya — jyotishmate.

---

4. [5] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [6] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 16; Whitney zu P. 1, 61. [7] so (tvâ) ABW, s. P. 5, 13; zum t (nicht ṭ) s. schol. zu P. 6, 13.

5. vaiçvânarám[1] dvā̆daça-kapâlam̥ nír vaped vâ=
ruṇám̥ carúm̥ dadhi-krā̆vṇe[2] carúm abhi-çasyámâno;
yád vaiçvânaró dvā̆daça-kapâlo bhávati sam̥-vatsaró vā̆
agnír vaiçvânaráḥ[1] sam̥-vatsaréṇai 'vaí 'naṃ svadayaty
ápa pâpám̥ várṇaṃ hate, vâruṇénai 'vaí 'nam̥ varuṇa-pâçā̆n
muñcati, dadhi-krā̆vṇâ[3] punâti; híraṇyam̥ dákshiṇâ, paví=
tram̥ vaí híraṇyam, punā̆ty evaí 'nam, âdy̆am asyā̆ 'nnam
bhavaty | etā̆m evá nír vapet prajā̆-kâmaḥ; sam̥-vatsaráḥ
|| 1 || vā̆ etásyā̆ 'çânto yónim pra-jā̆yai paçûnā̆m̥ nír da=
hati yó 'lam pra-jā̆yai sán pra-jā̆m̥ ná vindáte; yád vaiçvâ=
naró[1] dvā̆daça-kapâlo bhávati sam̥-vatsaró vā̆ agnír
vaiçvânaráḥ[1] sam̥-vatsarám evá bhâga-dhéyena çamayati
sò 'smai çântáḥ svā̆d yóneḥ pra-jā̆m prá janayaty, vâru=
ṇénai 'vaí 'nam̥ varuṇa-pâçā̆n muñcati, dadhi-krā̆vṇâ[3] pu=
nâti; híraṇyam̥ dákshiṇâ, pavítram̥ vaí híraṇyam, punā̆ty
evaí 'nam || 2 || vindáte pra-jā̆m̥ | vaiçvânarám̥[1] dvā̆=
daça-kapâlam̥ nír vapet putré jâté; yád ashṭā̆-kapâlo bhá=
vati gâyatriyaí 'vaí 'nam brahma-varcaséna punâti, yán
náva-kapâlas tri-vṛítai 'vā̆ 'smin téjo dadhâti, yád dáça=
-kapâlo vi-rā̆jai 'vā̆ 'sminn annā̆-'dyam̥ dadhâti, yád ékâ=
daça-kapâlas trishṭúbhai[1] 'vā̆ 'sminn indriyám̥ dadhâti,
yád dvā̆daça-kapâlo jágatyai 'vā̆ 'smin paçū̆n dadhâti; yá=
smiñ[4] jâtá etā̆m íshṭim nir-vápati pûtáḥ || 3 || evá te=
jasvy̆[1] annâ-'dá indriyâvī̆[1] paçumā̆n bhavaty | áva vā̆ eshá
suvar-gā̆l lokā̆c chidyate yó darçapûrṇamâsa-yâjī̆ sánn amâ=
-vâsy̆âm̥ vâ paurṇa-mâsī̆m̥ vâ 'ti-pâdáyati, suvar-gā̆ya hí
lokā̆ya darça-pûrṇamâsā̆v ijyéte; vaiçvânarám̥[1] dvā̆daça=

---

5. abhiçastîshṭyâdyâ ishṭayaḥ (1, 5, 11). [1] ohne avagraha. [2] so ABCW; vṇṇe D (mit virâma) und pâṭha in B (pag. 354); daraus entstanden: °vuṇṇe pâṭha in B (ibid.), °vuṇe Petersb. Wört.; vgl. I, 6, 12, 3. Zu der Verdopplung des Nasals s. P. 14, 2. [3] vṇṇâ D (mit virâma). [4] °n jâ° A; °n (mit virâma) jâ° B; °m̥ j° W.

-kapâlaṃ nír vaped amâ-vâsyâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pā́dya; saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃ-vatsarám evá prîṇâty átho saṃ-vatsarám evā́ 'smâ úpa dadhâti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai || 4 || átho devátâ evā́ 'nv-ârábhya suvar-gáṃ lokám eti | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâṃ yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brâhmaṇā́ ṛitâ-yávaḥ[5] purā́ 'nnam akshann; âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlam agním ud-vâsayishyán; yád ashṭā́-kapâlo bhávaty, ashṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír, yā́vân evā́ 'gnís tásmâ âtithyáṃ karoty, átho yáthâ jánaṃ yatè 'vasáṃ karóti tâdṛík[1] || 5 || evá tád; dvā́daça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ khálu vā́ agnér yóniḥ, svā́m evaí 'naṃ yóniṃ gamayaty, âdyam asyā́ 'nnam bhavati | vaiçvânaráṃ[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapen mârutáṃ saptá-kapâlaṃ grā́ma-kâma; â-havanī́ye vaiçvânarám[1] ádhi çrayati gā́rha-patye mârutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; dvā́daça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvā́daça[1] mā́sâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vā́ 'smai sa-jâtā́ṃç cyâvayati; mârutó bhavati || 6 || marúto vaí devā́nâṃ víço deva-viçénai 'vā́ 'smai manushya-viçám áva runddhe[6], saptá-kapâlo bhavati saptá-gaṇâ vaí marúto gaṇa-çá evā́ 'smai sa-jâtā́n áva runddhe[5]; 'nû-'cyámâna ā́ sâdayati, víçam evā́ 'smâ ánu-vartmânaṃ karoti || 7 || prajā́kâmaḥ saṃvatsaráḥ, punā́ty evaí 'nam, pûtáḥ, sámashṭyai, tâdṛíñ, mârutó bhavaty, ékân ná triṃçác ca || 5 ||

1, 5, 11, 1-5. — K. 10, 4. — vaiçvânaram — svadayati — annâdyam ity ànna-adyàm — trishṭubhā́ — yasmin | jâte — tejasvî — indriyâvî — ijyete iti[7] — atho iti — ṛitâyava ity ṛita-yavàḥ | purâ | annàm — ashṭâkshar̲ety ashṭâ-aksharâ

5. [5] s. P. 3, 2. [6] °ruṃdhe ABCDW. [7] s. P. 4, 40.

— yate | avasam — tâdrik — dvâdàça — svâm | eva | enam — adhîti | çrayati — sajâtân iti sa-jâtân — sapta-gàṇâ iti sapta-gaṇâḥ — anûcyamâna ity ànu-ucyamâne.

6. **âdityáṃ** carúṃ nír vapet saṃ-grâmám upa-prayâsyánn; iyáṃ vā́ áditir, asyā́m evá pū́rve práti tishṭhanti | **vaiçvânaráṃ**[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped â-yátanaṃ gatvā́; saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ, saṃ-vatsaráḥ khálu vaí devā́nâm â-yátanam, etásmâd vā́ â-yátanâd devā́ ásurân ajayan; yád vaiçvânaráṃ dvā́daça-kapâlaṃ nir-vápati, devā́nâm evā́ ”-yátane yatate, jáyati táu saṃ-grâmám | etásmin vā́ etaú mṛijâte || 1 || yó vi-dvishâṇáyor ánnam átti; **vaiçvânaráṃ**[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped vi-dvishâṇáyor ánnaṃ jagdhvā́, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evā́ ’tti, nā́ ’smin mṛijâte | saṃ-vatsarā́ya vā́ etaú sám amâte yaú sam-amā́te, táyor yáḥ pū́rvo ’bhi-drúhyati táṃ váruṇo gṛihṇâti; **vaiçvânaráṃ**[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vapet sam-amânáyoḥ pū́rvo ’bhi-drúhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ, sam-vatsarám evā́ ”ptvā́ nir-varuṇám || 2 || parástâd[1] abhí druhyati naí ’naṃ váruṇo gṛihṇâty | âvỳaṃ[1] vā́ eshá práti gṛihṇâti yó ’vim prati-gṛihṇā́ti; **vaiçvânaráṃ**[1] dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped ávim prati-gṛíhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditâm evá práti gṛihṇâti, nā́ ”vỳam práti gṛihṇâty | âtmáno vā́ eshá mā́trâm âpnoti yá ubhayā́dat[1] prati-gṛihṇā́ty áçvaṃ vâ púrushaṃ vâ; **vaiçvânaráṃ** dvā́daça-kapâlaṃ nír vaped ubhayā́dat[1] || 3 || prati-gṛíhya, saṃ-vatsaró vā́ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evá práti gṛihṇâti, nā́ ”tmáno mā́trâm âpnoti | **vaiçvânaráṃ** dvā́daça-kapâlaṃ nír vapet saním eshyánt; saṃ-vat-

6. âdityacarvâdyâ ishṭayaḥ (1, 5, 11). [1] ohne avagraha.

saró vā́ agnír vaiçvânaró[1], yadā́ khálu vaí sam̐-vatsarám̐ janátâyâm̐[1] cáraty átha sá dhanâ-'rghó bhavati; yád vaiçvânarám̐[1] dvā́daça-kapâlam̐ nir-vápati sam̐vatsará-sâtâm evá saním abhí prá cyavate, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanti | yó vaí sam̐-vatsarám || 4 || pra-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavaty; etám evá vaiçvânarám[1] púnar â-gátya nír vaped, yám evá pra-yuñkté tám bhâga-dhéyena ví muñcati práti-shṭhityai; yáyâ rájjvo 't-tamā́m̐ gā́m â-'jét tā́m bhrā́tṛivyâya prá hiṇuyân[2], nír-ṛitim evā́ 'smai prá hiṇoti[2] || 5 || mṛijâte, nirvaruṇám̐, vaped ubhayā́dad, yó vaí sam̐vatsarám̐, shá́ṭtrim̐çac ca || 6 ||

1, 5, 11, 5. — K. 10, 3. — Kâ. 25, 8, 16. — mṛijâtẹ[3] iti — a̱mâtẹ[3] iti — âvyàm | vai | e̱shaḥ — yaḥ | avim — u̱bha̱yâdàt — saḥ | dha̱nâ̱rgha iti dhana-a̱rghaḥ — a̱bhi | preti | cya̱va̱tẹ — pra̱jâ iti pra-jâḥ — a̱pra̱tishṭhâ̱na ity àprati-sthâ̱naḥ — â̱jed ity ā́-a̱jet — preti | hi̱ṇu̱yâ̱t | nirṛitim iti niḥ-ṛi̱ti̱m | e̱va | a̱smai̱ | preti | hi̱ṇo̱ti̱.

7. aindrám̐ carúm̐ nír vapet paçú-kâma; aindrā́ vaí paçáva, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavati; carúr bhavati, svā́d evā́ 'smai yóneḥ paçū́n prá janayatī́ | 'ndrâye 'ndriyā́-vate[1] puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlam̐ nír vapet paçú-kâma; indriyám̐ vaí paçáva, índram evé 'ndriyā́-vantam̐ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sáḥ || 1 || evā́ 'smâ indriyám paçū́n prá yachati, paçu-mā́n evá bhavatī́ | 'ndrâya gharmá-vate puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlam̐ nír vaped brahmavarcasá-kâmo; brahma-varcasám̐ vaí gharmá, índram evá gharmá-vantam̐ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasám̐ dadhâti, brahma-var-

6. [2] so (ṇ) ABCDW, s. P. 13, 12 (7, 4). [3] s. P. 4, 40.

7. aindracarvâdyâ ishṭayaḥ (1, 6, 12). [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha.

casỳ evá bhavatī́ | 'ndrâyâ 'rká-vate puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped ánna-kâmo; 'rkó vaí devā́nâm ánnam, índram evā́ 'rká-vantaꞷ svéna bhâga-dhéyena || 2 || úpa dhâvati, sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavatī́ | 'ndrâya gharmá-vate puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped índrâye 'ndriyā́-vata[1] índrâyâ 'rká-vate bhū́ti-kâmo; yád índrâya gharmá-vate nir-vápati çíra evā́ 'sya téna karoti, yád índrâya 'ndriyā́-vata âtmā́nam evā́ 'sya téna karoti, yád índrâyâ 'rká-vate bhûtá evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati bhávaty evé | 'ndrâya || 3 || aꞷho-múce[3] puroḍā́çam ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t; pâpmā́ vā́ áꞷha[3], índram evā́ 'ꞷho-múcaꞷ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam pâpmánó 'ꞷhaso muñcatī́ | 'ndrâya vaimṛidhā́ya[2] puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yám mṛídho 'bhí pra-véperan râshṭrā́ṇi vâ 'bhí sam-iyúr; índram evá vaimṛidháꞷ[2] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smân mṛídhaḥ || 4 || ápa hantī́ | 'ndrâya trâtré puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped baddhó vâ pári-yatto vé; 'ndram evá trâtā́raꞷ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ trâyata | índrâyâ 'rkâçvamedhá-vate puroḍā́çam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yám mahâ-yajnó nó 'pa-námed; eté[4] vaí mahâ-yajnásyā́ 'ntye[4] tanū́[4] yád arkâ-'çvamedhā́v, índram evā́ 'rkâçvamedhá-vantaꞷ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ antató[2] mahâ-yajnáṃ cyâvayaty, úpai 'naṃ mahâ-yajnó namati || 5 || indriyā́vantaꞷ svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati sò, 'rká-vantaꞷ svéna bhâgadhéyenai, 'vé 'ndrâya, 'smân mṛídho, 'smai, saptá ca || 7 ||

1, 6, 12, 1-6. — K. 10, 8. 9. — aindrâḥ — indriyâvâta itī́ndriya-vate — indriyâvântam itī́ndriya-vantam — bhûtaḥ |

7. [2] s. P. 8, 15. [4] s. P. 4, 52.

eva | annâdya ity ánna-adyè — abhîti | pravepèrann iti pra-veperan — abhîti | samiyur iti sam-iyuḥ — asmât | mṛidhàḥ — trâyate — ete iti — antye iti — tanû iti — arkâçva-medhâv ity àrka-açvamedhau — asmai | antataḥ.

8. índrâyā́ 'nv-ṛijave puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped grā́ma-kâma; índram evā́ 'nv-ṛijuᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa-jâtā́n ánu-kân karoti, grâmỳ evá bhavatî | 'ndrâṇyaí carúṃ nír vaped yásya sénā́ 'saᵘ-çite 'va syā́d; indrâṇī́ vaí sénâyai deváte[1], 'ndrâṇī́ṃ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí 'vā́ 'sya sénâᵘ sáᵘ çyati; bálbajân[1] ápi || 1 || idhmé sáṃ nahyed, gaúr yátrā́ 'dhi-shkannâ ny-ámehat táto bálbajâ[1] úd ati-shṭhan, gávâm evaí 'naṃ ny-âyám api-nī́ya gā́ vedayatī́ | 'ndrâya manyu-máte mánasvate[1] puroḍā́çam[1] ékâda-ça-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmé sáṃ-yatta; indriyéṇa vaí manyúnâ mánasâ saṃ-grâmáṃ jayatī́, 'ndram evá manyu-mántam mánasvantaᵘ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati tám || 2 || saṃ-grâmám | etā́m evá nír vaped yó hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa iva syā́d; etā́ni hí vā́ etásmâd ápa-krântâny, áthai 'shá hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa índram evá manyu-mántam mánasvantaᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, ná hatá-manâḥ[2] svayám-pâpo bhavatī́ | 'ndrâya dâtré puroḍā́çam ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: dā́na-kâmâ me pra-jā́ḥ[2] syuḥ || 3 || ítī́; 'ndram evá dâtā́raᵘ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai dā́na-kâmâḥ pra-jā́ḥ karoti, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavantī́ | 'ndrâya pra-

8. anvṛijupramukhâ ishṭayaḥ (1, 7, 13). [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1.

-dâtré puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yásmai práttam[1] iva sán ná pra-dîyété; 'ndram evá pra-dâtā́raṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai prá dâpayatī́ | 'ndrâya su-trā́mṇe puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped ápa-ruddho vâ || 4 || apa-rudhyámâno vé; 'ndram evá su-trā́mâṇaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ trâyate, 'napa-rudhyó bhavatī́ | 'ndro vaí sa-dṛíñ devátâbhir[1] âsît, sá ná vy-âvṛítam agachat; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám aindrám ékâdaça-kapâlaṃ nír avapat, ténai 'vā́ 'sminn indriyám adadhâṃ; chákvarî[3] yâjyâ-'nuvâkye[3] akarod, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ ainddha[4] || 5 || sò 'bhavat, sò 'bibhed bhûtáḥ: prá mâ dhakshyatī́ 'ti; sá prajā́-patim púnar úpâ 'dhâvat, sá prajā́-patiḥ çákvaryâ ádhi revátîṃ[1] nír amimîta çā́ntyâ ápra-dâhâya | yó 'laṃ çriyaí sánt sa-dṛíñk[5] samânaíḥ[1 u 2] syā́t tásmâ etám aindrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâti; revátî[1] puro-'nuvâkyâ bhavati çā́ntyâ ápra-dâhâya, çákvarî yâjyâ, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ inddhe[6], bhávaty evá || 6 || ápi, táṃ, syur, vai, 'nddha[3], bhavati, cáturdaça ca || 8 ||

1, 7, 13, 1-5. — K. 10, 8-10. — anvṛijava̱ ity anu̱-ṛija̱ve̱ — anúkâ̱n ity anú-kâ̱n — grâ̱mî — asáṃçitety asám-çitâ̱ | iva̱ — balbájân — adhishka̱nnety adhi-ska̱nnâ̱ — nyâ̱yam iti ni-â̱yam — gâ̱ḥ — manásvate — prattám | iva̱ | sat — a̱da̱dhâ̱t | çakvárî̱ iti — bhûtyai — çakváryâ̱ḥ | adhîti | re̱va-tī́m — çântyai — sa̱dṛiññ iti sa-dṛiñ | sa̱mâ̱naiḥ — bhûtyai.

9. âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped

8. [3] s. P. 4, 52. [4] aiṃdha ABCDW. [5] °ñsam° A, °ñ (mit virâma) s° BW; s. P. 5, 32. 9, 18 schol. [6] iṃdhe ABCDW.

9. abhicârâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 22).

abhi-cárant sárasvaty[1] ā́jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád âgnâ-vaishṇavá ékâdaça-kapâlo bhávaty, agníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnó, devátâbhiç[1] cai 'vaí 'naṃ yajnéna câ 'bhí carati; sárasvaty[1] ā́jya-bhâgâ bhavati, vā́g vaí sárasvatî[1], vâcaí 'vaí 'nam abhí carati; bârhaspatyáç[1] carúr bhavati, bráhma vaí devā́nâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí carati || 1 || práti vaí parástâd[1] abhi-cárantam abhí caranti; dvé-dve[2] puro-'nuvâkỳe[2] kuryâd, áti[3] prá-yuktyâ | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇo, devátâbhir[1] evá devátâḥ[1] prati-cárati yajnéna yajnáṃ vâcā́ vā́cam bráhmaṇâ bráhma, sá devátâç[1] cai 'vá yajnáṃ ca madhyató[1] vy-ávasarpati[4], tásya ná kútaç[1] canó[1] 'pâ-''vyâdhó bhavati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇuta | âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáṃ yajnó ná || 2 || upa-námed; agníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnò, 'gníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai yajnám prá yachata, úpai 'naṃ yajnó namaty | âgnâ-vaishṇaváṃ ghṛité carúṃ nír vapec cákshush-kâmo; 'gnér vaí cákshushâ manushỳâ ví paçyanti[5] yajnásya devā́, agníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evá || 3 || asmiñ cákshur[6] dhattaç, cákshushmân[1] evá bhavati; dhenvaí vā́ etád réto yád ā́jyam anaḍúhas[1] taṇḍulā́ mithunā́d evā́ 'smai cákshuḥ prá janayati; ghṛité bhavati, téjo vaí ghṛitáṃ téjaç cákshus, téjasai 'vā́ 'smai téjaç cákshur áva runddha[7] | indriyáṃ vaí vîrỳaṃ vṛiñkte[8] bhrā́tṛivyo yájamânó 'yajamânasyâ, 'dhvará-kalpâm práti nír vaped bhrā́tṛivye yájamâne, nā́ 'sye 'ndriyáṃ || 4 || vîrỳaṃ vṛiñkte[8]; purā́ vâcáḥ

9. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49. 50 u. 52. [3] so (ati für sich) ABCDW. [4] als Compositum. [5] unbetont. [6] ⁰nc⁰ A, n mit virâma B, ⁰ṃc⁰ W; s. P. 5, 21. 24. [7] ruṃdha (e) ABCDW. [8] ñte ACD.

prá-vaditor nír vaped, yā̆vaty[1] evá vā̆k tā̆m ápro-'ditâm bhrā̆trivyasya vrinkte[8], tā̆m asya vā̆cam pra-vádantîm ányâ vā̆có 'nu prá vadanti, tā̆ indriyám vîrỳam yájamâne dadhaty; âgnâ-vaishnavám ashtā̆-kapâlam nír vapet prâtah-savanásyâ "-kâlé sárasvaty[1] ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád ashtā̆-kapâlo bhávaty ashtā̆-'ksharâ gâyatrî́ gâyatrám prâtah-savanám prâtah-savanám evá ténâ "pnoti || 5 || âgnâ-vaishnavám ékâdaça-kapâlam nír vapen mā̆dhyamdinasya[1] sávanasyâ "-kâlé sárasvaty[1] ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád ékâdaça-kapâlo bhávaty ékâdaçâ-'ksharâ trishtúp[1] traíshtubham[1] mā̆dhyamdinaṃ[1] sávanam mā̆dhyamdinam evá sávanam ténâ "pnoty; âgnâ-vaishnavám dvā̆daça-kapâlam nír vapet tritîya-savanásyâ "-kâlé sárasvaty ā̆jya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád dvā̆daça-kapâlo bhávati dvā̆daçâ-'ksharâ jágatî jā̆gatam tritîya-savanám tritîya-savanám evá ténâ "pnoti; devátâbhir[1] evá devátâh[1] || 6 || prati-cárati yajnéna yajnám vâcā̆ vā̆cam bráhmanâ bráhma, kapā̆lair evá chándâṃsy âpnóti purodā̆çaih[1] sávanâni | maitrâ-varunám éka-kapâlam nír vaped vaçā̆yai kâlé; yaí 'vā̆ 'saú bhrā̆trivyasya vaçā̆ 'nû-bandhỳâ[9] só[10] evaí 'shaí; 'tásyaí 'ka-kapâlo bhavati ná hí kapā̆laih paçúm árhaty ā̆ptum || 7 || bráhmanai 'vaí 'nam abhí carati, yajnó ná, tā̆v evā̆, 'sye 'ndriyám, âpnoti, devátâh, saptátriṃçac ca || 9 ||

1, 8, 22, 1-3. — K. 10, 1. — sarásvatî — bârhaspatyah — sarvā̆h | devatā̆h — brihaspatih — parastā̆t — atîti | prayúktyâ iti pra-yuktyai — praticaratîti prati-caráti — madhyatah | vyavásarpatîti vi-avásarpati — kutáh | cana | upâvyâdha ity úpa-âvyâdhah — strinute — sarvā̆h | devatā̆h

9. [9] s. P. 3, 7. [10] s. P. 4, 7.

— cakshúshkâma iti cakshúḥ-kâmaḥ — manushyâ̆ḥ — cakshúshmân — anaḍuhàḥ | taṇḍulâḥ — ayàjamânasya — yâvàtî | eva — apròditâm ity aprà-uditâm — anyâḥ — anù | preti | vadanti — âkâla ity â̆-kâle — trishṭup | traishṭúbham | mâdhyàṃdinam — anûbandhyety ànu-bandhyâ̆ | so iti | eva | eshâ | etasyà | ekàkapâla ity ekà-kapâlaḥ.

10. asâ̆v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devâ̆ḥ prâ̆yaçcittim[1] aichan, tásmâ etáu somâ-raudráṃ carúṃ nír avapan, ténai 'vâ̆ 'smin rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syâ̆t tásmâ etáu somâ-raudráṃ carúṃ nír vapet, sómaṃ cai 'vá rudráṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tâ̆v evâ̆ 'smin brahma-varcasáṃ dhatto, brahma-varcasỳ evá bhavati; tishyâ-pûrṇamâsé nír vaped, rudráḥ || 1 || vaí tishỳaḥ sómaḥ pûrṇá-mâsaḥ, sâ-'kshâ̆d evá brahma-varcasám áva runddhe[2]; pári-çrite yâjayati, brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai; çvetâ̆yai çvetá-vatsâyai dugdhám mathitám â̆jyam bhavaty, â̆jyam pró-'kshaṇam, â̆jyena mârjayante, yâ̆vad[1] evá brahma-varcasáṃ tát sárvaṃ karoty; áti brahma-varcasáṃ kriyata íty âhur: îçvaró duç-cármâ bhávitor íti, mânavî̆[3] ṛícau dhâyỳe[3] kuryâd, yád vaí kíṃ ca Mánur ávadat tád bheshajám || 2 || bheshajám evâ̆ 'smai karoti | yádi bibhîyâ̆d: duç-cármâ bhavishyâmî̆ 'ti somâ-paushṇáṃ carúṃ nír vapet; saumyó vaí devátayâ[1] púrushaḥ paushṇâ̆ḥ paçávaḥ, sváyai 'vâ̆ 'smai devátayâ[1] paçú-bhis tvácaṃ karoti, ná duç-cármâ bhavati | somâ-raudráṃ carúṃ nír vapet prajâ̆-kâmaḥ; sómo vaí reto-dhâ̆ agníḥ pra-jâ̆nâm pra-janayitâ̆, sóma evâ̆ 'smai réto dádhâty agníḥ pra-jâ̆m prá janayati, vindáte || 3 || pra-jâ̆u | somâ-raudráṃ carúṃ nír vaped abhi-cárant,

---

10. saumâraudrâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 22). [1] ohne avagraha.
[2] rumdhe ABCDW. [3] s. P. 4 52.

saumyó vaí devátayâ[1] púrusha, eshá rudró yád agníḥ, svā́yâ evaí 'naṃ devátâyai[1] nish-krī́ya rudrā́yā́ 'pi dadhâti, tā́jag ā́rtim[1] ā́ 'rchati[4] | somâ-raudrā́ṃ carúṃ nír vapej jyóg-âmayâvî, sómaṃ vā́ etásya ráso gachaty[5] agníṃ çárîraṃ yásya jyóg âmáyati, sómâd evā́ 'sya rásaṃ nish-krīṇā́ty agnéḥ çárîram, utá yádi || 4 || itā́-'sur bhávati jī́vaty evá; somâ-rudráyor vā́ etáṃ grasitáṃ hótâ nísh khidati[6], sá îçvará ā́rtim[1] ā́-'rtor, anaḍvā́n[1] hótrâ déyo váhnir vā́ anaḍvā́n váhnir hótâ váhninai 'vá váhnim âtmā́naṃ spṛiṇoti | somâ-raudrā́ṃ carúṃ nír vaped yáḥ kâmá-yeta: své 'smâ â-yátane bhrā́tṛivyaṃ janayeyam íti; védim pari-gṛíhyâ 'rdhám ud-dhanyā́d ardháṃ nā́, 'rdhám bar-hísha stṛiṇī́yā́d ardháṃ nā́, 'rdhám idhmásyâ 'bhy-âda-dhyā́d[7] ardháṃ ná, svá evā́ 'smâ â-yátane bhrā́tṛivyaṃ janayati || 5 || rudró, bheshajáṃ, vindáte, yádi, stṛiṇīyā́d ardháṃ, dvā́-daça ça || 10 ||

1, 8, 22, 3-5. — K. 11, 5. — prâyàçcittim — tishyâpûrṇamâsa iti tishyâ-pûrṇamâse — sâkshâd iti sa-akshât — prokshàṇam iti pra-ukshàṇam — yâvàt — mânavî iti — dhâyyè iti — dadhāti | agniḥ — svâyā̀ḥ | eva | enam — nishkrîyeti niḥ-krîyà — ârtim | eti | ṛichati — gachati | agnim — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — itâsur itîta-asuḥ — nir iti | khidati | saḥ | îçvaraḥ | ârtim | ârtor ity â-artoḥ | anaḍvân — sve | asmai — barhishàḥ — abhyâdadhyâd ity àbhi-âdadhyât — sve — asmai.

11. aindrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapen mârutáṃ saptá-kapâlaṃ grā́ma-kâma, índraṃ cai 'vá marútaç ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá ya-chanti, grâmỳ evá bhavaty; â-havanī́ya aindrám ádhi çra-

---

10. [4] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] so ABW; nir iti | khkhidati C; s. Whitney zu P. 8, 24 (14, 8). [7] abhi zum Compos. gezogen.
11. aindrâdyâ ishṭayaḥ (2, 1, 11).

yati[1] gā́rha-patye mârutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; saptá-kapâlo mârutó bhavati, saptá-gaṇâ vaí marúto, gaṇa-çá evā́ 'smai sa-jâtā́n áva runddhe[2]; 'nû-'cyámâna ā́ sâdayati, víçam evá || 1 || asmâ ánu-vartmânaṃ karoty | etā́m evá nír vaped yáḥ kâmáyeta: kshatrā́ya ca viçé ca sa-mádaṃ dadhyâm íty; aindrásyâ 'va-dyán brûyâd: índrâyā́ 'nu brûhī́ 'ty â-çrā́vya brûyân: marúto yajé 'ti, mârutásyâ 'va-dyán brûyân: marúd-bhyó 'nu brûhī́ 'ty â-çrā́vya brûyâd: índraṃ yajé 'ti, svá evaí 'bhyo bhâga-dhéye sa-mádaṃ dadhâti, vi-tṛiṃhâṇā́s tishṭhanty | etā́m evá || 2 || nír vaped yáḥ kâmáyeta: kálperann íti; yathâ-devatám ava-dā́ya yathâ-devatáṃ yajed, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nân yathâ-yatháṃ kalpayati, kálpanta evaí | ''ndrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped vaiçva-deváṃ dvā́daça-kapâlaṃ grā́ma-kâma; índraṃ cai 'vá víçvâṃç ca devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavaty; aindrásyâ 'va-dā́ya vaiçva-devásyā́ 'va dyed[1] áthai ''ndrásya || 3 || upárishṭâd[3], indriyéṇai 'vā́ 'smâ ubhayátaḥ[3] sa-jâtā́n pári gṛihṇâty; upâdhâyỳa-pûrvayaṃ vā́so dákshiṇâ sa-jâtā́nâm úpa-hityai | pṛíçniyai dugdhé praíyaṃgavaṃ[3 u. 4] carúṃ nír vapen marúd-bhyo grā́ma-kâmaḥ, pṛíçniyai vaí páyaso marúto jâtā́ḥ pṛíçniyai priyáṃgavo[3], mârutā́ḥ khálu vaí devátayâ[3] sa-jâtā́, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati; priyá-vatī́[5] yâjyâ-'nuvâkỳe[5] || 4 || bhavataḥ priyám evaí 'naṃ samânā́nâṃ[3] karoti, dvi-pádâ puro-'nuvâkỳâ bhavati dvi-páda evā́ 'va runddhe[2], cátush-padâ yâjỳâ cátush-pada evá paçū́n áva

11. [1] unbetont. [2] rumdhe ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ACW. B p. 380; prayyaṃgavaṃ D, praiyyaṃ° B p. 369. [5] s. P. 4, 52.

runddhe[3] | devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ mithó ví-priyâ âsan, tè 'nyò 'nyásmai jyaíshṭhyâyā́ 'tishṭhamânâç catur-dhā́ vỳ akrâmann agnír vásu-bhiḥ sómo rudraír índro marúd-bhir váruṇa âdityaíḥ, sá índraḥ prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tám || 5 || etáyâ saṃ-jnā́nyâ 'yâjayad, agnáye vásu-mate puroḍā́çam[3] ashṭā́-kapâlaṃ nír avapat[1] sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍā́çam[3] ékâdaça-kapâlaṃ váruṇâyâ "dityá-vate carúṃ, táto vā́ índraṃ devā́ jyaíshṭhyâyâ 'bhí sám ajânata | yáḥ samânaír[3] mithó ví-priyaḥ syā́t tám etáyâ saṃ-jnā́nyâ yâjayed; agnáye vásu-mate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapet sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍā́çam ékâdaça-kapâlaṃ váruṇâyâ "dityá-vate carúm, índram evaí 'nam bhûtáṃ jyaíshṭhyâya samânā́[3] abhí sáṃ jânate, vá-sishṭhaḥ samânā́nâm bhavati || 6 || víçam evá, tishṭhanty etā́m evā́, 'thai "ndrásya, yâjyânuvâkyè, táṃ, váruṇâya, cáturdaça ca || 11 ||

2, 1, 11, 1-3. — K. 11, 5. — âhavaṇîya ity ā́-havaṇîyè — adhîti | çrayati — saptagàṇâ iti sapta-gaṇâḥ — sve | eva — te | eva — anûcyamâna ity ànu-ucyamâne — kalpànte — grâmî | eva — uparishṭât — ubhayatàḥ — priyaṃgàvaḥ — te | anyaḥ | anyasmai — atishṭhamânâḥ | caturdheti catuḥ-dhâ — marut-vàte — abhi | sam iti | ajânata — abhi | sam iti | jânate.

12. [a]hiraṇya-garbhá; [b]ā́po ha yát; [c]prájâ-pate | [d]sá veda putráḥ pitárau sá mâtárau sá sûnúr bhuvat sá bhuvat púnar-maghaḥ | sá dyā́m aúrṇod antárikshau[1] sá súvaḥ sá víçvâ bhúvo abhavat[2] sá ā́ 'bhavat || [e]úd u tyáṃ; [f]ci-trám | [g]sá pratna-ván návîyasā́ 'gne dyumnéna saṃ-yátâ | bṛihát tatantha bhânúnâ || [h]ní kā́vyâ vedhásah çáçvatas

---

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a° und °e a°) ABW, s. P. 11, 3.

kar[3] háste dádhânaḥ || 1 || náryâ purū́ṇi | agnír bhuvad
rayi-pátî rayîṇā́ɷ satrā́ cakrâṇó amṛ́tâni[2] víçvâ || [i] híraṇya=
-pâṇim ûtáye savitā́ram úpa hvaye | sá céttâ devátâ[1] pa=
dám || [k] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám
asmá-bhyaɷ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhū́rer
ayā́ dhiyā́ vâma-bhā́jaḥ syâma || [l] báḍ itthā́ párvatânâṃ khid=
rám bibharshi pṛthivi | prá yā́ bhûmi pravatvati[1] mahnā́
jinóshi || 2 || mahini || [m] stómâsas tvâ vi-câriṇi práti shṭo=
bhanty[4] aktú-bhiḥ | prá yā́ vā́jaṃ ná héshantam perúm
ásyasy arjuni || [n] ṛidûdáreṇa[1] sákhyâ saceya yó mâ ná rísh=
yed dhary-açva pîtáḥ | ayáṃ yáḥ sómo ny-ádhâyy asmé
tásmâ índram pra-tíram emy ácha || [o] ápânta-manyus tṛipála=
-prabharmâ dhúniḥ çímîvâñ[1] cháru-mâɷ[5] ṛijîshī́[6] | sómo víç=
vâny atasā́ vánâni nā́ 'rvā́g índram prati-mā́nâni debhuḥ ||
[p] prá || 3 || suvânáḥ sóma ṛita-yúç ciketé 'ndrâya bráhma
jamádagnir[1] árcan | vṛíshâ yantā́ 'si çávasas turásyâ 'ntár
yacha gṛiṇaté dhartrấṃ dṛiɷha || [q] sa-bā́dhas te mádaṃ ca
çushmayáṃ[1] ca bráhma náro brahma-kṛ́taḥ saparyan[1] |
arkó vâ yát turáte sóma-cakshâs tátré 'd índro dadhate
pṛit-sú turyā́m || [r] váshaṭ te vishṇav[7] âsá ā́ kṛiṇomi tán
me jushasva çipi-vishṭa havyám || 4 || várdhantu tvâ su=
-shṭutáyo gíro me yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ || [s] prá
tát te adyá[2] çipi-vishṭa nā́mâ 'ryáḥ çaɷsâmi vayúnâni vid=
vā́n | tám tvâ gṛiṇâmi tavásam átavîyân ksháyantam asya
rájasaḥ parâké[1] || [t] kím ít te vishṇo pari-cákshyam bhût
prá yád vavakshé çipi-vishṭó asmi[2] | mā́ várpo asmád[2] ápa
gûha etád yád anyá-rûpaḥ sam-ithé babhū́tha || 5 || [u] ágne
dā́ dâçúshe rayíṃ vîrá-vantam párî-ṇasam | çiçîhí naḥ sûnu=

12. [3] so (°s kar) ABW; s. P. 8, 24. [4] so (shṭ°) ABW, s. P. 6, 4. [5] so B, °ncharu° AW; s. P. 5, 24. [6] so (°âɷ) ABW, s. P. 9, 20. [7] so (°av) ABW; s. 10, 19. 21. 22.

-mátaḥ || [v] dā́ no agne[2] çatíno dā́ḥ sahasríṇo duró ná vā́jaᴗ çrútyâ ápâ[8] vṛidhi | prā́cî[1] dyā́vâ-pṛithivī́ bráhmaṇâ kṛidhi súvar ṇá[9] çukrám usháso ví didyutuḥ || [w] agnír dâ dráviṇaṃ vîrá-peçâ agnír ṛíshiṃ yáḥ sahásrâ sanóti | agnír diví havyám ā́ tatânâ 'gnér dhā́mâni ví-bhṛitâ puru-trā́ || [z] mā́ || 6 || no mardhîr, [y] ā́ tū́[10] bhara | [x] ghṛitáṃ ná pûtáṃ tanū́r arepā́ḥ çúci híraṇyam | tát te rukmó ná rocata svadhâ-vaḥ | [aa] ubhé su-çcandra sarpísho dárvî çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâ ukthéshu çavasas pata[11] íshaᴗ stotṛíbhya ā́ bhara || [bb] vā́yo çatáᴗ hárîṇâṃ yuvásva póshyâṇâm | utá vâ te sahasríṇo rátha ā́ yâtu pā́jasâ || [cc] prá yā́bhiḥ || 7 || yā́si dâçvā́ᴗsam áchâ[8] niyúd-bhir vâyav[7] ishṭáye dur-oṇé | ní no rayíᴗ su-bhójasaṃ yuve 'há ní vîrá-vad gávyam áçviyaṃ ca rā́dhaḥ || [dd] revátîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema || [ee] revā́ᴗ[1 u. 5] íd reváta[1] stotā́ syā́t tvā́-vato maghónaḥ | pré 'd u hari-vaḥ çrutásya || 8 || dádhâno, jinóshi, debhuḥ prá, havyám, babhū́tha, mā́, yā́bhiç, catvâriᴗçác ca || 12 ||

2, 3, 2, 1-9. — [a. b. c 12] Ṛ. 10, 120, 1. 7. 10; [d] B. 3, 5, 7, 2. Ath. 7, 1, 2; [e. f 13] Ṛ. 1, 50, 1. 115, 1; [g] 6, 16, 21; [h] 1, 72, 1; [i] 1, 22, 5; [k 14] 6, 71, 6; [l. m] 5, 84, 1. 2; [n] 8, 48, 10; [o] 10, 89, 5; [p. q] nur hier; [r. s. t] Ṛ. 7, 99, 7. 100, 5. 6; [u] 3, 24, 5; [v] 2, 2, 7; [w] 10, 80, 4; [x. y 15] 4, 20, 10. 3, 36, 9; [z] 4, 10, 6; -[aa] 5, 6, 9; [bb] 4, 48, 5; [cc] 7, 92, 3; [dd] 1, 30, 13; [ee] 8, 2, 18. — saḥ | dyâm | aurṇót | a̱ntariksham | saḥ | suvàḥ | saḥ | viçvā̀ḥ | bhuvàḥ | a̱bha̱va̱t | saḥ | eti | a̱bha̱va̱t — çaçvàtaḥ |

---

12. [8] so (â) ABW; s. P. 3, 12. [9] so (°r ṇa) ABW; s. P. 7, 2. [10] so (tû) ABW, s. P. 3, 14. [11] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [12] nur die pratîka, weil [a. b] sich in IV, 1, 8, 3. 5 und [c] in I, 8, 14, 2 vorfindet (alle drei Male nicht in yâjyânuvâkyâ-Abschnitten). Es wird hierdurch die frühere Existenz des übrigen Textes gegenüber diesen je am Schlusse der einzelnen anuvâka angehängten yâjyânuvâkyâ-Abschnitten erhärtet; s. die Noten zu I, 5, 5, 2. 11, 4. [13] nur die pratîka, weil bereits in I, 4, 43, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [14] da sich dieser Vers bereits in I, 4, 28, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) vorfindet, so befremdet, dafs er hier ganz, nicht blofs durch das pratîkam aufgeführt wird. [15] nur die pratîka, weil die Verse bereits in I, 7, 13, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) sich vorfinden.

kaḥ — saḥ | cettā́ | devatā́ — pravatvati — pratîti | stobhanti — ridûdaréṇa — asme[16] iti — çimīvân | çarúmân iti çarú-mân — ritayúr ity rita-yuḥ — jamadágniḥ — yantâ | asi — çushmayam — saparyan — turaté[17] — vishṇo[18] | âsaḥ | eti — nâmá | aryaḥ — parâke — vishṇo iti — gûhaḥ — agné | dâḥ — parīṇasam[19] iti pari-nasam — dâḥ | naḥ — çrutyai | apeti — prâcî[20] iti — suváḥ | na — vîti | didyutuḥ — agniḥ | dâḥ — eti | tu | bhara — ubhe[16] iti | suçcandreti[21] su-candra — darvî[20] iti | çrîṇîshe — uto iti — çavasaḥ | pate — vâyo iti — achá — vâyo[18] | ishṭayé | duroṇa iti duḥ-one — yuva | iha | nîti — revatīḥ — sadhamâda iti sadha-mâdáḥ — kshumantáḥ — revân | it | revatáḥ — syât | tvâváta[22] iti tva-vataḥ | maghonáḥ — preti | it | u.

prajá-patis táḥ srishṭá, agnáye pathikṛíte, 'gnáye kámâyâ, 'gnáyé 'nnavate, vaiçvânarám, âdityám carúm, aindrám carúm, índrâyā́ 'nvṛijava, âgnâvaishṇavám, asaú somâraudrám, aindrám ékâdaçakapâlaü, hiraṇyagarbhó, dvā́daça || 12 ||

prajā́patir (1, 1), agnáye kā́mâyâ (3, 1), 'bhí sám bhavato (4, 7), yó vidvishâṇáyor (6, 2), idhmé sáṃ nahyed (8, 2), âgnâvaishṇavám (9, 6), upárishṭâd (11, 4), yā́si dâçvā́ṃsam (12, 8), ékasaptatiḥ || 71 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. âdityébhyo bhúvadvad-bhyaç carúṃ nír vaped bhū́ti-kâma; âdityā́ vā́ etám bhū́tyai práti nudante yó 'lam bhū́tyai sán bhū́tiṃ ná prâ-"pnóty, âdityā́n evá bhúvad-vataḥ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam bhū́tiṃ gamayanti, bhávaty evā́ | "dityébhyo dhâráyadvad-bhyaç carúṃ nír vaped ápa-ruddho vâ 'pa-rudhyámâno vâ; "dityā́ vā́ apa-roddhā́ra âdityā́ ava-gamayitā́ra, âdityā́n evá dhâráyad-vataḥ || 1 || svéna bhâga-dhéyenó

12. [16] s. P. 4, 9.11. [17] turate Mspt. im Pet. W. unter √tur. [18] ohne iti, weil nicht pragṛihya; hiernach ist Whitney's Angabe zu P. 4, 7 p. 104. 429 zu berichtigen. [19] mit avagraha! und s. P. 3, 7. 7, 4. [20] s. P. 4, 13. 12. [21] s. P. 5, 5. [22] s. P. 3, 5.

3, 1. bhûtikâmâdînâṃ caravaḥ (2, 1, 11).

'pa dhâvati, tá evaí 'nam viçí dâdhraty, anapa-rudhyó bhavaty | ádité 'nu manyasvé 'ty apa-rudhyámâno 'sya padám ắ dadîte, 'yám vắ áditir, iyám evắ 'smai râjyám ánu manyate; satyắ "-çī́r íty âha, satyắm evắ "-çísham kuruta; ihá mána íty âha, pra-jắ evắ 'smai sá-manasah karoty; úpa pré 'ta marutah || 2 || su-dânava enắ viçpátinâ[1] 'bhy amúo rắjânam íty âha, mârutī́ vaí víd, jyeshthó viçpátir[1], viçaí 'vaí 'nao râshtréna sám ardhayati | yáh parástâd[1] grâmya-vâdī́ syắt tásya grihắd vrîhī́n ắ harec, chuklắoç ca krishnắoç ca ví cinuyâd, yé çuklắh[2] syús tám âdityám carúm nír vaped, âdityắ vaí devatáyâ[1] víd, víçam evắ 'va gachati || 3 || áva-gatâ 'sya víd ánava-gatao râshtrám íty âhur; yé krishnắh syús tám vârunám carúm nír vaped, vârunám vaí râshtrám, ubhé[3] evá víçam ca râshtrám cắ 'va gachati | yádi nắ 'va-gáched

imám ahám âdityébhyo bhâgám nír vapâmy ắ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íti nír vaped, âdityắ evaí 'nam bhâga-dhéyam pre-'psánto víçam áva || 4 || gamayanti | yádi nắ 'va-gáched ắçvatthân[1] mayū́khânt saptá madhyame-'shắyâm úpa hanyâd: idám ahám âdityắn badhnâmy ắ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íty, âdityắ evaí 'nam baddhá-vîrâ víçam áva gamayanti | yádi nắ 'va-gáched etám evắ "dityám carúm nír vaped, idhmé 'pi mayū́khânt sám nahyed, anapa-rudhyám evắ 'va gachaty; ắçvatthâ[1] bhavanti, marútâm vắ etád ójo yád açvatthá[1], ójasai 'vá víçam áva gachati; saptá bhavanti, saptá-ganâ vaí marúto, gana-çá evá víçam áva gachati || 5 || dhârâyadvato, maruto, gachati, víçam ávai, 'tád, ashtádaça ca || 1 ||

I. [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1. [3] s. P. 4, 11.

2, 1, 11, 3-6. — K. 11, 6. — satyâ | âçîr ity â-çîḥ — upà | preti | ita — enâ | viçpatinâ | abhîti — viçpatiḥ — parastât — ubhe iti — eti | amushmât — âçvàtthân — madhyameshâyâm iti madhyama-îshâyâm — baddhavîrâ iti baddha-vîrâḥ — idhme | apîti — açvatthaḥ — saptagàṇâ iti sapta-gaṇâḥ.

2. devā́ vaí mrityór abibhayus, té prajā́-patim úpâ 'dhâvan, tébhya etā́m prâjâ-patyā́ṁ çatá-krishṇalâm nír avapat, táyai 'vaí 'shv amrítam adadhâd; yó mrityór bibhîyā́t tásmâ etā́m prâjâ-patyā́ṁ çatá-krishṇalâm nír vapet, prajā́-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn ā́yur dadhâti, sárvam ā́yur eti; çatá-krishṇalâ bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé || 1 || práti tishṭhati; ghrité bhavaty, ā́yur vaí ghritám, amrítaṁ híraṇyam, ā́yuç cai 'vā́ 'smâ amrítam ca samī́cî[1, 2] dadhâti; catvā́ri-catvâri krishṇálâny áva dyati catur-avattásyā́ ''ptyâ; eka-dhā́ brahmáṇa úpa haraty, eka-dhaí 'vá yájamâna ā́yur dadhâty | asā́v âdityó ná vỳ arocata, tásmai devā́ḥ prā́yaçcittim[1] aichan, tásmâ etáṁ sauryám carúm nír avapan, ténai 'vā́ 'smin || 2 || rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syā́t tásmâ etáṁ sauryám carúm nír vaped, amúm evā́ ''dityáṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin brahma-varcasám dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavaty; ubhayáto[1] rukmaú bhavata, ubhayáta evā́ 'smin rúcam dadhâti; prayâjé-prayâje krishṇálam juhoti, dig-bhyá evā́ 'smai brahma-varcasám áva runddhe[3] | âgneyám ashṭā́-kapâlam nír vapet sâvitrám dvā́daça-kapâlam bhū́myai || 3 || carúm yáḥ kâmáyeta: híraṇyam vindeya híraṇyam mó 'pa named íti; yád âgneyó bhá-

---

2. mrityubhîtâdînâm ishṭayaḥ (2, 2, 12). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 31. [3] rumdhe (°a) ABCDW.

vaty âgneyám vaí híranyam yásyai 'vá híranyam ténai 'vaí 'nad vindate, sâvitró bhavati savitrí-prasûta evaí 'nad vindate, bhū́myai carúr bhavaty asyā́m evaí 'nad vindata, úpai 'nau híranyam namati | ví vā́ eshá indriyéna vîryena 'rdhyate yó híranyam vindáta; etā́m || 4 || evá nír vaped dhíranyam vittvā́, né 'ndriyéna vîryena vy ridhyata | etā́m evá nír vaped yásya híranyam náçyed; yád âgneyó bhávaty âgneyám vaí híranyam yásyai 'vá híranyam ténai 'vaí 'nad vindati, sâvitró bhavati savitrí-prasûta evaí 'nad vindati, bhū́myai carúr bhavaty asyā́m vā́ etán naçyati yán náçyaty asyā́m evaí 'nad vindatī́ | 'ndrah || 5 || tváshtuh sómam abhî-sháhâ 'pibat, sá víshvañ[1] vy ârchat, sá indriyéna soma-pîthéna vy ârdhyata; sá yád ûrdhvám ud-ávamît té çyâmā́kâ abhavant; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat; tásmâ etáu somendráu[1] çyâmâkám carúm nír avapat ténai 'vā́ 'sminn indriyáu soma-pîthám adadhâd; ví vā́ eshá indriyéna soma-pîthéna 'rdhyate yáh sómam vámiti; yáh soma-vâmī́ syā́t tásmai || 6 || etáu somendráu[1] çyâmâkám carúm nír vapet, sómam cai 'vé 'ndram ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáu soma-pîthám dhatto, né 'ndriyéna soma-pîthéna vy ridhyate; yát saumyó bhávati soma-pîthám evā́ 'va runddhe[2], yád aindró bhávatî 'ndriyám vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[3]; çyâmâkó bhavaty, eshá vā́vá sá sómah || 7 || sâ-'kshā́d evá soma-pîthám áva runddhe[3] | 'gnáye dâtré purodā́çam[1] ashtā́-kapâlam nír vaped índrâya pra-dâtré purodā́çam[1] ékâdaça-kapâlam paçú-kâmo, 'gnír evā́ 'smai paçū́n pra-janáyati vriddhā́n índrah prá yachati; dádhi mádhu ghritám ā́po dhânā́ bhavanty, etád vaí paçûnā́u rûpáu, rûpénai 'vá paçū́n áva runddhe[3]; pañca-grihîtám bhavati, pā́ñktâ[4] hí pa-

çávo; bahu-rûpám bhavati, bahu-rûpā́ hí paçávaḥ ‖ 8 ‖ sám-ṛiddhyai[5]; prâjâ-patyám bhávati, prâjâ-patyā́ vaí paçávaḥ, prajā́-patir evā́ 'smai paçū́n prá janayaty; âtmā́ vaí púrushasya mádhu, yán mádhv agnaú juhóty âtmā́nam evá tád yájamâno 'gnaú prá dadhâti; pañktỳau[4] yâjyâ-'nuvâkỳe[6] bhavataḥ, pā́ñktaḥ[4] púrushaḥ pā́ñktâḥ[4] paçáva, âtmā́nam evá mṛityór nish-krī́ya paçū́n áva runddhe[3] ‖ 9 ‖ indriyè, 'smin, bhū́myâ, etā́m, índraḥ, syā́t tásmai, sómo, bahurûpā́ hí paçáva, ékacatvâriṃçac ca ‖ 2 ‖

2, 2, 12, 1-8. — K. 11, 4. 1. 2. — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — samîcî iti — âptyai — brahmaṇè — yajàmâne — prâyàççittim — ubhayatàḥ — enat | vindate | upeti — vindatè — vîti | ṛidhyate — abhîshahety[7] àbhi-sahā́ — vishvàñ | vîti | ârchat — vîti | ârdhyata — somendram — eshaḥ | vâva | saḥ — prajanayatîti pra-janayàti — dhânâḥ — pâñktā́ḥ | hi.

3. devā́ vaí sattrám[1] âsatá 'rddhi-parimitaṃ yáçaskâmâs, téshâṃ sómaṃ rā́jânaṃ yáça ârchat, sá girím úd ait, tám agnír ánū́ 'd ait, tā́v agnī́-shómau sám abhavatâṃ; tā́v índro yajná-vibhrashṭó 'nu párai "t, tā́v abravîd: yâjáyatam mé 'ti; tásmâ etā́m íshṭiṃ nír avapatâm: âgneyám ashṭā́-kapâlam aindrám ékâdaça-kapâlaṃ saumyáṃ carúṃ, táyai 'vā́ 'smin téjaḥ ‖ 1 ‖ indriyám brahma-varcasám adhattâṃ | yó yajná-vibhrashṭaḥ syā́t tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭā́-kapâlam aindrám ékâdaça-kapâlaṃ saumyáṃ carúṃ; yád âgneyó bhávati téja evā́ 'smin téna dadhâti, yád aindró bhávatî 'ndriyám evā́ 'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasáṃ ténâ; "gneyásya ca saumyásya cai "ndré sam-ā́çleshayet[2], téjaç

2. [4] °ñt° ACD; s. Whitney zu P. 14, 23 p. 388. [5] °ṛidhyai ACDW. [6] s. P. 4, 52. [7] s. P. 3, 7.

3. yajnavibhrashṭâdînâm ishṭayaḥ (2, 3, 14). [1] satraṃ ABCDW. [2] als Compositum!

cai 'vā́ 'smin brahma-varcasám̱ ca samī́cî[3 u. 4] || 2 || dadhâty | agnî-shomī́yam̱ ékâdaça-kapâlam̱ nír vaped yám̱ kā́mo nó 'pa-námed; âgneyó vaí brâhmaṇáẖ, sá sómam pibati, svā́m evá devátâu[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí 'vaí 'nam̱ kā́mena sám ardhayaty, úpai 'nam̱ kā́mo namaty | agnî-shomī́yam ashṭā́-kapâlam̱ nír vaped brahmavarcasá-kâmo, 'gnī́-shómâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smin brahma-varcasám̱ dhatto, brahma-varcasỳ evá || 3 || bhavati; yád ashṭā́-kapâlas ténâ ''gneyó, yác chyâmâkás téna saumyáẖ, sám-ṛiddhyai[5] | sómâya vâjíne çyâmâkám̱ carúm̱ nír vaped yáẖ klaíbyâd[6] bibhīyā́d; réto hí vā́ etásmâd vā́jinam apa-krā́maty áthai 'shá klaíbyâd[6] bibhâya, sómam evá vâjínau svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smin réto vā́jinam̱ dadhâti, ná klībó[7] bhavati | brâhmaṇas-patyám ékâdaça-kapâlam̱ nír vaped grā́ma-kâmaẖ || 4 || bráhmaṇas pátim[7] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yacchati, grâmỳ evá bhavati; gaṇá-vatî[9] yâjyâ-'nuvâkỳe[9] bhavataẖ, sa-jâtaír evaí 'nam̱ gaṇá-vantam̱ karoty | etā́m evá nír vaped yáẖ kâmáyeta: bráhman viçam̱ ví nâçayeyam íti; mârutī́[9] yâjyâ-'nuvâkỳe[9] kuryâd, bráhmann evá víçam̱ ví nâçayati || 5 || téjaẖ, samī́cî, brahmavarcasy èvá, grā́makâmas, tríçatvâriṁçac ca || 3 ||

2, 3, 14, 1-8. — K. 10, 2. 11, 4. — âsata | ṛiddhiparimitam ity ṛiddhi-parimitam | yaçàskâmâ iti yaçàẖ-kâmâẖ — yaçàẖ | ârchat — anù | ud iti | ait — agnîshomâv ity agnî-somaù — anù | pareti | ait — samâçlèshayed iti sam-âçlèshayet — samîcî iti — agnîshomîyam ity àgnî-somîyàm — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaẖ-patyam — brahmàṇaẖ | patim — grâmî — gaṇavàtî iti gaṇa-vatî — mârutî iti.

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 31. [5] ṛidhyai ACDW. [6] °vy° W. [7] °bo auch W. [8] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [9] s. P. 4, 52.

4. aryamṇé[1] carúṃ nír vapet suvargá-kâmo; 'saú vā́ âdityò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty | aryamṇé[1] carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: dā́na-kâmâ me pra-jā́ḥ syur íty; asaú vā́ âdityò 'ryamā́, yáḥ khálu vaí dádâti sò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá || 1 || asmai dā́na-kâmâḥ pra-jā́ḥ karoti, dā́na-kâmâ asmai pra-jā́ bhavanty | aryamṇé carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: svastí[1] janátâm[1] iyâm íty; asaú vā́ âdityò 'ryamā́, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ tád gamayati yátra jígamishatī́ | 'ndro vaí devā́nâm ânu-jâvará âsît, sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám aindrám ânu-shûkám ékâdaça-kapâlaṃ níḥ || 2 || avapat ténai 'vaí 'nam ágraṃ devátânâm[1] páry aṇayad[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] akarod budhnā́d evaí 'nam ágram páry aṇayad[2]; yó râjanỳa ânu-jâvaráḥ syā́t tásmâ etám aindrám ânu-shûkám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nam ágraṃ samânā́nâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] bhavato budhnā́d evaí 'nam ágram || 3 || pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshā́ hỳ etásya devátâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai[4] | yó brâhmaṇá ânu-jâvaráḥ syā́t tásmâ etám bârhaspatyám[1] ânu-shûkáṃ carúṃ nír vaped, bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nam ágraṃ samânā́nâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] bhavato budhnā́d evaí 'nam ágram pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshā́ hỳ etásya de-

4. svargakâmâdînâm ishṭayaḥ (2, 3, 14). [1] ohne avagraha. [2] so (mit ṇ) ABW; s. P. 7, 5. [3] s. P. 4, 52. [4] ṛidhyai ACDW.

vâtâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai || 4 || evá, nír, ágram, etásya, catvấri ca ||4||

2, 3, 14, 4-6. — K. 11, 4. — suvargam iti suvaḥ-gam — dânàkâmâ iti dânà-kâmâḥ | me — asmai | prajâ iti pra-jâḥ — svasti | janatâm — ânushûkam ity ânu-sûkam — parîti | anayat — samânânâm | parîti | nayati — bârhaspatyam — bṛihaspatim.

5. prajấ-pates tráyas-triṃçad duhitára âsan, tấḥ sómâya rấjne 'dadât, tấsâṃ rohiṇī́m úpai ''t, tấ ī́rshyantīḥ púnar agachan, tấ ánv ait, tấḥ púnar ayâcata, tấ asmai ná púnar adadât, sò 'bravîd: ṛitám amîshva yáthâ samâvac-chá[1] upai-'shyấmy átha te púnar dâsyâmī́ 'ti, sá ṛitám âmît, tấ asmai púnar adadât, tấsâṃ rohiṇī́m evó 'pa || 1 || ait, tám yákshma ârchad; rấjânam yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma yát pấpîyân abhavat tát pâpa-yakshmásya yáj jâyấbhyó 'vindat táj jâyényasya[2], yá evám etéshâm yákshmâṇâm jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá etấ evá namasyánn[2] úpâ 'dhâvat, tấ abruvan: váram vṛiṇâmahai samâvac-chá[1] evá na úpâ 'ya íti, tásmâ etám || 2 || âdityám carúm nír avapan, ténai 'vaí 'nam pâpất srấmâd amuñcan | yáḥ pâpayakshmá-gṛihîtaḥ syất tásmâ etám âdityám carúm nír vaped, âdityấn evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam pâpất srấmân muñcanty | amâ-vâsyấyâm nír vaped, amúm evaí 'nam â-pyấyamânam ánv ấ pyâyayati; návo-navo bhavati jấyamâna íti puro-'nuvâkyấ[3] bhavaty ấyur evấ 'smin táyâ dadhâti, yám âdityấ aṃçúm â-pyâyáyantī́

5. râjayakshmagṛihîtasyeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] °vacha ACD. [2] ohne avagraha. [3] diese hiesige direkte Aufführung der puronuvâkyâ und yâjyâ (vgl. II, 4, 14, 1) ist ein weiterer Beweis für die sekundäre Zuthat der yâjyâ-Abschnitte (s. note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 1). [4] zum Accent s. schol. zu P. 10, 10.

'ti yâjyaí[3 u. 4] " 'vaí 'nam etáyâ pyâyayati || 3 || evó 'pai, 'tám, asmin, tráyodaça ca || 5 ||

2, 4, 14, 1. (B. 3, 1, 3, 1). — K. 11, 3. — samâvaccha[1] iti samâvat-çaḥ | upaishyâmîty úpa-eshyâmi — ârchat — ârat — jâyâbhyàḥ — jâyenyàsya — yakshmấḥ — upeti | ayaḥ — anù | eti | pyâyayati — yâjyấ | eti | eva | enam.

6. prajấ-patir devébhyo 'nnấ-'dyaṃ vy-âdiçat[1], sò 'bravîd: yád imấṅ lokấn[2] abhỳ ati-rícyâtai[3], tán mámâ 'sad íti, tád imấṅ lokấn abhy áty aricyaté 'ndr'a◡ rấjânam índram adhi-râjám índra◡ sva-rấjânaṃ, táto vaí sá imấṅ lokấ◡s[2] tredhấ[4] 'duhat, tát tri-dhấtos tridhâtu-tváṃ | yáṃ kâmáyetâ: 'nnâ-'dáḥ syâd íti tásmâ etáṃ tri-dhấtuṃ nír vaped índrâya rấjne puroḍấçam[4] || 1 || ékâdaça-kapâlam índrâyâ 'dhi-râjấyé 'ndrâya sva-rấjne; 'yáṃ vấ índro rấjâ 'yám índro 'dhi-râjò 'sấv índraḥ sva-rấḍ, imấn evá lokấnt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evấ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati, yáthâ vatséna práttâṃ[4] gấṃ duhá eváṃ evé 'mấṅ lokấn[2] práttân[4] kấmam annâ-'dyáṃ duha; ut-tânéshu kapấleshv ádhi çrayaty, áyâtayâma-tvâya; tráyaḥ puroḍấçâ bhavanti, tráya imé lokấ, eshấṃ lokấnâm ấptyâ; úttara-uttaro jyấyân bhavaty, evám iva hí 'mé lokấḥ, sám-ṛiddhyai[5]; sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâraṃ; vy-atyấsaṃ ánv âhấ, 'nir-dâhâya || 2 || puroḍấçaṃ, tráyaḥ, shâḍvi◡çatiç ca || 6 ||

2, 4, 14, 1. 2. — K. 10, 10. — annâdyam ity ànna-adyàm | vyâdiçad iti vi-âdiçat — abhîti | atiricyâtâ ity àti-ricyâtai — asat — abhi | atîti | aricyata — imân | lokân | tredhâ | aduhat — ayam | vai | indràḥ | râjấ | ayam — asau —

---

6. annâdanaçaktikâmasya tridhâtur yâgaḥ (2, 4, 14). [1] als Compositum! [2] °ṃ lo° W (ter), °nlo° A. W (einmal), °n (mit virâma) lo° B; zu °kâ◡s s. P. 6, 14. [3] Wurzel betont. [4] ohne avagraha. [5] °ṛidhyai ACDW.

prattā̃m — duhe — prattā̃n — duhe — puroḍâçáḥ — âptyai — hi | ime.

7. devâ-'surā̃ḥ sáṃ-yattâ âsan, tā̃n devā̃n ásurâ ajayan, té devā̃ḥ parâ-jigyânā̃ ásurâṇâṃ vaíçyam úpâ "yan, tébhya indriyáṃ vîr̀yam ápâ 'krâmat; tád índro 'câyat, tád ánv ápâ 'krâmat, tád ava-rúdhaṃ nā̃ 'çaknot, tád asmâd abhy-ardhò 'carat; sá prajā̃-patim úpâ 'dhâvat, tám etáyâ sárva-pṛishṭhayâ 'yâjayat, táyai 'vā̃ 'sminn indriyáṃ vîr̀yam adadhâd | yá indriyá-kâmaḥ || 1 || vîr̀ya-kâmaḥ syā̃t tám etáyâ sárva-pṛishṭhayâ yâjayed; etā̃ evá devátâḥ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā̃ evā̃ 'sminn indriyáṃ vîr̀yaṃ dadhati | yád índrâya rā̃thaṃ-tarâya nir-vápati yád evā̃ 'gnés téjas tád evā̃ 'va runddhe[2], yád índrâya bā̃rhatâya yád evé 'ndrasya téjas tád evā̃ 'va runddhe[2], yád índrâya vairûpā̃ya[1] yád evá savitús téjas tát || 2 || evā̃ 'va runddhe[2], yád índrâya vairâjā̃ya[1] yád evá dhâtús téjas tád evā̃ 'va runddhe[2], yád índrâya çâkvarā̃ya yád evá marútā̃ṃ téjas tád evā̃ 'va runddhe[2], yád índrâya raivatā̃ya[1] yád evá bṛíhaspátes[1] téjas tád evā̃ 'va runddha[2], etā̃vanti[1] vaí téjâṁsi, tā̃ny evā̃ 'va runddha[2]; ut-tânéshu kapā̃leshv ádhi çrayaty, ayâtayâma-tvā̃ya; dvā̃daça-kapâlaḥ puroḍā̃çaḥ[1] || 3 || bhavati, vaiçvadeva-tvā̃ya; sam-antám pary-ávadyati[3], sam-antám evé 'ndriyáṃ vîr̀yaṃ yájamâne dadhâti; vy-atyā̃sam ánv âhā̃, 'nir-dâhâyā̃; 'çva ṛishabhó vṛishṇír bastáḥ sā̃ dákshiṇâ, vṛisha-tvā̃yai | 'táyai 'vá yajetâ 'bhi-çasyámâna, etā̃ç cé 'd vā̃ asya devátâ[1] ánnam adánty adánty uv[4] evā̃ 'sya manushỳâḥ || 4 || indriyákâmaḥ, savitús téjas tát, puroḍâço, 'shṭā̃triṁçac ca || 7 ||

---

7. sarvapṛishṭhâ vîryakâmâbhiçastayoḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] ruṃdhe ABCDW. [3] als Compositum! [4] so ABW; s. P. 9, 16.

2, 4, 14, 2-4. — K. 10, 10. — upeti | âyan — an | apeti | akrâmat — abhyardha ity abhy-ardhaḥ — etâvánti — pary-avádyatîti pari-avádyati — etâç | ca | id | vai — adanti | adanti | u | eva.

8. Rájano vaí Kauṇeyáḥ Kratu-jítaṃ Jā́nakiṃ cakshur-ványam ayât, tásmâ etā́m íshṭiṃ nír avapad: agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaᴗ sauryáṃ carúm agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam, táyai 'vā́ 'smiñ cákshur[2] adadhâd | yáç cákshush-kâmaḥ syât tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaᴗ sauryáṃ carúm agnáye bhrā́jasvate[1] puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam, agnér vaí cákshushâ manushyâ ví || 1 || paçyanti[3] sū́ryasya devā́, agníṃ cai 'vá sū́ryaṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smiñ cákshur[2] dhattaç cákshushmân[1] evá bhavati | yád âgneyaú bhávataç cákshushî[4] evā́ 'smin tát práti dadhâti, yát sauryó nā́sikâṃ ténâ; 'bhítaḥ[1] sauryám âgneyaú bhavatas, tásmâd abhíto nā́sikâṃ cákshushî[4], tásmân nā́sikayâ cákshushî[4] ví-dhṛite[4] | samânī́[1 u. 4] yâjyâ-'nuvâkyè[4] bhavataḥ, samânáᴗ[1] hí cákshuḥ sám-ṛiddhyâ[5] | úd u tyáṃ jâtá-vedasaᴗ[6], saptá tvâ haríto ráthe[6], citráṃ devā́nâm úd agâd ánîkam[6] íti píṇḍân prá yachati, cákshur evā́ 'smai prá yachati, yád evá tásya tát || 2 || ví, hy, ashṭā́viᴗçatiç ca || 8 ||

2, 4, 14, 4. 5. — cakshurvanyam iti cakshuḥ-vanyám —

8. cakshushkâmasya trihavishkeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] °nc° A, n mit virâma B, °ṃc° W; s. P. 5, 21. [3] unbetont. [4] s. P. 4, 12. 11. 52. [5] ṛidhyâ (°ai) ABCDW. [6] nur der erste und letzte dieser drei hier nur mit dem pratîka angeführten Verse war bereits da, in I, 4, 43, 1; und die pratîka davon im yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1; der mittlere Vers aber findet sich (und zwar mit ihnen, resp. abermals, jedoch mit Ausnahme des ersten, im vollen Wortlaute) erst unten, im yâjyâ-Abschnitt nämlich des nächsten prap. (II, 4, 14, 4) vor. Vgl. meine Bemerkung zu I, 5, 5, 2.

tasmai — bhrâjàsvate — tayâ | eva — cakshùshkâma iti cakshùḥ-kâmaḥ — paçyanti — cakshùshmàn — cakshùshî iti — abhitàḥ — vidhrite iti vi-dhrite | samânî iti.

9. [a1]dhruvò 'si dhruvò 'háu sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhî́raç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háu sa-jâtéshu bhûyâsam ugráç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háu sa-jâtéshu bhûyâsam abhi-bhû́ç céttâ vasu-víd | [b]ā́-manam asy ā́-manasya devâ yé sa-jâtā́ḥ kumârā́ḥ[2] sá-manasas tā́n aháṃ kâmaye hṛidā́ té mā́ṃ kâmayantâu hṛidā́ tā́n ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hā[1]; "-manam asi || 1 || ā́-manasya devâ yā́ stríyaḥ sá-manasas tā́ aháṃ kâmaye hṛidā́ tā́ mā́ṃ kâmayantâu hṛidā́ tā́ ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hâ[2] | vaiçva-devī́ṃ sâṃ-grahaṇī́ṃ nír vaped grā́ma-kâmo, vaiçva-devā́ vaí sa-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati | sâṃ-grahaṇī́ bhavati, mano-gráhaṇaṃ vaí saṃ-gráhaṇam, mána evá sa-jâtā́nâm || 2 || gṛihṇâti | dhruvò 'si dhruvò 'háu sa-jâtéshu bhûyâsam íti pari-dhī́n pári dadhâty, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsté, 'tho etád evá sárvau sa-jâtéshv ádhi bhavati yásyai 'váṃ vidúsha eté pari-dháyaḥ pari-dhîyánta | ā́-manam asy ā́-manasya devâ íti tisrá ā́-hutîr juhoty, etā́vanto[1] vaí sa-jâtā́ yé mahā́nto yé kshullakā́ yā́ stríyaḥ, tā́n evā́ 'va runddhe[4], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante || 3 || svā́hā́ "manam asi, sajâtā́nâu, runddhe[4], páñca ca || 9 ||

2, 4, 14, 5. — K. 12, 2. — devâḥ | ye — kumârâḥ — svâhā — devâḥ | yâḥ — tâḥ — vaiçvadevâ iti vaiçva-devâḥ — sajâtâ iti sa-jâtâḥ — te | eva — grâmî — atho iti — paridhîyanta iti pari-dhîyantè — etâvàntaḥ — kshullakâḥ | yâḥ — te.

---

9. grâmakâminaḥ sâṃgrahaṇîshṭiḥ (2, 4, 14). [1] so schon I, 6, 2, 1; zu dhruvo 'si s. schol. zu P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] zu °ḥ s. schol. P. 8, 26. [4] rumdhe ABCDW.

10. [a] yán návam aít tán náva-nîtam abhavad, yád ásarpat tát sarpír abhavad, yád ádhriyata[1] tád ghṛitám abhavad | [b] açvínoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâm yáyoḥ prâ-'ṇó 'si svā́hé[2], 'ndrasya prâ-'ṇò 'si tásya te dadâtu yásya prâ-'ṇó 'si svā́hâ[2], mitrā́-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâm yásya prâ-'ṇó 'si svā́hâ, víçvèshâm devā́nâm prâ-'ṇò 'si || 1 || tásya te dadatu yéshâm prâ-'ṇó 'si svā́hâ[2] | [c] ghṛitásya dhā́râm amṛítasya pánthâm índreṇa dattā́m prá-yatâm marúd-bhiḥ | tát tvâ víshṇuḥ páry apaçyat tát tvé 'ḍâ gávy aírayat[3] | [d] pâvamânéna tvâ stómena gâyatrásya vartanyó 'pâ-'ọçór vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't sṛijatu jîvā́tave jîvanasyā́yai, bṛihad-rathantaráyos tvâ stómena trishṭúbho[2] vartanyā́ çukrásya vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't || 2 || sṛijatu jîvā́tave jîvanasyā́yâ, agnés tvâ mā́trayâ jágatyai vartanyā́ "grayaṇásya[2] vîrỳeṇa devás tvâ savitó 't sṛijatu jîvā́tave jîvanasyā́yâ | [e] imám agna ā́yushe várcase kṛidhi priyáọ réto varuṇa soma râjan | mâté 'vâ 'smâ adite çárma yacha víçve devâ járad-ashṭir yáthā́ 'sat || [f] agnír ā́yushmânt[2] sá vánaspáti-bhir ā́yushmân[2] téna tvā́ "yushā́ "yushmantam[2] karomi, sóma ā́yushmânt sá óshadhî-bhir[4], yajñá ā́yushmânt sá dákshiṇâbhir, bráhmā́ "yushmat tád brâhmaṇaír ā́yushmad, devā́ ā́yushmantas tè 'mṛíteṇa, pitára ā́yushmantas té sva-dháyā́ "yushmantas téna tvā́ "yushā́ "yushmantam karomi || 3 || víçveshâm devā́nâm prâṇò 'si, trishṭúbho vartanyā́ çukrásya vîrỳèṇa devás tvâ savitó 't, sóma ā́yushmân, páñcaviọçatiç ca || 10 ||

2, 3, 11, 2-5. — K. 11, 7. — prâṇa iti pra-aṇaḥ — svâhā́ — tat | tvâ | iḍā́ | gavi | airàyat — vartanyâ | upâọçor ity úpa-aọçoḥ — trishṭubhàḥ — jîvanasyâyai — âgrayaṇasyà

---

10 âyushkâmeshṭimantrâḥ. [1] so (°dhr°) ABCDW u. schol. (p. 446). [2] ohne avagraha. [3] betont! [4] s. P. 3, 7.

— agne — mâtâ | iva | asmai — devâḥ — asât — âyúshmân — tvâ | âyúshâ | âyúshmantam — oshádhîbhir ity oshádhi-bhiḥ — brahmá | âyúshmat — te | amṛitèna.

11. agníṃ vā́ etásya çárîraṃ gachati[1] sómaꣳ ráso váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti[1] sárasvatîṃ[2] vā́g agnā́-víshṇû âtmā́ yásya jyóg âmáyati | yó jyóg-âmayâvî[3] syā́d yó vâ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâm íti tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭā́-kapâlaꣳ saumyáṃ carúṃ vâruṇáṃ dáça-kapâlaꣳ sârasvatáṃ[2] carúm âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam; agnér evā́ 'sya çárîraṃ nish-krîṇā́ti sómâd rásam || 1 || vâruṇénai 'vaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati, sârasvaténa[2] vā́caṃ dadhâty, agníḥ sárvâ devátâ[2] víshṇur yajnó, devátâbhiç[2] cai 'vaí 'naṃ yajnéna ca bhishajyaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | yán návam aít tán náva-nîtam abhavad íty ā́jyam áve ''kshate, rûpám evā́ 'syai 'tán mahimā́naṃ vy-ā́cashṭe[4] | 'çvínoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhâ, 'çvínau vaí devā́nâm || 2 || bhisházau, tā́bhyâm evā́ 'smai bheshajáṃ karotī́ | 'ndrasya prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhe, 'ndriyám evā́ 'sminn eténa dadhâti | mitrā́-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, prâṇâ-'pânā́v evā́ 'sminn eténa dadhâti | víçveshâṃ devā́nâm prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, vîrýam evā́ 'sminn eténa dadhâti | ghṛitásya dhā́râm amṛítasya pánthâm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | pâvamânéna tvâ stómené 'ti || 3 || âha, prâ-'ṇám evā́ 'sminn eténa dadhâti | bṛihad-rathantaráyos tvâ stómené 'ty âhaú, 'ja evā́ 'sminn eténa dadhâty, agnés tvâ mā́trayé 'ty âhâ, ''tmā́nam evā́ 'sminn eténa dadhâty | ṛitvíjaḥ[2] páry âhur, yā́-

11. dîrgharogyâyurarthinor ishṭiḥ (2, 5, 12). [1] unbetont! [2] ohne avagraha. [3] so ABCD, jyóg âmayâvī́ W. [4] als Compositum!

vanta[3] evá 'rtvíjas[3] tá enam[5] bhishajyanti; brahmáṇo hástam anv-ârábhya páry âhur, eka-dhaí 'vá yájamâna ā́yur dadhati, yád evá tásya tád | dhíraṇyât || 4 || ghṛitám nísh pibaty[6], ā́yur vaí ghṛitám amṛitaꣳ híraṇyam, amṛítâd evā́ ''yur nísh pibati[6]; çatá-mânam bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty; átho khálu yā́vatîḥ[3] sámâ eshyán mányeta tā́van-mânaꣳ syât, sám-ṛiddhyâ[7] | imám agna ā́yushe várcase kṛidhī́ 'ty âhā́, ''yur evā́ 'smin várco dadhâti | víçve devâ járad-ashṭir yáthā́ 'sad íty âha, járad-ashṭim evaí 'naṃ karoty | agnír ā́yushmân[3] íti hástaṃ gṛihṇâty, eté vaí devā́ ā́yushmantas[3], tá evā́ 'sminn ā́yur dadhati, sárvam ā́yur eti || 5 || rásaṃ, devā́nâꣳ, stómené 'ti, híraṇyâd, ásad íti, dvā́viꣳçatiç ca || 11 ||

2, 3, 10, 1-3. 5, 12, 1. — K. 11, 8. — gachati — gṛihṇâti | sarásvatîm — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — sarvāḥ | devatāḥ — itâsur itîta-asuḥ — îkshate — eva | asya — vyâcáshṭa iti vi-âcáshṭe — prâṇa iti pra-anaḥ — âha | ojáḥ | eva | asmin — ṛitvijáḥ — yâvántaḥ — te | enam — ekadhety éka-dhâ | eva | yajámâne — nir iti | pibati — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — atho iti — yâvátîḥ — asát | iti — âyúshmân — te | eva.

12. prajā́-patir váruṇâyā́ 'çvam anayat, sá svā́ṃ devátâm[1] ârchat, sá páry adîryata; sá etáṃ vâruṇáṃ cátush-kapâlam apaçyat, táṃ nír avapat, táto vaí sá varuṇa-pâçā́d amucyata | váruṇo vā́ etáṃ gṛihṇâti yó 'çvam prati-gṛihṇā́ti; yā́vató[1] 'çvân prati-gṛihṇîyā́t tā́vato[1] vâruṇā́ñ cátush-kapâlân[2] nír vaped, váruṇam evá svéna bhâga-dhé-

11. [5] schol. zu P. 9, 11. 10, 22. [6] so (°sh p°) ABW; s. P. 8, 24. [7] °ṛidhyâ (°ai) ABCDW.

12. açvadânina ishṭiḥ catushkapâlâ (2, 5, 12). [1] ohne avagraha. [2] °nca° A, n (mit virâma) ca° B, °ṃ ca° W und pâṭha in B (p. 455); s. P. 5, 21. 24.

yenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati ‖ 1 ‖ cátush-kapâlâ bhavanti, cátush-pâd dhy áçvaḥ[3], sám-ṛiddhyâ[4]; ékam áti-riktaṃ nír vaped yáṃ evá prati-grâhī́ bhávati yáṃ vâ nā́ 'dhy-éti, tásmâd evá varuṇa-pâçā́n mucyate | yády áparam prati-grâhī́ syā́t saur-yám éka-kapâlam ánu nír vaped, amúm evā́ "dityám uc-câráṃ kurute | 'pò 'va-bhṛithám ávai 'ty, ap-sú vaí váru-ṇaḥ, sâ-'kshā́d evá váruṇam áva yajate | 'po-naptrī́yaṃ carúm púnar é-'tya nír vaped, apsú-yonir vā́ áçvaḥ, svā́m evaí 'naṃ yóniṃ gamayati, sá enaṁ çântá úpa tishṭhate ‖ 2 ‖
muñcati, carúṁ, saptádaça ca ‖ 12 ‖

2, 5, 12, 1. — K. 12, 6. — devatâm — catúshkapâlam iti catúḥ-kapâlam — vâruṇân — catúshkapâlâ iti catúḥ-kapâlâḥ — catúshpâd iti catúḥ-pât | hi — anú | nir iti | vapet — uccâram ity út-câram — aponaptrîyam ity àpaḥ-naptrîyàm — etyety ấ-ityà — vai — svâm | eva | enam.

13. yā́ vâm indrâ-varuṇâ yatavyầ tanū́s táye 'mám áṁhaso muñcataṃ; yā́ vâm indrâ-varuṇâ sahasyầ ra-kshasyầ tejasyầ tanū́s táye 'mám áṁhaso muñcataṃ | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaje; yó vâm indrâ-varuṇâ dvipā́t-su paçúshu cátush-pât-su go-shṭhé grihéshv ap-sv óshadhîshu[1] vánaspátishu[1] srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaja | índro vā́ etásya ‖ 1 ‖ in-driyéṇā́ 'pa krâmati váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti yáḥ pâpmánâ gṛihîtó bhávati; yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syā́t tásmâ etā́m aindrâ-varuṇī́m payasyầṃ nír vaped, índra evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâti váruṇa enaṃ varuṇa-pâçā́n muñcati; payasyầ bhavati, páyo hí vā́ etásmâd apa-krā́-maty, áthai 'shá pâpmánâ gṛihîtó, yát payasyầ bhávati

12. [3] °pâdhya° A. [4] °ṛidhyâ (°ai) ACDW.
13. pâpmanâ gṛihîtasyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

páya evā́ 'smin táyâ dadhâti | payasyầyâm || 2 || puro-ḍā́çam[1] áva dadhâty, âtman-vántam evaí 'naṃ karoty, átho âyátana-vantam evá; catur-dhā́ vỳ ûhati, dikshv̀[1] evá práti tishṭhati; púnaḥ sám ûhati, dig-bhyá evā́ 'smai bheshajáṃ karoti; sam-ū́hyā́ 'va dyati, yáthā́ ''-viddhaṃ nish-kṛintáti tâdṛíg[1] evá tád | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaja íty âha, dúr-ishṭyâ evaí 'nam pâti | yó vâm indrâ-varuṇâ dvipā́t-su paçúshu srā́mas táṃ vâm eténā́ 'va yaja íty âhai, 'tā́vatī́r[1] vā́ ā́pa óshadhayo[1] vánaspátayaḥ[1] pra-jā́ḥ paçáva upa-jîvanī́yâs, tā́ evā́ 'smai varuṇa-pâçā́n muñcati || 3 || etásya, payasyầyâm, pâti, shháḍviṃçatiç ca || 13 ||

2, 5, 12, 2.3. — K. 11, 11. — goshṭha iti go-sthe — vanaspatishu — atho iti — caturdheti catuḥ-dhâ — âviddham ity â-viddham | nishkṛintatîti niḥ-kṛintati | tâdṛik — yaje — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyâḥ — etâvâtîḥ.

14. [a] sá pratna-ván, [b] ní kā́vyé, [c] 'ndraṃ vo viçvátas[1] párī́[2], [d] 'ndraṃ náraḥ | [e] tváṃ naḥ soma viçváto[1] rákshâ[3] râjann aghâ-yatáḥ | ná rishyet tvā́-vataḥ sákhâ || [f] yā́ te dhā́mâni diví yā́ pṛithivyā́ṃ yā́ párvateshv óshadhîshv[1] ap-sú | tébhir no víçvaiḥ su-mánâ áheḍan rā́jant soma práti havyā́ gṛibhâya || [g] ágnî-shomâ sá-vedasâ sá-hûtî vanataṃ gíraḥ | sáṃ deva-trā́ babhûvathuḥ || [h] yuvám || 1 || etā́ni diví rocanā́ny agníç ca soma sá-kratû adhattam | yuváṃ sín-dhûṃr[4] abhí-çaster avadyā́d ágnî-shomâv amuñcataṃ gṛi-bhîtā́n || [i] ágnî-shomâv imáṃ sú me çṛiṇutáṃ vṛishaṇâ hávam | práti sû-'ktā́ni haryatam bhávataṃ dâçúshe máyaḥ || [k] ā́ 'nyáṃ divó mâtaríçvâ[1] jabhârā́ 'mathnâd anyám pári

---

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p) ABW, s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] so (°ûṃr) ABW, s. P. 9, 20.

çyenó ádreḥ[5] | ágnî-shomâ bráhmaṇâ vâvṛidhânó 'rúṃ yajñ́ya cakrathur u lokám || [l] ágnî-shomâ havíshaḥ prá-sthitasya vîtám || 2 || háryataṃ vṛishaṇâ jushéthâm | su-çármâṇâ sv-ávasâ hí bhûtám áthâ[a] dhattaṃ yájamânâya çáṃ yóḥ || [m] ấ pyâyasva, [n] sáṃ te || [o] gaṇā́nâṃ tvâ gaṇá-patiᴗ havâmahe kavíṃ kavînā́m upamáçravas-tamam | jyeshṭha-rā́jam bráhmaṇâm brahmaṇas pata[2] ấ naḥ çṛiṇvánn ûtí-bhiḥ sîda sā́danam || [p] sá íj jánena sá viçā́ sá jánmanâ sá putraír vā́jam bharate dhánâ nṛí-bhiḥ | devā́nâṃ yáḥ pitáram â-vívâsati || 3 || çraddhā́-manâ havíshâ bráhmaṇas pátim[2] || [q] sá su-shṭúbhâ sá ríkvatâ[1] gaṇéna valáᴗ ruroja phaligáᴗ rávena | bṛíhaspátir[1] usríyâ havya-sū́daḥ kánikradad vā́vaçatîr úd âjat || [r] máruto yád dha vo divó, [s] yā́ vaḥ çárma || [t] aryamā́[1] " yâti vṛishabhás túvishmân[1] dâtā́ vásûnâm puru-hûtó árhan[5] | sahasrâ-'kshó gotra-bhíd vájra-bâhur asmā́su devó dráviṇaṃ dadhâtu || [u] yé te 'ryaman[6] bahávo deva-yā́nâḥ pánthânaḥ || 4 || râjan divá â-cáranti | tébhir no deva máhi çárma yacha çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush-pade || [v] budhnā́d ágram áñgiro-bhir gṛiṇânó ví párvatasya dṛiᴗhitā́ny airat | rujád ródhâᴗsi kṛitrímâṇy eshâᴗ sómasya tā́ máda índraç cakâra || [w] budhnā́d ágreṇa ví mimâya mā́nair vájreṇa khā́ny atṛiṇan nadī́nâm | vṛíthâ 'sṛijat pathí-bhir dîrgha-yâthaíḥ sómasya tā́ máda índraç cakâra || 5 || [x] prá yó jajné vidvā́ᴗ[7] asyá bándhuṃ víçvâni devó jánimâ vivakti | bráhma bráhmaṇa új jabhâra mádhyân nîcā́d[8] uccā́ sva-dháyâ 'bhí prá tasthau || [y] mahā́n mahī́ astabhâyad ví jâtó dyā́ᴗ sádma pā́rthivaṃ ca rájaḥ | sá budhnā́d âshṭa janúshâ 'bhy ágram bṛíhaspátir[1] devátâ[1] yásya sam-rā́ṭ ||

---

14. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [6] so (te 'ry°) ABW, s. P, 12, 7. [7] so (°âᴗ) ABW, s. P. 9, 20. [8] so (°câd) ABW, nîcâ OD; s. P. 5, 8 (wonach Einschub von d! nach Art der Pâli-Grammatiker!)

[a] budhnā́d yó ágram[b] abhy-árty ójasâ bṛíhaspátim[1] ā́ vivâsanti devā́ḥ | bhinád valám ví púro dardarîti kánikradat súvar apó jigâya || 6 || yuvám, vîtám, ávívâsati, pánthâno, dîrghayâthaíḥ sómasya tā́ máda índraç cakâra, devā́, náva ca || 14 ||

2, 3, 3, 1 - 4, 4. — [a.b 9] R. 6, 16, 21. 1, 72, 1; [c.d 10] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [e.f] 1, 91, 8. 4; [g.h.i.k.l] 1, 93, 9. 5. 1. 6. 7; [m.n 11] 1, 91, 16. 18; [o.p] 2, 23, 1. 26, 3; [q] 4, 50, 5; [r.s 12] 8, 7, 11. 1, 85, 12; [t.u] nur hier; [v.w] 2, 15, 8. 3 (var.); [x.y] Ath. 4, 1, 3. 4[b]. 5[a]; [z] nur hier. — viçvatàḥ — rakshạ — aghâyạta[13] ity àgha-yạtaḥ — tvâvàtạ[13] itị tva-vạtaḥ — agnî́shọmety agnî́-sọmâ — sahû̱tî́[14] itị sa-hû̱tî — sakràtû̱[14] itị sa-krạtû̱ — sindhū́n — sv iti | mẹ — sû̱ktâ̱nîti su-ụktâni — eti | ạnyaṃ — mâ̱tạriçvā́ — amàthnât — vâ̱vṛidhâ̱nâ | ụrum — ụ | lọkam — vîtam — athà | dhạttạm — brạhmạṇaḥ | patẹ — saḥ | it[15] — çrạddhâmànâ̱ iti çrạddhâ-manâ̱ḥ — brahmàṇaḥ | patim — sụshṭụbheti su-stụbhā́ — ṛikvàtâ — bṛihạspatiḥ | ụsriyā́ḥ — ạryạmâ | eti | yâ̱tị — tuvishmân — dịvaḥ | â̱carạntîty ā́-caranti — aịrạt — tâ | madè — ạtṛịnạt | nạdînā́m | vṛithā́ | ạsṛịjạt — brahmàṇaḥ | ud iti — nîcâ[8] | ụccâ — ạbhi | preti | tạsthaụ — mạhî iti[16] — â̱shṭạ | jạnushā́ | abhîti | agràm | bṛihạspatiḥ | dẹvatā́ — ạbhyartîty àbhi-arti — suvàḥ | ạpaḥ.

âdityébhyo, devā́ vaí mṛityór, devā́ vaí sattrám âsatâ, 'ryamṇé, prajā́pates tráyastriṃçad duhitáraḥ[17], prajā́patir devébhyo 'nnā́dyaṃ, devâsurā́s tā́n, Rájano, dhruvò 'si, yán návam aíd, agníṃ vaí, prajā́patir váruṇâya, yā́ vâm indrâvaruṇâ[18], sá pratnavác, cáturdaça || 14 ||

âdityébhyas (1, 1), tváshṭur (2, 6), asmai dā́nakâmâ (4, 2), evā́ 'va runddhe[19] (7, 8), 'gníṃ vaí (11, 1), sá pratnavát (14, 1), sháṭpañcâçat[20] || 56 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

14. [9] nur die pratîka, weil bereits in II, 2, 12, 1 da. [10] desgl., s. I, 6, 12, 1. [11] diese beiden Verse finden sich erst in IV, 2, 7, 4; wenn sie dennoch hier (so wie in II, 5, 12, 1. III, 1, 11, 1) nur mit den pratîka aufgeführt sind, so beweist dies für die sekundäre Hinzufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den bereits fertigen Text; s. die Note zu I, 5, 11, 4. [12] nur die pratîka, weil bereits in I, 5, 11, 4 da. [13] s. P. 3, 2. 5. [14] s. P. 4, 15. 5. [15] s. P. 5, 17 schol. [16] s. P. 4, 34. [17] fehlt BDW. [18] fehlt W (wo also: vâṃ). [19] °ndhe ABCDW. [20] sháṭpañcâçát ABCDW.

1. devā́ manushyā̀ḥ pitáras tè 'nyáta[1] âsann[2] ásurâ rákshâṃsi piçâcā́s tè 'nyátas, téshâm devā́nâm utá yád álpam lóhitam ákurvan tád rákshâṃsi rā́trî-bhir asubhnan, tā́nt subdhā́n mṛitā́n abhí vỳ auchat; té devā́ avidur: yó vaí no 'yám mriyáte rákshâṃsi vā́ imám ghnantī́ 'ti; té rákshâṃsy úpâ 'mantrayanta tā́ny abruvan: váram vṛiṇâmahai yát || 1 || ásurâñ jáyâma[3] tán naḥ sahā́ 'sad íti, táto vaí devā́ ásurân ajayan; té 'surâñ jitvā́[3] rákshâṃsy ápâ 'nudanta, tā́ni rákshâṃsy: ánṛitam akarté 'ti sam-antám devā́n páry aviçan; té devā́ agnā́v anâthanta, tè 'gnáye prá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír avapann agnáye vibâdhá-vate 'gnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-ávapan yā́ny evá purástâd[1] rákshâṃsi || 2 || ā́san tā́ni téna prā́ 'ṇudanta[4], yád agnáye vibâdhá-vate yā́ny evā́ 'bhíto[1] rákshâṃsy ā́san tā́ni téna vỳ abâdhanta, yád agnáye prátîka-vate yā́ny evá paççā́d rákshâṃsy ā́san tā́ni ténā́ 'pâ 'nudanta; táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ; 'gnáye prá-vate puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vaped agnáye vibâdhá-vate || 3 || agnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-vápati yá evā́ 'smâc chréyân bhrā́tṛivyas tám téna prá ṇudate[4], yád agnáye vibâdhá-vate yá evaí 'nena sa-dṛíñ[5] tám téna ví bâdhate, yád agnáye prátîka-vate yá evā́ 'smât pā́pîyân tám ténā́ 'pa ṇudate; prá çréyâṃsam bhrā́tṛivyam nudaté[2] 'ti sadṛíçam[1] krâmati naí 'nam pā́pîyân âpnoti yá

4, 1. bhrâtṛivyavataḥ spardhamânasya trihavishkeshṭiḥ (2, 5, 12).
[1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °nj° A, °n (mit virâma) j° B, °ṃ j° W; s. P. 5, 24. [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] mit avagraha! so z. B. auch II, 2, 8, 5. 6; während sadṛíçam drei Zeilen weiter unten ohne avagraha! letzteres ist wohl von sadṛíça abzuleiten? ebenso wie sadṛíçî z. B. II, 5, 6, 6.

evám vidvā́n etáyé 'shṭyâ yájate ‖ 4 ‖ vriṇâmahai yát, purástâd rákshâꞷsi, vaped agnáye vibâdhávata, evám, catvā́ri ca ‖ 1 ‖

2, 5, 12, 4. — K. 10, 7. — te | anyatáḥ | âsan — râtrī́bhir[6] iti râtri-bhiḥ — abhi | vîti | auchat — naḥ | ayam — saha | asat — preti | anudanta abhitáḥ — pareti | asúrâḥ — asmât | çreyā́n — preti | nudate — sadriññ iti sa-driñ[6] — nudate[2] | atîti | sadriçám.

2. devâ-'surā́ḥ sám-yattâ âsan, té devā́ abruvan: yó no vîrỳâvat-tamas tám ánu sam-ā́rabhâmahâ[1] íti, tá índram abruvan: tvám vai no vîrỳâvat-tamo 'si tvā́m ánu sam-ā́rabhâmahâ[1] íti, sò 'bravît: tisró ma imā́s tanúvo vîrỳâ-vatîs[2] tā́ḥ prîṇîtā́ 'thā́ 'surân abhí bhavishyathé 'ti, tā́ vaí brûhī́ 'ty abruvan, iyám aꞷho-múg iyám vi-mridhé 'yám indriyā́-vatī́[2] ‖ 1 ‖ íty abravît; tá índrâyâ 'ꞷho-múce puroḍā́çam[3] ékâdaça-kapâlam nír avapann índrâya vaimridhā́yé[3] 'ndrâye 'ndriyā́-vate[2]; yád índrâyâ 'ꞷho-múce nir-ávapann áꞷhasa evá ténâ 'mucyanta, yád índrâya vaimṛidhā́ya[3] mṛídha evá ténā́ 'pâ 'ghnata, yád índrâye 'ndriyā́-vata[2] indriyám evá ténâ 'tmánn adadhata; tráyas-triꞷçat-kapâlam puroḍā́çam[3] nír avapan, tráyas-triꞷçad vaí devátâs[3] tā́ índra âtmánn ánu sam-ā́rambhayata[1] bhū́tyai ‖ 2 ‖ tā́m vā́vá[3] devā́ ví-jitim ut-tamā́m ásurair vỳ ajayanta | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajeté 'ndrâyâ 'ꞷho-múce puroḍā́çam[3] ékâdaça-kapâlam nír vaped índrâya vaimṛidhā́yé[3] 'ndrâye 'ndriyā́-vaté; 'ꞷhasâ vā́ eshá gṛihîtó yásmâc chréyân bhrā́tṛivyo, yád índrâyâ 'ꞷho-múce nir-vápaty áꞷhasa evá téna mucyate; mṛidhā́ vā́ eshò 'bhí-shaṇṇo[4] yásmât sa-

1. [6] s. P. 3, 7.

2. tasyaiva vijitisamjneshṭiḥ (2, 5, 12). [1] als Compositum! [2] s. P. 3, 5. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 13, 14.

mânéshv[8] anyáḥ çréyân utá || 8 || ábhrâtṛivyo, yád índrâya vaimṛidhā́ya[8] mṛídha evá ténā́ 'pa hate; yád índrâye 'ndriyā́-vata[2] indriyám evá ténâ ''tmán dhatte; tráyastriṃçat-kapâlam puroḍā́çaṃ[3] nír vapati, tráyas-triṃçad vaí devátâs[3], tā́ evá yájamâna âtmánn ánu sam-ā́rambhayate[1] bhū́tyai | sā́ vā́ eshā́ ví-jitir nā́mé 'shṭir, yá eváṃ vidvā́n etáyé 'shṭyâ yájata ut-tamā́m evá ví-jitim bhrā́tṛivyeṇa ví jayate || 4 || indriyā́vatî, bhū́tyâ, utaí, 'kân ná pañcâçác ca || 2 ||

2, 5, 12, 5. — K. 10, 10. — anv iti | samârábhâmahâ iti sam-ârábhâmahai — te — me — vîryā̂vatîr iti vîryá-vatîḥ — tâḥ — vimṛidheti vi-mṛidhā́ — indriyâvatîtī́ndriya-vatî — te — vaimṛidhâyá — indriyâvátâ itī́ndriya-vate — anv iti | samârámbhayateti sam-ârámbhayata — abhishánna ity abhi-sannáḥ — anv iti | samârámbhayata iti sam-ârámbhayate — vai — yajáte.

3. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, téshâṃ gâyatry ójo bálam indriyáṃ vîr̀yam pra-jā́m paçū́nt saṃ-gṛíhyâ ''-dā́yâ 'pa-krámyâ 'tishṭhat; tè 'manyanta: yatarā́n[1] vā́ iyáṃ upâ-''vartsyáti tá idám bhavishyantī́ 'ti; tā́ṃ vỳ ahvayanta víçva-karmann íti devā́ dā́bhī́ 'ty ásurâḥ, sā́ nā́ 'nyatarā́ṃç[1] canó[1] 'pā́-''vartata[2]; té devā́ etád yájur apaçyann: ójo 'si sáho 'si bálam asi || 1 || bhrā́jo 'si devā́nâṃ dhā́ma nā́mâ 'si víçvam asi viçvā́-''yuḥ sárvam asi sarvā́-''yur abhi-bhū́r; íti vā́vá[1] devā́ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ vîr̀yam pra-jā́m paçū́n avṛiñjata | yád gâyatrỳ apa-krámyā́ 'tishṭhat tásmâd etā́ṃ gâyatrī́ 'tī́ 'shṭim âhuḥ, saṃ-vatsaró vaí gâyatrī́, saṃ-vatsaró vaí tád apa-krámyâ 'tishṭhad; yád etáyâ devā́ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ vîr̀yam || 2 || pra-jā́m paçū́n ávṛiñjata tásmâd etā́ṃ saṃ-vargá ítī́

3. tasyaiva saṃvargeshṭiḥ (2, 6, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

'shṭim âhur | yó bhrấtṛivya-vânt syất sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ | 'gnáye sam-vargấya puroḍấçam ashṭấ-kapâlam nír vapet; táu çṛitám ấ-sannam eténa yájushâ 'bhí mṛiçed, ója evá bálam indriyám vîrỳam pra-jấm paçū́n bhrấtṛivyasya vṛiñkte[3], bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati || 3 || bálam asy, etáyâ devấ ásurâṇâm ójo bálam indriyám vîrỳam, páñcacatvâriṃçac ca || 3 ||

2, 6, 11, 1-4. — K. 10, 7. — yataran | vai — upâvartsyatîty úpa-âvartsyati | te — dâbhi | iti — anyataran | cana | upâvártatety úpa-âvártata — nâmâ | asi — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sarvâyur iti sarva-âyuḥ — gâyatrî | iti | ishṭim.

4. prajấ-patiḥ pra-jấ asṛijata, tấ asmât sṛishṭấḥ párâcîr[1] âyan, tấ yátrấ 'vasan táto garmúd[1] úd atishṭhat; tấ bṛíhaspátiç[1] câ 'nv-ávaitâu[2], sò 'bravîd bṛíhaspátir: anáyâ tvâ prá tishṭhâny átha tvâ pra-jấ upấ-''vartsyantî́[2] 'ti; tám prấ 'tishṭhat, táto vaí prajấ-patim pra-jấ upấ-''vartanta[2] | yáḥ prajấ-kâmaḥ syất tásmâ etám prâjâ-patyám gârmutám[1] carúm nír vapet, prajấ-patim || 1 || evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai pra-jấm prá janayati | prajấ-patiḥ paçū́n asṛijata tè 'smât sṛishṭấḥ párâñca[1] âyan, té yátrấ 'vasan táto garmúd úd atishṭhat, tấn pûshấ câ 'nv-ávaitâu[2], sò 'bravît pûshấ: 'náyâ mâ prá tishṭhấ 'tha tvâ paçáva upấ-''vartsyantî́[2] 'ti, mấm prá tishṭhé 'ti sómo 'bravîn máma vaí || 2 || akṛishṭa-pacyám íty, ubhaú vâm prá tishṭhânî́ 'ty abravît, taú prấ 'tishṭhat, táto vaí prajấ-patim paçáva upấ-''vartanta[2]; yáḥ paçú-kâmaḥ syất tásmâ etáu somâ-paushṇám gârmutám carúm nír vapet, somâ-pûsháṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa

3. [3] °ñte A.

4. gârmutaç caruḥ prajâpaçvarthinoḥ (2, 7, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

dhâvati, tā́v evā́ 'smai paçū́n prá janayataḥ, sómo vaí reto-dhā́ḥ, pûshā́ paçûnā́m pra-janayitā́, sóma evā́ 'smai réto dádhâti pûshā́ paçū́n prá janayati ‖ 3 ‖ vapet prajā́patim, vaí, dádhâti pûshā́, tríṇi ca ‖ 4 ‖

2, 6, 11, 4. — K. 10, 11. — tâḥ — anvavaitâm ity ánu-avaitâm — preti | tishṭhâni — upâvártsyantîty úpa-âvártsyanti — preti | atishṭhat — upâvártantety úpa-âvártanta — pûshâ | ca | anvavaitâm ity ánu-avaitâm — preti | tishṭha — upâvártsyantîty úpa-âvártsyanti — upâvártantety úpa-âvártanta.

5. [a] ágne góbhir[1] na ā́ gahī́ 'ndo pushṭyā́ jushasva naḥ | índro dhartā́ grihéshu naḥ ‖ [b] savitā́ yáḥ sahasríyaḥ sá no grihéshu râraṇat | ā́ pûshā́ etv[2] ā́ vásu ‖ [c] dhâtā́ dadâtu no rayím ī́çâno jágatas pátiḥ[3] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat ‖ [d] tváshṭâ yó vrishabhó vríshâ sá no grihéshu râraṇat | sahásreṇâ 'yútena ca ‖ [e] yéna devā́ amrítam ‖ 1 ‖ dîrghā́ṃ çrávo divy aírayanta | rā́yas posha[3] tvám asmá-bhyam gā́vâm kulmím jîvása ā́ yuvasva ‖ [f] agnír grihá-patiḥ sómo viçva-vániḥ savitā́ su-medhā́ḥ svā́hâ[1] | [g] ágne griha-pate yás te ghrítyo bhâgás téna sáha ója â-krámamâṇâya dhehi, çraíshṭhyât pathó mā́ yosham, mûrdhā́ bhûyâsaṃ svā́hâ ‖ 2 ‖ amrítam, ashṭā́triṃçac ca ‖ 5 ‖

2, 4, 6, 1-2. — indo iti — eti | pûshâ | etu | eti — jagátaḥ | patiḥ — vâvanat — râraṇat — airáyanta | râyáḥ | posha — kulmim | jîvasé — viçvavanir iti viçva-vaniḥ.

6. citráyâ yajeta paçú-kâma; iyám vaí citrā́, yád vā́ asyā́m víçvam bhûtám ádhi pra-jā́yate téne 'yám citrā́; yá evám vidvā́ṃç citráyâ paçú-kâmo yájate prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate | praí 'vā́ "gneyéna vâpayati,

5. citrâyâgasya upahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°shâ e°) ABW; s. P. 10, 18. [3] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29.

6. paçukâmasya citrâyâgaḥ (3, 1, 11).

rétaḥ saumyéna dadhâti, réta evá hitáṃ tváshṭâ rûpā́ṇi ví karoti, sârasvataú[1] bhavata etád vaí daívyam mithunáṃ daívyam evā́ 'smai || 1 || mithunám madhyató[1] dadhâti púshṭyai pra-jánanâya, sinîvâlyaí[1] carúr bhavati vā́g vaí sinîvâlī́[1] púshṭiḥ khálu vaí vā́k púshṭim evá vā́cam úpai 'ty, aindrá ut-tamó bhavati ténai 'vá tán mithunáṃ | saptaí 'tā́ni havī́ṃshi bhavanti, saptá grâmyā́ḥ paçávaḥ saptā́ "raṇyā́ḥ saptá chándâṃsy, ubháyasyā́ 'va-ruddhyâ[2] | áthai 'tā́ ā́-hutîr juhoty, eté vaí devā́ḥ púshṭi-patayas, tá evā́ 'smin púshṭiṃ dadhati, púshyati pra-jáyâ paçú-bhir, átho yád etā́ ā́-hutîr juhóti práti-shṭhityai || 2 || asmai, tá evá, dvā́daça ca || 6 ||

2, 4, 5, 1. 2. 3, 1, 11, 1-4. — adhîti | prajâyàtà iti pra-jâyàte — vidvân | citrayā́ — madhyataḥ — sinîvâlyai — atho iti.

7. ᵃ mârutám asi marútâm ójo, 'pā́ṃ dhā́râm bhinddhi[1] | ᵇ ramáyata marutaḥ çyenám âyínam máno-javasaṃ vríshaṇaṃ su-vriktím | yéna çárdha ugrám áva-srishṭam éti tád açvinâ pári dhattaṃ svastí[2] || ᶜ puro-vâtó várshañ jinvár[3] â-vrít[4] svā́hâ[3], vâtā́-vad várshann ugrár â-vrít[4] svā́hâ, stanáyan várshan bhîmár â-vrít[4] svā́hâ, 'naçany ava-sphū́rjan didyúd várshan tveshár â-vrít[4] svā́hâ, 'ti-râtráṃ várshan pûrtír â-vrít || 1 || svā́hâ, bahú hâ 'yám avrishâd[5] íti çrutár â-vrít[4] svā́hâ, "-tápati várshan vi-rā́ḍ â-vrít svā́hâ, 'va-sphū́rjan didyúd várshan bhûtár â-vrít[4] svā́hâ | ᵈ mā́ndâ vā́çâḥ çúndhyûr ájirâḥ | jyótishmatîs[2] támasvarîr[2 u. 6] úndatîḥ sú-phenâḥ | mítra-bhritaḥ kshátra-bhritaḥ sú-râshṭrâ ihá

---

6. [1] ohne avagraha. [2] °rudhyâ (°ai) ABCDW.

7-10. kârîrîshṭiḥ; 7. mantrâḥ (prâgghoma°)., [1] °ndhi (°ṃ°) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] °rshaṃ ji° AW, °rshan (mit virâma) ji° B. [4] so (°r â°) ABW, s. P. 8, 11. [5] so (°shâ°) ABCDW. [6] °svatî° prima manu in AC.

mâ 'vata | [a] vṛíshṇo áçvasya[7] saṃ-dā́nam asi, vṛíshṭyai tvó 'pa nahyâmi || 2 || pûrtír âvṛíd, dvícatvâriṁçac ca || 7 ||

2, 4, 9, 1-4. — K. 11, 9. — svasti — varshàn | jinvaḥ — vâtâvad[8] iti vâta-vat | varshàn | ugraḥ — bhîmaḥ — anaçani — tveshaḥ — ha | ayam | avṛishât | iti | çrutaḥ — bhûtaḥ — mândā́ḥ | vâçā́ḥ — jyotishmatî́ḥ | tamàsvarî́ḥ.

8. [a] dévâ vasavyâ ágne soma sûrya | dévâḥ çarmaṇyâ mítrâ-varuṇâ 'ryaman | dévâḥ sa-pîtayó 'pâṃ napâd âçu-heman | udnó datto, 'da-dhím bhintta[1] diváḥ parjányâd antárikshât[2] pṛithivyā́s táto no vṛíshṭyâ[3] 'vata | [b] dívâ cit támaḥ kṛiṇvanti parjányeno 'da-vâhéna | pṛithivī́ṃ yád vy-undánti || [c] ā́ yáṃ nárah su-dā́navo dadâçúshe diváḥ kóçam ácucyavuḥ | ví parjányâḥ sṛijanti ròdasî ánu dhánvanâ yanti || 1 || vṛishṭáyaḥ[4] || [d] úd îrayathâ[5] marutaḥ sam-udrató[2] yûyáṃ vṛishṭíṃ[4] varshayathâ[5] purîshiṇaḥ | ná vo dasrâ úpa dasyanti dhenávaḥ çubháṃ yâtā́m ánu ráthâ avṛitsata || [e] sṛijā́[5] vṛishṭíṃ[4] divá ā́ 'd-bhíḥ samudrám[2] pṛiṇa | ab-jā́ asi prathama-jā́ bálam asi samudríyam[2] || [f] ún nambhaya pṛithivī́m bhinddhī́[6] 'dáṃ divyáṃ nábhaḥ | udnó divyásya no dehī́ ''çâno ví sṛijâ[5] dṛítim || [g] yé devā́ diví-bhâgâ yè 'ntáriksha-bhâgâ yé pṛithiví-bhâgâḥ[7] | tá imáṃ yajnám avantu, tá idáṃ kshétram ā́ viçantu, tá idáṃ kshé-tram ánu ví viçantu || 2 || yanti, devā́, viṁçatíç ca || 8 ||

2, 4, 10, 1-3. ([f] 3, 5, 4, 2). — K. 11, 9. — ([a] Vs. 18, 55). — devā́ḥ — çarmaṇyā́ḥ | mitrā́-varuṇeti mitrā́-varuṇā́ — udadhim ity úda-dhim — vṛishṭyā́ | avata — rodàsî[8] iti — vṛishṭayā̀ḥ — îrayatha — samudrataḥ — varshayatha — dasrâḥ —

7. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [8] s. P. 3, 5.

8. kârîryuttarabhâgasthâ mantrâḥ. [1] °nta (°ṃ°) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] so (paroxyt.) ABCDW. [4] so (oxyt.) ABCDW. [5] so (°â) ABW; s. P. 3, 10. 12. [6] °ndh° (°ṃ°) ABCDW. [7] so (°vî) ABCDW. [8] s. P. 4, 17.

sṛija | vṛishṭim | divaḥ | eti — samudram — prathamajâ iti prathama-jâḥ — samudriyàm — bhindhi | idam — dehi | îçânaḥ — sṛija — devâḥ | divibhâgâ iti divi-bhâgâḥ — antarikshabhâgâ ity antariksha-bhâgâḥ — pṛithivibhâgâ iti pṛithivi-bhâgâḥ — te — anù | vîti | viçantu.

9. mârutám asi marútâm ója íti kṛishṇáṃ vâsaḥ kṛishṇá-tûsham pári dhatta, etád vaí vṛíshṭyai[1] rûpáṃ, sá-rûpa evá bhûtvâ parjányaṃ varshayati | ramáyata marutaḥ çyenám âyínam íti paççâd-vâtám práti mîvati puro-vâtám evá janayati varshásyâ 'va-ruddhyai[2] | vâta-nâmâni juhoti; vâyúr vaí vṛíshṭyâ îçe, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai parjányaṃ varshayaty; ashṭaú || 1 || juhoti, cátasro vaí díçaç cátasro 'vântara-diçâ, dig-bhyá evá vṛíshṭiṃ sám prá cyâvayati | kṛishṇâ-'jiné sáṃ yauti, havír evâ 'kar; antar-vedí sáṃ yauty, áva-ruddhyai[2] | yátînâm adyámânânâṃ çîrshâṇi párâ 'patan, té kharjûrâ abhavan, téshâṃ rása ûrdhvò 'patat, tâni karîrâṇy abhavant, saumyâni vaí karîrâṇi, saumyâ khálu vâ â-hutir divó vṛíshṭim[1] cyâvayati; yát karîrâṇi bhávanti || 2 || saumyáyai 'vâ "-hutyâ divó vṛishṭim[1] áva runddhe[3] | mádhushâ sáṃ yauty, apâṃ vâ eshá óshadhînâṃ[4] ráso yán mádhv, ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo[5] varshaty, átho ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo vṛíshṭim[1] ní nayati | mândâ vâçâ íti sáṃ yauti, nâma-dhéyair evaí 'nâ áchai 'ty, átho yáthâ brûyâd: ásâv[6] é 'hî 'ty evám evaí 'nâ nâma-dhéyair â || 3 || cyâvayati | vṛíshṇo áçvasya[7] saṃ-dânam asi vṛíshṭyai[1] tvó 'pa nahyâmî 'ty âha, vṛíshâ vâ áçvo, vṛíshâ parjányaḥ,

---

9. prâcyâñgamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] so (paroxyt.) ABCDW. [2] °rudhyai ACDW. [3] rundhe (°ṃ°) ABCDW. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 3, 7. [6] s. P. 16, 31. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16.

kṛishṇá iva khálu vaí bhûtvā́ varshati, rûpéṇai 'vaí 'naṃ sám ardhayati, várshasyā́ 'va-ruddhyai[2] || 4 || ashṭaú, bhávanti, nâmadhéyair, ékân ná triṃçác ca || 9 ||

2, 4, 7, 1-2. (3, 1, 11, 4-6). — K. 11, 10. — vṛishṭyā̂ḥ | îçe — avântaradiçâ ity ávântara-diçâḥ — sam | preti | cyâvayati — eva | akaḥ — oshádhîbhya ity osh ádhi-bhyaḥ — atho iti — mândā̂ḥ — atho iti — asaú | eti | ihi | iti — enâḥ.

10. dévâ vasavyâ, dévâḥ çarmaṇyâ, dévâḥ sa-pîtaya íty ā́ badhnâti devátâbhir[1] evā́ 'nv-ahám vṛíshṭim[2] ichati | yádi várshet tā́vaty[1] evá hotavỳam, yádi ná várshec chvó bhûté havír nír vaped | aho-râtré[3] vaí mitrā́-váruṇâv, aho-râtrā́bhyâm khálu vaí parjányo varshati, náktam vâ hí dívâ vâ várshati, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai || 1 || aho-râtrā́bhyâm parjányam varshayato | 'gnáye dhâma-cháde puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlam nír vapen mârutáṃ saptá-kapâlaṃ sauryám éka-kapâlam; agnír vā́ itó vṛíshṭim[2] úd îrayati, marútaḥ sṛishṭā́m nayanti, yadā́ khálu vā́ asā́v âdityó nyàṅ[1] raçmí-bhiḥ pary-âvártaté 'tha varshati dhâma-chád[4] iva khálu vaí bhûtvā́ varshaty, etā́ vaí devátâ[1] vṛíshṭyâ[2] îçate tā́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́ḥ || 2 || evā́ 'smai parjányam varshayanty, utā́ 'varshishyan várshaty evá | sṛijā́[5] vṛishṭím[6] divá ā́ 'd-bhíḥ samudrám[1] pṛiṇé 'ty âhe, 'mā́ç cai 'vā́ 'mū́ç câ 'pā́ḥ sám ardhayaty, átho âbhír evā́ 'mū́r áchai 'ty | ab-jā́ asi prathama-jā́ bálam asi samudríyam[1] íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | ún nambhaya pṛithivī́m íti varshâ-hvā́m[7] juhoty, eshā́ vā́ óshadhînâm[1] vṛishṭi-vánis, táyai 'vá

10. uttarabhâgasthamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] ohne avagraha. [2] so (paroxyt.) ABCDW. [3] s. P. 4, 11. [4] °chch° W. [5] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [6] so (oxyt.) ABCDW. [7] s. P. 3, 5; punarnavâyâm, schol. p. 519 (also Loc. von varshâhû; anders im Pet. W.).

vṛíshṭim[2] ā́ cyâvayati | yé devā́ diví-bhâgâ íti kṛishṇâ-'jinám áva dhûnotî, 'má evā́ 'smai lokā́ḥ prîtā́ abhī́-'shṭâ bhavanti || 3 || asmai, dhâvati tā́, vā́, ékaviṃçatiç ca || 10 ||

2, 4, 8, 1-2. (3, 1, 11, 6-8). — K. 11, 10. — devā̂ḥ | vasavyā̂ḥ — çarmaṇyā̂ḥ — devatā̂bhiḥ — tâvàti | eva — nyàñ — etâḥ — devatā̂ḥ | vṛishṭyā̂ḥ — uta | avàrshishyan — sṛija | vṛishṭim | divaḥ | eti — samudram — atho iti — prathamajâ iti prathama-jâḥ — samudriyàm — varshâhvâm iti varsha-hvâm — ye | devâḥ — ime — abhîshṭâ ity abhi-ishṭâḥ.

11. sárvâṇi chándâṃsy etásyâm íshṭyâm anū́-'cyânī́ 'ty âhus, trishṭúbho[1] vā́ etád vîrỳaṃ yát kakúd ushṇíhâ jágatyai, yád ushṇiha-kakúbhâv anv-ā́ha ténai 'vá sárvâṇi chándâṃsy áva runddhe[2] | gâyatrī́ vā́ eshā́ yád ushṇíhâ, yā́ni catvā́ry ádhy akshárâṇi cátush-pâda evá té paçávo, yáthâ puroḍā́çe[1] puroḍā́çó[1] 'dhy evám evá tád yád ṛicy ádhy akshárâṇi | yáj jágatyâ || 1 || pari-dadhyā́d án-taṃ yajnáṃ gamayet; trishṭúbhâ[1] pári dadhâtî, 'ndriyáṃ vaí vîrỳaṃ trishṭúg[1], indriyá evá vîrỳe yajnám práti shṭhâ-payati[3] nā́ 'ntaṃ gamayaty; ágne[4] trī́ te vā́jinâ trī́ shadhá-sthé[5] 'ti trí-vatyâ pári dadhâti, sarûpa-tvā́ya | sárvo vā́ eshá yajnó yát traidhâtavī́yaṃ[1], kā́mâya-kâ-mâya prá yujyate, sárvebhyo hí kā́mebhyo yajnáḥ pra-yuj-yáte | traidhâtavī́yena[1] yajetâ 'bhi-cárant, sárvo vaí || 2 || eshá yajnó yát traidhâtavī́yaṃ[1], sárveṇai 'vaí 'naṃ yaj-

11. traidhâtavîyeshṭiḥ (3, 2, 11). [1] ohne avagraha. [2] rundhe (°m°) ABCDW. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] die hiesige Aufführung dieses in III, 2, 11, 1 nochmals unter den yâjyâ aufgeführten Verses ist ein Beweis für den sekundären Ursprung der yâjyâ-Abschnitte. Es werden ja überhaupt hier mehrfach zu den ishṭi die mantra bereits im Texte selbst aufgeführt, während das yâjyâkâṇḍam dann noch je andere dazu gehörige yâjyâ aufführt; vgl. II, 3, 9 (ishṭi und Sprüche). 4, 14, 5 (yâjyânu°); II, 3, 10 (mantra), 11 (ishṭi). 5, 12, 1 (yâjyânu°); II, 4, 5 (Sprüche). 6 (ishṭi). III, 1, 11, 1-4 (yâjy°). II, 4, 7. 8 (mantra). 9. 10 (ishṭi). III, 1, 11, 4-7 (yâjy°). S. noch die Note zu II, 5, 2, 5. [5] so (shadh°) AB; s. P. 6, 4.

nénâ 'bhí carati, strinutá evaí 'nam | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇaḥ, sárvo vā́ eshá yajnó yát traidhâtavī́yaꞷ, sárveṇai 'vá yajnéna yajate, naí 'nam abhi-cárant strinuta | etáyai 'vá yajeta sahásreṇa yakshyámâṇaḥ, prá-jâtam evaí 'nad dadâty | etáyai 'vá yajeta sahásreṇe ''jânó, 'ntaṃ vā́ eshá paçū́nā́ṃ gachati || 3 || yáḥ sahásreṇa yájate; prajā́-patiḥ khálu vaí paçū́n asrijata, tā́ꞷs[6] traidhâtavī́yenai[1] 'vā́ 'srijata; yá evám vidvā́ꞷs[6] traidhâtavī́yena[1] paçú-kâmo[7] yájate yásmâd evá yóneḥ prajā́-patiḥ paçū́n ásrijata tásmâd evaí 'nânt srijata úpai 'nam út-taraꞷ sahásram namati | devátâbhyo[1] vā́ eshá ā́ vriçcyate yó: yakshyá íty uktvā́ ná yájate; traidhâtavī́yena yajeta, sárvo vā́ eshá yajnáḥ || 4 || yát traidhâtavī́yaꞷ[1], sárveṇai 'vá yajnéna yajate, ná devátâbhya[1] ā́ vriçcyate | dvā́daça-kapâlaḥ puroḍā́ço[1] bhavati, té tráyaç cátush-kapâlâs, trishshamriddhatvā́ya[8] | tráyaḥ puroḍā́çâ bhavanti, tráya imé lokā́, eshā́m lokā́nâm ā́ptyâ | úttara-uttaro jyā́yân bhavaty, evám iva hī́ 'mé lokā́ | yava-máyo mádhya, etád vā́ antárikshasya[1] rûpáꞷ, sám-riddhyai[9] | sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâraꞷ | híraṇyaṃ dadâti, téja evá || 5 || áva runddhe[2]; târpyám dadâti, paçū́n evā́ 'va runddhe[2]; dhenúm dadâty, â-çísha evā́ 'va runddhe[2]; sā́mno vā́ eshá várṇo yád dhíraṇyam, yájushâm târpyám, ukthâ-madā́nâm[10] dhenúr, etā́n evá sárvân várṇân áva runddhe[2] || 6 || jágatyâ, 'bhicárant sárvo vaí, gachati, yajnás, téja evá, triꞷçác ca || 11 ||

3, 2, 11, 1-3. — K. 12, 4. — anûcyânî́ty ánu-ucyā́ni — trishṭubháḥ — kakut — catúshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — rici | adhî́ti — trishṭubhā́ — trishṭuk — indriye — pratî́ti | sthâ-

11. [6] so (°ꞷs) ABW, s. P. 6, 14. [7] paçukâmo fehlt irrig in einigen Mss. des schol. zu P. 6, 14, s. Whitney p. 169. [8] triḥsha° D (beide Male); s. P. 6, 13 schol. [9] ridhyai ACDW. [10] s. P. 3, 2.

paysati — sadhastheti sadha-sthâ — traidhâtavîyàm — striṇute — tân — vidvân — srjjate — âptyai — lokâḥ — ukthâmadânâm ity úktha-madânâm.

12. tváshṭâ hatá-putro vî́-'ndraᵕ sómam ā́ 'harat, tásminn índra upa-havám aichata, tám̐ nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasám̐ kṛitvā́ prâ-sáhâ sómam apibat | tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ ''-havanī́yam úpa prā́ 'vartayat: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; sá yā́vad[1] ûrdhváḥ parâ-vídhyati tā́vati[1] svayám evá vỳ aramata, yádi vâ tā́vat[1] pra-vaṇám || 1 || ā́sît yádi vâ tā́vad[1] ádhy agnér ā́sît; sá sam-bhávann agnī́-shómâv abhí sám abhavat | sá ishumâtrám-ishumâtram̐ víshvañn[1] avardhata, sá imā́ñ lokā́n[2] avṛiṇod, yád imā́ñ lokā́n[2] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tvám̐ | tásmâd índro 'bibhed, ápi tváshṭâ; tásmai tváshṭâ vájram asiñcat, tápo vaí sá vájra âsît | tám̐ úd-yantum̐ nā́ 'çaknod; átha vaí tárhi víshṇuḥ || 2 || anyā́ devátâ[1] ''sît; sò 'bravîd: víshṇav é 'hî 'dám ā́ harishyâvo yénâ 'yám idám ítí | sá víshṇus tredhā́ ''tmā́nam̐ ví nỳ adhatta pṛithivyā́m̐ tṛítîyam antárikshe[1] tṛítîyam̐ diví tṛítîyam, abhi-paryâvartā́d dhy ábibhed | yát pṛithivyā́m̐ tṛítîyam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám || 3 || máyi vîrỳam̐ tát te prá dâsyâmí́ 'ti, tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agṛihṇâd, ádhâ mé 'ti tád víshṇavé 'ti prā́ 'yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd: asmā́sv índra indriyám̐ dadhâtv íti | yád antárikshe[1] tṛítîyam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr ásti vā́ idám || 4 || máyi vîrỳam̐ tát te prá dâsyâmí́ 'ti,

12. traidhâtavîyasya devatâ. [1] ohne avagraha. [2] °nlo° A. W (das zweite Mal), °nll° B, °ṃl° W (das erste Mal). [3] so (°sthi°) ABCDW; s. Whitney zu P. 6, 2.

tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agr̥hṇâd, dvír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prā́ 'yachat, tád víshṇuḥ práty agr̥hṇâd: asmā́sv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yád diví tr̥tî́yam ā́sît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā́ me prá hâr yénā́ 'hám || 5 || idám ásmi tát te prá dâsyâmī́ 'ti, tvī́s íty abravît; saṃ-dhā́ṃ tú sáṃ dadhâvahai tvā́m evá prá viçânī́ 'ti, yán mā́m pra-viçéḥ.kím mâ bhuñjyâ íty abravît, tvā́m evé 'ndhîya táva bhógâya tvā́m prá viçeyam íty abravît, tám vr̥tráḥ prā́ 'viçad, udáraṃ[1] vaí vr̥tráḥ, kshút khálu vaí manushỳasya bhrā́tr̥vyo, yáḥ || 6 || eváṃ véda hánti kshúdham bhrā́tr̥vyaṃ; tád asmai prā́ 'yachat, tát práty agr̥hṇât, trír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prā́ yachat, tád víshṇuḥ práty agr̥hṇâd: asmā́sv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yát tríḥ prā́ 'yachat[4] tríḥ praty-ágr̥hṇât tát tri-dhā́tos tridhâtu-tváṃ | yád víshṇur anv-átishṭhata víshṇavé 'ti prā́ 'yachat[4] tásmâd aindrâ-vaishṇaváu havír bhavati | yád vā́ idáṃ kíṃ ca tád asmai tát prā́ 'yachad ŕ̥caḥ sā́mâni yájûṃshi | sahásraṃ vā́ asmai tát prā́ 'yachat, tásmât sahásra-dakshiṇam || 7 || pravaṇáṃ, víshṇur, vā́ idám, idám, ahám, yó, bhavaty, éka-viṃçatiç ca || 12 ||

2, 5, 2, 1-2. 6, 5, 1, 1-2. — K. 12, 3. — Ç. 5, 5, 4, 7. 8. 5, 1-7. — vîndram iti vi-indram — indràḥ — aichata — prâsaheti[5] pra-sahā́ — upà | preti | avartayat | svâhā́ — pravaṇam iti pra-vaṇam — agnîshomâv ity agnî-somaù | abhi | sam iti | abhavat — vishvàñ — imân | lokân — vishṇó[6] | eti | ihi — vi | nîti | adhatta — preti | hâḥ[7] — adhā́ḥ[8] | mâ | iti — ati | preti | ayachat — mâ | adhâḥ — tvîs | iti — udaràm — yat | triḥ | preti | ayàchat — anvatishṭhatety ànu-atishṭhata | vishṇàve | ati | preti | ayàchat.

---

12. [4] nicht komponirt, obschon betont. [5] s. P. 3, 5. [6] ohne iti; s. Whitney zu P. 4, 6. 9, 12. [7] s. P. 8, 8. [8] s. Whitney zu P. 3, 9.

13. devā́ vaí râjanyâj jā́yamânâd abibhayus, tám antár evá sántaṃ dā́mnā́ 'pau "mbhant; sá vā́ eshó 'po-'bdho jâyate yád râjanyò, yád vā́ eshó 'napo-'bdho jā́yeta vṛitrā́n ghnáꣳç cared | yáṃ kâmáyeta râjanyàm: ánapo-'bdho jâyeta vṛitrā́n ghnáꣳç cared íti tásmâ etám aindrâ-bârhaspatyáṃ carúṃ nír vaped, aindró vaí râjanyò bráhma bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'naṃ dā́mno 'pó-'mbhanân muñcati | hiraṇmáyaṃ[1 u. 2] dā́ma dákshiṇâ, sâ-'kshā́d evaí 'naṃ dā́mno 'pó-'mbhanân muñcati || 1 || enaṃ, dvā́daça ca || 13 ||

3, 3, 11, 1. — K. 11, 4. — dâmnā́ | apeti | aumbhan | saḥ | vai | eshaḥ | apóbdha ity apá-ubdhaḥ — eshaḥ | anápobdha ity anápa-ubdhaḥ — ghnan | caret — apombhánâd ity ápa-umbhánât — hiraṇmayám — sâkshâd iti sa-akshât.

14. [a]návo-navo bhavati jā́yamânó 'hnâṃ ketúr ushásâm ety ágre | bhâgáṃ devébhyo ví dadhâty â-yán prá candrámâs[1] tirati dîrghám ā́yuḥ || [b]yám âdityā́ aꣳçúm â-pyâyáyanti yám ákshitam ákshitayaḥ píbanti | téna no rā́jâ váruṇo bṛíhaspátir[1] ā́ pyâyayantu bhúvanasya gopā́ḥ || [c]prā́cyâṃ[1] diçí tvám indrâ 'si rā́jo 'tó 'dîcyâṃ[1] vṛitra-han vṛitra-hā́ 'si | yátra yánti srotyā́s tát || 1 || jitáṃ te dakshiṇató[1] vṛishabhá edhi hávyaḥ | [d]índro jayâti ná párâ jayâtâ adhi-râjó rā́ja-su râjayâti | víçvâ hí bhûyā́ḥ pṛítanâ abhishṭī́r[1] upa-sádyo namasyò yáthā́ 'sat || [e]asyé 'd evá prá ririce mahi-tváṃ diváḥ pṛithivyā́ḥ[2] páry antárikshât[1] | sva-rā́ḍ índro dáma â viçvá-gûrtaḥ svarír[1] ámatro vavakshe ráṇâya | [f]abhí tvâ çûra nonumó 'dugdhâ[3] iva

13. aindrâbârhaspatyaç caruḥ (çaktistambhanivârakaḥ) (3, 3,11). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 8.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°ḥ p°) ABW, s. P. 8, 28 schol. [3] so (°o ') ABW; s. P. 12, 7.

dhenávaḥ | ī́çânam || 2 || asyá jágataḥ suvar-dṛíçam ī́çânam indra tasthúshaḥ || [g] tvā́m íd dhí hávâmahe sâtā́ vā́jasya kârávaḥ | tvā́ṃ vṛitréshv indra sát-patiṃ náras tvā́ṃ kā́shṭhâsv árvataḥ || [h] yád dyā́va indra te çatáǝ çatám bhū́mîr utá syúḥ | ná tvâ vajrint sahásraǝ sū́ryâ ánu ná jâtám ashṭa ródasî || [i] píbâ[4] sómam indra mándatu tvâ yáṃ te sushā́va hary-açvā́ 'driḥ || 3 || sotúr bâhú-bhyâǝ sú-yato nā́ 'rvâ || [k] révatîr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema || [l] úd agne çúcayas táva, [m] ví jyótishó, [n] 'd u tyáṃ jâtá-vedasaǝ | [o] saptá tvâ haríto ráthe váhanti deva sûrya | çocísh-keçaṃ vi-cakshaṇa || [p] citráṃ devā́nâm úd agâd ánîkaṃ cákshur mitrásya váruṇasyâ 'gnéḥ | ā́ 'prâ dyā́vâ-pṛithivī́ antárikshaǝ[1] sū́rya âtmā́ jágatas tásthushaḥ || 4 || ca || [q] víçve devā́ ṛitâ-vṛídha[5] ṛitú-bhir havana-çrútaḥ | júshantâṃ yújyam páyaḥ || [r] víçve devâḥ çṛiṇuté 'máǝ hávam me yé antárikshe[6] yá úpa dyávi shṭhá[7] | yé agni-jihvā́[6] utá vâ yájatrâ â-sádyâ 'smín barhíshi mâdayadhvam || 5 || tád, ī́çânam, ádris, tásthushas, triǝçác ca || 14 ||

(2, 3, 5, 1 - 9, 3). — [a 8] R. 10, 85, 19; [b 8] nur hier; [c.d] Ath. 6, 98, 3.1; [e] R. 1, 61, 9; [f] 7, 32, 22; [g] 6, 46, 1; [h] 8, 59, 5; [i] 7, 22, 1; [k] 1, 30, 13; [l 9] 8, 44, 17; [m 9] 5, 2, 9; [n.o 10] 1, 50, 1.8; [p 10] 1, 115, 1; [q.r] 6, 52, 10. 13. — âyann ity ā́-yan — candramā́ḥ — bṛihaspatiḥ | eti | pyâyayantu — prâcyā́m — râjā́ | uta | udī́cyâm — dakshiṇataḥ | vṛishabhaḥ — jayâtai — viçvā́ḥ — abhishṭîḥ — damè | eti — svariḥ — adùgdhâḥ | iva — yat | dyâvàḥ —

---

14. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 8. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 3. [7] so (shṭha) ACW; s. P. 6, 2. [8] die pratîka beider Verse fanden sich schon in II, 3, 5, 3; s. daselbst. [9] nur die pratîka, weil [l] schon in I, 3, 14, 8, [m] schon in I, 2, 14, 7 (beides sind yâjyâ-Abschnitte) da war. [10] warum [n] nur mit dem pratîka, [o.p] dagegen voll aufgeführt worden, ist mir nicht klar. Alle drei Verse finden sich bereits in II, 3, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt), und zwar nur mit den pratîka aufgeführt, vor, [n.p] resp. ebenso bereits in dem yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1, und im vollen Wortlaute in I, 4, 43, 1 (nicht yâjyâ-Abschnitt), s. die Note zu II, 3, 8, 2.

rodasî[11] iti | pibà — na | arvâ | revatîḥ — sadhamâda[12] iti sadha-mâdàḥ — kshumantàḥ — çocishkeçam iti çociḥ-keçam — eti | aprâḥ — ritâvridha ity rita-vridhàḥ — çriṇuta | imam — stha.

devá manushyâ, devâsurá abruvan, devâsurás téshâm gâyatrí, prajápatis tá yátrá, 'gne góbhiç, citráyâ, mârutám, dévâ vasavyâ ágne, mârutám[13], dévâ vasavyâ dévâḥ çarmaṇyâḥ, sárvâṇi, tváshṭâ hatáputro[14], devá vaí râjanyân, návo-navaç, cáturdaça ‖ 14 ‖

devá manushyâḥ (1, 1), prajám paçûn (3, 3), dévâ vasavyâḥ (8, 1), pári dadhyâd (11, 2), idám asmy (12, 6), ashṭácatvâriṃçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 5, 1-6. 11 [3-9]. 6, 1-6)*.

1. viçvá-rûpo vaí tvâshṭráḥ puró-hito devấnâm âsît[1] svasrîyó 'surâṇâm; tásya trîṇi çîrshâṇy âsant soma-pấnaṃ surâ-pấnam[2] annấ-'danaṃ; sá praty-áksham devébhyo bhâgám avadat[1] paró-'ksham ásurebhyaḥ, sárvasmai vaí praty-áksham bhâgám vadanti yásmâ evá paró-'ksham vádanti tásya bhâgá uditás; tásmâd índro 'bibhed: îdríṅ[3] vaí râshṭrám ví pary-ấvartayatî[4] 'ti; tásya vájram â-dấya çîrshâṇy achinad, yát soma-pấnam ‖ 1 ‖ ấsît sá kapíñjalo[3] 'bhavat, yát surâ-pấnaṃ[2] sá kalavíṅko[3], yád annấ-'danaṃ sá tittirís | tásyâ 'ñjalínâ brahma-hatyấm úpâ 'grihṇât, tấṃ saṃ-vatsarám abibhas[5], tám bhûtấny abhý akroçan: bráhma-hann íti | sá prithivîm úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyấyai trítîyam práti grihâṇé 'ti; sấ 'bravîd: váram vriṇai khâtất parâ-bhavishyántî manye táto mấ parấ bhûvam íti; purấ

14. [11] s. P. 4, 17. [12] sadamâda C. [13] °tam íti DW. [14] fehlt W.

* s. Ind. Stud. 3, 380.

5, 1. paurṇamâsígatasyâ 'gnîshomîyapuroḍâçasyopodghâtaḥ. [1] unbetont! [2] mit dentalem n. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] s. P. 8, 8. [6] s. P. 6, 2.

te || 2 || sam̥-vatsarā́d ápi rohâd íty abravît, tásmât purā́ sam̥-vatsarā́t pṛithivyaí khâtám ápi rohati vā́re-vṛitaᴗ hỳ asyai; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛibhṇât, tát svá-kṛitam íriṇam abhavat, tásmâd ā́hitâ-'gniḥ çraddhā́-devaḥ svá-kṛita íriṇe nā́ 'va syed, brahma-hatyā́yai hỳ eshá várṇaḥ | sá vánaspátîn[3] úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyā́yai tṛítîyam práti gṛibhṇîté 'ti; tè 'bruvan:váram̥ vṛiṇâmahai vṛikṇā́t || 3 || parâ-bhavishyánto manyâmahe táto mā́ párâ bhûmé 'ty; â-vráçcanâd vo bhū́yâᴗsa út tishṭhân íty abravît, tásmâd â-vráçcanâd vṛikshā́ṇâm bhū́yâᴗsa út tishṭhanti, vā́re-vṛitaᴗ hỳ eshâm̥; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛibhṇant, sá nir-yâsò 'bhavat, tásmân nir-yâsásya nā́ ''çỳam, brahma-hatyā́yai hỳ eshá várṇó, 'tho khálu yá evá lóhito yó vâ ''-vráçcanân nir-yéshati tásya nā́ ''çỳam || 4 || kā́mam anyásya | sá strî-shaᴗsâdám[6] úpâ 'sîdad: asyaí brahma-hatyā́yai tṛítîyam práti gṛibhṇîté 'ti; tā́ abruvan: váram̥ vṛiṇâmahâ ṛítviyât pra-jā́m̥ vindâmahai kā́mam ā́ ví-janitoḥ sám bhavâmé 'ti, tásmâd ṛítviyât stríyaḥ pra-jā́m̥ vindante, kā́mam ā́ ví-janitoḥ sám bhavanti, vā́re-vṛitaᴗ hỳ âsâm̥; tṛítîyam brahma-hatyā́yai práty agṛibhṇant, sā́ málavad-vâsâ abhavat, tásmân málavad-vâsasâ nā́ sám̥ vadeta || 5 || ná sahā́ ''sîta nā́ 'syâ ánnam adyâd, brahma-hatyā́yai hỳ eshā́ várṇam prati-múcyā́ ''sté; 'tho khálv âhur: abhy-áñjanam̥ vā́vá[3] striyā́ ánnam abhy-áñjanam evá ná prati-gṛíhyam̥ kā́mam anyád íti | yā́m málavad-vâsasaᴗ sam-bhávanti yás táto jā́yate sò 'bhi-çastó, yā́m áraṇye tásyai stenó, yā́m párâcîm̥[3] tásyai hrîta-mukhỳ apa-galbhó, yā́ snā́ti tásyâ ap-sú mā́ruko, yā́ || 6 || abhy-aṅkté tásyai duç-cármâ, yā́ pra-likháte tásyai khalatír apa-mârī́, yā́ ''-'ṅkté tásyai kâṇó, yā́ datô dhā́vate tásyai çyâvá-dan, yā́ nakhā́ni ni-kṛintáte tásyai kunakhī́[3], yā́ kṛi-

ṇátti tásyai klī́bó, yā́ rájjuṁ sṛijáti tásyâ ud-bándhuko, yā́ parṇéna píbati tásyâ un-mā́duko, yā́ kharvéṇa píbati tásyai kharvás; tisró rā́trîr vratáṃ cared, añjalínâ vâ píbed ákharveṇa vâ pā́treṇa, pra-jā́yai gopîthā́ya[3] || 7 || yát somapā́nam, te, vṛikṇā́t, tásya nā́ ''çyàṃ, vadeta, mā́ruko yā́, 'kharveṇa vâ, tríṇi ca || 1 ||

[1.2] Ç. 1, 6, 3, 1-5. 5, 5, 4, 2-6. — [3] Pâr. 1, 11, 6 (Yâjnav. 1, 81). — aṇnâdànaṃ ity ànna-adànam | saḥ | pratyakshaṃ iti prati-akshàm — avadat | parokshaṃ iti paraḥ-akshàm — yasmai — abibhet | îdṛiñ — vîti | paryâvàrtayatîti pari-âvàrtayati — saḥ | kapiñjàlaḥ — saḥ | kalaviñkàḥ — abibhaḥ — svakṛita iti sva-kṛite — saḥ | vanaspatī́n — saḥ | niryâsa iti niḥ-yâsaḥ — atho iti — na | âçyàm — strîshaṁsâdam iti strî-saṁsâdam — âsîta | na | asyâḥ — âste | atho iti — vâva | striyâḥ — parā́cîm — tasyā́ḥ | apsv ity àp-su — âñkta ity ā́-añkte — kuṇakhî — sṛijati | tasyâḥ — tasyā́ḥ | unmâdùka ity ùt-mâdùkaḥ — pibèt — gopîthâyà.

2. tváshṭâ hatá-putro vī́-'ndraṁ sómam ā́ 'harat, tásminn índra upa-haváṃ aichata, táṃ nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasáṃ kṛitvā́ prâ-sáhâ sómam apibat, tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ ''-havanī́yam úpa prā́ 'vartayat: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; yád ávartayat tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, yád ábravît: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti tásmâd asya || 1 || índraḥ çátrur abhavat, sá sam-bhávann agnī́-shómâv abhí sám abhavat, sá ishumâtrám-ishumâtraṃ víshvañṅ[1] avardhata, sá imā́ñ lokā́n[2] avṛiṇod, yád imā́ñ lokā́n[3] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, tásmâd índro 'bibhet | sá prajā́-patim úpâ 'dhâvac: chátrur me 'janī́ 'ti, tásmai vájraṁ siktvā́ prā́ 'yachad: eténa jahī́ 'ti, ténâ 'bhŷ âyata | tā́v abrûtâm agnī́-shómau: mā́ || 2 || prá hâr âvám antáḥ[4] sva íti, máma vaí yu-

2. agnîshomayâgaḥ pûrṇimâdine. [1] ohne avagraha. [2] °nl° W °ñll° B. [3] so W, °ñll° B. [4] antá W.

váu stha íty abravîn mā́m abhy é 'tam íti, taú bhâga-dhéyam aichetâṃ, tā́bhyâm etám agnî-shomī́yam ékâdaça-kapâlam pûrṇá-mâse[5] prā́ 'yachat | tā́v abrûtâm: abhí sáṃ-dashṭau vaí svo ná çaknuva aí-'tum íti; sá índra âtmánah çîta-rûrā́v ajanayat, tác chîta-rûráyor jánma, yá eváu çîta-rûráyor jánma véda ‖ 3 ‖ naí 'nau çîta-rûraú hatas; tā́bhyâm enam abhỳ anayat, tásmâj jañjabhyámânâd agnī́-shómau nír akrâmatâm | prâṇâ-'pânaú vā́ enaṃ tád ajahitâm, prâ-'ṇó vaí dáksho 'pâ-'náh krátus, tásmâj jañjabhyámâno brûyân: máyi daksha-kratū́[6] íti, prâṇâ-'pânā́v evā́ "tmán dhatte, sárvam ā́yur eti | sá devátâ[1] vṛitrā́n nir-hū́ya vā́rtra-ghnau havíh pûrṇá-mâse nír avapad, ghnánti vā́ enam pûrṇá-mâsa ā́ ‖ 4 ‖ amâ-vâsỳâyâm pyâyayanti, tásmâd vā́rtra-ghnî[7 u. 8] pûrṇá-mâsé[5] 'nû 'cyete[7] vṛídhan-vatî[7 u. 8] amâ-vâsỳâyâṃ | tát sau-sthā́pya vā́rtra-ghnau havír vájram â-dā́ya púnar abhỳ âyata; té[7] abrûtâṃ dyā́vâ-pṛithivī́: mā́ prá hâr âváyor vaí çritá íti; té[7] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai nákshatra-vihitâ 'hám asânī́ 'ty asā́v abravîc[9] citrá-vihitâ 'hám ítî 'yáṃ, tásmân nákshatra-vihitâ 'saú citrá-vihite 'yáṃ; yá eváṃ dyā́vâ-pṛithivyóh ‖ 5 ‖ váraṃ védaí " 'naṃ váro gachati; sá âbhyā́m evá prá-sûta índro vṛitrám ahan | té devā́ vṛitráu hatvā́ 'gnī́-shómâv abruvan: havyáṃ no vahatam íti, tā́v abrûtâm: ápa-tejasau vaí tyaú vṛitré vaí tyáyos téja íti; tè 'bruvan: ká idám áchai 'tī́ 'ti, gaúr íty abruvan gaúr[1] vā́vá sárvasya mitrám íti, sā́ 'bravît ‖ 6 ‖: váraṃ vṛiṇai máyy evá sató

---

2. [5] s. P. 4, 58. [6] s. P. 4, 5. [7] s. P. 4, 28. 40. 29. 52. [8] diese Nennung der beiden vârtraghnî und vṛidhanvatî puro'nuvâkyâ im Texte (über ihre specielle Aufführung im Brâhmana s. schol. pag. 563) beweist für den erst sekundären Ursprung der am Ende der einzelnen prapâṭhaka in I-IV zugefügten yâjyânuvâkyâ-Abschnitte; s. die Note zu II, 4, 11, 2. [9] unbetont.

'bháyena bhunajâdhvâ íti; tád gaúr ấ 'harat, tásmâd gávi sató 'bháyena bhuñjata, etád vấ agnés téjo yád ghṛitám, etát sómasya yát páyo; yá evám agnî́-shómayos téjo véda tejasvỳ[1] evá bhavati | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳam paurṇá-mâsam íti, prâjâ-patyám íti brûyât, téné 'ndraṃ jyeshṭhám putráṃ nir-ávâsâyayad[10] íti, tásmâj jyeshṭhám putráṃ dhánena nir-ávasâyayanti[10] || 7 || asya, mấ, védấ, ", dyấvâ-pṛithivyór, abravîd, íti tásmâc, catvấri ca || 2 ||

[1. 2.] 2, 4, 12, 1. 2. — [5] B. 3, 5, 6, 1. — vîndram iti vi-indram — prâsaheti[11] pra-sahấ — upà | preti | avartayat — agnî-shomâv ity agnî-somaù | abhi | sam iti | abhavat — vishvàñ — imân | lokân — me | ajani — abhîti | âyata — preti | hâḥ — abhi | eti | itam — abhîti | saṃdàshṭâv iti saṃ-dashṭau — aitum ity â-etum — ajahitâm | prâṇa iti pra-anaḥ — devatấḥ | vṛitrât — anv iti | ucyete iti — abhîti | âyata | te iti — vedà | eti | enam — satâ | ubhayèna | bhunajâdhvai — bhunjate — tejasvî | eva — niravấsâyayad iti niḥ-avấsâyayat — niravàsâyayantîti niḥ-avàsâyayanti.

3. índraṃ vṛitráṃ jaghnivấṃsam mṛídho 'bhí prấ 'vepanta; sá etáṃ vaimṛidhám[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳam apaçyat, táṃ nír avapat, téna vaí sá mṛídhó 'pâ 'hata; yád vaimṛidháḥ[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhávati mṛídha evá téna yájamânó 'pa hata | índro vṛitráṃ hatvấ devátâbhiç[1] ce 'ndriyéṇa ca vỳ ârdhyata; sá etám âgneyám ashṭấ-kapâlam amâ-vâsỳâyâm apaçyad aindráṃ dádhi || 1 || táṃ nír avapat, téna vaí sá devátâç[1] ce 'ndriyáṃ cấ 'vâ 'runddha[2] | yád âgneyò 'shṭấ-kapâlo 'mâ-vâsỳâyâm bhávaty aindráṃ dádhi devátâç[1] cai 'vá téne 'ndriyáṃ ca yájamânó 'va runddha[2] | índrasya vritráṃ ja-

---

2. [10] als Compositum! [11] s. P. 3, 5.

3. amâvâsyâyâṃ sâṃnâyyayâgaḥ (vaimṛidhasâṃnâyye). [1] ohne avagraha. [2] ⁰ndh⁰ (⁰ṃ⁰) ABCDW.

ghnúsha indriyám vîrỳam prithivî́m ánu vỳ ârchat, tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhavan; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvad: vritrám me jaghnúsha indriyám vîrỳam ‖ 2 ‖ prithivî́m ánu vỳ ârat tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhûvann íti; sá prajā́-patih paçū́n abravîd: etád asmai sám nayaté 'ti, tát paçáva óshadhî-bhyó[3] 'dhy âtmánt sám anayan, tát práty aduhan, yát sam-ánayan tát sâm-nâyyásya sâmnâyya-tvám, yát praty-áduhan tát prati-dhúshah pratidhuk-tvám | sám anaishuh práty adhukshan ná tú máyi çrayata íty abravîd, etád asmai ‖ 3 ‖ çritám kuruté 'ty abravît, tád asmai çritám akurvann, indriyám vā́vā́[1] 'smin vîrỳam tád açrayan, tác chritásya çrita-tvám | sám anaishuh práty adhukshañ chritám[4] akran ná tú mâ dhinotî́ 'ty abravîd, etád asmai dádhi kuruté 'ty abravît, tád asmai dádhy akurvan, tád enam adhinot, tád dadhnó dadhi-tvám | brahma-vâdíno vadanti: dadhnáh pū́rvasyâ 'va-déyam ‖ 4 ‖ dádhi hí pū́rvam kriyáta íty; ánâ-dritya tác chritásyai 'vá pū́rvasyā́ 'va dyed, indriyám evā́ 'smin vîrỳam çritvā́[5] dadhnó 'pári-shtâd[1] dhinoti, yathâ-pûrvám úpai 'ti | yát pûtī́kair vâ parna-valkaír vâ "-tañcyā́t saumyám tád, yát kvalai[1] râkshasám tád, yát tandulaír vaiçva-devám tád, yád â-táñcanena mânushám tád, yád dadhnā́ tát sé-'ndram; dadhnā́ "tanakti ‖ 5 ‖ sendra-tvā́yâ | 'gnihotro-'cheshanám abhy-ā́tanakti[6], yajnásya sám-tatyâ | índro vritrám hatvā́ párâm parâ-vátam agachad: ápâ 'râdham íti mányamânas, tám devátâh[1] praí-'sham aichant; sò 'bravît prajā́-patir: yáh prathamò 'nu-vindáti tásya prathamám bhâga-dhéyam íti, tám pitáró 'nv avindan, tásmât pitrí-bhyah pûrvedyúh[1] kriyate | sò 'mâ-vâsỳâm práty ā́ 'gachat, tám devā́ abhí sám aga-

3. s. P. 3, 7. [4] °nchri° W. [5] çritvâ D. [6] als Compositum!

chantâ: 'mā́ vaí naḥ ‖ 6 ‖ adyá vásu vasatī́ 'tī́, 'ndro hí devā́nâm vásu, tád amâ-vâsỳâyâ amâvâsya-tvám | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳaṃ sâṃ-nâyyám íti, vaiçva-devám íti brûyâd víçve hí tád devā́ bhâga-dhéyam abhí sam-ágachanté 'ty; átho khálv aindrám íty evá brûyâd índram vā́vá[1] té tád bhishajyánto 'bhí sám agachanté 'ti ‖ 7 ‖ dádhi, me jaghnúsha indriyám vīryàm, íty abravīd etád asmâ, avadéyam, tanakti, no, dvícatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

abhi | preti | avepanta — vaimridham — apeti | hate — vîti | ârdhyata — aveti | arundha[2] — aveti | rundhe[2] — anú | vîti | ârchat — oshàdhayaḥ | vîrudhàḥ — anú | vîti | ârat — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — pratidhusha iti prati-dhushàḥ | pratidhuktvam iti pratidhuk-tvam — çrayate | iti — adhukshan | çritam — kriyatè — tat | çritasyà — uparishṭât — kvàlaiḥ — sendram iti sa-indram | dadhnâ | eti | tanakti — abhyâtànaktîty àbhi-âtànakti — devatā́ḥ | praisham iti pra-eshàm — pûrvedyuḥ — prati | eti | agachat — abhi | sam iti | agachanta — amâvâsyatvam ity àmâvâsya-tvam — abhîti | samagàchanteti sam-agàchanta — atho iti — abhi | sam iti | agachanta.

4. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] darça-pûr-ṇamâsaú yajeta yá enau sé-'ndrau yájeté 'ti; vaimṛidháḥ[2] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhavati téna pûrṇá-mâsaḥ sé-'ndra, aindráṃ dádhy amâ-vâsỳâyâṃ ténâ 'mâ-vâsỳâ sé-'ndrâ, yá eváṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate sé-'ndrâv evaí 'nau yajate çváḥ-çvo 'smâ î́jânā́ya vásîyo bhavati | devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devā́ etā́m ‖ 1 ‖ íshṭim apaçyann: âgnâ-vaishṇavám ékâ-daça-kapâlaṃ sárasvatyai[2] carúṃ sárasvate[2] ca-rúṃ, tā́m paurṇa-mâsáṃ saṃ-sthā́pyā́ 'nu nír avapan, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá

---

4. âgnâvaishṇavâdayaḥ. [1] so ABW, s. P. 5, 13. [2] ohne avagraha.

paurṇa-mâsáɷ saɷ-sthā́pyai 'tā́m íshṭim ánu nír vapet, paurṇa-mâsénai 'vá vájram bhrā́tṛivyâya pra-hṛ́tyâ "gnâ-vaishṇavéna devátâç[2] ca yajnáṃ ca bhrā́tṛivyasya vṛiñkte[3] mithunā́n paçū́nt sârasvatā́bhyâṃ[2], yā́vad evā́ syā́ 'sti tát || 2 || sárvaṃ vṛiñkte | paurṇa-mâsī́m evá yajeta bhrā́tṛivya-vân nā́ 'mâ-vâsyâɷ, hatvā́ bhrā́tṛivyaṃ nā́ " pyâyayati | *sâkam-prasthâyī́yena* yajeta paçú-kâmo; yásmai vā́ álpenâ "-háranti nā́ "tmánâ tṛ́ipyati[4] nā́ 'nyásmai dadâti, yásmai mahatā́ tṛ́ipyaty âtmánâ dádâty anyásmai, mahatā́ pū́rṇáɷ hotavyàṃ tṛiptá evaí 'nam índraḥ pra-jáyâ paçú-bhis tarpayati | dâru-pâtréṇa juhoti, ná hí mṛin-máyam ā́-hutim ânaçá | aúdumbaram[2] || 3 || bhavaty, ū́rg vā́ udumbára[2] ū́rk paçáva, ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam paçū́n áva runddhe[5] | nā́ 'gata-çrîr mahe-'ndráṃ yajeta; tráyo vaí gatá-çriyaḥ: çuçruvā́n grâma-ṇī́[6] râjanỳas, téshâm mahe-'ndró devátâ[2], yó vaí svā́ṃ devátâm[2] ati-yájate prá svā́yai devátâyai[2] cyavate ná párâm prā́ "pnoti pā́pîyân bhavati | saṃ-vatsarám índraṃ yajeta, saṃ-vatsaráɷ hí vratáṃ nā́ 'ti, svā́ || 4 || evaí 'naṃ deváte 'jyámânâ bhū́tyâ inddhe[5] vásîyân bhavati | saṃ-vatsarásya parástâd[2] *agnáye vratá-pataye* puroḍā́çam[2] ashṭā́-kapâlaṃ nír vapet, saṃ-vatsarám evaí 'naṃ vṛitráṃ jaghnivā́ɷsam agnír vratá-patir vratám ā́ lambhayati | tátó 'dhi kā́maṃ yajeta || 5 ||

etā́ṃ, tád, aúdumbaraɷ, svā́, triɷçác ca || 4 ||

[3] K. 30, 4. 31, 2. — Pañc. 16, 6, 14. — [4] Çâñkh. çr. 2, 6, 5. — sa̱ḥ | tu | vai — sendrâ̱v iti̱ sa-i̱ndrau̱ — vai̱mṛi̱dhaḥ — sarásvatyai — sarásvate — anú | nir iti | a̱va̱pa̱n — abhávan — asúrâḥ — anú | nir iti | va̱pe̱t — na | eti | pyâ̱ya̱ya̱ti̱ — mṛi̱nmaya̱m iti mṛit-mayám — â̱na̱çe — audúm-

---

4. [3] °ñte AC; s. Whitney zu P. 14, 23. [4] betont. [5] °ndhe ABCDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 2.

baram — udumbaráḥ — grâmaṇîr iti grâma-nîḥ — ijya-mãnâ | bhûtyai — parastãt — adhîti | kâmám.

5. nã 'soma-yâjî sáṃ nayed, ánâ-gataṃ vã etásya páyo yó 'soma-yâjî, yád ásoma-yâjî saṃ-náyet pari-moshá evá só 'nṛitaṃ karoty, átho párai 'vá sicyate; soma-yâjỳ evá sáṃ nayet, páyo vaí sómaḥ páyaḥ sâṃ-nâyyám, páyasai 'vá páya âtmán dhatte | ví vã etám pra-jáyâ paçú-bhir ardha-yati vardháyaty asya bhrãtṛivyaṃ yásya havír nír-uptam purástâc[1] candrámâḥ[1] || 1 || abhỳ ud-éti; tredhã[1] taṇḍu-lãn ví bhajed, yé madhyamãḥ syús tãn agnáye dâtré puroḍãçam[1] ashṭã-kapâlaṃ kuryâd, yé sthávishṭhâs tãn índrâya pra-dâtré dadhá'ç carúṃ, yé 'ṇishṭhâs tãn víshṇave çipi-vishṭãya çṛité carúm; agnír evã 'smai pra-jãm pra-janáyati vṛiddhãm índraḥ prá yachati, yajnó vaí víshṇuḥ paçávaḥ çípir, yajná evá paçúshu práti tishṭhati | ná dvé[2] || 2 || yajeta; yát pũrvayâ sam-pratí yájetó 't-tarayâ chambáṭ kuryâd, yád út-tarayâ sam-pratí yájeta pũrvayâ chambáṭ kuryân, né 'shṭir bhávati ná yajnás, tád ánu hrîta-mukhỳ apa-galbhó jâyata; ékâm evá yajeta pra-galbhò 'sya jâyaté | 'nâ-dṛitya tád dvé[2] evá yajeta; yajna-mukhám evá pũrvayâ "-lábhate yájata út-tarayâ, devátâ[1] evá pũrvayâ 'va-runddhá[3] indriyám út-tarayâ, deva-lokám evá || 3 || pũrvayâ 'bhi-jáyati ma-nushya-lokám út-tarayâ; bhũyaso yajna-kratũn úpai 'ty, eshã vaí su-mánâ nãmé 'shṭir, yám adyé "jânám paçcãc candrámâ[1] abhỳ ud-éty asmínn evã 'smai loké 'rdhukam bhavati | dâkshâyaṇa-yajnéna suvargá-kâmo yajeta | pûrṇá-mâse sáṃ nayen maitrâ-varuṇyã "míkshayâ[1] 'mâ-

5. abhyudayeshṭyâdayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49.
[3] ruṃdha ABCDW.

-vâsŷâyâm̐ yajeta | pûrṇá-mâse vaí devā́nâṃ sutás, téshâm etám ardha-mâsám prá-sutas | téshâm maitrâ-varuṇī́ vaçā́ 'mâ-vâsŷâyâm anû-bandhŷâ[4]; yát || 4 || pûrvedyúr[1] yájate védim evá tát karoti, yád vatsā́n apâ-''karóti sado-havirdhâné[5] evá sám minoti, yád yájate devaír evá sutyā́ṃ sám pâdayati, sá etám ardha-mâsáṃ sadha-mā́dam̐ devaíḥ sómam pibati; yán maitrâ-varuṇyā́ ''míkshayâ[1] 'mâ-vâsŷâyâm̐ yájate yaí 'vā́ 'saú devā́nâm̐ vaçā́ 'nû-bandhŷâ[4] só[6] evaí 'shaí 'tásya | sâ-'kshā́d vā́ eshá devā́n abhy-ā́rohati[7] yá eshâm̐ yajnám || 5 || abhy-âróhati, yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ā́rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | yády ava-vídhyati pā́pîyân bhavati, yádi nā́ 'va-vídhyati sa-dríñ, vyâvṛít-kâma eténa yajnéna yajeta, kshurá-pavir hŷ eshá yajnás, tâják púṇyo vâ bhávati prá vâ mîyate | tásyai 'tád vratám̐: nā́ 'nṛitam̐ vaden ná mâṃsám açnîyân ná stríyam úpe 'yân nā́ 'sya pálpûlanena[8] vā́saḥ palpûlayeyur[8], etád dhí devā́ḥ sárvam̐ ná kurvánti || 6 || candrámâ, dvé, devalokám evá, yád, yajnám, palpûlayeyuḥ[8], sháṭ ca || 5 ||

[1] Çâñkh. Br. 4, 2. 3. çr. 3, 2, 1. — [4-6] Çâñkh. Br. 4, 4. çr. 3, 8, 6-17. — parimosha iti pari-moshaḥ — atho iti — purastā́t | candramā́ḥ | abhîti | udetîty út-eti | tredhâ — dadhan — yajne | eva — dve iti — tat | anv iti | hrîtamukhîti hríta-mukhî — jâyate — yajàte — avarundha ity àva-rundhe — sumanâ iti su-manā́ḥ | nâmà — loke | ardhùkam — âmikshàyâ — anûbandhyety ànu-bandhyā́ — pûrvedyuḥ — apâkarotîty àpa-âkaroti — so iti | eva — devân | abhyâróhatîty àbhi-âróhati — yajnam | abhyârohatîty àbhi-ârohàti — abhyârûḍha ity àbhi-ârûḍhaḥ — sadriññ iti sa-driñ — vadet — açnîyât — iyât — palpûlanena — palpûlayeyuḥ.

6. eshá vaí deva-rathó yád darça-pûrṇamâsaú;

5. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 4, 11. [6] s. P. 4, 7. [7] als Compositum. [8] °lyû° A. W (das erste u. dritte Mal).

6. darçapûrṇamâsayoḥ somayâgena saha paurvâparyam.

yó darça-pûrṇamâsā́v ishṭvā́ sómena yájate rátha-spashṭa evā́ 'va-sā́ne váre devā́nâm áva syaty | etā́ni vā́ áñgâ-párûṁshi saṃ-vatsarásya yád darça-pûrṇamâsaú; yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájaté 'ñgâ-párûṁshy evá saṃ-vatsarásya práti dadhâty | eté[1] vaí saṃ-vatsarásya cákshushî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate tā́bhyâm evá suvar-gám̃ lokám ánu paçyati || 1 || eshā́ vaí devā́nâṃ ví-krântir yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate devā́nâm evá ví-krântim ánu ví kramata | eshá vaí deva-yā́naḥ pánthâ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate yá evá deva-yā́naḥ pánthâs táṁ sam-ā́rohaty[2] | etaú vaí devā́nâṁ hárî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate yā́v evá devā́nâṁ hárî[1] tā́bhyâm || 2 || evaí 'bhyo havyám̃ vahaty | etád vaí devā́nâm âsyàm̃ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate sâ-'kshā́d evá devā́nâm âsyè juhoty | eshá vaí havir-dhânī́ yó darçapûrṇamâsa-yâjī́; sâyám-prâtar agni-hotrám̃ juhoti yájate darça-pûrṇamâsā́v áhar-ahar[3] havir-dhânínâṁ sutó, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate havir-dhânỳ asmī́ 'ti sárvam evā́ 'sya barhishỳam̃ dattám bhavati | devā́ vā́ áhaḥ || 3 || yajníyam̃ nā́ 'vindan té darça-pûrṇamâsā́v apunan, taú vā́ etaú pûtaú médhyau yád darça-pûrṇamâsaú, yá evám̃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate pûtā́v evaí 'nau médhyau yajate | nā́ 'mâ-vâsỳâyâm̃ ca paurṇa-mâsyā́m̃ ca stríyam úpe 'yâd, yád upe-'yā́n nír-indriyaḥ syât | sómasya vaí rā́jno 'rdha-mā́sasya rā́trayaḥ pátnaya âsan, tā́sâm amâ-vâsỳâm̃ ca paurṇa-mâsī́m̃ ca nó 'pai ''t || 4 || té[1] enam abhí sám anahyetâm̃, tám̃ yákshma

---

6. [1] s. P. 4, 44. 12. 15. 42. 11. [2] als Compositum. [3] s. P. 8, 8.

ârchad, rā̆jânaṃ yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma, yát pā̆pîyân ábhavat tát pâpa-yakshmásya, yáj jâ-yā̆bhyâm ávindat táj jâyényasya, yá evám etéshâṃ yá-kshmâṇâṃ jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá eté[1] evá namasyánu úpâ 'dhâvat, té[1] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâ-vahâ âvâṃ devā̆nâm bhâga-dhé[1] asâva || 5 || âvád ádhi devā̆ ijyântâ íti, tásmât sadṛíçînâu[4] rā̆trîṇâm amâ-vâsŷâ-yâṃ ca paurṇa-mâsyā̆ṃ ca devā̆ ijyanta, eté[1] hí devā̆nâm bhâga-dhé[1], bhâga-dhā̆ asmai manushŷâ bhavanti yá evám véda | bhûtā̆ni kshúdham aghnant sadyó[4] manushŷâ ardha-mâsé devā̆ mâsí pitáraḥ saṃ-vatsaré vánaspá-tayas[4], tásmâd áhar-ahar manushŷâ áçanam ichante[5] 'rdha--mâsé devā̆ ijyante mâsí pitṛí-bhyaḥ kriyate saṃ-vatsaré vánaspátayaḥ[4] phálaṃ gṛihṇanti; yá evám véda hánti kshúdham bhrā̆tṛivyam || 6 || paçyati, tā̆bhyâm, áhar, aid, asâva, phálau, saptá ca || 6 ||

rathâspashṭa iti rathá-spashṭe — aṅgâparûushîty aṅgā̆--parûushi — ete iti — cakshúshî iti — anú | vîti | kra-mate — samârôhatîti sam-ârôhati — harî iti — havirdhânîti haviḥ-dhânî — nirindriya iti niḥ-indriyaḥ — te iti — abhi | sam iti | anahyetâm — ârchat — ârat — ete iti — yakshmā̆ḥ — te iti — bhâgadhe iti bhâga-dhe — âvat | adhîti — ijyânta — sadṛíçînâm[6] — ijyante — ete iti — manushyā̆ḥ — sadyaḥ — devâḥ — vanaspatáyaḥ.

38*. dârçyaṃ hautram 2, 5, 7-11 (1-8). 6, 7-10.

7. devā̆ vaí ná 'rcí ná yájushy açrayanta, té sā̆mann evā̆ 'çrayanta; híṃ karoti sā̆mai 'vā̆ 'kar, híṃ karoti yátrai 'vá devā̆ áçrayanta táta evaí 'nân prá yuṅkte, híṃ karoti

6. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] s. die Note [5] zu II, 4, 1, 5.
* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.
7. sâmidhenîmantrâḥ.

vâcá evaí 'shá yógo, híṃ karoti pra-jñevá tád yájamâ-nah̩ srijate | tríh̩ prathamā́m ánv âha trír ut-tamā́ṃ, yaj-násyai 'vá tád barsám || 1 || nahyaty ápra-sraṃsâya sáṃ-tatam ánv âha prâ-'ṇā́nâm annā́-'dyasya sáṃ-tatyâ, átho rákshasâm ápa-hatyai | rā́thaṃ-tarîm prathamā́m ánv âha, rā́thaṃ-taro vā́ ayáṃ loká, imám evá lokám abhí ja-yati | trír ví gṛihṇâti, tráya imé lokā́, imā́n evá lokā́n abhí jayati | bā́rhatîm ut-tamā́m ánv âha, bā́rhato vā́ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayati | prá vah̩ || 2 || vā́jâ íty ánir-uktâm prâjâ-patyā́m ánv âha, yajnó vaí prajā́-patir, yajnám evá prajā́-patim ā́ rabhate | prá vo vā́jâ íty ánv âhā́, 'nnaṃ vaí vā́jó, 'nnam evā́ 'va runddhe[1] | prá vo vā́jâ íty ánv âha, tásmât prâcī́naṃ[2] réto dhîyaté | 'gna ā́ yâhi vîtáya íty âha, tásmât pratī́cîh̩[2] pra-jā́ jâyante | prá vo vā́jâh̩ || 3 || íty ánv âha, mā́sâ vaí vā́jâ ardha--mâsā́ abhí-dyavo devā́ havíshmanto[2] gaúr ghṛitā́cî[2u.3] yajnó devā́ñ[4] jigâti yájamânah̩ sumna-yúr | idám asî 'dám asī́ 'ty evá yajnásya priyáṃ dhā́mā́ 'va runddhe[1] | yáṃ kâ-máyeta: sárvam ā́yur iyâd íti prá vo vā́jâ íti tásyâ 'nū́--'cyā́ 'gna ā́ yâhi vîtáya íti sáṃ-tatam út-taram ardha--'rcám ā́ labheta || 4 || prâ-'ṇénai 'vā́ 'syâ 'pâ-'náṃ dâdhâra sárvam ā́yur eti | yó vā́ aratníṃ sâm-idhenī́nâṃ védâ 'ratnā́v evá bhrā́trivyaṃ kurute | 'rdha-'rcaú sáṃ dadhâty, eshá vā́ aratníh̩ sâm-idhenī́nâṃ, yá eváṃ védâ 'ratnā́v evá bhrā́triv-yaṃ kuruta | ṛísher-ṛisher vā́ etā́ nír-mitâ yát sâm-idhenyas, tā́ yád ásaṃ-yuktâh̩ syúh̩ pra-jáyâ paçú-bhir yájamânasya ví tishṭherann, ardha-'rcaú sáṃ dadhâti, sáṃ yunakty evaí 'nâs, tā́ asmai sáṃ-yuktâ avá-ruddhâh̩ sárvâm â-çíshaṃ duhre || 5 ||

barsáṃ, vo, jâyante prá vo vā́jâ, labheta, dadhâti sáṃ, dáça ca || 7 ||

---

7. [1] °ṃdhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 38. [4] vâṃ W.

B. 3, 5, 1, 1 - 2, 1. — Ç. 1, 4, 1, 1-21. — Çâñkh. çr. 1, 4, 5-7. — Âçval. 1, 2, 1-22. — sâmá | eva | akaḥ — vâcaḥ | eva | eshaḥ — prâṇânâm iti pra-anânām | annâdyasyety ánna-adyásya | samtátyâ iti sam-tatyai | atho iti — aniruktâm ity aniḥ-uktâm — vîtayè | iti | âha — anûcyety ánu-ucyá — ardharcam ity árdha-ṛicam — dâdhâra — kurute — etâḥ | nirmitâ iti niḥ-mitâḥ — tâḥ.

8. áyajno vā́ eshá yò 'sâmā́; 'gna ā́ yâhi vîtáya íty âha râtham-tarásyai 'shá várṇas, tám tvâ samídbhir aṅgira íty âha vâma-devyásyai 'shá várṇo, bṛihád agne su-vī́ryam íty âha bṛihatá eshá várṇo, yád etáṃ tṛicám[1] anv-ā́ha yajnám evá tát sā́man-vantaṃ karoty | agnír amúshmiṅ loká[2] ā́sîd âdityò 'smín, tā́v imaú lokā́v áçântau || 1 || âstâm; té devā́ abruvann: é 'te 'maú ví páry ûhâmé 'ty; ágna ā́ yâhi vîtáya íty asmíṅ lokè[2] 'gním adadhur bṛihád agne su-vī́ryam íty amúshmiṅ loká[2] âdityáṃ, táto vā́ imaú lokā́v açâmyatâṃ, yád evám anv-ā́hâ 'náyor lokáyoḥ çā́ntyai, çā́myato 'smâ imaú lokaú yá evám véda | páñca-daça sâm-idhenī́r ánv âha, páñca-daça || 2 || vā́ ardha-mâsásya rā́trayo, 'rdhamâsaçáḥ saṃ-vatsará âpyate | tā́sâṃ trī́ṇi ca çatā́ni shashṭíç câ 'ksharâṇi, tā́vatîḥ[1] saṃ-vatsarásya rā́trayo, 'kshara-çá evá saṃ-vatsarám âpnoti | Nṛi-médhaç ca Páruchepaç[1] ca brahma-vā́dyam avadetâm: asmín dā́râv ârdrè 'gníṃ janayâva yátaro[1] nau bráhmîyân íti; Nṛi-médho 'bhỳ avadat sá dhûmám ajanayat, Páruchepo[1] 'bhỳ avadat sò 'gním ajanayad; ṛ́isha íty abravît || 3 || yát samā́vad[1] vidvá kathā́ tvám agním ájîjano nā́ 'hám íti, sâm-idhenī́nâm evā́ 'háṃ várṇaṃ vedé 'ty abravîd, yád ghṛitá-vat padám

8. sâmidhenîmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °n (mit virâma) lo° B, °ṅlo° AW.

anû-'cyáte sá âsâṃ várṇas, táṃ tvâ samíd-bhir añg-ira íty âha sâm-idheníshv evá táj jyótir janayati | strí-yas téna yád ṛica stríyas téna yád gâyatríya stríyas téna yát sâm-idhenyò, vṛíshaṇ-vatîm[3] ánv âha || 4 || téna púṃsvatîs[1] téna sé-'ndrâs téna mithunā́ | agnír devā́nâṃ dûtá ā́sîd Uçánâ[4] Kâvyó 'surâṇâṃ, taú prajā́-patim praçnám aitâm, sá prajā́-patir agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty abhí pary-ā́vartata[5], táto devā́ ábhavan parā́ 'surâ; yá-syai 'váṃ vidúsho 'gníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty anv-ā́ha bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty | adhvará-vatîm ánv âha, bhrā́tṛivyam evaí 'táyâ || 5 || dhvarati | çocísh-keças tám îmaha íty âha, pavítram evaí 'tád, yájamânam evaí 'táyâ pāvayati | sám-iddho agna[6] â-hute 'ty âha, pari-dhím evaí 'tám pári dadhâty áskand-âya, yád áta ûrdhvám abhy-âdadhyā́d yáthâ bahiḥ-paridhí[7] skándati tâdṛíg[1] evá tát, tráyo vā́ agnáyo havya-vā́hano devā́nâṃ kavya-vā́hanaḥ pitṛiṇā́ṃ sahá-rakshâ ásurâṇâṃ, tá etárhy[1] ā́ çaṃsante: mā́ṃ varishyate mā́ṃ || 6 || íti, vṛiṇîdhváṃ havya-vā́hanam íty âha, yá evá devā́nâṃ táṃ vṛiṇîta | ârsheyáṃ vṛiṇîte, bándhor evá naí 'ty, átho sáṃ-tatyai | parástâd[1] arvā́co vṛiṇîte, tásmât parástâd[1] arvā́ñco manushyân pitáró 'nu prá pipate || 7 || áçântâv, âha páñcadaçâ, 'bravîd, ánv âhai, 'táyâ, varishyate mâm, ékân ná triṃçác ca || 8 ||

B. 3, 5, 2, 1-3. — Ç. 1, 4, 1, 22-39. — Çâñkh. çr. 1, 4, 8-18. — Âçv. çr. 1, 2, 7. — asâmâ | agnè | eti — vîtayè — bṛihataḥ | eshaḥ — tṛicam — eti | ita | imau | vi | parîti | ûhâma — tâvàtîḥ — parùchepaḥ — dârau | ârdre | agnim — yatàraḥ — ṛishè — samâvàt — ajñjanaḥ — ṛicàḥ — gâ-

---

8. [3] zu ṇ s. P. 13, 13. [4] so (°nâ) ABCDW. [5] als Compositum. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [7] so (°ḥp°) ABCDW.

yatriyàḥ — vríshàṇvatîm iti vrishàn-vatîm — puṃsvàtîḥ — sendrâ iti sa-indrâḥ — vriṇîmahe — abhîti | paryâvàrtateti pari-âvàrtata — asùrâḥ — çocishkèça iti çociḥ-keçaḥ — îmahe — agne — bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — tâdrik — te | etarhi | eti — tam | vrîṇîte — atho iti — parastât | arvâcàḥ — anù | preti | pipate.

9. ágne mahā̃ṃ[1] asī̃ 'ty âha mahā̃n hỳ eshá yád agnír, brâhmaṇé 'ty âha brâhmaṇó hỳ eshá, bhâraté 'ty âhai 'shá hí devébhyo havyám bhárati | devé-'ddha íty âha devā̃ hỳ etám aíndhata | mánv-iddha íty âha, Mánur hỳ etám út-taro devébhya aínddhá[2] | 'rshi-shṭuta íty âhá 'rshayo hỳ etám ástuvan, víprâ-'numadita íty âha || 1 || víprâ hỳ eté yác chuçruvā̃ṃsaḥ, kavi-çastá íty âha kaváyo hỳ eté yác chuçruvā̃ṃso, bráhma-saṃçita íty âha bráhma-saṃçito hỳ eshá, ghritā̃-"havana íty âha ghritâ-"hutír hỳ asya priyá-tamâ | pra-ṇī̃r yajnā̃nâm íty âha pra-ṇī́r hỳ eshá yajnā̃nâṃ, rathī̃r adhvarā̃ṇâm íty âhai 'shá hí deva-rathò, 'tū̃rto hóté 'ty âha ná hỳ etáṃ káç caná[3] || 2 || tárati, tū̃rṇir havya-vā̃ḍ íty âha, sárvaṃ hỳ eshá táraty | ā̃spā̃tram[3] juhū̃r devā̃nâm íty âha juhū̃r hỳ eshá devā̃nâṃ, camasó deva-pā̃na íty âha camasó hỳ eshá deva-pā̃no, 'rā̃ṃ ivâ 'gne nemír devā̃ṃs[4] tvám pari-bhū̃r asī̃ 'ty âha devā̃n hỳ eshá pari-bhū̃r, yád brûyā̃d: ā̃ vaha devā̃n devă-yaté yájamânâyé 'ti bhrā̃tṛivyam asmai || 3 || janayed, ā̃ vaha devā̃n yájamânâyé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardhayaty | agním agna ā̃ vaha sómam ā̃ vahé 'ty âha devátâ[3] evá tád yathâ-pûrvám úpa hvayata | ā̃ câ 'gne devā̃n vaha su-yájâ

9. pravaranividâdayaḥ. [1] so (âṃ) ABW, s. P. 9, 21. 22. [2] aiṃdha ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ABW, s. P. 6, 14.

ca yaja jâta-veda íty âhâ, 'gním evá tát sáᴗ çyati, sò 'sya sáᴗ-çito devébhyo havyáṃ vahaty | agnír hótâ || 4 || íty âhâ, 'gnír vaí devā́nâᴗ hótâ, yá evá devā́nâᴗ hótâ táṃ vṛiṇîte | smó vayám íty âhâ "tmā́nam evá sat-tváṃ[5] gamayati | sâdhú te yajamâna devátéˢ 'ty âhâ "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | yád brûyā́d: yò 'gníᴗ hótâram ávṛithâ íty agníno 'bhayáto[3] yájamânam pári gṛihṇîyât, pra-mā́yukaḥ syâd | yajamâna-devatỳâ vaí juhū́r bhrâtṛivya-devatỳo 'pa-bhṛít || 5 || yád dvé[6] iva brûyā́d bhrā́tṛivyam asmai janayed, ghṛitá-vatîm adhvaryo srúcam ā́ 'syasvé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardhayati | devâ-yúvam[7] íty âha devā́n hỳ eshā́ 'vati, viçvá-vârâm íty âha víçvaᴗ hỳ eshā́ 'vatī́ | "ḍâmahai deváᴗ[1] îḍényân namasyā́ma namasỳân yájâma yajníyân íty âha, manushỳâ vā́ îḍényâḥ pitáro namasỳâ devā́ yajníyâ, devátâ[3] evá tád yathâ-bhâgáṃ yajati || 6 || víprânumadita íty âha, canā́, 'smai, hóto, 'pabhṛíd, devátâ evá, trī́ṇi ca || 9 ||

B. 3, 5, 3, 1 - 4, 1. — Ç. 1, 4, 2, 2-17. 5, 2, 1-3. — Çâñkh. çr. 1, 4, 14 - 5, 7. 6, 16. Âçv. çr. 1, 2, 27. 3, 1-6. — ḏeveddhaḻ iti ḏeva-ịddhaḥ — ṛishishṭutaḻ ity ṛishi-stuṯaḥ — ghṛịtâhávanaḻ iti ghṛịta-âḥạvạnaḥ — praṇîr[8] iti pra-nîḥ — ạtûrtáḥ — cạna — âspâtrám — ạrân | iva — dẹvạyạta iti deva-yạte — hvạyạtẹ — smaḥ — sạttvam[5] iti sat-tvam — dve iti | iva — ạdhvạryọ iti — eti | ạsyạsvạ — dẹvâyuvạm iti deva-yuvám — ẹshâ | aváti | îḍā́mahai — mạnụshyā́ḥ — nạmasyā́ḥ | dẹvâḥ | yạjniyā́ḥ.

10. trî́ᴗs[1] tricā́n[2] ánu brûyâd râjanỳasya, tráyo vā́ anyé râjanỳât púrushâ brâhmaṇó vaíçyaḥ çûdrás tā́n

9. [5] satvaṃ ACDW. [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 3, 2. [8] s. P. 7, 4.
10. naimittikyaḥ kâmyâç ca sâmidhenyaḥ. [1] so ABW, s. P. 6, 16. [2] ohne avagraha

evā́ 'smâ ánu-kân karoti | páñca-daçā́ 'nu brûyâd râjan-ỳasya, pañca-daçó vaí râjanỳaḥ, svá evaí 'naṁ stóme práti shṭhâpayati[3] | trishṭúbhâ[2] pári dadhyâd, indriyáṃ vaí trishṭúg[2], indriyá-kâmaḥ khálu vaí râjanỳo yajate, trishṭúbhai[2] 'vā́ 'smâ indriyám pári gṛihṇâti | yádi kâmáyeta || 1 || brahma-varcasám astv íti gâyatriyā́ pári dadhyâd, brahma-varcasáṃ vaí gâyatrī́, brahma-varcasám evá bhavati | saptá-daçā́ 'nu brûyâd vaíçyasya, sapta-daçó vaí vaíçyaḥ, svá evaí 'naṁ stóme práti shṭhâpayati[3] | jágatyâ pári dadhyâj, jā́gatâ vaí paçávaḥ, paçú-kâmaḥ khálu vaí vaíçyo yajate, jágatyai 'vā́ 'smai paçū́n pári gṛihṇâty | éka-viṁçatim ánu brûyât pratishṭhā́-kâmasyai, 'ka-viṁçá stómânâm prati-shṭhā́, práti-shṭhityai || 2 || cátur-viṁçatim ánu brûyâd brahma-varcasá-kâmasya, cáturviṁçaty-aksharâ gâyatrī́, gâyatrī́ brahma-varcasáṃ, gâyatriyaí 'vā́ 'smai brahma-varcasám áva runddhe[4] | triṁçátam ánu brûyâd ánna-kâmasya, triṁçád-aksharâ vi-rā́ḍ, ánnaṃ vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'smâ annā́-'dyam áva runddhe[4] | dvā́triṁçatam[2] ánu-brûyât pratishṭhā́-kâmasya, dvā́triṁçad-aksharâ 'nu-shṭúg, anu-shṭúp chándasâm prati-shṭhā́, práti-shṭhityai | shát-triṁçatam ánu brûyât paçú-kâmasya, sháṭtriṁçad-aksharâ bṛihatī́, bā́rhatâḥ paçávo, bṛihatyaí 'vā́ 'smai paçū́n || 3 || áva runddhe[4] | cátuç-catvâ-riṁçatam ánu brûyâd indriyá-kâmasya, cátuçcatvâriṁçad-aksharâ trishṭúg[2], indriyáṃ trishṭúp[2], trishṭúbhai[2] 'vā́ 'smâ indriyám áva runddhe | 'shṭā́-catvâriṁçatam ánu brûyât paçú-kâmasyâ, 'shṭā́catvâriṁçad-aksharâ jágatî, jā́gatâḥ paçávo, jágatyai 'vā́ 'smai paçū́n áva runddhe[4] | sárvâṇi chándâṁsy ánu brûyâd bahu-yâjínaḥ, sárvâṇi vā́ etásya chándâṁsy áva-ruddhâni yó bahu-yâjy | ápari-mitam ánu

---

10. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] ruṃdhe ABCDW. [5] rudhyai ACDW.

brûyâd, ápari-mitasyā̆ 'va-ruddhyai[5] || 4 || kâmáyeta, prátishṭhityai, paçū̆nt, saptácatvâriṃçac ca || 10 ||

trîn | tricân — purushâh — sve — vai | trishṭuk — gâyatriyâ — pratîti | sthâpayati — ekaviṃçah — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — annâdyam ity ànna-adyàm — dvâtriṃçatam — anushṭug íty anu-stuk | anushṭub ity ànu-stup — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — catùçcatvâriṃçatam iti catùh-catvâriṃçatam — trishṭuk | indriyam | trishṭup | trishṭubhā̆ | eva | asmai — bahuyâjîti bahu-yâjî.

11. ní-vîtam manushyâṇâm, prâcînâ-"vîtám pitṛiṇā̆m, úpa-vîtaṃ devā̆nâm | úpa vyayate, deva-lakshmám evá tát kurute | tíshṭhann ánv âha, tíshṭhan hy ā̆çruta-taraṃ vádati | tíshṭhann ánv âha, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityâ | ā̆sîno yajaty, asmínn evá loké práti tishṭhati | yát krauñcám anv-ā̆hâ "surám tád, yán mandrám mânushám tád, yád antarā̆ tát sá-devam; antarā̆ 'nū̆-'cyaṃ, sadeva-tvā̆ya | vidvā̆ṃso vaí || 1 || purā̆ hótâro 'bhûvan, tásmâd ví-dhṛitâ ádhvâno 'bhûvan ná pánthânah sám arukshann; antar-vedỳ anyáh pā̆do bhávati bahir-vedỳ anyó, 'thā̆ 'nv âhā̆, 'dhvanâṃ ví-dhṛityai pathā̆m ásaṃ-rohâyā̆ | 'tho bhûtáṃ cai 'vá bhavishyác cā̆ 'va runddhé[1], 'tho pári-mitaṃ cai 'vā̆ 'pari-mitaṃ cā̆ 'va runddhé, 'tho grâmyā̆ṃç cai 'vá paçū̆n âraṇyā̆ṃç cā̆ 'va runddhé, 'tho || 2 || deva-lokáṃ cai 'vá manushya-lokáṃ câ 'bhí jayati |

devā̆[2] vaí sâm-idhenī̆r anū̆-'cya yajnáṃ nā̆ 'nv apaçyant, sá prajā̆-patis tûshṇī̆m â-ghârám ā̆ 'ghârayat, táto vaí devā̆ yajnám ánv apaçyan, yát tûshṇī̆m â-ghârám â-ghâ-

---

11. hotur niyamaviçesho 'dhvaryor âghârâdiviçeshaç ca. [1] rundhe ABCDW. [2] der Rest des anuvâka gehört zum 15. kâṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. 385.

ráyati yajnásyá 'nu-khyâtyâ | átho sâm-idhenī́r evā́ 'bhỳ anakty | álûksho bhavati yá evám védā́ | 'tho tarpayaty evaí 'nâs | trípyatí pra-jáyâ paçú-bhiḥ ‖ 3 ‖ yá evám véda | yád ékayâ ''-ghâráyed ékâm prîṇîyâd, yád dvā́-bhyâm dvé[3] prîṇîyâd, yát tisrí-bhir áti tád recayen; mánasā́ '' ghârayati mánasâ hy ánâptam âpyáte | tiry-áñcam[4] ā́ ghârayaty áchambaṭ-kâram | vā́k ca mánaç câ ''rtî-yetâm; ahám devébhyo havyám vahâmī́ 'ti vā́g abravîd[5] ahám devébhya íti mánas; taú prajā́-patim praçnám aitâṃ, sò 'bravît ‖ 4 ‖ prajā́-patir: dûtī́r evá tvám mánaso 'si yád dhí mánasâ dhyā́yati tád vâcā́ vádatī́[6] 'ti, tát khálu túbhyam ná vâcā́ juhavann íty abravît; tásmân mánasâ prajā́-pataye juhvati, mána iva hí prajā́-patiḥ, prajā́-pater ā́ptyai | pari-dhī́nt sám mârshṭi, punā́ty evaí 'nân | trír madhyamám tráyo vaí prâ-'ṇā́ḥ prâ-'ṇā́n evā́ 'bhí jayati, trír dakshinâ-'rdhỳam tráyaḥ ‖ 5 ‖ imé lokā́ imā́n evá lokā́n abhí jayati, trír uttarâ-'rdhỳam tráyo vaí deva-yā́nâḥ pánthânas tā́n evā́ 'bhí jayati | trír úpa vâjayati tráyo vaí deva-lokā́ deva-lokā́n evā́ 'bhí jayati | dvā́-daça[4] sám padyante dvā́daça[4] mā́sâḥ sam-vatsaráḥ sam-vatsarám evá prîṇâty átho sam-vatsarám evā́ 'smâ úpa dadhâti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyâ | â-ghârám ā́ ghârayati, tirá iva ‖ 6 ‖ vaí suvar-gó lokáḥ, suvar-gám evā́ 'smai lokám prá rocayaty | ṛijúm ā́ ghârayaty ṛijúr iva hí prâ-'ṇáḥ, sám-tatam ā́ ghârayati prâ-'ṇā́nâm annā́-'dyasya sám-tatyâ átho rákshasâm ápa-hatyai | yám kâ-máyeta: pra-mā́yukaḥ syâd íti jihmám tásyā́ '' ghârayet, prâ-'ṇám evā́ 'smâj jihmám nayati, tâják prá mîyate | çíro

11. [3] s. P. 4, 49. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] die Betonung ist durch hi veranlafst.

vā́ etád yajnásya yád â-ghârá âtmā́ dhruvā́ ‖ 7 ‖ â-ghâ-
rám â-ghā́rya dhruvā́ᵒ sám anakty, âtmánn evá yajnásya
çírah práti dadhâty | agnír devā́nâṃ dûtá ā́sîd daívyó
'surâṇâṃ, taú prajā́-patim praçnám aitâᵒ, sá prajā́-patir
brâhmaṇám abravîd: etád ví brûhī́ 'ty, ā́ çrâvayé 'tî 'dáṃ
devâḥ çriṇuté 'ti vā́vá[4] tád abravîd agnír devó hóté 'ti,
yá evá devā́nâṃ tám avriṇîta, táto devâḥ ‖ 8 ‖ ábhavan
párā́ 'surâ; yásyai 'váṃ vidúshaḥ pra-varám pra-vriṇáte
bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́trivyo bhavati | yád brâh-
maṇáç cā́ 'brâhmaṇaç ca praçnám e-'yā́tâm brâhmaṇā́yā́
'dhi brûyâd, yád brâhmaṇā́yâ 'dhy-ā́hâ ''tmáné 'dhy âha,
yád brâhmaṇám parā́ ''hâ ''tmā́nam párâ ''ha, tásmâd
brâhmaṇó ná paró-'cyaḥ ‖ 9 ‖ vā́, âraṇyā́ᵒç cā́ 'va rundhé 'tho,
paçúbhiḥ, sò 'bravîd, dakshiṇârdhyàṃ tráya, iva, dhruvā́, devā́ç, catvâriᵒ-
çác ca ‖ 11 ‖

[1] Ç. 1, 4, 2, 18. 19. — [4.5] Ç. 1, 4, 5, 8-12. — prâcînâvîtam iti
prâcîna-âvîtam — âsuram — antarâ | anûcyam ity ánu-uc-
yàm — antarvedîty àntaḥ-vedi — bahirvedîti bahiḥ-vedi —
atho iti — anûcyety ànu-ucyà — manàsâ | eti | ghârayati
— tiryañcàm — ârtîyetâm — aitâm — vadàti | iti — prâṇâ
iti pra-anâḥ — dakshiṇârdhyàm iti dakshiṇa-ardhyàm —
uttarârdhyàm ity ùttara-ardhyàm — annâdyasyety ànna-ad-
yàsya — atho iti — tasyà | eti | ghârayet — eti | çrâ-
vaya | iti | idam — asùrâḥ — eyâtâm ity ā́-iyâtâm —
parocya iti parâ-ucyàḥ.

12. [a] ā́yush ṭa[1], [b] âyur-dā́ agna, [c] ā́ pyâyasva, [d] sáṃ
té, [e] 'va te héḍa, [f] úd ut-tamám, [g] prá ṇo[2] devy, [h] ā́ no divó,
[i] 'gnâ-vishṇû, [k] ágnâ-vishṇû, [l] imáṃ me varuṇa, [m] tát tvâ
yâmy, [n] úd u tyáṃ, [o] citrám ‖ [p] apā́ṃ nápâd ā́ hy ásthâd
upá-sthaṃ jihmā́nâm ûrdhvó vi-dyútaṃ vásânaḥ | tásya jyé-

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (ºsh ṭº) ABW; s. P. 6, 5. 7, 18.
[2] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4.

shṭham mahimā́nam váhantîr híraṇya-varṇâḥ pári yanti yahvī́ḥ || [q] sám || 1 || anyā́ yánty úpa yanty anyā́ḥ sa-mânám[3] ûrvám nadỳaḥ pṛiṇanti | tám û[4] çúciꙍ çúcayo dî-divā́ꙍsam apā́m nápâtam pári tasthur ā́paḥ || [r] tám ásmerâ yuvatáyo yúvânam marmṛijyámânâḥ pári yanty ā́paḥ | sá çukréṇa çíkvanâ revád[3] agnír dîdā́yâ 'nidhmó ghṛitá-nirṇig ap-sú || [s] índrâ-váruṇayor aháꙍ sam-rā́jor áva ā́ vṛiṇe | tā́ no mṛiḍâta îdṛíçe[3] || [t] índrâ-varuṇâ yuvám adhvarā́ya naḥ || 2 || viçé jánâya máhi çárma yachatam | dîrghá-prayaj-yum áti yó vanushyáti vayám jayema pṛítanâsu dûḍhỳaḥ[3] || [u] ā́ no mitrâ-varuṇâ, [v] prá bâhávâ | [w] tvám no agne váru-ṇasya vidvā́n devásya héḍó 'va yâsisîshṭhâḥ | yájishṭho váhni-tamaḥ çóçucâno víçvâ dvéshâꙍsi prá mumugdhy asmát || [x] sá tvám no agne[5] 'vamó[6] bhavo 'tī́ nédishṭho asyā́[5] usháso vỳ-ushṭau | áva yakshva no váruṇam || 3 || rárâṇo vîhí mṛiḍîkáꙍ su-hávo na edhi || [y] prá-prâ 'yám agnír bha-ratásya çṛiṇve ví yát sū́ryo ná rócate bṛihád bhā́ḥ | abhí yáḥ pûrúm pṛítanâsu tasthaú dîdā́ya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ || [z] prá te yakshi prá ta iyarmi mánma bhúvo yáthâ vándyo no háveshu | dhánvann iva pra-pā́ asi[7] tvám agna iyaksháve pûráve pratna râjan || 4 || [aa] ví pā́jasâ, [bb] ví jyótishâ | [cc] sá tvám agne prátîkena práty osha yâtu-dhân-ỳaḥ | uru-ksháyeshu dī́dyat || [dd] táꙍ su-prátîkaꙍ su-dṛíçaꙍ svā́ñcam[3] ávidvâꙍso vidúsh-ṭaraꙍ sapema | sá yakshad víçvâ vayúnâni vidvā́n prá havyám agnír amṛíteshu vocat || [ee] aꙍho--múce, [ff] vivésha yán mâ, [gg] ví na indré, [hh] 'ndra kshatrám, [ii] indriyā́ṇi çata-krató, [kk] 'nu[7] te dâyi || 5 || yahvī́ḥ sám, adhva-rā́ya no, váruṇaꙍ, râjaꙍç, cátuçcatvâriꙍçac ca || 12 ||

---

12. [3] ohne avagraha. [4] û ABW, s. P. 3, 14. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [6] so (°e 'v°) ABW, s. P. 12, 4. [7] so (°â a°) ABW, s. P. 10, 13. 5, 2. [8] so (°to 'nu) AB, s. P. 4, 6. 12, 8.

2, 3, 11, 1 - 12, 2. 4, 1, 1-2, 4. — [a9]nur hier; [b]Vs. 35, 17; [c.d]R. 1, 91, 16. 18; [e.f]1, 24, 14. 15; [g]6, 61, 4; [h]5, 43, 11; [i.k]Ath. 7, 29, 1. 2. [l]R. 1, 25, 19; [m]1, 24, 11; [n]1, 50, 1; [o9]1, 115, 1; [p.q.r]2, 35, 9. 3. 4; [s]1, 17, 1; [t]7, 82, 1; [u10]3, 62, 16; [v10]7, 62, 5; [w.x]4, 1, 4. 5; [y]7, 8, 4; [z]10, 4, 1; [aa11]3, 15, 1; [bb11]5, 2, 9; [cc]10, 118, 8; [dd]6, 15, 10; [ee12]K. 8, 16; [ff]R. 3, 32, 14; [gg]10, 152, 4; [hh]10, 180, 3; [ii]3, 27, 9; [kk]6, 25, 8. — âyúḥ | te | âyurdâ ity âyuḥ-dâḥ — preti | naḥ | devî | eti — agnâvishṇû[13] ity agnâ-vishṇû — sam iti | anyâḥ | yanti — samânam — tam | u — asmèrâḥ — revat — dîdâyà | anidhmaḥ — indrâvarúṇayor itîndrâ-varúṇayoḥ[14] — samrâjor iti sam-râjòḥ | avàḥ | eti — tâ | naḥ | mṛiḍâtaḥ | îdṛiçè — atîti — dûḍhyàḥ — heḍàḥ | aveti — avamaḥ | bhava | ûtî — asyâḥ — vyùshṭâv iti vi-ushṭau — vîhi — vîti — abhîti — dîdâyà — te | iyarmi — prapeti pra-pâ | asi — agne — svañcàm — vidushṭàram iti viduḥ-taram[15] — aṁhomuca ity àṁhaḥ-mucè — yat | mâ — çatakrato iti çata-krato | anv iti.

viçvárûpas, tváshṭé, 'ndram vṛitrám, brahmavâdínaḥ sá t' vaí, nâ 'somayâjy, eshá vaí devarathó, devâ vaí ná 'rcí nâ, 'yajnó, 'gne mahân, trîn, nívîtam, âyush ṭe, dvâdaça ‖ 12 ‖

viçvárûpo (1, 1), naí 'naṁ çitarûrâv (2, 4), adyá vásu (3, 7), pûrvedyúr (5, 5), vâjâ íty (7, 3), ágne mahân (9, 1), nívîtam (11, 1), anyâ yánti (12, 2), cátuḥsaptatiḥ ‖ 74 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ dvitîyakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ.

---

12. [9] die Verse [a] bis [o] sind hier nur durch ihre pratîka vertreten, weil sie bereits früher da waren, theils in andern yâjyâ-Abschnitten, so [a.b] in I, 3, 14, 4, [e.f] in I, 5, 11, 5, [g.h.i.k] in I, 8, 22, 1. 2, [l.m] in II, 1, 11, 6, [n.o] in II, 2, 12, 1 (s. I, 4, 43, 1); theils im sonstigen Texte, [c.d] nämlich in IV, 2, 7, 4 (mit ihren pratîka resp. auch in II, 3, 14, 3); und zwar erhellt aus letzterem Umstande die sekundäre Zufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den übrigen Text, denn IV, 2, 7, 4 gilt ja eben offenbar für unsern anuvâka hier als Voraussetzung. [10] nur im pratîka, weil bereits in I, 2, 14, 7 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [11] nur im pratîka, weil bereits in I, 8, 22, 3 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [12] die Verse [ee] bis [kk] nur im pratîka, weil bereits in I, 6, 12, 3. 4. 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [13] s. P. 4, 5. [14] s. schol. zu P. 3, 3. [15] s. P. 6, 5.

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 6, 1-6; Fortsetzung).

1. sam-ídho yajati vasantám evá 'rtûnā́m áva runddhe[1], tánû-nápâtam yajati grîshmám evā́ 'va runddha[1], iḍó yajati varshā́ evā́ 'va runddhe[1], barhír yajati çarádam evā́ 'va runddhe[1], svâhâ-kârám yajati hemantám evā́ 'va runddhe[1] tásmât svā́hâ-kritâ héman paçávó 'va sîdanti | sam-ídho yajaty ushása evá devátânâm[2] áva runddhe[1], tánû-nápâtam yajati yajnám evā́ 'va runddhe[1] || 1 || iḍó yajati paçū́n evā́ 'va runddhe[1], barhír yajati pra-jā́m evā́ 'va runddhe[1] | sam-ā́nayata[3] upa-bhrítas, téjo vā́ ā́jyam pra-jā́ barhíḥ, pra-jā́sv evá téjo dadhâti | svâhâ-kârám yajati, vā́cam evā́ 'va runddhe[1] | dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnam vi-rā́ḍ, vi-rā́jai 'vā́ 'nnā́-'dyam áva runddhe[1] | sam-ídho yajaty asmínn evá loké práti tishṭhati, tánû-nápâtam yajati || 2 || yajná evā́ 'ntárikshe[2] práti tishṭhatî, 'ḍó yajati paçúshv evá práti tishṭhati, barhír yajati yá evá deva-yā́nâḥ pánthânas téshv evá práti tishṭhati, svâhâ-kârám yajati su-var-gá evá loké práti tishṭhaty, etā́vanto[2] vaí deva-lokā́s téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhati | devâ-'surā́ eshú lokéshv aspardhanta, té devā́ḥ pra-yâjaír ebhyó lokébhyó 'surân prā́ 'ṇudanta[4], tát pra-yâjā́nâm || 3 || prayâja-tvám, yásyai 'vám vidúshaḥ pra-yâjā́ ijyánte praí 'bhyó lokébhyo bhrā́trivyân nudate | 'bhi-krā́mam juhoty, abhí-jityai | yó vaí pra-yâjā́nâm mithunám véda prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate; sam-ídho bahvī́r iva yajati, tánû-nápâtam ékam iva, mithunám tád; iḍó bahvī́r iva yajati[5]

6, 1. prayâjâḥ. [1] runddhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] unbetont.

barhír ékam iva, mithunám̩ tád; etád vaí pra-yâjā́nâm mithunám̩; yá evám̩ véda prá || 4 || pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate | devā́nâm̩ vā́ ánishṭâ devátâ âsann, áthā́ 'surâ yajnám ajighâ͡ɷsan, té devā́ gâyatrī́m̩ vỳ auhan, páñcâ 'kshárâṇi prâcī́nâni[a] trī́ṇi pratîcī́nâni[a], táto várma yajnā́yā́ 'bhavad várma yájamânâya; yát prayâjâ-'nûyâjā́ ijyánte vármai 'vá tád yajnā́ya kriyate[5] várma yájamânâya bhrā́tṛivyâ-'bhibhûtyai, tásmâd várûtham purástâd[a] várshîyaḥ paçcā́d dhrásîyo | devā́ vaí purā́ ráksho-bhyaḥ || 5 || íti svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu yajnáɷ saɷ-sthā́pyam apaçyan, táɷ svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu sám asthâpayan, ví vā́ etád yajnám̩ chindanti yát svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu saɷ-sthâpáyanti; pra-yâjā́n ishṭvā́ havī́ɷshy abhí ghârayati yajnásya sám̩-tatyâ, átho havír evā́ 'kar, átho yathâ-pûrvám úpai 'ti | pitā́ vaí pra-yâjā́ḥ pra-jā́ 'nû-yâjā́[6], yát pra-yâjā́n ishṭvā́ havī́ɷshy abhi-ghâráyati pitaí 'vá tát putréṇa sā́dhâraṇam[a] || 6 || kurute | tásmâd âhur yáç cai 'vám̩ véda yáç ca ná: kathā́ putrásya kévalam̩ kathā́ sā́dhâraṇam[a] pitúr íty[7] | áskannam evá tád yát pra-yâjéshv ishṭéshu skándati | gâyatrỳ evá téna gárbham̩ dhatte, sā́ pra-jā́m paçū́n yájamânâya prá janayati || 7 ||

yajnám evā́ 'va runddhe[1], tánûnápâtam̩ yajati, prayâjā́nâm, evám̩ véda prá, rákshobhyaḥ, sā́dhâraṇam, páñcatriɷçac ca || 1 ||

B. 3,5,5,1. — Ç. 1,5,4,1-5. — svâhā́kṛitâ̠ iti̠ svâhā́-kṛi̠tâ̠ḥ — sa̠mânầyata̠ iti̠ sam-ânầyate — pra̠jâ iti̠ pra-jâ̠ḥ | ba̠rhiḥ — a̠nnâdya̠m ity ànna-adyàm — ya̠jne | e̠va | a̠ntarìkshe — ye̠ | eva̠ — su̠va̠rga iti̠ suvaḥ-ge — e̠tâvàntaḥ — preti̠ | a̠nuda̠nta̠ — prâ̠cînầni — pra̠tî̠cînầni — pra̠yâ̠jâ̠nû̠yâ̠jâ iti̠ prayâja-a̠nû̠yâ̠jâ̠ḥ — atho̠ iti̠ — a̠ka̠ḥ | atho̠ iti̠ — a̠nû̠yâ̠jâ ity ànu-yâ̠jâ̠ḥ — pi̠tâ | e̠va — sâdhầraṇam — gâ̠ya̠trî | e̠va.

I. [6] s. P. 3, 7. [7] dies könnte wohl etwa ein çloka zu irgend einem dharmasûtra sein!

2. cákshushî[1] vā́ eté[1] yajnásya yád ā́jya-bhâgau; yád ā́jya-bhâgau yájati cákshushî evá tád yajnásya práti dadhâti | pûrvâ-'rdhé juhoti, tásmât pûrvâ-'rdhé cákshushî | pra-bā́hug juhoti, tásmât pra-bā́huk cákshushî | deva-lokám vā́ agnínâ yájamânó 'nu paçyati[2] pitṛi-lokáu sómeno, 'ttarâ-'rdhè 'gnáye juhoti[2] dakshiṇâ-'rdhé sómâyai, 'vám iva hī́ 'maú lokā́v anáyor lokáyor ánu-khyâtyai | rā́jânau vā́ etaú devátânâm[3] || 1 || yád agnī́-shómâv, antarā́ devátâ ijyete[4] devátânâm ví-dhṛityai, tásmâd rā́jnâ manushyâ ví-dhṛitâ | brahma-vâdíno vadanti: kím tád yajné yájamânaḥ kurute yénâ 'nyáto-dataç ca paçū́n dâdhā́ro 'bhayáto-dataç cé 'ty, ṛícam anū́-'cyā́ ''jya-bhâgasya jushâṇéna yajati ténâ 'nyáto-dato dâdhârá, 'rcam anū́-'cya havísha ṛicā́ yajati téno 'bhayáto-dato dâdhâra | mûrdhan-vátī[5] puro-'nuvâkyâ bhavati mûrdhā́nam evaí 'nau samânā́nâm[3] karoti || 2 || ni-yútvatyâ yajati bhrā́tṛivyasyai 'vá paçū́n ní yuvate | Keçínau ha Dârbhyám Keçī́ Sā́tya-kâmir uvâca: saptá-padâm te çákvaríu çvó yajné pra-yoktā́se[6] yásyai vîryeṇa prá jâtā́n bhrā́tṛivyân nudáte práti janishyámâṇân yásyai vîryeno 'bháyor lokáyor jyótir dhatté yásyai vîryeṇa pûrvâ-'rdhénâ 'naḍvā́n[3] bhunákti jaghanâ-'rdhéna dhenū́r íti | purástâl-lakshmâ puro-'nuvâkyâ bhavati jâtā́n evá bhrā́tṛivyân prá ṇudata[7], upárishṭâl-lakshmâ || 3 || yâjyâ janishyámâṇân evá práti ṇudate | purástâl-lakshmâ puro-'nuvâkyâ bhavaty asmínn evá loké jyótir dhatta, upárishṭâl-lakshmâ yâjyâ 'múshminn evá loké jyótir dhatte[8], jyótishmantâv[8] asmâ imaú lokaú bhavato yá evám véda; purástâl-lakshmâ puro-'nu-

2. âjyabhâgau. [1] s. P. 4, 12. 44. [2] unbetont. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 40; bahuvacanavyatyayaḥ, schol. (p. 702). [5] s. P. 4, 30. [6] als Nomen betont (tṛic), und se nicht abgetrennt! [7] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4. [8] s. P. 4, 53.

vâkỳâ bhavati tásmât pûrva-'rdhénâ 'naḍvā̆n[8] bhunakty, upárishṭâl-lakshmâ yâjỳâ tásmâj jaghanâ-'rdhéna dhenúr, yá evám̐ véda bhuñktá enam etaú | vájra ā̆jyam̐ vájra ā̆jya-bhâgau || 4 || vájro vashaṭ-kârás, tri-vṛ́tam evá vájraṁ sam-bhṛ́tya bhrā̆tṛivyâya prá haraty áchambaṭ-kâram | apa-gū̆rya váshaṭ karoti stṛ́tyai | gâyatrī̆ puro-'nuvâkỳâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjỳâ, bráhmann evá kshatrám anv-ā̆rambhayati[9], tásmâd brâhmaṇó múkhyo | múkhyo bhavati yá evám̐ véda | praí 'vaí 'nam puro-'nuvâkỳayâ ''ha[2], prá ṇayati[7] yâjỳayâ, gamáyati vashaṭ-kâréṇaí | '' 'vaí 'nam puro-'nuvâkỳayâ datte[2], prá yachati yâjỳayâ, práti || 5 || vashaṭ-kâréṇa sthâpayati | tri-pádâ puro-'nuvâkỳâ bhavati, tráya imé lokā̆, eshv̀ evá lokéshu práti tishṭhati; cátush-padâ yâjỳâ, cátush-pada evá paçū̆n áva runddhe, dvy-aksharó vashaṭ-kâró dvi-pā̆d yájamânaḥ paçúshv evó 'párishṭât[8] práti tishṭhati | gâyatrī̆ puro-'nuvakỳâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjỳai, 'shā̆ vaí saptá-padâ çákvarî, yád vā̆ etáyâ devā̆ áçikshan tád açaknuvan, yá evám̐ véda çaknóty evá yác chíkshati || 6 || devátânâm̐, karoty, upárishṭâllakshmā̆, ''jyabhâgau, práti, çaknóty evá, dvé ca || 2 ||

B. 3, 5, 6, 1 - 7, 6. — [1] Ç. 1, 6, 8, 38. 39 (eke). 40. — [3.4] Ç. 1, 7, 18. 19. — cakshúshî iti — ẹte iti — anv iti | paçyạtị — jụhọtị — ịjyẹtẹ iti — mạnụshyā̆ḥ | vidhṛitâ̱ iti vi-dhṛitâ̱ḥ — dâ̱dhârà — ạnûcyety ànu-ucyà — dâ̱dhâra̱ | ṛicàm — ha̱vishàḥ — pra̱yo̱ktâsa̱ iti pra-yo̱ktâsè — a̱na̱ḍvân — preti | nu̱da̱tẹ — jyotiḥ | dha̱ttẹ — a̱smai̱ | i̱mau — bhu̱ñktaḥ | ẹnam — bha̱va̱ti̱ | tri̱shṭuk — a̱nvâràmbhayatîty ànu-âràmbhayati — preti | na̱ya̱ti̱ — eti | ẹva | ẹnam — catúshpa̱deti̱ catúḥ-pa̱dâ̱ — catúshpada̱ iti catúḥ-pa̱da̱ḥ — bha̱va̱ti̱ | tri̱shṭuk.

---

2 [9] als Compositum. [10] °m̐dh° ABCDW.

3. prajā́-patir devébhyo yajnā́n vy-ā́diçat[1], sá âtmánn ā́jyam adhatta; tám devā́ abruvann: eshá vā́vá[2] yajnó yád ā́jyam ápy evá nó 'trâ 'stv íti; sò 'bravîd: yájân va ā́jya-bhâgâv úpa strinân abhí ghârayân íti, tásmâd yájanty ā́jya-bhâgâv úpa strinanty abhí ghârayanti | brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d yâtá-yâmâny anyā́ni havī́ṁshy áyâta-yâmam ā́jyam íti, prâjâ-patyám íti brûyâd áyâta-yâmâ hí devā́nâm prajā́-patir íti | chándâṁsi devébhyó 'pâ 'krâman: ná vo 'bhâgā́ni havyám vakshyâma íti, tébhya etác catur-avattám adhârayan puro-'nuvâkyâyai yâjyâyai devátâyai[2] vashat-kârā́ya; yác catur-avattám juhóti chándâṁsy evá tát prînâti, tā́ny asya prîtā́ni devébhyo havyám vahanty | áṅgiraso vā́ itá ut-tamā́h suvar-gám lokám âyan, tád ríshayo yajna-vâstv abhy-avā́yan[3], té || 2 || apaçyan puroḍā́çam[2] kûrmám bhûtáṁ sárpantam, tám abruvann: índrâya dhriyasva bríhaspátaye[2] dhríyasva víçvebhyo devébhyo dhriyasvé 'ti; sá nā́ 'dhriyata, tám abruvann: agnáye dhriyasvé 'ti, sò 'gnáye 'dhriyata; yád âgneyò 'shtā́-kapâlo 'mâ-vâsyâyâm ca paurṇa-mâsyā́m câ 'cyutó bhávati, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityai | tám abruvan: kathā́ 'hâsthâ íty, ánupâ-'kto 'bhûvam íty abravîd yáthā́ 'kshó 'nupâ-'ktah || 3 || ávā́-'rchaty[4] evám ávâ ''ram íty; upárishṭâd[2] abhy-ájyâ 'dhástâd[2] úpâ 'nakti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai | sárvâṇi kapā́lâny abhí prathayati, tā́vatah[2] puroḍā́çân[2] amúshmiṅ lokè[5] 'bhí jayati | yó ví-dagdhah sá nair-ritó, yó 'çritah sá raudró, yáh çritáh sá sá-devas, tásmâd ávi-dahatâ çritam-krítyah sadeva-tvā́ya | bhásmanâ 'bhí vâsayati

3. âgneyapuroḍâçaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha. [3] d. i. ava-ā́yan, also das Verbum betont! abhilakshya samâgatâḥ schol. [4] s. P. 10, 9. [5] °ṅl° AW.

tásmân mâṁsénā́ 'sthi channám; vedéna 'bhí vâsayati tásmât ‖ 4 ‖ kéçaiḥ çíraç channám | prá-cyutam vā́ etád asmā́l lokā́d ágatam deva-lokám yác chṛitáṁ havír ánabhi-ghâritam; abhi-ghā́ryó 'd vâsayati, deva-traí 'vaí 'nad gamayati | yády ékam kapā́lam náçyed éko mā́saḥ saṁ-vatsarásyā́ 'nave-'taḥ syâd átha yájamânaḥ prá mîyeta, yád dvé[6] náçyetâm dvaú mā́sau saṁ-vatsarásyā́ 'nave-'tau syâtâm átha yájamânaḥ prá mîyeta, saṁ-khyā́yó 'd vâsayati yájamânasya ‖ 5 ‖ gopîthā́ya[*] | yádi náçyed âçvinám dvi-kapâlám nír vaped dyâvâ-pṛithivyàm éka-kapâlam; açvínau vaí devā́nâm bhishájau, tā́bhyâm evā́ 'smai bheshajám karoti; dyâvâ-pṛithivyà éka-kapâlo bhavaty, anáyor vā́ etán naçyati yán náçyaty anáyor evaí 'nad vindati, práti-shṭhityai ‖ 6 ‖ prâjâpatyám, té, 'kshó 'nupâkto, vedénâ 'bhí vâsayati tásmâd, yájamânasya, dvátriṁçac ca ‖ 3 ‖

[1-3]Ç. 1, 6, 1, 20 - 2, 8. — [4]K. 31, 7. Ç. 1, 2, 2, 16. — vyâdiçad iti vi-âdiçat — naḥ | atrà — vaḥ | abhâgâni — abhyavâyann ity àbhi-avâyàn — kathâ | ahâsthâḥ — anúpâkta ity anúpa-aktaḥ | abhûvam — yathā́ | akshàḥ — avârchatîty àva-ṛichàti — aveti | âram — nairṛita iti naiḥ-ṛitaḥ — yaḥ | açṛitaḥ — devatreti deva-trâ | eva | enat — anàveta ity anàva-itaḥ — dve iti — gopîthâyà — pratishṭhityâ iti prati-sthityai.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti sphyám ā́ datte prá-sûtyâ, açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ 'çvínau hí devā́nâm adhvaryū́[1] ā́stâm, pûshṇó hástâbhyâm íty âha yátyai | çatá-bhṛishṭir asi vânaspatyó[2] dvishható vadhá íty âha, vájram evá tát sáṁ çyati bhrā́trivyâya pra-harishyánt | stamba-yajúr haraty, etā́vatî[2] vaí

3. [*] s. P. 4, 49.

4. vedinirmâṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] ohne avagraha.

pṛithivī́ yā́vatî[2] védis, tásyâ etā́vata[2] evá bhrā́tṛivyaṃ nír bhajati || 1 || tásmân nā́ 'bhâgáṃ nír bhajanti | trír harati, tráya imé lokā́, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyo nír bhajati | tûshṇī́ṃ caturtháṃ haraty, ápari-mitâd evaí 'naṃ nír bhajaty | úd dhanti, yád evā́ 'syâ amedhyáṃ tád ápa hanty | úd dhanti, tásmâd óshadhayaḥ[2] párâ bhavanti | mū́laṃ chinatti, bhrā́tṛivyasyai 'vá mū́laṃ chinatti | pitṛi-devatyā́ 'ti-khâté, 'yatîṃ khanati prajā́-patinâ || 2 || yajna-mukhéna sám-mitâm | ā́ prati-shṭhā́yai khanati, yájamânam evá prati-shṭhā́ṃ gamayati | dakshiṇató[2] várshîyasîṃ karoti, deva-yájanasyai 'vá rûpám akaḥ | púrîsha-vatîṃ karoti, pra-jā́ vaí paçávaḥ púrîsham, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ púrîsha-vantaṃ karoty | út-taram pari-grâhám pári gṛihṇâty, etā́vatî[2] vaí pṛithivī́ yā́vatî[2] védis, tásyâ etā́vata[2] evá bhrā́tṛivyaṃ nir-bhájyâ ''tmána út-taram pari-grâhám pári gṛihṇâti | krûrám iva 'vaí || 3 || etát karoti yád védiṃ karóti; dhā́ asi sva-dhā́ asī́[3] 'ti yoyupyate, çā́ntyai | pró-'kshaṇîr ā́ sâdayaty, ā́po vaí raksho-ghnī́[3], rákshasâm ápa-hatyai; sphyásya vártmant sâdayati yajnásya sáṃ-tatyai | yáṃ dvishyā́t táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati || 4 || bhajati, prajā́-patine, 'va 'vaí, tráyastriṃçac ca || 4 ||

1, 3, 1, 1. 1, 9, 1-8. — B. 3, 2, 9, 1-15. — K. 25, 4. 31, 8. — Ç. 1, 2, 4, 4-5, 20. — prasū́tyâ iti pra-sū́tyai — adhvaryû iti — vâṇaspatyaḥ — yâvàtî — tasyā̂ḥ | etâvàtaḥ — na | abhâgam — ud iti | hanti — eva | asyâ̂ḥ — pitṛidevatyeti pitṛi-devatyā̂ | atikhâtety ati-khâtâ | iyàtîm — eti | pratishṭhâyâ iti prati-sthâyai — dakshiṇataḥ — akaḥ — prajeti pra-jâ | vai — âtmanè | uttàram ity ut-taram — dhâḥ | asi | svadheti sva-dhâ | asi — prokshàṇîr iti pra-ukshàṇîḥ — rakshoghnîr iti rakshaḥ-ghnîḥ — çucâ | eva | enam.

---

4. [3] so (°â a°) ABW, s. P. 10, 18. [4] zu n (nicht ṇ) s. P. 13, 15.

5. brahma-vâdíno vadanty: ad-bhír havíṁshi praú "kshîḥ kénâ 'pá íti; bráhmaṇé 'ti brûyâd, ad-bhír hý evá havíṁshi pro-'ksháti bráhmaṇâ 'pá | idhmā́-barhíḥ pró 'kshati, médhyam evaí 'nat karoti | védim pró 'kshaty, ṛikshā́ vā́ eshā́ 'lomákâ 'medhyā́ yád védir, médhyâm evaí 'nâm karoti | divé tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ prithivyaí tvé 'ti barhír â-sā́dya prá || 1 || ukshaty, ebhyá evaí 'nal lokébhyaḥ pró 'kshati | krûrám iva vā́ etát karoti yát khánaty; apó ní nayati çā́ntyai | purástât[1] pra-starám gṛihṇâti múkhyam evaí 'naṃ karotí, 'yantaṃ gṛihṇâti prajā́-patinâ yajna-mukhéna sám-mitam | barhí stṛiṇâtì, pra-jā́ vaí barhíḥ pṛithivī́ védíḥ, pra-jā́ evá pṛithivyā́m práti shṭhâpayaty[2] | ánati-dṛiçnaṁ stṛiṇâti, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhir ánati-dṛiçnaṃ karoti || 2 || út-taram barhíshaḥ pra-staráṁ sâdayati, pra-jā́ vaí barhír yájamânaḥ pra-staró, yájamânam evā́ 'yajamânâd út-taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út-taro | 'ntár dadhâti, vy-ā́vṛittyâ[3] | anákti, havísh-kṛitam evaí 'naṁ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | tredhā́[1] 'nakti, tráya imé[4] lokā́, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyo 'nakti | ná práti çṛiṇâti; yát prati-çṛiṇī́yā́d ánûrdhvaṃ-bhâvukaṃ yájamânasya syâd; upárî 'va prá harati || 3 || upárî 'va hí suvar-gó lokó | ní yachati, vṛíshṭim evā́ 'smai ní yachati | nā́ 'ty-agram prá hared; yád áty-agram pra-háred aty-âsâríṇy[5] adhvaryór nā́çukâ syân | ná purástât práty asyed; yát purástât praty-ásyet suvar-gā́l lokā́d yájamânam práti nudet | prā́ñcam[1] prá harati, yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gama-

5. barhirvishayaprayogaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [3] °vṛityâ (°ai) ABCDW; vyavadhânam schol. (p. 737). [4] s. schol. zu P. 4, 25. [5] atyâdhikyena varshaṇam atisâriṇítvaṃ (!), tena sasyâni phalitum ayogyâni bhavanti, so 'yam adhvaryor nâçaḥ; athavâ vyâdhiviçesheṇâ 'dhvaryur naçyet, schol.

yati | ná víshvañcam[1] ví yuyâd; yád víshvañcam[1] vi-yuyā́t || 4 || strỳ asya jâyeto | ''rdhvám úd yauty, ûrdhvám iva hí puṃsáḥ púmân evā́ 'sya jâyate | yát sphyéna vo 'pa-veshéṇa vâ yoyupyéta strítir evā́ 'sya sā́ | hástena yo-yupyate yájamânasya gopîthā́ya[1] | brahma-vâdíno vadanti: kíṃ yajnásya yájamâna íti, pra-stará íti, tásya kva suvar-gó loká íty, â-havanī́ya íti brûyâd; yát pra-starám â-havanī́ye pra-hárati yájamânam evá || 5 || suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | ví vā́ etád yájamâno liçate yát pra-starám yoyupyánte; barhír ánu prá harati çā́ntyâ | anâ-rambhaṇá iva vā́ etárhy adhvaryúḥ, sá îçvaró vepanó bhávitor; dhruvā́ 'sī́ 'tî 'mā́m abhí mṛiçatî, 'yáṃ vaí dhruvā́, 'syā́m evá práti tishṭhati, ná vepanó bhavaty | ágā́n agnî-'d íty âha; yád brûyā́d: ágann agnír íty agnā́v agníṃ gamayen nír yájamânaṃ suvar-gā́l lokā́d bhajed; ágann ity evá brûyâd yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gamayati || 6 || âsā́dya prā́, 'natidṛiçnaṃ karoti, harati, viyuyā́d, yájamânam evā́, 'gnír íti, saptádaça ca || 5 ||

1, 1, 11, 1. — B. 3, 3, 6, 2-8. — K. 25, 5. — Ç. 1, 3, 3, 2-10. 8, 3, 11-20. — preti | aukshîḥ — prokshatîti pra-ukshati — apaḥ | idhmâbarhir itī́dhmâ-barhiḥ — eshâ | alomakā́ | ame-dhyâ — barhiḥ | striṇâti | prajâ íti pra-jâḥ — pratîti | sthâpayati — prajâ iti pra-jâḥ | vai — vyâvṛityâ[3] iti vi-âvṛityai[3] — havishkṛitam iti haviḥ-kṛitam — tredhâ — atyâsâriṇîty àti-âsâriṇī́ — prâñcàm — vishvàñcam — strî | asya — âhavanîya ity ā́-havanîyàḥ | iti — anù | preti | harati — anârambhaṇa ity ànâ-rambhaṇaḥ — agâṃn | agnîd ity àgni-it.

6. agnés tráyo jyā́yâṃso bhrā́tara âsan, té devébhyo havyáṃ váhantaḥ prā́ 'mîyanta; sò 'gnír abibhed: itthám

6. upâñçuyâjasvishṭakṛitau.

vā́vá[1] syá ā́rtim[1] ā́ 'rishyatī́ 'ti, sá nílâyata[1], sò 'páḥ prā́ 'viçat, táṃ devátâḥ[1] praí-'sham aichan; tám mátsyaḥ prā́ 'bravît, tám açapad: dhiyā́-dhiyâ tvâ vadhyâsur yó mâ prā́ 'voca[2] íti, tásmân mátsyaṃ dhiyā́-dhiyâ ghnanti çaptáḥ || 1 || hí; tám ánv avindan, tám abruvann: úpa na ā́ vartasva havyáṃ no vahé 'ti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evá gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí skándât tán me bhrā́tṛiṇâm bhâga-dhéyam asad íti, tásmâd yád gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí[3] skándati téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ tā́n evá téna prîṇâti | pari-dhī́n pári dadhâti rákshasâm ápa-hatyai | sáɷ sparçayati || 2 || rákshasâm ánanv-avacârâya | ná purástât[1] pári dadhâty, âdityó hŷ evó 'd-yán purástâd[1] rákshâɷsy apa-hánty | ûrdhvé[4] sam-ídhâv ā́ dadhâty, upárishṭâd[1] evá rákshâɷsy ápa hanti | yájushâ 'nyā́ṃ, tûshṇī́m anyā́m, mithuna-tvā́ya | dvé[4] ā́ dadhâti, dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityai | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[5] yajeta yó yajnásyā́ ''rtyâ[1] vásîyânt syā́d íti; bhū́-pataye svā́hâ[1] bhúvana-pataye svā́hâ bhûtā́nâm || 3 || pátaye svā́hé 'ti skánnam ánu mantrayeta; yajnásyai 'vá tád ā́rtyâ[1] yájamâno vásîyân bhavati, bhū́yasîr hí devátâḥ[1] prîṇā́ti | jâmí vā́ etád yajnásya kriyate yád anváñcau[1] puroḍā́çâv[1]; upâɷçu-yâjám antarā́ yajaty, ájâmi-tvâyā́ 'tho mithuna-tvā́yâ | 'gnír amúshmiṅ loká[6] ā́sîd yamò 'smín; té devā́ abruvann: é 'te 'maú ví páry ûhâmé 'ty; annā́-'dyena devā́ agním || 4 || upā́-'mantrayanta râjyéna pitáro yamáṃ, tásmâd agnír devā́nâm annâ-'dó yamáḥ pitṛiṇā́ɷ rā́jâ; yá eváṃ véda prá râjyám annā́-'dyam âpnoti; tásmâ etád bhâga-dhéyam

6. [1] ohne avagraha. [2] nicht componirt! [3] so (°ḥp°) ABW, s. P. 8, 33. [4] s. P. 4, 11. 49. [5] s. P. 5, 13 (schol. 10, 16). [6] °nl° A.

prā́ 'yachan yád agnáye svishṭa-kríte 'va-dyánti; yád agnáye svishṭa-kríte 'va-dyáti bhâga-dhéyenai 'vá tád rudráṁ sám ardhayati | sakṛít-sakṛid áva dyati, sakṛíd[1] iva hí rudrá | uttarâ-'rdhā́d áva dyaty, eshā́ vaí rudrásya || 5 || dík, svā́yâm evá díçi rudrám nir-ávadayate[7] | dvír abhí ghârayati, catur-avattásyā́ ''ptyai | paçávo vaí pū́rvâ ā́-hu-taya, eshá rudró yád agnír, yát pū́rvâ ā́-hutîr abhí juhu-yā́d[2] rudrā́ya paçū́n ápi dadhyâd, apaçúr yájamânaḥ syâd, ati-hā́ya pū́rvâ ā́-hutîr juhoti paçūnā́m gopîthā́ya[1] || 6 || çaptáḥ, sparçayati, bhûtánâm, agníṁ, rudrásya, saptátriṁçac ca || 6 ||

6, 2, 8, 5. — K. 25, 7. — Ç. 1, 2, 3, 1. 3, 3, 13-17. 6, 3, 27. 7, 3, 20. — syaḥ | ârtim | eti | arishyati — nilā́yata — praisham iti pra-eshám — preti | avócaḥ — eti | vartasva — ahútasya | bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — ûrdhve iti — dve iti — saḥ | tu | vai — ârtyā́ — anvañcaú — atho iti — loke — eti | ita | imau | vi | parîti | ûhâma — annâdyenety ánna-adyéna — annâda ity ánna-adaḥ — sakṛit | iva — niravádayata iti niḥ-avádayate — abhîti | juhuyât — gopîthâyá.

38*. dârçyam hautram (2, 6, 7-10; Fortsetzung).

7. Mánuḥ pṛithivyā́ yajníyam aichat, sá ghṛitám ni-shiktam avindat, sò 'bravît: kò 'syé ''çvaró yajné[1] 'pi kár-tor íti, tā́v abrûtâm mitrā́-váruṇau: gór evā́ ''vám îçvaraú kártoḥ sva íti, taú táto gā́ṁ sám airayatâṁ, sā́ yátra-yatra ny-ákrâmat táto ghṛitám apîḍyata, tásmâd ghṛitá-pady ucyate, tád asyai jánmó | 'pa-hûtaṁ rathaṃ-taráṁ sahá pṛithivyé 'ty âha || 1 || iyám vaí rathaṃ-tarám,

6. [7] als Compositum!

* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.

7. iḍopâhvánavidbiḥ. [1] s. P. 4, 39 schol.

imā́m evá sahā́ 'nnā́-'dyenó 'pa hvayata | úpa-hûtaṃ vâma-devyáu sahā́ 'ntárikshené[2] 'ty âha, paçávo vaí vâma-devyám, paçū́n evá sahā́ 'ntárikshenó[2] 'pa hvayata | úpa-hûtam bṛihát sahá divé 'ty âhai, "rāṃ vaí bṛihád, írâm evá sahá divó 'pa hvayata | úpa-hûtâḥ saptá hótrâ íty âha, hótrâ evó 'pa hvayata | úpa-hûtâ dhenū́ḥ || 2 || sahá-'rshabhé 'ty âha, mithunám evó 'pa hvayata | úpa-hûto bhaksháḥ sákhé 'ty âha, soma-pîthám evó 'pa hvayata | úpa-hûtā́sau[3] hó[4] íty âhâ, "tmā́nam evó 'pa hvayata | âtmā́ hy úpa-hûtânâṃ vásishṭha | íḍâm úpa hvayate, paçávo vā́ íḍâ, paçū́n evó 'pa hvayate; cátur úpa hvayate, cátush-pâdo hí paçávo | mânavī́ 'ty âha Mánur hỳ etā́m || 3 || ágré 'paçyad, ghṛitá-padī́ 'ty âha yád evā́ 'syai padā́d ghṛitám ápîḍyata tásmâd evám âha, maitrâ-varuṇī́ 'ty âha mitrā́-váruṇau hỳ enâu sam-aírayatâm | bráhma devá-kṛitam úpa-hûtam íty âha, bráhmai 'vó 'pa hvayate | daívyâ adhvaryáva úpa-hûtâ úpa-hûtâ manushỳâ íty âha, deva-manushyā́n evó 'pa hvayate | yá imáṃ yajnám ávân yé yajná-patiṃ várdhân íty âha || 4 || yajnā́ya cai 'vá yájamânâya câ "-çísham ā́ çâsta | úpa-hûte[5] dyā́vâ-pṛithivī́[5] íty âha, dyā́vâ-pṛithivī́ evó 'pa hvayate | pûrva-jé[5u.6] ṛitā́-varî[6u.7] íty âha pûrva-jé hỳ eté[6] ṛitā́-varî, devī́[6] devá-putre[6] íty âha devī́ hỳ eté devá-putre | úpa-hûto 'yáṃ yájamâna íty âha, yájamânam evó 'pa hvayata | út-tarasyâṃ deva-yajyā́yâm úpa-hûto bhū́yasi havish-káraṇa úpa-hûto divyé dhā́mann úpa-hûtaḥ || 5 || íty âha, pra-jā́

7. [2] ohne avagraha. [3] so Brâhm., °tâṃ3 ABW. Zur Nasalirug s. P. 15, 8. [4] s. P. 4, 7. [5] s. P. 4, 13.12.11. [6] s. P. 4, 23. [7] s. P. 3, 2.

vā́ út-tarâ deva-yajyā́ paçávo bhū́yo havish-káraṇaú suvar-gó lokó divyáṃ dhā́me | 'dám asî 'dám asî́ 'ty evá yajnásya priyáṃ dhā́mó 'pa hvayate | víçvam asya priyám úpa-hûtam íty âhā́, 'chambaṭ-kâram evó 'pa hvayate || 6 || âha, dhenúr, etā́ṃ, várdhân íty âha, dhā́mann úpahûtaç, cátustriṃçac ca || 7 ||

B. 3, 5, 8, 1-3. — Ç. 1, 8, 1, 7. 19-23. — Çâṅkh. çr. 1, 12, 1. — Âçv. çr. 1, 7, 7. — pṛithivyâḥ — nishiktam iti ni-siktam — kaḥ | asya | îçvaraḥ | yajne | apîti | kartóḥ — ghṛitapadîti ghṛita-padî — âha | airam — sapta | hotrā́ḥ | iti — saharshabheti saha-ṛishabhâ — upáhûtâṃs ity upá-hûtâṃs | ho iti — catúshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — mânavî | iti — ye | imam — çâste — pûrvaje iti pûrva-je | ṛitâvárî ity ṛita-varî — ete iti — devî iti — devapútre iti deva-putre — hvayate — havishkaráṇa iti haviḥ-karáṇe — prajeti pra-jâ.

8. paçávo vā́ íḍâ, svayám ā́ datte, kā́mam evā́ ''tmánâ paçûnā́m ā́ datte, ná hy ̀ anyáḥ kâmám paçûnā́m pra-yácchati | vâcás pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmî́ 'ty âha vā́cam evá bhâga-dhéyena prîṇâti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmî́ 'ty âha svagā́-kṛityai | catur-avattám bhavati, havír vaí catur-avattám, paçávaç catur-avattáṃ | yád dhótâ prâ-'çnîyā́d dhótâ || 1 || ā́rtim[2] ā́ 'rched[3], yád agnaú juhuyā́d rudrā́ya paçū́n ápi dadhyâd apaçúr yájamânaḥ syâd; vâcás pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmî́ 'ty âha paro-'ksháṃ evaí 'naj juhoti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prā́ 'çnâmî́ 'ty âha svagā́-kṛityai | prā́ 'çnanti tîrthá evá prā́ 'çnanti, dákshiṇâṃ dadâti tîrthá evá dákshiṇâṃ dadâti | ví vā́ etád yajnám || 2 || chindanti yán madhyatáḥ[2] prâ-'çnánty; ad-bhír mârj-

8. iḍâprâçitrabhakshaṇam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so (â 'rch°) ABW, s. P. 10, 9.

ayanta, ā̆po vaí sárvâ devátâ[2], devátâbhir[2] evá yajnáꙍ sáṃ tanvanti | devā̆ vaí yajnā̆d rudrám antár âyant, sá yajnám avidhyat, táṃ devā̆ abhí sám agachanta: kálpatâṃ na idám íti, tè 'bruvant: sv̀-ishṭaṃ vaí na idám bhavishyati yád imáꙍ râdhayishyā̆ma íti; tát svishṭa-kṛ́taḥ svishṭakṛit-tváṃ; tásyā̆ "-viddhaṃ níḥ || 3 || akṛintan yávena sám-mitaṃ, tásmâd yava-mâtrám áva dyed | yáj jyā̆yo 'va-dyéd ropáyet tád yajnásya | yád úpa ca stṛiṇīyā̆d abhí ca ghâráyed ubhayataḥ-saꙍçvâyí kuryâd; ava-dā̆yâ 'bhí ghârayati, dvíḥ sám padyate, dvi-pā̆d yájamânaḥ práti-shṭhityai | yát tiraçcī́nam[2] ati-háred ánabhi-viddhaṃ yajnásyâ 'bhí vidhyed; ágreṇa pári harati, tîrthénai 'vá pári harati | tát pûshṇé páry aharan, tát || 4 || pûshā̆ prā̆-'çya dató 'ruṇat, tásmât pûshā̆ prapishṭá-bhâgo 'dantáko hí; táṃ devā̆ abruvan: ví vā̆ ayám ârdhy aprâ-'çitriyó vā̆ ayám abhûd íti; tád bṛíhaspátaye[2] páry aharant, sò 'bibhed bṛíhaspátir: itthá̆ṃ vā̆vá[2] syá ā̆rtim[2] ā̆ 'rishyatī́ 'ti | sá etám mántram apaçyat, sū́ryasya tvâ cákshushâ práti paçyâmī́ 'ty abravîn, ná hí sū́ryasya cákshuḥ || 5 || kíṃ caná[2] hinásti | sò 'bibhet: prati-gṛihṇántam mâ hiꙍsishyatī́ 'ti, devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm práti gṛihṇâmī́ 'ty abravît, savitṛí-prasûta evaí 'nad bráhmaṇâ devátâbhiḥ[2] práty agṛihṇât | sò 'bibhet: prâ-'çnántam mâ hiꙍsishyatī́ 'ty, agnés tvâ[4] "sỳena prā̆ 'çnâmī́ 'ty abravîn, ná hỳ agnér âsỳaṃ kíṃ caná[2] hinásti | sò 'bibhet || 6 ||: prā̆-'çitam mâ hiꙍsishyatī́ 'ti, brâhmaṇásyo 'dáreṇé[2] 'ty abravîn, ná hí brâhmaṇásyo 'dáraṃ kíṃ caná[2] hinásti, bṛíhaspáter bráhmaṇé 'ti sá hí bráhmishṭho | 'pa vā̆

---

8. [4] so (°s t°) ABW.

etásmât prâ-'ṇā́ḥ krâmanti yáḥ prâ-'çitrám prâ-'çnā́ty; ad-bhír mârjayitvā́ prâ-'ṇā́nt sám mṛiçate, 'mṛítam vaí prâ-'ṇā́ amṛítam ā́paḥ, prâ-'ṇā́n evá yathâ-sthânám úpa hvayate || 7 || prâçnīyā́d dhótâ, yajnám̐, nír, aharan tác, cákshur, âsyàm̐ kím̐ caná hinásti sò 'bibhet, cátuççatvâriṃçac ca || 8 ||

Ç. 1, 8, 1, 14. 15. 7, 3, 2. 9. 4, 8-15 (Vs. 2, 11). — [1] Çâñkh. çr. 1, 10, 2. 3. Âçv. çr. 1, 7. 2. — [2-7] Çâñkh. Br. 6, 13. 14. — vâcaḥ | patâye — sadàsaḥ | patâye — ârtim | eti | ṛichet — parokshaṃ iti paraḥ-akshâm — tîrthe | eva — madhyataḥ — mârjayante — sarvâḥ | devatâḥ — abhi | sam iti | agachanta — svishṭam iti su-ishṭam — tasyà | âviddham ity â-viddham — prâçyeti pra-açyà | dataḥ | aruṇat — adantakâḥ — ârdhi | aprâçitriya ity âpra-açitriyaḥ — brihaspatàye — saḥ | abibhet — ârtim | eti | arishyati — cana — prâçitam iti pra-açitam — udarèṇa — prâṇâ iti pra-anâḥ — prâçitram iti pra-açitram.

9. agnī́-'dha ā́ dadhâty, agní-mukhân evá 'rtū́n prîṇâti | sam-ídham ā́ dadhâty út-tarâsâm ā́-hutînâm prátishṭhityâ, átho samíd-vaty evá juhoti | pari-dhī́nt sám mârshṭi, punā́ty evaí 'nânt; sakṛít-sakṛit sám mârshṭi párâñ[1] iva hỳ etárhi yajnáç | catúḥ sám padyate, cátush-pâdaḥ paçávaḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[2] | bráhman prá sthâsyâma íty âhā́, 'tra vā́ etárhi yajnáḥ çritáḥ || 1 || yátra brahmā́ yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'nam ā́ rabhate | yád dhástena pra-mī́ved vepanáḥ syâd, yác chîrshṇā́ çîrshakti-mā́nt syâd, yát tûshṇī́m ā́sîtā́ 'sam-pratto yajnáḥ syât; prá tishṭhé 'ty evá brûyâd vâcí vaí yajnáḥ çritó, yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'naṃ sám prá yachati | déva savitar etát te prá || 2 || âhé 'ty âha, prá-sûtyai | bṛíhaspátir[1] brahmé 'ty âha,

9. anuyâjâḥ sûktavâkavyâkhyâ ca. [1] ohne avagraha. [2] °ndhe (°ndha) ABCDW.

sá hí bráhmishṭhaḥ; sá yajnám pâhi sá yajná-patim pâhi sá mâm pâhī́ 'ty âha, yajnā́ya yájamânâyâ ''tmáne tébhya evā́ ''-çísham ā́ çâsté, 'nârtyâ | â-çrā́vyâ ''ha: devā́n yajé 'ti | brahma-vâdíno vadantî: 'shṭā́ devátâ[1] átha katamá[1] eté devā́ íti, chándâṁsī́ 'ti brûyâd gâyatrī́ṃ trishṭúbham[1] || 3 || jágatîṁ íty; átho khálv âhur: brâhmaṇā́ vaí chándâṁsī́ 'ti, tā́n evá tád yajati | devā́nâṃ vā́ ishṭā́ devátâ[1] âsann, áthâ 'gnír nó 'd ajvalat, táṃ devā́ ā́-hutîbhir[3] anû-yâjéshv[3] ánv avindan; yád anû-yâjā́n[3] yájaty agním evá tát sám inddha[2] | Etádur[1] vaí nā́mâ ''surá âsît, sá etárhi[1] yajnásyâ ''-çísham avṛiñkta; yád brûyā́d: etát || 4 || u dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty Etádum evā́ ''surâṃ yajnásyâ ''-çíshaṃ gamayed; idáṃ dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty evá brûyâd yájamânam evá yajnásyâ ''-çísham gamayaty | ā́rdhma sûkta-vâkám utá namo-vâkám íty âhe, 'dám arâtsmé 'ti vā́vai[1] 'tád âhó | 'pa-çrito diváḥ[4] pṛithivyór íty âha, dyā́vâ-pṛithivyór hí yajná úpa-çrita | ómanvatî[5] te 'smín yajné yajamâna dyā́vâ-pṛithivī́ || 5 || stâm íty âhâ, ''-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | yád brûyā́t: sû-'pâvasânā́ ca sv-adhyavasânā́ cé 'ti pramā́yuko yájamânaḥ syâd, yádâ hí pra-mī́yaté 'the 'mā́m upâ-'vasyáti[6]; sû-'pacaraṇā́ ca sv-adhicaraṇā́ cé 'ty evá brûyâd, várîyasîm evā́ 'smai gávyûtim[1] ā́ çâste, ná pra-mā́yuko bhavati | táyor â-vídy agnír idáṁ havír ajushaté 'ty âha, yā́ áyâkshma || 6 || devátâs[1] tā́ arîradhâmé 'ti vā́vai[1] 'tád âha | yán ná nir-diçét práti-veçaṃ yajnásyâ ''-çī́r gached; ā́ çâste 'yáṃ yájamâno 'sā́v

---

9. [3] s. P. 3, 7. [4] so (°ḥ) ABW (vgl. P. 8, 28). [5] s. P. 4, 29.
[6] betont, wegen hi.

íty âha, nir-díçyai 'vaí 'nau suvar-gám lokám gamayaty | ā́yur ā́ çâste suprajâs-tvám ā́ çâsta íty âhâ "-çíṣham evaí 'tā́m ā́ çâste | sajâta-vanasyā́m ā́ çâsta íty âha, prâ-'ṇā́ vaí sa-jâtā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá || 7 || nā́ 'ntár eti | tád agnír devó devébhyo vánate vayám agnér mā́nushâ íty âhâ, 'gnír devébhyo vanuté vayám manushyèbhya íti vā́vaí[1] 'tád âhe | 'há gátir vâmásye 'dám ca námo devébhya íty âha, yā́ç cai 'vá devátâ[1] yájati yā́ç ca ná tā́bhya evó 'bháyîbhyo námas[7] karoty, âtmánó 'nârtyai || 8 || çritás, te prá, trishṭúbham, etád, dyā́vâpṛithivī́, yā́ áyâkshma, prâṇā́n evá, shátcatvâriuçac ca || 9 ||

B. 3, 5, 10, 1-5. — Ç. 1, 7, 4, 19-21 (Vs. 2, 12). 9, 1, 4-19. — Lâṭy. 4, 12, 1. — Çâñkh. çr. 4, 7, 17. 1, 14, 2-21. — Âçv. çr. 1, 9, 1-5. — agnîdha ity ágni-idhé — pratishṭhityâ iti pratisthityai | atho iti | samidvatîti samid-vati — parā́ñ — catúshpâda iti catúḥ-pâdaḥ — 'sam | preti | yachati — bṛihaspatiḥ — anā́rtyai — ishṭâḥ — katame — trishṭubhám — atho iti — brâhmaṇâḥ | vai — vai | ishṭâḥ — âhútîbhir ity âhúti-bhiḥ | anûyâjeshv ity ánu-yâjeshú — anûyâjân ity ánu-yâjân — etadúḥ — âsuraḥ — etarhi — etadúm — âsuram — upâvasyatîty úpa-avasyati — gavyū́tim — âvidîty ā́-vidi — suprajâstvam iti suprajâḥ-tvam — prâṇâ iti pra-anâḥ — namàḥ | karoti.

10. devā́ vaí yajnásya svagâ-kartā́ram nā́ 'vindan, té Çam-yúm[1] Bârhaspatyám[2] abruvann: imám no yajnáu sva-gā́ kurv íti; sò 'bravîd: váram vṛiṇai yád evā́ 'brâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yájâtai sā́ me yajnásyâ "-çī́r asad íti; tásmâd yád ábrâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yá-

9. [7] so (°s) ABW, s. P. 8, 30.
10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca. [1] çaṃy° ABCDW durchweg. [2] ohne avagraha.

jate Çam-yúm evá tásya Bârhaspatyám[2] yajnásyâ ”-çī́r gachaty; etán mámé ’ty abravît kím me pra-jā́yâḥ ‖ 1 ‖ íti, yò ’pa-gurā́tai çaténa yâtayâd, yó ni-hánat sahásreṇa yâtayâd, yó lóhitam karávad yā́vataḥ[2] pra-skádya pâṃsū́nt saṃ-gṛihṇā́t tā́vataḥ[2] saṃ-vatsarā́n pitṛi-lokáṃ ná prá jânâd íti, tásmâd brâhmaṇā́ya nā́ ’pa gureta ná ní hanyân ná lóhitam kuryâd, etā́vatâ[2] haí ’nasâ bhavati | tác cham-yór[1u.3] ā́ vṛiṇîmaha íty âha, yajnám evá tát sva-gā́ karoti | tát ‖ 2 ‖ çam-yór ā́ vṛiṇîmaha íty âha, Çam-yúm evá Bârhaspatyám[2] bhâga-dhéyena sám ardhayati | gâtúm yajnā́ya gâtúm yajná-pataya íty âhâ, ”-çísham evaí ’tā́m ā́ çâste | só-mam yajati réta evá tád dadhâti, tváshṭâram yajati réta evá hitám tváshṭâ rûpā́ṇi ví karoti, devā́nâm pátnîr yajati mithuna-tvā́yâ, ’gním gṛihá-patim yajati práti-shṭhityai | jâmí vā́ etád yajnásya kriyate ‖ 3 ‖ yád ā́j-yena pra-yâjā́ ijyánta ā́jyena patnî-saṃyâjā́[4], ṛícam anū́-’cya patnî-saṃyâjā́nâm[4] ṛicā́ yajaty, ájâmi-tvâyā́ ’tho mithuna-tvā́ya | pañktí-prâyaṇo vaí yajnáḥ panktỳ-ud-ayanaḥ, páñca pra-yâjā́ ijyante, catvā́raḥ patnî-saṃyâjā́ḥ[4] samishṭa-yajúḥ pañcamám, pañktím evā́ ’nu pra-yánti pañktím ánû ’d yanti ‖ 4 ‖ prajā́yâḥ, karoti tát, kriyate, tráyas-triṃçac ca ‖ 10 ‖

B. 3, 5, 11, 1 - 12, 1. — Ç. 1, 9, 1, 24 - 2, 25. — Çâñkh. çr. 1, 14, 23. 15, 1. — Âçv. çr. 1, 10, 1-5. — çaṃyum[1] iti çaṃ-yum | bārhaspatyam — abrāhmaṇokta ity abrāhmaṇa-uktaḥ — vṛiṇîmahe — yajnapátaya iti yajna-pataye — ijyantè — anûcyety ànu-ucyà — pañktyúdayana iti pañkti-udayanaḥ — anv itî | prayantîti pra-yanti — anú | ud iti | yanti.

---

10. [3] ursprünglich wohl zwei Wörter: çám yóḥ. [4] s. P. 6, 7.

11. [a]yukshvā́[1] hi deva-hū́tamâ◡[2] áçvâ◡[2] agne rathī́r iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ || [b]utá no deva devā́◡[2] áchâ[1] voco vidúsh-ṭaraḥ[3] | çrád víçvâ vā́ryâ kṛidhi || [c]tvá◡ ha yád yavishṭhya sáhasaḥ sûnav[4] â-huta | ṛitā́-vâ[5] yajníyo bhúvaḥ || [d]ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya çatínas[6] pátiḥ | mûrdhā́ kavī́ rayîṇā́m || [e]tám nemím ṛibhávo yathā́[7] " namasva sá-hûtibhiḥ | nédîyo yajnám || 1 || aṅgiraḥ || [f]tásmai nûnám abhí-dyave vâcā́ vi-rûpa nítyayâ | vṛíshṇe codasva su-shṭutím || [g]kám u shvid[8] asya sénayâ 'gnér ápâka-cakshasaḥ | paṇíṃ góshu[9] starâmahe || [h]mā́ no devā́nâṃ víçaḥ pra-snâtī́r ivo 'srā́ḥ | kṛiçáṃ ná hâsur ághniyâḥ || [i]mā́ naḥ samasya dûḍhŷaḥ[9] pári-dveshaso a◡hatíḥ[10] ûrmír ná nā́vam ā́ vadhît || [k]námas te agna[11] ójase gṛiṇánti deva kṛishṭáyaḥ | ámaiḥ || 2 || amítram ardaya || [l]kuvít[9] sú no gáv-ishṭayé 'gne[12] saṃ-véshisho rayím | úru-kṛid urú ṇas[13] kṛidhi || [m]mā́ no asmín[10] mahâ-dhané párâ varg bhâra-bhṛíd yathâ[7] | saṃ-várga◡[14] sá◡ rayíṃ jaya || [n]anyám asmád bhiyā́ iyám ágne síshaktu duchúnâ[9] | .várdhâ[1] no áma-vac[10] chávaḥ || [o]yásyā́ 'jushan namasvínaḥ[9] çámîm ádur-makhasya vâ | táṃ ghé 'd agnír vṛidhā́ 'vati || [p]párasyâ ádhi || 3 || saṃ-vátó 'varâ◡[15 u. 2] abhy ā́ tara | yátrâ 'hám ásmi tā́◡[2] ava || [q]vidmā́[1] hí te purā́ vayám ágne pitúr yáthā́ 'vasaḥ | ádhâ[1] te sumnám[9] îmahe | [r]yá ugrá iva çarya-hā́ tigmá-çṛiṅgo ná vá◡sagaḥ[9] | ágne púro rurójitha || [s]sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam[9] ísha◡ stómaṃ câ 'gnáye | várshishṭhâya kshitînā́m

---

11. saṃvargeshṭi h a u t r a mantrâḥ; zum yâjyâkâṇḍa gehörig, s. Ind. Stud. 3, 379 (§ 2). 382 (§ 18). [1] so (°â) ABW; s. P. 3, 8. 9. [2] so (°â◡) ABW, s. P. 9, 20. [3] s. P. 6, 5. [4] nicht pragṛihya, s. P. 4, 6. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°s) ABW; s. P. 8, 24. 27. [7] unbetont. [8] so (shv°) ABW, s. P. 6, 2. [9] ohne avagraha. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [12] so (°e 'gne) ABW, s. P. 12, 5. [13] so (ṇas) ABW, s. P. 7, 4. 8, 25. [14] so auch im Ṛik; ursprünglich wohl sáṃ várgam? [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

ûrjó náptre sáhasvate[9] || [t] sáu-sam íd yuvase vrishann ágne víçvâny aryá ấ | idás[6] padé sám idhyase sá no vásûny ấ bhara || [u] prájâ-pate, [v] sá veda, [w] sómâ-pûshane, [x] 'maú devaú || 4 || yajnám, ámair, ádhi, vrishann, ékân ná viuçatíç ca || 11 ||

2, 4, 3, 1 - 4, 3. — [a-q] R. 8, 64, 1-16; [r] 6, 6, 16, 39; [s] 5, 7, 1; [t] 10, 191, 1; [u16] 10, 121, 10; [v16] Ath. 7, 1, 2; [w.x 16] R. 2, 40, 1. 2. — yukshva — devahûtámân iti deva-hûtámân | açvân — devân | achá — vidushtára iti viduh-tarah | çrat | viçvấ — sûno — ritâvety rita-vâ — çatináh | patih — kavih — yathâ | eti | namasva — sushtutim iti su-stutim — u | svit — samasya | dûdhyáh — kuvit | sv iti — gavishtaya iti go-ishtaye — samveshisha iti sam-veshishah[17] — uru | nah — vark — yathâ — bhiyai — sisháktu | duchunấ | vardha — yasyá | ajúshat | namasvináh — adúrmakhasyety adúh-makhasya — vridhâ | avati | parásyâh | adhíti — avárân | abhi | eti | tara — tân | ava | vidma — yathấ | avásah | adhá — ugrah | iva — vausâgah — samyañcám — sahásvate — aryah | â | idah — imau.

12. [a] uçántas tvâ havâmaha uçántah sám idhîmahi | uçánn uçatá ấ vaha pitrîn havíshe áttave[1] || [b] tváu soma prá-cikito[2] manîshấ tváu rájishtham ánu neshi pánthâm | táva prá-nîtî pitáro na indo devéshu rátnam abhajanta dhîrâh || [c] tváyâ hí nah pitárah soma pûrve kármâni cakrúh pavamâna dhîrâh | vanvánn ávâtah pari-dhîur[3] ápo "rnu vîrébhir áçvair maghá-vâ bhava[4] || 1 || nah || [d] tváu soma pitrí-bhih sam-vidânó 'nu[5] dyấvâ-prithivî ấ tatantha | tásmai

11. [16] nur die pratíka, weil [u.v] schon in II, 2, 12, 1, [w.x] in I, 8, 22, 5 (je zwei yâjyâ-Abschnitten) da waren [17] betont, wegen kuvit.

12. pitriyajnasya havishâm hautram; wohl sekundärer Einschub, denn die nach anuv. 11 zunächst zu erwartenden yâjyâ zu II, 4, 6, 1 ff. stehen in III, 1, 11, 1 ff.; auch steht sonst durchweg am Ende der prapâthaka nur je ein yâjyâ-Abschnitt. [1] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [2] als Compositum! resp. Nominalform? prakarshena jnâtah, schol.; vgl. Vs. Prât. 2, 12. [3] so (°îur) ABW, s. P. 9, 20. [4] so (°va) BW, bhavâ A; s. Whitney zu P. 3, 8 p. 92. [5] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

ta indo havíshâ vidhema vayáu̯ syâma pátayo rayîṇā́m ‖ [e] ágni-shvâttâḥ pitara é 'há gachata sádaḥ-sadaḥ sadata su-praṇîtayaḥ | attā́[6] havī́u̯shi prá-yatâni barhíshy áthâ[6] rayíu̯ sárva-vîram dadhâtana ‖ [f] bárhi-shadaḥ pitara ûtỳ arvā́g imā́ vo havyā́ cakrimâ[6] jushádhvam | tá ā́ gatā́ 'vasâ çám-tamenā́ 'thâ 'smá-bhyam ‖ 2 ‖ çáṃ yór arapó dadhâta ‖ [g] ā́ 'hám pitṝ́nt su-vidátrâu̯[7] avitsi nápâtam ca vi-krámaṇam ca víshṇoḥ | barhi-shádo yé sva-dháyâ su-tásya bhájanta pitvás tá ihā́ "-gamishṭhâḥ ‖ [h] úpa-hûtâḥ pitáraḥ somyā́so barhishỳeshu ni-dhíshu priyéshu | tá ā́ ga-mantu tá ihá çruvantv ádhi bruvantu té avantv[1] asmā́n ‖ [i] úd îratâm ávara út párâsa ún madhyamā́ḥ pitáraḥ som-yā́saḥ | ásum ‖ 3 ‖ yá îyúr avṛikā́ ṛita-jnā́s té no 'vantu[6] pitáro háveshu ‖ [k] idám pitṛí-bhyo námo astv[8] adyá yé pū́r-vâso yá úparâsa[9] îyúḥ | yé pā́rthive rájasy ā́ ní-shattâ yé vâ nûnáu̯ su-vṛiјánâsu vikshú ‖ [l] ádhâ[4] yáthâ naḥ pitáraḥ párâsaḥ pratnā́so agna[8] ṛitám âçushâṇā́ḥ[10] | çúcī́ 'd ayan dī́dhitim uktha-çā́saḥ kshā́mâ[6] bhindánto aruṇī́r[8] ápa vran ‖ [m] yád agne ‖ 4 ‖ kavya-vâhana pitṝ́n yákshy ṛitâ-vṛídhaḥ[11] | prá ca havyā́ni vakshyasi devébhyaç ca pitṛí-bhya ā́ ‖ [n] tvám agna îḍitó jâta-vedó 'vâḍ ḍhavyā́ni[12] surabhī́ṇi[13] kṛitvā́ | prā́ 'dâḥ pitṛí-bhyaḥ sva-dháyâ té akshann[1] addhí tváṃ deva prá-yatâ havī́u̯shi ‖ [o] mā́talî kavyaír yamó áñg-iro-bhir[8] bṛíhaspátir[18] ṛíkva-bhir vâvṛidhânáḥ | yā́u̯ç ca devā́ vâvṛidhúr yé ca devā́nt svā́hâ[11] 'nyé sva-dháyâ 'nyé madanti ‖ 5 ‖ [p] imáṃ yama pra-starám ā́ hí sī́dā́ 'ñgiro-bhiḥ pitṛí-bhiḥ saṃ-vidânáḥ | ā́ tvâ mántrâḥ kavi-çastā́

---

12. [6] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. 10. 9. [7] so (°âu̯) ABW; s. P. 9, 20, und Whitney p. 220. [8] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [9] ebenso Ṛik und Vs.; wohl ursprünglich: u párâsaḥ? [10] açnuvânâḥ schol. [11] s. P. 3, 2. [12] °ḍh ḍh° ABW, s. P. 14, 5 schol. [13] ohne avagraha.

vahantv enā́ râjan havíshâ mâdayasva || [q] áñgiro-bhir ā́ gahi yajníyebhir yáma vairûpaír[13] ihá mâdayasva | vívasvantaṃ huve yáḥ pitā́ te 'smín[14] yajné barhíshy ā́ ni-shádya || [r] áñgiraso naḥ pitáro návagvâ[13] átharvâṇo bhṛígavaḥ somyā́saḥ | téshâṃ vayáṃ su-mataú yajníyânâm ápi bhadré saumanasé[13] syâma || 6 || bhávâ, 'smábhyam, asúṃ, yád agne, madanti, saumanasá, ékaṃ ca || 12 ||

[a] R̥. 10, 16, 12; [b] 1, 91, 1; [c] 9, 96, 11; [d] 8, 48, 13; [e-k] 10, 15, 11. 4. 3. 5. 1. 2; [l] 4, 2, 16; [m] 10, 16, 11; [n] 10, 15, 12; [o-r] 10, 14, 3-6. — pracikita iti pra-cikitaḥ — rajishṭham[15] — praṇîtîti pra-nîtî — indo iti — paridhîn iti pari-dhîn — ûrṇu — bhava — te | indo iti — agnishvâttâ ity agni-svâttâḥ — atta — athâ — barhishada iti barhi-sadâḥ — ûtî | arvâk | imâ — cakṛima — te | eti | gata — iha | âgamishṭhâ ity â-gamishṭhâḥ — te | avantu — ye | uparâsaḥ — eti | nishattâ iti ni-sattâḥ — adhâ — âçushâṇâḥ — kshâmâ — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidhâḥ — â[16] | tvam | agne — avā́t — surabhîṇi — mâtalî — svâhā́ | anye — eti | hi — vairûpaiḥ — eti | nishadyeti ni-sadyâ — navâgvâḥ — apîti — saumanase.

samídhaç, cákshushî, prajâpatir ā́jyaṃ, devásya sphyám, brahmavâdíno 'dbhír, agnés tráyo, mánuḥ pṛithivyā́ḥ, paçávo, 'gnī́dhe, devā́ vaí, yukshvó, 'çántas[17] tvâ, dvā́daça || 12 ||

samídho (1, 1), yâjyā́ (2, 4), tásmân nā́ 'bhâgáṃ (4, 2), hí tám ánv (6, 2), íty âha prajā́ vā́ (7, 6), âhé[18] 'ty âha (9, 8), yukshvá[19] (11, 1), sáptatiḥ || 70 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ||

iti dvitîyaṃ kâṇḍam || 2 ||

---

12. [14] so (te 's°) ABW, s. P. 12, 7. [15] rayishṭham D. [16] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [17] yukshvò (!) 'çántas ABCDW. [18] so B, vā́ úttarâ âhé° ACD, vā́ úttarâ "hé° W. [19] so (°ā) ABCDW!

16. aupânuvâkyam* 3, 1, 1 — 5, 10.

1. prajā́-patir akâmayata: pra-jā́ḥ srijeyé 'ti, sá tápo 'tapyata, sá sarpā́n asrijata; sò 'kâmayata: pra-jā́ḥ srijeyé 'ti, sá dvitī́yam atapyata, sá váyâᵕsy asrijata; sò 'kâmayata: pra-jā́ḥ srijeyé 'ti, sá tritī́yam atapyata, sá etám dîkshita-vâdám apaçyat, tám avadat, táto vaí sá pra-jā́ asrijata | yát tápas taptvā́ dîkshita-vâdám vádati pra-jā́ evá tád yájamânaḥ || 1 || srijate | yád vaí dī́kshitò 'medhyám páçyaty ápâ 'smâd dîkshā́ krâmati, nī́lam asya háro vý ety; ábaddham máno darídram cákshuḥ sū́ryo jyótishâᵕ çréshṭho dîkshe mā́ mâ hâsîr íty âha, nā́ 'smâd dîkshā́ 'pa krâmati nā́ sya nī́lam ná háro vý eti | yád vaí dîkshitám abhi-várshati divyā́ ā́pó 'çântâ ójo bálam dîkshā́m || 2 || tápo 'sya nír ghnanty; undatī́r bálam dhattaú 'jo dhatta bálam dhatta mā́ me dîkshā́m mā́ tápo nír vadhishṭé 'ty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatte, nā́ 'syaú 'jo bálam ná dîkshā́m ná tápo nír ghnanty | agnír vaí dîkshitásya devátâ[1], sò 'smâd etárhi[1] tirá iva yárhi[1] yā́ti, tám îçvaráᵕ rákshâᵕsi hántoḥ || 3 || bhadrā́d abhí çréyaḥ pré 'hi bríhaspátiḥ[1] pura-etā́ te astv[2] íty âha, bráhma vaí devā́nâm brihaspátis, tám evā́ 'nv-ā́rabhate[3], sá enaᵕ sám

* so schol. zu III, 1, 1, 1; upânuvâkyam Ind. Stud. 3, 375. 381.

1, 1-10. somaçeshaḥ; 1. dîkshitena vaktavyâ mantrâs tadvidhayaç ca.
[1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] als Compositum!

pârayaty | é 'dám aganma deva-yájanam pṛithivyā́ íty âha, deva-yájanaṁ hý eshá pṛithivyā́ â-gáchati yó yájate | víçve devā́ yád ájushanta pū́rva íty âha, víçve hý etád devā́ josháyante yád brâhmaṇā́ | ṛiksâmā́-bhyâm[4] yájushâ saṃ-táranta íty âha, 'rksâmā́-bhyâṁ[4] hý eshá yájushâ saṃ-tárati yó yájate | râyás póshena[5] sám ishā́ mademé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste || 4 ||
yájamâno, dīkshā́ṁ, hántor, brâhmaṇā́ç, cáturviṁçatiç ca || 1 ||

1, 2, 3, 3. — K. 2, 4. 23, 6. — Vs. 4, 1. Ç. 3, 1, 2, 11. Kâ. 25, 11, 24. 23. 7, 5, 16. — dîkshitaḥ | amedhyam — vîti | eti | abáddham — anvârábhata ity ánu-ârábhate — eti | idam — pṛithivyâḥ — devâḥ — pûrvé — ṛiksâmâbhyâm ity ṛiksâma-bhyâm — samtaránta iti sam-tarántaḥ — râyaḥ | poshéna.

2. eshá te gâyatró bhâgá íti me sómâya brûtâd, eshá te traíshṭubho[1] jā́gato bhâgá íti me sómâya brûtâc, chando-mā́nâṁ sā́m-râjyam[2] gaché 'ti me sómâya brûtâd | yó vaí sómaṁ rā́jânaṁ sā́m-râjyaṃ lokáṃ gamayitvā́ krîṇā́ti gáchati svā́nâṁ sā́m-râjyaṃ, chándâṁsi khálu vaí sómasya rā́jnaḥ sā́m-râjyo lokáḥ | purástât[1] sómasya krayā́d evám abhí mantrayeta, sā́m-râjyam evá || 1 || enaṃ lokáṃ gamayitvā́ krîṇâti, gáchati svā́nâṁ sā́m-râjyam | yó vaí tânû-naptrásya prati-shṭhā́ṃ véda práty evá tishṭhati; brahma-vâdíno vadanti: ná prâ-'çnánti ná juhvaty átha kva tânû-naptrám práti tishṭhatī́ 'ti, prajā́-patau mánasī́ 'ti brûyât | trír áva jighret: prajā́-patau tvâ mánasi juhomī́ 'ty, eshā́ vaí tânû-naptrásya prati-shṭhā́, yá evám véda práty evá tishṭhati | yáḥ || 2 || vā́ adhvaryóḥ prati-shṭhā́ṃ véda práty evá tishṭhati;

---

1. [4] s. P. 3, 5. [5] so (°s p°) ABW.

2. somopasthânamantrâḥ; gehört zwischen I, 2, 6 u. 7. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 4.

yáto mányetā́: 'nabhi-kramya hoshyâmī́ 'ti tát tíshṭhann ā́ çrâvayet, eshā́ vā́ adhvaryóḥ prati-shṭhā́, yá evám̐ véda práty evá tishṭhati | yád abhi-krámya juhuyā́t prati-shṭhā́yâ iyât, tásmât samânátra[1] tíshṭhatâ hotavỳam práti-shṭhityai | yó vā́ adhvaryóḥ svám̐ véda svá-vân evá bhavati; srúg vā́ asya svám̐ vâyavỳam asya || 3 || svám̐ camasò 'sya svám̐, yád vâyavỳam̐ vâ camasám̐ vā́ 'nanv-ârabhyâ ''-çrâváyet svā́d iyât, tásmâd anv-ârábhyâ ''-çrā́vyaɷ, svā́d evá naí 'ti | yó vaí sómam ápratí-shṭhâpya stotrám upâ-''karóty áprati-shṭhitaḥ sómo bhávaty áprati-shṭhitaḥ stómó 'prati-shṭhitâny ukthā́ny áprati-shṭhito yájamânó 'prati-shṭhito 'dhvaryúr; vâyavỳam̐ vaí sómasya prati-shṭhā́ camasò 'sya prati-shṭhā́ sómaḥ stómasya stóma ukthā́nâm̐, gráham̐ vâ gṛihîtvā́ camasám̐ vo 'n-nī́ya stotrám upā́-''kuryât[2], práty evá sómaɷ sthâpáyati práti stómam práty ukthā́ni, práti yájamânas tíshṭhati práty adhvaryúḥ || 4 || evá, tishṭhati yó, vâyavyàm asya, gráham̐ vaí, 'kân ná viɷçatíç ca || 2 ||

Vs. 4, 24. Ç. 3, 3, 2, 6. Kâ. 7, 7, 8. — traishṭúbhaḥ — chandomânâm iti chandaḥ-mânā́m — sâmrā́jyam iti sâm-râjyam — pratishṭhâm iti prati-sthâm — prâçnantîti pra-açnanti — samânatrà — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — apràtishṭhâpyety apràti-sthâpya — upâkarotîty ùpa-âkaroti | apràtishṭhita ity apràti-sthitaḥ — bhavàti — unnîyety ùt-nîyà — upâkùryâd ity ùpa-âkùryât — sthâpayàti — tishṭhàti.

3. yajnám̐ vā́ etát sám bharanti yát soma-kráyaṇyai padám̐, yajna-mukháɷ havir-dhā́ne[1], yárhi[2] havir-dhā́ne[1] prā́cî[2 u. 1] pra-vartáyeyus[1] tárhi ténā́ 'ksham úpâ 'ñjyâd, yajna-mukhá evá yajnám ánu sám̐ tanoti | prā́ñcam[3]

---

2. [1] als Compositum!

3. somakrayaṇîpadâñjanâdividhayaḥ. [1] s. P. 4, 62. [2] ohne avagraha.

agním prá haranty út pátnîm ā́ nayanty ánv ánâ৺si prá vartayanty, átha vā́ asyai 'shá dhíshṇiyo hîyate só 'nu dhyâyati sá îçvaró rudró bhûtvā́ || 1 || pra-jā́m paçū́n yájamânasya çámayitor, yárhi paçúm ā́-prîtam údañcaṃ[2] ná-yanti tárhi tásya paçu-çrápaṇa৺ haret ténai 'vaí 'nam bhâgínaṃ karoti | yájamâno vā́ â-havanī́yo, yájamânaṃ vā́ etád ví karshante yád â-havanī́yât paçu-çrápaṇa৺ háranti, sá vai 'vá syā́n nir-manthỳaṃ vâ kuryâd yájamânasya sâtma-tvā́ya | yádi paçór ava-dā́naṃ náçyed ā́jyasya praty-âkhyā́yam áva dyet, saí 'vá tátaḥ prā́yaçcittir[2] | yé paçúṃ vi-mathnîrán yás tā́n kâmáyetā́: "rtim[2] ā́ 'rcheyur[3] íti kuvíd[2] añgé 'ti námovṛikti-vatya 'rcā́ "gnî-dhre juhuyân, námo-vṛiktim evaí 'shâṃ vṛiñkte tâjag ā́rtim[2] ā́ 'rchanti[3] || 2 || bhûtvā́, tátaḥ, sháḍvi৺çatiç ca || 3 ||

havirdhâne iti haviḥ-dhânè — prâcî iti — upeti | añjyât — anú | sam iti — ud iti | patnī́m | eti — anv iti | anā́৺si | preti — vai | asya | eshaḥ — saḥ | vâ | eva | syât — prâ-yàçcittiḥ — ârtim | eti | ṛicheyuḥ — kuvit | aṅga — ṛicâ | âgnī́dhra ity âgni-idhre | juhuyât — eshâm.

4. [a]prajā́-pater jā́yamânâḥ pra-jā́ jâtā́ç ca yā́ imā́ḥ | tásmai práti prá vedaya cikitvā́৺[1] ánu manyatâm || [b]imám paçúm paçu-pate te adyá[2] badhnā́my agne su-kṛitásya mádhye | ánu manyasva su-yájâ yajâma júshṭaṃ devā́nâm idám astu havyám || [c]pra-jânántaḥ práti gṛihṇanti pū́rve prâ-'ṇám áñgebhyaḥ páry â-cárantam | suvar-gáṃ yâhi pathí-bhir deva-yā́nair óshadhîshu[3] práti tishṭhâ[4] çárîraiḥ || [d]yéshâm ī́çe || 1 || paçu-pátiḥ paçûnā́ṃ cátush padâm utá ca dvi-pádâm | nísh-krîto 'yáṃ yajníyam bhâgám etu râyás

3. [3] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9.

4. paçûpakaraṇamantrâḥ. [1] so (°â৺) ABW; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) ABW, s. P. 3, 12.

póshâ[5] yájamânasya santu || [e] yé badhyámânam ánu badhyámânâ abhy-aíkshanta mánasâ cákshushâ ca | agnís tā̃ɷ[6 u. 1] ágre prá mumoktu deváḥ prajā̃-patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ || [f] yá âraṇyā̃ḥ paçávo viçvá-rûpâ ví-rûpâḥ sánto bahu-dhaí 'ka-rûpâḥ | vâyús tā̃ɷ[6 u. 1] ágre prá mumoktu deváḥ prajā̃-patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ || [g] pra-muñcámânâḥ || 2 || bhúvanasya réto gâtúṃ dhatta yájamânâya devâḥ | upā̃-''kṛitaɷ çaçamânáṃ yád ásthâj jîváṃ devā̃nâm ápy etu pā̃thaḥ || [h] nā̃nâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúnâ yajnó devébhiḥ sahá deva-yā̃naḥ | jîváṃ devā̃nâm ápy etu pā̃thaḥ satyā̃ḥ santu yájamânasya kā̃mâḥ || [i] yát paçúr mâyúm ákṛitó 'ro vâ pad-bhír â-haté | agnír mâ tásmâd énaso víçvân muñcatv áɷhasaḥ || [k] çámitâra upé-'tana[7 u 8] yajnám || 3 || devébhir invitám | pā̃çât paçúm prá muñcata bandhā̃d yajná-patim pári || [l] áditiḥ pā̃çam prá mumoktv etáṃ námaḥ paçú-bhyaḥ paçu-pátaye karomi | arâtîyántam[3] ádharaṃ kṛiṇomi yáṃ dvishmás tásmin práti muñcâmi pā̃çam || [m] tvā̃m u té dadhire havya-vā̃haɷ çṛitaṃ-kartā̃ram utá yajníyaṃ ca | ágne sá-dakshaḥ sá-tanur hí bhûtvā̃ 'tha havyā̃ jâta-vedo jushasva || [n] jā̃ta-vedo vapáyâ gacha devā̃n tváɷ[9] hí hótâ prathamó babhū̃tha | ghṛiténa tváṃ tanúvo vardhayasva svā̃hâ-kṛitaɷ havír adantu devā̃ḥ || [o] svā̃hâ[8] devébhyo devébhyaḥ svā̃hâ || 4 || îçe, pramuncámânâ, yajnáṃ, tváɷ, shóḍaça ca || 4 ||

3, 1, 5, 1. 2. — K. 30, 8. 9. — Ath. 2, 34, 1-5. — [i]Kâ. 25, 9, 12. Çâñkh. 4, 17, 10. Gobh. 3, 10, 22. Kauç. 44. — prati | preti — cikitvân — prâṇam iti pra-aṇam — parîti | âcarántam ity ā̃-carántam — pratîti | tishṭha — nishkrîta iti niḥ-krîtaḥ | ayam — tân — bahudheti báhu-dhâ — upâ-

4. [5] s. P. 8, 29. [6] so (°s t°) ABW. [7] als Compositum! [8] das Verbum betont (und zwar als tanap, s. Pâṇ. 7, 1, 45)! zu dem irregulären saṃdhi: upet° s. P. 10, 14. Oder steckt in étana etwa die Praepos. â, also â itana, und daher die Betonung? der saṃdhi wäre dann regulär. [9] s. Whitney zu P. 6, 14.

kṛitam ity úpa-âkṛitam — uráḥ | vâ — viçvât — upetanety úpa-etána — pari[10] | aditiḥ — arâtîyantám.

5. prâjâ-patyā́ vaí paçávas téshâṃ rudró 'dhi-patir, yád etā́bhyâm upâ-''karóti tā́bhyâm évaí 'nam prati-prócyā́ '' labhata âtmánó 'nâ-vraskâya | dvā́bhyâm upā́-''karoti[1], dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityâ | upâ-''kṛítya páñca ju=hoti, pā́ñktâḥ[2] paçávaḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[3] | mṛityáve vā́ eshá nîyate yát paçús, táṃ yád anv-ârábheta pra=-mā́yuko yájamânaḥ syân, nā́nâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúné 'ty âha vy-ā́vṛittyai[4] || 1 || yát paçúr mâ=yúm ákṛité 'ti juhoti çā́ntyai, çámitâra upé-'tané[1 u. 5] 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vapā́yâṃ vā́ â-hriyámâṇâyâm agnér médhó 'pa krâmati, tvā́m u te dadhire havya=-vā́ham íti vapā́m abhí juhoty, agnér evá médham áva runddhé[6], 'tho çṛita-tvā́ya | purástât-svâhâkṛitayo vā́ anyé devā́ upárishṭât-svâkâkṛitayo 'nyé, svā́hâ[7] devébhyo de=vébhyaḥ svā́hé 'ty abhíto[7] vapā́ṃ juhoti, tā́n evó 'bhá=yân prîṇâti || 2 || vyā́vṛittyâ[4], abhíto, vapā́ṃ, páñca ca || 5 ||

prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — adhipatir ity adhi-patiḥ — upâkarotîty úpa-âkaroti — eti | labhate — upâkárotîty úpa-âkároti — upâkṛityety úpa-âkṛityá — eva | aveti — vai | eshaḥ — anvârabhetety ánu-ârabhéta — upetanety úpa-etána — atho iti — svâhā́ | iti | abhitáḥ — eva | ubhayā́n.

6. [a]yó vā́ áyathâ-devataṃ yajnám upa-cáraty ā́ de=vátâbhyo[1] vṛiçcyate[2] pā́pîyân bhavati, yó yathâ-deva=

---

4. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

5. teshâm mantrâṇâm brâhmaṇam. [1] als Compositum! [2] °ñt° A. [3] °ndhe ABCDW. [4] °vṛity° ACDW. [5] s. Note [6] auf pag. 249. [6] tá W. [7] ohne avagraha.

6. abhimarçanavidhayo mantraviçeshâç ca; gehört vor I, 3, 13. [1] ohne avagraha. [2] unbetont.

tám ná devátâbhya[1] ā́ vriçcyate[2] vásîyân bhavaty; âgneyyá 'rcā́ "gnî-'dhram abhí mriçed[3] vaishṇavyā́ havir-dhā́nam âgneyyā́ srúco vâyavỳayâ vâyavỳâny ain-driyā́ sádo, yathâ-devatám evá yajnám úpa carati[3] ná de-vátâbhya[1] ā́ vriçcyate[2] vásîyân bhavati | [b]yunájmi te prithivī́m jyótishâ sahá yunájmi vâyúm antárikshena[1] || 1 || te sahá, yunájmi vā́caṃ sahá sū́ryeṇa te yunájmi tisró vi-prícaḥ sū́ryasya te | [c]agnír devátâ[1] gâyatrī́ chánda upâ-'ṃçóḥ pā́tram asi, sómo devátâ trishṭúp[1] chándo 'ntar-yâmásya pā́tram asī́, 'ndro devátâ jágatî chánda indra-vâyuvóḥ pā́tram asi, bríhaspátir[1] devátâ 'nu-shṭúp chándo mitrā́-váruṇayoḥ pā́tram asy, açvínau devátâ pañktíç[3] chándo 'çvínoḥ pā́tram asi, sū́ryo de-vátâ brihatī́ || 2 || chándaḥ çukrásya pā́tram asi, can-drámâ[1] devátâ sató-brihatî chándo manthínaḥ pā́tram asi, víçve devā́ deváto 'shṇíhâ chánda âgrayaṇásya pā́-tram asī́, 'ndro devátâ kakúc chánda[4] ukthā́nâm pā́tram asi, prithivī́ devátâ vi-rā́ṭ chándo dhrúvasya pā́tram asi || 3 || antárikshena, brihatī́, tráyastriṃçac ca || 6 ||

eti | devatā̂bhyaḥ | vriçcyate — âgneyyâ | ricâ | âgnī́-dhram ity âgnî-idhram — aindriyâ — upeti | carati — upâṃçor ity úpa-aṃçoḥ — trishṭup — indravâyuvor itī́ndra-vâyuvoḥ — anushṭup ity ánu-stup — candramā́ḥ — sato-brihatî́ti sataḥ-brihatî — devâḥ — ushṇihā́ — âgrayaṇasyà — kakut — ukthânā́m.

7. ishṭárgo[1] vā́ adhvaryúr yájamânasye, 'shṭárgaḥ khálu vaí pū́rvo 'rshṭúḥ kshîyata; âsanỳân mâ mántrât pâhi kásyâç cid abhí-çastyâ íti purā́ prâtar-anuvâkā́j juhuyâd, âtmána eva tád adhvaryúḥ purástâc[1] chárma nah-

6. [3] °ñt° A. [4] °ch ch° W.

7. spardhâyuktasya viçeshavidhayaḥ. [1] ohne avagraha.

yaté 'nârtyai | saṃ-veçā́ya tvo 'pa-veçā́ya tvâ, gâyatriyā́s trishṭúbho[1] jágatyâ abhí-bhûtyai svā́hâ[1]; prā́ṇâ-'pânau mṛityór mâ pâtam, prā́ṇâ-'pânau mā́ mâ hâsishṭaṃ | devátâsu[1] vā́ eté prâṇâ-'pânáyoḥ || 1 || vy-ā́yachante[2] yéshâω sómaḥ sam-ṛicháte; saṃ-veçā́ya tvo 'pa-veçā́ya tvé 'ty âha, chándâωsi vaí saṃ-veçá upa-veçáç, chándo-bhir evā́ 'sya chándâωsi vṛiñkte[3] | préti-vanty ā́jyâni bhavanty abhí-jityai, marútvatîḥ[1] prati-pádo ví-jityâ | ubhé[4] bṛihad-rathantaré[4] bhavata; iyáṃ vā́vá[1] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evaí 'nam antár ety; adyá vā́vá[1] rathaṃ-taráω çvó bṛihád, adyâ-çvā́d[5] evaí 'nam antár eti; bhûtám || 2 || vā́vá[1] rathaṃ-tarám bhavishyád bṛihád, bhûtā́c cai 'vaí 'nam bhavishyatáç câ 'ntár eti; pári-mitaṃ vā́vá[1] rathaṃ-tarám ápari-mitam bṛihát, pári-mitâc cai 'vaí 'nam ápari-mitâc câ 'ntár eti | Viçvâmitra-Jamadagnī́[4] Vásishṭhenâ 'spardhetâω, sá etáj Jamád-agnir[1] vi-havyàm apaçyat, téna vaí sá Vásishṭhasye 'ndriyáṃ vîryàm avṛiñkta[3]; yád vi-havyàω çasyáta indriyám evá tád vîryàṃ yájamâno bhrā́tṛivyasya vṛiñkte | yásya bhū́yâωso yajna-kratáva íty âhuḥ sá devátâ[1] vṛiñkta íti; yády agni-shṭomáḥ sómaḥ parástât[1] syā́d ukthyàṃ kurvîta, yády ukthyàḥ syā́d ati-râtráṃ kurvîta, yajnakratú-bhir evā́ 'sya devátâ[1] vṛiñkte[3] vásîyân bhavati || 3 ||
prâṇâpânáyor, bhûtáṃ, vṛiñkte, 'shṭā́viωçatiç ca || 7 ||

7,5,5,1. 5,4,11,3. — B. 1,4,6,1-5. — K. 34,4. — Pañc. 9, 4,1-19. Lâṭy. 1,11,10. — Kâ. 25,14,8-18. — Çâñkh. çr. 13,5,4-6. — ịshtargàḥ — ạrshṭuḥ | kshîyatẹ | âṣạnyât — ạbhiçàstyậ ity ạbhi-çạstyậḥ — ậtmanè — anā́rtyai — jagàtyâḥ — vyâyàchantạ iti vi-âyàchante — chandòbhịr itị chandàḥ-bhịḥ — mạrutvàtîḥ — vijìtyậ itị vi-jịtyại | ụbhe iti — vâva — ạntaḥ |

---

7. [2] als Compositum! [3] °ñt° A. [4] s. P. 4, 11. 52. 86.
[5] s. P. 3, 5 (nicht aghâ°).

eti — adyâçvâd ity ádya-çvât — jamadágniḥ — çasyatè — devatā́ḥ | vriñkte — agnishṭoma ity ágni-stomaḥ — parastāt.

8. [a]ni-grâbhyâ stha deva-çrúta, ā́yur me tarpayata, prâ-'ṇám me tarpayatâ, 'pâ-'nám me t., vy-ânám me t., cákshur me t., çrótram me t., máno me t., vā́cam me tarpayatâ, "tmā́nam me tarpayatā́, 'ñgâni me t., pra-jā́m me t., paçū́n me t., gṛihā́n me t., gaṇā́n me t., sarvá-gaṇam mâ t., tarpáyata mâ || 1 || gaṇā́ me mā́ ví tṛishann | [b]óshadhayo[1] vaí sómasya víço, víçaḥ khálu vaí rā́jnaḥ prá-dâtor îçvarā́, aindráḥ sómó; 'vîvṛidhaṃ vo mánasâ su-jâtâ ṛíta-prajâtâ bhága íd vaḥ syâma | índreṇa devī́r vîrúdhaḥ[1] saṃ-vidânā́ ánu manyantâu sávanâya sómam íty âhaú, 'shadhî-bhya[2] evaí 'nau svā́yai viçáḥ svā́yai devátâyai[1] nir-yā́cyâ 'bhí shuṇoti[3] | [c]yó vaí sómasyâ 'bhi-shûyámâṇasya || 2 || prathamò 'uçú skándati sá îçvará indriyáṃ vîryam pra-jā́m paçū́n yájamânasya nír-hantos; tám abhí mantrayetā́: " mâ 'skânt sahá pra-jáyâ sahá râyás póshеṇe[4] 'ndriyám me vîryam mā́ nír vadhîr íty, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsta indriyásya vîryasya pra-jā́yai paçū́nā́m ánir-ghâtâya | [d]drapsáç caskanda pṛithivī́m ánu dyā́m imáṃ ca yónim ánu yáç ca pū́rvaḥ | tṛitī́yaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrâḥ || 3 ||

tarpáyata mâ, 'bhishûyámâṇasya, yáç ca, dáça ca || 8 ||

K. 3, 10. — Vs. 6, 30. 31. (13, 5). Ç. 3, 9, 4, 7. Kâ. 9, 4, 5. 6. — nigrâbhyā́ iti ni-grâbhyā́ḥ | stha | devaçruta iti deva-çrutáḥ — prâṇam iti pra-anam — apânam ity ápa-anam — vyânam iti vi-anam — âtmânám — gaṇâḥ — îçvarâḥ — avī́vṛidham — ṛitáprajâtâ ity ṛitá-prajâtâḥ | bhagè | it — vîrudháḥ — osháidhîbhya ity osháidhi-bhyaḥ — svâyai | vi-

8. upâṅçugrahasaṃyuktâ mantrâḥ; gehört vor I, 4, 2. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [4] s. P. 8, 29.

çaḥ — niryâcyeti niḥ-yâcyà | abhîti | sunoti — abhishûyamâṇasyety àbhi-sûyamânasya | prathamaḥ | aᴗçuḥ — saḥ | îçvaraḥ — eti | mâ | askân — râyaḥ | poshèṇa — çâste — anv iti | dyâm — anv iti | yaḥ — anv iti | saṃcaràntam iti sam-caràntam — anv iti.

9. [a] yó vaí devā̆n deva-yaçasénâ 'rpáyati manushỳân manushya-yaçaséna deva-yaçasỳ evá devéshu bhávati manushya-yaçasī́ manushỳeshu; yā̆n prâcī́nam[1] âgrayaṇā̆d gráhân gṛihṇîyā̆t tā̆n upâ-'ᴗçú gṛihṇîyâd, yā̆n ûrdhvā̆ᴗs tā̆n[2] upabdi-máto, devā̆n evá tád deva-yaçasénâ 'rpayati[3] manushỳân manushya-yaçaséna, deva-yaçasỳ evá devéshu bhavati[3] manushya-yaçasī́ manushỳeshv | [b] agníḥ prâtaḥ-savané pâtv asmā̆n vaiçvânaró[1] mahinā̆ viçvá-çambhûḥ | sá naḥ pâvakó dráviṇaṃ dadhâtu || 1 || ā̆yushmantaḥ[1] sahá-bhakshâḥ syâma || [c] víçve devā̆ marúta índro asmā̆n[4] asmín[5] dvitī́ye sávane ná jahyuḥ | ā̆yushmantaḥ[1] priyám eshā̆ṃ vádanto vayáṃ devā̆nâᴗ su-mataú syâma || [d] idáṃ tṛitī́yaᴗ sávanaṃ kavînā̆m ṛiténa yé camasám aírayanta | té saudhanvanā̆ḥ[1] súvar ânaçânā̆ḥ sv̀-ishṭiṃ no abhí[4] vásîyo nayantu || [e] âyátana-vatîr vā̆ anyā̆ ā̆-hutayo hûyánte 'nâ-yatanā̆ anyā̆; yā̆ âghârá-vatîs tā̆ âyátana-vatîr yā̆ḥ || 2 || saumyā̆s tā̆ anâ-yatanā̆; aindra-vâyavám â-dā̆yâ "-ghârám ā̆ ghârayed: adhvaró yajnò 'yám astu devâ óshadhî-bhyaḥ[6] paçáve no jánâya víçvasmai bhū̆tā̆yâ 'dhvarò 'si sá pinvasva ghṛita-vád deva somé 'ti; saumyā̆ evá tád ā̆-hutîr âyátana-vatîḥ karoty, âyátana-vân bhavati yá eváṃ védā̆; 'tho dyā̆vâ-pṛithivī́[7] evá ghṛiténa vỳ

9. savanâhutyâdimantrâḥ (âghârasaṃsrâvamantrau; gehört vor I, 4, 14).
[1] ohne avagraha. [2] so (°ᴗs t°) ABW, s. P. 6, 14. [3] unbetont.
[4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 13. [5] so (°n a°) ABW, s. P. 9, 21 schol.
[6] s. P. 3, 7. [7] s. P. 4, 12. 52.

unatti, té[7] vỳ-utte[7] upa-jîvânī́ye[7] bhavata, upa-jîvanī́yo bhavati ‖ 3 ‖ yá evám̱ védai ‖ [f]'shá te rudra bhâgó yám̱ nir-áyâcathâs tám̱ jushasva, vidér gaupatyáꣳ[1] râyás poshaꣳ[8] su-vī́ryaꣳ sam̱-vatsarī́ṇâꣳ svastím[1] | [g]Mánuḥ putrébhyo dâyám̱ vỳ abhajat, sá Nā́bhânédishṭham[1] brahma-cáryam̱ vásantam̱ nír abhajat, sá ā́ 'gachat, sò 'bravît: kathā́ mâ nír abhâg íti, ná tvâ nír abhâksham íty abravîd áñgirasa imé sattrám[9] âsate té ‖ 4 ‖ suvar-gám̱ lokám̱ ná prá jânanti tébhya idám brā́hmaṇam brûhi té suvar-gám̱ lokám yánto yá eshâm paçávas tā́ꣳs te[2] dâsyantī́ 'ti; tád ebhyo 'bravît, té suvar-gám̱ lokám̱ yánto yá eshâm paçáva ā́san tā́n asmâ adadus; tám paçú-bhiç cárantam̱ yajna-vâstaú rudrá ā́ 'gachat, sò 'bravîn: máma vā́ imé paçáva íty, ádur vaí ‖ 5 ‖ máhyam imā́n íty abravîn, ná vaí tásya tá îçata íty abravîd yád yajna-vâstaú hī́yate[10] máma vaí tád íti, tásmâd yajna-vâstú nā́ 'bhy-avétyaꣳ; sò 'bravîd: yajné mā́ " bhajā́ 'tha te paçū́n nā́ 'bhí m̐aꣳsya[11] íti; tásmâ etám manthínaḥ saꣳ-srâvám ajuhot táto vaí tásya rudráḥ paçū́n nā́ 'bhỳ amanyata; yátrai 'tám evám̱ vidvā́n manthínaḥ saꣳ-srâvám̱ juhóti ná tátra rudráḥ paçū́n abhí manyate ‖ 6 ‖ dadhâtv, âyátanavatír yā́, upajîvanī́ye bhavata upajîvanī́yo bhavati, té, 'dur vaí, yátrai 'tám, ékâdaça ca ‖ 9 ‖

[1.2] Ath. 6, 47, 1-3. — Kâ. 9, 3, 21 (24, 4, 1). 14, 17. 10, 3, 21. — [4-6] Ait. 5, 14. — a̱rpayâti — de̱va̱ya̱ça̱sîti deva-ya̱ça̱sî — vai̱çvâ̱na̱raḥ | ma̱hi̱nâ — âyúshmantaḥ — airâyanta — ayâm | a̱stu̱ — oshâdhîbhya̱ ity oshâdhi-bhya̱ḥ — atho̱ iti — te iti — vyútte̱ iti̱ vi-u̱tte̱ — ga̱u̱pa̱tyam | râ̱yaḥ — sva̱stim — nâbhâ̱nedishṭham — ye | e̱shâ̱m — a̱sma̱i — te | îça̱te̱ — hîyâte — mâ̱ | eti | bha̱ja̱ — ma̱ꣳsye̱.

9. [8] s. P. 8, 29. [9] satram ABCDW. [10] Wurzel betont.
[11] s. P. 16, 20.

10. [a] júshṭo vâcó bhûyâsaṃ júshṭo vâcás pátaye[1] dévi vâk | yád vâcó mádhu-mat tásmin mâ dhâḥ, svā́hâ[2] sárasvatyai[2] || [b] ṛicā́ stómaꣳ sám .ardhaya gâyatréṇa rathaṃ-tarám | bṛihád gâyatrá-vartani || [c] yás te drapsá skándati yás te aꣳçúr[3] bâhú-cyuto dhisháṇayor upá-sthât | adhvaryór vâ pári yás te pavítrât svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [d] yó drapsó aꣳçúḥ[4] patitáḥ pṛithivyā́m pari-vâpā́t || 1 || puroḍā́çât[2] karambhā́t[2] | dhânâ-somā́n manthína indra çukrā́t svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [e] yás te drapsó mádhu-mâꣳ[5] indriyā́-vânt[6] svā́hâ-kṛitaḥ púnar apy-éti devā́n | diváḥ pṛithivyā́ḥ[7] páry antárikshât[2] svā́hâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [f] adhvaryúr vā́ ṛitvíjâm[2] prathamó yujyate téna stómo yoktavỳa íty âhur | [g] vā́g agre-gā́ ágra etv ṛiju-gā́ devébhyo yáço máyi dádhatî prâ-'ṇā́n paçúshu pra-jā́m máyi || 2 || ca yájamâne cé 'ty âha, vā́cam evá tád yajna-mukhé yunakti | [h] vā́stu vā́ etád yajnásya kriyate yád grahā́n gṛihîtvā́ bahish-pavamânáꣳ sárpanti | [i] párâñco[2] hí yánti párâcîbhi[8] stuváte[9], vaishṇavyá 'rcā́ púnar étyó 'pa tishṭhate yajnó vaí víshṇur yajnám evā́ 'kar | [k] víshṇo tváṃ no ántamaḥ[4] çárma yacha sahantya | prá te dhā́râ madhu-çcúta[10] útsaṃ duhrate ákshitam[2] íty âha, yád evā́ 'sya çáyânasyó 'pa-çúshyati tád evā́ 'syai 'ténā́ " pyâyayati || 3 || parivâpā́t, prajā́m máyi, duhrate, cáturdaça ca || 10 ||

[b] Vs. 11, 8. — [c] Vs. 7, 26. Ç. 4, 2, 5, 2. Kâ. 9, 6, 30. — vâ̱caḥ | patáye — te̱ | dra̱psaḥ — dhâ̱nâ̱so̱mâd iti dhânâ-so̱mât | ma̱nthináḥ — i̱ndri̱yâvâ̱n itī́ndri̱ya-vâ̱n — agré | e̱tu̱ | ṛi̱ju̱gâ

10. pravṛitahomâdimantrâḥ (bahishpavamânâṅgamantrâḥ; gehört vor I, 4, 14). [1] so (°s p°) AB, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 8. 10. [4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [5] so (°âꣳ) ABW, s. P. 9, 21. [6] s. P. 3, 5. [7] so (°ḥ p°) ABW, s. P. 8, 28 schol. [8] parâcîbhi A pr. m. C. [9] betont, noch wegen hi. [10] çcyuta B (auch im Comm. p. 63).

ity ṛiju-gâḥ — prâṇân iti pra-aṇân — parấçîbhiḥ — vaishṇavyâ | ṛicâ — etyety ấ-ityà — akaḥ | vishṇo iti — dhârấḥ | madhuçcuta iti madhu-çcutàḥ.

11. [a]agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | yaçásam vîrávat-tamam || [b][1]gó-mâu[2] agné 'vi-mâu[3 u. 2] açvî́ yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyáḥ | íḍâ-vâu[2] eshó asura[4] prajấ-vân dîrghó rayíḥ pṛithu-budhnáḥ sabhấ-vân || [c]ấ pyâyasva, [d]sám te || [e]ihá tváshṭâram agriyám viçvá-rûpam úpa hvaye | asmấkam astu kévalaḥ || [f]tán nas turî́pam[5] ádha poshayitnú déva tvashṭar ví rarâṇáḥ syasva | yáto vîráḥ || 1 || karmaṇyàḥ su-dáksho yuktá-grâvâ jấyate devá-kâmaḥ || [g]çivás tvashṭar ihấ " gahi vi-bhúḥ pósha utá tmánâ | yajné-yajne na úd ava || [h]piçáṃga-rûpaḥ su-bháro vayo-dhấḥ çrushṭî́ vîró jâyate devá-kâmaḥ | pra-jấm tváshṭâ ví shyatu[6] nấbhim asmé áthâ[7 u. 8] devấnâm ápy etu pấthaḥ || [i]prá no [9]devy, [k]ấ no diváḥ || [l]pîpivấusau sárasvata[5] stánam yó viçvá-darçataḥ | dhukshîmáhi pra-jấm ísham || 2 || [m]yé te sarasva[5] ûrmáyo mádhu-manto ghṛita-çcútaḥ | téshâm te sumnám[5] îmahe || [n]yásya vratám paçávo yánti sárve yásya vratám upa-tíshṭhanta ấpaḥ | yásya vraté[10] pushṭi-pátir ní-vishṭas táu sárasvantam[5] ávase huvema || [o]divyáu su-parṇám vayasám bṛihántam apấm gárbham vṛishabhám óshadhînâm[5] | abhîpató[5] vṛishṭyấ[11] tarpáyantam táu sárasvantam[5] ávase huvema || [p]sínîvâli[5] príthu-

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] da dieser Vers schon in I, 6, 6, 4 (s. auch I, 7, 6, 7) da war, befremdet es, dafs er hier nochmals voll aufgeführt wird. [2] so (°âu) ABW, s. P. 9, 20. 21. [3] so (°e ') ABW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°, u. °e a°) ABW, s. P. 11, 3 [5] ohne avagraha. [6] so (shy°) ABW, s. P. 6, 4. [7] so AW, s. P. 4, 9 und Whitney zu P. 12, 8 p. 264; B hat asme 'thâ. [8] so (°â) ABW, s. P. 3, 10. 12. 8. [9] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [10] s. schol. zu P. 4, 11 p. 108. [11] als oxytonon, wie in der Regel in den Versen; mit Ausnahmen freilich, s. Note [16].

-shṭuke yā́ devā́nâm ási svásâ | jushásva havyám || 3 ||
ā́-hutam pra-jā́ṃ devi didiḍḍhi[12] naḥ || [q] yā́ su-pâṇíḥ sv=
-añguríḥ su-shū́mâ bahu-sū́varî | tásyai viçpátniyai[5] havíḥ
sinîvâlyaí[5] juhotana || [r] índraṃ vo viçvátas[5] párī́[13], [s] 'ndraṃ
náraḥ || [t] ásita-varṇâ hárayaḥ su-parṇā́ mího vásânâ dívam
út patanti | tá ā́ 'vavṛitrant sádanâni kṛitvā́ "d ít pṛithivī́
ghṛitaír vŷ udyate || [u] híraṇya-keço rájaso vi-sâré 'hir[3] dhú=
nir vā́ta iva dhrájîmân[5] | çúci-bhrâjâ ushásaḥ || 4 || ná=
vedâ[5] yáçasvatîr[5] apasyúvo[5] ná satyā́ḥ || [v] ā́ te su-parṇā́
aminanta évaiḥ[14] kṛishṇó nonâva vṛishabhó yádî 'dám |
çivā́bhir ná smáyamânâbhir ā́ 'gât pátanti míha stanáyanty
abhrā́ || [w] vâçré 'va vi-dyún mimâti vatsáṃ ná mâtā́ sishakti |
yád eshâṃ vṛishṭír[11] ásarji || [x] párvataç cin máhi vṛiddhó
bibhâya diváç cit sā́nu rejata svané vaḥ | yát krī́ḍatha ma=
rutaḥ || 5 || ṛishṭi-mánta ā́pa iva sadhríyañco[5] dhā̆vadhve ||
[y] abhí kranda stanáya gárbham ā́ dhâ udan-vátâ pári dîyâ[8]
ráthena | dṛitiṃ sú karsha ví-shitaṃ nyañcaṃ[5] samā́ bha=
vantû 'd-vátâ ni-pâdā́ḥ || [z] tváṃ tyā́ cid ácyutā́ 'gne paçúr
ná yávase | dhā́mâ[8] ha yát te ajara[4] vánâ vṛiçcánti çíkva=
saḥ || [aa] ágne bhū́rîṇi táva jâta-vedo déva svadhâ-vo 'mṛi=
tásya[15] dhā́ma | yā́ç ca || 6 || mâyā́ mâyínâṃ viçvam=
-inva tvé pûrvī́ḥ saṃ-dadhúḥ pṛishṭa-bandho || [bb] divó no
vṛishṭím[11] maruto rarîdhvam prá pinvata vṛíshṇo áçvasya[4]
dhā́râḥ | arvā́ñ[5] eténa stanayitnúné " 'hy apó ni-shiñcánn
ásuraḥ pitā́ naḥ || [cc] pínvanty apó marútaḥ su-dā́navaḥ páyo
ghṛitá-vad vidátheshv â-bhúvaḥ | átyaṃ ná mihé ví na=
yanti vâjínam útsaṃ duhanti stanáyantam ákshitam || [dd] uda=
-prúto marutas tā́ṃ[2] iyarta vṛíshṭim[16] || 7 || yé víçve ma=

11. [12] °ḍhḍhi ABCDW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290. [13] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. [14] (°ta e°) ABW, s. P. 10, 13. 15, 6 schol. [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. [16] als paroxytonon, vgl. II, 4, 8, 1.

rûto junánti | króçâti gárdâ kanŷe 'va tunnā́ pérum tuñjânā́ pátye 'va jâyā́ || [ee] ghriténa dyā́vâ-prithivī́ mádhunâ sám ukshata páyasvatîḥ[5] krinutā́ "pa óshadhîḥ[5] | ū́rjam ca tátra su-matím ca pinvatha yátrâ[8] naro marutaḥ siñcáthâ[8] mádhu || [ff] úd u tyám, [gg] citrám || [hh] aurvabhrigu-vác chúcim apnavâna-vád ā́ huve | agní◡ samudrá-vâsasam || [ii] ā́ savá◡ savitúr yathâ[17] bhágasye 'va bhují◡ huve | agní◡ samudrá-vâsasam || [kk] huvé vā́ta-svanam kavím parjánya-krandya◡ sáhaḥ | agní◡ samudrá-vâsasam || 8 || vīrá, ísha◡, havyám, usháso, marutaç, ca, vṛíshṭim[16], bhágasya, dvā́daça ca || 11 ||

2, 4, 6, 1.2. 9, 1-4. 10, 1-3. — [a] R. 1, 1, 3; [b 14] 4, 2, 5; [c.d 18] 1, 91, 17.18; [e] 1, 13, 10; [f] 3, 4, 9; [g] 5, 5, 9; [h] 2, 3, 9; [i 19] 6, 61, 4; [k 19] 7, 24, 3; [l.m] 7, 96, 6.5 (var.); [n] Ath. 7, 40, 1; [o] R. 1, 164, 52 (var.); [p.q] 2, 32, 6. 7; [r 20] 1, 7, 10; [s 20] 7, 27, 1; [t] 1, 164, 47 (var.); [u.v] 1, 79, 1. 2; [w] 1, 38, 8; [x] 5, 60, 3; [y] 5, 83, 7; [z] 6, 2, 9; [aa] 3, 20, 8; [bb] 5, 83, 6; [cc] 1, 64, 6; [dd] Ath. 6, 22, 3 (var.); [ee] nur hier; [ff 20] R. 1, 50, 1; [gg 20] 1, 115, 1; [hh.ii.kk] 8, 91, 4.6.5. — avimâ̱n ity avi-mâ̱n — turîpám[21] — iha | eti — poshé — çrushṭî — vîti | syatu — asme iti[7] | athá — preti | naḥ | devî | eti — sarásvataḥ — sarasvaḥ — ghritaçcuta[22] iti ghrita-çcutáḥ — abhîpataḥ[23] — prithúshṭuka iti prithú-stuke — sushûmeti su-sûmā́ | bahusûvarîti[24] bahu-sûvárî — asitavarnâ ity asita-varnâḥ — suparnâ iti su-parnâḥ — vasā́nâḥ — te | eti | avavritran — kritvâ | ât — visâra[24] iti vi-sâre | ahiḥ — vâtáḥ | iva — navédâḥ — eti | agât — miháḥ — abhrâ[25] | vâçrâ | iva — eti | dhâḥ — dîya — sv iti — vishitam iti vi-sitam — samâḥ — acyútâ | agné — dhâmá — amritásya — mâyâḥ — tve iti[26]

---

11. [17] unbetont. [18] nur die pratika, da beide Verse schon früher da waren, und zwar ebenfalls blos mit den pratîka aufgeführt, s. II, 3, 14, 3. 5, 12, 1; sie finden sich resp. im vollen Wortlaute erst in IV, 2, 7, 4 vor! [19] nur die pratîka, da beide Verse schon früher da waren, s. I, 8, 22, 1 (im vollen Wortlaut). II, 5, 12, 1 (blos pratîka). [20] desgl., s. I, 6, 12, 1 und I, 4, 43, 1. II, 2, 12, 1. 5, 12, 1. [21] turī́yam B (auch im Comm., p. 69, dreimal so, aber erklärt durch: tûrnam prâpnoti). [22] çcyu° B. [23] abhîyató B (auch im Comm. zweimal so, aber erklärt durch: abhitaḥ patanât). [24] s. P. 6, 8. [25] abhrā́ḥ B. [26] s. P. 4, 10.

— prishṭabandho iti prishṭa-bándho — eti | ihi | apaḥ — ni-shiñcann iti ni-siñcan — kanyā́ | iva — patyā́ | iva — kri-ṇuta | âpàḥ — yatrà — siñcathà — eti | savam — yathâ.

prajā́patir, eshá te[27], yajnám vaí, prajā́pateḥ, prâjâpatyā́, yó vā́ áyathâdevatam, ishṭárgo, nigrâbhyā́ stha, yó vaí devā́ñ, júshṭo[28], 'gnínâ rayím, ékâdaça || 11 ||

prajā́patir akâmayata[29] (1,1), prajā́pater jā́yamânâ (4,1), vyā́yachante (7,2), máhyam imā́n (10,6), mâyā́ mâyínâm (11,7), dvícatvâ-riṁçat || 42 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm tṛitîyakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. yó vaí pávamânânâm anv-ârohā́n vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. çyenò 'si gâyatrá-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí[1] mâ sám pâraya, su-parṇò 'si trishṭúp-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pâraya, sághâ 'si jágatî-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pârayé 'ty âhai; 'té || 1 || vaí pávamânânâm anv-ârohā́s; tā́n yá evám vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. yó vaí pávamânasya sám-tatim véda sárvam ā́yur eti ná purā́ "yushaḥ prá mîyate paçu-mā́n bhavati vin-dáte pra-jā́m; pávamânasya gráhâ gṛihyanté, 'tha vā́ asyai 'té 'gṛihîtâ droṇa-kalaçá â-dhavanī́yaḥ pûta-bhṛít, tā́n yád ágṛihîtvo 'pâ-"kuryā́t pávamânam ví || 2 || chindyât, tám vi-chídyamânam[2] adhvaryóḥ prâ-'ṇó 'nu ví chidyeto. 'payâmá-gṛihîto 'si prajā́-pataye tvé 'ti droṇa-kala-çám abhí mṛiçed, índrâya tvé 'ty â-dhavanī́yam, víçve-bhyas tvâ devébhya íti pûta-bhṛítam, pávamânam evá

---

11. [27] °tir akâmayatai, 'shá te gâyatró BD. [28] °vâm j° ACD, °nj° W, °n (mit virâma) j° B. [29] fehlt D.

2, 1-10. somaçeshaḥ; 1. pavamânagrahâḥ; gehört zwischen 1, 4, 13 u. 14. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont!

tát sám̧ tanoti sárvam ā́yur eti ná purā́ "yushaḥ prá mîyate paçumā́n bhavati vindáte pra-jā́m || 3 || eté, ví, dvícatvâriṃçac ca || 1 ||

[1] Ç. 12, 3, 4, 3-5. Kâ. 13, 1, 11. — Pañc. 1, 3, 8. 5, 12. 15. Lâṭy. 1, 12, 13. 2, 1, 5. — Çâñkh. 6, 8, 10-12. — anv iti | pavámânân | eti | rohati — çyènaḥ | asi — anv iti | tvâ | eti | rabhe — saghā́ | asi — eti — purâ | âyúshaḥ | preti — athà | vai | asya | ete | agrihîtâḥ — upâkuryâd ity úpa-âkuryât — vichidyàmânam iti vi-chidyàmânam — prâṇa iti pra-anaḥ | anù | vîti | chidyeta.

2. trî́ṇi vā́vá sávanâny; átha tritī́yaṃ sávanam áva lumpanty anaṃçú[1] kurvánta, upâ-'ṃçúṃ hutvó 'pâṃçu-pâtrè 'ṃçúm avā́-'sya tám̧ tritîya-savanè 'pi-srijyâ 'bhí shuṇuyâd[2]; yád â-pyâyáyati ténâ 'ṃçu-mád, yád abhi-shuṇóti[2] téna 'rjîshí[3]; sárvâṇy evá tát sávanâny aṃçu-mánti çukrá-vanti samā́vad-vîryâṇi karoti. dvaú samudraú[4] ví-tatâv ajûryaú pary-ā́vartete[5 u. 6] jaṭháre 'va pā́dâḥ | táyoḥ páçyanto áti[7] yanty anyám ápaçyantaḥ || 1 || sétunā́ 'ti yanty anyám || dvé[6] drádhasî[6] sa-tâtî[6] vasta ékaḥ keçī́ víçvâ bhúvanâni vidvā́n | tiro-dhā́yai 'ty ásitam̧ vásânaḥ çukrám ā́ datte anu-hā́ya[8] jâryaí || devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etám mahâ-yajnám apaçyan, tám atanvatâ, 'gni-hotrám̧ vratám akurvata, tásmâd dví-vrataḥ[9] syâd, dvír hỳ agni-hotrám̧ júhvati; paurṇa-mâsám̧ yajnám agnî-shomī́yam || 2 || paçúm akurvata dârçyám̧ yajnám âgneyám paçúm akurvata; vaiçva-devám prâtaḥ-savanám akurvata varuṇa-praghâsā́n mā́dhyaṃdinaṃ[4] sávanaṃ sâka-medhā́n pitri-yajnám̧ trỳ-ambakâṃs

2. savanâni (somayâge vidhiḥ). [1] s. schol. zu P. 1, 53. 16, 29. [2] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [3] s. P. 16, 18 (keine „verbal form"). [4] ohne avagraha. [5] als Compositum! [6] s. P. 4, 40. 49-51. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 5. [9] °smâdví° W.

tritíya-savanám[10] akurvata; tám eshâm ásurâ yajnám anv-ávâjigâṃsan[5], tám nấ 'nv-ávâyan[6]; tè 'bruvann: adhvartavyấ vấ imé devấ abhûvann íti; tád adhvarásyâ 'dhvaratvám; táto devấ ábhavan párấ 'surâ. yá evám vidvấnt sómena yájate bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtrivyo bhavati || 3 || ápaçyanto, 'gnishomíyam, âtmánâ párâ, tríṇi ca || 2 ||

vâva — kurvantáḥ — aṃçum | avâsyety áva-asyá — abhíti | sunuyât — abhishunotîty ábhi-sunotí | tená | rijíshi — paryâvártete iti pari-âvártete | jatharấ | iva — dve iti | dradhásî iti | satatî iti sa-tatî́ | vaste — tirodhâyeti tiraḥ-dhâyá | eti — jâryai | devâḥ — yajne | akúrvata — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — tryámbakân iti tri-ambakân anvavấjigâṃsann ity ánu-avấjigâṃsan — anvavấyann ity ánu-avấyan | te | abrúvan | adhvartavyâḥ | vai — asúrâḥ.

3. [a] pari-bhû́r agním pari-bhû́r índram pari-bhû́r víçvân devấn pari-bhû́r mấṃ sáha brahma-varcaséna, sá naḥ pavasva çám gáve çám jánâya çám árvate çáṃ râjann óshadhî-bhyó; 'chinnasya te rayi-pate su-vî́ryasya râyás póshasya[1] daditấraḥ syâma | tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mrije || [b] prâ-'ṇấya me varco-dấ várcase pavasvâ, [c] 'pâ-'nấya, [d] vy-ânấya, [e] vâcé || 1 || [f] dakshakratú-bhyâm, [g] cákshur-bhyâm me varco-daú várcase pavethâṃ, [h] çrótrâyâ, [i] "tmáné, [k] 'ṅgebhya, [l] ấyushe, [m] vîrýâya[2]. [n] víshṇor, [o] índrasya, [p] víçveshâm devấnâm jathára asi, varco-dấ me várcase pavasva. [q] kò 'si kó nấma, kásmai tvâ kấya tvâ, yám tvâ sómenấ 'tîtripam yám tvâ sómenấ 'mîmadaṃ, su-prajấḥ prajáyâ bhûyâsaṃ su-vî́ro vîraíḥ su-várcâ várcasâ su-póshaḥ póshair. [r] víçvebhyo

---

2. [10] so (°âṃs t°) ABW, s. P. 6, 14.

3. somâvekshaṇam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [2] der kalpa (B pag. 94) fügt noch tejase, ojase, varcase ein, für die drei atigrâhya.

me rûpébhyo varco-dā̃ḥ ‖ 2 ‖ várcase pavasva, tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mṛije ‖ bú-bhûshann áve "kshetai, 'shá vaí pā̃triyaḥ prajā̃-patir, yajnáḥ prajā̃-patis, tám evá tarpayati, sá enáṃ triptó bhū̃tyâ 'bhí pavate. brahmavarcasá-kâmó 've "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ triptó brahma-varcasénâ 'bhí pavata. âmayâvī́[3] ‖ 3 ‖ avé "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ triptá ā̃yushā̃ 'bhí pavate. 'bhi-cárann áve "kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ trip-táḥ prâṇâ-'pânā̃bhyâṃ vâcó dakshakratú-bhyâṃ cákshur-bhyâṃ çrótrâbhyâm âtmánó 'ñgebhya ā̃yusho 'ntár eti tâják prá dhanvati ‖ 4 ‖ vâcé, rûpébhyo varcodā̃, âmayâvī́, páñca-catvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

Vs. 7, 14, 27-29. Ç. 4, 2, 1, 22. 5, 6, 1-4. Kâ. 9, 10, 14. 7, 9-14. — saḥ | naḥ — oshádhîbhya[4] ity oshádhi-bhyaḥ | achinnasya — râyaḥ | poshásya — te | idam | ud iti — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — vyânâyeti vi-anâyâ — suvarcâ iti su-varcâḥ — eshaḥ | vai — âmayâvî — antaḥ | eti | tâjak.

4. [a] sphyáḥ svastír[1] vi-ghanáḥ svastíḥ párçur védiḥ paraçúr naḥ svastíḥ | yajníyâ yajna-kṛíta stha té mâ 'smín yajná úpa hvayadhvam. [b] úpa mâ dyā̃vâ-pṛithivî hvayetâm úpâ "-stâváḥ kaláçaḥ sómo agnír[2], úpa devā̃ úpa yajná úpa mâ hótrâ upa-havé hvayantâṃ. [c] námo 'gnáye makha-ghné makhásya mâ yáço 'ryâd íty â-havanī́yam úpa tishṭhate, yajnó vaí makháḥ ‖ 1 ‖ yajnáṃ vā̃vá[1] sá tád ahan, tásmâ evá namas-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [d] námo rudrā̃ya makha-ghné námas-kṛityâ mâ pâhī́ 'ty ā̃gnî-'dhraṃ, tásmâ evá namas-

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7.
4. sphyâdyupasthânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 15.

-krítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [e] náma índrâya makha-ghná indriyám me vîryàm mâ nír vadhîr íti hotrî́yam, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsta indriyásya vîryàsyā́ 'nir-ghâtâya. [f] yā́ vaí || 2 || devátâḥ[1] sádasy ā́rtim[1] â-'rpáyanti yás tā́ vidvā́n pra-sárpati ná sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rchati[3]; námo 'gnáye makha-ghna íty âhai, 'tā́ vaí devátâḥ[1] sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rpayanti, tā́ yá evám vidvā́n pra-sárpati ná sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rchati[3]. [g] dṛidhé[4] sthaḥ çithiré[4] samī́cî[1 u. 4] mā́ 'ṃhasas pâtaṃ[4]. [h] sū́ryo mâ devó divyā́d áṃhasas pâtu[4], vâyúr antárikshât[1] || 3 || agníḥ pṛithivyā́, yamáḥ pitṛíbhyaḥ, sárasvatî[1] manushyèbhyo. [i] dévî[4] dvârau mā́ mâ sám tâptam. [k] námaḥ sádase námaḥ sádasas pátaye[5] námaḥ sákhînâm puro-gâṇâm[6] cákshushe námo divé námaḥ pṛithivyā́. [l] áhe[7] daidhishavyó 'd átas tishṭhâ 'nyásya sádane sîda yò 'smát pā́ka-tara. [m] ún ni-váta úd ud-vátaç ca gesham. [n] pâtám mâ dyâvâ-pṛithivî[8] adyā́ 'hnaḥ. [o] sádo vaí pra-sárpantam || 4 || pitáró 'nu prá sarpanti, tá enam îçvarā́ híṃsitoḥ, sádaḥ pra-sṛípya dakshiṇâ-'rdhám páre "kshetā́:" 'ganta pitaraḥ pitṛi-mā́n ahám yushmā́bhir bhū́yâsaṃ su-prajáso máyâ yū́yám bhū́yâsté 'ti, tébhya evá namas-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai || 5 ||

makhó, vā́, antárikshât, prasárpantam, tráyastriṃçac ca || 4 ||

[a] Ath. 7, 28, 1. — [i] Vs. 5, 33 c. Pañc. 1, 5, 1. Lâṭy. 2, 3, 9. — [l] Kâ. 2, 1, 22. Kauç. 3. 137. — yajniyā̂ḥ | yajnakṛita iti yajna-kritâḥ — asmin | yajne — âstâva ity ā́-stâvaḥ — aryât — vâva | saḥ | tat | ahan — namaskṛityeti namaḥ-kṛityà — anā́rtyai — namàskṛityeti namàḥ-kṛityâ — âgnī́dhram ity âgni-idhram — namàḥ | indrā́ya | makhaghna iti makha-ghne — yâḥ | vai — ârpayantîty ā́-arpayànti — tâḥ — âr-

---

4. [3] s. P. 10, 9. [4] s. P. 4, 47. 38. [5] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. 27. [6] zum ṇ s. P. 7, 10. [7] ahiçabdas (!) triṇalakshakaḥ, schol. (p. 108 in B). [8] s. P. 4, 12.

tim | eti | richati — etâh | vai — eti | arpayanti | tâh — dridhe iti — çithire iti | samîcî iti — aṁhâsah — prithivyâh — devî iti — sadâsah — purogânâm iti purah-gânâm — prithivyai | ahè | daidhishavya | ud iti — pâkàtara iti pâkà-tarah — nivata iti ni-vatàh — adya | ahnàh — anú | preti | sarpanti | te — îçvarâh — dakshinârdham iti dakshina-ardham | pareti | îksheta | eti | aganta.

5. [a] bhákshé " 'hi mấ, " viça dîrghâyu-tvấya çamtanu-tvấya râyás póshâya[1] várcase suprajâs-tvấyé, " 'hi vaso puro-vaso, priyó me hridò 'sy. [b] açvínos tvâ bâhú-bhyâṁ saghyâsam[2]. [c] nri-cákshasam tvâ deva soma su-cákshâ áva khyesham. [d] mandrấ 'bhí-bhûtih ketúr yajnấnâm vấg jushânấ sómasya tripyatu mandrấ sv-arvâcy áditir ánâhata-çîrshnî vấg jushânấ sómasya tripyatv. [e] é 'hi viçva-carshane || 1 || çam-bhū́r mayo-bhū́h, svastí[3] mâ hari-varna prá cara krátve dákshâya râyás póshâya[1] su-vîrátâyai. [f] mấ mâ râjan ví bîbhisho, mấ me hấrdi tvishấ vadhîh | vríshane çúshmâyấ "yushe várcase || [g] vásumad-ganasya soma deva te mati-vídah prâtah-savanásya gâyatrá-chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa-pîtasya pitrí-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi. [h] rudrávad-ganasya soma deva te mati-vído mấdhyamdinasya[3] sávanasya trishtúp-chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa-pîtasya || 2 || pitrí-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmy. [i] âdityavád-ganasya soma deva te mati-vídas tritī́yasya sávanasya jágatî-chandasa índra-pîtasya nárâçáṁsa-pîtasya pitrí-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bha-

---

5. bhakshamantrâh; a-l gehören vor 1, 4, 14, m hinter 1, 4, 45 i, n-p hinter 1, 4, 28, q-v vor 1, 4, 28, w-x hinter 1, 4, 28. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [2] sadhy° B (auch im Comm. zweimal so; = grihnâmi). [3] ohne avagraha.

kshayâmi ‖ [k] ã pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[3] soma vríshṇiyam | bhávâ[4] vãjasya saṃ-gathé ‖ [l] hínva me gãtrâ hari-vo gaṇãn me mã ví tîtṛishaḥ | çivó me sapta-'rshĩn úpa tishṭhasva mã mé 'vâñ[3] nãbhim áti ‖ 3 ‖ gâḥ ‖ [m] ápâma sómam amṛítâ abhûmã 'darçma jyótir ávidâma devãn | kím asmãn kṛiṇavad árâtiḥ kím u dhûrtír amṛita mártyasya ‖ [n] yán ma âtmáno mindã 'bhûd agnís tát[5] púnar ã 'hâr jâtá-vedâ vi-carshaṇiḥ | púnar agníç cákshur adât púnar índro bṛíhaspátiḥ[3] | púnar me açvinâ[6] yuváṃ cákshur â dhattam akshyóḥ ‖ [o] ishṭá-yajushas te deva soma stutá-stomasya ‖ 4 ‖ çastó-'kthasya hári-vata índra-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi ‖ [p] â-pũryâ sthã " mâ pûrayata pra-jáyâ ca dhánena ca ‖ [q] etát te tata yé ca tvãm ánv, état te pitâmaha[3] pra-pitâmaha yé ca tvãm ánv. [r] átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvaṃ. [s] námo vaḥ pitaro rásâya, námo vaḥ pitaraḥ çúshmâya, námo vaḥ pitaro jîvãya, námo vaḥ pitaraḥ ‖ 5 ‖ sva-dhãyai, námo vaḥ pitaro manyáve, námo vaḥ pitaro ghorãya, pítaro námo vo. [t] yá etásmiṅ loké sthá yushmãṃs té[7] 'nu, yè 'smíṅ loké mãṃ té 'nu. [u] yá etásmiṅ loké sthá yûyáṃ téshâṃ vásishṭhâ bhûyâsta, yé 'smíṅ lokè 'háṃ téshâṃ vásishṭho bhûyâsam. [v] prájâ-pate ná tvád etãny anyó víçvâ jâtãni pári tã babhûva ‖ 6 ‖ yát-kâmâs te juhumás tán no astu[8] vayáṃ syâma pátayo rayîṇãm ‖ [w] devá-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asi, manushya-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asi, pitṛí-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asy. [x] ap-sú dhautásya soma deva te nṛí-bhiḥ sutásye 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya yó bhakshó açva-sánir[9] yó go-sánis[10] tásya

5. [4] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [5] so (°s t°) ABW, s. P. 6, 5. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 12. [7] so (°ṃs t°) ABW, s. P. 6, 14. [8] so schon I, 8, 14, 2. [9] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [10] so (gosa°) ABW, s. P. 6, 12.

te pitṛí-bhir bhakshám̧-kṛitasyó 'pa-hûtasyó 'pa-hûto bha-kshayâmi || 7 || viçvacarshaṇe, trishṭúpchandasa índrapítasya nárâçáॅsapítasyá, 'ti, stutástomasya, jîvấya námo vaḥ pitaro, babhûva, cátuçcatvâriॅçac ca || 5 ||

Kâ. 9, 11, 22. — [g] Ait. Br. 7, 34. Çâñkh. 7, 5, 23. — [k] Pañc. 1, 5, 8. Lâṭy. 2, 5, 9. [k.m] Âçv. 5, 6, 26. 27. [k.l.m] Kâ. 9, 12, 5. 4. 10, 9, 7. — [q] Ç. 2, 4, 2, 19 (eke!). Çâñkh. 4, 4, 7, 10. Gobh. 4, 3, 6. 8. 14. — [r.s] Vs. 2, 31[a]. 32. Çâñkh. 4, 5, 1. Gobh. 4, 3, 18-21. — [u] Çâñkh. 4, 5, 1. — [v] Vs. 10, 20. — [w.x] Vs. 8, 13. 12. Ç. 4, 4, 3, 11. Kâ. 10, 8, 5. 6. Pañc. 1, 6, 4-11. Lâṭy. 2, 11. 13. 16. 3, 1, 28. Çâñkh. 8, 8, 7. 9, 6. — bhakshà | eti | ihi | mâ | eti | viça — suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà | eti | ihi — vaso iti | purovaso iti puraḥ-vaso — svàrvâcîti su-arvâcî — eti | ihi — bhavà — saptarshîn iti sapta-ṛishîn — avâñ — adàrçma — kim | asmân — kim | u — mindâ | abhût — punàḥ | eti | ahâḥ | jâtavèdâ iti jâta-vedâḥ — çastokthasyeti çasta-ukthasya — âpûryâ ity â-pûryâḥ | stha | eti — anv iti | etàt — anv iti | atrà — ye | etasmin — yushmân | te | anv iti | ye | asmin — te | anv iti | ye — vasishṭhâḥ — ye | asmin | loke | aham — enàsaḥ | avayajànam ity àva-yajànam — ishṭayàjusha itîshṭa-yajushaḥ.

6. [a] mahînấm páyo 'si víçveshâm̧ devấnâm̧ tanū́r, ṛidhyấsam adyá pṛ́ishatînâm̧ gráham, pṛ́ishatînâm̧ grábo 'si, víshṇor hṛídayam asy, ékam isha[1] víshṇus tvấ 'nu ví cakrame, bhûtír dadhnấ ghṛiténa vardhatâm̧, tásya me 'shṭásya vîtásya dráviṇam ấ gamyâj, jyótir asi vaiçvânarám[2] pṛ́içniyai dugdhám̧. [b] yấvatî[2 u. 3] dyấvâ-pṛithivī́[3] mahi-tvấ yấvac[2] ca saptá síndhavo vi-tasthúḥ | tấvantam[2] indra te || 1 || gráhaॅ sahó ''rjấ gṛihṇâmy ástṛitam || yát kṛishṇa-çakunáḥ pṛishad-âjyám ava-mṛiçéc chûdrấ asya pra-mấ-

6. pṛishadâjyam (mantraç ca dadhigharmagaḥ); [a] gehört vor 1, 3, 6; [b] vor 1, 4, 18. [1] he isha sarvadevair ishyamâṇa, schol. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 13. 12.

yukâḥ syur, yác chvā́ 'va-mṛiçéc cátush-pâdo 'sya paçávaḥ prá-mâyukâḥ syur, yát skánded yájamânaḥ pra-mā́yukaḥ syât. paçávo vaí pṛishad-âjyám, paçávo vā́ etásya skandanti yásya pṛishad-âjyáṃ skándati, yát pṛishad-âjyám púnar gṛihṇā́ti paçū́n evā́ 'smai púnar gṛihṇâti. prâ-'ṇó vaí pṛishad-âjyám, prâ-'ṇó vaí || 2 || etásya skandati yásya pṛishad-âjyáṃ skándati, yát pṛishad-âjyám púnar gṛihṇā́ti prâ-'ṇám evā́ 'smai púnar gṛihṇâti. híraṇyam ava-dhā́ya gṛihṇâty, amṛ́taṃ vaí híraṇyam prâ-'ṇáḥ pṛishad-âjyám, amṛ́tam evā́ 'sya prâ-'ṇé dadhâti. çatá-mânam bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty. áçvam áva ghrâpayati, prâjâ-patyó vā́ áçvaḥ prâjâ-patyáḥ prâ-'ṇáḥ, svā́d evā́ 'smai yóneḥ prâ-'ṇáṃ nír mimîte. ví vā́ etásya yajnáç chidyate yásya pṛishad-âjyáṃ skándati, vaishṇavyá 'rcā́ púnar gṛihṇâti yajnó vaí víshṇur yajnénai 'vá yajnáṃ sáṃ tanoti || 3 ||
te, pṛishad-âjyám prâṇó vaí, yóneḥ prâṇáṃ, dvā́viṃçatiç ca || 6 ||

[b] Vs. 38, 26. (Ç. 14, 3, 1, 30). Kâ. 26, 7, 54. — ekàm | isha — anù | vîtì | cakrame — mâ | ishṭasyà | vîtasyà — yâvàtî iti — tâvàntaṃ — saha | ûrjâ — yat | çvâ — catùshpâda iti catùḥ-pâdaḥ — prâṇa iti pra-anaḥ — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendrìya iti çata-indriyaḥ — vaishṇavyâ | ṛicâ.

7. [a] déva savitar etát te prā́ ''ha, tát prá ca suvá prá ca yaja. [b] bṛ́haspátir[1] brahmā́. [c] ''yushmatyâ[1] ṛicó mā́ gâta tanû-pā́t sā́mnaḥ. [d] satyā́ va â-çíshaḥ santu satyā́ ā́-kûtaya. [e] ṛitáṃ ca satyáṃ ca vadata. [f] stutá devásya savitúḥ pra-savé. [g] stutásya stutám asy, ū́rjam máhyaṃ stutáṃ duhâm, ā́ mâ stutásya stutáṃ gamyâc. [h] chas-

7. stutaçastre; g gehört vor 1, 4, 14, h hinter 1, 4, 15. [1] ohne avagraha.

trásya çastrám ‖ 1 ‖ asy, ū́rjam máhyaᴖ çastrám̥ duhâm, ā́ mâ çastrásya çastrám̥ gamyâd. [i] [2]indriyā́-vanto[3] vanâ-mahe dhukshîmáhi pra-jā́m ísham | [k] sā́ me satyā́ "-çī́r de-véshu bhûyâd. . [l] brahma-varcasám mā́ " gamyât ‖ [m] [4]yajnó babhû́va sá ā́ babhû́va sá prá jajne sá vâvr̥dhe | sá devā́-nâm ádhi-patir babhû́va só asmā́ᴖ[5] ádhi-patî́n[6] karotu va-yáᴖ syâma pátayo rayîṇā́m ‖ [n] yajnó vâ vaí ‖ 2 ‖ yajná-patim̥ duhé yajná-patir vâ yajnám̥ duhe; sá yá stuta-çastráyor dóham ávidvân yájate tám̥ yajnó duhe sá ishṭvā́ pā́pîyân bhavati, yá enayor dóham̥ vidvā́n yájate sá yajnám̥ duhe sá ishṭvā́ vásîyân bhavati; stutásya stutám asy ū́rjam máhyaᴖ stutám̥ duhâm ā́ mâ stutásya stutám̥ gamyâc chastrásya çastrám asy ū́rjam má-hyaᴖ çastrám̥ duhâm ā́ mâ çastrásya çastrám̥ gamyâd íty âhai, 'shá vaí stuta-çastráyor dóhas, tam̥ yá evám̥ vidvā́n yájate duhá evá yajnám ishṭvā́ vásîyân bhavati ‖ 3 ‖ çastrám̥, vaí, çastrám̥ duhâm̥, dvā́viᴖçatiç ca ‖ 7 ‖

Ç. 4, 6, 6, 7. Kâ. 11, 1, 20. — [c] Çâṅkh. 6, 8, 6. Kauç. 108. — [f] Kâ. 11, 1, 19. Çâṅkh. 6, 8, 6. Pañc. 1, 9, 1. Lâṭy. 5, 11, 9. — [g-i] Pañc. 1, 3, 8. — preti | âha — suva — brahmâ | âyúshma-tyâḥ — tanûpâd iti tanû-pât — satyâḥ — santu[7] — âkū́taya ity â-kûtayaḥ — indriyâvánta itī́ndriya-vantaḥ — satyâ | âçîr ity ā́-çī́ḥ — mâ | eti — saḥ | eti — saḥ | asmân — saḥ | yaḥ — tam | yajnaḥ | duhe — eshaḥ | vai — duhe | eva.

8. [a] çyenā́ya pátvane svā́hâ[1] váṭ[2] svayám-abhigû́r-tâya námo, vi-shṭambhā́ya dhármaṇe svā́hâ váṭ sv. n.,

---

7. [2] so schon I, 6, 4, 2. 3. [3] s. P. 3, 5. [4] so schon I, 6, 6, 4. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 9, 21. [6] so (°âᴖ a°) ABW, s. P. 9, 21. [7] unbetont.

8. tr̥tîyasavanagatâ mâdhyam̥dinasavanagatâ homaviçeshamantrâḥ (pra-sthitayâjyâkhyahomâdyâḥ); [a. b] gehört hinter I, 4, 22, [c-g] (h) an den Schlufs von 1, 4, 43, [i-m] zwischen 1, 4, 22. 23, [n-r] zwischen 1, 4, 27. 28. [1] ohne avagraha. [2] nach dem kalpa (B. p. 188) gehört vaṭ (= avaçyam, schol.!) an den Beginn des zweiten Absatzes, nicht zum Schlufs des ersten.

pari-dháye jana-práthanâya svā́hâ vát sv. n., ûrjé hótrâṇâu svā́hâ vát sv. n., páyase hótrâṇâu svā́hâ vát sv. n., prajā́-pataye Mánave svā́hâ vát sv. n., ṛitám ṛita-pâḥ[3] suvar-vâṭ[3] svā́hâ vát sv. námas. [b] tṛimpántâu hótrâ mádhor ghṛitásya. [c] yajná-patim ṛíshaya énasâ || 1 || âhuḥ |[4] pra-jā́ nír-bhaktâ anu-tapyámânâ, madhavỳau stokā́v ápa taú rarâdha |[5] sám nas tā́bhyâu sṛijatu viçvá-karmâ.[6] [d] ghorā́ ṛíshayo námo astv[7] ebhyaḥ |[4] cákshusha eshâm mánasaç ca saṃ-dhaú, bṛíhaspátaye[1] máhi shád[8] dyu-mán námaḥ |[4] námo viçvá-karmaṇe sá u pâtv asmā́n.[6] [e] ananyā́nt soma-pā́n mányamânaḥ |[4] prâ-'ṇásya vidvā́nt sam-aré ná dhī́ra, énaç cakṛivā́n máhi baddhá eshâm |[9] tám viçva-karman || 2 || prá muñcâ[10] svastáye[1].[6] [f] yé bhaksháyanto ná vásûny âṇṛihúḥ[11] |[4] yā́n agnáyo 'nv-átapyanta[12] dhíshṇiyâ, iyáṃ téshâm avayā́[1] dúr-ishṭyai sv̀-ishṭiṃ nas tā́ṃ kṛiṇotu viçvá-karmâ |[9] [g] námaḥ pitṛí-bhyo abhí[7] yé no ákhyan[7] yajna-kṛíto yajná-kâmâḥ su-devā́, ákâmâ vo dákshiṇâṃ ná nînima[13] mā́ nas tásmâd énasaḥ pâpayishṭa[14] | [h] yā́vanto[1] vaí sadasỳâs tè sárve dakshiṇỳâs, tébhyo yó dákshiṇâṃ ná || 3 || náyed aí 'bhyo vṛiçcyeta[15], yád vaiçva-karmaṇā́ni juhóti sadasỳân evá tát prîṇâty. [i] asmé[16] devâso vápushe cikitsata yám âçírâ[1] dámpatî[1 u. 16] vâmám açnutáḥ | púmân putró jâyate vindáte vásv átha víçve arapā́[17] edhate[18] gṛiháḥ || [k] âçîr-dâyā́ dámpatî[16] vâmám açnu-

---

8. [3] Vocativ! s. schol. p. 139. [4] so (|) ABW, auch im schol. (p. 139. 140). [5] so (|) AW, in B fehlt der Strich, °dhâ B im schol. (p. 139). [6] | fehlt in ABW. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 17. [8] so (sh°) ABW, s. P. 6, 2. [9] so (|) AW; in B fehlt der Strich. [10] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [11] s. Pâṇ. 6, 1, 36. [12] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. 7. [13] so ACDW, nīnima B. [14] so ACDW, pā́pay° B (= pâpishṭhân kuruta, p. 142). [15] so ACDW, vṛiçceta B (auch p. 142). [16] s. P. 4, 9. 35. [17] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [18] unbetont!

tâm árishto rā̆yaḥ[19] sacatâu sám-okasâ | yá ā̆ 'sicat[20] sám-dugdham kumbhyā̆ sahé 'shṭéna yā̆mann ámatim jahâtu sáḥ || [l] sarpir-grī̆vī̆ || 4 || pī̆vary asya jâyā̆ pī̆vânaḥ putrā̆ ákriçâso asya[7] | sahá-jânir yáḥ su-makhasyámâna índrâyâ "çírau[1] sahá kumbhyā̆ 'dât || [m] â-çī̆r ma ū̆rjam utá suprajâs-tvám ísham dadhâtu drávinau sá-varcasam | sam-jáyan kshétrâṇi sáhasâ 'hám indra kriṇvânó anyā̆u[7] ádharânt[21] sapátnân[1] || [n] bhûtám asi bhûté ma dhâ, múkham asi múkham bhûyâsam. [o] dyā̆vâ-prithivī̆bhyâm tvâ pári grihṇâmi. [p] víçve tvâ devā̆ vaiçvânarā̆ḥ[1] || 5 || prá cyâvayantu. [q] diví devā̆n drịuhâ 'ntárikshe[1] váyâusi prithivyā̆m pā̆rthivân. [r] dhruvám dhruvéṇa havíshā̆ 'va sómam nayâmasi |[9] yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáu su-mánâ ásat || [s] yáthâ na índra íd víçaḥ kévalī̆ḥ sárvâḥ sá-manasáḥ kárat |[4] yáthâ naḥ sárvâ íd díço[22] 'smā̆kam[12] kévalîr ásan || 6 || énasâ, viçvakarman, yó dákshiṇâm ná, sarpirgrī̆vī̆, vaiçvânarā̆ç, catvâriuçáe ca || 8 ||

[m] K. 5, 2. 32, 2. — Ath. 2, 29, 3. — Kâ. 10, 5, 3. — vishṭambhâyeti vi-sṭambhâyâ — ritapâ ity rita-pâḥ | suvarvâd iti suvaḥ-vâṭ — trimpantâm[23] | hotrā̆ḥ | madhóḥ — rishâyaḥ — prajâ iti pra-jâḥ | nirbhaktâ iti niḥ-bhaktâḥ | anutapyamā̆nâ ity ánu-tapyamā̆nâḥ — cakshúshaḥ — sat | dyumad iti dyu-mat — dhîráḥ — baddhaḥ — muñca — avayâ — akâmâḥ — nînima — eti | ebhyaḥ — asme iti — âçirā̆ | dampatî iti — âçîrdâyety ā̆çîḥ-dâyâ | dampatî iti — yaḥ | eti | asicat — saha | ishṭenâ — sarpirgrîvîti sarpiḥ-grîvî | pîvârî — sumakhasyamā̆na iti su-makhasyamā̆naḥ — kumbhyâ | adā̆t | âçîr ity ā̆-çîḥ | me — sahâsâ | aham — dhâḥ — devâḥ — havishā̆ | aveti — indrâḥ.

---

8. [19] Nom. Singul.?? dhanâni schol. (als Accusativ). [20] â nach dem padapâṭha nicht mit ásicat komponirt! [21] so (°âu a°) ABW, s. P. 9, 22. [22] viço D und B einmal (p. 145), aber im Text und Comm. diçaḥ, wie ACW. [23] trip° D.

9. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí prá vartayaty; úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gíͅrya, tríͅṇy etā́ny akshárâṇi, tri-pádâ gâyatríͅ, gâyatrám prâtaḥ-savanám, gâyatriyaí 'vá prâtaḥ-savané vájram antár dhatta. ukthám vâcíͅ 'ty âha mā́dhyamdinaṁ[1] sávanam prati-gíͅrya, catvā́ry etā́ny akshárâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traíshṭubham[1] mā́dhyamdinaṁ sávanam, trishṭúbhai 'vá mā́dhyamdine sávane vájram antár dhatte ‖ 1 ‖ ukthám vâcíͅ 'ndrâyé 'ty âha tritîya-savanám prati-gíͅrya, saptaí 'tā́ny akshárâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvaró vájro, vájreṇai 'vá tritîya-savané vájram antár dhatte. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vā́[2] adhvaryúḥ syâd yó yathâ-savanám prati-garé chándâṁsi sam-pâdáyet téjaḥ prâtaḥ-savaná âtmán dádhîte 'ndriyám mā́dhyamdine sávane paçū́ṁs tritîya-savaná[3] íty. úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gíͅrya, tríͅṇy etā́ny akshárâṇi ‖ 2 ‖ tri-pádâ gâyatríͅ, gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savaná evá prati-garé chándâṁsi sám pâdayaty; átho téjo vaí gâyatríͅ, téjaḥ prâtaḥ-savanám, téja evá prâtaḥ-savaná âtmán dhatta. ukthám vâcíͅ 'ty âha mā́dhyamdinaṁ savanám prati-gíͅrya, catvā́ry etā́ny akshárâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traíshṭubham mā́dhyamdinaṁ[1] sávanam, mā́dhyamdina evá sávane prati-garé chándâṁsi sám pâdayaty; átho indriyám vaí trishṭúg[1], indriyám mā́dhyamdinaṁ sávanam ‖ 3 ‖ indriyám evá mā́dhyamdine sávana âtmán dhatta. ukthám vâcíͅ 'ndrâyé 'ty âha tritîya-savanám prati-gíͅrya, saptaí 'tā́ny akshárâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvarā́ḥ paçávo, jā́gatam tritîya-savanám, tritîya-savaná evá prati-garé chándâṁsi sám pâda-

---

9. pratigaraḥ sâñgaḥ samantraḥ. [1] ohne avagraha. [2] so AW, s. P. 5, 13; tú vā́ B (auch im Comm. p. 151). [3] so (°ṁs t°) ABW, s. P. 6, 14.

yaty; átho paçávo vaí jágatî, paçávas tṛitîya-savanám, pa-çūn evá tṛitîya-savaná âtmán dhatte. yád vaí hótâ 'dhvar-yúm abhy-âhváyata âvỳam[1] asmin dadhâti, tád yán ná || 4 || apa-hánîta[4] purā́ 'sya saṃ-vatsarā́d gṛihá ā́ vevî-rañ; chóꞷsâ[5] móda ivé 'ti praty-ā́hvayate[6], ténai 'vá tád ápa hate. yáthâ vā́ ā́-yatâm pratī́-''kshata evám adhvar-yúḥ prati-garám prátî ''kshate. yád abhi-pratigṛiṇîyā́d yáthā́ ''-yatayâ sam-ṛicháte tâdṛíg[1] evá tád. yád ardha--'rcā́l lúpyeta[4] yáthâ dhā́vad-bhyo hī́yate[4] tâdṛíg[1] evá tát. pra-bā́hug vā́ ṛitvíjâm[1] udgîthā́ ud-gîthá evó 'd-gâtṛī́-ṇā́m || 5 ||. ṛicáḥ pra-ṇavá uktha-çaꞷsínâm prati--garò 'dhvaryū́ṇā́ṃ. yá eváṃ vidvā́n prati-gṛiṇā́ty annâ--'dá evá bhavaty[7] ā́ 'sya pra-jā́yâṃ vâjī́ jâyata. iyám vaí hótâ 'sā́v adhvaryúr; yád ā́sînaḥ çáꞷsaty asyā́ evá tád dhótâ naí 'ty, ā́sta iva hī́ 'yám, átho imā́m evá téna yájamâno duhe; yát tíshṭhan prati-gṛiṇā́ty amúshyâ evá tád adhvaryúr naí 'ti || 6 || tíshṭhatî 'va hỳ asā́v, átho amū́m evá téna yájamâno duhe. yád ā́sînaḥ çáꞷsati tá-smâd itáḥ-pradânaṃ[8] devā́ úpa jîvanti, yát tíshṭhan prati--gṛiṇā́ti tásmâd amútaḥ-pradânam[8] manushỳâ úpa jîvanti. yát prā́ñ[1] ā́sînaḥ çáꞷsati pratyáñ[1] tíshṭhan prati-gṛiṇā́ti tásmât prā́cînaꞷ[1] réto dhîyate[7] prátîcîḥ[1] pra-jā́ jâyante. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí prá vartayati párâñ[1] ā́ vartate vájram evá tán ní ka-roti || 7 || sávane vájram antár dhatte, trī́ṇy etā́ny akshárâṇí, 'ndriyám mā́dhyaṃdinaꞷ savanáṃ, nó, 'dgâtṛiṇā́m, adhvaryúr naí 'ti, vartayaty, ashṭaú ca || 9 ||

Ait. Br. 3, 12. Âçv. 5, 9. 10. Çâñkh. Br. 14, 3. çr. 7, 9, 1. 6. 7. Kâ. 9, 13, 29. — abhi | preti | vartayati — gâyatriyâ | eva

---

9. [4] die Wurzel betont! [5] so (°â) ABCDW; °nch° AW. [6] als Compositum! [7] unbetont! [8] s. P. 8, 34 sch.

— antaḥ | dhatte — vâci[9] | iti — catúshpadeti catúḥ-padâ — vâci[9] | indrâ̆ya — saḥ | tu | vai — dadhī́ta — paçûn — prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane | eva — atho iti — dhatte — vâci[9] — mâdhyàṃdine | eva — vai | trishṭuk — dhatte — vâci[9] | indrâ̆ya — âvyàm — apahanîtety àpa-hanī́ta — gṛihe | eti — çoωsâ̆[10] | modàḥ | iva — pratyâhvàyata iti prati-âhvàyate — pratîkshata iti prati-îkshàte — pratîti | îkshate — abhipratigṛiṇîyâd ity àbhi-pratigṛiṇîyât — ardharcâd ity àrdha-ṛicât | lupyèta — hîyàte — ṛicaḥ | praṇava iti pra-navaḥ — bhavati | eti | asya — jâyate | iyaṃ — asyâḥ | eva — na | eti | âstè | iva | hi | iyam | atho iti — amushyâ̆ḥ | eva — dhîyate — prajâ iti pra-jâḥ — abhi | preti | vartayati — tat | nîti.

10. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, vâksha-sád asi, vâk-pâ̆bhyâṃ tvâ kratu-pâ̆bhyâm asyá yajnásya dhruvásyâ̆ 'dhy-akshâbhyâṃ gṛihṇâmy. [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, ṛita-sád asi, cakshush-pâ̆bhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmy. [c] upayâmá-gṛihîto 'si, çruta-sád asi, çrotra-pâ̆bhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmi. [d] devébhyas tvâ, [e] viçvá-devebhyas[1] tvâ, [f] víçvebhyas tvâ devébhyo. [g] víshṇav uru-kramaí 'shá te sómas táω rakshasva || 1 || táṃ te duç-cákshâ mâ̆ 'va khyan. [h] máyi vásuḥ puro-vásur vâk-pâ̆, vâ̆cam me pâhi. [i] máyi vásur vidád-vasuç cakshush-pâ̆ç, cákshur me pâhi. [k] máyi vásuḥ saṃyád-vasuḥ çrotra-pâ̆ḥ, çrótram me pâhi. [l] bhū́r asi çréshṭho raçmînâ̆m prâṇa-pâ̆ḥ, prâ-'ṇám me pâhi. [m] dhū́r[2] asi çréshṭho raçmînâ̆m apâna-pâ̆, apâ-'nám me pâhi.[3] [n] yó na indra-vâyû, [o] mitrâ-varuṇâv, [p] açvinâv abhi-dâ̆sati bhrâ̆tṛivya

9. [9] also Locativ! so auch schol. (B p. 150); avâci Çâṅkh., s. Ind. Stud. 9, 260. [10] s. Ind. Stud. 10, 37.

10. pratinirgrâhyamantrâḥ; vor 1, 4, 14 gehörig. [1] viçvéde° W. [2] so (dhû°) ACDFW, bhû° B; auch im Comm. zweimal so (B p. 160); aber erklärt durch sukhânâm ahiṅsitâ, wofür F richtig sukhânâṃ hiṅsitâ hat. [3] âçvinagrahahomâd ûrdhvabhâvî tûpasthânamantraḥ çâkhântare drashṭavyaḥ, schol.

ut-pípîte çubhas[3] patî[4] idám ahám tám ádharam pâdayâmi yáthe 'ndrâ 'hám ut-tamáç cetáyâni || 2 || **rakshasva, bhrā́trivyas, tráyodaça ca || 10 ||**

Ait. 2, 27. Âçv. 5, 5. Çâṅkh. Br. 13, 5. çr. 7, 8, 1-3. 5, 1. 3. 6. Kâ. 9, 11, 18. 23. — cakshushpâbhyâm iti cakshuḥ-pâbhyâm — vishṇó[6] — duçcakshâ iti duḥ-cakshā́ḥ | mâ | aveti |ₐkhyat — purovasur iti puraḥ-vasúḥ | vâkpâ iti vâk-pâḥ — bhrâtrivyaḥ — çubhaḥ | patî iti — yathā́ | indra | aham.

11. [a] prá só agne[1] távo ''ti-bhiḥ su-vī́râbhis tarati vā́jakarma-bhiḥ | yásya tvá◡ sakhyám ā́vitha || [b] prá hótre pûrvyáṃ váco 'gnáye[2] bharatâ[3] bṛihát | vi-pā́ṃ[4] jyótî◡shi bíbhrate ná vedháse || [c] ágne trī́ te vā́jinâ trī́ shadhá-sthâ[5] tisrás te jihvā́ ṛita-jâta pû́rvī́ḥ | tisrá u te tanúvo devá-vâtâs tā́bhir nah pâhi gíro ápra-yuchan[1] || [d] sáṃ vâṃ kármaṇâ sám ishā́ || 1 || hinomī́ 'ndrâ-vishṇû[6] ápasas pâré[7] asyá[8] | jushéthâṃ yajnáṃ drávinaṃ ca dhattam árishṭair naḥ pathí-bhiḥ pâráyantâ || [e] ubhā́ jigyathur ná párâ jayethe[9] ná párâ jigye kataráç[10] canaí[10] 'noḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâṃ tredhā́[10] sahásraṃ ví tád airayethâm || [f] trī́ṇy ā́yû◡shi táva jâta-vedas tisrá â-jā́nîr ushásas te agne[8] | tā́bhir devā́nâm ávo yakshi vidvā́n átha[11] || 2 || bhava yájamânâya çáṃ yóḥ || [g] agnís trī́ṇi tri-dhā́tûny ā́ ksheti vidáthâ kavíḥ |[12] sá trī́◡r[13] ekâdaçā́◡[10] ihá[14] |[12] yákshac ca piprâyac ca no vípro dûtáḥ párishkṛitaḥ[13] |[12]

---

10. [4] so (⁰s) ABW, s. P. 8, 27. [5] s. P. 4, 35. [6] ohne iti, weil nicht pragṛihya; s. Whitney zu P. pag. 104. 429. 468.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (⁰o a⁰) ABW, s. P. 11, 3. [2] so (⁰o ') ABW, s. P. 12, 6. [3] so (⁰â) ABW, s. P. 3, 11. [4] mit avagraha! [5] so (sh⁰) ABW, s. P. 6, 2. [6] s. P. 4, 5. [7] so (⁰s p⁰) ABW, s. P. 8, 24. [8] so (⁰e a⁰) ABW, s. P. 11, 3. [9] s. P. 4, 40. [10] ohne avagraha. [11] so (⁰ân a⁰) ABW, s. P. 9, 24 (athâ in P., s. Whitney daselbst). [12] so (|) ABW. [13] so (⁰ī◡r) ABW, s. P. 9, 20. 15, 1-3. [14] so (⁰â◡ i⁰) ABW, s. P. 9, 20.

nábhantâm anyaké same || [h]índrâ-vishṇû[6] dṛiṃhitā́ḥ çámba-rasya náva púro navatíṃ ca çnathishṭam | çatáṃ varcínaḥ sahásraṃ ca sâkáṃ hathó apraty[1] ásurasya vîrā́n || [i]utá mâtā́ mahishám ánv avenad amī́[15] tvâ jahati putra devā́ḥ | áthâ 'bravîd vṛitrám índro hanishyánt sákhe vishṇo vi-taráṃ ví kramasva || 3 || ishā́, 'tha[16], tvâ, tráyodaça ca || 11 ||

2, 4, 11, 1-6. — [a]R. 8, 19, 30; [b]3, 10, 5; [c17]3, 20, 2; [d.e]6, 69, 1. 8; [f]3, 17, 3; [g]8, 39, 9; [h]7, 99, 5; [i]4, 18, 11. — ûtibhir ity ûti-bhiḥ — bharata — vipâm iti vi-pâm — sadhastheti sadha-sthâ — u | te — indrā́vishṇû itī́ndrā-vishṇû | apasaḥ — jayethe iti — kataraḥ | cana | enoḥ — vishṇo iti — tredhâ — airayethâm — saḥ | trîn | ekâdaçân | iha — pa-rishkṛitaḥ — same — hathaḥ | aprati — amî iti — sakhe | vishṇo iti.

yó vaí pávamânânâṃ, trī́ṇi, paribhū́, sphyáḥ svastír, bhákshé " 'hi, mahînā́ṃ, déva savitar etát te, çyenā́ya yád vaí hóto, 'payâmágṛihîto 'si vâkshasád asi[18], prá só agna, ékâdaça || 11 ||

yó vaí (1, 1), sphyáḥ svastíḥ (4, 1), svadhā́yai námaḥ (5, 6), prá muñca* (8, 3), tíshṭhatî 'va (9, 7), shá̄ṭcatvâriṃçat || 46 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a]ágne tejasvin[1] tejasvī́ tváṃ devéshu bhûyâs, té-jasvantam[1] mā́m ā́yushmantaṃ[1] várcasvantam[1] manush-yeshu kuru, dîkshā́yai ca tvâ tápasaç ca téjase juhomi. [b]tejo-víd asi, téjo mâ mā́ hâsîn, mā́ 'háṃ téjo hâsisham, mā́ mā́ṃ téjo hâsîd. [c]índrau 'jasvinn[1] ojasvī́ tváṃ devéshu bhûyâ, ójasvantam[1] mā́m ā́yushmantaṃ várcasvantam ma-

---

11. [15] s. P. 4, 12. [16] so (°ā) ABCDW, s. Note [11]. [17] s. das zu II, 4, 11, 2 Bemerkte. [18] °sat DW.

* so (°ā) ABCDW, während im Text muñcâ.

3, 1-10. somaçeshaḥ; 1. atigrâhyagatâ mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

nushỳeshu kuru, bráhmaṇaç ca tvâ kshatrásya ca || 1 || ójase juhomy. [d] ojo-víd asy, ójo mâ mắ hâsîn, mắ 'hám ójo hâsisham, mắ mắm ójo hâsît. [e] sŭrya bhrâjasvin[1] bhrâjasvĭ́ tvám̧ devéshu bhûyâ, bhrắjasvantam[1] mắm ắyushmantam̧ várcasvantam manushỳeshu kuru, vâyóç ca tvâ 'pắm̧ ca bhrắjase juhomi. [f] suvar-víd asi, súvar mâ mắ hâsîn, mắ 'há᪲ súvar hâsisham, mắ mắ᪲ súvar hâsîn. [g] máyi medhắm máyi pra-jắm máyy agnís téjo dadhâtu, máyi medhắm máyi pra-jắm máyĭ́ 'ndra indriyám̧ dadhâtu, máyi medhắm máyi pra-jắm máyi sŭryo bhrắjo dadhâtu || 2 || kshatrásya ca, máyi, tráyoviṃçatiç ca ॥ 11 ॥

Vs. 8, 38-40. Ç. 4, 5, 4, 12. Kâ. 12, 3, 1. 2. Çâñkh. 10, 2, 6. 3, 13. 4, 19. — mâ̱ | mâ | hâ̱sît | mâ | a̱ham — o̱ja̱svi̱n — a̱pâm — su̱va̱rvid iti suvaḥ-vit — suvaḥ | mâ̱ | mâ | hâ̱sît — mayi | indraḥ.

2. [a] vâyúr him̧-kartắ[1], 'gníḥ pra-stotắ, prajắ-patiḥ sắma, bṛihaspátir[2] ud-gâtắ, víçve devắ upa-gâtắro, marútaḥ prati-hartắra, índro ni-dhánam̧, té devắḥ prâṇa-bhṛítaḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv. [b] etád vaí sárvam adhvaryúr upâ-''kurvánn udgâtṛí-bhya upắ-''karoti[3]; té devắḥ prâṇa-bhṛítaḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv íty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatta. [c] íḍâ deva-hŭ́r, Mánur yajna-nĭ́r, [d] bṛihaspátir[3] ukthâ-madắni[4] çaṃsishad. [e] víçve devắḥ || 1 || sûkta-vắcaḥ. [f] pṛíthivi mâtar mắ mâ hiṃsîr. [g] mádhu manishye, mádhu janishye, mádhu vakshyâmi, mádhu vadishyâmi, mádhu-matîm̧ devébhyo vắcam udyâsaṃ[5] çuçrûshéṇyâm manushỳebhyas. [h] tám mâ devắ avantu çobhắyai pitáró 'nu madantu || 2 || çaṃsishad víçve devắ, ashṭắviṃçatiç ca ॥ 2 ॥

2. stotropâkaraṇapratigarâñgamantrâḥ (upâkṛitiḥ pratigarajapaç ca). [1] hi kartắ B (auch im schol. p. 174). [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] s. P. 8, 2. [5] uchvâsam (!) B, auch im Comm. (p. 175); idyâsam (!) als pâṭha ibid.

[d] Ait. Br. 2, 38. Çâṅkh. çr. 7, 9, 1. — [f.g] Çâṅkh. çr. 1, 5, 9. — [g.h] Âr. 4, 1, 7. — hiṃkarteti hiṃ-kartâ — sâmâ — upâkârotîty úpa-âkâroti — dhatte | iḍâ — ukthâmadânîty úktha-madâni — mâtaḥ.

3. [a] vásavas tvâ prá bṛihantu[1] gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ priyám pā́tha úpe 'hi. [b] rudrā́s tvâ prá bṛihantu[1] traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pā́tha úpe 'hy. [c] âdityā́s tvâ prá bṛihantu[1] jā́gatena chándasâ víçveshâṃ devā́nâm priyám pā́tha úpe 'hi. [d] mā́ndâsu te çukra çukrám ā́ dhûnomi, [e] bhandánâsu, [f] kótanâsu[2], [g] nū́tanâsu[2], [h] réçîshu, [i] méshîshu, [k] vā́çîshu, [l] viçvabhṛit-su, [m] mā́dhvîshu, [n] kakuhā́su, [o] çákvarîshu || 1 || [p] çukrā́su te çukra çukrám ā́ dhûnomi. [q] çukráṃ te çukréṇa gṛihṇâmy áhno rûpéṇa sū́ryasya raçmí-bhiḥ | [r] ā́ 'sminn ugrā́ acucyavur divó dhā́râ asaççata |[3] [s] kakuháo rûpáṃ vṛishabhásya rocate bṛihát sómaḥ sómasya puro-gā́ḥ çukráḥ çukrásya puro-gā́ḥ | [t] yát te somā́ 'dâbhyaṃ nā́ma jā́gṛivi tásmai te soma sómâya svā́ho[2]. [u] 'çík[4] tváṃ deva soma gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ || 2 || priyám pā́tho ápî[5] 'hi. [v] vaçī́ tváṃ deva soma traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pā́tho ápî[5] 'hy. [w] asmát-sakhâ tváṃ deva soma jā́gatena chándasâ víçveshâṃ devā́nâm priyám pā́tho ápî[5] 'hy. [x] ā́ naḥ prâ-'ṇá etu parâ-váta ā́ 'ntárikshâd[2] divás pári[6] |[3] ā́yuḥ pṛithivyā́ ádhy, amṛítam asi, prâ-'ṇā́ya tvâ |[3] [y] indrâ-'gnī́ me várcaḥ kṛiṇutâṃ várcaḥ sómo bṛíhaspátiḥ[2] | várco me víçve devā́ várco me dhattam açvinâ || [z] dadhanvé vâ yád îm ánu vócad bráh-

3. adâbhyâṅçugrahârthâ mantrâḥ; vor I, 4, 1 gehörig. [1] so B, vṛih° ACDW. [2] ohne avagraha. [3] so (|) ABW. [4] so (°hoç°) AW, hâ | u° B. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [6] so (°s p°) ABW, s P. 8, 28.

mâṇi vér u tát | pári víçvâni kā́vyà nemíç cakrám ivâ 'bhavat || 3 || çákvarishv, agnér, bṛíhaspátiḥ, páñcaviọçatiç ca || 3 ||

3, 3, 4, 1-3. — K. 30, 6. 7. — Vs. 8, 47-50. Ç. 11, 5, 9, 7-12. Kâ. 12, 5, 13-18. — eti | asmin — puroga itl puraḥ-gâḥ | yat — svâhā́ | uçik — parâvata iti parâ-vatáḥ | eti — pṛithivyâḥ | adhîti — veḥ | u.

4. etád vā́ apā́m nâma-dhéyam gúhyam yád â-dhâvā́; mā́ndâsu te çukra çukrám ā́ dhū́nomî́ 'ty âhâ, 'pā́m evá nâma-dhéyena gúhyena divó vṛíshṭim áva runddhe[1]. çukrám te çukréṇa gṛihṇâmî́ 'ty âhai, 'tád vā́ áhno rûpám yád rā́triḥ, sū́ryasya raçmáyo vṛíshṭyâ îçaté, 'hna evá rûpéṇa sū́ryasya raçmí-bhir divó vṛíshṭim cyâvayaty. ā́ 'sminn ugrā́ḥ || 1 || acucyavur íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát. kakuháṃ rûpám vṛishabhásya rocate bṛihád íty âhai, 'tád vā́ asya kakuháṃ rûpám yád vṛíshṭî, rûpéṇai 'vá vṛíshṭim áva runddhe[1]. yát te somā́ 'dâbhyam nā́ma jā́gṛivî́ 'ty âhai, 'shá ha vaí havíshâ havír yajati yó 'dâbhyam gṛihîtvā́ sómâya juhóti. párâ vā́ etásyā́ ''yuḥ prâ-'ṇá eti || 2 || yò 'ṃçúm gṛihṇā́ty; ā́ naḥ prâ-'ṇá etu parâ-váta íty âhā́, ''yur evá prâ-'ṇám âtmán dhatte. 'mṛítam asi prâ-'ṇā́ya tvé 'ti híraṇyam abhí vŷ anity, amṛítam vaí híraṇyam ā́yuḥ prâ-'ṇò, 'mṛítenai 'vā́ ''yur âtmán dhatte. çatá-mânam bhavati, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé prḁ́ti tishṭhaty. apá úpa spṛiçati, bheshajám vā́ ā́po, bheshajám evá kurute || 3 || ugrā́, ety, ā́pas, trī́ṇi ca || 4 ||

3, 3, 3, 1-3. — K. 30, 7. — vai — âdhâvâ ity ā́-dhâvâḥ — vṛishṭyā́ḥ — ahnáḥ — eti | asmin — vṛishṭiḥ | rūpeṇa

---

4. teshâm brâhmaṇam. [1] °ṃdhe ABCDW.

— adā̆bhyam — jâgṛivi — yaḥ | adā̆bhyam — yaḥ | aṃçum — abhi | vîti | anati — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ.

5. [a] vâyúr asi prâ-'ṇó nā̆ma savitúr ā̆dhi-patye 'pâ-'nám me dâç. [b] cákshur asi çrótraṃ nā̆ma dhâtúr ā̆dhi-patya ā̆yur me dâ. [c] rûpám asi várṇo nā̆ma bṛíhaspáter[1] ā̆dhi-patye pra-jā̆m me dâ. [d] ṛitám asi satyáṃ nā̆mé 'ndra-syā̆ "dhi-patye kshatrám me dâ. [e] bhûtám asi bhávyaṃ nā̆ma pitṛiṇā̆m ā̆dhi-patye 'pā̆m óshadhînâṃ[1] gárbhaṃ dhâ. [f] ṛitásya tvâ vý-omana. [g] ṛitásya || 1 || tvâ ví-bhûmana. [h] ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa. [i] ṛitásya tvâ satyā̆ya. [k] 'rtásya tvâ jyótishe. prajā̆-patir vi-rā̆jam apaçyat, táyâ bhûtáṃ ca bhávyaṃ câ 'sṛijata, tā̆m ṛíshi-bhyas tirò 'dadhât, tā̆ṃ Jamádagnis[1] tápasâ 'paçyat, táyâ vaí sá pṛíçnîn kā̆mân asṛijata, tát pṛíçnînâm pṛiçni-tváṃ. yát pṛíçnayo gṛih-yánte pṛíçnîn evá taíḥ kā̆mân yájamânó 'va runddhe[2]; vâyúr asi prâ-'ṇáḥ || 2 || nā̆mé 'ty âha, prâṇâ-'pânā̆v evā̆ 'va runddhe[2]. cákshur asi çrótraṃ nā̆mé 'ty âhā̆, "yur evā̆ 'va runddhe[2]. rûpám asi várṇo nā̆mé 'ty âha, pra-jā̆m evā̆ 'va runddha[2]. ṛitám asi satyáṃ nā̆mé 'ty âha, kshatrám evā̆ 'va runddhe[2]. bhûtám asi bhávyaṃ nā̆mé 'ty âha, paçávo vā̆ apā̆m óshadhînâṃ[1] gárbhaḥ, pa-çū̆n evá || 3 || áva runddha[2]; etā̆vad[1] vaí púrusham parítas[1], tád evā̆ 'va runddha[2]. ṛitásya tvâ vý-omana íty âhe, 'yáṃ vā̆ ṛitásya vý-ome, 'mā̆m evā̆ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-bhûmana íty âhâ, 'ntáriksham[1] vā̆ ṛitásya ví-bhûmâ, 'ntáriksham evā̆ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa íty âha, dyaúr vā̆ ṛitásya ví-dharma, dívam

5. dvâdaçâhasya çeshâḥ pṛiçnigrahâkhyâ unmânaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdhe (°a) ABCDW.

evā́ 'bhí jayaty. ṛitásya || 4 || tvâ satyā́yé 'ty âha, díço vā́ ṛitásya satyám̐, díça evā́ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ jyótisha íty âha, suvar-gó vaí loká ṛitásya jyótiḥ, suvar-gám evá lokám abhí jayaty; etā́vanto[1] vaí deva-lokā́s, tā́n evā́ 'bhí jayati. dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, ánnam̐ vi-rā́ḍ, vi-rā́jy evā́ 'nnā́-'dye práti tishṭhati || 5 ||

vyòmana ṛitásya, prâṇáḥ, paçū́n evá, vídharma dívam evā́ 'bhí jayaty ṛitásya, shátçatvâriṁçac ca || 5 ||

dâḥ | rûpam — dâḥ | ṛitam — dâḥ | bhûtam — dhâḥ | ṛitasyà — vyòmana iti vi-omane — vibhū́mana iti vi-bhû-mane — vidhàrmaṇa iti vi-dharmaṇe — tiraḥ | adadhât — paritàḥ — vyòmeti vi-oma — vibhûmeti vi-bhûma.

6. devā́ vaí yád yajnéna nā́ 'vā́-'rundhata tát párair ávâ 'rundhata, tát párâṇâm para-tvám̐. yát páre gṛihyánte yád evá yajnéna nā́ 'va-runddhé[1] tásyā́ 'va-ruddhyai[2]. yám prathamám̐ gṛihṇā́ti 'mám evá téna lokám abhí jayati, yám̐ dvitī́yam antárikshám̐[3] téna, yám̐ tṛitī́yam amúm evá téna lokám abhí jayati; yád eté gṛihyánta eshā́m̐ lokā́nâm abhí-jityai || 1 || út-tareshv áhaḥ-sv amúto[3] 'rvā́ñco[3] gṛihyante; 'bhi-jítyai 'vé 'mā́ṅ lokā́n púnar imám̐ lokám praty-ávarohanti[4]. yát pū́rveshv áhaḥ-sv itáḥ[3] párâñco[3] gṛihyánte tásmâd itáḥ párâñca imé lokā́, yád út-tareshv áhaḥ-sv amúto 'rvā́ñco gṛihyánte tásmâd amúto 'rvā́ñca imé lokā́s, tásmâd áyâta-yâmno lokā́n manushyà úpa jī-vanti. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d ad-bhyá óshadhayaḥ[3] sám bhavanty[5] óshadhayaḥ || 2 || manushyâ-ṇâm ánnam prajā́-patim pra-jā́ ánu prá jâyanta íti; pá-rân ánv íti brûyâd; yád gṛihṇā́ty: ad-bhyás tvaú

6. gavâmayanagatâḥ para-sam̐jnakâ atigrâhyaviçeshâḥ. [1] ṃdhe ABCDW. [2] °rudhyai ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum! [5] unbetont. [6] s. P. 3, 7.

'shadhî-bhyo[6] gṛihṇâmî́ 'ti tásmâd ad-bhyá óshadhayaḥ sám bhavanti, yád gṛihṇā́ty: óshadhî-bhyas tvâ pra-jā́bhyo gṛihṇâmî́ 'ti tásmâd óshadhayo manushyâṇâm ánnam, yád gṛihṇâti: pra-jā́bhyas tvâ prajā́-pataye gṛihṇâmî́ 'ti tásmât prajā́-patim pra-jā́ ánu prá jâyante ‖ 8 ‖ abhijityâ, óshadhayo, 'shṭā́catvâriṃçac ca ‖ 6 ‖

(7, 3, 10, 1. 2). — abhijityety àbhi-jityà | eva | imân — pratyavàrohantîti prati-avàrohanti — lokâḥ | yat — anù | prèti | jâyante — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ.

7. prajā́-patir devâ-'surā́n asṛijata, tád ánu yajnò 'sṛijyata[1] yajnám chándâṃsi; té víshvañco[2] vỳ akrâmant; só 'surân ánu yajnó 'pâ 'krâmad[1] yajnám chándâṃsi; té devā́ amanyantâ: 'mī́[3] vā́ idám abhûvan yád vayáṃ smá íti; té prajā́-patim úpâ 'dhâvant, sò 'bravît prajā́-patiç: chándasâm vîrỳam â-dā́ya tád vaḥ prá dâsyâmî́ 'ti, sá chándasâm vîrỳam ‖ 1 ‖ â-dā́ya tád ebhyaḥ prā́ 'yachat, tád ánu chándâṃsy ápâ 'krâmañ[1] chándâṃsi[4] yajnás; táto devā́ ábhavan parā́ 'surâ; yá evám chándasâm vîrỳam védā́ " çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati. brahma-vâdíno vadanti: kásmai kám adhvaryúr ā́ çrâvayatī́ 'ti, chándasâm vîrỳâyé 'ti brûyâd, etád vaí ‖ 2 ‖ chándasâm vîrỳam ā́ çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró; yá evám véda sá-vîryair evá chándo-bhir arcati yát kím cā́ 'rcati. yád índro vṛitrám áhann amedhyám tád yád yátîn apā́-'vapad amedhyám tád átha kásmâd aindró yajná ā́ saṃ-sthā́tor íty âhur, índrasya vā́ eshā́ yajníyâ tanū́r yád yajnás, tā́m evá

7. somâñgatvenâ " çrâvayety-âdayo mantrâ vidhîyante (in 1, 6, 11 ishṭyañgatvena). [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 12. [4] s. P. 5, 24; °nch° AW., °n (mit virâma) ch° B.

tád yajanti; yá evaṃ védó 'pai 'naṃ yajnó namati || 3 ||
chándasâṃ vîryàṃ, vā́, evá tád, ashṭaú ca || 7 ||

saḥ | asúrân | anv iti — amî iti — asúrâḥ — veda | eti | çrâvaya — yatī́n | apâvàpad ity àpa-avàpat — yajnaḥ | eti.

8. [a] [1] âyur-dā́ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratîko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvā́ mádhu cā́ru gávyam pité 'va putrám abhí rakshatâd imám || ā́ vṛiçcyate vā́ etád yájamâno 'gní-bhyâṃ yád enayoḥ çṛitaṃ-kṛítyā́ 'thâ 'nyátrâ 'va-bhṛithám avaí-'ty; âyur-dā́ agne havísho jushâṇá íty avá-bhṛithám avai-'shyáñ juhuyâd[2], ā́-hutyai 'vaí 'nau çamayati, nā́ ''rtim[3] ā́ 'rchati[4] yájamâno. [b] yát kúsîdam[3] || 1 || ápratî-'ttam[5] máyi yéna yamásya balínâ cárâmi | ihaí 'vá sán nir-ávadaye[6] tád etát tád agne anṛiṇó[7] bhavâmi || [c] víçva-lopa viçva-dâvásya tvâ ''sáñ juhomy[2] agdhā́-'d éko 'hutā́-'d ékaḥ samasanā́-'d ékaḥ | té naḥ kṛiṇvantu bheshajáṃ sádaḥ sáho váreṇyam || [d] ayáṃ no nábhasâ puráḥ saṃ-sphā́no abhí[8] rakshatu | gṛihā́ṇâm ásam-artyai[9] bahávo no gṛihā́ asan || [e] sá tváṃ naḥ || 2 || nabhasas pata[10] ū́rjaṃ no dhehi bhadráyâ | púnar no nashṭám ā́ kṛidhi púnar no rayím ā́ kṛidhi || [f] déva saṃ-sphâna sahasra-poshásye ''çishe, sá no râsvā́ 'jyâniṃ[11] râyás póshaṃ[12] su-vī́ryaṃ saṃ-vatsarī́ṇâṃ svastím[8] || agnír vā́vá[3] yamá iyáṃ yamī́; kúsîdam[8] vā́ etád yamásya yájamâna ā́ datte yád óshadhî-bhir[13] védiṃ stṛiṇā́ti; yád ánupau-'shya pra-yâyā́d grîva-baddhám enam || 3 || amúshmiṅ loké[14] neníyeran; yát

8. avabhṛithâṅgahomâdayaḥ (vedidâhaḥ); [a] vor 1, 4, 45, [b-f] dahinter gehörig. [1] so schon I, 3, 14, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [2] s. P. 5, 24; °ṃ j° A. B (das erste Mal), °nj° W. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 10, 9. [5] sic! áprati-ittam! [6] als Compositum. [7] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 17. [8] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [9] s. P. 5, 9. (16, 27 schol.). [10] so (°s p°) ABFW; s. P. 8, 27. [11] ā́jyânim C. D pr. m., ájyânim D sec. m. schol. (akshîṇatvaṃ dâridrâbhâvam). [12] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [13] s. P. 3, 7. [14] °n lo° A. W (neben °ṃl° und °ṃnl°) °ṃl° und °n (mit virâma) l° B.

kúsîdam[3] ápratî-"ttam[5] máyî 'ty úpau 'shatî, 'haí 'vá sán yamáṃ kúsîdaṃ[3] nir-avadā́yâ 'nṛiṇáḥ suvar-gáṃ lokám eti. yádi miçrám iva cáred añjálinâ sáktûn pra-dâvỳe juhuyâd; eshá vā́ agnír vaiçvânaró[3] yát pra-dâvỳaḥ, sá evaí 'naṃ svadayaty. áhnâṃ vi-dhā́nyâm ekâ-'shṭakā́yâm apûpáṃ cátuḥ-çarâvam paktvā́ prâtár eténa kakshám úpau 'shed; yádi ‖ 4 ‖ dáhati puṇya-sámam bhavati, yádi ná dáhati pâpa-sámam. eténa ha sma vā́ ṛìshayaḥ purā́ vi-jnā́nena dîrgha-sattrám[15] úpa yanti. yó vā́ upa-drashṭā́ram upa-çrotā́ram anu-khyâtā́raṃ vidvā́n yájate sám amúshmin̄ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'gnír vā́ upa-drashṭā́ vâyúr upa-çrotā́ "dityò 'nu-khyâtā́; tā́n yá eváṃ vidvā́n yájate sám amúshmin̄ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'yáṃ no nábhasâ puráḥ ‖ 5 ‖ íty âhâ, 'gnír vaí nábhasâ purò, 'gním evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; sá tváṃ no nabhasas pata[10] íty âha, vâyúr vaí nábhasas pátir[10], vâyúm evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; déva saṃ-sphâné 'ty âhâ, 'saú vā́ âdityó deváḥ saṃ-sphā́na, âdityám evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti ‖ 6 ‖ kúsîdaṃ, tváṃ na, enam, oshed yádi, purā́, âdityám evá tád âhaí 'tán me gopâyé 'ti ‖ 8 ‖

[a] Âr. 2, 5, 1. — Vs. 35, 17. Ç. 13, 8, 4, 9. Kâ. 21, 4, 26. — Ath. 2, 18, 1. Çâñkh. g. 1, 25. — [b] Âr. 2, 3, 8. Ath. 6, 117, 1. — [d.e.f] Ath. 6, 79, 1-3. — [5] Ait. 7, 24. — piṯâ | iva̱ — çṛiṯaṃ-kṛityeti çṛitam-kṛityà — a̱nyatrà — a̱vaitîty àva-eti — a̱vaishyann ity àva-eshyan — âhu̱tyety â-hutyâ̱ — ârtim | eti | ṛicha̱ti̱ — kusī́dam | apràtîttam ity apràti-i̱ttam[5] — i̱ha | e̱va | san | ni̱ravàdaya̱ iti niḥ-avàdaye — tvâ̱ | â̱san — a̱gdhâd ity àgdha-at | ekàḥ | a̱hu̱tâd ity àhuta-at — sa̱ma̱sa̱nâd iti samasana-at — asàmartyâ̱ ity asàm-ṛityai̱[9] — na̱bhasa̱ḥ | pate̱ — ajyā́nim[11] | râ̱yaḥ | poshàm — oshàdhîbhi̱r ity oshàdhi-bhiḥ — anùpau̱shyety anùpa-oshya —

---

8. [15] satram ABCDW. [16] s. P. 3, 6.

amushmin — upeti | oshati | iha | eva — prâtaḥ — upeti | oshet — ishṭâpûrteneti' 'shṭa-pûrtenâ[16] — gopâya.

9. [a] etám yúvânam pári vo dadâmi téna krī́ḍantîç carata priyéṇa | mā́ naḥ çâpta janúshâ su-bhâgâ râyás póshena[1] sám ishā́ madema || [b] námo mahimná utá cákshushe te márutâm pitas tád ahám griṇâmi | ánu manyasva su-yájâ yajâma júshṭam devā́nâm idám astu havyám || [c] devā́nâm eshá upa-nâhá âsîd apā́m gárbha óshadhîshu[2] nỳ-aktaḥ | sómasya drapsám avṛiṇîta pûshā́ || 1 || bṛihánn ádrir abhavat tád eshâm || [d] pitā́ vatsā́nâm pátir aghniyā́nâm átho pitā́ mahatā́m gárgarâṇâm | vatsó jarā́yu prati-dhúk pîyū́sha âmíkshâ[2] mástu ghṛitám asya rétaḥ || [e] tvā́m gā́vo 'vṛiṇata râjyā́ya tvā́m havanta marútaḥ sv-arkā́ḥ | várshman kshatrásya kakúbhi çiçriyâṇás táto na ugró ví bhajâ[3] vásûni || vỳ-ṛiddhena vā́ eshá paçúnâ yajate yásyai 'tā́ni ná kriyánta, eshá ha t' vaí[4] sám-ṛiddhena yajate yásyai 'tā́ni kriyánte || 2 || pûshā́, kriyánta eshò, 'shṭaú ca || 9 ||

K. 13, 9. 10. — [a] Ath. 9, 4, 24. Pâr. 3, 9. Çâṅkh. g. 3, 11. — subhâgâ iti su-bhâgâḥ | râyaḥ — mahimne — eshaḥ | upanâha ity úpa-nâhaḥ — garbhàḥ | oshàdhîshu | nyàkta iti ni-aktaḥ — atho iti — pîyûshàḥ | âmikshā́ — avṛiṇata — svarkâ iti su-arkâḥ — bhaja — vyṛiddheneti vi-ṛiddhena | vai | eshaḥ — tu | vai.

10. [a] sū́ryo devó divishád-bhyo dhâtā́ kshatrā́ya vâyúḥ pra-jā́bhyaḥ | bṛihaspátis[1] tvâ prajā́-pataye jyótishmatîm[1] juhotu || [b] yásyâs te hárito gárbhó 'tho yónir hiraṇyáyî | áṅgâny áhrutâ yásyai tā́m devaíḥ sám ajîgamam ||

---

9. jîrṇavṛishabhâlambhaḥ. [1] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] s. P. 5, 13.

10. pâçukam garbhaprâyaçcittam. [1] ohne avagraha.

c ấ vartana[2] vartaya ní ni-vartana vartayé 'ndra nardabuda[1] | bhûmyấç cátasraḥ pra-díças tấbhir ấ vartayâ[3] púnaḥ || d ví te bhinadmi takarî́m ví yónim ví gavînyau | ví || 1 || mâtáram ca putrám ca ví gárbham ca jarấyu ca |[4] e bahís te[5] astu[6] bấl íti |[4] f uru-drapsó viçvá-rûpa índuḥ pávamâno dhī́ra ânañja gárbham |[4] g éka-padî dvi-pádî tri-pádî cátush-padî páñca-padî sháṭ-padî saptá-pady ashṭấ-padî bhúvanấ 'nu prathatâo svấhâ[1] |[4] h mahī́ dyaúḥ prithivī́ ca na imám yajnám mimikshatâm | pipṛitấm no bharī́ma-bhiḥ || 2 ||
gavînyàu ví, cátuçcatvâriṁçac ca || 10 ||

3, 4, 1, 1-3. — K. 13, 9. 10. — Vs. 8, 29-32. Ç. 4, 5, 2, 10-18. Kâ. 25, 10, 11-18. — d. e Ath. 1, 11, 5. 3, 5. — divishadbhya iti divishat-bhyaḥ — atho iti — hiranyayī́ — eti | vartana[2] — nîti | nivartaneti ni-vartana — indrà | nardabuda — eti | vartaya — gavînyaù — bahiḥ | te | astu — dhîràḥ — catúshpadîti catúḥ-padî — ashṭâpadîty ashṭâ-padî.

11. a idám vâm âsye havíḥ priyám indrâ-bṛihaspatî | ukthám mádaç ca çasyate || b ayám vâm pári shicyate[1] sóma indrâ-bṛihaspatî | cấrur mádâya pîtáye || c asmé[2] indrâ-bṛihaspatî rayím dhattao çata-gvínam | áçvâ-vantao[3] sahasríṇam || d bṛíhaspátir[4] naḥ pári pâtu paçcấd utó 't-tarasmâd ádharâd aghâ-yóḥ[5] | índraḥ purástâd[4] utá madhyató[4] naḥ sákhâ sákhi-bhyo várivaḥ kṛiṇotu[5] || e ví te víshvag[4] vấta-jûtâso agne[6] bhấmâsaḥ || 1 || çuce çúcayaç caranti | tuvi-mrakshấso divyấ návagvâ[4] vánâ vananti dhṛishatấ rujántaḥ || f tvấm agne mấnushîr îḍate víço hotrâ-vídam ví-vicio ratna-dhấtamam | gúhâ sántao su-bhaga viçvá-darçatam tu-

10. [2] man erwartet: °-vartana. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [4] so (|) ABW. [5] so (°s te°) ABW, s. P. 9, 2. (6, 5.) 15, 5 sch. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (sh°) ABW, s. P. 6, 4. [2] s. P. 4, 9. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 2. [4] ohne avagraha. [5] so (°ḥ k°) ABW. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3.

vishmaṇásaɷ[4] su-yájam ghṛita-çríyam || [g] dhâtā́ dadâtu no rayím î́çâno jágatas pátiḥ[7] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat || [h] dhâtā́ pra-jā́yâ utá râyá îçe dhâté 'dám víçvam bhúvanam jajâna | dhâtā́ putrám yájamânâya dā́tâ || 2 || tásmâ u havyám ghṛitá-vad vidhema || [i] dhâtā́ dadâtu no rayím prā́cîm[4] jîvā́tum ákshitâm | vayám devásya dhîmahi su-matíɷ satyá-râdhasaḥ || [k] dhâtā́ dadâtu dâçúshe vásûni prajā́-kâmâya mî́ḍhúshe dur-oṇé[8] | tásmai devā́ amṛítâḥ sám vyayantâm víçve devā́so áditiḥ[6] sa-jóshâḥ || [l] ánu no 'dyā́[9] 'nu-matir yajnám devéshu manyatâm | agníç ca havya-vā́hano bhávatâm dâçúshe máyaḥ || [m] ánv íd anu-mate tvám || 3 || mányâsai çám ca naḥ kṛidhi | krátve[10] dákshâya no hinu prá ṇa[11] ā́yûɷshi târishaḥ || [n] ánu manyatâm anu-mányamânâ prajā́-vantaɷ rayím ákshîyamâṇam | tásyai vayáɷ héḍasi mā́ 'pi bhûma sā́ no devî su-hávâ çárma yachatu || [o] yásyâm idám pra-díçi yád vi-rócaté 'nu-matim práti bhûshanty âyávaḥ | yásyâ upá-stha urv antárikshaɷ[4] sā́ no devī́ su-hávâ çárma yachatu || 4 || [p] râkā́m aháɷ su-hávâɷ su-shṭutī́ huve çṛiṇótu naḥ su-bhágâ bódhatu tmánâ | sī́vyatv ápaḥ sûcyā́ 'chidyamânayâ dádâtu vîráɷ çatá-dâyam ukthýam || [q] yā́s te râke su-matáyaḥ su-péçaso yā́bhir dádâsi[12] dâçúshe vásûni | tā́bhir no adyá[6] su-mánâ upā́-"gahi[13] sahasra-posháɷ su-bhage rárâṇâ || [r] sínîvâli[4], [s] yā́ su-pâṇíḥ | [t] kuhū́m aháɷ su-bhágâm vidmanā́-'pasam asmín yajné su-hávâm johavîmi | sā́ no dadâtu çrávaṇam pitṝ́ṇā́m tásyâs te devi havíshâ vidhema || [u] kuhū́r devā́nâm amṛítasya pátnî havyā́ no asyá[6] havíshaç ciketu | sám dâçúshe

---

11. [7] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29. [8] mit avagraha! [9] so (°o ') ABW, s. P. 12, 7. [10] so (naḥ kṛidhi kr°) ABW, s. P. 8, 26. 25. [11] so (ṇa) ABW, s. P. 7, 4. [12] s. P. 16, 18. [13] als Compositum.

kirátu[14] bhū́ri vâmáꣳ râyás póshaṃ[7] cikitúshe dadhâtu || 5 ||

bhā́mâso, dā́tâ, tvám, antárikshaꣳ sā́ no devī́ suhávâ çárma yachatu, çrávaṇaṃ, cáturviꣳçatiç ca || 11 ||

[a-d] 2, 4, 13, 1; [e.f] B. 3, 7, 3, 5 (Ç. 12, 4, 4, 2); [g-u] 3, 4, 9, 1-7. — [a.b.c] Ṛ. 4, 49, 1. 2. 4; [d] 10, 42, 11; [e] 6, 6, 3; [f] 5, 8, 3; [g] Ath. 7, 17, 1; [h.i] Çâñkh. 9, 28, 3. Âçv. 6, 14, 16; [l-n] Ath. 7, 17, 2. 3. 20, 1-3; [o] nur hier; [p.q.r.s] Ṛ. 2, 32, 4-7; [t.u] Ath. 7, 47, 1. 2. Çâñkh. 9, 28, 3. — indrâbṛihaspatî itī́ndrâ-bṛihaspatî — sicyate | somàḥ — asme iti — çatagvinam iti çata-gvinàm | açvā́vantam ity açvà-vantam — bṛihaspatiḥ — aghâyor ity àgha-yoḥ — purastā́t — madhyataḥ — divyâḥ | navàgvâḥ | vanā́ | vananti — tuvishmaṇasàm — jagàtaḥ — prajâyâ iti pra-jâyā́ḥ — râyaḥ — tasmai | u — duroṇa iti duḥ-oṇe — preti | naḥ — mâ | apîti — yasyā́ḥ | upastha ity úpa-sthaḥ | uru — sushṭutîti su-stutî — apàḥ | sū́cyâ | achidyamânayâ — upâgahîty úpa-âgàhi — sinī́vâli — vidmaṇâpàsam iti vidmana[15]-apasam — havyâ | naḥ — râyaḥ | poshàm.

ágne tejasvin, vâyúr, vásava, etád vā́[16] apā́ṃ[17], vâyúr asi prâṇó nā́ma, devā́ vaí yád yajnéna[18], prajā́patir devâsurā́n, âyurdā́, etáṃ yúvânaꣳ, sū́ryo devá, idáṃ vâm, ékâdaça || 11 ||

ágne tejasvin (1, 1), vâyúr asi (5, 1), chándasâṃ vîryàm (7, 8), mâtáraṃ ca (10, 2), shát̥triꣳçat || 36 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. ví vā́ etásya yajná ṛidhyate yásya havír ati-rícyate[1]; sū́ryo devó divishád-bhya íty âha, bṛihaspátinâ[2] cai 'vā́ 'sya prajā́-patinâ ca yajnásya vý-ṛiddham ápi vapati. rákshâꣳsi vā́ etát paçúꣳ sacante yád eka-devatỳa ā́-labdho bhū́yân bhávati; yásyâs te hárito gárbha íty âha,

---

11. [14] betont ABCD. (Blatt 38 in W, bis III, 4, 1, 3 reichend, ist neu, ohne Accente). [15] vidmaná D prima manu. [16] etád vaí D. [17] vâyúḥ | (°yúr W) vásavas tvâ | etád (tvaitád W) vā́ apā́ṃ nâmadhéyaṃ BW. [18] vâyúr asi, devā́ vaí D.

4, 1-11. kâmyâ naimittikâḥ; 1. vaçâgarbhasya darçananimittâḥ pûrvoktâ mantrâ vyâkhyâyante. [1] Wurzel betont! [2] ohne avagraha.

deva-traí 'vaí 'nâṃ gamayati rákshasâm ápa-hatyâ. ā́ vartana vartayé 'ty âha ‖ 1 ‖ bráhmaṇai 'vaí 'nam ā́ vartayati. ví te bhinadmi takarī́m íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. uru-drapsó viçvá-rûpa índur íty âha, pra-jā́ vaí paçáva índuḥ, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ sám ardhayati. dívaṃ vaí yajnásya vỳ-ṛiddhaṃ gachati[3] pṛithivī́m áti-riktaṃ, tád yán ná çamáyed ā́rtim[3] ā́ 'rched[4] yájamâno; mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na íti ‖ 2 ‖ âha, dyā́vâ-pṛithivī́bhyâm evá yajnásya vỳ-ṛiddhaṃ cā́ 'ti-riktaṃ ca çamayati nā́ "rtim ā́ 'rchati yájamâno. bhásmanâ 'bhí sám ûhati svagā́-kṛityâ, átho anáyor vā́ eshá gárbho 'náyor evaí 'naṃ dadhâti. yád ava-dyéd áti tád recayen, yán nā́ 'va-dyét paçór ā́-labdhasya nā́ 'va dyet; purástân[2] vaí nā́bhyâ anyád ava-dyéd upárishṭâd[2] anyát, purástâd vaí nā́bhyai ‖ 3 ‖ prâ-'ṇá upárishṭâd apâ-'nó, yā́vân[2] evá paçús tásyā́ 'va dyati. víshṇave çipi-vishṭā́ya juhoti; yád vaí yajnásyâ 'ti-rícyate[1] yáḥ paçór bhûmā́ yā́ púshṭis tád víshṇuḥ çipi-vishṭó, 'ti-rikta evā́ 'ti-riktaṃ dadhâty áti-riktasya çā́ntyâ. ashṭā́-prûḍ ḍhíraṇyaṃ[5] dákshiṇâ, 'shṭā́-padî hỳ eshā́, "tmā́ navamáḥ, paçór ā́ptyâ | antara-koçá ushṇī́sheṇā́ "-vishṭitam bhavaty, evám iva hí paçúr úlbam iva cárme 'va mâṃsám ivā́ 'sthî 'va, yā́vân evá paçús tám âptvā́ 'va runddhe[6]. yásyai 'shā́ yajné prā́yaçcittiḥ[2] kriyáta ishṭvā́ vásîyân bhavati ‖ 4 ‖ vartayé 'ty âha, na íti, vaí nā́bhyâ, úlbam ivaí, 'kaviṃçatiç ca ‖ 1 ‖

3, 3, 10, 1-2. — K. 13, 10. — Ç. 4, 5, 2, 10-18. — yajnaḥ — divishadbhya iti divishat-bhyaḥ — vyṛiddham iti vi-ṛiddham — ekadevatyá ity éka-devatyàḥ — garbhàḥ — eti | vartana | vartaya — prajeti pra-jâ — gachati — yat |

---

1. [3] unbetont. [4] zu ā́ 'rch° s. P. 10, 9. [5] °ḍh ḍh° ABW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290; °ṭ ṭh° F. [6] °ṃdhe ABCDFW.

na — ârtim | eti | ṛchet — na | ârtim | eti | ṛchati — abhi | sam iti — svagâkṛityâ iti svagâ-kṛityai | atho iti — vai | eshaḥ — reçayet | yat — purastât | nâbhyâḥ — uparishṭât — prâṇa iti pra-anaḥ — atirikta ity ati-rikte — ashṭâprûḍ ity ashṭâ-prûṭ | hiraṇyam — ashṭâpadîty ashṭâ-padî — âptyai | antarakoça ity àntara-koçe — âvishṭitam ity â-vishṭitam — carmà | iva — asthi | iva — âptvâ | aveti — prâyàçcittiḥ | kriyatè.

2. [a1] ā́ vâyo bhûsha çuci-pâ úpa naḥ sahásram te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[2] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam || [b] ā́-kûtyai tvâ kā́mâya tvâ sam-ṛídhe tvâ; kikkiṭā́ te mánaḥ prajā́-pataye svā́hâ[3], kikkiṭā́ te prâ-'ṇáṃ vâyáve svā́hâ, kikkiṭā́ te cákshuḥ sū́ryâya svā́hâ, kikkiṭā́ te çrótraṃ dyā́vâ-pṛithivī́bhyâṃ svā́hâ, kikkiṭā́ te vā́caṃ sárasvatyai[3] svā́hâ || 1 || [c] tvám turī́yâ vaçínî vaçā́ 'si sakṛíd[3] yát tvâ[4] mánasâ gárbha ā́ 'çayat[5] | vaçā́ tvám vaçínî gacha devā́nt satyā́ḥ santu yájamânasya kā́mâḥ || [d] ajā́ 'si rayi-shṭhā́, pṛithivyā́ṃ sī́do, "rdhvā́ 'ntáriksham[3] úpa tishṭhasva diví te bṛihád bhā́ḥ | [e] tántuṃ tanván rájaso bhânúm ánv ihi jyótishmataḥ[3] pathó raksha dhiyā́ kṛitā́n | [f] anulbaṇáṃ vayata jóguvâm ápo Mánur bhava janáyâ[6] daívyaṃ jánam || [g] mánaso havír asi prajā́-pater várṇo, gā́trâṇâṃ te gâtra-bhā́jo bhûyâsma || 2 || sárasvatyai svā́hâ, mánus, tráyodaça ca || 2 ||

3, 4, 3, 1-8. — K. 13, 11. 12. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâḥ — upo iti[7] — vaçâ | asi — garbhàḥ | eti | açàyat[5] — ajâ | asi | rayishṭheti rayi-sthâ — ûrdhvâ — janayà.

3. imé[1] vaí sahā́ "stâṃ, té[2] vâyúr vý̀ avât, té[2] gar-

---

2. bhûtyâdikâmasya vaçâlambhârthamantrâḥ. [1] so schon I, 4, 4, 1. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] yátvâ AW. [5] nicht komponirt mit â! [6] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468.

3. tadvidhiḥ. [1] s. P. 4, 52. [2] s. P. 4, 42.

bham adadhâtâm, táu sómah prá 'janayad[3] agnír agrasata; sá etám prajá-patir âgneyám ashtá-kapâlam apaçyat, tám nír avapat, ténai 'vaí 'nâm agnér ádhi nír akrînât. tásmâd ápy anya-devatyâm â-lábhamâna âgneyám ashtá-kapâlam purástân[4] nír vaped, agnér evaí 'nâm ádhi nish-kríyá " labhate. yát || 1 || vâyúr vy-ávât tásmâd vâyavyâ, yád imé[5] gárbham ádadhâtâm tásmâd dyâvâ-prithivyâ, yát sómah prá 'janayad[6] agnír ágrasata tásmâd agnî-shomíyâ, yád anáyor vi-yatyór vág ávadat tásmât sârasvatí[4], yát prajá-patir agnér ádhi nir-ákrînât tásmât prâjâ-patyá, sá vá eshá sarva-devatyâ yád ajá vaçá. vâyavyâm á labheta bhúti-kâmo, vâyúr vaí kshépishthâ devátâ[4], vâyúm evá svéna || 2 || bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhútim gamayati. dyâvâ-prithivyâm á labheta krishámânah pratishthá-kâmo, divá evá 'smai parjányo varshati vy asyám óshadhayo[4] rohanti sám-ardhukam asya sasyám bhavaty. agnî-shomíyâm á labheta yáh kâmáyetá: 'nna-vân annâ-'dáh syâm íty, agnínai 'vá 'nnam áva runddhe[8 u. 7] sómenâ 'nná-'dyam, ánna-vân evá 'nnâ-'dó bhavati. sârasvatím[4] á labheta yáh || 3 || îçvaró vâcó váditoh sán vácam ná váded, vág vaí sárasvatî[4], sárasvatîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí vá 'smin vácam dadhâti. prâjâ-patyám á labheta yáh kâmáyetá: 'nabhi-jitam abhí jayeyam íti, prajá-patih sárvâ devátâ[4] devátâbhir evá 'nabhi-jitam abhí jayati. vâyavyayo 'pá-''karoti[8], vâyór evaí 'nâm ava-rúdhyá " labhata. á-kûtyai tvâ kámâya tvâ || 4 || íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát. kikkitâ-káram juhoti, kikkitâ-kâréna vaí grâmyáh paçávo

3. [3] unbetont. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 24. [6] nicht componirt (mit pra)! [7] °ndhe ABCDFW. [8] als Compositum.

ramante[3] prā̃ ''raṇyā̃ḥ patanti; yát kikkiṭâ-kā̃ram juhótí grâmyā̃ṇâm paçûnā̃m dhṛ́tyai. páry-agnau kriyámâṇe juhoti, jī́vantîm evaí 'nâṁ suvar-gám lokám gamayati; tvám turī́yâ vaçínî vaçā̃ 'sī́ 'ty âha, deva-traí 'vaí 'nâm gamayati. satyā̃ḥ santu yájamânasya kā̃mâ íty âhai, 'shá vaí kā̃maḥ || 5 || yájamânasya yád ánârta ud-ṛ́cam gáchati, tásmâd evám âhâ. 'jā̃ 'si rayi-shṭhé 'ty âhai, 'shè evaí 'nâm lokéshu práti shṭhâpayati[9]. diví te bṛhád bhā̃ íty âha, suvar-gá evā̃ 'smai loké jyótir dadhâti. tántum tanván rájaso bhânúm ánv ihī́ 'ty âhe, 'mā̃n evā̃ 'smai lokā̃n[10] jyótishmataḥ[4] karoty. anulbaṇám vayata jóguvâm ápa íti || 6 || âha, yád evá yajná ulbáṇam kriyáte tásyai 'vaí 'shā̃ çā̃ntir. Mánur bhava janáyâ[11] daívyam jánam íty âha, Mânavyò vaí prajā̃s tā̃ evā̃ ''dyâḥ kurute. mánaso havír así́ 'ty âha, svagā̃-kṛtyai. gā̃trâṇâm te gâtra-bhā̃jo bhûyâsmé 'ty âhâ, ''-çísham evaí 'tā̃m ā̃ çâste. tásyai vā̃ etásyâ ékam evā̃ 'deva-yajanam yád ā̃-labdhâyâm abhráḥ || 7 || bhávati; yád ā̃-labdhâyâm abhráḥ syā̃d ap-sú vâ pra-veçáyet sárvâm vā̃ prā̃ 'çnī́yâd; yád ap-sú pra-veçáyed yajna-veçasám kuryât, sárvâm evá prā̃ 'çnī́yâd indriyám evā̃ ''tmán dhatte. sā̃ vā̃ eshā̃ tráyâṇâm evā̃ 'va-ruddhâ saṃvatsara-sádaḥ sahasra-yâjíno gṛha-medhínas, tá evaí 'táyâ yajeran, téshâm evaí 'shā̃ ''ptā̃ || 8 || yát, svéna, sárasvatī́m ā̃ labheta yáḥ, kā̃mâya tvâ, kā̃mó, 'pa íty, abhró, dvícatvâriṃçac ca || 3 ||

3, 4, 2, 1-2. — K. 13, 11.12. — ime iti — âstâm | te iti — avât | te iti — preti | ajanayat — ashṭâkápâlam ity ashṭâ-kapâlam — adhi | nir iti — apīti — âlabhámâna ity

3. [9] so (sh°) ABFW, s. P. 6, 4. [10] °n A, °n (mit virâma) B, °ṃ W, s. P. 5, 24. [11] so (°â) ABW, s. P. 3, 12.

ā-labhámânaḥ — adhîti | niṣhkrîyeti níḥ-krîyà | eti — ime iti — preti | ajànayat[6] — agnîshomîyety àgnî-somîyā — adhîti | nirakrīṇâd iti niḥ-akrīṇât — divaḥ | eva | asmai — vîti | asyâm — annâda ity ànna-adaḥ — annâdyam ity ànna-adyàm — sarvāḥ | devatāḥ — upâkàrotîty ùpa-âkà-roti — eti | labhate — ramante | preti | âraṇyâḥ — vaçâ | asi | iti — devatreti deva-trâ | eva — anārtaḥ — ajâ | asi | rayiṣhṭheti rayi-sthâ — eshu — sthâpayati — suvarga iti suvaḥ-ge — apàḥ — yajne — janayà — eva | âdyāḥ — vai | etasyāḥ — eva | adèvayajanam ity adèva-yajanam — preti | açnîyât | indriyam — te | eva | etayā — âptâ.

4. [a] cittám ca cíttiç cā ”-kûtam cā ”-kûtiç ca vi-jnâtam ca vi-jnānam ca mánaç ca çákvarîç ca dárçaç ca pûrṇá-mâsaç ca bṛihác ca ratham-tarám ca. [b] prajā-patir jáyân índrâya vṛíshṇe prā ’yachad ugráḥ pṛitanājyeshu[1,2] tásmai víçaḥ sám anamanta sárvâḥ, sá ugráḥ sá hí hávyo babhūva.[2] devâ-’surāḥ sám-yattâ âsant, sá índraḥ prajā-patim úpâ ’dhâvat, tásmâ etāñ jáyân[3 u. 4] prā ’yachat, tān ajuhot; táto vaí devā ásurân ajayan; yád ájayan táj jáyânâm jaya-tvám. spárdhamânenai ’té hotavyâ, jáyaty evá tām pṛitanâm || 1 || úpa, páñcaviṃçatiç ca || 4 ||

3, 4, 6, 1. 2. — Pâr. 1, 5. — pṛitanâjyèshu — hotavyāḥ.

5. [a] agnír bhûtānâm ádhi-patiḥ sá mâ ’vatv, índro jyeshṭhānâm, yamáḥ pṛithivyā, vâyúr antárikshasya[1], sūryo diváç, cándrámâ[1] nákshatrâṇâm, bṛíhaspátir[1] bráhmaṇo, mitráḥ satyānâm, váruṇo ’pām, samudráḥ[1] srotyānâm, ánnam sām-râjyânâm ádhi-pati tán mâ ’vatu, sóma óshadhînâm[1], savitā pra-savānâm, rudráḥ paçūnām, tváshṭâ rû-

4. jayâkhyamantrataddhomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] | fehlt ABW. [3] °n AW, s. P. 5, 24. [4] s. Pâṇ. 6, 1, 202.

5. abhyâtânâḥ. [1] ohne avagraha.

pā́ṇâm, víshṇuḥ párvatânâm, marúto gaṇā́nâm ádhi-patayas té mâ 'vantu. [b] pítaraḥ pitâmahâḥ[1] pare 'vare tátâs tatâmahâ[1] ihá mâ 'vata | [c] asmín bráhmann asmín kshatrè 'syā́m â-çíshy asyā́m puro-dhā́yâm asmín kármann asyā́m devá-hûtyâm || 1 || avare, saptádaça ca || 5 ||

3, 4, 6, 1-2. — Pâr. 1, 5. — Çâṅkh. çr. 4, 10, 1. 3. — saḥ | mâ | avatu — prithivyâḥ — candramâḥ — pitâmahâḥ | pare | avare | tatâḥ | tatâmahâḥ — mâ | avata — kshatre | asyâm.

6. devā́ vái yád yajñé 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etā́n abhy-âtânā́n apaçyan, tā́n abhy-ā́tanvata[1] yád devā́nâm kármā́ ''sîd ā́rdhyata tád, yád ásurâṇâm ná tád ârdhyata. yéna kármaṇé ''rtset tátra hotavyầ, ṛidhnóty evá téna kármaṇâ. yád víçve devā́ḥ sam-ábharan tásmâd abhy-âtânā́ vaiçva-devā́, yát prajā́-patir jáyân prā́ 'yachat[2] tásmâj jáyâḥ prâjâ-patyā́ḥ || 1 || yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâu râshṭrabhṛit-tvám[3]. té devā́ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā́tanvata[1 u. 4] jáyair ajayan râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata; yád devā́ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā́tanvata[1 u. 5] tád abhy-âtânā́nâm abhyâtâna-tvám, yáj jáyair ájayan táj jáyânâm jaya-tvám, yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâu râshṭrabhṛit-tvám[3]; táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ. yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá etā́ñ juhuyâd, abhy-âtânaír evá bhrā́tṛivyân abhy-ā́tanute[1 u. 6] jáyair jayati râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ datte, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati || 2 || prâjâpatyā́ḥ, sò, 'shṭâdaça ca || 6 ||

---

6. taddhomavidhiḥ (jayai râshṭrabhṛidbhiḥ). [1] als Compositum. [2] nicht componirt (mit pra, resp. â)! [3] °bhṛitvám DW. [4] das Verbum vermuthlich unbetont, s. not. [6]. [5] hier aber ist wohl das Verbum (âtº), nicht die Praepos. â, betont. [6] unbetont (das Verbum nämlich)!

3, 4, 4, 1. 5, 1. 7, 1-3. 8, 1-7. — devâḥ — akùrvata — abhyâtànvatety àbhi-âtànvata — karmà | âsît | ârdhyàta — îrtsèt — hotavyâḥ — abhyâtânâ ity àbhi-âtânâḥ | vaiçva-devâ iti vaiçva-devâḥ — preti | ayàchat[2] — râshṭrabhṛidbhir iti râshṭrabhṛit-bhiḥ — eti | adàdata[3] — abhyâtànvatety abhi-âtànvata[4] — eti | adadata — abhyâtànvatety àbhi-âtànvata[5] — eti | adàdata[2] — pareti | asùrâḥ — abhyâtànuta ity àbhi-âtànute.

7. [a] ṛitâshā́ḍ[1] ṛitá-dhâmâ 'gnír gandharvás, tásyaù 'shadhayo[1] 'psarása[1] ū́rjo nā́ma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tā́ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svā́hâ[1] tā́bhyaḥ svā́hâ. [b] saṁ-hitó viçvá-sâmâ sū́ryo gandharvás, tásya márîcayo 'psarása â-yúvaḥ. [c] su-shumnáḥ[2] sū́rya-raçmiç candrámâ[1] gandharvás, tásya nákshatrâṇy apsaráso bekúrayo. [d] bhujyúḥ su-parṇó yajnó gandharvás, tásya dákshiṇâ apsarása stavā́ḥ. [e] prajā́-patir viçvá-karmâ má-naḥ || 1 || gandharvás, tásya 'rk-sâmā́ny apsaráso váhnaya. [f] ishiró viçvá-vyacâ vā́to gandharvás, tásyā́ "po 'psaráso mudā́. [g] bhúvanasya pate yásya ta upári gṛihā́ ihá ca | sá[3] no 'râsvā́ 'jyâniṁ râyás póshaṁ[4] su-vī́ryaṁ saṃ-vatsarī́-ṇâṁ svastím[1] || [h] parameshṭhy[1] ádhi-patir mṛityúr gandharvás, tásya víçvam apsaráso bhúvaḥ. [i] su-kshitíḥ sú-bhûtir bhadra-kṛít súvar-vân parjányo gandharvás, tásya vi-dyúto 'psaráso rúco. [k] dûré-hetir amṛiḍayáḥ || 2 || mṛityúr gandharvás, tásya pra-jā́ apsaráso bhīrúvaç. [l] cā́ruḥ kṛi-paṇa-kâçī́ kā́mo gandharvás, tásyâ "-dháyo 'psarásaḥ çocá-yantîr nā́ma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tā́ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svā́hâ tā́bhyaḥ svā́hâ.

---

7. râshṭrabhṛinmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °mnaḥ ABFW, und in CD vor wie nach iti; s. P. 13, 15. (Nir. 2, 6.) [3] so schon III, 3, 8, 3. [4] so (°s p°) ABW; s. P. 8, 29.

m sá no bhuvanasya pate yásya ta upári grihā ihá ca | urú bráhmaṇe 'smaí kshatrā́ya máhi çárma yacha || 3 || máno, 'mṛiḍayáḥ, sháṭcatvâriṃçac ca || 7 ||

3, 4, 8, 1-7. 5, 4, 9, 3. 7, 4, 4. — K. 18, 14. 21, 12. (37, 10-12). Vs. 18, 38-44. Ç. 9, 4, 1, 1-12. Kâ. 18, 5, 16. 17. — ṛitâshâṭ — oshádhayaḥ | apsarasáḥ — sushumna iti su-sumnaḥ — tasyá | ṛiksâmânîty ṛik-sâmâni — viçvavyácâ iti viçva-vyacâḥ — mudâḥ — te — ajyânim[6] | râyaḥ | poshám — parameshṭhî — suvárvân iti suváḥ-vân — âdhaya ity â-dhayáḥ.

8. râshṭrá-kâmâya hotavyâ, râshṭráṃ vaí râshṭra-bhṛíto, râshṭréṇai 'vā 'smai râshṭrám áva runddhe[1], râshṭrám evá bhavaty. âtmáne hotavyâ, râshṭráṃ vaí râshṭra-bhṛíto râshṭrám pra-jā́ râshṭrám paçávo râshṭráṃ yác chréshṭho bhávati, râshtréṇai 'vá râshṭrám áva runddhe[1] vásishṭhaḥ samânā́nâm[2] bhavati. grā́ma-kâmâya hotavyâ, râshṭráṃ vaí râshṭra-bhṛíto râshṭráṃ sa-jâtā́, râshṭréṇai 'vā 'smai râshṭráṃ sa-jâtā́n áva runddhe[1], grâmī́ || 1 || evá bhavaty. adhi-dévane juhoty, adhi-dévana evā́ 'smai sa-jâtā́n áva runddhe[1], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante. ratha-mukhá ójas-kâmasya hotavyâ, ójo vaí râshṭra-bhṛíta ójo rátha, ójasai 'vā́ 'smâ ójó 'va runddha[1] ojasvỳ[2] evá bhavati. yó râshṭrā́d ápa-bhûtaḥ syā́t tásmai hotavyâ; yā́vanto[2] 'sya ráthâḥ syús tā́n brûyâd: yuñgdhvám[3] íti râshṭrám evā́ 'smai yunakti || 2 || ấ-hutayo vā́ etásyā́ 'kḷiptâ yásya râshṭráṃ ná kálpate, sva-rathásya dákshiṇaṃ cakrám pra-vṛihya nâḍī́m abhí juhuyâd, ấ-hutīr evā́ 'sya kalpayati, tā́ asya kálpamânâ râshṭrám ánu kalpate. saṃ-grâmé sáṃ-yatte hotavyâ, râshṭráṃ vaí râshṭra-bhṛíto, râ-

7. [6] âjyânim C prima.

8. teshâṃ kâmyâḥ prayogâḥ. [1] °ṃdhe ABCDFW. [2] ohne avagraha. [3] yuñdh° ABCDW.

shṭré khálu vā́ eté vy-ā́yachante[4] yé saṃ-grâmáu saṃ-yánti, yásya pū́rvasya júhvati sá evá bhavati jáyati táṃ saṃ-grâmám. mândhuká[5] idhmáḥ || 3 || bhavaty, áñgârâ evá prati-véshṭamânâ amítrâṇâm asya sénâm práti veshṭayanti. yá un-mā́dyet tásmai hotavỳâ, gandharvâ-'psaráso vā́ etám ún mâdayanti yá un-mā́dyaty, eté khálu vaí gandharvâ-'psaráso yád râshṭra-bhṛítas; tásmai svā́hâ[2] tā́bhyaḥ svā́hé 'ti juhoti, ténai 'vaí 'nâñ chamayati[6].

naíyagrodha[2 u. 7] aúdumbara[2] ā́çvatthaḥ[2] plā́ksha ítî 'dhmó bhavaty, eté vaí gandharvâ-'psarásâṃ gṛihā́ḥ, svá evaí 'nân || 4 || â-yátane çamayaty. abhi-cáratâ prati-lomáu hotavỳâḥ, prâ-'ṇā́n evā́ 'sya pratī́caḥ práti yanti, táṃ táto yéna kéna ca stṛiṇute. svá-kṛita íriṇe juhoti pra-daré vai, 'tád vā́ asyaí nírṛiti-gṛihîtaṃ, nírṛiti-gṛihîta evaí 'naṃ nír-ṛityâ grâhayati; yád vâcáḥ krûráṃ téna váshaṭ karoti, vâcá evaí 'naṃ krûréṇa prá vṛiçcati, tâjág ā́rtim[2] ā́ 'rchati[8].

yásya kâmáyetâ: 'nnā́-'dyam || 5 || ā́ dadîyé 'ti tásya sabhā́yâm ut-tânó ni-pádya bhúvanasya pata íti tṛíṇâni sáṃ gṛibhṇîyât, prajā́-patir vaí bhúvanasya pátiḥ, prajā́-patinai 'vā́ 'syâ 'nnā́-'dyam ā́ datta; idám ahám amúshyâ "mushyâyaṇásyâ 'nnā́-'dyaṃ harâmī́ 'ty âhâ, 'nnā́-'dyam evā́ 'sya harati; shaḍ-bhír harati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ, prajā́-patinai 'vā́ 'syâ 'nnā́-'dyam â-dā́ya 'rtávo 'smâ ánu prá yachanti || 6 || yó jyeshṭhá-bandhur ápa-bhûtaḥ syā́t táu sthále 'va-sā́yya brahmau-'danáṃ cátuḥ-çarâvam paktvā́ tásmai hotavỳâ, várshma vaí râshṭra-bhṛíto, várshma sthálaṃ, várshmaṇai 'vaí 'naṃ várshma samânā́nâṃ[2] gamayati; cátuḥ-çarâvo bhavati, dikshv̀ evá práti

---

8. [4] als Compositum. [5] so ABCDFW, mâdhuka Pet. W. [6] °nch° AW, °ṃ ç° B. [7] ? so ABF, náyya° CD, naíyya° W. [8] s. P. 10, 9.

tishṭhati; kshîré bhavati, rúcam evā́ 'smin dadhâty; úd dharati çrita-tvā́ya; sarpíshvân[2] bhavati medhya-tvā́ya; cátvâra ârsheyā́ḥ prā́ 'çnanti, diçā́m evá jyótishi juhoti ‖ 7 ‖ grâmī́, yunakti, 'dhmā́ḥ, svá evaí 'nân, annấdyaṃ, yachanty, ékân ná pañcâçác ca ‖ 8 ‖

3, 4, 7, 1-3. — hotavyā́ḥ — prajeti pra-jâ — grâmî — adhidevána ity ádhi-deváne | eva — te | enam — ratha-mukha iti ratha-mukhe | ojáskâmasyety ojáḥ-kâmasya — ra-tháḥ | ojásâ — ojasvî | eva — akḷiptáḥ — kalpámânâḥ — vyâyáchanta iti vi-âyáchante — mầndhukaḥ — nayyágro-dhaḥ[7] | audúmbaraḥ | âçváttha | plâkshā́ḥ — sve | eva — svakṛita iti sva-kṛite — nirṛitigṛihîta iti nirṛiti-gṛihîte — nirṛityeti niḥ-ṛityâ — vầcaḥ | eva — ârtim | eti | ṛichati — annâdyam ity ánna-adyám — eti | datte — ṛitaváḥ | asmai | anú | preti — sthalè | avasâyyety áva-sâyyà — ud iti | harati — sarpishvā́n.

9. dévikâ nír vapet prajā́-kâmaç, chándâṁsi vaí dé-vikâç, chándâṁsî 'va khálu vaí pra-jā́ç, chándo-bhir evā́ 'smai pra-jā́ḥ prá janayati. prathamáṃ dhâtā́raṃ karoti, mithunī́ evá[1] téna karoty, ánv evā́ 'smâ ánu-matir man-yate râté râkā́ prá sinîvâlī́[2] janayati pra-jā́sv evá prá-jâtâsu kuhvầ vā́caṃ dadhâty. etā́ evá nír vapet paçú-kâmaç, chándâṁsi vaí dévikâç, chándâṁsi ‖ 1 ‖ iva khálu vaí paçávaç, chándo-bhir evā́ 'smai paçū́n prá janayati; prathamáṃ dhâtā́raṃ karoti, praí 'vá téna vâpayaty, ánv evā́ 'smâ ánu-matir manyate râté râkā́ prá sinîvâlī́ ja-nayati paçū́n evá prá-jâtân kuhvầ práti shṭhâpayaty[3]. etā́ evá nír vaped grā́ma-kâmaç, chándâṁsi vaí dévikâç, chándâṁsî 'va khálu vaí grā́maç, chándo-bhir evā́ 'smai

---

9. devikâhavîṁshi. [1] ohne saṃdhi in ABW, s. P. 10, 18 (4, 58). [2] ohne avagraha. [3] so (shṭh°) ABFW, s. P. 6, 4.

grā́mam || 2 || áva runddhe[4]; madhyató[3] dhâtā́ram karoti, madhyatá evaí 'nam grā́masya dadhâty. etā́ evá nír vapej jyóg-âmayâvî, chándâ̆si vaí dévikâç, chándâ̆si khálu vā́ etám abhí manyante yásya jyóg âmáyati, chándo-bhir evaí 'nam agadám karoti; madhyató dhâtā́ram karoti, madhyató vā́ etásyā́ 'kḷptam yásya jyóg âmáyati, madhyatá evā́ 'sya téna kalpayaty. etā́ evá níḥ || 3 || vaped yám yajnó nó 'pa-námec, chándâ̆si vaí dévikâç, chándâ̆si khálu vā́ etám nó 'pa namanti yám yajnó nó 'pa-námati; prathamám dhâtā́ram karoti, mukhatá[3] evā́ 'smai chándâ̆si dadhâty, úpai 'nam yajnó namaty. etā́ evá nír vaped ī́jânáç, chándâ̆si vaí dévikâ, yâtá-yâmânî 'va khálu vā́ etásya chándâ̆si yá ī́jâná; ut-tamám dhâtā́ram karoti || 4 || upárishṭâd[3] evā́ 'smai chándâ̆sy áyâta-yâmâny áva runddha[4], úpai 'nam út-taro yajnó namaty. etā́ evá nír vaped yám medhā́ nó 'pa-námec, chándâ̆si vaí dévikâç, chándâ̆si khálu vā́ etám nó 'pa namantí yám medhā́ nó 'pa-námati; prathamám dhâtā́ram karoti, mukhatá evā́ 'smai chándâ̆si dadhâty, úpai 'nam medhā́ namaty. etā́ evá nír vapet || 5 || rúk-kâmaç, chándâ̆si vaí dévikâç, chándâ̆sî 'va khálu vaí rúk, chándo-bhir evā́ 'smin rúcam dadhâti; kshîré bhavanti, rúcam evā́ 'smin dadhati; madhyató dhâtā́ram karoti, madhyatá evaí 'nă rucó dadhâti. gâyatrī́ vā́ ánu-matis trishṭúg[3] râkā́ jágatî sinîvâly̆[3] anu-shṭúp kuhū́r dhâtā́ vashaṭ-kâráḥ. pū́rva-pakshó râkā́ 'para-pakshá́ḥ kuhū́r amấ-vâsy̆â sinîvâlī́[1] paurṇa-mâsy ánu-matiç candrámâ[3] dhâtā́. 'shṭaú || 6 || vásavo 'shṭā́-'ksharâ gâyatry, ékâdaça[3] rudrā́ ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúb[3], dvā́daçâ[3] "dityā́ dvā́daçâ-ksharâ jágatî, prajā́-

9. [4] °mdhe ABCDFW.

-patir anu-shṭúb, dhâtā́ vashaṭ-kârá. etád vaí dévikâḥ sárvâṇi ca chándâ͡si sárvâç ca devátâ vashaṭ-kârás; tā́ yát sahá sárvâ nir-váped îçvarā́ enam pra-dáho; dvé[5] prathamé[6] nir-úpya dhâtús tritī́yaṃ nír vapet tátho[7] evó 't-tare[8] nír vapet; táthai 'naṃ ná prá dahanty, átho[7] yá-smai kā́mâya nir-upyánte tám evā́ "bhir úpâ "pnoti ‖ 7 ‖

paçúkâmaç chándâ͡si vaí dévikâç chándâ͡si, grā́maṃ, kalpayaty etā́ evá nír, uttamáṃ dhâtā́raṃ karoti, medhā́ namaty etā́ evá nír vaped, ashṭaú, dahanti, náva ca ‖ 9 ‖

K. 12, 8. — Ç. 9, 5, 1, 34-39. Kâ. 18, 6, 20. 21. — Çâṅkh. Br. (3, 1). 19, 7. çr. 9, 28, 1. — Ait. 3, 47. (7, 11). Âçval. 6, 14. — (Kauç. 1.) — devíkâḥ — mithunî | eva — sthâpayati — yaḥ | îjânaḥ — trishṭuk | râkâ — anushṭub ity ánu-stup — candramā́ḥ — trishtup — anushṭub ity ánu-stup — de-vatā́ḥ — sarvā́ḥ — îçvarâḥ — dve iti | prathame iti — tatho iti — uttáre ity ut-tare — atho iti.

10. [a] vā́stosh pate[1] práti jânîhy asmā́nt sv-âveçó ana-mîvó[2] bhavâ[3] naḥ | yát tvé "mahe[4] práti tán no jushasva çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush-pade ‖ [b] vā́stosh pate[1] çagmáyâ sa͡-sádâ te sakshîmáhi raṇváyâ gâtu-mátyâ | ā́vaḥ kshéma utá yóge váraṃ no yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ ‖ yát sâyám-prâtar agni-hotráṃ juhóty âhutí-'shṭakā́ evá tā́ úpa dhatte ‖ 1 ‖ yájamâno, 'ho-râtrā́ṇi vā́ etásyé 'shṭakâ yá ā́hitâ-'gnir, yát sâyám-prâtar juhóty aho-râtrā́ṇy evā́ "ptvé 'shṭakâḥ kṛitvó 'pa dhatte. dáça samânátra[5] juhoti, dáçâ-'ksharâ vi-rā́ḍ, vi-rā́jam evā́ "ptvé 'shṭakâṃ kṛitvó 'pa dhatté, 'tho vi-rā́jy evá yajnám âpnoti,

9. [5] s. P. 4, 49. [6] s. P. 4, 50. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468. [8] s. P. 4, 11.

10. prayâṇaṃ karishyato 'gnihotriṇo 'gnisamâropaṇam (vâstoshpatiyuto homaḥ). [1] so (°sh p°) ABFW; s. P. 8, 27. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] Wurzel betont, s. Pet. W. [5] ohne avagraha.

cítyaç-cityo 'sya bhavati; tásmâd yátra dáço 'shitvā[6] pra-yāti tád yajna-vâstv, ávâstv evá tád yát táto 'rvâcīnam || 2 || rudráḥ khálu vaí vâstosh-patír[7], yád áhutvâ vâstosh-patīyam pra-yâyād rudrá enam bhūtvā 'gnír anū-'tthāya hanyâd; vâstosh-patīyam juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naᴗ çamayati, nā "rtim[4] ā 'rchati[8] yájamâno. yád yukté juhuyād yáthâ prá-yâte vāstâv ā-hutim juhóti tâdṛíg[4] evá tád, yád áyukte juhuyād yáthâ kshéma ā-hutim juhóti tâdṛíg[4] evá tád; áhutam asya vâstosh-patīyaᴗ syât || 3 || dákshiṇo yuktó bhávati savyó 'yuktó, 'tha vâstosh-patīyam juhoty, ubháyam evā 'kar, ápari-vargam evaí 'naᴗ çamayati. yád ékayâ juhuyād darvi-homám kuryât; puro-'nuvâkyâm anū-'cya yâjyayâ juhoti sadeva-tvāya. yád dhutá â-dadhyād rudrám gṛihān anv-ārohayed[9], yád ava-kshāṇâny ásam-prakshâpya[10] pra-yâyād yáthâ yajna-veça-sám vâ "-dáhanam vâ tâdṛíg[4] evá tád. ayám te yónir ṛitvíya íty aráṇyoḥ sam-ārohayati[9] || 4 || eshá vā agnér yóniḥ, svá evaí 'nam yónau sam-ārohayaty[9]. átho khálv âhur: yád aráṇyoḥ sam-ārūḍho náçyed úd asyâ 'gníḥ sīdet punar-âdhéyaḥ syâd íti; yā te agne[11] yajníyâ tanūs táyé " 'hy ā rohé 'ty âtmánt sam-ārohayate[9], yájamâno vā agnér yóniḥ, svāyâm evaí 'nam yónyâᴗ sam-ārohayate[9] || 5 || dhatte, 'rvâcīnaᴗ, syât, samārohayati, páñcacatvâriᴗçac ca || 10 ||[12]

[a.b] Pâr. 3, 5. Çâñkh. çr. 2, 16, 1-3. 17, 3. Kauç. 43. Âçv. g. 2, 9, 9. — [4.5] B. 2, 5, 8, 8. — vâstóḥ | pate — svâveça iti su-âveçaḥ — bhava — tvâ | îmahe — tat | naḥ — âvaḥ | kshemé — âhutishṭakâ ity âhuti-ishṭakâḥ — ahorâtrâṇîty ahaḥ-râtrâṇi — ishṭakâḥ | yaḥ — samânatrá — atho iti

10. [6] so BFW, daçaushi° A. [7] hier als Compositum! [8] s. P. 10, 9. [9] als Compositum. [10] so (°pya) ADFW und Pet. W., °yya BC. [11] so (°e a°) ABFW, s. P. 11, 10. [12] hier bricht B ab.

— u̱shi̱tvâ — avā́stu | e̱va — vâ̱sto̱shpa̱tir iti vâstoḥ-pa̱tiḥ — vâ̱sto̱shpa̱tîya̱m iti vâstoḥ-pa̱tîyàm — a̱nû̱tthâyety ànu-u̱tthâyà — ârtim | eti | ṛi̱cha̱ti̱ — kshemè — ayùktaḥ | athà — e̱va | a̱ka̱ḥ — a̱nûcyety ànu-ucyà — yat | hu̱te — a̱nvâròhaye̱d ity ànu-âròhayet — vâ̱ | â̱dahàna̱m ity ā́-dahànam — sa̱mâròhaya̱tîti sam-âròhayati — e̱shaḥ | vai̱ — sve | e̱va — atho̱ iti — tayā́ | eti | i̱hi̱ | eti | ro̱ha̱ — sa̱m-âròhayata̱ iti sam-âròhayate.

11. [a] tvám agne bṛihád váyo dádhâsi deva dâçúshe | kavír gṛihá-patir yúvâ || [b] havya-vā́ḍ agnír ajáraḥ pitā́ no vi-bhúr vi-bhā́vâ su-dṛíçîko asmé[1 u. 2] | su-gârhapatyā́ḥ sám ísho didîhy asma-dríyak sám mimîhi çrávâωsi || [c] tvám ca soma no váço jîvā́tuṃ ná marâmahe | priyá-stotro vánas-pátiḥ[3] || [d] brahmā́ devā́nâm pada-vī́ḥ kavînā́m ṛíshir víprâṇâm mahishó mṛigā́ṇâm | çyenó grídhrâṇâω svá-dhitir vánânâω sómaḥ || 1 || pavítram áty eti rébhan || [e] ā́ viçvá-devaω sát-patiω sû-'ktaír adyā́[4] vṛiṇîmahe | satyá-savaω savitā́ram || [f] ā́ satyéna rájasâ vártamâno ni-veçáyann amṛ́tam mártyaṃ ca | hiraṇyáyena savitā́ ráthenā́ " devó yâti bhúvanâ vi-páçyan || [g] yáthâ no áditiḥ[1] kárat[5] páçve nṛí-bhyo yáthâ gáve | yáthâ tokā́ya rudríyam || [h] mā́ nas toké tánaye mā́ na ā́yushi mā́ no góshu mā́ || 2 || no áçveshu[1] rîrishaḥ | vîrā́n mā́ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto[3] námasâ vidhema te || [i] uda-prúto ná váyo rá-kshamâṇâ vā́vadato abhríyasye[1] 'va ghóshâḥ | giri-bhrájo nó "rmáyo mádanto bṛíhaspátim[3] abhỳ arkā́ anâvan || [k] haωsaír iva sákhi-bhir vā́vadad-bhir açman-máyâni náhanâ vy-ásyan | bṛíhaspátir abhi-kánikradad gā́ utá prā́ 'staud úc

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [2] s. P. 4, 9. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [5] káraty W, s. Whitney zu P. 12, 7 p. 262.

ca vidvā̃n agâyat || [l]é 'ndra sânasíṁ rayím || 3 || sa-jítvâ-naṁ sadâ-sáham | várshishṭham ûtáye bhara || [m]prá sasâ-hishe puru-hûta çátrûñ jyéshṭhas[6] te çúshma ihá râtír astu | índrā̃ " bhara dákshiṇenâ[4] vásûni pátiḥ síndhûnâm asi revátînâm[3] || [n]tváṁ sutásya pîtáye sadyó[3] vṛiddhó ajâ-yathâḥ[1] | índra jyaíshṭhyâya su-krato || [o]bhuvás tvám indra bráhmaṇâ mahā̃n bhúvo víçveshu sávaneshu yajní-yaḥ | bhúvo nṝ̃ṁç cyautnó víçvasmin bháre jyéshṭhaç ca mántraḥ || 4 || viçva-carshaṇe || [p]mitrásya carshaṇî-dhṛí-taḥ[7] çrávo devásya sânasím | satyáṃ citráçravas-tamam || [q]mitró jánân yâtayati pra-jânán mitró dâdhâra pṛithivī́m utá dyā̃m | mitráḥ kṛishṭī́r áni-mishâ 'bhí cashṭe satyā̃ya havyáṃ ghṛitá-vad vidhema || [r]prá sá mitra márto astu[1] práyasvân[8] yás ta âditya çíkshati vraténa | ná hanyate ná jîyate tvóto[3] naí 'nam áṁho açnoty[1] ántito[3] ná dûrā̃t || [s]yát || 5 || cid dhí te víço yathâ prá deva varuṇa vra-tám | minîmási dyávi-dyavi || [t]yát kíṃ ce 'dáṃ varuṇa daívye jáne 'bhi-drohám manushyâç cárâmasi | ácittî yát táva dhármâ[9] yuyopimá mā̃ nas tásmâd énaso deva rî-rishaḥ || [u]kitavā̃so yád riripúr ná dîví yád vâ ghâ[4] satyám utá yán ná vidmá[10] | sárvâ tā̃ ví shya[11] çithiré 'va devā̃ 'thâ[4] te syâma varuṇa priyā̃saḥ || 6 || sómo, góshu mā́, rayím, mántro, yác, chithirā́, saptá ca || 11 ||

1, 8, 10, 1. 2. — [a]R. 8, 91, 1; [b]5, 4, 2; [c]1, 91, 6; [d]9, 96, 6; [e]5, 82, 7; [f]nur hier; [g]1, 43, 2; [h]1, 114, 8; [i.k]10, 68, 1. 67, 3; [l]1, 8, 1; [m]10, 180, 1; [n]1, 5, 6; [o]10, 50, 4; [p.q.r]3, 59, 6. 1. 2; [s]1, 25, 1; [t]7, 89, 5; [u]5, 85, 8. — asme iti — asmadriyag ity ásma-dri-yák — vaçáḥ — eti | viçvadévam iti viçva-devam — sûk-

11. [6] so A pr. m., °njy° A sec. m., °ṃ jy° W, s. P. 5, 24. [7] s. P. 3, 7; Whitney zu P. 13, 18. [8] so (e ') AW, s. P. 12, 7. [9] so A. C pr. m. D. W., dhármă C sec. m.; s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [10] vighná C. [11] s. P. 6, 4; sma C.

tair iti su-uktaiḥ | adya — eti | satyenà — rathèna | eti — paçvè[12] — rakshàmâṇâḥ — na | ûrmayàḥ — nahànâ | vyasyann[13] iti vi-asyàn — preti | astaut — eti | indra — çushmàḥ — indrà | eti — dakshiṇena — sukrato iti su-krato — carshaṇîdhṛita iti carshaṇi-dhṛitàḥ — tvotàḥ — viçàḥ | yathâ — acittî — dharmâ[9] — gha — vîti | sya | çithirâ | iva — athà.

ví vấ, ấ vâyo, imé vaí, cittám câ, 'gnír[14] bhûtā́nâm, devấ vấ, ṛitâshấḍ, râshṭrákâmâya, dévikâ, vấstoshpate, tvám agne bṛihád váya, ékâdaça ‖ 11 ‖

ví vấ (1, 1), íty[15] âha yathâyajúr evaí 'tân (3, 5), mṛityúr gandharvó (7, 8), 'va runddhe[16] (9, 8), tvám agne bṛihád váyaḥ (11, 1), shâṭcatvâriṃçat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a]pûrṇā́ paçcā́d utá pûrṇā́ purástâd[1] ún madhyatáḥ[1] paurṇa-mâsī́ jigâya | tásyâṃ devā́ ádhi saṃ-vásanta ut-tamé nā́ka ihá mâdayantâm ‖ [b]yát te devā́ ádadhur bhâga-dhéyam ámâ-vâsye saṃ-vásanto mahi-tvā́ | sā́ no yajnám pipṛihi viçva-vâre rayíṃ no dhehi su-bhage su-vī́ram ‖ [c]ni-véçanî saṃ-gámanî vásûnâṃ víçvâ rûpā́ṇi vásûny â-veçáyantî | sahasra-posháṃ su-bhágâ rárâṇâ sā́ na ā́ gan várcasâ ‖ 1 ‖ saṃ-vidânā́ ‖ [d]ágnî-shomau prathamaú vîrỳeṇa vásûn rudrā́n âdityā́n ihá jinvatam | mâdhyáṃ hí paurṇa-mâsáṃ jushéthâm bráhmaṇâ vṛiddhaú su-kṛiténa sâtā́v áthâ 'smá-bhyaṃ sahá-vîrâṃ rayíṃ ní yachatam ‖

âdityā́ç cā́ 'ṅgirasaç câ 'gnī́n ā́ 'dadhata, té darça-pûrṇamâsaú praí "psau; téshâm áṅgirasâṃ nír-uptaṃ havír ā́sîd áthâ "dityā́ etaú hómâv apaçyan, tā́v ajuhavus, táto

11. [12] paroxytonon, s. Pet. W. [13] vyákhyan W pr. m. [14] cittám agnír W. [15] vấ etásyé 'ty D. [16] ruṃdhe ACDW.

5, 1-10. someshṭyoḥ çeshaḥ; 1. darçapûrṇamâseshṭyaṅgabhûtâ 'nvârambhaṇîyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

vaí té darça-pûrṇamâsaú || 2 || pū́rva ā́ 'labhanta. darça-pûrṇamâsā́v â-lábhamâna etaú hómau purástâj[1] juhuyât, sâ-'kshā́d evá darça-pûrṇamâsā́v ā́ labhate. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[2] darça-pûrṇamâsā́v ā́ labheta yá enayor anu-lomáṃ ca prati-lomáṃ ca vidyā́d íty; amâ-vâsỳâyâ ū́rdhváṃ tád anu-lomám, paurṇa-mâsyaí prati-cī́naṃ[1] tát prati-lomáṃ; yát paurṇa-mâsī́m pū́rvâm â-lábheta prati-lomám enâv ā́ labhetâ, 'múm apa-kshī́ya-mâṇam[3] ánv ápa || 3 || kshîyeta; sârasvataú[1] hómau purástâj[1] juhuyâd, amâ-vâsỳâ vaí sárasvaty[1] anu-lomám evaí 'nâv ā́ labhate 'múm â-pyā́yamânam ánv ā́ pyâyata.

âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam purástân nír vapet[4] sárasvatyai[1] carúṃ sárasvate[1] dvā́daça-kapâlaṃ. yád âgneyó bhávaty agnír vaí yajna-mukháṃ, yajna-mukhám evá 'rddhim purástâd dhatte; yád vaishṇavó bhávati yajnó vaí víshṇur yajnám evā́ "-rábhya prá tanute. sárasvatyai[1] carúr bhavati[4] sárasvate dvā́daça-kapâlo, 'mâ-vâsỳâ vaí sárasvatī́ pûrṇá-mâsaḥ sárasvân[1], tā́v evá sâ-'kshā́d ā́ rabhata, ṛidhnóty âbhyâṃ. dvā́daça-kapâlaḥ sárasvate bhavati mithuna-tvā́ya prá-jâtyai. mithunaú gā́vau dákshiṇâ sám-ṛiddhyai[5] || 4 || várcasâ, vaí té darçapûrṇamâsā́v, ápa, tanute sárasvatyai, páñcaviṃçatiç ca || 1 ||

[a.b] Ath. 7, 80, 1. 79, 1. — [4.5] Ç. 11, 2, 4, 9 (eke). — ud iti | madhyataḥ — adhîti | saṃvasànta iti saṃ-vasàntaḥ — nâkè — amā́vâsya ity amā́-vâsye — suvîram iti su-vîràm — naḥ | eti | gan — agnī́shomâv ity agnī́-somau — sahavī́râm iti saha-vîrâm — preti | aipsan — âsī́t | athà — pûrvè | eti — saḥ | tu | vai — amâvâsyā́yâ ity àmâ-vâsyā́yâḥ — anú | apeti | kshîyeta — anú | eti | pyâyate — eva | ṛiddhim — rabhate | ṛidhnoti.

---

1. [2] s. P. 5, 13. [3] Wurzel betont. [4] unbetont. [5] °ṛidhyai ACDFW.

2. ṛíshayo vā́ índram praty-áksham̐ nā́ 'paçyan, tám̐ Vásishṭhaḥ praty-áksham apaçyat, sò 'bravîd: brā́hmaṇam̐ te vakshyâmi yáthâ tvát-purohitâḥ pra-jā́ḥ pra-janishyánté 'tha mé 'tarebhya ṛíshibhyo mā́ prá voca íti; tásmâ etā́nt stóma-bhâgân abravît, táto Vásishṭha-purohitâḥ pra-jā́ḥ prā́ 'jâyanta; tásmâd Vâsishṭhó brahmā́ kâr̀yaḥ, praí 'vá jâyate. raçmír asi kshâyâya tvâ kshâyam̐ jinvé 'ti || 1 || âha, devā́ vaí ksháyo, devébhya evá yajnám prā́ ''ha. pré-'tir asi dhármâya tvâ dhármam̐ jinvé 'ty âha, manushŷâ vaí dhármo, manushŷebhya evá yajnám prā́ ''hā́. 'nv-itir asi divé tvâ dívam̐ jinvé 'ty âhai, 'bhyá evá lokébhyo yajnám prā́ ''ha. vi-shṭambhò 'si vṛíshṭyai tvâ vṛíshṭim̐ jinvé 'ty âha, vṛíshṭim evā́ 'va || 2 || runddhe[1]. pra-vā́ 'sy anu-vā́ 'sī́ 'ty âha, mithuna-tvā́yo. 'çíg asi vásubhyas tvâ vásū̃ñ jinvé[2] 'ty âhâ, 'shṭaú vásava ékâdaça[3] rudrā́ dvā́daçâ[3] ''dityā́, etā́vanto[3] vaí devā́s, tébhya evá yajnám prā́ ''haú. 'jo 'si pitṛí-bhyas tvâ pitṝ́ñ jinvé[2] 'ty âha, devā́n evá pitṝ́n ánu sám̐ tanoti. tántur asi pra-jā́bhyas tvâ pra-jā́ jinva || 3 || íty âha, pitṝ́n evá pra-jā́ ánu sám̐ tanoti. pṛitanâshā́ḍ[3] asi paçú-bhyas tvâ paçū́ñ jinvé[2] 'ty âha, pra-jā́ evá paçū́n ánu sám̐ tanoti. revád[3] asy óshadhî-bhyas[4] tvaú 'shadhîr jinvé 'ty âhaú, 'shadhîshv[3] evá paçū́n práti shṭhâpayaty[5]. abhi-jíd asi yuktá-grâvé 'ndrâya tvé 'ndram̐ jinvé 'ty âhâ, 'bhí-jityâ. ádhi-patir asi prâ-'ṇā́ya tvâ prâ-'ṇám || 4 || jinvé 'ty âha, pra-jā́sv evá prâ-'ṇā́n

---

2. (stomabhâgaiḥ) saumikabrahmatvavidhiḥ. [1] °ṃdhe ACDFW. [2] °n j° AW (das zweite Mal blos j°); s P. 5, 24. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 6, 4.

dadhâti. tri-vṛíd asi pra-vṛíd asî ’ty âha, mithu-na-tvā́ya. saṃ-rohò ’si nî-rohò ’sî ’ty âha, prá-jâtyai. vasukò ’si vésha-çrir asi vásyashṭir[3] asî ’ty âha, práti-shṭhityai || 5 || jinvé ’ty, áva, prajā́ jinva, prâ-ṇám, triṃçác ca || 2 ||

4, 4, 1, 1-3. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. 37, 17. — Vs. 15, 6-9. Ç. 8, 5, 3, 1-8 (eke). Kâ. 11, 1, 21. 17, 11, 9.10. — Pañc. 1, 9, 1-10, 21. 15, 5, 24. Lâṭy. 5, 11, 1-8. — pratyaksham iti prati-akshàm — athà | mâ | itàrebhyaḥ — voçaḥ — pretir iti pra-itiḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — praveti pra-vâ — uçik — âha | ojàḥ — anu | sam iti | tanoti — prajâ iti pra-jâḥ — anù | sam iti | tanoti — pritanâshâṭ — revat — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — sthâpayati — yukta-grâveti yukta-grâvâ — abhijityâ ity abhi-jityai — prâṇâ-yeti pra-anâyà — nîroha iti niḥ-rohaḥ — veshàçrir iti veshà-çriḥ — vasyàshṭiḥ.

3. [a] agnínâ devéna pṛítanâ jayâmi gâyatréṇa chándasâ tri-vṛítâ stómena rathaṃ-taréṇa sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa pûrva-jā́n bhrā́tṛivyân ádharân[1] pâdayâmy ávai ’nân bâ-dhe práty enân nude ’smín ksháye ’smín bhûmi-loké, yò ’smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó, víshṇoḥ krá-meṇā́ ’ty enân krâmâmî́. [b] ’ndreṇa devéna pṛítanâ jayâmi traíshṭubhena[2] chándasâ pañca-daçéna stómena bṛihatā́ sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa || 1 || saha-jā́n. [c] víçvebhir devébhiḥ pṛítanâ jayâmi jā́gatena chándasâ sapta-daçéna stómena vâma-devyéna sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇâ ’para-jā́n. [d] índreṇa sa-yújo vayáṃ sâsahyā́ma pṛitanyatáḥ | ghnánto vṛitrā́ṇy apratí || [e] yát te agne[3] téjas ténâ ’háṃ tejasvî́[2] bhûyâsam, yát te agne[3] várcas ténâ ’háṃ var-

3. vishṇvatikramâḥ (vishṇvatikramaṇe mantrâḥ); vor I, 4, 45 gehörig. [1] s. schol. zu P. 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 10.

casvī[2] bhûyâsam, yát te agne[3] háras ténâ 'há◡ harasvī[2] bhûyâsam || 2 || bṛihatá sâmnâ vashatkâréṇa vájreṇa, shâṭcatvâri◡-çac ca || 3 ||

pṛitánâḥ — pûrvajân iti pûrva-jân — sahajân iti saha-jân — aparajân ity ápara-jân — aprati.

4. [a] yé devā́ yajna-háno yajna-múshaḥ pṛithivyā́m ádhy ā́sate[1] | agnír mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [b] ā́ 'ganma mitrâ-varuṇâ vareṇyâ rā́trîṇâm bhâgó yuváyor yó ásti[2] | nā́kam gṛihṇânā́ḥ su-kṛitásya loké tṛitī́ye pṛishṭhé ádhi[3] rocané diváḥ || [c] yé devā́ yajna-háno yajna-músho 'ntárikshé[4] 'dhy ā́sate[1] | vâyúr mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [d] yā́s te rā́trîḥ savitaḥ || 1 || deva-yā́nîr antarā́ dyā́vâ-pṛithivī́ vi-yánti | gṛihaíç ca sárvaiḥ pra-jáyâ nv ágre súvo rúhâṇâs[5] taratâ[6] rájâ◡si || [e] yé devā́ yajna-háno yajna-músho divy ádhy ā́sate[1] | sū́ryo mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛíto vayám || [f] yéné 'ndrâya sam-ábharaḥ páyâ◡sy ut-taména havíshâ jâta-vedaḥ | ténâ 'gne tvám utá vardhaye 'má◡ sa-jâtā́nâ◡ çraíshṭhya ā́ dhehy enam || yajna-háno vaí devā́ yajna-múshaḥ || 2 || santi, tá eshú lokéshv âsata â-dádânâ vi-mathnânā́ yó dádâti yó yájate tásya[7] | yé devā́ yajna-hánaḥ pṛithivyā́m ádhy ā́sate[1] yé antárikshe[3 u. 4] yé divī́ 'ty âhe, 'mā́n evá lokā́◡s tīrtvā́[8] sá-gṛihaḥ sá-paçuḥ suvar-gám lokám ety. ápa vaí sómene 'jânā́d devátâç[4] ca yajnáç ca krâmanty; âgneyám páñca-kapâlam ud-avasânī́yam nír vaped, agníḥ sárvâ devátâḥ || 3 || pā́ñkto[9] yajnó, devátâç cai 'vá yajnám cā́ 'va

4. atîmokshajape mantrâḥ; vor I, 4, 45 gehörig, [1] nicht mit adhi componirt. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [3] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16. [4] ohne avagraha. [5] zu suvo s. Whitney zu P. 8, 16 p. 192. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [7] so ADFW; yásya C. [8] so (°â◡s t°) AW, s. P. 6, 14. [9] °ñt° AD.

runddhe[10]. gâyatró vā́ agnír gâyatrá-chandâs, tám chándasâ vỳ ardhayati yát páñca-kapâlam karóty, ashṭā́-kapâlaḥ kâryo, 'shṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír gâyatrá-chandâḥ, svénai 'vaí 'nam chándasâ sám ardhayati. pañktyàu[8] yâjyâ-'nuvâkyè[11] bhavataḥ, pā́ñkto[9] yajnás, ténài 'vá yajnā́n naí 'ti || 4 || savitar, devā́ yajnamúshaḥ, sárvâ devátâs, trí-catvâriṃçac ca || 4 ||

K. 5,6. 32,6. — devâḥ — adhîti | âsate — eti | aganma — prishṭhe | adhîti — nu | agrè — tarata — vardhaya | imam — çraishṭhyè | eti — te | eshu — âsate | âdadānâ ity ā́-dadānâḥ — lokân — sarvā́ḥ | devatā́ḥ — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — na | eti.

5. [a] sū́ryo mâ devó devébhyaḥ pâtu, vâyúr antári-kshâd[1], yájamâno 'gnír mâ pâtu cákshushaḥ | sáksha çū́sha sávitar víçva-carshaṇa etébhiḥ soma nā́ma-bhir vi-dhema te, tébhiḥ soma nā́ma-bhir vidhema te | [b] ahám pa-rástâd[1] ahám avástâd[1] ahám jyótishâ ví támo vavâra | yád antáriksham tád u me pitā́ 'bhûd, aháṃ sū́ryam ubhayáto[1] dadarçâ, 'hám bhûyâsam ut-tamáḥ samânā́nâm[1] || 1 || [c] ā́ samudrā́d[1] ā́ 'ntárikshât prajā́-patir uda-dhím cyâvayâtī́, 'ndraḥ prá snautu, marúto varshayantū́. [d] [2]'n nambhaya prithivī́m bhinddhī́[3] 'dám divyám nábhaḥ | udnó divyásya no dehī́ "çâno ví srijâ[4] drítim || [e] paçávo vā́ eté yád âdityá, eshá rudró yád agnír, óshadhîḥ[1] prā́-'syâ 'gnā́v âdityám juhoti, rudrā́d evá paçū́n antár dadhâty, átho óshadhîshv[5 u. 1] evá paçū́n || 2 || práti shṭhâpayati[6] | [f] kavír yajnásya ví tanoti pánthâm nā́kasya prishṭhé ádhi[7] rocané diváḥ | yéna

4. [10] rumdhe ACDFW. [11] s. P. 4, 52.

5. âdityagrahamantrâḥ; hinter I, 8, 11 gehörig. [1] ohne avagraha. [2] so schon II, 4, 8, 2. [3] °mdh° ACW. [4] s. P. 3, 12. [5] s. schol. zu P. 2, 25. [6] s. P. 6, 4. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16.

havyám̃ váhasi yā́si dûtá itáḥ prá-cetâ amútaḥ[1] sánîyân ‖ [g] yā́s te víçvâḥ sam-ídhaḥ sánty agne yā́ḥ prithivyā́m barhíshi sū́rye yā́ḥ | tā́s te gachantv ā́-hutim̃ ghritásya devâ-yaté[8] yájamânâya çárma ‖ [h] â-çā́sânaḥ su-vī́ryaṁ râyás póshaṁ[9] sv-áçviyam | bŕihaspátinā́ râyā́ svagā́-krito máhyam̃ yájamânâya tishṭha ‖ 8 ‖ samânā́nâm, óshadhíshv evá paçū́n, máhyam̃ yájamânâyaí, 'kam̃ ca ‖ 5 ‖

viçvacarshaṇa iti viçva-carshaṇe — pitâ | abhût — eti | antarikshât — dehi | îçânaḥ — srija — prâsyeti pra-asyà — atho iti — sthâpayati — devâyata iti deva-yate — râyaḥ | poshám | svaçvíyam iti su-açvíyam.

6. [a] sám̃ tvâ nahyâmi páyasâ ghriténa sám̃ tvâ nahyâmy apá óshadhî-bhiḥ[1] | sám̃ tvâ nahyâmi pra-jáyâ 'hám adyá sā́ dîkshitā́ sanavo vā́jam asmé[2] ‖ [b] praí 'tu bráhmaṇas pátnî[3] védim̃ várṇena sîdatu | [c] áthâ 'hám anu-kâmínî své loké viçā́[4] ihá | [d 5] su-prajásas tvâ vayáṁ su-pátnîr úpa sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádabdhâso ádâbhyam[6] ‖ [e 5] imám̃ ví shyâmi[7] váruṇasya pā́çam ‖ 1 ‖ yám ábadhnîta savitā́ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kritásya loké syonám me sahá pátyâ karomi ‖ [f] pré 'hy ud-éhy[8] ritásya vâmī́r ánv, agnís té[9] 'gram̃ nayatv áditir mádhyam̃ dadatâṁ, rudrā́-'vasrishṭâ 'si yuvā́ nā́ma, mā́ mâ hiṁsîr | [g] vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyo víçvebhyo vo devébhyaḥ pan-néjanîr grihṇâmi. [h 10] yajnā́ya vaḥ pan-néjanîḥ sâdayâmi. [i] víçvasya te víçvâ-vato[11] vríshṇiyâ-vataḥ[11] ‖ 2 ‖ távâ 'gne vâmī́r

---

5. [8] s. P. 3, 2. [9] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29.

6. patnîvishayâ mantrâḥ (yoktrabandhâdi°); [a-d] ist vor I, 2, 2, 2 [i] gehörig; [e] vor I, 4, 45, 3 [h], [f] vor I, 3, 13, 2 [h] und [g-h] hinter ibid. [k]. [1] s. P. 3, 7. [2] s. P. 4, 9. [3] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [4] betont! [5] so schon I, 1, 10, 1. 2. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [7] so (°sh) AW, s. P. 6, 4. [8] als Compositum. [9] so (°s t°) AW, s. P. 9, 2. 6, 5. [10] der Comm. zieht auch die Worte y. v. p. zu g. [11] s. P. 3, 5.

ánu saṃ-dṛíçi víçvâ rétâṃsi dhishîyā́ | k 'gan devā́n yajnó, ní devī́r devébhyo yajnám açishann[12], asmínt sunvatí yájamâna â-çíshaḥ svā́hâ-kṛitâḥ samudre-shṭhā́ gandharvám ā́ tishṭhatā́ 'nu | vā́tasya pátmann iḍá îḍitā́ḥ || 3 || páçaṃ, vṛíshṇiyâvatas, triṃçác ca || 6 ||

a Ath. 14, 2, 70; b Kâ. 3, 8, 2. — oshádhîbhir ity oshádhi-bhiḥ — sanavaḥ[13] — asme iti — brahmâṇaḥ | patnī́ — viçai[4] — vîti | syâmi — preti | ihi | 'udehîty út-ehi — anv iti | agniḥ | te | agràm — rudrâvàsṛishṭeti rudra-avasṛishṭâ — pannejânîr iti pat-nejànîḥ — viçvâvata iti víçvà-vataḥ | vṛishṇiyâvata iti vṛishṇiya-vataḥ — dhishîya | agàn — açishan — yajàmâne — samudreshṭhâ iti samudre-sthâḥ — eti | tishṭhata | anú — iḍaḥ.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rásaḥ párâ 'patat, sá pṛithivī́m prā́ 'viçat, sá khadirò 'bhavad; yásya khâdiráḥ sruvó bhávati chándasâm evá rásenā́ 'va dyati, sá-rasâ asyā́ '-hutayo bhavanti. tṛitī́yasyâm itó diví sóma âsī́t, táṃ gâyatry ā́ 'harat, tásya parṇám achidyata, tát parṇò 'bhavat, tát parṇásya parṇa-tvám; yásya parṇa-máyî juhū́ḥ || 1 || bhávati saumyā́ asyā́ '-hutayo bhavanti jushánte 'sya devā́ ā́-hutîr. devā́ vaí bráhmann avadanta, tát parṇá úpâ 'çṛiṇot; su-çrávâ vaí nā́ma yásya parṇa-máyî juhū́r bhávati, ná pâpáṃ çlókaṃ çṛiṇoti. bráhma vaí parṇó, víṇ marútó, 'nnaṃ víṇ, mârutò 'çvatthó[1]; yásya parṇa-máyî juhū́r bhávaty ā́çvatthy[1] upa-bhṛíd bráhmaṇai 'vā́ 'nnam áva runddhé[2], 'tho bráhma || 2 || evá viçy ádhy ûhati. râshṭrám vaí parṇó víd açvatthó[1], yát parṇa-máyî juhū́r bhávaty ā́çvatthy

6. [12] vispashṭam uktavatyaḥ, schol. [13] sanaváḥ C.

7. darçapûrṇamâsâṅgabhûtânâṃ srucâṃ vṛikshaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdhe ACDFW.

upa-bhríd râshṭrám evá viçy ádhy ûhati. prajā́-patir vā́ ajuhot, sā́ yátrā́ ”-hutiḥ praty-átishṭhat táto ví-kañkata úd atishṭhat, tátaḥ pra-jā́ asṛjata; yásya vaíkañkatî[1] dhruvā́ bhávati práty evā́ ’syā́ ”-hutayas tishṭhanty, átho praí ’vá jâyata. etád vaí srucā́u rûpám yásyai ’váu-rûpâḥ srúco bhávanti sárvâṇy evaí ’nau rûpā́ṇi paçûnā́m úpa tishṭhante, nā́ ’syā́ ’pa-rûpam âtmáñ jâyate[3] || 3 || juhū́r, átho bráhma, srucā́u, saptádaça ca || 7 ||

[1] B. 3, 2, 1, 1. — K. 30, 10. — Ç. 11, 7, 2, 8. — [3] Ç. 2, 2, 4, 10. 6, 6, 3, 1. — bhavanti | jushantè | asya — parṇaḥ | upeti — suçravâ iti su-çravâḥ — viṭ | mârutaḥ | açvatthaḥ — âçvátthî — atho iti — vikàṃkata iti vi-kaṃkataḥ — vaikàṃkatî — atho iti | preti | eva.

8. [a] upayâmá-gṛihîto ’si, prajā́-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantam gṛihṇâmi dákshâya daksha-vṛídhe râtám devébhyo, ’gni-jihvébhyas tva ’rtâyú-bhya índra-jyeshṭhe-bhyo várunarâja-bhyo vā́tâpi-bhyaḥ parjányâtma-bhyo, divé tvâ ’ntárikshâya[1] tvâ pṛithivyaí tvā́ | [b] ’pe ’ndra dvisható mánó ’pa jíjyâsato jahy, ápa yó no ’râtîyáti tám jahi | [c] prâ-’ṇā́ya tvâ ’pâ-’nā́ya tvâ vy-ânā́ya[2] tvâ, saté tvā́ ’sate tvâ, ’d-bhyás tvaú ’shadhî-bhyo[3], víçvebhyas tvâ bhûté-bhyo, yátaḥ pra-jā́ ákhidrâ[4] ájâyanta tásmai tvâ prajā́-pataye vibhû-dā́vne[3 u. 5] jyótishmate[1] jyótishmantam juhomi || 1 || óshadhîbhyaç, cáturdaça ca || 8 ||

K. 29, 5. — tvâ | ṛitâyubhya ity ṛitâyu-bhyaḥ — jahi | apeti — prâṇâyeti pra-anâyà — vyâṇâyeti vi-anâyà —

---

7. [3] °njâ° AFW, s. P. 5, 24.

8. dadhigrahamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 15. [3] s. P. 3, 7. [4] ákkhidrâ A, ákhkhidrâ DW, s. Whitney zu P. 14, 8 p. 294. [5] °vnn° (v mit virâma) D vor und nach iti; zur Verdopplung des n s. P. 14, 2.

asàte | tvâ | adbhya ity àt-bhyaḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — vibhûdâvna iti vibhu-dâvnė.

9. yā́ṃ vā́ adhvaryúç ca yájamânaç ca devátâm[1] antar-itás tásyâ ā́ vriçcyete[2]; prâjâ-patyáṃ dadhi-graháṃ grihṇîyât, prajā́-patiḥ sárvâ devátâ, devátâbhya evá ní hnuvâte[2]. jyeshṭhó vā́ eshá gráhâṇâṃ, yásyai 'shá grihyáte jyaíshṭhyam evá gachati. sárvâsâṃ vā́ etád devátânâṃ rûpáṃ yád eshá gráho, yásyai 'shá grihyáte sárvâṇy evaí 'naṃ rûpā́ṇi paçûnā́m úpa tishṭhanta. upayâmá-grihîtaḥ ‖ 1 ‖ asi prajā́-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantaṃ grihṇâmī́ 'ty âha, jyótir evaí 'naṃ samânā́nâṃ[1] karoty. agni-jihvébhyas tva 'rtâyú-bhya íty âhai, 'tā́vatîr[1] vaí devátâs[1], tā́bhya evaí 'naṃ sárvâbhyo grihṇâty. ápe 'ndra dvisható mána íty âha, bhrā́trivyâ-'panuttyai[3]. prâ-'ṇā́ya tvâ 'pâ-'nā́ya tvé 'ty âha, prâ-'ṇā́n evá yájamâne dadhâti. tásmai tvâ prajā́-pataye vibhû-dā́vne[4] jyótishmate[1] jyótishmantaṃ juhomi ‖ 2 ‖ íty âha, prajā́-patiḥ sárvâ devátâḥ, sárvâbhya evaí 'naṃ devátâbhyo juhoty. âjya-graháṃ grihṇîyât téjas-kâmasya, téjo vā́ ā́jyaṃ, tejasvỳ[1] evá bhavati[5]; soma-graháṃ grihṇîyâd brahmavarcasá-kâmasya, brahma-varcasáṃ vaí sómo, brahma-varcasỳ evá bhavati[5]; dadhí-graháṃ grihṇîyât paçú-kâmasyó, "rg vaí dádhy, ū́rk paçáva, ûrjaí 'vā́ 'smâ ū́rjam paçū́n áva runddhe[6] ‖ 3 ‖ upayâmágrihîto, juhomi, trícatvâriṃçac ca ‖ 9 ‖

yâm | vai — tasyai | eti | vriçcyete iti — sarvâḥ | devatâḥ — nîti | hnuvâte iti — vai | eshaḥ — samânânâm — tvâ | ritâyubhya ity ritâyu-bhyaḥ — etâvâtîḥ — vibhû-

9. dadhigrahavidhiḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 40. [3] °nutyai ACDW. [4] s. P. 3, 7; °vnn° (v mit virâma) D vor und nach iti. [5] bhávati W (!) [6] ruṃdhe ACDFW.

dâvna iti vibhu-dâvnè — sarvâḥ — tejàskâmasyeti tejàḥ-kâmasya — tejasvî — brahmavarcasîti brahma-varcasî | eva — ûrk | vai | dadhi — ûrjâ | eva | asmai.

10. [a] tvé [1] krátum ápi vṛiñjanti víçve dvír yád eté trír bhávanty ū́mâḥ | svâdóḥ svā́dîyaḥ svâdúnâ sṛijâ [2] sám áta û shú [3] mádhu mádhunâ 'bhí yodhi || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, prajā́-pataye tvâ júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yóniḥ, prajā́-pataye tvâ | prâṇa-grahā́n gṛihṇâty, etā́vad [4] vā́ asti yā́vad [4] eté gráhâ stómâç chándâṃsi pṛishṭhā́ni díço, yā́vad [4] evā́ 'sti tát || 1 || áva runddhe [5]. jyeshṭhā́ vā́ etā́n brâhmaṇā́ḥ purā́ vidā́ṃ akran, tásmât téshâṃ sárvâ díço 'bhí-jitâ abhûvan; yásyai 'té gṛihyánte jyaíshṭhyam evá gachaty, abhí díço jayati. páñca gṛihyante, páñca díçaḥ, sárvâsv evá dikshv ṛidhnuvanti. náva-nava gṛihyante, náva vaí púrushe prâ-'ṇā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá yájamâneshu dadhati. prâ-'yaṇī́ye co 'd-ayanī́ye ca gṛihyante, prâ-'ṇā́ vaí prâṇa-grahā́ḥ || 2 || prâ-'ṇaír evá pra-yánti prâ-'ṇaír úd yanti. daçamé 'han gṛihyante, prâ-'ṇā́ vaí prâṇa-grahā́ḥ; prâ-'ṇébhyaḥ khálu vā́ etát pra-jā́ yanti yád vâma-devyám yóneç cyávate; daçamé 'han vâma-devyám yóneç cyavate; yád daçamé 'han gṛihyánte prâ-'ṇébhya evá tát pra-jā́ ná yanti || 3 || tát, prâṇagrahā́ḥ, saptátriṃçac ca || 10 ||

tve iti — apîti | vṛiñjanti — sṛija | sam iti | atàḥ | u | sv iti — etâvàt | vai — grahā́ḥ — eva | asti — jyeshṭhâḥ | vai — sarvā́ḥ — yasyà | ete — dikshu — prâṇâ iti pra-anâḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyè — daçame | ahàn — prajâ iti pra-jâḥ | yanti.

---

10. gavâmayane 'tigrâhyâḥ prâṇagrahâç ca. [1] s. P. 4, 10. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [3] so (û shu) AW, s. P. 3, 14. 6, 2. [4] ohne avagraha. [5] ruṃdhe ACDFW.

11. [a] prá devám̧ devyā́ dhiyā́ bháratâ[1] jâtá-vedasam | havyā́ no vakshad ânushák[2] ‖ [b] ayám u shyá[3] prá deva-yúr hotā́ yajnā́ya nîyate | rátho ná yór abhī́-vṛito[4] ghṛí-ṇîvân[2 u. 5] cetati tmánâ ‖ [c] ayám agnír urushyaty amṛ́tâd iva jánmanaḥ | sáhasaç cit sáhîyân devó jîvā́tave kṛitáḥ ‖ [d] íḍâyâs tvâ padé vayám̧ nā́bhâ pṛithivyā́ ádhi | jā́ta-vedo ní dhîmahy ágne havyā́ya vóḍhave ‖ 1 ‖ [e] ágne víçvebhiḥ sv-anîka devaír ū́rṇâ-vantam prathamáḥ sîda yónim | kulâyí-nam̧[2] ghṛitá-vantaᵒ savitré yajnám̧ naya yájamânâya sâdhú ‖ [f] sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ[3] yajnáᵒ su-kṛitásya yónau | devâ-'vī́r devā́n havíshâ yajâsy[6] ágne bṛihád yája-mâne váyo dhâḥ ‖ [g] ní hótâ hotṛi-shádane vídânas tveshó dī́divā́ᵒ asadat[7] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vási-shṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[8] ‖ [h] tvám̧ dûtás tvám ‖ 2 ‖ u naḥ paras-pā́s tvám̧ vásya ā́ vṛishabha pra-ṇetā́ | ágne tokásya nas táne tanū́nâm ápra-yuchan dī́dyad bodhi go-pā́ḥ ‖ [i] abhí tvâ deva savitar ī́çânam̧ vā́ryâṇâm | sádâ 'van[9] bhâgám îmahe ‖ [k] mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imám̧ yajnám mimikshatâm | pipṛitā́m̧ no bhárîma-bhiḥ ‖ [l] tvā́m agne púshkarâd[2] ádhy átharvâ nír amanthata | mûr-dhnó víçvasya vâghátaḥ ‖ [m] tám u ‖ 3 ‖ tvâ dadhyáñn[2 u. 10] ṛíshiḥ putrá îdhe átharvaṇaḥ[11] | vṛitra-háṇam[12] puram̧-da-rám ‖ [n] tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám îdhe dasyu-hántamam dhanam̧-jayáᵒ ráṇe-raṇe ‖ [o] utá bruvantu jantáva úd agnír vṛitra-hā́ 'jani | dhanam̧-jáyó ráṇe-raṇe ‖ [p] ā́ yáᵒ háste ná

11. pâçukahautropayogimantrâḥ; [a-b] auttaravedike agnipraṇayane, [i-n] agnimanthane, [o-p] vahnau jâte, [q-v] asyâ'gneḥ pûrvâgninâ saha melane. [1] so (ᵒâ) AW, s. P. 3, 11. 12. [2] ohne avagraha. [3] so (shᵒ) AW, s. P. 6, 2; zum Abfall des ḥ s. P. 5, 15. [4] s. P. 3, 7. [5] zu ᵒn s. P. 5, 21. [6] s. P, 16, 18. [7] so (ᵒâᵒ aᵒ) AW, s. P. 9, 20. [8] so (ᵒo aᵒ) AW, s. P. 11, 3. [9] als zwei Wörter! (so auch der padapâṭha des Ṛik); sarvadâ he rakshaka, schol. [10] s. P. 9, 18. [11] so (ᵒe aᵒ) AW, s. P. 11, 3. [12] zu ṇ s. P. 7, 11.

khâdínaṃ çíçuṃ jâtáṃ ná bíbhrati | viçā́m agníṃ sv-adhvarám || [q] prá devám devá-vîtaye bháratâ[1] vasuvít-tamam | ā́ své yónau ní shîdatu[13] || [r] ā́ || 4 || jâtáṃ jâtá-vedasi priyáṃ çiçîtā́ 'tithim | syoná ā́ griḥá-patim || [s] agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír grihá-patir yúvâ | havya-vā́ḍ juhv-âsyaḥ || [t] tváṃ hý agne agnínâ[11] vípro vípreṇa sánt satā́ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse || [u] táṃ marjayanta su-krátum puro-yā́vânam[14] âjíshu | svéshu kshá̄yeshu vâjínam || [v] yajnéna yajnám ayajanta devā́s tā́ni dhármâṇi prathamā́ny âsan | té ha nā́kaṃ mahimā́naḥ sacante yátra pū́rve sâdhyā́ḥ sánti devā́ḥ || 5 || vóḍhave, dûtás tváṃ, táṃ u, sī́datv ā́, yátra, catvā́ri ca || 11 ||

çesha zu B. 3, 6, 1, 1-3. — [a.b.c] R. 10, 176, 2. 3. 4; [d] 3, 29, 4; [e] 6, 15, 16; [f] 3, 29, 8; [g.h] 2, 9, 1. 2; [i.k15] 1, 24, 3. 22, 13; [l.m.n] 6, 16, 13. 14. 15; [o] 1, 74, 3; [p.q.r] 6, 16, 40. 41. 42; [s15] 1, 12, 6; [t15-u] 8, 43, 14. 73, 8; [v] 1, 164, 50. — bharàta — ânushak — u | syaḥ | -preti — devayur iti deva-yuḥ[16] — yoḥ | abhîvrita ity abhi-vritaḥ | ghriṇîvân — prithivyâḥ | adhi[17] — svaṇîketi su-anîka — ûrṇâvantam ity ûrṇâ-vantam — kulâyinàm — sve | u | loke — sâdayà — devâvîr iti deva-avîḥ — hotrishadàna iti hotri-sadàne — dîdivân — adàbdhavratapramatir ity adàbdha-vrata-pramatiḥ — paraspâ iti paraḥ-pâḥ — vasyàḥ | eti — praṇeteti pra-ṇetâ — sadā́ | avan — pushkàrât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | îdhe — vritrahaṇam iti vritra-hanàm — pâthyaḥ — dasyuhantàmam iti dasyu-hantàmam — jantavàḥ | ud iti — ajani — eti | yam — svadhvaram iti su-adhvaram — bharàta — eti | sve — nîti | sîdatu | eti — çiçîta | atithim — syone | eti — juhvâsya iti juhu-âsyaḥ — puroyâvânam iti puraḥ-yàvânam — sacante.

---

11. [13] so (sh°) AW, s. P. 6, 4. [14] so (°nam) ACDFW. [15] da diese Verse schon in III, 3, 10, 2 ([k]) und ([s.t]) in I, 4, 46, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) sich vorfinden, so befremdet es, dafs sie hier nochmals voll aufgeführt werden. Allerdings ist indefs unser § hier nicht eigentlich ein yâjyâ-Abschnitt. [16] s. Whitney zu P. 3, 2. [17] ohne iti! weil am Schlufs des ardharca.

pûrṇá, 'rshayo, 'gnínâ[18], yé devấḥ, sū́ryo mâ, sám tvâ[19], vashaṭkâráḥ sá khadirá[20], upayâmágṛihîto 'si, yấṃ vaí, tvé krátum, prá devám, ékâdaça ‖ 11 ‖

pûrṇâ (1, 1), sahajẫs[21] (3, 2), távâ 'gne vâmī́ḥ (6, 3), prâṇaír evá (10, 8), sháṭtriṃçat ‖ 36 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm tṛitîyakâṇḍe
pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti tṛitîyaṃ kâṇḍam ‖

---

11. [18] gnínâ devéna DW. [19] tvâ nahyâmi DW. [20] so ACD, zum Unterschied von II, 1, 7, 1; sá khadirá fehlt in W. [21] so (°jẫs) ACDW, gegen den Usus der Ts. (s. P. 6, 14); für diese Schlufsangaben gelten eben die gewöhnlichen saṃdhi-Regeln.

17. agniḥ (4, 1, 1—7, 15 *).

1. [a] yuñjânáḥ prathamám mánas tatvā́ya savitā́ dhíyaḥ | agním jyótir ni-cā́yya prithivyā́ ádhy ā́ 'bharat || [b] yuktvā́ya mánasâ devā́nt súvar yató dhiyā́ dívam | briháj jyótiḥ karishyatáḥ savitā́ prá suvati tā́n || [c] yukténa mánasâ vayám devásya savitúḥ savé | suvar-géyâya çáktyai || [d][1] yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya briható vipaçcítaḥ[2] | ví hótrâ dadhe vayunâ-víd[3] éka ít || 1 || mahī́ devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ || [e] yujé vâm bráhma pûrvyám námo-bhir ví çlókâ yanti pathŷe 'va sū́râḥ | çriṇvánti víçve amrítasya[4] putrā́ ā́ yé dhā́mâni divyā́ni tasthúḥ || [f] yásya pra-yā́ṇam ánv anyá íd yayúr devā́ devásya mahimā́nam árcataḥ | yáḥ pā́rthivâni vi-mamé sá étaço rájâṁsi deváḥ savitā́ mahi-tvanā́ || [g][6] déva savitaḥ prá suva yajnám prá suva || 2 || yajná-patim bhágâya, divyó gandharváḥ[7] keta-pū́ḥ kétam naḥ punâtu vâcás pátir[8] vā́cam adyá svadâti naḥ || [h] imám no deva savitar yajnám prá suva devâ-yúvaṁ[3] sakhi-vídaṁ satrâ-jítam[8] dhana-jítaṁ suvar-jítam || [i][9] ricā́ stómaṁ sám ardhaya gâyatréṇa ratham-tarám | brihád gâyatrá-vartani || [k] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor

* mit Ausnahme der (yâjyâ-Abschnitte und der) zum açvamedha gehörigen Stücke 4, 12. 6, 6-9. 7, 15; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383.

1, 1-10. ukhyo 'gniḥ; 1. abhryâdânam. [1] so schon I, 2, 13, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 3, 2. 5. [4] so (°e a°) AFW; s. P. 11, 3. [5] zu ṇ s. P. 7, 6. [6] so schon I, 7, 7, 1. [7] °rvaḥ | AW (!) [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [9] so schon III, 1, 10, 1.

bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm gâyatréṇa chándasā " dade 'ṅgirasvád[10 u. 2]; [l]ábhrir asi, nā́riḥ[11] || 3 || asi, prithivyā́ḥ sadhá-sthâd agním purîshyam aṅgirasvád[2] ā́ bhara, traishṭubhéna[2] tvâ chándasā " dade 'ṅgirasvád[10 u. 2]; [m]bábhrir asi, nā́rir asi, tváyâ vayáṁ sadhá-stha ā́ 'gníṁ çakema khánitum purîshyam, jā́gatena tvâ chándasā " dade 'ṅgirasvád[10 u. 2]; [n]dhásta â-dhā́ya savitā́ bíbhrad ábhriṁ hiraṇyáyîm | táyâ jyótir ájasram íd agníṃ khâtvī́ na · ā́ bharā́, "nu-shṭubhena tvâ chándasā " dade 'ṅgirasvát[10 u. 2] || 4 ||
íd, yajnám prá suva, nā́rir, ā́nushṭubhena tvâ chándasâ, trîṇi ca || 1 ||

5, 1, 1, 1-4. — K. 15, 11. 16, 1. (18, 19. 19, 1). — Vs. 11, 1-11. Ç. 6, 3, 1, 12-41. Kâ. 16, 2, 7-8. — tatvâyà — prithivyâḥ | adhi | eti | abharat | yuktvâyà — suvàḥ — suvargeyâyeti suvaḥ-geyā́ya — manàḥ — viprā́ḥ — vipaççitàḥ — hotrā́ḥ — vayunâvid iti vayuna-vit | ekàḥ — parishṭutir iti pari-stutiḥ — çlokā́ḥ — pathyā́ | iva — prayâṇam iti pra-yâṇàm | anv iti | anye | it — devâḥ — vâçaḥ | patiḥ — devâyuvam iti deva-yuvàm — satrâjitam iti satra-jitàm[12] — suvarjitam iti suvaḥ-jitàm — chandàsâ | eti | dade | aṅgirasvat — nâriḥ — sadhastha iti sadha-sthe | eti | agnim — hastè — naḥ | eti | bhara | ânùshṭubhenety ânù-stubhena.

2. [a]imā́m agribhṇan raçanā́m ritásya pū́rva ā́yushi vidátheshu kā́vyā | táyâ devā́ḥ sutám ā́ babhûvur ritásya sā́mant sā́rám â-rápantî || [b]prá-tûrtaṃ [°]vájinn ā́ drava várishṭhâm ánu saṃ-vátam | diví te jánma paramám antárikshe[1] nā́bhiḥ prithivyā́m ádhi yóniḥ || [c]yuñjā́thâṁ rā́sabhaṃ yuvám asmín yā́me vrishaṇ-vasû | agním bhárantam asma-yúm || [d]yóge-yoge tavás-taraṃ vā́je-vâje havâmahe | sákhâya índram ûtáye || [e]pra-tū́rvan || 1 || é 'hy ava-krā́-

1. [10] zu dem Ausfall des anlautenden a s. P. 12, 7. [11] na vidyate arir yasyâḥ, schol. [12] als ob das Nomen sattra darin enthalten sei.
2. mridâkrântiḥ. [1] ohne avagraha.

mann áçástî rudrásya gā́ṇa-patyân mayo-bhū́r é 'hi | urv antárikshham ánv ihi svastí-gavyûtir ábhayâni kriṇván || [f]pûshṇā́ sa-yújâ sahá[2] prithivyā́ḥ sadhá-sthâd agním purîshyam añgirasvád[1] áche 'hy. [g]agním purîshyam añgirasvád áche 'mo. [h]'gním[8] purîshyam añgirasvád bharishyâmo. [i]'gním[8] purîshyam añgirasvád bharâmaḥ | [k]ánv agnír ushásâm ágram akhyad ánv áhâni prathamó jâtá-vedâḥ | ánu sū́ryasya || 2 || puru-trā́ ca raçmī́n ánu[4] dyā́vâ-prithivī́ ā́ tatâna || [l]â-gátya vâjy ádhvanaḥ sárvâ mrídho ví dhûnute | agníṃ sadhá-sthe mahatí cákshushâ ní cikîshate || [m]â-krámya vâjin prithivī́m agním iccha rucā́ tvám | bhū́myâ vritvā́ya[5] no brûhi yátaḥ khánâma táṃ vayám || [n]dyaús te prishṭhám, prithivī́ sadhá-stham, âtmā́ 'ntárikshaṃ[1], samudrás[1] te yóniḥ | vi-khyā́ya cákshushâ tvám abhí tishṭha || 3 || pritanyatáḥ || [o]út krâma mahaté saúbhagâyâ[1] 'smā́d â-sthā́nâd draviṇo-dā́ vâjin | vayáṃ syâma su-mataú prithivyā́ agníṃ khanishyánta upá-sthe asyâḥ[6] || [p]úd akramîd draviṇo-dā́ vâjy árvā́ 'kaḥ sá lokáṃ sú-kritam prithivyā́ḥ | tátaḥ khanema su-prátîkam agníṃ súvo rúhâṇâ[7] ádhi nā́ka ut-tamé || [q]apó devī́r úpa srija mádhu-matîr ayakshmā́ya pra-jā́bhyaḥ | tā́sâṃ sthā́nâd új jihatâm óshadhayaḥ[1] su-pippalā́ḥ || [r]jígharmi || 4 || agníṃ mánasâ ghriténa prati-kshyántam[8] bhúvanâni víçvâ | prithúṃ tiraçcā́ váyasâ briháantaṃ vyácishṭham[1] ánnaṃ rabhasáṃ vídânam || [s]ā́ tvâ jigharmi vácasâ ghriténâ 'rakshásâ mánasâ táj jushasva | márya-çrî sprihayád-varṇo agnír[9] nā́ 'bhi-mríçe tanúvâ jarhrishâṇaḥ || [t]pári vā́ja-patiḥ kavír agnír hávyâny akramît |

2. [2] sahá | AW. [3] so (°o ') AW, s. 12, 6. [4] so (°ín a°) AFW, s. P. 9, 23. [5] so (vritv°) ACDFW; √var? prithivyâ saha caraṇaṃ kritvâ, prithivíṃ prishṭvety arthaḥ, schol. [6] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°vo r°) AFW, s. P. 8, 7 schol. 8. 16 (p. 192). [8] so (°kshy°) ACDFW. [9] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3.

dádhad rátnâni dâçúshe ‖ v[10]pári tvâ 'gne púram vayám vípraꞷ sahasya dhîmahi | dhṛishád-varṇam divé-dive bheṭ= tā́ram bhañgurā́-vataḥ[11] ‖ w tvám agne dyú-bhis tvám âçu= çukshánis[1] tvám ad-bhyás tvám áçmanas pári[12] | tvám vá= nebhyas tvám óshadhî-bhyas[11] tvám nṛiṇā́m nṛi-pate jâ= yase çúciḥ ‖ 5 ‖ pratū́rvant, sū́ryasya, tishṭha, jígharmi, bhettā́ram, viꞷçatíç ca ‖ 2 ‖

5, 1, 2, 1 - 3, 4. — K. 16, 1. 2. 19, 2. 3. — Vs. 22, 2. 11, 12-27. Ç. 6, 3, 2, 2 - 3, 25. Kâ. 16, 2, 9-22. — pûrvè | âyùshi — sâmàn | sạram — anv iti | sạṃvatạm iti sam-vatàm — adhîti | yoniḥ — vṛishạṇvạsû̱ iti vṛishaṇ-vạsû̱[13] — eti | iḥi — açàstîḥ — gâṇàpatyậd itị gâṇà-pạtyật — achà[14] | iḥi — achà | imạḥ — vậjî | adhvànạḥ | sarvā̂ḥ — bhûmyā̂ḥ — drạviṇọdâ iti draviṇaḥ-dâḥ — pṛịthịvyâḥ — khạnịshyantàḥ — drạviṇọdâ iti draviṇaḥ-dâḥ | vậjî | arvā̂ | akàḥ — suvàḥ | ruhā̂ṇâḥ | adhîti | nâkè — maryàçrîr iti maryà-çrîḥ — açmànaḥ | pari[15].

3. a devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîsh= ỳam añgirasvát[2] khanâmi ‖ b jyótishmantaṃ[2] tvâ 'gne su= -prátîkam ájasreṇa bhânúnâ dī́dyânam | çivám pra-jā́bhyó 'hiꞷsantam[3] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîshỳam añgi= rasvát[2] khanâmi ‖ c apā́m pṛishṭhám asi sa-práthâ urv̀ agním bharishyád áparâ-vapishṭham | várdhamânam mahá ā́ ca púshkaram[2] divó mā́trayâ variṇā́ prathasva ‖ d çárma ca sthaḥ ‖ 1 ‖ várma ca stho áchidre[4 u. 5] bahulé[5] ubhé[5] | vyácasvatî[2 u. 5] sáṃ vasâthâm bhartám agním purîshỳam ‖

2. [10] so schon I, 5, 6, 4. [11] s. P. 3, 5. 7. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [13] s. P. 4, 5 und zu dem ṇ P. 13, 13. [14] achcha D, s. Whitney zu 14, 8. [15] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

3. khananam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 6. [2] ohne avagraha. [3] so (°o 'h°) AFW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 11. 19. 31.

.[e] sám vaśâthâɷ suvar-vídâ samī́cī[2 u. 6] úrasâ tmánâ | agním antár bharishyántî[5] jyótishmantam[2] ájasram ít || [f] purîshyò 'si viçvá-bharâḥ |[6] átharvâ tvâ prathamó nír amanthad agne | [g 7] tvā́m agne púshkarâd[2] ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || [h 7] tám u tvâ dadhyáññ[2 u. 8] ríshiḥ putrá îdhe || 2 || átharvaṇaḥ | vṛitra-háṇam[9] puram-darám || [i 7] tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám îdhe dasyu-hántamam | dhanam-jayáɷ ráṇe-raṇe || [k 7] sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ[10] yajnáɷ su-kṛitásya yónau | devâ-'vī́r devā́n havíshâ yajâsy[11] ágne bṛihád yájamâne váyo dhâḥ || [l 7] ní hótâ hotṛi-shádane vídânas tveshó dîdivā́ɷ asadat[12] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vásishṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[4] || [m] sáɷ sîdasva mahā́ɷ asi[12] çócasva || 3 || ·deva-vī́tamaḥ | ví dhûmám agne arushám[13] miyedhya sṛijá pra-çasta darçatám || [n] jánishvâ[10] hí jényo ágre[4] áhnâm[13] hitó hitéshv arushó váneshu | dáme-dame saptá rátnâ dádhâno 'gnír[14] hótâ ní shasâdâ[15 u. 10] yájîyân || 4 || stha, îdhe, çócasva, saptáviɷçatiç ca || 3 ||

5, 1, 4, 1-5. — K. 16, 3. 19, 4. — Vs. 11, 28-37. Ç. 6, 4, 1, 1 - 2, 9. Kâ. 16, 2, 22-27. — ahiɷsantam — mahaḥ | eti — achidre iti | bahule iti | ubhe iti | vyacásvatî iti — samîcî iti — bharishyantî iti — pushkárât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | îdhe — vṛitrahaṇam iti vṛitra-hanám — pâthyaḥ — sve | u — sâdaya — devâvîr iti deva-avîḥ — yajâsi — janishva — nîti | sasâda.

4. [a] sám te vâyúr mâtaríçvâ[1] dadhâtû 't-tânā́yai hṛi-

3. [6] so (°âḥ |) A. F (ohne |). W (| von zweiter Hand). [7] so schon III, 5, 11, 3.4.2. [8] zu ññ s. P. 9, 18. [9] zu ṇ s. P. 7, 11. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 12.8. [11] s. P. 16, 18. [12] so (°âɷ a°) AFW, s. P. 9, 20. [13] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. (12, 4). [14] so (°o 'g°) AFW, s. P. 12, 6. [15] zu sh° s. P. 6, 4.

4. mṛidâharaṇam. [1] ohne avagraha.

dayaṃ yád ví-lishṭam | devā́nâṃ yáç cárati prâ-'ṇáthena tásmai ca devi váshaḍ astu túbhyam || ᵇ sú-jâto jyótishâ sahá çárma várûtham ā́ 'sadaḥ súvaḥ | vā́so agne[2] viçvá-rûpaᵒ sáṃ vyayasva vibhâ-vaso || ᶜ úd u tishṭha sv-adhvarā́ 'vâ[3] no devyā́ kṛipā́ | dṛiçé ca bhâsā́ bṛihatā́ su-çukvánir[4] ā́ 'gne yâhi suçastí-bhiḥ || 1 || ᵈ ûrdhvá û shú ṇa[5] ûtáye tíshṭhâ[3] devó ná savitā́ | ûrdhvó vā́jasya sánitâ yád añjí-bhir vâghád-bhir vi-hváyâmahe || ᵉ sá jâtó gárbho asi[2] ró-dasyor ágne cā́rur ví-bhṛita óshadhîshu[1] | citráḥ çíçuḥ pári támâᵒsy aktáḥ prá mâtṛí-bhyo ádhi[2] kánikradad gâḥ || ᶠ sthiró bhava vî́ḍv-aṅga âçúr bhava vâjŷ arvan | pṛithúr bhava su-shádas tvám agnéḥ purîsha-vā́hanaḥ[6] || ᵍ çivó bhava || 2 || pra-jā́bhyo mā́nushîbhyas tvám aṅgiraḥ | mā́ dyā́vâ-pṛithivī́ abhí çûçuco mā́ 'ntáriksham[1] mā́ vánaspá-tîn[1] || ʰ praí 'tu vâjī́ kánikradan nā́nadad rā́sabhaḥ pátvâ | bhárann agním purîshŷam mā́ pâdy ā́yushaḥ purā́ || ⁱ rā́-sabho vâṃ kánikradat sú-yukto vṛishaṇâ ráthe | sá vâm agním purîshŷam âçúr dûtó vahâd itáḥ || ᵏ vṛíshâ 'gníṃ vṛíshaṇam bhárann apā́ṃ gárbhaᵒ samudríyam[1] | ágna ā́ yâhi || 3 || vîtáya ṛitáᵒ satyám || ˡ óshadhayaḥ[1] práti gṛih-ṇîtâ 'gním etáᵒ çivám â-yántam abhy átra yushmā́n | vy-ásyan víçvâ ámatîr árâtîr ni-shī́dan no ápa[2] dur-matíᵒ hanat || ᵐ óshadhayaḥ práti modadhvam enam púshpâ-vatîḥ[7] su-pippalā́ḥ | ayáṃ vo gárbha ṛitvíyaḥ pratnáᵒ[1] sadhá-stham ā́ 'sadat || 4 || suçastíbhiḥ, çivó bhava, yâhi, sháṭtriᵒçac ca || 4 ||

5, 1, 5, 1-10. — K. 16, 4. 19, 5. — Vs. 11, 39-48. Ç. 6, 4, 3, 4 - 4, 17. Kâ. 16, 3, 3-14. — prâ̱ṇatheneti pra-a̱nathéna — eti |

---

4. [2] so (ᵒo aᵒ) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (ᵒâ) AFW, s. P. 3, 8. 12. [4] so A. D. C (nach iti). W., çuçukvᵒ C (vor iti). F; sushṭhu çucâṃ raçmî-nâṃ vanitâ (!) schol. [5] so (û shu ṇa) AFW, s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [6] so (ᵒnaḥ) AFW; vgl. P. 7, 6. [7] s. P. 3, 5.

asadaḥ | suvàḥ | vâsàḥ — vibhâvaso iti vibhâ-vaso — svadhvareti su-adhvara | avà — suçukvanir iti su-çukvaniḥ — ûrdhvaḥ | u | sv iti | naḥ — tishṭhà — adhîti | kanikradat | gâḥ — vîḍvàñga iti vîḍu-añgaḥ — vâjî — sushada iti su-sadàḥ — purîshavâhàna iti purîsha-vâhànaḥ — kanikradat | nânàdat — mâ | pâdi — vîtayè — abhîti | atrà — vyasyann iti vi-asyàn — nishîdann iti ni-sîdàn — pushpâvatîr iti pushpà-vatîḥ — eti | asadat.

5. [a] [1] ví pā̃jasâ pṛithúnâ çóçucâno bā̃dhasva dvishó raksháso ámîvâḥ [2] | su-çármaṇo bṛihatáḥ çármaṇi syâm agnér ahám su-hávasya prá-ṇîtau || [b] ā̃po hí shṭhā̃ [3] mayo-bhúvas tā̃ na ûrjé dadhâtana | mahé ráṇâya cákshase || [c] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatī́r iva mâtáraḥ || [d] tásmâ áraṃ gamâma vo yásya ksháyâya jínvatha | ā̃po janáyathâ [4] ca naḥ || [e] mitráḥ || 1 || sam-sṛíjya pṛithivī́m bhū́miṃ ca jyótishâ sahá | sú-jâtaṃ jâtá-vedasam agníṃ vaiçvânaráṃ [5] vi-bhúm || [f] ayakshmā̃ya tvâ sám sṛijâmi pra-jā̃bhyaḥ | víçve tvâ devā̃ vaiçvânarā̃ḥ [5] sám sṛijantv ā̃nu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvát [5] || [g] rudrā̃ḥ sam-bhṛítya pṛithivī́m bṛiháj jyótiḥ sám îdhire | téshâm bhânúr ájasra íc chukró devéshu rocate || [h] sám-sṛishṭâṃ vásu-bhî rudraír dhī́raiḥ karmaṇyàm mṛídam | hástâbhyâm mṛidvī́ṃ kṛitvā̃ sinîvâlī́ [5] karotu || 2 || tā̃m || [i] sinîvâlī́ su-kapardā̃ su-kurîrā̃ sv-aupaçā̃ | sā̃ túbhyam adite maha ó 'khā̃ṃ dadhâtu hásta-yoḥ || [k] ukhā̃ṃ karotu çáktyâ bâhú-bhyâm áditir dhiyā̃ | mâtā̃ putráṃ yátho 'pá-sthe sā̃ 'gním bibhartu gárbha ā̃ || [l] makhásya çíro 'si. [m] yajnásya padé sthaḥ | [n] vásavas tvâ kṛiṇvantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgirasvát [5] pṛithivy àsi,

5. ukhânirmâṇam. [1] s. II, 5, 12, 5. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (shṭhâ) AFW, s. P. 3, 8. 6, 2. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [5] ohne avagraha.

rudrā́s tvâ krinvantu traíshṭubhena[5] chándasâ 'ñgirasvád[5] antáriksham[5] asi || 3 || âdityā́s tvâ krinvantu jā́gatena chándasâ 'ñgirasvád dyaúr asi, víçve tvâ devā́ vaiçvâ-narā́ḥ[6] krinvantv ā́nu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvád díço 'si, dhruvā́ 'si dhârā́yâ[4] máyi pra-jā́o râyás pósham[6] gau-patyáo[5] su-vī́ryao sa-jâtā́n yájamânâyā́. ° 'dityai rā́snâ 'sy. [p] áditis te[7] bílam grihṇâtu pā́ñktena chándasâ 'ñgirasvát | [q] kritvā́ya sā́ mahī́m ukhā́m mrin-máyîm yónim agnáye | tā́m putrébhyaḥ sám prā́ 'yachad áditiḥ: çrapáyân íti[8] || 4 ||
mitrā́ḥ, karotv, antárikshaṃ asi, prá, catvā́ri ca || 5 ||

5, 1, 6, 1-4. — K. 16, 4. 5. 19, 5. 6. — Vs. 11, 49-59. Ç. 6, 4, 4, 21 - 5, 2, 21. Kâ. 16, 3, 15 - 4, 4. — praṇī́tâv iti pra-nītau — hi | stha — bhâjayata | iha — tasmai — janayâtha — de-vâḥ | vaiçvânarâḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena — ajâs-raḥ | it — mahe | eti | ukhâm — sâ | agnim — garbhè | â[9] — pade[10] iti — prithivî | asi — devâḥ | vaiçvânarâḥ — diçâḥ | asi | dhruvâ — dhâraya — râyaḥ | poshám | gaupatyam — mriṇmayîm iti mrit-mayī́m — sam | preti | ayachat.

6. [a] vásavas tvâ dhû́payantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgi-rasvád[1], rudrā́s tvâ dhû́payantu traíshṭubhena[1] chándasâ 'ñgirasvád, âdityā́s tvâ dhû́payantu jā́gatena chándasâ 'ñgi-rasvád, víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́[1] dhû́payantv ā́nu-shṭu-bhena chándasâ 'ñgirasvád, índras tvâ dhû́payatv añgirasvád, víshṇus tvâ[4] dhû́payatv añgirasvád, váruṇas tvâ dhû́payatv añgirasvád. [b] áditis tvâ[4] devī́ viçvádevyâ-vatî[2] prithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvát[3] khanatv avaṭa. [c] devā́nâm tvâ pát-nîḥ || 1 || devī́r viçvádevyâ-vatîḥ[2] prithivyā́ḥ sadhá-sthe

5. [6] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [7] so (°s t°) AFW; vgl. P. 6, 5. [8] so (°n i°) AFW, s. P. 9, 23. [9] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [10] s. P. 4, 45. 46.

6. tatsaṃskâraḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 5. 7. [3] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [4] so (°s t°) AFW.

'ñgirasvád[3] dadhatû 'khe. [d] dhishánâs tvâ devī́r viçvádevyâ-vatī́ḥ[2] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvád[3] abhī́ 'ndhatâm ukhe, gnā́s tvâ devī́r viçvádevyâ-vatī́ḥ[2] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvác[3] chrapayantû 'khe, várûtrayo jánayas tvâ devī́r viçvádevyâ-vatī́ḥ pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'ñgirasvát pacantû 'khe | [e] mítrai 'tā́m ukhā́m pacai, 'shā́ mā́ bhedi | [f] etā́ṃ te pári dadâmy ábhittyai[5] | [g] abhī́ 'mā́m || 2 || mahinā́ dívam mitró babhûva sa-práthâḥ | utá çrávasâ pṛithivī́m || [h] [6] mitrásya carshaṇî-dhṛítaḥ[2] çrávo devásya sânasím | dyumnáṃ citráçravas-tamam || [i] devás tvâ savitó 'd vapatu su-pâṇíḥ sv-añguríḥ | su-bâhúr utá çáktyâ || [k] ápadyamânâ pṛithivy ā́çâ díça ā́ pṛiṇa | út tishṭha bṛihatī́ bhavo "rdhvā́ tishṭha dhruvā́ tvám || [l] vásavas tvā́ " chṛindantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgirasvád, rudrā́s tvā́ " chṛindantu traíshṭubhena[1] chándasâ 'ñgirasvád, âdityā́s tvā́ " chṛindantu jā́gatena chándasâ 'ñgirasvád, víçve tvâ devā́ vaiçvânarā́[1] ā́ chṛindantv ā́nu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvát || 3 || pátnîr, imā́ᴗ, rudrā́s tvā́ " chṛindantv, ékân ná viᴗçatíç ca || 6 ||

5, 1, 7, 1-4. — K. 16, 5. 6. 19, 6. 7. — Vs. 11, 60-65. — Ç. 6, 5, 3, 10 - 4, 17. Kâ. 16, 4, 8-23. — devâḥ | vaiçvânarâḥ — viçvadévyâvatîti viçvadévya-vatî — dadhatu | ukhe — abhîti | indhatâm — pacantu | ukhe | mitrà | etâm — paca | eshâ — bhedi — abhîti | imâm — carshaṇîdhṛita iti carshaṇi-dhṛitàḥ — pṛithivi | âçâḥ — tvâ | eti | chṛindantu.

7. [a] sámâs tvâ 'gna ṛitávo vardhayantu saṃ-vatsarā́ ṛíshayo yā́ni satyā́ | sáṃ divyéna dî́dihi rocanéna víçvâ ā́ bhâhi pra-díçaḥ pṛithivyā́ḥ || [b] sáṃ ce 'dhyásvâ 'gne prá ca bodhayai 'nam úc ca tishṭha mahaté saúbhagâya[1] | mā́ ca

6. [5] °bhityai DW. [6] so schon III, 4, 11, 5.

7. pañcapaçvañgabhûtâ âgnikyaḥ sâmidhenyaḥ. [1] ohne avagraha.

ríshad upa-sattā́ te agne[2] brahmā́ṇas te yaçásaḥ santu mā́ 'nyé ‖ [c] tvā́m agne vṛiṇate brâhmaṇā́ imé çivó agne[3] ‖ 1 ‖ saṃ-váraṇe bhavâ[4] naḥ | sapatna-hā́ no abhimâti-jíc ca své gáye jâgṛihy ápra-yuchan ‖ [d] ihaí 'vā́ 'gne ádhi[3] dhârayâ[4] rayím mā́ tvâ ní kran pûrva-cíto ni-kâríṇaḥ | kshatrám agne su-yámam astu túbhyam upa-sattā́ vardhatâṃ te ánishṭṛitaḥ[5 u. 1] ‖ [e] kshatréṇâ 'gne sv-ā́yuḥ sáṃ rabhasva mitréṇâ 'gne mitra-dhéye yatasva | sa-jâtā́nâm madhyama-sthā́ edhi râjnā́m agne vi-havỳo dîdihî 'há ‖ [f] áti ‖ 2 ‖ ního[1] áti[2] srídhó 'ty[6] ácittim áty árâtim agne | víçvâ hỳ agne dur-itā́ sáhasvā́ 'thâ 'smá-bhyaṃ sahá-vîrâṃ rayíṃ dâḥ ‖ [g] anâ-dhṛishyó jâtá-vedâ ánishṭṛito[1] vi-rā́ḍ agne kshatra-bhṛíd dîdihî 'há | víçvâ ā́çâḥ pra-muñcán mā́nushîr bhiyáḥ çivā́bhir adyá pári pâhi no vṛidhé ‖ [h] bṛíhaspate[1] savitar bodháyai 'naṃ sáṃçitaṃ cit saṃ-tarā́ṃ sáṃ çiçâdhi | vardháyai 'nam mahaté saúbhagâya[1] ‖ 3 ‖ víçva enam ánu madantu devā́ḥ ‖ [i] amutra-bhū́yâd ádha yád yamásya bṛíhaspate[1] abhí-çaster[2] ámuñcaḥ | práty auhatâm açvínâ mṛityúm asmâd devā́nâm agne bhisháj̇â çácî-bhiḥ[7] ‖ [k] úd vayáṃ támasas pári[8] páçyanto jyótir út-taram | deváṃ deva-trā́ sū́ryam áganma jyótir ut-tamám ‖ 4 ‖ imé çivó agné, 'ti, saúbhagâya, cátustriṃçac ca ‖ 7 ‖

5, 1, 8, 5. 6. — K. 18, 16. — Vs. 27, 1-10. — [a. b. c. e. f] Ath. 2, 6, 1-5. — agne | ṛitaváḥ — idhyasvà — bhava — iha | eva | agne | adhîti | dhâraya — anishṭṛitaḥ — svâyur iti su-âyúḥ — atîti | nihàḥ[1 u. 9] | atîti | sridhàḥ | atîti — bodhayà — viçvè — çacîbhir iti çaci-bhiḥ — tamàsaḥ | parîti.

8. [a] ûrdhvā́ asya sam-ídho bhavanty ûrdhvā́ çukrā́

---

7. [2] so (°e a) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] s. P. 3, 8. [5] s. P. 11, 4. [6] so (°o ') AFW, s. P. 12, 8. [7] s. P. 3, 7. [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [9] nikṛishṭâni çvaçûkarâdijanmâni jihîte prâpnoti yair duritais tâni, schol. (!)

8. prayâjayâjyâ âprînâmakâḥ.

çocíɷsby agnéḥ | dyumát-tamâ su-prátîkasya sûnóḥ || [b] tánû-nápâd ásuro viçvá-vedâ devó devéshu deváḥ | pathá ā́ 'nakti mádhvâ ghṛiténa || [c] mádhvâ yajnáṃ nakshase prîṇânó nárâçáɷso [1] agne [2] | su-kṛíd deváḥ savitā́ viçvá-vâraḥ || [d] áchâ 'yám eti çávasâ ghṛiténe "ḍânó váhnir námasâ | agníɷ srúco adhvaréshu [2] prayát-su || [e] sá yakshad asya mahimā́nam agnéḥ, sáḥ || 1 || î mandrā́su [3] prayásaḥ | vásuç cétishṭho vasu-dhā́tamaç ca || [f] dvā́ro devī́r ánv asya víçve vratā́ dadante agnéḥ [4] | uru-vyácaso dhā́mnâ pátyamânâḥ || [g] té [5] asya yóshaṇe [5] divyé [5] ná yónâv ushā́sânáktâ [1] | imáṃ yajnám avatâm adhvaráṃ naḥ || [h] daívyâ hotârâv ûrdhvám adhvaráṃ no 'gnér [6] jihvā́m abhí gṛiṇîtam | kṛiṇutáṃ naḥ sv̀-ishṭim || [i] tisró devī́r barhír é 'dáɷ sadantv íḍâ sárasvatî [1] || 2 || bhā́ratî [7] mahī́ gṛiṇânā́ || [k] tán nas turī́pam [1] ádbhutam [1] purukshú [1] tváshṭâ su-vī́ram | râyás pósham [8] ví shyatu [9] nā́bhim asmé [10] || [l] vánaspaté [1] 'va [11] sṛijâ [12] rárâṇas tmánâ devéshu | agnír havyáɷ çamitā́ sûdayâti || [m] ágne svā́hâ [1] kṛiṇuhi jâta-veda índrâya havyám | víçve devā́ havír idáṃ jushantâm || [n][13] hiraṇya-garbháḥ sám avartatā́ 'gre bhûtásya jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra pṛithivī́ṃ dyā́m || 3 || uté 'mā́ṃ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [o] yáḥ prā́-'ṇato ni-misható mahi-tvaí 'ka íd rā́jâ jágato babhū́va | yá ī́çe asya [4] dvi-pádaç cátush-padaḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [p] yá âtma-dā́ bala-dā́ yásya víçva upā́-"sate pra-çíshaṃ yásya devā́ḥ | yásya châyā́ 'mṛítaṃ yásya mṛityúḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [q] yásye 'me himá-vanto mahi-

---

8. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (î m°) AFW, s. P. 5, 12 (1, 57); nach P. wäre zu lesen îm 'andrâsu! [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [5] s. P. 4, 20. [6] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7. [7] °tî | AW (!). [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [9] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [10] s. P. 4, 9. [11] so (°e ') AFW, s. P. 12, 4. [12] s. P. 3, 12. [13] s. bei II, 2, 12, 1.

-tvā́ yásya samudráω[1] rasáyâ sahá || 4 || âhúḥ | yásye 'mā́ḥ pra-díço yásya bâhū́[14] kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [r] yám krándasî[5] ávasâ tastábhâne[5] abhy-aíkshetâm mánasâ réjamâne[5] | yátrā́ 'dhi sū́ra úd-itau vy-éti kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [s] yéna dyaúr ugrā́ prithivī́ ca dṛḍhé[15] yéna súva stábhitam yéna nā́kaḥ | yó antárikshe[2 u. 1] rájaso vi-mā́naḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [t 13] ā́po ha yán mahatī́r víçvam || 5 || ā́yan dáksham dádhânâ janáyantîr agním | táto devā́nâm nír avartatā́ 'sur ékaḥ kásmai devā́ya havíshâ vidhema || [u] yáç cid ā́po mahinā́ pary-ápaçyad dáksham dádhânâ janáyantîr agním | yó devéshv ádhi devá éka ā́sît kásmai devā́ya havíshâ vidhema || 6 || agnéḥ sá, sárasvatî, dyā́ω, sahá, víçvam, cátustriωçac ca || 8 ||

[a-m] K. 18, 17. Vs. 27, 11-22; [n-t] K. 40, 1. Vs. 13, 4. 23, 1.3. 25, 10-13. 27, 25.26. 32, 3.6.7. — tanûnapâd iti tanū́-napā́t — viçvavèdâ iti viçva-vedâḥ — pathaḥ | eti | anakti — narâçaωsàḥ — achà | ayam — îḍânaḥ — saḥ | îm | mandrâsù | prayasàḥ — anv iti | asya — te iti — yoshàṇe iti | divye iti — yonaù | ushâsânaktā́ — svishṭim iti su-ishṭim — eti | idam | sadantu — tat — turîpàm | adbhùtam | purukshu — râyaḥ — syatu — asme iti — aveti | srija — devâḥ | haviḥ — dâdhâra — uta | imâm — prâṇata iti pra-anataḥ — mahitveti mahi-tvâ | ekàḥ — âtmadâ ity ātma-dàḥ | baladâ iti bala-dâḥ — viçvè — upâsàta ity ùpa-âsàte — bâhû iti — krandàsî iti — tastabhâne iti — rejàmâne iti — yatrà | adhîti | sûràḥ — dṛḍhe iti | yenà | suvàḥ — ha | yat — dadhā́nâḥ — asùḥ — âpàḥ — dadhā́nâḥ — adhîti | devaḥ | ekàḥ.

9. [a] ā́-kûtim agním pra-yújaω svā́hâ[1], máno medhā́m agním pra-yújaω svā́hâ, cittám ví-jnâtam a. p. sv., vâcó ví-

---

8. [14] s. P. 4, 5. [15] s. P. 4, 27.

9. agnyutpâdanam. [1] ohne avagraha.

-dhṛitim a. p. svā̆hâ, prajā̆-pataye Mánave svā̆hâ, 'gnáye vaiçvânarā̆ya[1] svā̆hâ. [b][2]víçve devásya netúr márto vriṇîta sakhyám̱, víçve râyá ishudhyasi, dyumnám̱ vriṇîta pushyáse svā̆hâ. [c]mā̆ sú bhitthâ mā̆ sú risho dríṃhasva vîḍáyasva sú |ˋ ámba dhṛishṇu[3] vîráyasva || 1 || agníç ce 'dám̱ karishyathaḥ || [d]dríṃhasva devi prithivi svastáya[1] âsurī̆ mâyā̆ sva-dháyâ kṛitā̆ 'si | júshṭam̱ devā̆nâm idám astu havyám árishṭâ tvám úd ihi yajné asmín[4] || [e]mítrai 'tā̆m ukhā̆m̱ tapai, 'shā̆ mā̆ bhedi | [f]etā̆m te pári dadâmy ábhittyai | [g]drv̀-annaḥ sarpír-âsutiḥ pratnó[1] hótâ váreṇyaḥ | sáhasas putró[5] ádbhutaḥ[6 u. 1] || [h][2]párasyâ ádhi sam̱-vátó 'varâṃ[7] abhy[8] ā̆ || 2 || tara | yátrâ 'hám ásmi tā̆ṃ ava[8] || [i]paramásyâḥ parâ-váto rohíd-açva ihā̆ " gahi | purîshyaḥ puru-priyó 'gne[9] tvám̱ tarâ[10] mṛídhaḥ || [k]sī̆da tvám mâtúr asyā̆ upá-sthe víçvâny agne vayúnâni vidvā̆n | maí 'nâm arcíshâ mā̆ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[11] asyâṃ çukrá-jyotir ví bhâhi || [l]antár agne rucā̆ tvám ukhā̆yai sádane své | tásyâs tváṃ hárasâ tápañ jā̆ta-vedaḥ[12] çivó bhava || [m]çivó bhûtvā̆ mahyám agné 'tho[11] sîda çivás tvám | çivā̆ḥ kṛitvā̆ díçaḥ sárvâḥ svā̆m̱ yónim ihā̆ " 'sadaḥ || 3 || vîráyasvā̆, ", tápan, viṃçatíç ca || 9 ||

5, 1, 9, 1-6. — K. 16, 7. 19, 10. — Vs. 11, 66-72. 12, 15-17. Ç. 6, 6, 1, 15 - 3, 4. 7, 3, 15. Kâ. 16, 4, 30-37. 5, 20. — viçvè | devasyà — viçvè | râ̱yaḥ — sv iti | bhi̱tthâ̱ḥ | mâ | sv iti — vîḍayàsva | su[13] | ambà | dhṛi̱shṇu̱ | vîrayàsva — sva̱stayė — mitrà | e̱tâm — drvàunạ iti̱ dru-a̱nna̱ḥ — sahàsaḥ — pa-

9. [2] so schon I, 2, 2, 1 (b). II, 6, 11, 3 (h); viçve viçvâtmakasya, schol. [3] he dhṛishṇu dharshaṇayukte, schol. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°s p°) AFW, s. P, 8, 28. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°o 'v°) AFW, s. P. 12, 4. [8] so (°âṃ a°) AFW, s. P. 9, 20. [9] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7. [12] °paṃ j° AFW. [13] ohne iti! weil am Ende des ardharca.

rásyâḥ | adhîti — avárân | abhi | eti — tân | ava — iha | eti | gahi — tara — asyâḥ — mâ | enâm — antaḥ | asyâm — tapán — atho iti — iha | eti | asadaḥ.

10. [a] yád agne yā́ni kā́ni cā́ " te dā́rûṇi dadhmási | tád astu túbhyam íd ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya || [b] yád átty[1] upa-jíhvikâ yád vamró ati-sárpati[2] | sárvaṃ tád astu te ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya || [c] rā́triɷ-râtrim ápra-yâvam bhárantó 'çvâye[3] 'va tíshṭhate ghâsám asmai | râyás pósheṇa[3] sám ishā́ mádantó 'gne[3] mā́ te práti-veçâ rishâma || [d] nā́bhâ || 1 || pṛithivyā́ḥ sam-idhânám agníɷ râyás póshâya[4] bṛihaté havâmahe | iram-madám bṛihád-ukthaṃ yájatraṃ jétâram agním pṛitanâsu sâsahím || [e] yā́ḥ sénâ abhī́-'tvarîr â-vyâdhínîr úgaṇâ[5] utá | yé stenā́ yé ca táskarâs[5] tā́ɷs te[6] agné[7] 'pi[8] dadhâmy âsyè || [f] dáɷshṭrâbhyâm[9] malímlûñ jámbhyais[10] táskarâɷ[5 u. 11] utá | hánûbhyâɷ[12] sténân bhaga-vas tā́ɷs tváṃ[6] khâda sú-khâditân || [g] yé jáneshu malímlava stenā́sas táskarâ váne | yé || 2 || kákshesbv aghâ-yávas[13] tā́ɷs te[6] dadhâmi jámbhayoḥ || [h] yó asmá-bhyam[2] arâtîyā́d yáç ca no dvéshate jáṇaḥ | níndâd yó asmā́n[2] dípsâc ca sárvaṃ tám masmasā́ kuru || [i] sáɷ-çitam me bráhma sáɷ-çitaṃ vîryàm bálam | sáɷ-çitam kshatráṃ jishṇú yásyâ 'hám ásmi puró-hitaḥ || [k] úd eshâm bâhū́[14] atiram úd várca úd û[15] bálam | kshiṇómi bráhmaṇâ 'mítrân ún[16] nayâmi || 3 || svā́ɷ[17] ahám || [l 18] dṛiçânó rukmá urvyā́ vỳ adyaud dur-márshaṃ ā́yuḥ çriyé rucânáḥ |

10. agnidhâraṇam. [1] áty W. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7 ('çv°). 5 ('gne). [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [5] ohne avagraha. [6] so (tā́ɷs t°) AFW, s. P. 6, 14. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] s. P. 16, 19. [10] so (°ñj°) W, °nj° A, °ṃj° F, s. P. 5, 28. [11] so (°âɷ) AFW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 3, 2. [14] s. P. 4, 5. [15] so (û) AFW, s. P. 3, 14. [16] so (°ân) AFW, s. P. 9, 24. [17] so (°âɷ) AFW, s. P. 9, 20. [18] so schon I, 3, 14, 5.

agnír amríto abhavad[2] váyo-bhir yád enam dyaúr ájanayat su-rétâḥ || [m] víçvâ rûpā́ṇi práti muñcate kavíḥ prā́ 'sâvîd bhadrám dvi-páde cátush-pade | ví nā́kam akhyat savitā́ várenyó 'nu[19] pra-yā́ṇam usháso ví râjati || [n] náktoshā́sâ[5] sá-manasâ ví-rûpe[20] dhâpáyete[20] çíçum ékaᴗ samîcī́[5 u. 21] | dyā́vâ kshā́mâ[22] rukmáḥ || 4 || antár[23] ví bhâti devā́ agním dhârayan draviṇo-dā́ḥ || [o] su-parṇò 'si[24] garútmân[4], tri-vṛ́t te çíro gâyatrám cákshu stóma âtmā́, sā́ma te tanū́r vâma-devyám bṛhad-rathantaré pákshau yajnâyajníyam[5] púcham chándâᴗsy áñgâni dhíshṇiyâḥ çáphâ yájûᴗshi nā́ma | [p] su-parṇò 'si[24] garútmân[5], dívam gacha, súvaḥ pata || 5 || nā́bhâ, váne yé, nayâmi, kshā́mâ rukmò, 'shṭā́triᴗçac ca || 10 ||

5, 1, 10, 1-5. — K. 16, 7.8. 19, 10.11. — Vs. 11, 73 - 12, 4. Ç. 6, 6, 3, 3 - 7, 2, 6. Kâ. 16, 4, 38 - 5, 7. — eti | te — atti — açvā́ya | iva — asmai | râyaḥ — pratîveçâ iti prati-veçâḥ — abhîtvárîr ity ábhi-itvárîḥ — ugáṇâḥ — stenâḥ — taskárâḥ | tân | te — apîti — hanū́bhyâm iti hanú-bhyâm — malimlávaḥ — taskárâḥ — aghâyava ity ágha-yaváḥ | tân — bâhû iti — varcáḥ | ud iti | u — amitrân — rukmaḥ | urvyâ | vîti — naktoshâsā́ — virûpe iti vi-rûpe | dhâpayéte iti — samîcî iti | dyâvā́ | kshâmá — cakshúḥ — dhishṇiyâḥ | çaphâḥ.

11. [a] ágne yám yajnám adhvarám viçvátaḥ[1] pari-bhū́r[2] ási | sá íd devéshu gachati || [b] sóma yā́s te mayo-bhúva ûtáyaḥ sánti dâçúshe | tā́bhir no 'vitā́[3] bhava ||

---

10. [19] so (°o 'nu) AFW, s. P. 12, 4. [20] s. P. 4, 11.40. [21] s. P. 4, 31. [22] s. P. 3, 10; und nicht componirt mit dyâvâ! [23] rukmo antar F, und schol. zu P. 12, 7; also ohne Rücksicht auf den kaṇḍikâ-Schlufs (s. übrigens IV, 6, 5, 2. 7, 12, 8). [24] so (°o 'si) AFW, s. P. 12, 2.

11. câturmâsyagate vaiçvadevâkhye prathamaparvaṇi vihitânâm havishâm yâjyânuvâkyâḥ (I, 8, 2). [1] ohne avagraha. [2] so (°ḥ p°) AFW, s. P. 8, 32. [3] so (°o 'v°) AFW, s. P. 12, 4.

[c] agnír mûrdhā́, [d] bhúvaḥ | [e] tvám̱ naḥ soma, [f] yā́ te dhā́mâni | [g] tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pra-codáyât || [h] ácittî yác cakṛimā́ [4] daívye jáne dī́nair dákshaiḥ prá-bhûtî pûrusha-tvátâ [5] || 1 || devéshu ca savitar mā́nusheshu ca tvám̱ no átra [6] suvatâd ánâgasaḥ || [i] codayitrī́ sûnṛítânâm̱ [1] cétantî su-matînā́m | yajnám̱ dadhe sárasvatî [1] || [k] pā́vîravî [1] kanyà citrā́-"yuḥ sárasvatî vîrá-patnî dhíyam̱ dhât | gnā́bhir áchidraѡ çaraṇáѡ sa-jóshâ dur-âdhársham̱ gṛiṇaté çárma yaѡsat || [l] pûshā́ gā́ ánv etu naḥ pûshā́ rakshatv árvataḥ | pûshā́ vā́jaѡ sanotu naḥ || [m] çukrám̱ te anyád [7] yajatám̱ te anyát [7] || 2 || víshu-rûpe [8] áhanî [9] dyaúr ivâ 'si | víçvâ hí mâyā́ ávasi svadhâ-vo bhadrā́ te pûshann ihá râtír astu || [n] tè 'vardhanta [10] svá-tavaso mahi-tvanā́ " nā́kam̱ tasthúr urú cakrire sádaḥ | víshṇur yád dhā́ "vad vṛíshaṇam mada-cyútam̱ váyo ná sîdann ádhi barhíshi priyé | [o] prá citrám arkám̱ gṛiṇaté turā́ya mā́rutâya svá-tavase bharadhvam | yé sáhâѡsi sáhasâ sáhante || 3 || réjate agne [7] pṛithivī́ [11] makhébhyaḥ || [p] víçve devā́, [q] víçve devā́ḥ | [r] dyā́vâ naḥ pṛithivī́ [11] imáѡ sidhrám adyá divi-spṛíçam | yajnám̱ devéshu yachatâm || [s] prá pûrva-jé [8] pitárâ návyasîbhir [1] gîrbhíḥ [1] kṛiṇudhvaѡ sádane [8] ṛitásya | ā́ no dyâvâ-pṛithivî [9] daívyena jánena yâtam mahí vâm̱ várûtham || [t] agníѡ stómena bodhaya sam-idhânó ámartyam [6] | havyā́ devéshu no dadhat || [u] sá havya-vā́ḍ ámartya uçíg dûtáç cánohitaḥ [1] | agnír dhiyā́ sám ṛiṇvati || [v] çám̱ no bhavantu, [w] vā́je-vâje || 4 || pûrushatvátâ [12], yajatám̱ te anyát, sáhante, cánohito, 'shṭaú ca || 11 ||

---

11. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [5] pûr° ACDFW. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 4, 11. [9] s. P. 4, 12. [10] so (°e 'v°) AFW, s. P. 12, 4 (4, 20 schol). [11] s. P. 4, 19. [12] so DW, pŭru° C.

(1, 8, 2, 1). — [a.b] R. 1, 1, 4. 91, 9; [c 13] 8, 44, 6; [d 14] 10, 8, 6; [e.f 15] 1, 91, 8. 4; [g 16] 3, 62, 10; [h] 4, 54, 3; [i] 1, 8, 11; [k.l.m] 6, 49, 7. 54, 5. 58, 1: [n] 1, 58, 7; [o] nur hier; [p.q 17] R. 6, 52, 10. 13; [r] 2, 41, 20; [s] 7, 53, 2; [t] 5, 14, 1; [u] 3, 11, 2; [v.w 18] 7, 38, 7. 8. — mayobhuva iti mayaḥ-bhuvaḥ — avitâ — acittî — cakrima — prabhûtîti pra-bhûtî | pûrushatveti pûrusha-tvatâ — sûnritânâm — pâvî-ravî — citrâyur iti citra-âyuḥ — sajoshâ iti sa-joshâḥ — vishûrûpe iti vishû-rûpe | ahânî iti — viçvâḥ — avardhanta — mahitvaneti mahi-tvanâ | eti — tasthuḥ — ha | âvât — devâḥ — prithivî iti — pûrvaje iti pûrva-je — sadane iti — amartyaḥ — canohitaḥ.

yuñjâná, imā́m agribhṇan, devásya, sáṃ te, ví pā́jasâ, vásavas tvâ [19], sámâs tvo, ''rdhvā́ asyā́, ''kûtiṃ, yád agne yā́ny, ágne yáṃ yajnám, ékâdaça ‖ 11 ‖

yuñjâná (1, 1), várma ca stha (3, 2), âdityā́s tvâ (5, 4), bhā́ratî (8, 3), svā́◡ ahá◡ (10, 4), shâṭcatvâri◡çat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhimâti-hā́, gâyatráṃ chánda ā́ roha, prithivī́m ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhiçasti-hā́, traíshṭubhaṃ [2] chánda ā́ rohâ, 'ntáriksham [2] ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] arâtîyató [2] hantā́, jā́gataṃ chánda ā́ roha, dívam ánu ví kramasva, nír-

---

11. [13] nur das pratika, weil schon in I, 5, 5, 1 vorliegend. [14] dieser Vers kommt seinem Wortlaute nach erst in IV, 4, 4, 1 vor; es befremdet daher, dafs er hier nur im pratîka vorliegt; s. das hierüber bereits zu I, 5, 11, 4 Anm. [9] Bemerkte (und vgl. noch schol. zu II, 6, 2, 2 p. 704 sowie Br. III, 5, 7, 1). [15] nur die pratîka, weil schon in II, 3, 14, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [16] vollständig, obschon bereits in I, 5, 6, 4 vorliegend! [17] nur die pratîka, weil schon in II, 4, 14, 5 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [18] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [19] vásavaḥ W.

2, 1-10. citikshetram; 1. âsandyâm ukhyâgnisthâpanam. [1] so (°o ') AFW, s. P. 12, 2. 7. [2] ohne avagraha.

-bhaktaḥ sá yám dvishmó; víshṇoḥ || 1 || krámo 'si[1] ça-trû-yató[3] hantắ, "nu-shṭubham chánda ắ roha, díçó 'nu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ | [b4] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshắmâ[5] rérihad vîrúdhaḥ[2] sam-añján | sadyó[2] jajnânó ví hî́ 'm iddhó ákhyad[6] ắ ró-dasî́[7] bhânúnâ bhâty antáḥ || [c] ágne 'bhy-âvartinn[8] abhí na ắ vartasvắ "yushâ várcasâ sanyắ medháyâ pra-jáyâ dhá-nena || [d] ágne || 2 || ●añgiraḥ çatáṃ te santv â-vṛítaḥ, sa-hásram ta upâ-"vṛítaḥ | tắsâm póshasya pósheṇa púnar no nashṭám ắ kṛidhi púnar no rayím ắ kṛidhi || [e9] púnar ûrjắ ní vartasva púnar agna ishắ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvá-taḥ[2] || [f9] sahá rayyắ ní vartasvắ 'gne pínvasva dhâráyâ | viçvá-psniyâ viçvátas[2] pári[10] || [g9] úd ut-tamám varuṇa pắ-çam asmád ávâ 'dhamám || 3 || ví madhyamáṃ çrathâya | áthâ[5] vayám âditya vraté távắ 'nâgaso áditaye[6] syâma || [h] ắ tvâ 'hârsham antár abhûr dhruvás tishṭhắ 'vi-câcaliḥ | víças tvâ sárvâ vâñchantv asmín râshṭrám ádhi çraya || [i] ágre bṛihánn ushásâm ûrdhvó asthân[6] nir-jagmivắn támaso jyótishắ " 'gât | agnír bhânúnâ rúçatâ sv-áñga ắ jâtó víçvâ sádmâny aprâḥ || [k11] sî́da tvám mâtúr asyắḥ || 4 || upá-sthe víçvâny agne vayúnâni vidvắn | maí 'nâm arcíshâ mắ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[1] asyâṃ çukrá-jyotir ví bhâhi || [l10] antár agne rucắ tvám ukhắyai sádane své | tásyâs tváṃ hárasâ tápañ jắta-vedaḥ[12] çivó bhava || [m11] çivó bhûtvắ máhyam agné 'tho[1] sîda çivás tvám | çivắḥ kṛitvắ díçaḥ sárvâḥ svắṃ yónim ihắ " 'sadaḥ || [n13] haṃsáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát |

1. [3] s. P. 3, 7. [4] so schon I, 3, 14, 2 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] s. P. 4, 17. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] so schon I, 5, 3, 3. 11, 3. [10] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [11] so schon IV, 1, 9, 3. [12] so W, °nj° AF; s. P. 5, 24. [13] so schon I, 8, 15, 2.

nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jā́ go-jā́ ṛita-jā́ adri-jā́ ṛitám bṛihát || 5 || dívam ánu ví kramasva nírbhaktaḥ sá yáṃ dvishmó víshṇor, dhánenā́ 'gne, 'dhamám, asyā́ḥ, çucishát, shóḍaça ca || 1 ||

5, 2, 1, 1-5. — K. 16, 8. 19, 11. — Vs. 12, 5-17. Ç. 6, 7, 2, 10 - 3, 15. Kâ. 16, 5, 11-20. — anú | vîti | kramasva — arâtîyataḥ — çatrûyata iti çatru-yataḥ — agniḥ — kshâmà — vîrudhàḥ — sadyaḥ — vîti | hi | îm — rodàsî iti — te | upâvṛità iti upa-âvṛitàḥ — agne | ishâ | âyúshâ — athà — anāgasaḥ — ahârsham — tishṭha | avicâcalir ity avi-câcaliḥ — sarvāḥ — asthât — jyotishâ | eti | agât — svaṅga iti su-aṅgàḥ | eti — mâ | enâm — antaḥ | asyâm — atho iti — iha | eti | asadaḥ — abjâ ity àp-jâḥ.

2. [a1] divás pári[2] prathamáṃ jajne agnír[3] asmád dvitī́yam pári jâtá-vedâḥ | tritī́yam ap-sú nṛi-máṇâ[4] ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhī́ḥ[5] || [b] vidmā́[6] te agne[3] tredhā́[7] trayā́ṇi vidmā́[6] te sádma ví-bhṛitam puru-trā́ | vidmā́[6] te nā́ma paramáṃ gúhâ yád vidmā́[6] tám útsaṃ yáta â-jagántha || [c] samudré[7] tvâ nṛi-máṇâ[4] ap-sv antár nṛi-cákshâ îdhe divó agna[8] ū́dhan | tritī́ye tvâ || 1 || rájasi tasthivā́ṃsam ṛitásya yónau mahishā́ ahinvan || [d9] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mâ[6] rérihad vîrúdhaḥ[7] sam-añján | sadyó[7] jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad[8] ā́ ródasî[10] bhânúnâ bhâty antáḥ || [e] uçík pâvakó aratíḥ[8] su-medhā́ márteshv agnír amṛíto ní dhâyi | íyarti dhûmám arushám bháribhrad úc chukréṇa çocíshâ dyā́m ínakshat || [f] víçvasya ketúr bhúvanasya gárbha ā́ || 2 || ródasî[10] apṛiṇâj jā́yamânaḥ | vîḍúṃ cid ádrim abhinat parâ-yáñ jánâ[11] yád agním áya-

---

2. tasyâ 'gner upasthânaṃ (vâtsapreṇa). [1] so schon I, 3, 14, 5. [2] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] zu ṇ s. P. 7, 9. [5] s. P. 3, 5. [6] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [7] ohne avagraha. [8] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [9] so schon I, 3, 14, 2. IV, 2, 1, 2. [10] s. P. 4, 17. [11] °nj° AW.

janta páñca || [g] çrîṇā́m udârό[7] dharúṇo rayîṇā́m manîshā́-ṇâm prā́-'rpaṇaḥ sóma-gopâḥ | vásoḥ sûnúḥ sáhaso ap-sú[8] rā́jâ ví bhâty ágra ushásâm idhânáḥ || [h] yás te adyá[8] kṛi-ṇávad bhadra-çoce 'pûpáṃ[12] deva ghṛitá-vantam agne | prá táṃ naya pra-tarā́ṃ vásyo ácha[8] 'bhí dyumnáṃ devá--bhaktaṃ yavishṭha || [i] ā́ || 3 || tám bhaja sauçravaséshv[7] agna ukthá-uktha ā́ bhaja çasyámâne | priyáḥ sū́rye priyó agnā́[8] bhavâty új jâténa bhinádad új jánitvaiḥ[7] || [k] tvā́m agne yájamânâ ánu dyū́n víçvâ vásûni dadhire vā́ryâṇi | tváyâ sahá dráviṇam ichámânâ vrajáṃ gó-mantam uçíjo ví vavruḥ || [l] dṛiçânó rukmá urvyā́ vý adyaud dur-márshaṃ ā́yuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛíto abhavad[8] váyo-bhir yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ || 4 || tṛitī́ye tvâ, gárbha ā́, yavi-shṭhā́, yác, catvā́ri ca || 2 ||

5, 2, 1, 6. — K. 16, 9. 19, 11. 12. — Vs. 12, 18-28. Ç. 6, 7, 4, 3-6. Kâ. 16, 5, 21. 22. — diṿaḥ | parîti — nṛimaṇâ iti nṛi--manā́ḥ — svâdhîr iti sva-dhī́ḥ | viḍma — treḍhâ — agne | ûdhàn — agniḥ — kshâmâ — vîti | hi | îm — eti | rodàsî iti — sumeḍhâ iti su-meḍhâḥ — garbhàḥ | eti | rodàsî iti — parâyann iti parâ-yan | janā́ḥ — udâraḥ — prârpàṇa iti pra-arpàṇaḥ — bhâti | agrè — apûpam — achà | abhîti — eti | tam — sauçravaseshù | agne | uktha-ùktha ity ukthe-ukthe | eti — agnâ — bhinadàt — janìtvaiḥ — ichamā́nâḥ — rukmaḥ | urvyâ.

3. [a] ánna-paté 'nnasya[1] no dehy anamîvásya çushmí-ṇaḥ | prá pra-dâtā́raṃ târisha ū́rjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pade || [b] úd u tvâ víçve devā́ ágne bhárantu cítti--bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ su-prátîko vibhā́-vasuḥ ||

---

2. [12] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7.

3. cayanârthasya devayajanasya parigrahaḥ (vahner ukhyasya cayana-deçam prati nayanam). [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 8. 7.

[c] pré 'd agne jyótishmân[2] yâhi çivébhir arcí-bhis tvám[3] | brihád-bhir bhânú-bhir bhā́san mā́ hiꣳsîs tanúvâ pra-jā́ḥ || [d] sam-ídhâ 'gníṃ duvasyata[2] ghṛitaír bodhayatā́ 'tithim | ā́ || 1 || asmin havyā́ juhotana || [e] [4] prá-prâ 'yám agnír bharatásya çṛiṇve ví yát sū́ryo ná rócate bṛihád bhā́ḥ | abhí yáḥ pûrúm pṛ́itanâsu[2] tasthaú dîdā́ya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ || [f] ā́po devîḥ práti gṛihṇîta bhásmai 'tát syoné kṛiṇudhvaꣳ surabhā́v[2] u loké | tásmai namantâṃ jánayaḥ su-pátnîr mâté 'va putrám bibhṛitā́[6] sv̀ enam || [g] ap-sv̀ agne sádhish ṭáva[7] || 2 || saú 'shadhîr[8 u. 2] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase[9] púnaḥ || [h] gárbho asy[10] óshadhînâṃ[2] gárbho vánaspátînâm[2] | gárbho víçvasya bhûtásyā́ 'gne gárbho apā́m[5] asi || [i] prasádya bhásmanâ yónim apáç ca pṛithivî́m agne | saꣳ-sṛ́jya mâtṛí-bhis tváṃ[3] jyótishmân[2] púnar ā́ 'sadaḥ || [k] púnar âsádya sádanam apáç ca pṛithivî́m agne | çéshe mâtúr yátho 'pá-sthe 'ntár[1] asyā́ꣳ çivá-tamaḥ || [l] [11] púnar ûrjā́ || 3 || ní vartasva púnar agna ishā́ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[2] || [m] [11] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne pinvasva dhā́rayâ | viçvá-psniyâ viçvátas[2] pári[12] || [n] púnas tvâ "dityā́ rudrā́ vásavaḥ sám indhatâm púnar brahmā́ṇo vasu-nîtha yajnaíḥ | ghṛiténa tváṃ tanúvo vardhayasva satyā́ḥ santu yájamânasya kā́mâḥ || [o] bódhâ[6] no asya[5] vácaso yavishṭha máꣳhishṭhasya prá-bhṛitasya svadhâ-vaḥ | pî́yati tvo ánu[13] tvo gṛiṇâti vandā́rus te[3] tanúvaṃ vande agne[14] || [p] sá bodhi sûrír maghá-vâ vasu-dā́vâ vásu-patiḥ | yuyodhỳ asmád dvéshâꣳsi || 4 || ā́, távo, "rjā́, 'nu, shóḍaça ca || 3 ||

3. [2] ohne avagraha. [3] so (°s t°) AFW. [4] so schon II, 5, 12, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [6] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [7] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [8] so (sau 'sh°) AFW, s. P. 5, 17. [9] so W, °nj° A, ṃj F, s. P. 5, 24. [10] so (°o asy) AFW, s. P. 12, 3. [11] so schon I, 5, 3, 3. IV, 2, 1, 3. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [13] so (°o ánu) AFW, s. P. 11, 5 (12, 4). [14] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3.

5, 2, 2, 1-6. — K. 16, 10. 19, 12. — Vs. 11, 83. 12, 30-44. Ç. 6, 8, 1, 6 - 2, 9. Kâ. 16, 6, 8. 15 - 7, 2. — brihat | bhâḥ[15] — surabhau | u — mâtâ | iva — bibhrita[16] | sv iti — sadhiḥ | tavà — saḥ | oshàdhîḥ | anv iti — san — eti | asadaḥ — agne | ishâ — viçvatàḥ | pari[17] — tvâ | âdityâḥ | rudrâḥ — bodhà | naḥ.

4. [a] ápe 'ta ví 'ta ví ca sarpatā́ 'to yé 'tra[1] sthá purâṇā́ yé ca nū́tanâḥ[2] | ádâd idám yamò 'va-sā́nam[3] prithivyā́ ákrann imám pitáro lokám asmai || [b] agnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi. [c] saṃ-jnā́nam asi kâma-dháraṇam, máyi te kâma-dháraṇam bhū́yât | [d] sám yā́ vaḥ priyā́s tanúvaḥ sám priyā́[4] hrídayâni vaḥ | âtmā́ vo astu[5] || 1 || sám-priyaḥ[6] sám-priyâs[6] tanúvo máma || [e] ayáᴗ só agnír[5] yásmint sómam índraḥ sutám dadhé jaṭháre vâvaçânáḥ | sahasríyam vā́jam átyam ná sáptiᴗ sa-savā́nt[7] sánt stū́yase jâta-vedaḥ || [f] ágne divó árṇam[5] áchâ[8] jigâsy áchâ[8] devā́ᴗ[9] ū́cishe dhíshṇiyâ yé | yā́ḥ parástâd[2] rocané sū́ryasya yā́ç câ 'vástâd upa-tíshṭhanta ā́paḥ || [g] ágne yát te diví várcaḥ prithivyā́m yád óshadhîshu[2] || 2 || ap-sú vâ yajatra | yénâ 'ntárikshaṃ[2] urv̀ â-tatántha tveshâḥ sá bhânúr arṇavó nri-cákshâḥ || [h] purîshyâso agnáyaḥ[5] prâ-vaṇébhiḥ[10] sa-jóshasaḥ | jushántâᴗ havyám ā́-hutam anamîvā́ ísho mahī́ḥ || [i] ídâm agne puru-dáᴗsaᴗ saním góḥ çaçvat-tamáᴗ hávamânâya sâdha | syā́n naḥ sûnús tánayo vi-jāvā́ 'gne sā́ te su-matír bhū́tv asmé[11] || [k][12] ayám te yónir ritvíyo yáto jâtó árocathâḥ[5] | tám jânán || 3 || agna ā́ robā́ 'thâ[8] no vardh-

---

3. [15] als zwei Wörter. [16] betont! [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

4. gârhapatyacayanam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [2] ohne avagraha. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. [4] als zwei Wörter. [5] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [6] als ein Wort! [7] sic! so getheilt! [8] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 10. [9] so (°âᴗ) AFW, s. P. 9, 20. [10] s. P. 3, 5. 7, 7. [11] s. P. 4, 9. [12] so schon z. B. I, 5, 5, 2.

ayâ[8] rayím || [l] cíd asi, táyâ devátayâ[2] 'ṅgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [m] pari-cíd asi táyâ devátayâ[2] 'ṅgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [n] lokám pṛiṇa, chidrám pṛiṇā́, 'tho sîda çivā́ tvám | indrâ-'gnī́ tvâ bṛíhaspátir[2] asmín yónâv asîshadan || [o] tā́ asya sū́da-dohasaḥ sómaṃ çrîṇanti pṛíçnayaḥ | jánman de-vā́nâṃ víças trishv ā́ rocané diváḥ || 4 || astv, óshadhîshu, jâ-nánn, ashṭâcatvâriṃçac ca || 4 ||

5, 2, 3, 1-6. — K. 16, 11. 20, 1. — Vs. 12, 45-55. Ç. 7, 1, 1, 2-33. 8, 7, 3, 21. Kâ. 17, 1, 3-17. 16, 7, 14. — apeti | ita | vîti | ita | vîti — atàḥ | ye | atrà — purâṇâḥ — pṛithivyâḥ — bhasmà — sam iti | yâḥ | vaḥ | priyâḥ — sam iti | priyâ — sampriya iti sam-priyaḥ | sampriyâ iti sam-priyâḥ — sa-savân iti sa-savân | san — achà | jigâsi | achà | devân | ûcishe | dhishṇiyâḥ — prâvaṇebhir iti pra-vaṇebhiḥ — syât | naḥ — vijâveti vi-jâvā — asme iti — athà — vardhaya — atho iti — trishu | eti.

5. [a] sám itaṃ sáṃ kalpethâṃ sám-priyau rocishṇū́[1] su-manasyámânau | ísham ū́rjam abhí saṃ-vásânau, sáṃ vâm mánâṃsi sáṃ vratā́ sám u cittā́ny ā́ 'karam || [b] ágne pu-rîshyâ 'dhi-pā́ bhavâ[2] tváṃ naḥ | ísham ū́rjaṃ yájamânâya dhehi || [c] purîshyas tvám agne rayi-mā́n pushṭi-mā́ṃ[3] asi | çivā́ḥ kṛitvā́ díçaḥ sárvâḥ svā́ṃ yónim ihā́ " 'sadaḥ || [d] bháv-atam naḥ sá-manasau sám-okasau || 1 || arepásau | mā́ yajnáṃ hiṃsishṭam mā́ yajná-patiṃ jâta-vedasau, çivaú bhav-atam adyá naḥ || [e] mâté 'va putrám pṛithivī́ purîshyam agníṃ své yónâv abhâr[4] ukhā́ | tā́ṃ víçvair devaír ṛitú-bhiḥ saṃ-vidânáḥ prajā́-patir viçvá-karmâ ví muñcatu || [f] yád asya pâré rájasaḥ çukráṃ jyótir ájâyata | tán naḥ parshad áti dvíshó 'gne[5] vaiçvânara[6] svā́hâ[6] || [g] námaḥ

5. âhavanîyacayanârtham bhuvaḥ karshaṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 12. 10. [3] so (°âṃ) AFW, s. P. 9, 20. [4] s. P. 8, 8. [5] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [6] ohne avagraha.

sú te nir-ṛite viçva-rûpe ‖ 2 ‖ ayasmáyam[6] ví çritâ[2] bandhám etám | yaména tvám yamyâ sam-vidânó 't-tamám nā́kam ádhi rohaye 'mám ‖ [h] yát te devī́ nír-ṛitir â-babándha dā́ma grîvā́sv avi-cartyám | idám te tád ví shyâmy[7] ā́yusho ná mádhyâd áthâ[2] jîváḥ pitúm addhi prá-muktaḥ ‖ [i] yásyâs te asyā́ḥ[8] krûrá âsáñ juhómy[9] eshā́m bandhā́nâm ava-sárjanâya | bhū́mir íti tvâ jánâ vidúr nír-ṛitiḥ ‖ 3 ‖ íti tvâ 'hám pári veda viçvátaḥ[6] ‖ [k] ásunvantam áyajamânam icha stenásye 'tyā́m táskarasyā́[6] 'nv eshi | anyám asmád icha sā́ ta ityā́ námo devi nir-ṛite túbhyam astu ‖ [l] devī́m ahám nír-ṛitim vándamânaḥ pité 'va putrám dasaye váco-bhiḥ | víçvasya yā́ jā́yamânasya véda çíraḥ-çiraḥ práti sûrī́ ví cashṭe ‖ [m] ni-véçanaḥ sam-gámano vásûnâm víçvâ rûpā́ 'bhí cashṭe ‖ 4 ‖ çácî-bhiḥ[10] | devá iva savitā́ satyá-dharmé 'ndro ná tasthau sam-aré pathînā́m ‖ [n] sám varatrā́ dadhâtana nír â-hâvā́n kṛiṇotana | siñcā́mahâ avaṭám udríṇam vayám víçvā́ 'hā́[11] 'dastam ákshitam ‖ [o] níshkṛitâ-''hâvam avaṭáu su-varatráu su-shecanám | udríṇau siñce ákshitam[8] ‖ [p] sī́râ yuñjanti kaváyo yugā́ ví tanvate pṛ́thak | dhī́râ devéshu sumnayā́ ‖ [q] yunákta sī́râ ví yugā́ tanota kṛité yónau vapate 'há ‖ 5 ‖ bī́jam | girā́ ca çrushṭíḥ sá-bharâ ásan no nédîya ít sṛiṇyâ pakvám ā́ 'yat ‖ [r] lā́ñgalam pávîravau[6] su-çévau sumatí-tsaru | úd ít kṛishati gā́m ávim pra-pharvyam ca pī́varîm[6] | prasthā́-vad[12] ratha-vā́hanam ‖ [s] çunám naḥ phā́lâ ví tudantu bhū́mau çunám kînā́çâ[6] abhí yantu vâhā́n | çunám parjányo mádhunâ páyo-bhiḥ çúnâsîrâ[6] çunám asmā́su dhattam ‖ [t] kā́mam kâma-dughe dhukshva mitrā́ya várunâya ca | índrâyâ 'gnáye pûshṇá óshadhî-bhyaḥ[12]

---

5. [7] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [8] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [9] °nj° AW, °ṃ j° F, s. P. 5, 24. [10] s. P. 3, 7. [11] als zwei Wörter! [12] s. P. 3, 5. 7.

pra-jā́bhyaḥ ‖ ᵃ ghṛiténa sī́tâ mádhunâ sám-aktâ víçvair de= vaír ánu-matâ marúd-bhiḥ | ū́rjasvatī[6] páyasâ pínvamânâ 'smā́nt sîte páyasâ 'bhy-ā́vavṛitsva[13] ‖ 6 ‖ sámokasau, viçva= rûpe, vidúr nírṛitir, abhí cashṭa, ihá, mitrā́ya, dvâviçoçatiç ca ‖ 5 ‖

5, 2, 4, 1-4. — K. 16, 11.12. 20, 1.2. — Vs. 12, 57-72. Ç. 7, 1, 1, 38 - 2, 2, 12. Kâ. 17, 1, 19 - 2, 12. — sampriyâv iti sam= -priyau | rocishṇû iti — abhîti | saṃvasānâv iti saṃ-va= sānau — eti | akaram — adhipâ ity ádhi-pâḥ | bhava — iha | eti | asadaḥ — mâtâ | iva — abhâḥ — tat | naḥ — sv iti — ayasmayám — çrita — rohaya | imam — vîti | syâmi — athá — krûre | âsan — janā́ḥ — tvâ | aham — ityâm — sâ | te — pitâ | iva — dasaye — pratîti | sûrî | vîti — çacī́bhir iti çaci-bhiḥ — varatrâḥ — siñcâmáhai — viçvā́ | ahā́ | adástam — dhîrā́ḥ — sumnayâ — vapata | iha — asát — eti | ayat — pavī́ravam — sumatitsarv iti sumati-tsaru — prasthâvad iti prastha-vat — phâlā́ḥ — kînâçā́ḥ — çunā́sîrâ — pûshṇe | oshádhîbhya ity oshádhi= -bhyaḥ — asmân — abhyâvávṛitsvety ábhi-âvávṛitsva.

6. ᵃ yā́ jâtā́ óshadhayo[1] devébhyas tri-yugám purā́ | mándâmi babhrū́ṇâm ahám çatáṃ dhā́mâni saptá ca ‖ ᵇ ça= táṃ vo amba[2] dhā́mâni sahásram utá vo rúhaḥ | áthâ[3] çata= -kratvo yûyám imám me agadáṃ[4] kṛita ‖ ᶜ púshpâ-vatīḥ[5] pra-sū́vatīḥ phalínîr aphalā́ utá | áçvâ iva sa-jítvarîr vîrú= dhaḥ[1] pârayishṇávaḥ ‖ ᵈ óshadhîr[1] íti mâtaras tád vo devîr úpa bruve | rápâṃsi vi-ghnatī́r ita rápaḥ ‖ 1 ‖ câtáyamâ= nâḥ ‖ ᵉ açvatthé[1] vo ni-shádanam parṇé vo vasatíḥ kṛitā́[6] | go-bhā́ja ít kílâ 'satha yát sanávatha pū́rusham ‖ ᶠ yád ahám vâjáyann imā́ óshadhîr hásta â-dadhé | âtmā́ yákshmasya naçyati purā́ jîva-gṛíbho yathâ ‖ ᵍ yád óshadhayaḥ saṃ-gá=

---

5. [13] als Compositum!

6. oshadhivâpaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [5] s. P. 3, 5. 2. [6] so (°ḥ k°) AFW.

chante rā̆jânaḥ sám-itâv iva | vípraḥ sá ucyate bhishág raksho-hā̆ 'mîva-cā̆tanaḥ || [h] nísh-kṛitir nā̆ma vo mâtā̆ 'thâ[8] yûyáꟹ stha sám-kṛitîḥ | sarā̆ḥ patatríṇîḥ || 2 || sthana yád âmáyati nísh kṛita[7] || [i] anyā̆ vo anyā̆m[8a.8] avatv anyā̆ 'nyásyâ úpâ 'vata | tā̆ḥ sárvâ óshadhayaḥ saṃ-vidânā̆ idám me prā̆ 'vatâ[8] vácaḥ || [k] úc chúshmâ óshadhînâṃ gā̆vo go-shṭhā̆d ive "rate | dhánaꟹ sanishyántînâm âtmā̆naṃ táva pûrusha || [l] áti víçvâḥ pari-shṭhā̆ stená iva vrajám akramuḥ | óshadhayaḥ prā̆ 'cucyavur yát kíṃ ca tanúvâꟹ rápaḥ || [m] yā̆ḥ || 3 ||
ta â-tasthúr âtmā̆naṃ yā̆ â-viviçúḥ páruḥ-paruḥ[9] | tā̆s te yákshmaṃ ví bâdhantâm ugró madhyama-çī̆r iva || [n] sâkáṃ yakshma prá pata çyenéna kikidîvínâ[1] | sâkáṃ vā̆tasya dhrā̆jyâ sâkáṃ naçya ni-hā̆kayâ || [o] açvâ-vatī̆ꟹ[6] soma-vatī̆m ûrjáyantîm úd-ojasam | ā̆ vitsi sárvâ óshadhîr asmā̆ arishṭá-tâtaye || [p] yā̆ḥ phalínîr yā̆ aphalā̆ apushpā̆ yā̆ç ca pushpíṇîḥ | bṛíhaspáti-prasûtâs tā̆ no muñcantv áꟹhasaḥ || [q] yā̆ḥ || 4 || óshadhayaḥ sóma-râjnîḥ prá-vishṭâḥ pṛithivī̆m ánu | tā̆sâṃ tvám asy ut-tamā̆ prá ṇo[10] jîvā̆tave suva || [r] ava-pátantîr avadan divá óshadhayaḥ pári[11] | yáṃ jîvám açnávâmahai ná sá rishyâti pū̆rushaḥ || [s] yā̆ç ce 'dám upa-çriṇvánti yā̆ç ca dûrám párâ-gatâḥ | ihá saṃ-gátya tā̆ḥ sárvâ asmai sáṃ datta bheshajám || [t] mā̆ vo rishat khanitā̆ yásmai câ 'háṃ khánâmi vaḥ | dvi-pác cátush-pad asmā̆kaꟹ sárvam astv anâ-turám || [u] óshadhayaḥ sáṃ vadante sómena sahá rā̆jnâ | yásmai karóti brâhmaṇás táꟹ râjan pârayâmasi || 5 ||
rápaḥ, patatríṇîr, yā̆, áꟹhaso yā̆ḥ, khánâmi vo, 'shṭā̆daça ca || 6 ||

(5, 2, 5, 5). — K. 16, 13. (20, 3). — Vs. 12, 75-96. Ç. 7, 2, 4, 25-28. Kâ. 17, 3, 8. — yâḥ | jâtâḥ — amba — athâ — pushpā̆vatîr iti pushpá-vatîḥ | prasûvátîr iti pra-sûvátîḥ —

6. [7] so (°sh k°) AFW, s. P. 8, 24. [8] s. P. 12, 4. [9] so (°çúḥ páruḥ-p°) AFW, s. P. 8, 32. [10] s. P. 7, 4. [11] so (°ḥ p°) AFW.

kilà | asatha — hastè — yathâ — mâtâ | athà — nir iti | krita — upeti | avata — preti | avata — goshṭhâd iti go-sthât | iva | îrate — parishṭhâ iti pari-sthâḥ — acucyavuḥ — parùḥparur iti parùḥ-paruḥ — açvâvatîm ity àçva-vatîm — asmai — apushpâḥ — tâḥ — anù[12] — preti | naḥ — oshàdhayaḥ | pari[12].

7. [a] mā̃ no hiṃsîj janitā̃ yáḥ prithivyā̃ yó vâ dívaṃ satyá-dharmâ jajā̃na | yáç cā̃ 'páç candrā̃ bṛihatī̃r jajā̃na kásmai devā̃ya havíshâ vidhema || [b] abhy-ā̃vartasva[1] prithivi yajnéna páyasâ sahá | vapā̃ṃ te agnír[2] ishitó 'va sarpatu || [c] ágne yát te çukráṃ yác candráṃ yát pûtáṃ yád yajníyam | tád devébhyo bharâmasi || [d] ísham ū̃rjam aháṃ itá ā̃ || 1 || dada ṛitásya dhā̃mno amṛítasya[3] yóneḥ | ā̃ no góshu viçatv aú 'shadhîshu[4] jáhâmi sedím ánirâm ámîvâm || [e] ágne táva çrávo váyo máhi bhrâjanty arcáyo vibhâ-vaso | bṛíhad-bhâno çávasâ vā̃jam ukthyàṃ dádhâsi dâçúshe kave || [f] irajyánn agne prathayasva jantú-bhir asmé[5] rā̃yo amartya[3] | sá darçatásya vápusho ví râjasi priṇákshi sânasíṃ rayím || [g] ū̃rjo napâj jâta-vedaḥ su-çastí-bhir mándasva || 2 || dhîtí-bhir hitáḥ | tvé[5] íshaḥ sáṃ dadhur bhū̃ri-retasaç citró-"tayo vâmá-jâtâḥ || [h] pâvaká-varcâḥ çukrá-varcâ ánûna-varcâ úd iyarshi bhânúnâ | putráḥ pitárâ vi-cárann úpâ 'vasy ubhé[6] priṇakshi ródasî[7] || [i] ṛitā̃-vânam[8] mahisháṃ viçvá-carshaṇim agníṃ sumnā̃ya[4] dadhire puró jánâḥ | çrút-karṇaṃ sapráthas-tamam tvâ girā̃ daívyam mā̃nushâ yugā̃ || [k] nish-kartā̃ram adhvarásya prá-cetasaṃ ksháyantaṃ rā̃dhase mahé | râtím bhṛigûṇâm uçíjaṃ kaví-kratum priṇákshi sâ-

---

6. [12] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

7. loshṭakshepâdikam. [2] als Compositum. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 9. 10. [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 17. [8] s. P. 3, 2.

nasím || 3 || rayím || [1] cíta stha pari-cíta ûrdhva-cítaḥ çrayadhvam, táyâ devátayâ[4] 'ñgirasvád[4] dhruvấḥ sîdata || [m 9] ấ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[4] soma vríshṇiyam | bhávâ[10] vấjasya sam-gathé || [n 11] sám te páyâṅsi sám u yantu vấjâḥ sám vríshṇiyâny abhimâti-shấhaḥ | â-pyấyamâno amrítâya[3] soma diví çrávânsy ut-tamấni dhishva || 4 || ấ, mandasva, sânasím, ékân ná catvâriṅçác ca || 7 ||

5, 2, 5, 6. 6, 1. — K. 16, 14. 20, 4. — Vs. 12, 102-118. Ç. 7, 3, 1, 20-46. Kâ. 17, 3, 11-16. — prithivyâḥ — apaç | candrâḥ — abhyâvártasvety ábhi-âvártasva — ishitaḥ | aveti — itaḥ | eti | dade — eti | oshádhîshu — vibhấvaso iti vibhâ-vaso | brihadbhâno iti brihat-bhâno — asme iti — tve iti — citrotáya iti citra-ûtayaḥ — avasi | ubhe iti — rodásî iti | ritấvânam ity rita-vânam — bhavá — abhimâtishâha ity ábhimâti-sâháḥ.

8. [a] abhŷ asthâd víçvâḥ prítanâ[1] árâtîs tád agnír âha tád u sóma âha | bríhaspátiḥ[1] savitấ tán ma âha pûshấ mâ 'dhât su-kritásya loké || [b] yád ákrandaḥ prathamám jấyamâna ud-yánt samudrấd[1] utá vâ púrîshât | çyenásya pakshấ hariṇásya bâhû́[2] úpa-stutam jánima tát te arvan[3] || [c 4] apấm prishṭhám asi yónir agnéḥ samudrám[1] abhítaḥ[1] pínvamânam | várdhamânam maháḥ || 1 || ấ ca púshkaram[1] divó mấtrayâ variṇấ prathasva || [d] bráhma jajnânám prathamám purástâd[1] ví sîmatáḥ[1] su-rúco vená âvaḥ | sá budhníyâ upa-mấ asya vi-shṭhấḥ satáç ca yónim ásataç ça vívaḥ[5] || [e 4] hiraṇya-garbháḥ sám avartatấ 'gre bhûtásya jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra prithivî́m dyấm uté 'mấm kásmai de-

---

7. [9] so schon III, 2, 5, 3. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so schon (aber nur im pratîka) II, 3, 14, 3. 5, 12, 1. III, 1, 11, 1; s. die Noten daselbst.

8. rukmâdyupadhânam. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 8. [4] so schon (c) IV, 1, 3, 1, (e) II, 2, 12, 1. IV, 1, 8, 3, (f) III, 1, 8, 3. [5] als ein Wort, und ohne avagraha!

vā́ya havíshâ vidhema ‖ f[4] drapsáç caskanda prithivī́m ánu ‖ 2 ‖ dyā́m imáṃ ca yónim ánu yáç ca pū́rvaḥ | tṛitī́yaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrâḥ ‖ g námo astu[6] sarpébhyo yé ké ca prithivī́m ánu | yé antárikshe[3 u. 1] yé diví tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ ‖ h yè 'dó[7] rocané divó yé vâ sū́ryasya raçmíshu | yéshâm ap-sú sádaḥ kṛitáṃ[8] tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ ‖ i yā́ íshavo yâtu-dhā́nânâṃ yé vâ vánaspátîṛr[1] ánu[9] | yé vâ 'vaṭéshu çérate tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ ‖ 3 ‖ mahó, 'nu, yâtudhā́nânâm, ékâdaça ca ‖ 8 ‖

5, 2, 6, 5. 7, 1-5. — K. 16, 15. 20, 5. — Vs. 13, 2-8. Ç. 7, 4, 1, 9-29. Kâ. 17, 4, 1-6. — tat | me — mâ | adhât — bâhû iti — sîmataḥ — âvaḥ — vishṭhâ iti vi-sthâḥ — viváḥ — anv iti | saṃcarántam iti sam-carántam — pṛithivîm | anú[10] — ye | adaḥ — vanaspatī́n | anú[10] — avaṭeshú.

9. a dhruvā́ 'si dharúṇā́ 'stṛitâ viçvá-karmaṇâ sú-kritâ | mā́ tvâ samudrá[1] úd vadhîn mā́ su-parṇó 'vyathamânâ[2] pṛithivī́ṃ dṛiṃha ‖ b prajā́-patis tvâ[3] sâdayatu pṛithivyā́ḥ pṛishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1], prátho 'si[4], pṛithivỳ asi, bhū́r asi, bhū́mir asy, áditir asi viçvá-dhâyâ víçvasya bhúvanasya dhartrī́, pṛithivī́ṃ yacha pṛithivī́ṃ dṛiṃha pṛithivī́m mā́ hiṃsîr, víçvasmai prâ-'ṇā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai ‖ 1 ‖ carítrâyâ, 'gnís tvâ[3] 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda | c kā́ṇḍât-kâṇḍât pra-róhantî párushaḥ-parushaḥ[5] pári[5] | evā́[6] no dū́rve prá tanu sahásreṇa çaténa ca ‖ d yā́

8. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (ye 'do) AFW, s. P. 12, 7. [8] so (°ḥ k°) AFW. [9] so (°îṛr a°) AFW, s. P. 9, 20. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

9. svayamâtṛiṇṇâdîshṭakopadhânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o 'vy°) AFW, s. P. 12, 7. 4. [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°o 'si) AFW, s. P. 12, 2. [5] so (°ḥ p°) AFW, s. schol. zu P. 8, 28. [6] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98.

çaténa pra-tanóshi sahásreṇa vi-róhasi tásyâs te devî 'shṭake vidhéma havíshâ vayám || ^e^ áshâḍhâ 'si sáhamânâ, sáhasvấ 'râtîḥ, sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1]. ^f^sáhasva pṛ́tanâḥ[1] sáhasva pṛitanyatáḥ | sahásra-vîryâ || 2 || asi, sấ mâ jinva || ^g^ mádhu vấtâ ṛitâ-yaté[7] mádhu ksharanti síndhavaḥ | mấdhvîr naḥ santv óshadhîḥ[1] || ^h^mádhu náktam utó 'shási mádhu-mat pấrthivaṃ rájaḥ | mádhu dyaúr astu naḥ pitấ || ^i^ mádhu-mân no vánaspátir[1] mádhu-mâṃ[8] astu sû́ryaḥ | mấdhvîr gấvo bhavantu naḥ || ^k^[9]mahî́ dyaúḥ pṛithivî́ ca na imám yajnám mimikshatâm | pipṛitấm no bhárîma-bhiḥ || ^l^[10]tád víshṇoḥ paramám || 3 || padáṃ sádâ paçyanti sûráyaḥ | divî́ 'va cákshur ấ-tatam || ^m^ dhruvấ 'si pṛithivi sáhasva pṛitanyatáḥ[1] | syûtấ devébhir amṛ́tenấ " 'gâḥ || ^n^ yấs te agne sû́rye rúca ud-yató dívam â-tanvánti raçmí-bhiḥ | tấbhiḥ sárvâbhî rucé jánâya nas kṛidhi[11] || ^o^ yấ vo devâḥ sû́rye rúco góshv áçveshu yấ rúcaḥ | índrâ-'gnî tấbhiḥ sárvâbhî rúcam no dhatta bṛihaspate[1] || ^p^ vi-rấṭ || 4 || jyótir adhârayat, sam-rấḍ jyótir adhârayat, sva-rấḍ jyótir adhârayat | ^q^ ágne yukshvấ[12] hí yé távấ 'çvâso deva sâdhávaḥ | áram váhanty âçávaḥ || ^r^[13]yukshvấ[12] hí deva-hû́tamâṃ[8] áçvâṃ[8] agne rathî́r iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ || ^s^[14]drapsáç caskanda pṛithivî́m ánu dyấm imám ca yónim ánu yáç ca pû́rvaḥ | tṛitî́yam yónim ánu sam-cárantam drapsám juhomy ánu saptá || 5 || hótrâḥ || ^t^ ábhûd idám víçvasya bhúvanasya vấjinam agnér vaiçvânarásya[1] ca | agnír jyótishâ jyótishmân[1] rukmó várcasâ várcasvân[1] || ^u^ ṛicé tvâ, rucé tvâ. ^v^ sám ít sravanti saríto ná dhénâḥ |[15] antár hṛidấ mánasâ pûyámânâḥ | ghṛi-

---

9. [7] s. P. 3, 2. [8] so (°âṃ) AFW, s. P. 9, 20. [9] so schon III, 3, 10, 2. 5, 11, 3. [10] so schon I, 3, 6, 2. [11] so (°s k°) AFW, s. P. 8, 25. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [13] so schon II, 6, 11, 1. [14] so schon III, 1, 8, 3. IV, 2, 8, 2. [15] so (|) AFW.

tásya dhā́râ abhí câkaçîmi |[15] hiraṇyáyo vetasó mádhya âsâm ‖ [w] tásmint su-parṇó madhu-kṛít kulâyī́[1] bhájann âste mádhu devátâbhyaḥ[1] | tásyâ ”sate hárayaḥ saptá tī́re sva-dhā́ṃ dúhânâ amṛ́tasya dhā́râm ‖ 6 ‖ pratishṭhā́yai, sahásra-vîryâ, paramā́ṃ, virā́ṭ, saptá, tī́re, catvā́ri ca ‖ 9 ‖

5, 2, 8, 3-6. 5, 3, 1. — K. 16, 16. (39, 3). 20, 6. 7. — Vs. 13, 16-40. Ç. 7, 4, 2, 5 - 5, 2, 12. Kâ. 17, 4, 15 - 5, 11. — astṛitâ — vadhît — avyàthamânâ — prathàḥ | asi | pṛithivî — viçvadhā́yâ iti viçva-dhâyâḥ — vyânâyeti vi-anâyà[16] | udânâyety út-anâyà[16] — parùshaḥparusha iti parùshaḥ-parushaḥ | pari[17] | evâ — arâtîyataḥ — pṛitanyataḥ — ṛitâyata ity ṛita-yate — eti | agâḥ — sarvā́bhiḥ — naḥ | kṛidhi | yâḥ — yukshva | hi — anv iti | saṃcaràntam iti sam-caràntam — sam iti | it — madhyè — âsate.

10. [a] âdityáṃ gárbham páyasâ sam-añjánt sahásrasya prati-mā́ṃ viçvá-rûpam | pári vṛiñgdhi[1] hárasâ mā́ 'bhí mṛikshaḥ çatā́-”yushaṃ kṛiṇuhi cîyámânaḥ ‖ [b] imám mā́ hiṃsîr dvi-pā́dam paçûnā́ṃ sáhasrâ-'ksha médha ā́ cîyámânaḥ | máyum âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [c] vā́tasya dhrā́jiṃ váruṇasya nā́bhim áçvaṃ jajnânáṃ sarirásya mádhye | çíçuṃ nadī́nâṃ hárim ádri-buddhám ágne mâ hiṃsîḥ ‖ 1 ‖ paramé vỳ-oman ‖ [d] imám mā́ hiṃsîr éka-çapham paçûnā́ṃ kanikradáṃ vâjínaṃ vā́jineshu | gaurám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [e] ájasram índum arushám bhuraṇyúm agním îḍe pûrvá-cittau námo-bhiḥ | sá párva-bhir ṛitu-çáḥ kálpamâno gā́m mā́ hiṃsîr áditiṃ vi-rā́jam ‖ [f] imáṃ samudráṃ[3] çatá-dhâram útsaṃ vy-acyámânam bhúvanasya mádhye | ghṛitáṃ dúhânâm áditiṃ jánâyā́ 'gne mā́ ‖ 2 ‖ hiṃsîḥ paramé

---

9. [16] s. P. 3, 15. [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

10. paçuçîrshopadhânam. [1] vṛiñdhi ACDFW. [2] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [3] ohne avagraha.

vŷ-oman | gavayám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [g] várûtrim̐ tváshṭur váruṇasya nā́bhim ávim̐ jajnânā́ꙍ rájasaḥ párasmât | mahī́ꙍ sâhasrī́m ásurasya mâyā́m ágne mā́ hiꙍsîḥ párame vŷ-oman ‖ [h] imā́m ûrṇâyúm̐[8] váruṇasya mâyā́m̐ tvácam paçûnā́m̐ dvi-pádâm̐ cátush-padâm | tváshṭuḥ pra-jā́nâm prathamám̐ janítram ágne mā́ hiꙍsîḥ párame vŷ-oman | úshṭram âraṇyám ánu ‖ 8 ‖ te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [i] yó agnír[4] agnés tápasó 'dhi[5] jâtáḥ çócât pṛithivyā́ utá vâ dívas pári[6] | yéna pra-jā́ viçvá-karmâ vy-ā́naṭ tám agne ḥéḍaḥ pári te vṛiṇaktu ‖ [k] ajā́ hŷ agnér ájanishṭa gárbhât sā́ vā́ apaçyaj janitā́ram ágre | táyâ róham âyann úpa médhyâsaḥ táyâ devā́ devátâm[3] ágra âyan | çarabhám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ 4 ‖ ágne mā́ hiꙍsîr, ágne mó, 'shṭram âraṇyám ánu, çarabhám̐, náva ca ‖ 10 ‖

5, 2, 9, 5. — K. 16, 17. 20, 8. — Vs. 13, 41–51. Ç. 7, 5, 2, 17–36. Kâ. 17, 5, 17–19. — çatâyúsham iti çata-âyusham — medhé | eti — nîti | sîda — vyómann iti vi-oman — divaḥ | pari[7] — prajâ iti pra-jâḥ — devâḥ — agré | âyan.

11. [a] índrâ-'gnî rocanā́ diváḥ pári[1] vā́jeshu bhûshathaḥ | tád vâm̐ ceti prá vîrŷam ‖ [b] çnáthad vṛitrám utá sanoti vā́jam índrâ yó agnī́[2 u. 3] sá-hurî[4 u. 5] saparyā́t[6] | irajyántâ vasavŷasya bhū́reḥ sáhas-tamâ sahásâ vâja-yántâ ‖ [c] prá carshaṇí-bhyaḥ pṛitanâ háveshu[7] prá pṛithivyā́ riricâthe[8] diváç ca | prá síndhu-bhyaḥ prá girí-bhyo mahi-tvā́ pré

10. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°o ') AFW, s. P. 12, 8. [6] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [7] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

11. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu varuṇapraghâsâkhye dvitîye parvaṇi, s. I, 8, 3). [1] so (°ḥ p°) AFW, s P. 8, 34. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] s. P. 4, 36. [4] mit avagraha! [5] s. P. 4, 15. [6] ohne avagraha. [7] zwei Wörter! pṛitanâ CD, und ohne Accent!; pṛitanâ saṃgrâmeshu âhaveshu (CD haben nur haveshu) haviḥsvîkârârtheshv âhvâneshu, schol. [8] s. P. 4, 40.

'ndrâ-'gnî viçvâ bhúvanā́ 'ty anyā́ || [d] máruto yásya hí || 1 ||
ksh//áye pâthā́ [9] divó vi-mahasaḥ | sá sugopā́-tamo [10] jánaḥ || [e] yajnaír vâ yajna-vâhaso víprasya vâ matînā́m | márutaḥ çriṇutā́ [9] hávam || [f11] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mimikshire té raçmí-bhis tá ṛíkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā́çî-manta [12] ishmíṇo ábhîravo [2] vidré priyásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || [g] áva te héḍa, [h] úd ut-tamám | [i] káyâ naç citrá ā́ bhuvad ûtī́ sadā́-vṛidhaḥ sákhâ | káyâ çácishṭhayâ vṛitā́ || 2 ||
[k] kó adyá [2] yuṅkte dhurí gā́ ṛitásya çímîvato [6] bhâmíno dúr-hṛiṇâyû̂n | âsánn-ishûn hṛitsv-áso [13] mayo-bhū́n yá eshâm bhṛityā́m ṛiṇádhat sá jîvât || [l] ágne nayā́, [m] " devā́nâ◡. [n] çám no bhavantu, [o] vā́je-vâje | [p11] ap-sv̀ agne sádhish ṭáva [14] saú 'shadhîr [15 u. 6] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase [16] púnaḥ || [q] vṛíshâ soma dyu-mā́◡ [17] asi vṛíshâ deva vṛísha-vrataḥ | vṛíshâ dhármâṇi dadhishe || [r] imám me varuṇa, [s] tát tvâ yâmi. [t] tvám no agne [2], [u] sá tvám no agne [2] || 3 || hí, vṛitā́, ma, ékâdaça ca || 11 ||

(1, 8, 3, 1). — [a] R. 3, 12, 9; [b] 6, 60, 1; [c.d.e] 1, 109, 6. 86, 1. 2; [f 11] 1, 87, 6; [g.h 18] 1, 24, 14, 15; [i] 4, 31, 1; [k] 1, 84, 16; [l.m 19] 1, 189, 1. 10, 2, 3; [n.o 20] 7, 38, 7. 8; [p 11] 8, 43, 9; [q] 9, 64, 1; [r.s 21] 1, 25, 19. 24, 11; [t.u 22] 4, 1, 4. 5. — divaḥ | parîti — agnî iti | sahúrî [23] iti sa-hurî | saparyât — pritanâ | havèshu [24] — prithivyâḥ | riri-çâthe iti — indrâgnî itî́ndra-agnî — pâtha — sugopâtàma iti sugopa-tamaḥ — çriṇuta — te | ṛikvàbhir ity ṛikvà-bhiḥ

---

11. [9] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [10] s. P. 3, 5. [11] so schon (f) II, 1, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt) und (p) IV, 2, 3, 2; es befremdet daher, dafs hier im yâjyâ-Abschnitt diese Verse nicht blofs durch ihre pratîka aufgeführt sind, s. Note [11] und [6] zu I, 4, 46, 2. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 5, 16. 6, 3 (schol.) [14] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [15] so (sau 'sh°) AFW, s. P. 5, 17. [16] so (ñj) W, °nj° A, °ṃj° F, s. P. 5, 24. [17] so (°â◡) AFW, s. P. 9, 20. [18] nur die pratîka, weil schon in I, 5, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt) voll aufgeführt. [19] desgl., s. I, 1, 14, 3. 4. (yâjyâ-Abschnitt). [20] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [21] desgl., s. II, 1, 11, 6 (yâjyâ-Abschnitt). [22] desgl., s. II, 5, 12, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [23] sahûrî D. [24] âhaveshu, schol., s. Note [7].

— vâçi̊manta iti vâçi-mantaḥ — eti | bhuvat | ûtî — naya | eti — sadhiḥ | tavá | saḥ | oshádhîḥ — san.

víshṇor[25], divás páry, ánnapaté, ’pe ’ta, sám itaṃ, yā́ jâtā́, mā́ no, ’bhy[26] àsthâd, dhruvā́ ’si dharúṇâ, ”dityáṃ gárbham, índrâgnî rocanaí, ’kâdaça ‖ 11 ‖

víshṇor (1, 1), asmín havyé (3, 2), ’ti tvâ ’háṃ (5, 4), dhîtíbhir (7, 8), hótrâ (9, 6), ashṭā́catvâriṃçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthe kâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a] apā́ṃ tvé ’mant[1] sâdayâmy, apā́ṃ tvó ’dmant[1] sâdayâmy, apā́ṃ tvâ bhásmant s., apā́ṃ tvâ jyótishi s., apā́ṃ tvā́ ’yane sâdayâmy. [b] arṇavé sádane sîda, samudré[2] sádane sîda, salilé sádane sîdâ, ’pā́ṃ ksháye sîdâ, ’pā́ṃ sádhishi sîdâ. [c] ’pā́ṃ tvâ sádane sâdayâmy, apā́ṃ tvâ sadhá-sthe sâdayâmy, apā́ṃ tvâ púrîshe sâdayâmy, apā́ṃ tvâ yónau sâdayâmy, apā́ṃ tvâ pā́thasi sâdayâmi. [d] gâyatrī́ chándas, trishṭúp[2] chándo, jágatî chándo, ’nu-shṭúp chándaḥ, paṅktíç[3] chándaḥ ‖ 1 ‖ yónau, páñcadaça ca ‖ 1 ‖

(5, 2, 10, 1-3). — K. 16, 18. 20, 9. — Vs. 13, 53. Ç. 7, 5, 2, 46-61. Kâ. 17, 6, 2. — tvâ | emân — tvâ | odmân.

2. [a] ayám puró bhúvas; tásya prâ-’ṇó bhauvâyanó[1], vasantáḥ prâṇâyanó[1], gâyatrī́ vâsantī́, gâyatriyaí gâyatráṃ, gâyatrā́d upâ-’ṃçúr, upâ-’ṃçós tri-vṛ́t, tri-vṛ́to rathaṃ-taráṃ, rathaṃ-tarā́d Vásishṭha ṛ́ishiḥ, prajā́pati-gṛihîtayâ tváyâ prâ-’ṇáṃ gṛihṇâmi pra-jā́bhyo. [b] ’yáṃ dakshiṇā́

---

11. [25] víshṇoḥ krámo ’si D. [26] no hiṃsîd abhy D.

3, 1-12. pañca citayaḥ; 1-3. prathamâ citiḥ; 1. apasyâbhidhânâ ishṭakâḥ. [1] so (tve ’m°, tvo ’d°) AFW, s. P. 10, 14. [2] ohne avagraha. [3] °ñt° AFW.

2. prâṇabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

viçvá-karmâ; tásya máno vaiçva-karmaṇám, grîshmó mâ-nasás, trishṭúg[1] graishmî́[2], trishṭúbha[1] aiḍám, aiḍā́d antar-yâmò, 'ntar-yâmā́t pañca-daçáḥ, pañca-daçā́d bṛihád, bṛi-háto Bharádvâja[1] ṛ́ishiḥ, prajā́pati-gṛihîtayâ tváyâ mánaḥ || 1 || gṛihṇâmi pra-jā́bhyo. [c] 'yám paçcā́d viçvá-vyacâs; tásya cákshur vaiçva-vyacasám, várshâṇi câkshushā́ṇi, já-gatî vârshî́, jágatyâ ṛíkshāmam[1 u. 3], ṛíkshāmâc chukráḥ, çuk-rā́t sapta-daçáḥ, sapta-daçā́d vairûpám[1], vairûpā́d[1] Viçvā́-mitra[4] ṛ́ishiḥ, prajā́pati-gṛihîtayâ tváyâ cákshur gṛihṇâmi pra-jā́bhya. [d] idám ut-tarā́t súvas; tásya çrótraṃ sauváṃ, çarác chrautrỳ, anu-shṭúp çâradỳ[5], anu-shṭúbhaḥ svâráṃ, svârā́n manthî́, manthína eka-viṃçá, eka-viṃçā́d vairâjám[1], vairâjā́j Jamádagnir[1] ṛ́ishiḥ, prajā́pati-gṛihîtayâ || 2 || tváyâ çrótraṃ gṛihṇâmi pra-jā́bhya. [e] iyám upári matís; tásyai vā́ñ mâtî́, hemantó vâcyâyanáḥ[1], paṅktír[6] haimantî́, paṅk-tyaí[6] nidhána-van, nidhana-váta âgrayaṇá, âgrayaṇā́t triṇava-trayastriṃçaú, triṇava-trayastriṃçā́bhyâṃ çâkvara-raivaté, çâkvara-raivatā́bhyâṃ Viçvá-karmá 'rshiḥ, prajā́pati-gṛihî-tayâ tváyâ vā́cam gṛihṇâmi pra-jā́bhyaḥ || 3 || tváyâ máno, jamádagnir ṛ́ishiḥ prajā́patigṛihîtayâ, triṃçác ca || 2 ||

5, 2, 10, 3-5. — K. 16, 19. 20, 9. — Vs. 13, 54-58. Ç. 8, 1, 1, 1 - 2, 9. Kâ. 17, 6, 3.4. — trishṭuk | graishmî | trishṭubhâḥ — jagâtyâḥ | ṛikshâmam — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ — anushṭub ity ânu-stup | çâradî — vâk | mâtî — nidhanâvad iti nidhanâ-vat — viçvakarmeti viçva-karmâ | ṛishiḥ.

3. [a] prā́cî[1] diçā́m, vasantá ṛitûnā́m, agnír devátâ[1], bráhma dráviṇam, tri-vṛ́t stómaḥ, sá u pañcadaçá-vartanis,

---

2. [2] so W, °shṭu grai° F, °shṭuk grai° A. [3] ṛikshâmam iti sâ-maviçeshaḥ, schol. [4] s. P. 3, 5. [5] s. P. 5, 36; °shṭup (mit virâma) châ° W; F undeutlich; Lesart von A nicht notirt. [6] °ñt° AF.

3. apânabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

try-ávir váyaḥ, kṛitám áyânâm, puro-vâtó vā́taḥ, Sā́naga[1] ṛíshir. [b] dakshiṇā́ diçā́m, grî́shmá ṛitûnā́m, índro devátâ, kshatrám dráviṇam, pañca-daçá stómaḥ, sá u saptadaçá-vartanir, ditya-vā́ḍ váyas, trétā́ 'yânâm, dakshiṇâd-vâtó vā́taḥ, Sanâ-tána ṛíshiḥ. [c] pratī́cî[1] diçā́m, varshā́ ṛitûnā́m, víçve devā́ devátâ, víṭ || 1 || dráviṇaω, sapta-daçá stómaḥ, sá uv[2] ekaviωçá-vartanis, tri-vatsó váyo, dvâparó[1] 'yânâm, paçcâd-vâtó vā́to, 'habhū́na[1] ṛíshir. [d] údîcî[1] diçā́ω, çarád ṛitûnā́m, mitrā́-váruṇau devátâ, pushṭám dráviṇam, eka-viωçá stómaḥ, sá u triṇavá-vartanis, turya-vā́ḍ váya, â-skandó 'yânâm, uttarâd-vâtó vā́taḥ, Pratná[1] ṛíshir. [e] ûrdh-vā́ diçā́ω, hemanta-çiçirā́v ṛitûnā́m, bṛíhaspátir[1] devátâ[1], várco dráviṇam, tri-ṇavá stómaḥ, sá u trayastriωçá-vartaniḥ, pashṭha-vā́d[3] váyo, 'bhi-bhū́r áyânâm, vishvag-vâtó vā́taḥ, Su-parṇá ṛíshiḥ. [f] pitáraḥ pitâmahā́ḥ[1] páré 'vare, té naḥ pântu, té no 'vantv, asmín bráhmann asmín kshatrè 'syā́m â-çíshy asyā́m puro-dhā́yâm asmín kármann asyā́m devá-hûtyâm || 2 || ‚víṭ, pashṭhavā́d váyo, 'shṭā́viωçatiç ca || 3 ||

5, 2, 10, 7. — K. 39, 7. — tryavir[4] iti tri-aviḥ — pañca-daça iti pañca-daçaḥ — tretā́ | ayā́nâm — devâḥ — saḥ | u | ekaviωçavártanir ity ékaviωça-vartaniḥ — dvâparaḥ | ayā́nâm — ahabhûnáḥ — âskandaḥ | ayā́nâm — triṇava iti tri-navaḥ — pashṭhavâd iti pashṭha-vât — abhibhûr ity ábhi-bhûḥ — pitâmahâḥ | parè | avàre — avantu — kshatre | asyâm.

4. [a] dhruvá-kshitir dhruvá-yonir dhruvā́ 'si, dhruvā́m yónim ā́ sîda sâdhyā́ | úkhyasya ketúm prathamám purástâd[1]

---

3. [2] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. 1, 54. 55. [3] so (ᵒd) ACDFW, ᵒḍ W prima manu; .. iti pashṭhavâṭ, sa eva dakârântaçabdenocyate, schol. [4] triyavir D.

4. 5. dvitîyasyâm citau; 4. âçvinyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

açvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [b] své dákshe dáksha-pite 'há sîda deva-trā́ prithivī́ brihatī́ rárâṇâ | sv-âsasthā́ tanúvâ sám viçasva pité 'vai 'dhi sûnáva ā́ su-çévâ 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [c] kulâyínî[1] vásu-matî vayo-dhā́ rayím no vardha bahuláṃ su-vī́ram || 1 || ápā́ 'matim dur-matím bā́dhamânâ râyás póshe[3] yajná-patim â-bhájantî súvar dhehi yájamânâya pósham açvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [d] agnéḥ púrîsham asi deva-yā́nî tā́m tvâ víçve abhí[4] grinantu devā́ḥ | stóma-prishṭhâ ghritá-vatî 'há sîda prajā́-vad asmé[5] drávinā́ " yajasvâ 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [e] divó mū́rdhā́ 'si prithivyā́ nā́bhir[6] vi-shṭámbhanî diçā́m ádhi-patnî bhúvanânâm || 2 || ûrmír drapsó apā́m[7] asi, viçvá-karmâ ta ríshir, açvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ || [f] sa-jū́r ritú-bhiḥ sa-jū́r vi-dhā́bhiḥ sa-jū́r vásu-bhiḥ sa-jū́ rudraíḥ sa-jū́r âdityaíḥ sa-jū́r víçvair devaíḥ sa-jū́r devaíḥ sa-jū́r devaír vayo-nâdhaír, agnáye tvâ vaiçvânarā́yâ[1], 'çvínâ 'dhvaryū́[2] sâdayatâm ihá tvâ | [g] prâ-'nám me pâhy apâ-'nám me pâhi vy-ânám me pâhi cákshur ma urvyā́ ví bhâhi çrótram me çlokayâ. [h] 'pás pinvaú[8], 'shadhîr[1] jinva, dvi-pā́t pâhi, cátush-pâd ava, divó vríshṭim[9] é "raya || 3 || suvī́ram, bhúvanânâm, urvyā́, saptádaça ca ||4||

(5, 3, 1, 1). — K. 17, 1 (20, 10). — Vs. 14, 1-8. Ç. 8, 2, 1, 4 - 3, 6. Kâ. 17, 8, 15-21. — adhvaryû iti — svâsastheti su-âsasthâ — pitâ | iva | edhi | sûnavè | eti — vayodhâ iti vayaḥ-dhâḥ — devayânîti deva-yânî — iha | sîda — asme iti | dravinâ | eti — prithivyâḥ | nâbhiḥ | vishṭambhanîti vi-stambhânî — te | rishiḥ — vyânam iti vi-anam — apaḥ | pinva | oshadhîḥ — vrishṭim | eti | îraya.

4. [2] s. P. 4, 5. [3] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 9. [6] so ACDW; yonir F im Text, aber im Comm.: nâbhir und erklärt durch: bhûmer nâbhisthânîyâ. [7] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 25. [9] paroxytonon; víshtim C.

5. try-ávir váyas trishṭúp[1] chándo, ditya-vā́ḍ váyo vi-rā́ṭ chándaḥ, páñcâ-'vir váyo gâyatrī́ chándas, tri-vatsó váya ushṇíhâ chándas, turya-vā́ḍ váyo 'nu-shṭúp chándaḥ, pashṭha-vā́d[2] váyo bṛihatī́ chánda, ukshā́ váyaḥ sató-bṛihatî chánda, ṛishabhó váyaḥ kakúc chándo, dhenúr váyo jágatî chándo, 'naḍvā́n[1] váyaḥ paṅktíç chándo, básto váyo vi-valáṃ chándo, vṛishṇír váyo vi-çâláṃ chándaḥ, púrusho váyas tandráṃ chándo, vyâghró[1] váyó 'nâ-dhṛishṭaṃ chándaḥ, siṃhó váyaç chádiç chándo, vi-shṭambhó váyó 'dhi-patiç chándaḥ, kshatráṃ váyo máyaṃdaṃ[1] chándo, viçvá-karmâ váyaḥ parameshṭhī́[1] chándo, mûrdhā́ váyaḥ prajā́-patiç chándaḥ || 1 || púrusho váyaḥ, shâḍviṃçatiç ca || 5 ||

5, 3, 1, 5. — K. 17, 2. 20, 10. — Vs. 14, 10. 9. Ç. 8, 2, 3, 7 - 4, 15. Kâ. 17, 8, 22. — tryavir iti tri-aviḥ — pañcāvir iti pañcā-aviḥ — pashṭhavâd iti pashṭha-vât — kakut | chandāḥ — anādhrishṭam ity anā-dhṛishṭam.

6. [a] índrâ-'gnî ávyathamânâm íshṭakâṃ dṛiṃhataṃ yuvám | pṛishṭhéna dyā́vâ-pṛithivī́ antárikshaṃ[1] ca ví bâdhatâm[2] || [b] viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya pṛishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1] bhā́svatîṃ[1] sûri-mátîm ā́ yā́ dyā́m bhā́sy ā́ pṛithivī́m ó 'rv antáriksham, antárikshaṃ yachâ, 'ntárikshaṃ dṛiṃhâ, 'ntáriksham mā́ hiṃsîr, víçvasmai prâ-'ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai cari-trâya, vâyús tvâ[3] 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ || 1 || çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda | [c] rā́jny asi prā́cî[1] díg, vi-rā́ḍ asi dakshiṇā́ dík, sam-rā́ḍ asi

5. vayasyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°d) ACDW, °ḍ F.

6. 7. tṛitîyasyâṃ citau; 6. svayamâtṛiṇṇâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] iyaṃ ce 'shṭakâ .. bâdhamâneva vyâpnotu, schol. [3] so (°s t°) AFW.

pratī́cī[1] dík, sva-rā́ḍ asy údīcī[1] díg, ádhi-patny asi bṛihatī́ díg. [d] ā́yur me pâhi, prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me pâhi, vy-ânám me pâhi, cákshur me pâhi, çrótram me pâhi; máno me jinva, vā́cam me pinvâ, "tmā́nam me pâhi, jyótir me yacha ‖ 2 ‖ chardíshâ, pinva, shát ca ‖ 6 ‖

5, 3, 2, 1. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 11-13. 17. Ç. 8, 3, 1, 8 - 2, 14. Kâ. 17, 9, 1. 2. 8. — eti | uru — vyânâyeti vi-anâyà — udânâyety úd-anâyà — râjnī́ — vyânam iti vi-anam.

7. [a] mā́ chándaḥ, pra-mā́ chándaḥ, prati-mā́ chándo; 'srîvíç chándaḥ, paṅktíç chánda, ushṇíhâ chándo, bṛihatī́ chándo, 'nu-shṭúp chándo, vi-rā́ṭ chándo, gâyatrī́ chándas, trishṭúp[1] chándo, jágatî ch., pṛithivī́ ch., 'ntáriksham[1] ch., dyaúç ch., sámâç ch., nákshatrâṇi ch., mánaç ch., vā́k ch., kṛishíç ch., híraṇyam ch., gaúç ch., 'jā́ chándó, 'çvaç chándaḥ | agnír devátâ[1] ‖ 1 ‖ vā́to devátâ, sū́ryo devátâ, candrámâ[1] d., vásavo d., rudrā́ devátâ, "dityā́ d., víçve devā́ devátâ, marúto d., bṛíhaspátir[1] deváté, 'ndro d., váruṇo devátâ | [b] mūrdhā́ 'si rā́ḍ, dhruvā́ 'si dharúṇâ, yantrỳ asi yámitrî, 'shé tvo "rjé tvâ kṛishyaí tvâ kshémâya tvâ; yántrî rā́ḍ dhruvā́ 'si dháraṇî, dhartrỳ asi dháritry, ā́yushe tvâ várcase tvaú 'jase tvâ bálâya tvâ ‖ 2 ‖ devátā́, "yushe tvâ, shát ca ‖ 7 ‖

5, 3, 2, 4-5. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 18-22. Ç. 8, 3, 3, 4 - 4, 8. Kâ. 17, 9, 8-14. — ajâ — yantrî | asi — ishe — ūrje — yantrī́ | râṭ — dhartrî — ojàse.

8. âçús tri-vṛíd, bhântáḥ pañca-daçó, vỳ-oma sapta-daçáḥ, prá-tūrtir ashṭâ-daçás, tápo nava-daçò, 'bhī-vartáḥ sa-viṃçó, dharúṇa eka-viṃçó, várco dvâviṃçáḥ[1], sam-bhá-

---

7. bṛihatyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

8-11. caturthyâṃ citau; 8. akshṇayâstomīyâkhyâsv ishṭakâsu kâçcit. [1] ohne avagraha.

raṇas trayo-viṃçó, yóniç catur-viṃçó, gárbhâḥ pañca-viṃçá, ójas tri-ṇaváḥ, krátur eka-triṃçáḥ, prati-shṭhā́ trayas-triṃçó, bradhnásya vi-shṭápaṃ catus-triṃçó, nā́kaḥ shaṭ-triṃçó, vi-vartò 'shṭâ-catvâriṃçó, dhartráç catu-shṭomáḥ[2] ‖ 1 ‖ âçúḥ, saptátriṃçat ‖ 8 ‖

5, 3, 3, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 13. — Vs. 14, 23. Ç. 8, 4, 1, 9-26. Kâ. 17, 10, 6-10. — vyómeti vi-oma — ashṭâdaça ity áshṭâ-daçaḥ — dvâviṃçaḥ — triṇava iti tri-navaḥ — ashṭâ-catvâriṃça ity áshṭâ-catvâriṃçaḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ.

9. [a] agnér bhâgò 'si, dîkshā́yâ ā́dhi-patyam, bráhma spṛitáṃ, tri-vṛít stóma. [b] índrasya bhâgò 'si, víshṇor ā́dhi-patyaṃ, kshatráṃ spṛitám, pañca-daçá stómo. [c] nṛi-cákshasâm bhâgò 'si, dhâtúr ā́dhi-patyaṃ, janítraṃ spṛitáṃ, sapta-daçá stómo. [d] mitrásya bhâgò 'si, váruṇasyā́ ''dhi-patyaṃ, divó vṛishṭír[1], vā́tâ spṛitā́, eka-viṃçá stomó. [e] 'diṭyai bhâgò 'si, pûshṇá ā́dhi-patyam, ója spṛitáṃ, tri-ṇavá stómo. [f] vásûnâm bhâgò 'si ‖ 1 ‖ rudrā́ṇâm ā́dhi-patyaṃ, cátush-pât spṛitáṃ, catur-viṃçá stóma. [g] âdityā́nâm bhâgò 'si, marú-tâm ā́dhi-patyaṃ, gárbhâ spṛitā́ḥ, pañca-viṃçá stómo. [h] devásya savitúr bhâgò 'si bṛíhaspáter[2] ā́dhi-patyaṃ, samī́cîr[2] díça spṛitā́ç, catu-shṭomá[3] stómo. [i] yā́vânâm bhâgò 'sy áyâ-vânâm ā́dhi-patyam, pra-jā́ spṛitā́ç, catuç-catvâriṃçá stóma. [k] ṛibhû́ṇā́m bhâgò 'si, víçveshâṃ devā́nâm ā́dhi-patyam, bhû-táṃ ní-çântaṃ spṛitáṃ, trayas-triṃçá stómaḥ ‖ 2 ‖ vásûnâm bhâgò 'si, shá̂ṭcatvâriṃçac ca ‖ 9 ‖

5, 3, 4, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 21, 1. — Vs. 14, 24-26. Ç. 8, 4, 2, 1-12. Kâ. 17, 10, 11-15. — pañcadaça iti pañca-daçaḥ —

---

8. [2] s. P. 6, 13. 9, 1.

9. avaçishṭâ akshṇayâstomîyâḥ. [1] oxytonon. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 6, 13. 9, 1.

vṛishṭiḥ | vâtā̂ḥ — adityai — ojàḥ — triṇava iti tri-navaḥ — garbhā̂ḥ — samîcī̂ḥ | diçàḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — prajâ iti pra-jâḥ — ṛibhū̂ṇâm.

10. ékayâ 'stuvata, pra-jā̂ adhîyanta, prajā̂-patir ádhi-patir âsît; tisṛí-bhir astuvata, bráhmâ 'sṛijyata, bráhmaṇas pátir[1] ádhi-patir âsît; pañcá-bhir astuvata, bhûtā̂ny asṛijyanta, bhûtā̂nâm pátir ádhi-patir âsît; saptá-bhir astuvata, sapta-'rsháyo 'sṛijyanta, dhâtā̂ 'dhi-patir âsîn; navá-bhir astuvata, pitáro 'sṛijyantā̂, 'ditir ádhi-patny âsîd; ekâdaçá-bhir astuvata, 'rtávo 'sṛijyantâ, ''rtavó 'dhi-patir âsît; trayodaçá-bhir astuvata, mā̂sâ asṛijyanta, saṃ-vatsaró 'dhi-patiḥ || 1 || âsît; pañcadaçá-bhir astuvata, kshatrám asṛijyaté, 'ndró 'dhi-patir âsît; saptadaçá-bhir astuvata, paçávo 'sṛijyanta, bṛíhaspátir[2] ádhi-patir âsîn; navadaçá-bhir astuvata, çûdrâ-'ryā̂v asṛijyetâm, aho-râtré[3] ádhi-patnî[4] âstâm; éka-viṃçatyâ 'stuvataí, 'ka-çaphâḥ paçávo 'sṛijyanta, váruṇó 'dhi-patir âsît; tráyo-viṃçatyâ 'stuvata, kshudrā̂ḥ paçávo 'sṛijyanta, pū̂shā̂ 'dhi-patir âsît; páñca-viṃçatyâ 'stuvatâ, ''raṇyā̂ḥ paçávo 'sṛijyanta, vâyúr ádhi-patir âsît; saptá-viṃçatyâ 'stuvata, dyā̂vâ-pṛithivī̂ ví || 2 || aitâṃ, vásavo rudrā̂ âdityā̂ ánu vỳ âyan, téshâm ā̂dhi-patyam âsîn; náva-viṃçatyâ 'stuvata, vánaspátayo[2] 'sṛijyanta, sómó 'dhi-patir âsîd; éka-triṃçatâ 'stuvata, pra-jā̂ asṛijyanta, yā̂vânâṃ cā̂ 'yâvânâṃ cā̂ ''dhi-patyam âsît; tráyas-triṃçatâ 'stuvata, bhûtā̂ny açâmyan, prajā̂-patiḥ parameshṭhy[2] ádhi-patir âsît || 3 || saṃvatsaró 'dhipatir, ví, páñcatriṃçac ca || 10 ||

(5, 3, 4, 7). — K. 17, 5. — Vs. 14, 28-31. Ç. 8, 4, 3, 1-19. Kâ. 17, 10, 17. — brahmà — brahmàṇaḥ — saptarshaya iti sapta-

---

10. sṛishṭinâmakâ ishṭakâḥ. [1] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 11. [4] s. P. 4, 52.

-ṛishayàḥ — ṛitavàḥ — ârtavaḥ — çûdrâryâv iti çûdra=
-aryau — adhipatnî ity adhi-patnî — anù | vîti | âyan —
parameshṭhî.

11. [a] iyám evá sā́ yā́ prathamā́ vy-aúchad antár asyā́ṃ
carati prá-vishṭâ | vadhū́r jajâna nava-gáj jánitrî tráya enâm
mahimā́naḥ sacante || [b] chándasvatî[1.2] ushásâ pépiçâne[2] sa=
mânáṃ[1] yónim ánu saṃ-cárantî[2] | sū́rya-patnî[2] ví carataḥ
pra-jânatī́[2] ketúṃ kriṇvâné[2] ajáre[2] bhū́ri-retasâ || [c] ṛitásya
pánthâm ánu tisrá ā́ 'gus tráyo gharmā́so ánu[3] jyótishā́
" 'guḥ | pra-jā́m ékâ rákshaty ū́rjam ékâ || 1 || vratáṃ
ékâ rakshati deva-yûnā́m || [d] catu-shṭomó[4] abhavad[3] yā́
turī́yâ yajnásya pakshā́v ṛishayo bhávantî | gâyatrī́ṃ tri=
shṭúbhaṃ[1] jágatîm anu-shṭúbham bṛihád arkáṃ yuñjânā́ḥ
súvar ā́ 'bharann idám || [e] pañcá-bhir dhâtā́ ví dadhâv idáṃ
yát tā́sâṃ svásṛîr ajanayat páñca-pañca | tā́sâm u yanti pra=
-yavéṇa[5] páñca nā́nâ rûpā́ṇi krátavo vásânâḥ || [f] triṃçát svá=
sâra úpa yanti nish-kṛitáṃ samânáṃ[1] ketúm prati-muñcá=
mânâḥ || 2 || ṛitū́ṃs[6] tanvate kaváyaḥ pra-jânatī́r mádhye=
-chandasaḥ pári yanti bhā́svatîḥ[1] || [g] jyótishmatî[1] práti muñc=
ate nábho rā́trî devī́ sū́ryasya vratā́ni | ví paçyanti paçávo
jā́yamânâ[7] nā́nâ-rûpâ mâtúr asyâ upá-sthe || [h] ekâ-'shṭakā́
tápasâ tápyamânâ[7] jajā́na gárbham mahimā́nam índram |
téna dásyûn vỳ asahanta devā́ hantā́ 'surâṇâm abhavac
chácî-bhiḥ[8] || [i] ánânu-jâm anu-jā́m mā́m akarta satyáṃ vád=
anty ánv icha etát | bhûyā́sam || 3 || asya su-mataú yáthâ
yûyám anyā́ vo anyā́m[3] áti mā́ prá yukta || [k] ábhûn máma
su-mataú viçvá-vedâ ā́shṭa prati-shṭhā́m ávidad dhí gâdhám |
bhûyā́sam asya su-mataú yáthâ yûyám anyā́ vo anyā́m áti

11. vyushṭyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 20.
[3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] s. P. 6, 13. 9, 1. [5] s. P. 7, 6.
[6] so (°ṃs) AFW, s. P. 6, 14. 17, 4 schol. [7] Wurzel betont. [8] s. P. 3, 7.

mā́ prá yukta ‖ [l]páñca vȳ-ushṭî́r ánu páñca dóhâ gā́m páñca-nâmnîm ṛitāvó 'nu páñca | páñca díçaḥ pañca-daçéna kḷiptā́ḥ samâná-mûrdhnîr abhí lokám ékam ‖ 4 ‖ [m]ṛitásya gárbhaḥ prathamā́ vy-ûshúshy apā́m ékâ mahimā́nam bibharti | sū́ryasyaí 'kâ cárati nish-kṛitéshu gharmásyaí 'kâ savitaí 'kâṃ ní yachati ‖ [n]yā́ prathamā́ vy-aúchat sā́ dhenúr abhavad yamé | sā́ naḥ páyasvatî[1] dhukshvó 'ttarâm-uttarâu sámâm ‖ [o]çukrá-'rshabhâ nábhasâ jyótishā́ " 'gâd viçvá-rûpâ çabalī́r agní-ketuḥ | samânám[1] árthau sv-apasyámânâ bíbhratî jarā́m ajara usha ā́ 'gâḥ ‖ [p]ṛitûnā́m pátnî prathamé 'yám ā́ 'gâd áhnâṃ netrī́ janitrī́ pra-jā́nâm | ékâ satī́ bahu-dhó 'sho vȳ uchasy ájîrṇâ tváṃ jarayasi sárvam anyát ‖ 5 ‖ **ū́rjam ékâ, pratimuñcámânâ, bhûyásam, ékam, pátny, ékân ná viuçatíç ca ‖ 11 ‖**

(5, 3, 4, 7). — K. 39, 10. — [a] Ath. 3, 10, 4. Çâñkh. g. 3, 12; [f-p] Pâr. 3, 3; [h] Ath. 3, 10, 12. Gobh. 4, 4, 26; [n] Ath. 3, 10, 1. — navagad iti nava-gat — chandásvatî iti — pepiçâne iti — anv iti | saṃcarántî iti saṃ-carántî | sûryápatnî iti sûryá-patnî — prajânatî iti pra-jânatî — kriṇvâne iti | ajare iti — tisraḥ | eti | aguḥ — jyotishâ | eti | aguḥ — rakshâti | ûrjâm — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — ṛishayaḥ | bhavántî — eti | abharan — prayaveṇeti pra-yavenâ — ṛitûn | tanvate — jâyámânâḥ | nânā́rûpâ iti nânā́-rûpâḥ — devâḥ | hantâ | asúrâṇâm — çacī́bhir iti çaci-bhiḥ — vadántî — iche — abhût — âshṭá — avidat | hi — vyúshṭîr iti vi-ushṭîḥ — dohā́ḥ — vyûshushîti vi-ûshushī́ — ekā́ | caráti — çukrarshabheti çukra-ṛishabhâ — jyotishâ | eti | agât — ajare | ushaḥ | eti | agâḥ — prathamâ | iyam | eti | agât — bahudheti bahu-dhâ — ushaḥ | vîti | uchasi.

12. [a]ágne jâtā́n prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty

---

12. pañcamyâṃ citau asapatnâdyâ ishṭakâḥ. [1] zu ṇ s. P. 7, 4. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [3] ohne avagraha.

ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | asmé[5] dîdihi su-mánâ áheḍau táva syâ◡ çárman tri-várûtha ud-bhít || [b] sáhasâ jâtā̃n prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | ádhi no brûhi su-manasyámâno vayá◡ syâma prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] || [c] catuç-catvâri◡çá stómo, várco dráviṇa◡. [d] shoḍaçá[3] stóma, ójo dráviṇam. [e] pṛithivyā̃ḥ púrîsham asi || 1 || ápso nā̃ma | [f] évaç chándo, várivaç chándaḥ, çam-bhū̃ç chándaḥ, pari-bhū̃ç chánda, âchác[3] chándo, mánaç chándo, vyácaç chándaḥ, síndhuç chándaḥ, samudrám[3 u 6] chándaḥ, salilám chándaḥ, sam-yác chándo, vi-yác chándo, bṛihác chándo, ratham-tarám chándo, ni-kâyáç chándo, vi-vadháç chándo, gíraç chándo, bhrájaç chándaḥ, sa-shṭúp[7] chándo, 'nu-shṭúp chándaḥ, kakúc chándas, tri-kakúc chándaḥ, kâvyám chándo, 'ñkupám[3] chándaḥ || 2 || padá-pañktiç chándo, 'kshára-pañktiç chándo, vishṭârá-pañktiç chándaḥ, kshuró bhṛíjvâñ chándaḥ[3], pracháe[3] chándaḥ, pakshâç chánda, évaç chándo, várivaç chándo, váyaç chándo, vayas-kṛíc chándo, vi-çâlám chándo, ví-shpardhâç[7] chándaç, chadíç chándo, dû-rohaṇám chándas, tandrám chándo, 'ñkâñkám[3] chándaḥ || 3 || asy, añkupám chándas, tráyastri◡çac ca || 12 ||

5, 3, 5, 1-4. — K. 17, 6. 21, 2. — Vs. 15, 1-5. Ç. 8, 5, 1, 8 - 2, 6. Kâ. 17, 11, 1-5. — preti | nuda — asme iti | dîdihi — shoḍaçaḥ — âchat — samudram — samyad iti sam-yat — viyad iti vi-yat — bṛihat — sashṭub iti sa-stup — kakut — trikakud iti tri-kakut — añkupam — bhṛijvân — prachat — vishpárdhâ iti vi-spardhâḥ — dûrohaṇam iti duḥ-rohaṇam — añkâñkam.

13. [a] [1] agnír vṛitrā̃ṇi jañghanad draviṇasyúr[2] vi-pan-

12. [4] °ṃj W, °nj AF; s. P. 5, 24. [5] s. P. 4, 9. [6] Neutrum! [7] s. P. 6, 13. [8] °vâṃ ch° W, °vî ch° F, °vân ch° A; s. P. 5, 24.

13. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi, s. I, 8, 4, 1). [1] s. schol. zu II, 5, 2, 5. [2] ohne avagraha.

yáyâ | sám-iddhaḥ çukrá ā́-hutaḥ || [b] [1] tváɷ somâ 'si sát-patis tváɷ rā́jo 'tá vṛitra-hā́ | tvám bhadró asi[3] krátuḥ || [c] bhadrā́ te agne[4] sv-anîka saṃ-dṛíg ghorásya sató víshuṇasya[2] cā́ruḥ | ná yát te çocís támasâ váranta ná dhvasmā́nas tanúvi répa ā́ dhuḥ || [d] bhadrám te agne[4] sahasinn ánîkam upâká[2] ā́ rocate sū́ryasya || 1 || rúçad dṛiçé dadṛiçe naktayā́ cid árûkshitaṃ dṛiçá ā́ rûpé ánnam[4] || [e] saí 'nā́[5] 'nîkena su-vidátro asmé[6 u. 7] yáshṭâ devā́ɷ[8] ā́-yajishṭhaḥ svastí[2] | ádabdho go-pā́ utá naḥ paras-pā́ ágne dyu-mád utá revád[2] didîhi || [f] svastí[2] no divó agne[6] pṛithivyā́ viçvā́-''yur dhehi yajáthâya deva | yát sîmáhi divi-jâta prá-çastaṃ tád asmā́su dráviṇaṃ dhehi citrám || [g] yáthâ hotar mánushaḥ || 2 || devá-tâtâ yajnébhiḥ sûno sahaso yájâsi[9] | evā́[10] no adyá[6] samanā́ samânā́n[2 u. 11] uçánn agna uçató yakshi devā́n || [h] agním îḍe puró-hitaṃ yajnásya devám ṛitvíjam[2] | hótâraɷ ratna-dhā́tamam || [i] vṛíshâ soma dyu-mā́ɷ[8] asi vṛíshâ deva vṛísha-vrataḥ | vṛíshâ dhármâṇi dadhishe || [k] sā́ṃ-tapanâ idáɷ havír márutas táj jujushṭana | yushmā́ko ''tī́ riçâ-'dasaḥ || [l] yó no márto vasavo dur-hṛiṇâyús tiráḥ satyā́ni marutaḥ || 3 || jíghâɷsât | druháḥ pā́çam práti sá mucîshṭa tápishṭhena tápasâ hantanâ[12] tám || [m] saṃ-vatsarī́ṇâ marútaḥ sv-arkā́ uru-kshájâḥ sá-gaṇâ mā́nusheshu | tè 'smát[13] pā́çân prá muñcantv áɷhasaḥ sâṃ-tapanā́ madirā́ mâdayishṇávaḥ || [n] piprîhí devā́ɷ[8] uçató yavishṭha vidvā́ɷ[8] ṛitū́ɷr[14] ṛitu-pate yaje 'há | yé daívyâ ṛitvíjas[2] tébhir agne tváɷ hótṝîṇâm asy ā́-yajishṭhaḥ || [o] ágne yád adyá viçó adhvarasya[6 u. 15]

---

13. [3] so (°o asi) AFW, s. P. 12, 3. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 5, 17. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] s. P. 4, 9. [8] so (°âɷ) AFW, s. P. 9, 20. [9] s. P. 16, 18. [10] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [11] so (°ân) AFW, s. P. 9, 28. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [13] so (°te ') AFW, s. P. 12, 7. [14] so (°ûɷr) AFW, s. P. 9, 20. [15] unbetont! so auch im Ṛik, weil zu hotaḥ gehörig; wenn agne beseitigt wird, ist das Metrum richtig).

hotaḥ pãvaka || 4 || çoce[16] vésh ṭváꙍ[17] hí yájvâ | ṛitá yajâsi[9] mahinã́ ví yád bhū́r havyã́ vaha yavishṭha yã́ te adyá[4] || [p] agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | ya-çásaṃ vîrávat-tamam || [q] gaya-sphā́no amîva-hā́[6] vasu-vít pushṭi-várdhanaḥ | su-mitráḥ soma no bhava || [r] gṛíha-me-dhâsa ã́ gata máruto mã́ 'pa bhûtana | pra-muñcánto no áꙍhasaḥ[18] || [s] pûrvī́bhir hí dadâçimá çarád-bhir maruto va-yám | máho-bhiḥ || 5 || carshaṇînā́m || [t] prá budhníyâ îrate[19] vo máhâꙍsi prá ṇā́mâni[20] pra-yajyavas tiradhvam | sahasríyaṃ dámyam bhâgám etáṃ gṛiha-medhī́yam maruto jushadhvam || [u] úpa yám éti yuvatíḥ su-dákshaṃ doshã́ vás-tor havíshmatî[2] ghṛitã́cî[2] | úpa svaí 'nam arámatir[2] vasû--yúḥ[21] || [v] imó[22] agne vîtá-tamâni havyã́ 'jasro vakshi devá--tâtim ácha | práti na îꙍ surabhī́ṇi[2] viyantu || [w] krîḍáṃ vaḥ çárdho mã́rutam anarvā́ṇaꙍ rathe-çúbham || 6 || Káṇvâ abhí prá gâyata || [x] átyâso ná yé marútaḥ sváñco[2] yaksha--dṛíço ná çubháyanta máryâḥ | té harmye-shṭhā́ḥ çíçavo ná çubhrã́ vatsā́so ná pra-krîḍínaḥ payo-dhā́ḥ || [y] praí 'shâm ájmeshu vithuré 'va rejate bhū́mir yā́meshu yád dha yuñj-áte çubhé | té krîḍáyo dhúnayo bhrā́jad-ṛishṭayaḥ svayám mahi-tvám panayanta dhū́tayaḥ || [z] upa-hvaréshu yád áci-dhvaṃ yayíṃ váya iva marutaḥ kéna || 7 || cit pathã́ | çcó-tanti kóçâ úpa vo rátheshv ã́ ghṛitám ukshatâ[12] mádhu-var-ṇam árcate || [aa] agním-agniꙍ hávîma-bhiḥ sádâ havanta viç-pátim[2] | havya-vā́ham puru-priyám || [bb] táꙍ hí çáçvanta î́ḍate srucã́ deváṃ ghṛita-çcútâ | agníꙍ havyã́ya vóḍhave || [cc] índrâ-'gnî rocanã́ diváḥ, [dd] çnáthad vṛitrám. [ee] índraṃ vo viçvátas[2 u. 23] párî́, [ff] 'ndraṃ náro. [gg] víçva-karman ha-

13. [16] sic! zwei Wörter! [17] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [18] so (°o aꙍh°) AFW, s. P. 11, 4. [19] so (°â î°) AFW, s. P. 10, 13. 5, 2 schol. [20] zu ṇ s. P. 7, 4. [21] s. P. 3, 7. [22] s. P. 4, 7. [23] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24.

víshâ vâvṛidhânó, [hh] víçva-karman havíshâ várdhanena || 8 ||
sū́ryasya, mánusho, marutaḥ, pā́vaka, máhobhî, ratheçúbhaṃ, kéna, sháṭca-tvâriṃçac ca || 13 ||

(1, 8, 4, 1). — [a] R. 6, 16, 34; [b] 1, 91, 5; [c.d] 4, 6, 6. 11, 1; [e] 2, 9, 6; [f] 10, 7, 1 (var.); [g] 6, 4, 1; [h] 1, 1, 1; [i 24] 9, 64, 1; [k.l] 7, 59, 9. 8 (var.); [m] Ath. 7, 77, 8; [n] R. 10, 2, 1; [o] 6, 15, 14; [p 25.q] 1, 1, 8. 91, 12; [r] 7, 59, 10; [s] 1, 86, 6; [t.u.v] 7, 56, 14. 1, 6. 18; [w] 1, 37, 1; [x] 7, 56, 16; [y.z.aa] 1, 87, 8. 2. 12, 2; [bb] 5, 14, 3; [cc.dd 26] 3, 12, 9. 6, 60, 1; [ee.ff 27] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [gg.hh 28] 10, 81, 6. Vs. 8, 46. 17, 24. — draviṇasyuḥ — râjā̂ | uta — vishúṇasya — repàḥ | eti | dhuḥ — upâke | eti — driçe | eti | rûpe | annàm | saḥ | enâ | anī́kena — asme iti — devân | âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ — didîhi — prithivyâḥ | viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sûno iti — evâ — uçan | agne — yushmâkà | ūtî | riçâdasa iti riça-adasaḥ — hantana — saṃvatsarīṇâ iti sam-vatsarīṇāḥ — sagàṇâ iti sa-gaṇâḥ — te | asmat — sâṃtapanâ iti sâm-tapanâḥ | madirâḥ — vidvân | ritūn — yaja | iha — âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ — adhvarasya | hotaḥ | pâvàka | çoce | veḥ | tvam — budhniyā̂ | îrate — preti | nâmâ̂ni — upeti | svâ | enam — vasūyur iti vasu-yuḥ | imo iti — naḥ | îm | surabhîṇi | viyantu — abhi | preti | gâyata — svañcàḥ — çubhrâḥ — preti | eshâm — vithurâ | iva — acidhvam — rathéshu | eti — ukshata — viçvatàḥ.

apā́ṃ tvé 'mann, ayám puráḥ, prā́cî, dhruvákshitis, tryávir [29], índrâgnî, mā́ chánda, âçús trivṛ́d, agnér bhâgò 'sy, ékaye, 'yám evá sā́, 'gne [30] jâtā́n, agnír vṛitrā́ṇi jaṅghanat, trayódaça || 13 ||
apā́ṃ tvé (1, 1), 'ndrâgnî (6, 1), iyám evá sā́ (11, 1), devátâtâ (13, 3), sháṭtriṃçat || 36 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

13. [24] da dieser Vers sich in IV, 2, 11, 8 (yâjyâ-Abschnitt) bereits vorfindet, so befremdet es, dafs er hier nochmals voll aufgeführt wird; vgl. die Anmm. zu I, 4, 46, 2. IV, 2, 10, 3. [25] desgl., s. III, 1, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [26] nur die pratîka, weil bereits in IV, 2, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [27] desgl., s. I, 6, 12, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [28] beide Verse, die hier nur im pratîka erscheinen, finden sich voll erst in IV, 6, 2, 6 aufgeführt; vgl. hierzu meine Anmerkung zu I, 5, 5, 2. 11, 4. II, 2, 12, 1. [29] triyavir D. [30] sā́ yā́ 'gne DW.

1. [a] raçmír asi ksháyâya twâ ksháyaṃ jinva, pré-'tir asi dhármâya twâ dhármaṃ jinvā, 'nv-itir asi divé twâ dívaṃ jinva, saṃ-dhír asy antárikshâya[1] twā 'ntárikshaṃ jinva, prati-dhír asi prithivyaí twâ prithivīṃ jinva, vi-shṭambhò 'si vríshṭyai twâ vríshṭiṃ jinva, pra-vā 'sy áhne twā 'har jinvâ. [b] 'nu-vā 'si rātriyai twâ rātriṃ jinvo, 'çíg asi || 1 || vásu-bhyas twâ vásūñ jinva[2], pra-ketò 'si rudrébhyas twâ rudrāñ jinva[3], su-dîtír asy âdityébhyas twâ "dityāñ jinvaú[3], 'jo 'si pitrí-bhyas twâ pitr̄ñ jinva[3], tántur asi pra-jābhyas twâ pra-jā jinva, pritanâshā́ḍ[1] asi paçú-bhyas twâ paçūñ jinva[3]. [c] revád[1] asy óshadhî-bhyas[4] twaú 'shadhîr jinvâ, 'bhi-jíd asi yukta-grâvé 'ndrâya twé 'ndraṃ jinvā, 'dhi-patir asi prâ-'ṇāya || 2 || twâ prâ-'ṇáṃ jinva, yantā 'sy apâ-'nāya twâ 'pâ-'náṃ jinva, saṃ-sárpo 'si cákshushe twâ cákshur jinva, vayo-dhā asi çrótrâya twâ çrótraṃ jinva, tri-vríd asi. [d] pra-vríd asi, saṃ-vríd asi, vi-vríd asi, saṃ-rohò 'si, nî-rohò 'si, pra-rohò 'sy, anu-rohò 'si. [e] vasukò 'si, vésha-çrir asi, vásyashṭir[1] asi || 3 || uçíg asi, prâṇāya, trí-catvâriṃçac ca || 1 ||

3, 5, 2, 1-5. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. (21, 2). 37, 17. — Vs. 15, 6-9 (s. Kâṇva). Ç. 8, 5, 3, 3-8 (eke). Kâ. (11, 1, 21). 17, 11, 9-11. — Pañc. 1, 9, 1 - 10, 21. Lâṭy. 5, 11, 1. — pretir iti pra-itiḥ — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — nîroha iti niḥ-rohaḥ.

2. [a] rā́jny asi prā́cî[1] dig, vásavas te devā ádhi-patayo 'gnír hetînā́m prati-dhartā, tri-vrít twâ stómaḥ prithivyā́ṃ çrayatv ā́jyam ukthám ávyathayat[2] stabhnâtu,

---

4, 1-12. pañcamaciteḥ çeshaḥ; 1. stomabhâgâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] vasu W, °sûn j° A, °sûṃ j° F, s. P. 5, 24. [3] °ṃ j° FW, °nj° A. [4] s. P. 3, 7.

2. nâkasadâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] twâm avyathayad vyathârahitâṃ kurvat, schol.

ratham-taráṅ sā́ma práti-shṭhityai. [b] vi-rā́ḍ asi dakshiṇā́ díg, rudrā́s te devā́ ádhi-pataya índro hetînā́m prati-dhartā́, pañca-daçás tvâ stómaḥ pṛithivyā́ṅ çrayatu, prá-ūgam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, bṛihát sā́ma práti-shṭhityai. [c] sam-rā́ḍ asi pratī́cî[1] dík ‖ 1 ‖ âdityā́s te devā́ ádhi-patayaḥ sómo hetînā́m prati-dhartā́, sapta-daçás tvâ stómaḥ pṛithivyā́ṅ çrayatu marutvatī́yam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairûpáṅ[1] sā́ma práti-shṭhityai. [d] sva-rā́ḍ asy udī́cî[1] díg, víçve te devā́ ádhi-patayo váruṇo hetînā́m prati-dhartaí, 'ka-viṅçás tvâ stómaḥ pṛithivyā́ṅ çrayatu níshkevalyam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairâjáṅ[1] sā́ma práti-shṭhityâ. [e] ádhi-patny asi bṛihatī́ díñ, marútas te devā́ ádhi-patayaḥ ‖ 2 ‖ bṛíhaspátir[1] hetînā́m prati-dhartā́, triṇava-trayastriṅçaú tvâ stómau pṛithivyā́ṅ çrayatâm vaiçvadevâ-"gnimârutê[3] ukthé[3] ávyathayantî[3 u. 4] stabhnîtâṅ, çâkvara-raivatê[3 u. 5] sā́manî[3 u. 5] práti-shṭhityâ. [f] antárikshâyá[1] 'rshayas tvâ prathama-jā́ devéshu divó mā́trayâ variṇā́ prathantu, vi-dhartā́ câ 'yám ádhi-patiç ca té tvâ sárve saṃ-vidânā́ nā́kasya pṛishṭhé suvar-gé loké yájamânaṃ ca sâdayantu ‖ 3 ‖ pratī́cî díñ, marútas te devā́ ádhipatayaç, catvâriṅçác ca ‖ 2 ‖

5, 3, 7, 1. — K. 17, 8. 21, 2. — Vs. 15, 10-14. Ç. 8, 6, 1, 5-9. Kâ. 17, 12, 1. — râjnī́ — praügam — vaiçvadevâgnimârute iti vaiçvadeva-âgnimârute | ukthe iti | avyàthayantî iti — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmànî iti — antarikshâya | ṛishàyaḥ — prathamajâ iti prathama-jâḥ — saṃvidânâḥ iti sam-vidânâḥ.

3. [a] ayám puró hári-kéçaḥ sū́rya-raçmis, tásya ratha-gṛitsáç ca ráthau-'jâç ca senânī́-grâmaṇyàu, puñjika-sthalā́

2. [3] s. P. 4, 52. [4] so (°ntî) ACDFW. [5] s. P. 4, 12. 13.
3. pañcacoḍâdaya ishṭakâḥ.

ca krita-sthalā́ câ 'psarásau[1], yâtu-dhā́nâ hetī́, rákshẫsi prá-hetir. [b] ayám dakshiṇā́ viçvá-karmâ tásya ratha-svanáç ca ráthe-citraç ca senânī́-grâmaṇyau, menakā́ ca saha-janyā́ câ 'psarásau, daṅkshṇávaḥ paçávo hetíḥ, paúrusheyo vadháḥ prá-hetir. [c] ayám paçcā́d viçvá-vyacâs, tásya ráthe-protaç cā́ 'sama-rathaç ca senânī́-grâmaṇyau, pra-mlócantî ca || 1 || anu-mlócantî câ 'psarásau, sarpā́ hetír, vyâghrā́ḥ[1] prá-hetir. [d2] ayám ut-tarā́t saṃyád-vasus, tásya sena-jíc ca su-shéṇaç ca senânī́-grâmaṇyau, viçvā́cî[1] ca ghṛitā́cî[1] câ 'psarásâv, ā́po hetír, vā́taḥ prá-hetir. [e] ayám upáry arvā́g-vasus, tásya tā́rkshyaç cā́ 'rishṭa-nemiç ca senânī́-grâmaṇyâv, urváçî[1] ca pûrvá-cittiç câ 'psarásau, vi-dyúd dhetír, ava-sphū́rjan prá-hetis. [f] tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ || 2 || dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmy. [g] âyós tvâ[3] sádane sâdayâmy, ávataç châyā́yâṃ, námaḥ samudrā́ya[1], námaḥ samudrásya[1] cákshase. [h] parameshṭhī́[1] tvâ sâdayatu diváḥ pṛishṭhé[4] vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1] vi-bhū́matîm pra-bhū́matîm pari-bhū́matîṃ, dívaṃ yacha dívaṃ dṛiṃha dívam mā́ hiṃsîr víçvasmai prâṇā́yâ 'pâ-'nā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai carítrâya, sū́ryas tvâ 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda | [i] próthad áçvo ná yávase avishyán[5] yadā́ maháḥ saṃ-váraṇâd vy-ásthât | ā́d asya vā́to ánu[6] vâti çocír ádha sma te vrájanaṃ kṛishṇám asti || 3 || pramlócantî ca, yáṃ, svastyā́, 'shṭā́viṃçatiç ca || 3 ||

5, 3, 7, 2. — K. 17, 9. 10. 21, 2, 3. — Vs. 15, 15-19. 62-64. Ç. 8, 6, 1, 16-20. 7, 3, 12-19. Kâ. 17, 12, 2-4. 26. — rathaújâ iti

---

3. [1] ohne avagraha. [2] fortab in F blos Anfang und Ende der einzelnen Abschnitte; oder gar blos die pratîka. [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°ḥ p°) AFW, s. P. 8, 28. [5] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 17. (12, 4). [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 5.

rathá-ojâḥ — yâtudhânâ iti yâtu-dhânâḥ | hetiḥ — viçvavyácâ iti viçva-vyacâḥ — sarpâḥ — vyâghrâḥ — susheṇa iti su-senâḥ — vyânâyeti vi-anâyâ | udânâyety út-anâyâ.

4. [a] [1] agnír mûrdhā diváḥ kakút patiḥ pṛithivyā ayám | apā͡o rétâ͡osi jinvati || [b] [2] tvā́m agne púshkarâd ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || [c] [3] ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya çatínas pátiḥ [4] | mûrdhā́ kavī́ rayī́ṇām || [d] [5] bhúvo yajnásya rájasaç ca netā́ yátrâ [6] niyúd-bhiḥ sácase çivā́bhiḥ | diví mûrdhā́nam dadhishe suvar-shā́m [7] jihvā́m agne cakṛishe havya-vā́ham || [e] ábodhy agníḥ sam-ídhâ jánâ-nâm || 1 || práti dhenúm ivâ "-yatī́m ushā́sam | yahvā́ iva prá vayā́m uj-jíhânâḥ prá bhânávaḥ sisrate nā́kam achá || [f] ávocâma kaváye médhyâya váco vandā́ru vṛishabhā́ya vṛíshṇe | gávishṭhiro [8] námasâ stómam agnaú divī́ 'va rukmám urvyáñcam [8] açret || [g] jánasya go-pā́ ajanishṭa jā́gṛivir agníḥ su-dákshaḥ suvitā́ya [8] návyase | ghṛitá-pratîko bṛihatā́ divi-spṛíçâ dyu-mád ví bhâti bharatébhyaḥ çúciḥ || [h] tvā́m agne áñgirasaḥ [9] || 2 || gúhâ hitám ánv avindañ chiçriyâṇám [10] váne-vane | sá jâyase mathyámânaḥ sáho mahát tvā́m âhuḥ sáhasas putrám [11] añgiraḥ || [i] yajnásya ketúm prathamám puró-hitam agníṃ náras tri-shadhasthé [12] sám indhate | índreṇa devaíḥ sa-rátha͡o sá barhíshi sī́dan ní hótâ yajáthâya su-krátuḥ || [k] tvā́ṃ citra-çravastama hávante vikshú [8] jantávaḥ | çocísh-keçam puru-priyā́ 'gne havyā́ya vóḍhave || [l] [13] sákhâyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam [8] ísham || 3 || stómaṃ câ 'gnáye | várshishṭhâya kshitînā́m ûrjó náptre sáhasvate [8] ||

---

4. chando-'bhidhâ ishṭakâḥ. [1] so schon I, 5, 5, 1. 11, 4. [2] so schon III, 5, 11, 3. IV, 1, 3, 2. [3] so schon II, 6, 11, 1. [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [5] s. Anm. [9] zu I, 5, 11, 4. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [7] s. P. 5, 10. [8] ohne avagraha. [9] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [10] °ṃchi° W, °nchi° A; s. P. 5, 24. [11] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. 27. [12] s. P. 6, 2. [13] so schon II, 6, 11, 4.

[m][13]sáṃ-sam íd yuvase vrishann ágne víçvâny aryá ấ | iḍás padé[14] sám idhyase sá no vásûny ấ bhara || [n] enấ vo agníṃ[15] námaso "rjó nápâtam ấ huve | priyáṃ cétishṭham aratíṃ sv-adhvaráṃ víçvasya dûtám amṛ́tam || [o] sá yojate arushó[9] viçvá-bhojasâ sá dudravat sv̀-âhutaḥ | su-bráhmâ yajnáḥ su-çámî || 4 || vásûnâṃ deváṃ rấdho jánânâm || [p] úd asya çocír asthâd â-júhvânasya mîḍhúshaḥ | úd dhûmấso arushấso[15] divi-spṛ́çaḥ sám agním indhate náraḥ || [q] ágne vấjasya gó-mata ī́çânaḥ sahaso yaho | asmé[16] dhehi jâta-vedo máhi çrávaḥ || [r] sá idhânó vásush kavír[17] agnír îḍényo girấ | revád[8] asmá-bhyam purv-aṇîka dîdihi || [s] kshapó[18] râjann utá tmánấ 'gne vástor utó 'shásaḥ | sá tigma-jambha || 5 || raksh*áso daha práti || [t] ấ te agna[9] idhîmahi dyu-mántaṃ devâ 'járam | yád dha syấ te pánîyasî sam-íd dîdáyati dyávī́ 'shaṃ stotṛ́-bhya ấ bhara || [u] ấ te agna[9] ṛicấ havíḥ çukrásya jyotishas pate[11] | sú-çcandra[19] dásma víçpate[8] hávya-vâṭ túbhyaṃ hûyata íshaṃ stotṛ́-bhya ấ bhara || [v][20] ubhé[21] su-çcandra[19] sarpísho dárvî[21] çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâḥ || 6 || ukthéshu çavasas pata[11] íshaṃ stotṛ́-bhya ấ bhara || [w] ágne tám adyấ 'çvaṃ ná stómaiḥ krátuṃ ná bhadráṃ hṛidi-spṛ́çam | ṛidhyấmâ[22] ta óhaiḥ || [x] ádhâ[22] hỳ agne krátor bhadrásya dákshasya sâdhóḥ | rathī́r ṛitásya bṛiható babhū́tha || [y] âbhísh ṭe[23] adyá[9] gîrbhír[8] gṛiṇántó 'gne[24] dấçema | prá te divó ná stanayanti çúshmâḥ || [z] ebhír no arkaír[15] bhavấ[22] no arvấñ || 7 || súvar ná[25] jyótiḥ | ágne víçvebhiḥ su-mánâ ánîkaiḥ || [aa] agníṃ hó-

4. [14] so (°s p°) AW, s. P. 8, 24. [15] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [16] s. P. 4, 9. [17] so (°sh k°) AFW, s. P. 8, 31. [18] ? kshay° AC, kshap° DFW; vastor ahâni kshapaḥ kshapaya, schol. [19] s. P. 5, 5. [20] so schon II, 2, 12, 7. [21] s. P. 4, 11. 12. [22] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 9. 8. [23] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [24] so (°o ') AFW, s. P. 12, 5. [25] so (°r na°) AW, s. schol. zu P. 7, 2 p. 172.

târam manye dā́svantam[u] vásoḥ sûnúɷ sáhaso jâtá-vedasam | vípraṃ ná jâtá-vedasam || [bb] yá ûrdhváyâ sv-adhvaró devó devā́cyâ[8] kṛipā́ | ghṛitásya ví-bhrâshṭim ánu çukrá-çocisha â-júhvânasya sarpíshaḥ || [cc 26] ágne tvám no ántamaḥ[15] | utá trâtā́ çivó bhava varûthy̆àḥ || [dd 26] táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ | sumnā́ya[8] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ || [ee 26] vásur agnír vásu-çravâḥ | áchâ[22] nakshi dyumát-tamo rayíṃ dâḥ || 8 || jánânâm, áṅgirasa, íshaɷ, suçámî, tigmajambha, pupûryâ, arvā́ñ, vásuçravâḥ, páñca ca || 4 ||

(5, 3, 8, 1-3. [w] 7, 4, 1). — (K. 21, 4). — Vs. 15, 20-48. (Ç. 8, 6, 2, 1-17). Kâ. 17, 12, 5-17. — ça̱tinàḥ | patiḥ — ka̱viḥ — su̱va̱rshâm iti suvaḥ-sâm — abódhi — nâkàm | achà — di̱vi | i̱va̱ — sahàsaḥ | pu̱tram — tri̱sha̱dha̱stha iti tri-sa̱dha̱sthe — sîdàt | nîti — ço̱cishkè̱çam iti ço̱ciḥ-ke̱ça̱m | puru̱pri̱yeti puru-pri̱ya̱ | agnè — a̱ryaḥ | â[27] | i̱ḍaḥ — e̱nâ[28] | va̱ḥ — û̱rjaḥ — svā́huta̱ iti̱ su-â̱hu̱ta̱ḥ — sa̱ha̱sa̱ḥ | ya̱ho̱ iti | a̱sme iti — vasúḥ — pu̱rva̱nî̱keti puru-a̱nî̱ka̱ — da̱ha̱ | prati[27] | eti | te̱ | a̱gne̱ — dyavi | ishàm — eti | te̱ | a̱gne̱ — jyo̱ti̱sha̱ḥ[29] — suçca̱ndreti̱ su-ca̱ndra̱ — hû̱ya̱te̱ — u̱bhe iti — darvî iti | çrî̱ṇî̱she̱ — u̱to iti — ça̱va̱sa̱ḥ | pa̱te̱ — ṛidhyâmà | te̱ — adhà | hi — â̱bhi̱ḥ | te̱ — ágnè | dâçèma — bhavà — suvàḥ | na — achà | na̱kshi̱.

5. [a] indrâgní-bhyâṃ tvâ sa-yújâ yujā́ yunajmy â-ghârā́bhyâṃ téjasâ várcaso 'kthébhi stómebhiç chándo-bhî rayyaí póshâya sa-jâtā́nâm madhyama-sthéyâya; máyâ tvâ sa-yújâ yujā́ yunajmy. [b] ambā́ dulā́ ni-tatnír abhráyantî[1] meghá-yantî[1] varsháyantî[1] cupuṇī́kâ[1] nā́mâ 'si, prajā́-patinâ tvâ víçvâbhir[1] dhîbhír[1] úpa dadhâmi. [c] pṛithivy̆ uda-purám ánnena vishṭā́, manushy̆âs te goptā́ro, 'gnír ví-yatto 'syâṃ,

---

4. [26] so schon I, 5, 6, 2. 3. [27] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [28] enă D sec. m. [29] unbetont, weil zu pate gehōrig.

5. sayugâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

tā́m ahám prá padye, sā́ ‖ 1 ‖ me çárma ca várma câ 'stv. [d] ádhi-dyaur antárikshaṃ[1] bráhmaṇâ vishṭā́, marútas te goptā́ro, vâyúr ví-yatto 'syâm, tā́m ahám prá padye, sā́ me çárma ca várma câ 'stu. [e] dyaúr áparâ-jitâ 'mriténa vishṭā́, "dityā́s te goptā́raḥ, sū́ryo ví-yatto 'syâm, tā́m ahám prá padye, sā́ me çárma ca várma câ 'stu ‖ 2 ‖ sā́, 'shṭā́catvâriṃçac ca ‖ 5 ‖

(5, 8, 9, 1). — K. 40, 4. 5. — ukthebhiḥ — chandóbhir iti chandáḥ-bhiḥ — pṛithivî — vishṭâ | manushyā́ḥ | te — asyâm — adhidyaur ity adhi-dyauḥ.

6. [a] bṛíhaspátis[1] tvâ[2] sâdayatu pṛithivyā́ḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] víçvasmai prâ-'ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya víçvaṃ jyótir yachâ, 'gnís té 'dhi-patir. [b] viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya[1] pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] víçvasmai prâ-'ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya víçvaṃ jyótir yacha, vâyús té 'dhi-patiḥ. [c] prajā́-patis tvâ[2] sâdayatu diváḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ víçvasmai prâ-'ṇā́yâ 'pâ-'nā́ya víçvaṃ jyótir yacha, parameshṭhī́[1] té 'dhi-patiḥ. [d] purovâta-sánir asy, abhra-sánir asi, vidyut-sániḥ ‖ 1 ‖ asi, stanayitnu-sánir[3] asi, vṛishṭi-sánir asy. [e] agnér yā́ny asi, devā́nâm agne-yā́ny[4] asi. [f] vâyór yā́ny asi, devā́nâṃ vâyo-yā́ny[4 u. 5] asy. [g] antárikshasya[1] yā́ny asi, devā́nâm antariksha-yā́ny[4 u. 6] asy. [h] antáriksham asy, antárikshâya tvâ. [i] salilā́ya tvâ, sárṇîkâya tvâ, sá-tîkâya[7] tvâ, kétâya tvâ, prá-cetase tvâ, vívasvate tvâ, divás tvâ jyótisha, âdityébhyas tva. [k] 'rcé tvâ, rucé tvâ, dyuté tvâ, bhâsé tvâ, jyótishe tvâ. [l] yaço-dā́ṃ tvâ yáçasi, tejo-dā́ṃ tvâ téjasi, payo-dā́ṃ tvâ páyasi, varco-dā́ṃ tvâ várcasi,

---

6. viçvajyotirâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s t°) AW. [3] s. P. 6, 12. [4] als Compositum! he agne tve (! tvaṃ? yânî prâpnotîty (! prâpto 'sîty?) etâdṛig uccâraṇaṃ yasyâm ishṭakâyâṃ se 'yam agneyânî, schol. [5] pûrvavat, schol. [6] Lücke im schol. [7] mit avagraha!

draviṇo-dā́ṃ tvâ dráviṇe sâdayâmi, ténâ 'rshiṇâ, téna bráhmaṇâ, táyâ devátayâ[1] 'ñgirasvád[1] dhruvā́ sîda ‖ 2 ‖ vidyut-sánir, dyuté vaí, 'kân ná triṃçác ca ‖ 6 ‖

5, 3, 9, 2 - 10, 4. — K. 22, 5. 6. — Ç. 8, 7, 1, 13. 14 (Carakâdhvaryavaḥ). — agneḥ | yânī́ | asi[8] — agneyânîty ágne-yânī́ — vâyoḥ | yânī́ | asi — vâyoyânîti vâyo-yânī́ — yânī́ — antarikshayânîty ántariksha-yânī́ — saṃnī́kâya — satī́kâyeti sa-tîkâya — tvâ | ṛice — tenâ | ṛishiṇâ.

7. [a] bhū́yas-kṛíd asi, varivas-kṛíd asi, prā́cy[1] asy, ū́rdhvā́ 'sy, antariksha-sád asy, antárikshe[1] sîdâ. [b] 'psu-shád asi, çyena-sád asi, gṛidhra-sád asi, suparṇa-sád asi, nâka-sád asi. [c] pṛithivyā́s tvâ dráviṇe sâdayâmy, antárikshasya tvâ dráviṇe sâd., divás tvâ dr. s., diçā́ṃ tvâ dr. s., draviṇo-dā́ṃ tvâ dr. sâdayâmi. [d] prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me p., vy-ânám me ‖ 1 ‖ pâhy, ā́yur me p., viçvā́-''yur me p., sarvā́-''yur me pâhy. [e] ágne yát te páraṃ hṛín nā́ma tā́v é 'hi sáṃ rabhâvahai, pā́ñca-janyeshv ápy edhy agne. [f] yā́vâ áyâvâ évâ ū́mâḥ, sábdaḥ[2] ságaraḥ su-mékaḥ ‖ 2 ‖ vyânám me, dvā́triṃçac ca ‖ 7 ‖

5, 3, 11, 1-3. — K. 22, 5. — [f] Ç. 1, 7, 2, 26. — bhūyas-kṛid iti bhū́yaḥ-kṛit — prâcī́ — ū́rdhvâ — apsushad ity ápsu-sat — vyânam iti vi-anam — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sarvâyur iti sarva-âyuḥ — hṛit — eti | ihi — edhi — sabdáḥ | sagáraḥ | sumeka iti su-mekáḥ.

8. agnínâ viçvâshā́ṭ[1], sū́ryeṇa sva-rā́ṭ, krátvâ çácī-pátir[1], ṛishabhéṇa tváshṭâ, yajnéna maghá-vân, dákshiṇayâ suvar-gó, manyúnâ vṛitra-hā́, saúhârdyena[1] tanū-dhā́, ánnena gáyaḥ, pṛithivyā́ 'sanod, ṛig-bhír annâ-'dó, vashaṭ-

---

6. [8] yâsi D (yânî fehlt nämlich prima manu).

7. bhûyaskṛidâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] sadbaḥ C.

8. indratanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

-kâréṇa 'rddháḥ[2], sā́mnâ tanû-pā́, vi-rā́jâ jyótishmân[1], bráhmaṇâ soma-pā́, góbhir[1] yajnáṃ dâdhâra[3] kshatréṇa manushyân, áçvena ca ráthena ca vajrỳ, ṛitú-bhiḥ pra-bhúḥ, saṃ-vatsaréṇa pari-bhū́s, tápasā́ 'nâ-dhṛishṭaḥ, sū́ryaḥ sán[4] tanū́bhiḥ[1] || 1 || agnínaí, 'kân ná pañcâçát || 8 ||

(5, 4, 1, 1). — viçvâshâṭ — çacîpatiḥ — asanot — ṛiddhaḥ — tanûpâ iti tanû-pâḥ — somapâ iti soma-pâḥ — dâdhâra — vajrî — anâdhṛishṭa ity anā-dhṛishṭaḥ — san.

9. prajā́-patir mánasā́, 'ndhó[1] 'che-'to, dhâtā́ dîkshā́yâ◡, savitā́ bhṛityā́m, pûshā́ soma-kráyaṇyâṃ, váruṇa úpa-naddhó, 'suraḥ krîyámâṇo, mitráḥ krîtáḥ, çipi-vishṭá ā́-sâdito, narámdhishaḥ[2] pro-'hyámâṇó[3], 'dhi-patir ā́-gataḥ, prajā́-patiḥ pra-ṇîyámâno, 'gnír ā́gnî-'dhre, bṛíhaspátir[2 u. 4] ā́gnî-'dhrât pra-ṇîyámâna, índro havir-dhā́né, 'ditir ā́-sâdito, víshṇur upâ-'vahriyámâṇó, 'tharvó 'po-'tto, yamò 'bhí-shuto, 'pûta-pā́ â-dhûyámâno, vâyúḥ pûyámâno, mitráḥ kshîra-çrī́r, manthī́ saktu-çrī́r, vaiçva-devá ún-nîto, rúdra ā́-huto, vâyúr ā́-vṛitto, nṛi-cákshâḥ práti-khyâto, bhakshá ā́-gataḥ, pitṛiṇā́ṃ nârâça◡só[2], 'sur ā́ttaḥ[2], síndhur ava-bhṛithám ava-prayánt, samudró[2] 'va-gataḥ, saliláḥ prá-plutaḥ, súvar ud-ṛícaṃ gatáḥ || 1 || rudrá, ékavi◡çatiç ca || 9 ||

(5, 4, 1, 2). — K. 34, 14-16. — Vs. 8, 54. 59. Ç. 4, 5, 7, 3. 12, 6, 1, 3-3. Kâ. 25, 6, 1. — andhàḥ | achèta ity achá-itaḥ — naraṃdhishaḥ | prohyamā́ṇa iti pra-uhyamā́naḥ — praṇîyamā́na iti pra-nîyamā́naḥ — âgnī́dhra ity âgni-idhre — âgnī́dhrâd ity âgni-idhrât — athàrvâ | upòtta ity upà-uttaḥ — abhishùta ity abhi-sutaḥ | apûtapâ ity àpûta-pâḥ — nârâça◡saḥ | asùḥ | âttàḥ — suvàḥ.

---

8. [2] °ṇardhaḥ AW; ṛiddhaḥ CD. [3] unbetont. [4] sáṃ AW.
9. yajnatanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] °sā́ddhó W. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 7, 6. [4] âgnídhre bṛihaspatir fehlt in C.

10. [a] **kṛíttikâ nákshatram agnír devátâ**[1], 'gné rúca stha, prajā́-pater dhâtúḥ sómasya, 'rcé tvâ rucé tvâ dyuté tvâ bhâsé tvâ jyótishe tvâ. [b] rohiṇī́ nákshatram prajā́-patir devátâ, mṛiga-çîrshám nákshatram sómo devátâ, ''rdrâ nákshatram rudró devátâ, púnar-vasû[2] nákshatram áditir devátâ, tishyo nákshatram bṛíhaspátir[1] devátâ, ''-çreshā́ nákshatram sarpā́ devátâ, maghā́ nákshatram pitáro devátâ, phálgunî[3] nákshatram ‖ 1 ‖ aryamā́[1] devátâ, phálgunî[3] nákshatram bhágo devátâ, hásto nákshatram savitā́ devátâ, citrā́ nákshatram índro devátâ, svâtī́[1] nákshatram vâyúr devátâ, ví-çâkhe[3] nákshatram indrâ-'gnī́ devátâ, anû-râdhā́[4] nákshatram mitró devátâ, rohiṇī́ nákshatram índro devátâ, vi-çṛítau nákshatram pitáro devátâ, 'shâḍhā́ nákshatram ā́po devátâ, 'shâḍhā́ nákshatram víçve devā́ devátâ, çroṇā́ nákshatram víshṇur devátâ, çrávishṭhâ nákshatram vásavaḥ ‖ 2 ‖ devátâ, çatá-bhishañ nákshatram índro devátâ, proshṭha-padā́ nákshatram ajá éka-pâd devátâ, proshṭha-padā́ nákshatram áhir budhníyo devátâ, revátî[1] nákshatram pûshā́ devátâ, 'çva-yújau nákshatram açvínau devátâ, 'pa-bháraṇîr nákshatram yamó devátâ. [c] [5] pûrṇā́ paçcā́d, yát te devā́ ádadhuḥ ‖ 3 ‖ phálgunî nákshatram, vásavas, tráyastriṃçac ca ‖ 10 ‖

5, 4, 1, 3. — K. 39, 13. — kṛittikâḥ — agneḥ | rucâḥ — ṛice — ârdrâ — punárvasû iti punáḥ-vasû — âçreshâ ity â-çreshâḥ — sarpâḥ — maghâḥ — phalgúnî iti — citrâ — svâtî — viçâkhe iti vi-çâkhe — indrâgnî itî̆ndra-agnî — anûrâdhâ ity ánu-râdhâḥ — ashâḍhâḥ — çroṇâ — çravishṭhâḥ — proshṭhapadâ iti proshṭha-padâḥ — revatī́.

11. [a] mádhuç ca mā́dhavaç ca vā́santikâv ṛitū́[1]. [b] çuk-

---

10. nakshatreshṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] s. P. 4, 12. 11. [4] s. P. 3, 7. [5] nur die pratika! s. III, 5, 1, 1.

11. ṛitavyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 4, 5.

ráç ca çúciç ca graíshmâv ṛitū́. [c] nábhaç ca nabhasỳaç ca vā́rshikâv ṛitū́. [d] isháç co "rjáç ca çâradā́v ṛitū́. [e] sáhaç ca sahasỳaç ca haímantikâv ṛitū́. [f] tápaç ca tapasỳaç ca çaiçirā́v ṛitū́. [g] agnér antaḥ-çleshò 'si, kálpetâm dyā́vâ-pṛithivī́, kálpantâm ā́pa óshadhīḥ[2], kálpantâm agnáyaḥ pṛíthañ máma jyaíshṭhyâya sá-vratâḥ ‖ 1 ‖ yè 'gnáyaḥ sá-manaso 'ntarā́ dyā́vâ-pṛithivī́ çaiçirā́v ṛitū́ abhí kálpamânâ índram iva devā́ abhí sám viçantu. [h] sam-yác ca prá-cetâç câ 'gnéḥ sómasya sū́ryasyo. [i] 'grā́ ca bhîmā́ ca pitṛiṇā́m yámasyé 'ndrasya. [k] dhruvā́ ca pṛithivī́ ca devásya savitúr marútâm váruṇasya. [l] dhartrī́ ca dháritrî ca mitrā́-váruṇayor mitrásya dhâtúḥ. [m] prā́cî[2] ca pratī́cî[2] ca vásûnâṁ rudrā́ṇâm ‖ 2 ‖ âdityā́nâm. [n] té té 'dhi-patayas, tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yám dvishmó yáç ca no dvéshṭi tám vo jámbhe dadhâmi. [o] sahásrasya pra-mā́ asi[3], sahásrasya prati-mā́ asi[3], sahásrasya vi-mā́ asi[3], sahásrasyo 'n-mā́ asi[3], sâhasrò 'si, sahásrâya tve. [p] 'mā́ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santv ékâ ca çatám ca sahásram câ 'yútam ca ‖ 3 ‖ ni-yútam ca pra-yútam cā́ 'rbudam ca nỳ-arbudam ca samudráç[1] ca mádhyam cā́ 'ntaç ca parâ-'rdháç ce; 'mā́ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu shashṭíḥ sahásram ayútam ákshîyamâṇâ ṛita-sthā́ stha 'rtâ-vṛídho[5] ghṛita-çcúto madhu-çcúta ū́rjasvatîḥ[2] svadhâ-vínîs, tā́ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu vi-rā́jo nā́ma kâma-dúghâ amútrâ 'múshmiṅ loké[6] ‖ 4 ‖ sávratâ, rudrā́ṇâm, ayútam ca, páñcacatvâriṁçac ca ‖ 11 ‖

5, 4, 2, 1-4. — K. 17, 10. 21, 6. (39, 6). — [a-g] Vs. 13, 25. 14, 15.16.27. 15, 57. Ç. 7, 4, 2, 29-31. 8, 3, 2, 5-13. 4, 2, 14. 6, 4, 1-8. Kâ. 17, 4, 24. 9, 5.7. 10, 16. 12, 23; [o] Vs. 15, 65. Ç. 8, 7, 4, 11. Kâ.

---

11. [2] ohne avagraha. [3] so (°â a°) AW, s. P. 5, 2. 10, 13. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 11. [5] s. P. 3, 2. [6] °nlo° AW.

17, 12,28; [p] Vs. 17, 2. 3. Ç. 9, 1, 2, 16-19. Kâ. 18, 2, 9. — ṛitû iti — antaçlesha[7] ity ántaḥ-çleshaḥ — abhîti[8] | kalpámânâḥ — abhi | sam iti | viçantu — te | te — prameti pra-mâ — pratimeti prati-mâ — vimeti vi-mâ — unmety út-mâ — imâḥ | me — ishṭákâḥ — arbúdam — nyárbudam iti ni-arbudam — parârdha iti para-ardhaḥ — imâḥ — ishṭákâḥ — ṛitasthâ ity ṛita-sthâḥ — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidháḥ — tâḥ — ishṭákâḥ.

12. [a] sam-íd diçā́m âçáyâ naḥ suvar-vín mádhor áto mā́dhavaḥ pâtv asmā́n | agnír devó dushṭárîtur[1] ádâbhya idám kshatráu rakshatu pā́tv asmā́n || [b] ratham-taráu sā́ma-bhiḥ pâtv asmā́n gâyatrī́ chándasâm viçvá-rûpâ | tri-vṛín no vi-shṭháyâ stómo áhnâu[2] samudró[1] vā́ta idám ójaḥ pipartu || [c] ugrā́ diçā́m abhí-bhûtir vayo-dhā́ḥ çúciḥ çukré áhany[3] ojasī́nâ | índrā́ 'dhi-patiḥ pipṛitâd áto no máhi || 1 ||
kshatrám viçváto[1] dhâraye 'dám || [d] bṛihát sā́ma kshatra-bhṛíd vṛiddhá-vṛishṇiyam trishṭúbhaú[1] 'jaḥ çubhitám ugrá-vîram | índra stómena pañca-daçéna mádhyam idám vā́tena ságareṇa[1] raksha || [e] prā́cî[1] diçā́u sahá-yaçâ yáçasvatî[1] víçve devâḥ prā́vṛishā́[1] 'hnâu súvar-vatî | idám kshatrám dushṭáram[1] astv ójó 'nâ-dhṛishṭau[4] sahasríyau sáhasvat[1] || [f] vairûpé[1] sā́mann ihá táç chakema jágatyai 'nam vikshv[1] ā́ veçayâmaḥ | víçve devâḥ sapta-daçéna || 2 || várca idám kshatráu salilá-vâtam ugrám || [g] dhartrī́ diçā́m kshatrám idám dâdhâro 'pa-sthā́ ''çânâm mitrá-vad astv ójaḥ | mítrâ-varuṇâ çarádā́ 'hnâm cikitnû[5] asmai râshṭrā́ya máhi çárma yachatam || [h] vairâjé[1] sā́mann ádhi me manîshā́ 'nu-shṭúbhâ

---

11. [7] ohne visarga ADW. [8] nicht komponirt!
12. yâjyânuvâkyâḥ, açvamedhaprakaraṇe (7, 5, 14, 1). [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [3] so (°e ah°) AW, s. P. 11, 4. (12, 4). [4] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. 5. 7. [5] s. P. 4, 5.

sám-bhṛitam vîryaɷ sáhaḥ | idám kshatrám mitrá-vad ârdrá-dânu mítrâ-varuṇâ rákshatam ắdhi-patyaiḥ || [l]sam-rắḍ diçắɷ sahá-sâmnî sáhasvaty[1] ṛitúr hemantó vi-shṭháyâ naḥ pi-partu | avasyú-vâtâḥ || 3 || bṛihatī́r nú çákvarîr imám yaj-nám avantu no ghṛitắcīḥ[1] || [k]súvar-vatî su-dúghâ naḥ pá-yasvatî[1] diçắm devŷ avatu no ghṛitắcî[1] | tvám go-pắḥ pura--etó 'tá paçcắd bṛíhaspate[1] yắmyâm yuñgdhi[6] vắcam || [l]ûrdhvắ diçắɷ rántir ắçaú 'shadhînâɷ[1] sam-vatsaréṇa savitắ no áhnâm[2] | revát[1] sắmắ 'ti-chandâ u chándó 'jâta-çatruḥ[1] syonắ no astu[2] || [m]stóma-trayastriɷçe bhúvanasya patni ví-vasvad-vâte abhí[7] naḥ || 4 || gṛiṇâhi | ghṛitá-vatî savitar ắdhi-patyaiḥ páyasvatî[1] rántir ắçâ no astu[2] || [n]dhruvắ diç-ắm víshṇu-patny ághorâ 'syé ''çânâ sáhaso yắ manótâ[1] | bṛíhaspátir[1] mâtaríçvo[1] 'tá vâyúḥ sam-dhuvânắ vắtâ abhí no gṛiṇantu || [o]vi-shṭambhó divó dharúṇaḥ pṛithivyắ asyé ''çânâ jágato víshṇu-patnî | viçvá-vyacâ isháyantî sú-bhûtiḥ çivắ no astv[2] áditir upá-sthe || [p]vaiçvânaró[1] na ū́tyâ, [q]pṛishṭó divy. [r]ánu no 'dyắ[4] 'nu-matir, [s]ánv id anu-mate tvám. [t]káyâ naç citrá ắ bhuvat, [u]kó adyá[2] yuñkte || 5 ||

máhi, saptadaçénâ, 'vasyúvâtâ, abhí nó, 'nu naç, cáturdaça ca || 12 ||

(7, 5, 14, 1.) — K. 22, 14 (Açv. 5, 21). — [p 8] Vs. 26, 8; [q 8] R. 1, 98, 2; [r.s 9] Ath. 7, 20, 1.2; [t.u 10] R. 4, 31, 1. 1, 84, 16. — suvarvid iti suvaḥ-vit — dushṭarī́tuḥ — trivṛid iti tri-vṛit — vishṭhayeti vi-sthayắ — ahàni — dhâraya — trishṭubhắ | ojàḥ — sahayàçâ iti saha-yaçâḥ — prâvṛishắ | ahnắm | su-vàrvatîti suvàḥ-vatî — dushṭaràm — anắdhṛishṭam ity anắ--dhṛishṭam — jagàtyâ | enam | vikshu | eti — dâdhâra | upasthety úpa-sthâ | âçânâm — cikitnû iti — adhîti | me | manîshâ — ârdradânv ity ârdra-dânu — vishṭhayeti vi--sthayắ — devî | avatu — puraeteti puraḥ-etâ | uta —

12. [6] yuñdhi ÁDFW. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [8] nur die pratîka, weil schon in I, 5, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [9] desgl., s. III, 3, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [10] desgl., s. IV, 4, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt).

âçâ | oshádhînâm — sâmâ — u | chandâḥ | ajâtaçatrur ity ajâta-çatruḥ — vishṇûpatnîti vishṇú-patnî | aghórâ | asya | îçânâ — mâtariçvâ | uta — saṃdhuvânâ iti sam-dhuvânâḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — asya | îçânâ.

raçmí[11], rājny asy, ayám puró[12], 'gnír mûrdhá, 'ndrâ-'gníbhyâm, bṛhaspátir, bhûyaskṛ́d[13], agnínâ viçvâshā́ṭ, prajấpatir mánasâ 'ndhaḥ, kṛttikâ[14], mádhuç ca, samíd diçấṃ, dvā́daça ‖ 12 ‖

ráçmir asi (1, 1), práti dhenúm (4, 2), asi stanayitnusánir asy (6, 2), âdityā́nâṃ (11, 8), saptátriṃçat ‖ 37 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] námas te rudra manyáva utó ta íshave námaḥ | námas te astu[1] dhánvane bâhú-bhyâm utá te námaḥ ‖ [b] yā́ ta íshuḥ çivá-tamâ çivám babhū́va te dhánuḥ | çivā́ çaravyầ yā́ táva táyâ no rudra mṛḍaya ‖ [c] yā́ te rudra çivā́ tanū́r ághorā́ 'pâpa-kâçinî | táyâ nas tanúvâ çáṃ-tamayâ giri-çantâ 'bhí câkaçîhi ‖ [d] yā́m íshuṃ giri-çanta háste ‖ 1 ‖ bíbharshy ástave | çivā́ṃ giri-tra tā́ṃ kuru mā́ hiṃsîḥ púrushaṃ jágat ‖ [e] çivéna vácasâ tvâ gíriçā[2] 'châ[3] vadâmasi | yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáṃ su-mánâ ásat ‖ [f] ádhy avocad adhi-vaktā́ prathamó daívyo bhishák | ahī́ṃç ca sárvâñ jambháyant[4] sárvâç ca yâtu-dhânyàḥ ‖ [g] asaú yás tâmró aruṇá[5] utá babhrúḥ su-maṅgálaḥ | yé ce 'mā́ṃ rudrā́ abhíto[2] dikshú[2] ‖ 2 ‖ çritā́ḥ sahasra-çó 'vai 'shâṃ héḍa îmahe ‖ [h] asaú yó 'va-sárpati[6] nī́la-grîvo ví-lohitaḥ | utaí 'naṃ go-pā́ adṛçann ádṛçann uda-hâryàḥ | utaí 'naṃ víçvâ bhûtā́ni

12. [11] raçmir asi DW. [12] puro harikeço DW. [13] °kṛid asy DW. [14] °nasâ kṛi° DW.

5, 1-11. rudrâdhyâye cityâgnau homaḥ; 1. bhagavato rudrasya yâ pradhânabhûtâ hetir dhanuḥ tanuḥ ishur dhanurhastau tâm (!) bahudhâ prasâdya. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [4] °nj° A, °ṃj° W. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. 7.

sá drishṭó mṛiḍayâti naḥ || [i] námo astu[5] nī́la-grîvâya sahasrâ-'kshā́ya mî́ḍhúshe | átho yé asya[1] sátvâno 'hám[6] tébhyo 'karam[6] námaḥ || [k] prá muñca dhánvanas tvám ubháyor ā́rtniyor jyā́m | yā́ç ca te hásta íshavaḥ || 3 || párâ tā́ bhaga-vo vapa || [l] ava-tátya dhánus tvám[7] sáhasrâ-'ksha çáte-'shudhe | ni-çī́rya çalyā́nâm múkhâ çivó naḥ su-mánâ bhava || [m] ví-jyam dhánuḥ kapardíno[2] ví-çalyo bā́ṇa-vâm[8] utá | áneçann asyé 'shava âbhúr[2] asya nishaṅgátbiḥ[2] || [n] yā́ te hetír mî́ḍhush-ṭama háste babhū́va te dhánuḥ | táyâ 'smā́n viçvátas[2] tvám ayakshmáyâ pári bhuja || [o] námas te astv[1] ā́yudhâyā́[2] 'nâ-tatâya dhṛishṇáve | ubhā́bhyâm utá te námo bâhú-bhyâm táva dhánvane || [p] pári te dhánvano hetír asmā́n vṛiṇaktu viçvátaḥ[2] | átho yá ishu-dhís távâ "ré asmán[1] ní dhehi tám || 4 || háste, dikshv, íshava, ubhā́bhyâm, dvā́vimçatiç ca || 1 ||

(5, 4, 3, 1-5). — K. 17, 11. (21, 6). — Vs. 16, 1-14. Ç. 9, 1, 1, 14. Kâ. 18, 1, 1-5. — manyavé | uto iti | te — te | ishúḥ — apā́pakâçinī́ty apā́pa-kâçinî — giriçanteti giri-çanta — giriça | achá — ahī́n | ca | sarvā́n — aveti | eshâm — uta | enam — atho iti — ârtnîyoḥ — hasté — pareti | tâḥ — sumanâ iti su-manā́ḥ — asya | ishávaḥ | âbhuḥ — nishamgathiḥ — mîḍhushṭameti mî́ḍhuḥ-tama — âyúdhâya — atho iti — âre.

2. [a] námo híraṇya-bâhave senâ-nýe diçā́m ca pátaye námo. [b] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyaḥ paçûnā́m pátaye námo. [c] námaḥ saspíñjarâya[1] tvíshî-mate[2] pathînā́m pátaye námo. [d] námo babhluçā́ya[1] vi-vyâdhíné 'nnânâm pátaye námo. [e] námo hári-keçâyo 'pa-vîtíne pushṭā́nâm pá-

1. [7] so (°s t) AW. [8] so (°âm) AW, s. P. 9, 21.

2-4. ubhayatonamaskârâṇi yajûṅshi. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7.

taye námo. [f] námo bhavásya hetyaí jágatâm pátaye námo. [g] námo rudrā́yâ ”-tatâvíne[3] kshétrâṇâm pátaye námo. [h] námaḥ sûtā́yā́ ’hantyâya vánânâm pátaye námo. [i] námaḥ || 1 ||
róhitâya sthapátaye vṛikshā́ṇâm pátaye námo. [k] námo mantríṇe vâṇijā́ya kákshâṇâm pátaye namo. [l] námo bhuvantáye vârivas-kṛitā́yaú ’shadhînâm[1] pátaye námo. [m] náma uccaír-ghoshâyâ ”-krandáyate pattînā́m pátaye námo. [n] námaḥ kṛitsna-vîtā́ya dhā́vate[4] sátvanâm pátaye námaḥ || 2 ||
vánânâm pátaye námo náma, ékân ná triṃçác ca || 2 ||

K. 17, 12. — Vs. 16, 17-20. Ç. 9, 1, 1, 18. — tvishī́matā iti tvishi-mate — âtatâvinā ity ā́-tatâvinè — ahántyâya — vârivaskṛitâyeti vârivaḥ-kṛitâyá.

3. [a] námaḥ sáhamânâya ni-vyâdhína â-vyâdhínînâm pátaye námo. [b] námaḥ kakubhā́ya ni-shaṅgíṇe stenā́nâm pátaye námo. [c] námo ni-shaṅgíṇa ishudhi-máte táskarâṇâm[1] pátaye námo. [d] námo váñcate pari-váñcate stâyûnā́m pátaye námo. [e] námo ni-ceráve pari-carā́yā́ ’raṇyânâm pátaye námo. [f] námaḥ sṛikâví-bhyo jíghâṃsad-bhyo mushṇatā́m pátaye námo. [g] námo ’simád-bhyo náktaṃ cárad-bhyaḥ[2] pra-kṛintā́nâm pátaye námo. [h] náma ushṇîshíṇe giri-carā́ya kuluñcā́nâm[1] pátaye námo. [i] námaḥ || 1 || íshumad-bhyo dhanvâví-bhyaç ca vo námo. [k] náma â-tanvânébhyaḥ prati-dádhânebhyaç ca vo námo. [l] náma âyáchad-bhyo visṛijád-bhyaç ca vo námo. [m] námó ’syad-bhyo vídhyad-bhyaç ca vo námo. [n] náma ā́sînebhyaḥ çáyânebhyaç ca vo námo. [o] námaḥ svapád-bhyo jā́grad-bhyaç ca vo námo. [p] námas tíshṭhad-bhyo dhā́vad-bhyaç ca vo námo. [q] námaḥ sabhā́-

2. [3] âtatena vistâritena dhanushâ avati rakshati, schol. [4] dhâtave A. D pr. m.

3. [1] ohne avagraha. [2] als zwei Wörter. [3] so (°o a°) AW. s. P. 11, 14. 17.

bhyaḥ sabhā́pati-bhyaç ca vo námo. [r] námo áçvebhyó[3] 'çvapati-bhyaç ca vo námaḥ || 2 || kuluñcā́nâm pátaye námo námó, 'çvapatibhyas, trī́ṇi ca || 2 ||

K. 17, 12. 13. — Vs. 16, 21-24. Ç. 9, 1, 1, 19. — nivyâdhina iti ni-vyâdhinė — nishaṃgiṇa iti ni-saṃginė — stâyûnâm — arȧṇyânâm — naktȧm | carȧdbhya iti carȧt-bhyaḥ.

4. [a] náma â-vyâdhínî́bhyo vi-vídhyantī́bhyaç ca vo námo. [b] náma úgaṇâbhyas[1] tṛiṃhatī́bhyaç ca vo námo. [c] námo gṛitsébhyo gṛitsápati-bhyaç ca vo námo. [d] námo vrā́tebhyo vrā́tapati-bhyaç ca vo námo. [e] námo gaṇébhyo gaṇápati-bhyaç ca vo námo. [f] námo ví-rûpebhyo viçvá-rûpebhyaç ca vo námo. [g] námo mahád-bhyaḥ kshullakébhyaç ca vo námo. [h] námo rathí-bhyo 'rathébhyaç ca vo námo. [i] námo ráthebhyaḥ || 1 || ráthapati-bhyaç ca vo námo. [k] námaḥ sénâbhyaḥ senânī́-bhyaç ca vo námo. [l] námaḥ kshattṛí-bhyaḥ[2] saṃgrahîtṛí-bhyaç ca vo námo. [m] námas táksha-bhyo ratha-kârébhyaç ca vo námo. [n] námaḥ kúlâlebhyaḥ[1] karmā́rebhyaç ca vo námo. [o] námaḥ puñjíshṭebhyo[3] nishâdébhyaç[1] ca vo námo. [p] náma ishukṛíd-bhyo dhanvakṛíd-bhyaç ca vo námo. [q] námo mṛigayú-bhyaḥ çvaní-bhyaç ca vo námo. [r] námaḥ çvá-bhyaḥ çvápati-bhyaç ca vo námaḥ || 2 || ráthebhyaḥ, çvápatibhyaç ca, dvé ca || 4 ||

K. 17, 13. — Vs. 16, 24. 28. — ugȧṇâbhyaḥ — rathibhya iti rathi-bhyaḥ | arathebhyȧḥ — puṃjishṭėbhyaḥ | nishâdebhyȧḥ.

5. [a] námo bhavā́ya ca rudrā́ya ca. [b] námaḥ çarvā́ya ca paçu-pátaye ca. [c] námo nī́la-grîvâya ca çiti-kȧṇṭhâya ca. [d] námaḥ kapardíne ca vyùpta-keçâya ca. [e] námaḥ sa-

4. [1] ohne avagraha. [2] kshatṛi° D. W pr. m. [3] so (°shṭ°) ACDW, pakshipuṃjânâṃ ghâtakâḥ puṃjishṭâḥ, schol.

5-9. anyataratonamaskârâṇi yajûṅshi.

hasrâ-'kshā́ya ca çatá-dhanvane ca. [f] námo giriçā́ya[1] ca çipi-vishṭā́ya ca. [g] námo mîḍhúsh-ṭamâya cé 'shu-mate ca. [h] námo hrasvā́ya ca vâmanā́ya ca. [i] námo bṛihaté ca várshîyase ca. [k] námo vṛiddhā́ya ca saṃ-vṛídhvane ca || 1 ||

[l] námo ágriyâya[2] ca prathamā́ya ca. [m] náma âçáve câ 'jirā́ya ca. [n] námaḥ çī́ghriyâya ca çī́bhyâya ca. [o] náma ûrmyầya câ 'va-svanyầya ca. [p] námaḥ srotasyầya ca dvī́pyâya ca || 5 || saṃvṛídhvane ca, páñcaviṃçatiç ca || 5 ||

K. 17, 13. 14. — Vs. 16, 28-31. — giriçâyà — mîḍhushṭàmâyeti mîḍhuḥ-tamâyà — ishúmata itîshú-mate — ajirâyà.

6. [a] námo jyeshṭhā́ya ca kanishṭhā́ya ca. [b] námaḥ pûrva-jā́ya câ 'para-jā́ya ca. [c] námo madhyamā́ya câ 'pa-galbhā́ya ca. [d] námo jaghanyầya ca búdhniyâya ca. [e] námaḥ sobhyầya[1] ca prati-saryầya ca. [f] námo yā́myâya ca kshémyâya[2] ca. [g] náma urvaryầya ca khályâya ca. [h] námaḥ çlókyâya câ 'va-sânyầya ca. [i] námo ványâya ca kákshyâya ca. [k] námaḥ çravā́ya ca prati-çravā́ya ca || 1 ||

[l] náma âçú-sheṇâya câ "çú-rathâya ca. [m] námaḥ çū́râya câ 'va-bhindaté ca. [n] námo varmíṇe ca varûthíne ca. [o] námo bilmíne ca kavacíne ca. [p] námaḥ çrutā́ya ca çruta-senā́ya ca || 2 || pratiçravā́ya ca, páñcaviṃçatiç ca || 6 ||

K. 17, 14. — Vs. 16, 32-35. — âçushèṇâyety âçu-senâya — âçuràthâyety âçu-rathâya.

7. [a] námo dundubhyầya ca "-hananyầya ca. [b] námo dhṛishṇáve ca pra-mṛiçā́ya ca. [c] námo dûtā́ya ca prá-hitâya ca. [d] námo ni-shaṅgíṇe ce 'shudhi-máte ca. [e] námas tîksh-

---

5. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. II, 14.

6. [1] sobhâbhyâm puṇyapâpâbhyâṃ saha vartata iti sobhaḥ manushyalokaḥ . . . tatra bhavaḥ sobhyaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] kshyé° W.

ṇé-'shave câ "yudhíne ca. [f] námaḥ sv-âyudhā̂ya ca su-dhánvane ca. [g] námaḥ srútyâya ca páthyâya ca. [h] námaḥ kâṭy̆âya ca nîpy̆âya ca. [i] námaḥ sū̂dyâya ca sarasy̆âya ca. [k] námo nâdyā̂ya ca vaiçantā̂ya ca ‖ 1 ‖ [l] námaḥ kū̂py̆âya câ 'vaṭy̆âya ca. [m] námo várshyâya câ 'varshyā̂ya ca. [n] námo meghy̆âya ca vi-dyuty̆âya ca. [o] náma îdhríyâya câ "-tapy̆âya ca. [p] námo vā̂tyâya ca réshmiyâya ca. [q] námo vâstavy̆âya ca vâstu-pā̂ya ca ‖ 2 ‖ vaiçantā̂ya ca, triṃçác ca ‖ 7 ‖

K. 17, 14. 15. — Vs. 16, 36-39. — niṣhaṃgiṇa iti ni-saṃginė — tįkshṇeshàva iti tįkshṇa-ishave — âyudhinė — svâyudhâyeti su-âyudhâyà.

8. [a] námaḥ sómâya[1] ca rudrā̂ya ca. [b] námas tâmrā̂ya câ 'ruṇā̂ya ca. [c] námaḥ çaṃgā̂ya[2] ca paçu-pátaye ca. [d] náma ugrā̂ya ca bhîmā̂ya ca. [e] námo agre-vadhā̂ya[3] ca dûre-vadhā̂ya ca. [f] námo hantré ca hánîyase ca. [g] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyo. [h][4] námas târā̂ya. [i] námaḥ çam-bháve ca mayo-bháve ca. [k] námaḥ çaṃ-karā̂ya ca mayas-karā̂ya ca. [l] námaḥ çivā̂ya ca çivá-tarâya ca ‖ 1 ‖ [m] námas tī̂rthyâya ca kū̂lyâya ca. [n] námaḥ pâry̆âya câ 'vâry̆âya ca. [o] námaḥ pra-táraṇâya co 't-táraṇâya ca. [p] náma âtâry̆âya câ "-lâṭy̆âya ca. [q] námaḥ çáshpyâya ca phényâya ca. [r] námaḥ sikaty̆âya ca pra-vâhy̆âya ca ‖ 2 ‖ çivátarâya ca, triṃçác ca ‖ 8 ‖

K. 17, 15. — Vs. 16, 39-43. — aruṇâyà — avaryā̂ya — âlâṭyā̂yety ā̂-lâṭyā̂ya.

9. [a] náma iriṇy̆âya ca pra-pathy̆âya ca. [b] námaḥ kiṃ-

7. [1] ohne avagraha.

8. [1] umayâ saha vartata iti somaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 14. [4] da dieser anuvâka nach dem schol. siebzehn yajus enthält, müssen die Worte namas târâya eben als ein besonderes dgl. aufgefafst werden, wie sie denn ja auch aus dem Parallelismus der übrigen Glieder heraustreten.

çilā́ya[1] ca ksháyaṇâya ca. [c] námaḥ kapardíne ca pulastáye ca. [d] námo gó-shṭhyâya ca gṛíhyâya ca. [e] námas tálpyâya ca géhyâya ca. [f] námaḥ kâṭẏâya ca gahvare-shṭhā́ya ca. [g] námo hradayẏâya ca ni-veshyẏâya[2] ca. [h] námaḥ pâꣳsavẏâya ca rajasẏâya ca. [i] námaḥ çúshkyâya ca haritẏâya ca. [k] námo lópyâya co 'lapẏâya ca ‖ 1 ‖ [l] náma ûrvẏâya ca sûrmẏâya ca. [m] námaḥ parṇẏâya ca parṇa-çadẏâya ca. [n] námo 'pa-gurámâṇâya câ 'bhi-ghnaté ca. [o] náma â-kkhidaté[3] ca pra-kkhidaté[3] ca. [p] námo vaḥ kirikébhyo devā́nâꣳ hṛídayebhyo. [q] námo vi-kshîṇakébhyo. [r] námo vi-cinvatkébhyo. [s] náma ânir-hatébhyo. [t] náma â-mîvatkébhyaḥ ‖ 2 ‖ ulapyâya ca, tráyastriꣳçac ca ‖ 9 ‖

K. 17, 15. 16. — Vs. 16, 43-46. — goshṭhyâyeti go-sthyâya — gahvareshṭhâyeti gahvare-sthâyà — hradayyāya — niveshyyāyeti ni-veshyyāya[2] — ulapyāya — sûrmyāya — âkhkhidata ity ā-khkhidate — prakhkhidata iti pra-khkhidate — ânirhatebhya ity ānih-hatebhyàḥ.

10. [a] drā́pe ándhasas[1] pate[2] dáridran[3] nîla-lohita | eshā́m púrushâṇâm eshā́m paçûnā́m mā́ bhér[4] mā́ 'ro mó[5] eshâṃ kíṃ canā́[6] "mamat ‖ [b] yā́ te rudra çivā́ tanū́ḥ çivā́ viçvā́ha-bheshajî | çivā́ rudrásya bheshajî táyâ no mṛiḍa jîvá́se ‖ [c] imā́ꣳ rudrā́ya taváse kapardíne kshayád-vîrâya prá bharâmahe matím | yáthâ naḥ çám ásad dvi-páde cátush-pade víçvam pushṭám grâmé asmín[1] ‖ 1 ‖ ánâ-turam ‖ [d] mṛiḍā́[7] no rudro 'tá no máyas kṛidhi[8] kshayád-vîrâya

9. [1] ohne avagraha. [2] so (°shyy°) ACDW; niveshyaṃ nîhâra-jalam, tatṛa bhavo niveshyyaḥ, schol. [3] so A; âkhkh°, prakhkh° CD; âkh°, prakh° F; âskh°, praskh° W; s. Whitney zu P. 14, 8 u. vgl. meine Abh. über die Bhagavatî der Jaina 1, 386. 387 und über das Saptaçatakam des Hâla p. 26.

10. ṛigrûpâḥ kecin mantrâḥ. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 8. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [3] °draṃ AW. [4] betont. [5] s. P. 4, 7. [6] ohne avagraha. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 9. [8] so (°s k°) AW, s. P. 8, 25. (26).

námasâ vidhema te | yác chám ca yóç ca Mánur â-yajé pitấ tád açyâma táva rudra prá-ṇîtau || e mấ no mahấntam utá mấ no arbhakám[9] mấ na úkshantam utá mấ na ukshitám | mấ no vadhîḥ pitáram mó 'tá mâtáram priyấ mấ nas tanúvaḥ || 2 || rudra rîrishaḥ || f [10]mấ nas toké tánaye mấ na ấyushi mấ no góshu[6] mấ no áçveshu[9] rîrishaḥ | vîrấn mấ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto[6] námasâ vidhema te || g ârất te go-ghná utá pûrusha ghné kshayád-vîrâya sumnám[6] asmé[11] te astu[1] | rákshâ[7] ca no ádhi[9] ca deva brûhy ádhâ[7] ca naḥ çárma yacha dvi-bárhâḥ || h stuhí || 3 ||

çrutám garta-sádam yúvânam mṛigám ná bhîmám upahatnúm[4 u. 12] ugrám | mṛiḍấ[7] jaritré rudra stávâno anyám[9] te asmán[1] ní vapantu sénâḥ || i pári no[13] rudrásya hetír vṛiṇaktu pári tveshásya dur-matír aghâ-yóḥ[14] | áva sthirấ maghávad-bhyas tanushva mîḍhvas tokấya tánayâya mṛiḍaya || k mîḍhush-ṭama[15] çíva-tama çivó naḥ su-mánâ bhava | paramé vṛikshá ấyudham[6] ni-dhấya kṛíttim vásâna ấ cara pínâkam || 4 || bíbhrad ấ gahi || l ví-kirida ví-lohita námas te astu[1] bhaga-vaḥ | yấs te sahásraṃ hetáyo 'nyám[16] asmán ní vapantu tấḥ || m sahásrâṇi sahasra-dhấ bâhuvós táva hetáyaḥ | tấsâm î́çâno bhaga-vaḥ parâcî́nâ[6] múkhâ kṛidhi || 5 ||
asmúṃs[17], tanúva, stuhí, pínâkam, ékân ná triṃçác ca || 10 ||

K. 17, 16. — Vs. 16, 47-58. — andhásaḥ — daridrat — bheḥ | mâ | araḥ | mo iti — cana | âmamat — mṛiḍa — mayáḥ — âyaja ity ấ-yaje — mâ | uta — priyâḥ | mâ — goghna iti go-ghne — pûrushaghna iti pûrusha-ghne — asme iti | te — rakshá — adhá — upahatnum[12] — mṛiḍa — asmat

---

10. [9] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [10] so schon III, 4, 11, 2. [11] s. P. 4, 9. [12] aus C habe ich mir den avagraha -tnum notirt. [13] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 4. [14] s. P. 3, 2. [15] s. P. 6, 5. [16] so (°o ') W, s. P. 12, 8. Aus A habe ich mir die Lesart °o a° notirt. [17] so (°ṃs t°) ACDW, gegen den Usus des Textes selbst und gegen P (s. P. 6, 14), vgl. pag. 317 Anm. [21].

— naḥ — aghâyor ity ágha-yoḥ — mī́ḍhúshṭameti mī́ḍhúḥ-tama — sumanâ iti su-manā́ḥ — vṛikshe | âyúdham — vi-kiriḍeti vi-kiriḍa — anyam | asmat.

11. [a] sahásrâṇi sahasra-çó yé rudrā́ ádhi bhū́myâm | téshâṁ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi || [b] asmín mahaty ̀ arṇavè 'ntárikshe[1] bhavā́ ádhi | [c] nī́la-grī́vâḥ çiti-kánṭhâḥ çarvā́ adháḥ kshamâcarā́ḥ[1] || [d] nī́lagrī́vâḥ çiti-kánṭhâ dívaṁ rudrā́ úpa-çritâḥ | [e] yé vṛikshéshu saspíñjarâ[1] nī́la-grī́vâ ví-lohitâḥ | [f] yé bhūtā́nâm ádhi-patayo vi-çikhā́saḥ kapardínaḥ | [g] yé ánneshu[2] vi-vídhyanti pā́treshu píbato jánán | [h] yé pathā́m pathi-rákshaya ailabṛidā́[1] yavyúdhaḥ | [i] yé tī́rthā́ni || 1 || pra-cáranti sṛikā́-vanto ni-shañgíṇaḥ | [k] yá etā́vantaç[1] ca bhū́yâṁsaç ca díço rudrā́ vi-tasthiré | téshâṁ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi || [l.m.n] námo rudrébhyo yé pṛithivyā́ṃ yè 'ntárikshe[1] yé diví, yéshâm ánnaṃ vā́to varshám íshavas, tébhyo dáça prā́cīr[1] dáça dakshiṇā́[3] dáça pratī́cīr[1] dáçó 'dīcīr[1] dáço "rdhvā́s, tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi || 2 || tírthā́ni, yáç ca, shát ca || 11 ||

K. 17, 16. — Vs. 16, 54-66. — aveti — mahati | arṇave — bhavâḥ | adhi[4] — adhaḥ | kshamâcarâḥ — çitikaṇṭhâ iti çiti-kaṇṭhā́ḥ | divám — saspiṃjàrâḥ | nîlágrîvâ iti nîlà-grîvâḥ — ailabṛidâḥ — sṛikâvánta iti sṛikâ-vantaḥ | nishaṃgiṇa iti ni-saṃginàḥ | ye — rudrâḥ — ye | antarikshe — dakshiṇâ[3] — udī́cîḥ — ûrdhvâḥ.

námas te, námo híraṇyabâhave, námaḥ sáhamânâya, náma âvyâdhínībhyo, námo bhavā́ya ca, námo jyeshṭhā́ya ca, námo dundubhyā́ya ca, námaḥ sómâya ca, náma iriṇyā́ya ca, drā́pe, sahásrâṇy, ékâdaça || 11 ||

námas te (1, 1), námo bhavā́ya ca (5, 1), drā́pe (10, 1), saptáviṁçatiḥ || 27 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

---

11. çishṭâ ṛicaḥ çishṭâni yajûṅshi ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) AW, s. P. 11, 17. [3] ohne visarga CD. [4] ohne iti, weil: ante.

1. [a] áçmann ū́rjam párvate çiçriyâṇā́m vā́te parjánye váruṇasya çúshme | ad-bhyá óshadhî-bhyo[1] vánaspáti-bhyó 'dhi[2] sám-bhṛitâṃ tā́ṃ na ísham ū́rjaṃ dhatta marutaḥ saꞷ-rarâṇā́ḥ || [b] áçmaꞷs te[3] kshúd, amúṃ te çúg ṛichatu yáṃ dvishmáḥ | [c] samudrásya[4] tvâ 'vā́kayā́ 'gne pári vyayâmasi | pâvakó asmá-bhyaꞷ[5] çivó bhava || [d] himásya tvâ jarā́yuṇā́ 'gne pári vyayâmasi | pâvakó asmá-bhyaꞷ[5] çivó bhava || [e] úpa || 1 || jmáṇn úpa vetasé 'vat-taraṃ[6] nadī́shv ā́ | ágne pittám apā́m asi || [f] máṇḍûki tā́bhir ā́ gahi sé 'máṃ no yajnám | pâvaká-varṇaꞷ çiváṃ kṛidhi || [g] pâvaká ā́ citáyantyâ kṛipā́ | kshā́man rurucá[7] usháso ná bhânúnâ || [h] tū́rvan ná yā́mann étaçasya nū́[8] ráṇa ā́ yó ghṛiṇé[9] | ná tā́tṛishâṇó ajáraḥ[10] || [i] [11] ágne pâvaka rocíshâ mandráyâ deva jihváyâ | ā́ devā́n || 2 || vakshi yákshi ca || [k] [11] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne[12] devā́ꞷ[13] ihā́ " vaha | úpa yajnáꞷ havíç ca naḥ || [l] apā́m idáṃ ny-áyanaꞷ samudrásya[4] ni-véçanam | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaꞷ[5] çivó bhava || [m] námàs te hárase çocíshe námas te astv[14] arcíshe | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaꞷ[5] çivó bhava || [n] nṛi-sháde vâṭ || 3 || apsu-sháde váḍ, vana-sáde váḍ, barhi-sháde vâṭ, suvar-víde vâṭ || [o] yé devā́ devā́nâṃ yajníyâ yajníyânâꞷ saṃ-vatsarī́ṇam úpa bhâgám ā́sate | ahutā́-'do havísho yajné asmínt[14] svayáṃ juhudhvam mádhuno ghṛitásya || [p] yé devā́ devéshv ádhi deva-tvám ā́yan yé bráhmaṇaḥ pura-etā́ro asyá[5] | yébhyo ná

6, 1-5. (vikarsha P. 11, 8) agnisaṃskṛitiḥ; l. parishecanavikarshaṇâdayaḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] so (°o ') AW, s. P. 12, 8. [3] so (°ꞷs t°) AFW, s. P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8. [6] so (°e ') W, s. P. 12, 4; °é áv° A; atiçayena rakshakatvaṃ yathâ bhavati tathâ, schol. [7] betont. [8] so (nû) AW, s. P. 3, 14. [9] dîpyate, schol. [10] so (°o aj°) AW, s. P. 12, 5 (11, 8). [11] so schon I, 8, 14, 8. 5, 5, 8. [12] so (°ó 'gne) AW, s. P. 12, 5. [13] so (°âꞷ) AW, s. P. 9, 22. [14] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

'rté pávate dhā́ma kíṃ caná[4] ná té divó ná prithivyā́ ádhi snúshu || [q] prâṇa-dā́ḥ || 4 || apâna-dā́ vyâna-dā́ç cakshur-dā́ varco-dā́ varivo-dā́ḥ | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaṁ[5] çivó bhava || [r] agnís tigména çocíshâ yáṁsad víçvaṃ nỳ atríṇam | agnír no vaṁsate rayím || [s] [15] saí 'nā́[16] 'nī́kena su-vidátro asmé[5 u. 17] yáshṭâ devā́ṁ[13] ā́-yajishṭhaḥ svastí[4] | ádabdho go-pā́ utá naḥ paras-pā́ ágne dyu-mád utá revád[4] didīhi || 5 || úpa, deván, vát, prâṇadā́ç, cátuçcatvâriṁçac ca || 1 ||

5, 4, 4, 1-5, 8. — K. 17, 17. 18, 1. 21, 7. — Vs. 17, 1-16. Ç. 9, 1, 2, 5-2, 2, 5. Kâ. 18, 2, 1-3, 12. — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — adhìti — açmàn | te — avâkàyâ — avàttaram ity avàt-taram | nadîshù | â[18] — sâ | imam — pâvake | eti — ruruce — nu | raṇè | eti — devân | iha | eti — nrishada iti nri-sadè — apsushada ity àpsu-sadè — barhishada iti barhi-sadè — devâḥ — yajniyā́ḥ — ahutâda ity àhuta-adàḥ — devâḥ — adhìti — na | rite — prithivyâḥ | adhìti | — apânadâ ity àpâna-dâḥ — cakshurdâ iti cakshuḥ-dâḥ | varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — saḥ | enâ | anī̀kena — asme iti — devân | âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ.

2. [a] yá imā́ víçvâ bhúvanâni júhvad ríshir hótâ ni-shasā́dâ[1 u. 2] pitā́ naḥ | sá â-çíshâ dráviṇam ichámânaḥ parama-chádo vára ā́ viveça || [b] viçvá-karmâ mánasâ yád ví-hâyâ dhâtā́ vi-dhâtā́ paramó 'tá saṃ-drík | téshâm ishṭā́ni sám ishā́ madanti yátra sapta-'rshī́n pará ékam âhúḥ || [c] yó naḥ pitā́ janitā́ yó vi-dhâtā́ yó naḥ sató abhy[3] ā́ sáj jajā́na || 1 || yó devā́nâṃ nâma-dhā́ éka evá táṁ sam-praçnám bhúvanâ yanty anyā́ || [d] tá ā́ 'yajanta dráviṇaṁ sám asmâ ríshayaḥ

1. [15] so schon IV, 3, 13, 2. [16] so (sai 'n°) AW, s. P. 5, 17. [17] s. P. 4, 9. [18] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

2. vaiçvakarmaṇahomaḥ (sûktâbhyâm). [1] so (°sh) AW, s. P. 6, 4. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 8. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 8.

pū́rve jaritā́ro ná bhū́nā́ | asū́rtâ sū́rtâ rájaso vi-mā́ne yé bhū́tā́ni sam-ákriṇvann imā́ni || [e] ná tám vidâtha yá idám jajā́nâ 'nyád yushmā́kam ántaram bhavâti | nîhâréṇa[4] prā́vṛitâ[4] jálpyâ cā́ 'su-tṛípa uktha-çā́saç caranti || [f] paró divā́ pará enā́ || 2 || pṛithivyā́ paró devébhir ásurair gúhâ yát | káɯ svid gárbham prathamám dadhra ā́po yátra devā́ḥ sam-ágachanta víçve || [g] tám íd gárbham prathamám dadhra ā́po yátra devā́ḥ sam-ágachanta víçve | ajásya nā́bhâv ádhy ékam árpitam yásminn idám víçvam bhúvanam ádhi çritám[5] || [h] viçvá-karmâ hy ájanishṭa devá ā́d íd gandharvó abhavad[3] dvitī́yaḥ | tṛitī́yaḥ pitā́ janitaú 'shadhînâm[4] || 3 ||

apā́m gárbham vỳ adadhât puru-trā́ || [i] cákshushaḥ pitā́ mánasâ hí dhī́ro ghṛitám ene[6] ajanan námnamâne[7] | yadé 'd ántâ ádadṛiɯhanta pū́rva ā́d íd dyā́vâ-pṛithivī́ aprathetâm || [k] viçvátaç-cakshur utá viçváto-mukho viçváto-hasta utá viçvátas-pât | sám bâhú-bhyâm námati sám pátatrair dyā́vâ-pṛithivī́ janáyan devá ékaḥ || [l] kíɯ svid âsîd adhi-shṭhā́nam[8] â-rámbhaṇam katamát[4] svit kím âsît | yádî[9] bhū́mim janáyan || 4 || viçvá-karmâ ví dyā́m aúrṇon mahinā́ viçvá-cakshâḥ || [m] kíɯ svid vánam ká u sá vṛikshá âsîd yáto dyā́vâ-pṛithivī́ nish-ṭatakshúḥ[10] | mánîshiṇo mánasâ pṛichátê[11] 'd u tád yád adhy-átishṭhad bhúvanâni dhârâyan || [n] yā́ te dhā́mâni paramā́ṇi yā́ 'vamā́ yā́ madhyamā́ viçva-karmann uté 'mā́ | çíkshâ[2] sákhi-bhyo havíshi svadhâ-vaḥ svayám yajasva tanúvam jushâṇáḥ || [o] vâcás pátim[12] viçvá-karmâṇam ū́táye || 5 || mano-yújam vā́je adyā́[13 u. 2] huvema | sá no nédishṭhâ hávanâni joshate viçvá-çambhū́r

---

2. [4] ohne avagraha. [5] nicht componirt (mit ádhi). [6] s. P. 4, 11[*] [7] s. P. 4, 88. [8] zu sh s. P. 6, 10. 11. [9] so (°î) AW, s. P. 3, 13. [10] s. P. 6, 5. 7, 18. [11] betont! [12] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [13] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

ávase sâdhú-karmâ || [p 14] víçva-karman havíshâ vâvṛidhânáḥ svayám̐ yajasva tanúvam̐ jushâṇáḥ | múhyantv anyé abhítaḥ[13 u. 4] sapátnâ[4] ihā́ 'smā́kam maghá-vâ sûrír astu || [q 14] víçva-karman havíshâ várdhanena trâtā́ram índram akṛiṇor avadhyám | tásmai víçaḥ sám anamanta pûrvī́r ayám ugró vi-havỳo yáthā́ 'sat || [r] samudrā́ya[4] vayúnâya síndhûnâm pátaye námaḥ | nadī́nẫ sárvâsâm pitré juhutā́[2] viçvá-karmaṇe víçvā́ 'hā́ 'martyaᵒ havíḥ || 6 || jajā́nai, 'naú, 'shadhînâm, bhū́mim̐ janáyann, ûtáye, námo, náva ca || 2 || .

5, 4, 5, 4. — K. 18, 1. 2. (21, 8). — Vs. 17, 17-32. Ç. 9, 2, 2, 6. K. 18, 3, 12. 13. — nishasâdeti ni-sasâdà — varè | eti — vihā́yâ iti vi-hâyâḥ — paramâ | uta — saptarshîn iti sapta-ṛishîn — sataḥ | abhi | eti | sat — te | eti | ayajanta — asmai — asûrtā́ | sûrtā́ — nîhâreṇà | prâvṛitâḥ — asutripa ity àsu-tripàḥ — dadhre — nâbhaù | adhîti — adhîti | çritam[5] — janitâ | oshàdhînâm — ene iti | ajanat | namnàmâne iti | yadâ | it — pûrvè — viçvatàspâd iti viçvatàḥ-pât — yadi — aurṇòt — nishtatakshur iti niḥ-tatakshuḥ — pṛichatà | it — yâ | avamâ — uta | imâ | çikshà — vâcaḥ | patim — adya — abhitàḥ | sapatnā́ḥ — juhuta — viçvā́ | **ahā́** | amàrtyam.

3. [a] úd enam ut-tarā́m̐ nayā́ 'gne ghṛitenâ[1] "-huta | râyás pósheṇa[2] sáᵒ sṛija pra-jáyâ ca dhánena ca || [b] índre 'mám pra-tarā́m̐ kṛidhi sa-jâtā́nâm asad vaçī́ | sám enam̐ várcasâ sṛija devébhyo bhâga-dhā́ asat || [c] yásya kurmó havír gṛihé tám agne vardhayâ[3] tvám | tásmai devā́ ádhi bravann ayám̐ ca bráhmaṇas pátiḥ[2] || [d 4] úd u tvâ víçve devā́ḥ
|| 1 || ágne bhárantu cítti-bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ

---

2. [14] beide Verse finden sich, aber nur mit den pratîka, bereits in IV, 3, 13, 8; s. die Note [27] daselbst.

3. agnipraṇayanam. [1] unbetont, weil zum Vocativ gehörig. [2] so (ᵒs pᵒ)AW, s. P. 8, 29. 2 7. [3] so (ᵒâ) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so schon IV, 2, 8, 1.

su-prátîko vibhā́-vasuḥ || [e] páñca díço daívîr yajnám avantu devī́r ápā́ 'matiṃ durmatím bā́dhamânâḥ | râyás póshe[2] yajná-patim â-bhájantîḥ || [f] râyás póshe[2] ádhi[5] yajnó asthât[5] sám-iddhe agnā́v[5] ádhi mâmahânáḥ | ukthá-pattra[6] ī́ḍyo gṛibhîtás taptáṃ gharmám pari-gṛíhyâ 'yajanta || [g] ūrjā́ yád yajnám áçamanta devā́ daívyâya dhartré jóshṭre | deva-çrī́ḥ çrī́-maṇâḥ[7] çatá-payâḥ || 2 || pari-gṛíhya devā́ yajnám âyan || [h] sū́rya-raçmir hári-keçaḥ purástât[8] savitā́ jyótir úd ayâ◡[9] ájasram | tásya pûshā́ pra-saváṃ yâti deváḥ sam-páçyan víçvâ bhúvanâni go-pā́ḥ || [i] devā́ devébhyo adhvaryánto[5 u. 8] asthur[5] vîtá◡ çamitré çamitā́ yajádhyai | turī́yo yajnó yátra havyám éti tátaḥ pâvakā́ â-çísho no jushantâm || [k] vi-mā́na eshá divó mádhya âsta â-paprivā́n ródasî[10] antáriksham[8] | sá viçvā́cîr[8] abhí || 3 || cashṭe ghṛitā́cîr[8] antarā́ pū́rvam áparaṃ ca ketúm || [l] ukshā́ samudró[8] aruṇáḥ[5] su-parṇáḥ pū́rvasya yónim pitúr ā́ viveça | mádhye divó ní-hitaḥ pṛíçnir áçmâ ví cakrame rájasaḥ pâty ántau || [m] índraṃ víçvâ avîvṛidhant samudrá-vyacasaṃ gíraḥ | rathī́-tama◡[11] rathînā́ṃ vā́jânâ◡ sát-patim pátim || [n] sumna-hū́r yajnó devā́◡[9] ā́ ca vakshad, yákshad agnír devó devā́◡ ā́ ca vakshat | [o] [12] vā́jasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît | áthâ[8] sapátnâ◡[8 u. 9] índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâ◡[9] akaḥ || [p] [12] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[3] sapátnân[8 u. 13] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân[8] vỳ asyatâm || 4 || víçve deváḥ, çatápayâ, abhí, vā́jasya, shaḍviṃçatiç ca || 3 ||

5, 4, 6, 1-6. — K. 18, 3. 21, 8. — Vs. 17, 50-64. Ç. 9, 2, 3, 7-22. Kâ. 18, 3, 14-21. — ghṛitena | âhutety ā́-huta | râyaḥ

---

3. [5] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] patra ACDW. [7] s. P. 7, 9. [8] ohne avagraha. [9] so (°â◡) AW, s. P. 9, 21. 22. [10] s. P. 4, 17. [11] s. P. 3, 7. [12] so schon I, 1, 18, 1. 6, 4, 2. [13] so (°ân) AW.

— vardhaya — brahmáṇah — devâh — çrîmáṇâ iti çrî-manâh — ud iti | ayân — madhyé | âste — rodásî iti — rathîtámam iti rathi-tamam — devân — athá | sapatnān — adhárân — athá.

4. [a] âçúh ´çíçâno vṛishabhó ná yudhmó ghanâghanáh[1] kshóbhaṇaç carshaṇînām | saṃ-krándano 'ni-mishá eka-vîráh çatáṁ sénâ ajayat sâkám índrah || [b] saṃ-krándanenâ 'ni-mishéṇa jishṇúnâ yut-kâréṇa duç-cyavanéna dhṛishṇúnâ | tád índreṇa jayata tát sahadhvaṃ yúdho nara íshu-hastena vṛíshṇâ || [c] sá íshu-hastaiḥ sá nishañgí-bhir vaçī sáṁ-srashṭâ sá yúdha índro gaṇéna | saṁsṛishṭa-jít soma-pā́ bâhu-çardhỳ ūrdhvá-dhanvâ práti-hitâbhir ástâ || [d] bṛíhaspate[1] pári dîya[2] || 1 || ráthena raksho-hā́ 'mítrâṁ[3] apa-bā́dhamânah | pra-bhañjánt sénâh pra-mṛiṇó yudhā́ jáyann asmā́kam edhy avitā́ ráthânâm || [e] gotra-bhídaṃ go-vídaṃ vájra-bâhuṃ jáy-antam ájma pra-mṛiṇántam ójasâ | imáṁ sa-jâtâ ánu vîra-yadhvam índraṁ sakhâyó 'nu[4] sáṁ rabhadhvam || [f] bala-vijnâyá sthávirah prá-vîrah sáhasvân[1] vâjī́ sáhamâna ugráh | abhí-vîro abhí-satvâ[5 a. 6] saho-jā́ jaítram indra rátham ā́ ti-shṭha go-vít || [g] abhí gotrā́ṇi sáhasâ gā́hamâno 'dâyáh[7] || 2 || vîráh çatá-manyur índrah | duç-cyavanáh pṛitanâshā́ḍ[1] ayudhyò 'smā́kaṁ[8] sénâ avatu prá yut-sú || [h] indrá âsâṃ netā́ bṛíhaspátir[1] dákshiṇâ yajnáh purá etu sómah | deva-senā́nâm abhi-bhañjatînā́ṃ jáyantînâm marúto yantv ágre || [i] índrasya vṛíshṇo váruṇasya rā́jna âdityā́nâm marútâṁ çár-dha ugrám | mahā́-manasâm bhuvana-cyavā́nâṃ ghósho de-

---

4. apratirathasûktam (agnipraṇayanâñgam). [1] ohne avagraha. [2] so (°ā) AW; dîyâ P. 3, 12 (da P. die Abtheilung in kaṇḍikâ nicht anerkennt), s. Note [13]. [3] so (°âṁ) AW, s. P. 9, 21. [4] so (°o 'n°) AW, s. P. 12, 4. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] zu s° s. P. 6, 12. [7] so (°o 'd°) AW, s. P. 12, 8. [8] so (°o 's°) AW, s. P. 12, 7.

vā́nâṃ jáyatâm úd asthât ‖ [k] asmā́kam índraḥ sám-ṛiteshu dhvajéshv asmā́kaṃ yā́ íshavas tā́ jayantu ‖ 3 ‖ asmā́kaṃ vîrā́ út-tare bhavantv asmā́n[9] u devâ avatâ[10] háveshu ‖ [l] úd dharshaya maghavann ā́yudhâny[1] út sátvanâm mâmakā́nâm máhâṃsi | úd vṛitra-han vâjínâṃ vā́jinâny úd ráthânâṃ jáyatâm etu ghóshaḥ ‖ [m] úpa pré 'ta jáyatâ[10] nara sthirā́ vaḥ santu bâhávaḥ | índro vaḥ çárma yachatv anâ-dhṛishyā́ yáthā́ 'satha ‖ [n] áva-sṛishṭâ párâ pata çáravye bráhma-saṃçitâ | gáchâ 'mítrân prá ‖ 4 ‖ viça maí 'shâṃ káṃ canó[1] 'c chishaḥ ‖ [o] mármâṇi te várma-bhiç châdayâmi sómas tvâ rā́jâ 'mṛíteṇâ 'bhí vastâm | urór váríyo várivas te astu[11] jáyantaṃ tvā́m ánu madantu devā́ḥ ‖ [p] yátra bâṇā́ḥ sam-pátanti kumârā́[1] vi-çikhā́ iva | índro nas tátra vṛitra-hā́ viçvâ-hā́[12] çárma yachatu ‖ 5 ‖ dîyâ[13], 'dâyó, jayantv, amítrân prá, catvâriṃçác ca ‖ 4 ‖

5, 4, 6, 3.4. — K. 18, 5. 21, 10. — Vs. 17, 33-49. Ç. 9, 2, 3, 6, Kâ. 18, 3, 17. (11, 1, 9. 13, 3, 10). — ghanâghanaḥ[14] — animisha ity ání-mishaḥ — somapâ iti soma-pâḥ | bâhuçardhîti bâhu-çardhî — dîya — amitrân — anú | sam iti — balavijnâya iti bala-vijnâyaḥ — sahásvân — sahojâ iti sahaḥ-jâḥ — adâyaḥ — pritanâshâṭ — tâḥ | jayantu — avata — ud iti | harshaya — âyúdhâni — upá | preti — jayata — sthirâḥ — anâdhṛishyâ ity ánâ-dhṛishyâḥ — asátha — gachá | amitrân — mâ | eshâm — ud iti | çishaḥ — amṛiténa — kumârâḥ — viçvâheti viçva-hâ[12].

5. [a] prā́cîm[1] ánu pra-díçam pré 'hi vidvā́n[2] agnér

---

4. [9] so (°ân) AW. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 10. [11] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [12] s. P. 3, 5 (an andern Stellen, mit anderm Accent, als Compositum viçvā́-'hâ s. IV, 6, 6, 3, oder gar als zwei Wörter: víçvâ | áhâ s. IV, 6, 2, 6). [13] da in diesem â das ă von adâyo mit drin steckt, läſst sich nicht entnehmen, ob als Text hier dîyâ oder dîya aufzufassen ist. [14] ghanâghana iti ghanâ-ghanaḥ D prima manu.

5. agnisthâpanam (cityârohaṇâdayo mârutahomântâ añgaviçeshâḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°ân) AW.

agne puró-agnir[3] bhave 'há | víçvâ âçâ dī́dyâno ví bhâhy ū́rjam no dhehi dvi-páde cátush-pade || [b] kramádhvam agnínâ nā́kam úkhyaɷ hásteshu bíbhratah | diváh prishthâɷ[4] súvar gatvā́ miçrā́ devébhir âddhvam[5] || [c] prithivyā́ ahám úd antáriksham[1] ā́ 'ruham antárikshâd dívam ā́ 'ruham | divó nā́kasya prishthā́t súvar jyótir agâm || 1 || ahám || [d] súvar yánto nā́ 'pe "kshanta ā́ dyā́ɷ rohanti ródasî[6] | yajnám yé viçváto-dhâraɷ sú-vidvâɷso vi-teniré || [e] ágne pré 'hi prathamó devā-yatā́m cákshur devā́nâm utá mártyânâm | íyakshamânâ bhrígu-bhih sa-jóshâh súvar yantu yájamânâh svastí[1] || [f] [7] náktoshā́sâ[1] sá-manasâ ví-rûpe[6] dhâpáyete[6] çíçum ékaɷ samîcī́[1 u. 6] | dyā́vâ kshā́mâ[8 u. 9] rukmó antár[10] ví bhâti devā́ agním dhârayan dravino-dā́h || [g] ágne sahasrâ-'ksha || 2 || çata-mûrdhan̄ chatám[11] te prâ-'nā́h sahásram apâ-'nā́h | tváɷ sâhasrásya râyá îçishe tásmai te vidhema vā́jâya svā́hâ[1] || [h] su-parnò 'si[12] garútmân[1] prithivyā́ɷ sîda, prishthé prithivyā́h sîda, bhâsā́ 'ntáriksham ā́ prina, jyótishâ dívam út tabhâna[13], téjasâ díça úd driɷha || [i] â-júhvânah su-prátîkah purástâd[1] ágne svā́m yónim ā́ sîda sâdhyā́ | asmínt sadhá-sthe ádhy[14] út-tarasmin víçve devâh || 3 || yájamânaç ca sîdata || [k] pré-'ddho agne[3] dîdihi puró nó 'jasrayâ[15] sûrmyâ yavishtha | tvā́ɷ çáçvanta úpa yanti vā́jâh || [l] vidhéma te paramé jánmann agne vidhéma stómair ávare sadhá-sthe | yásmâd yóner ud-ā́rithâ[9] yáje tám prá tvé[16] havī́ɷshi juhure sám-iddhe || [m] tā́ɷ savitúr várenyasya citrā́m ā́ 'hám vrine su-matím viçvá-janyâm | yā́m asya

---

5. [3] so (°o a°) ACDW, s. P. 11, 3. [4] so (°h p°) AW, s. P. 8, 28. [5] âdhvam ACDW. [6] s. P. 4, 17. 11. 40. 31. [7] so schon IV, 1, 10, 4. [8] nicht componirt. [9] so (°â) AW, s. P. 3, 10. 8. [10] so (°o an°) AW, s. P. 11, 3. 12, 7 schol. (8, 16. 18 schol.) [11] °nch° A, °mcch° W. [12] so (°o 'si) AW, s. P. 12, 2. [13] s. P. 5, 14. [14] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [15] so (no 'j°) AW, s. P. 12, 5. [16] s. P. 4, 10.

Káṇvo áduhat[8] prá-pînâṅ[17] sahásra-dhârâm || 4 || páyasâ mahī́m gā́m || [n] [18]saptá te agne[14] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ḥ saptá 'rshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[9] ghṛiténa || [o] îdṛíñ[1] câ 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛíñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [p] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâṅç[1] ca satyáç ca 'rta-pā́ç cā́ 'ty-aṅhâḥ || 5 || [q] ṛita-jíc ca satya-jíc ca sena-jíc ca su-shéṇaç[19] cā́ 'nty-amitraç ca dûré-amitraç[20] ca gaṇáḥ | [r] ṛitáç ca satyáç ca dhruváç ca dharúṇaç ca dhartā́ ca vi-dhartā́ ca vi-dhâ-rayáḥ | [s] îdṛíkshâsa[1] etâdṛíkshâsa[1] û[21] shú[19] ṇaḥ[22] sadṛí-kshâsaḥ[1] práti-sadṛikshâsa é 'tana | [t] mitā́saç ca sám-mi-tâsaç ca na ûtáye sá-bharaso maruto yajné asmínn[14]. [u] índram daívîr víço marútó 'nu-vartmâno[23], yáthé 'ndram daívîr víço marútó 'nu-vartmâna[23] evám imám yájamânam daívîç ca víço mā́nushîç cā́ 'nu-vartmâno bhavantu || 6 || agnâṅ, sahasrâksha, devâḥ, sahásradhârâm, átyaṅhâ, ánuvartmânaḥ, shó-ḍaça ca || 5 ||

5, 4, 7, 1-7. — K. 18, 4. 6. 21, 9. 10. — Vs. 17, 65-86. Ç. 9, 2, 3, 24 - 3, 1, 26. Kâ. 18, 4, 1-25. — puroágnir iti puraḥ-agniḥ — âçā́ḥ — miçrâḥ — eti | aruhạm — na | apeti | îkshantẹ — rodási iti — iyákshamâṇâḥ — naktọshâsā́ — virûpẹ iti vi-rûpẹ | dhâpayẹtẹ iti — samîcî iti — kshâmâ — prâṇâ iti pra-ạnâḥ — bhâsâ | ạntariksham — stạbhâṇạ — sâdh-yâ[24] — ajásrayâ — ụdârịthety út-âritha — tve iti — eti | ạham — prapī́nâm itị pra-pînâm — ṛisháyaḥ — pṛiṇạsvạ — îdṛiñ — ạnyâdṛiñ — ẹtâdṛiñ — prạtịdṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân — sushẹṇạ iti su-senáḥ — antyámitrạ ity anti-ạmịtrạḥ — dûreámitrạ iti dûre-ạmịtrạḥ — îdṛikshā́saḥ — ẹtâdṛikshā́saḥ | ụ | sv iti | naḥ | sạdṛikshā́saḥ | pratisadṛi-

5. [17] mit dentalem n. [18] so schon I, 5, 2, 4. 3, 2. [19] s. P. 6, 2. 13, 6. [20] so (°e-a°) AW. [21] s. P. 3, 14. [22] s. P. 7, 2. [23] so (°o 'nu°) AW, s. P. 12, 4. [24] sâdhvím samîcînâm, schol.

kshâsa iti prati-sadrikshâsaḥ | eti | itana — marutàḥ | anù-vartmâna ity anù-vartmânaḥ.

24. açvamedhaḥ (6, 6—9)*).

6. [a] jîmûtasye 'va bhavati prátîkaṃ yád varmî yâti sa-mádâm upá-sthe | ánâ-viddhayâ tanúvâ jaya tváṁ sá tvâ vármaṇo mahimấ pipartu || [b] dhánvanâ gấ dhánvanâ "jíṃ jayema dhánvanâ tîvrấḥ sa-mádo jayema | dhánuḥ çátror apa-kâmáṃ kriṇoti dhánvanâ sárvâḥ pra-díço jayema || [c] vakshyántî 'vé 'd ấ ganîganti kárṇam priyáṁ sákhâyam pari-shasvajânấ | yóshe 'va çiñkte ví-tatấ 'dhi dhánvan || 1 || jyấ iyáṁ[1] sámane pâráyantî || [d] té[2] â-cárantî[2] sámane 'va yóshâ mâté 'va putrám bibhritâm upá-sthe[3] | ápa çátrûn vidhyatâṁ saṃ-vidâné[2] ấrtnî[2] imé[2] vi-shphurántî[2] [u. 4] amítrân || [e] bahvînấm pitấ bahúr asya putráç ciçcấ kriṇoti sámanâ 'va-gátya | ishu-dhíḥ sáñkâḥ[5] prítanâç ca sárvâḥ prishthé ní-naddho jayati prá-sûtaḥ || [f] ráthe tíshṭhan nayati vâjínaḥ puró yátra-yatra kâmáyate su-shârathíḥ[6] | abhî́çûnâm[7] mahimấnam || 2 || panâyata mánaḥ paççấd ánu yachanti raçmáyaḥ || [g] tîvrấn ghóshân kriṇvate vrísha-pâṇayó 'çvâ[8] ráthebhiḥ sahá vâjáyantaḥ | ava-krấmantaḥ prá-padair amítrân kshiṇánti çátrûṁr[9] ánapa-vyayantaḥ | [h] ratha-vấha-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382-3. agniprakaraṇe sambandhâbhâvâd ita utkrishya açvamedhaprakaraṇe sambandho drashṭavyaḥ | adhyayanârtham eva kevalam atra mantrapâṭhaḥ, schol.

6-9. mahâprishṭham Ind. Stud. l. c., prishṭhya P. 11, 3. 9, 20; 6. açvamedhakartuḥ rathasajjîkaraṇabhâvini (?) kavacasvîkârâdîny añgâni. [1] so (°â i°) AW, s. P. 10, 18. [2] s. P. 4, 20. [3] s. P. 4, 21. [4] s. P. 6, 13. (8). [5] oder ob saṃkâḥ, wie ACDW? also eigentlich Compositum? samyak prâptâḥ, schol. s. Nir. 9, 14. [6] so ADFW, susâ° C, s. P. 6, 2. [7] ohne avagraha. [8] so (°o ') AW, s. P. 12, 7. [9] so (°ûṁr, °âṁ) AW, s. P. 9, 20.

nau havír asya nā́ma yátrā́ ”yudham[7] ní-hitam asya várma |
tátrâ[10] rátham úpa çagmáu sadema viçvā́-’hâ[11] vayáu su=
-manasyámânâḥ || [i] svâdu-shausádaḥ[12] pitáro vayo-dhā́ḥ kṛi=
chre-çrítaḥ çáktî-vanto[13] gabhîrā́ḥ | citrá-senâ íshu-balâ
ámṛidhrâḥ sató-vîrâ urávo vrâta-sâhā́ḥ || [k] brā́hmaṇâsaḥ || 3 ||
pítaraḥ sómyâsaḥ çivé[14] no dyā́vâpṛithivī́ anéhasâ | pûshā́
naḥ pâtu dur-itā́d ṛitâ-vṛidho[15] rákshâ[10] mā́kir[7] no aghá=
-çausa[16] îçata || [l] su-parṇám vaste mṛigó asyâ[16] dánto gó=
bhiḥ[7] sám-naddhâ patati prá-sûtâ | yátrâ[10] náraḥ sám ca
ví ca drávanti tátrâ ’smá-bhyam íshavaḥ çárma yausan ||
[m] ṛíjîte pári vṛiñgdhi[17] nó ’çmâ[8] bhavatu nas tanū́ḥ | sómo
ádhi[16] bravîtu nó ’ditiḥ[8] || 4 || çárma yachatu || [n] ā́ jañgh=
anti sā́nv eshâm jaghánâu[9] úpa jighnate | áçvâ-’jani prá=
-cetasó ’çvânt[8] samát-su codaya || [o] áhir iva bhogaíḥ páry
eti bâhúm jyā́yâ hetím pari-bā́dhamânaḥ | hasta-ghnó víçvâ
vayúnâní vidvā́n púmân púmâusam pári pâtu viçvátaḥ[7] ||
[p] vánaspate[7] vîḍv-añgo hí bhûyā́ asmát-sakhâ pra-táraṇaḥ
su-vī́raḥ | góbhiḥ[7] sám-naddho asi[18] vîḍáyasvâ ”-sthâtā́ te
jayatu jétvâni || [q] diváḥ pṛithivyā́ḥ pári[19] || 5 || ója úd=
-bhṛitam vánaspáti-bhyaḥ páry ā́-bhṛitau sáhaḥ | apā́m ojmā́=
nam pári góbhir[7] ā́-vṛitam índrasya vájrau havíshâ rátham
yaja || [r] índrasya vájro marútâm ánîkam mitrásya gárbho
váruṇasya nā́bhiḥ | sé ’mā́m[20] no havyá-dâtim jushâṇó déva
ratha práti havyā́ gṛibhâya || [s] úpa çvâsaya pṛithivī́m utá
dyā́m puru-trā́ te manutâm ví-shṭhitam jágat | sá dundubhe
sa-jū́r índreṇa devaír dûrā́t || 6 || dávîyo ápa[16] sedha çát=
rûn || [t] ā́ krandaya bálam ójo na ā́ dhâ ní shṭanihi[21] dur=

5. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [11] s. die Note [12] zu IV, 6, 4, 5. [12] s. P. 6, 2. [13] s. P. 3, 7. [14] s. P. 4, 11. [15] s. P. 3, 2. [16] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [17] °ñdh° ACDW. [18] so (°o asi) AW, s. P. 12, 8. [19] s. P. 8, 28 schol. [20] s. P. 5, 17. [21] s. P. 6, 4 (Whitney p. 161. 168).

-itā́ bā́dhamânaḥ | ápa protha dundubhe duchúnâ⍵[7 u. 9] itá índrasya mushṭír asi vîḍáyasva ‖ [u] ā́ 'mū́r aja praty-ā́vartaye[22] 'mā́ḥ ketu-mád dundubhír vâvadîti | sám áçva-parṇâç cáranti[23] no náro 'smā́kam[8] indra rathíno jayantu ‖ 7 ‖ dhánvan, mahimā́nam, brā́hmaṇâsó, 'ditiḥ, pṛithivyā́ḥ pári, dûrā́d, ékacatvâri⍵çac ca ‖ 6 ‖

K. Açv. 6, 1. — Vs. 29, 38-57. — gâḥ — vakshyantī́ | iva | it | eti — parishasvajâneti pari-sasvajânâ | yoshā́ | iva | çiñkte[24] — jyâ | iyam — te iti — âcarántî ity ā́-carántî | samánâ | iva — mâtâ | iva — upastha ity upa-sthe — saṃvidâne iti sam-vidâne | ârtnî iti | ime iti | vishphurantî iti vi-sphurantī́ — samánâ | avagatyety áva-gatyá — saṃkā́ḥ — sushârathir iti su-sârathiḥ | abhîçū́nâm — açvā́ḥ — çatrū́n — âyúdham — tatrá — viçvâheti viçvâ-ahā́[11] — svâdusha⍵sada iti svâdu-sa⍵sadáḥ — çaktī́vanta iti çakti-vantaḥ — çive iti — ritâvridha ity rita-vridhaḥ | rakshá | mâkiḥ — asyâḥ | dantáḥ — yatrá — aditiḥ — sânú — açvā́janîty açvá-ajani — jyâyā́ḥ — âsthâtety ā́-sthâtâ — parîti | âbhritam ity â-bhritam — saḥ | imâm — vishṭhitam iti vi-sthitam — eti | dhâḥ | niḥ | stanihi — duchunā́n — eti | amûḥ — pratyâvártayeti prati-âvártaya — caránti.

7. [a1] yád ákrandaḥ prathamáṃ jā́yamâna ud-yánt samudrā́d[2] utá vâ púrîshât | çyenásya pakshā́ hariṇásya bâhū́[3] upa-stútyam máhi jâtáṃ te arvan[4] ‖ [b] yaména dattáṃ tritá enam âyunag[5] índra eṇam[6] prathamó ádhy[4] atishṭhat | gandharvó asya[4] raçanā́m agṛibhṇât sū́râd áçvaṃ vasavo nír atashṭa ‖ [c] ási yamó ásy[7] âdityó arvann[4] ási tritó gúhyena vraténa | ási sómena samáyâ ví-priktaḥ ‖ 1 ‖ âhús te[8]

---

6. [22] als Compositum. [23] betont! [24] °ñt° ADW.

7-9. homaḥ, açvastomîyâ mantrâḥ pañcatriñçat, avaçishṭâs tu pañcamakâṇḍe samâmnâsyante (s. V, 1, 11. 2, 11. 12. 4, 12). [1] so schon IV, 2, 8, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 5. [4] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 8. [5] so (ây°) ACDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 8. [7] so (°o asy) AW, s. P. 12, 8. [8] so (°s te) AW.

tríṇi diví bándhanâni ‖ [d] tríṇi ta âhur diví bándhanâni tríṇy ap-sú tríṇy antáḥ samudré [2] | uté 'va me váruṇaç chantsy arvan yátrâ [9] ta âhúḥ paramáṃ janítram ‖ [e] imā́ te vâjinn ava-mā́rjanânî 'mā́ çaphā́nẫ sanitúr ni-dhā́nâ | átrâ [9] te bhadrā́ raçanā́ apaçyam ṛitásya yā́ abhi-rákshanti go-pā́ḥ ‖ [f] âtmā́naṃ te mánasâ "rā́d ajânâm avó divā́ ‖ 2 ‖ patáyantam pataṃgám [2] | çíro apaçyam [4] pathí-bhiḥ su-gébhir areṇú-bhir jéhamânam patatrí ‖ [g] átrâ [9] te rûpám ut-tamám apaçyaṃ jígîshamâṇam ishá ā́ padé góḥ | yadā́ te márto ánu [10] bhógam ā́naḍ ā́d íd grásishṭha óshadhîr [2] ajîgaḥ [11] ‖ [h] ánu tvâ rátho ánu [10] máryo arvann [4] ánu gā́vó 'nu [12] bhágaḥ kanī́nâm | ánu vrā́tâsas táva sakhyám îyur ánu devā́ mamire vîrỳam ‖ 3 ‖ te ‖ [i] hiraṇya-çṛiñgó 'yo [12] asya [4] pā́dâ máno-javâ ávara índra âsît | devā́ íd asya havir-ádyam âyan yó árvantam [4] prathamó adhy-átishṭhat [4] ‖ [k] îrmā́-'ntâsaḥ sílika-madhyamâsaḥ sáṃ çū́raṇâso [13] divyā́so átyâḥ [4] | haṃsā́ iva çreṇi-çó yatante [14] yád ā́kshishur divyám ájmam áçvâḥ ‖ [l] táva çárîram patayishṇv̀ arvan táva cittáṃ vā́ta iva dhrájîmân [2] | táva çṛíñgâṇi ví-shṭhitâ puru-trā́ 'raṇyeshu járbhurâṇâ caranti ‖ [m] úpa ‖ 4 ‖ prā́ 'gâc chásanaṃ vâjy árvâ deva-drī́câ mánasâ dī́dhyânaḥ | ajáḥ puró nîyate nā́bhir asyā́ 'nu paçcā́t kaváyo yanti rebhā́ḥ ‖ [n] úpa prā́ 'gât paramáṃ yát sadhá-stham árvâṃ [15] áchâ [9] pitáram mâtáraṃ ca | adyā́ [9] devā́ñ júshṭa-tamo [16] hí gamyā́ áthā́ " çâste dâçúshe vā́ryâṇi ‖ 5 ‖ vípṛikto, divā́, vîryàm, úpaí, 'kân ná catvâriṃçác ca ‖ 7 ‖

K. Açv. 6, 3. — Vs. 29, 12-24. — bâhû iti — âyunak — enam — vasavaḥ — te | âhuḥ — atrà | te | bhadrâḥ —

---

7. [9] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [10] so (°o anu) AW, s. P. 11, 5 (gegen 12, 4). [11] s. P. 8, 8. [12] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. [13] als zwei Wörter! sam gehört zu yatante, s. Mahîdhara. [14] s. schol. zu P. 4, 38. [15] so (°âṃ) AW, s. P. 9, 20. [16] °ñj° A, °ṃj° W.

ârât | ajânâm — atrà | te — ishaḥ | eti — ajîgaḥ — devâḥ — ayàḥ | asya | pâdấḥ — avàraḥ — îrmântâsa itîrma-antâsaḥ — sam iti | çûrànâsaḥ — patayishṇu — dhrajïmân — vishṭhiteti vi-sthitâ — arànyeshu — upa | preti | agât — vâjî — arvấn | achà — adya — athà | eti.

8. [a] mā́ no mitró váruṇo aryamā́[1] "yúr índra ṛibhu-kshā́ marútaḥ pári khyan | yád vâjíno devá-jâtasya sápteḥ pra-vakshyā́mo vidáthe vîr̀yâṇi || [b] yán nir-ṇíjâ réknasâ prā́-vṛitásya[2] râtím gṛibhîtā́m mukható[2] náyanti | sú-prâñ ajó mémyad viçvá-rûpa indrâ-pûshṇóḥ priyám ápy eti pā́thaḥ || [c] eshá chā́gaḥ puró áçvena[1] vâjínâ pûshṇó bhâgó nîyate viçvá-devyaḥ | abhi-príyam yát puroḍā́çam[2] árvatâ tváshṭé 't || 1 || enaᵒ sauçravasā́ya[2] jinvati || [d] yád dhavíshyam ṛitu-çó deva-yā́nam trír mā́nushâḥ páry áçvam náyanti | átrâ[3] pûshṇáḥ prathamó bhâgá eti yajnám devébhyaḥ prati-vedáyann ajáḥ || [e] hótâ 'dhvaryúr ā́-vayâ agnim-indhó grâva-grâbhá utá çáᵒstâ sú-vipraḥ | téna yajnéna sv̀-araṃkṛitena sv̀-ishṭena vakshá́ṇâ ā́ pṛiṇadhvam || [f] yûpa-vraskā́ utá yé yûpa-vâhā́ç cashấlam yé açva-yûpā́ya[4] tákshati | yé cā́ 'rvate pácanaᵒ sam-bháranty utó || 2 || téshâm abhí-gûrtir na invatu || [g] úpa prā́ 'gât su-mán me 'dhâyi[5] mánma devā́nâm ā́çâ úpa vîtá-pṛishṭhaḥ | ánv enam víprâ ṛíshayo madanti devā́nâm pushṭé cakṛimâ[6] su-bándhum || [h] yád vâjíno dā́ma sam-dā́nam árvato yā́ çîrshaṇ̀yâ raçanā́ rájjur asya | yád vâ ghâ 'sya prá-bhṛitam âsỳe tṛíṇaᵒ sárvâ tā́ te ápi[4] devéshv astu || [i] yád áçvasya kravíshaḥ || 3 || má-kshikā́ "ça yád vâ svárau svá-dhitau riptám ásti | yád dhás-

8. ta evâ 'nye kecit; anuvâkabhedas tu sâmpradâyikaḥ, ayajnasaṃyukteshu prayogeshu mantrabhedârtho vâ. [1] so (ᵒo aᵒ) AW, s. P. 11, 8. [2] ohne avagraha. [3] so (ᵒâ) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so (ᵒe aᵒ) AW, s. P. 11, 8 (12, 7 schol.) [5] so (ᵒe ') AW, s. P. 12, 7.

tayoḥ çamitúr yán nakhéshu sárvâ tā́ te ápi[4] devéshv astu ‖ [k] yád ū́vadhyam[2] udárasyâ[2] 'pa-vā́ti yá âmásyá kravísho gandhó ásti[1] | su-kṛitā́ tác chamitā́raḥ kṛiṇvantû 'tá médhaṃ çṛita-pā́kam pacantu ‖ [l] yát te gā́trâd agnínâ pacyámânâd abhí çū́lam ní-hatasyâ 'va-dhā́vati | mā́ tád bhū́myâm ā́ çrishan mā́ tṛíṇeshu devébhyas tád uçád-bhyo râtám astu ‖ 4 ‖ íd, utó, kravíshaḥ, çrishat, saptá ca ‖ 8 ‖

K. Aç. 6, 4. 5. — Vs. 25, 24-34. — âyuḥ — ṛibhukshâ ity ṛibhu-kshâḥ — yat | nirṇijeti niḥ-nijā́ — prâvṛitasya — indrâpûshṇor itī́ndrâ-pū́shṇoḥ — tvashṭā́ | it — atrà — âvàyâ ity â-vayâḥ — uto iti — upà | preti | agât | sumad iti su-mat | me | adhâyi — cakṛima — âçà — yat | hastàyoḥ — yat — eti | çrishat.

9. [a] yé vâjínam pari-páçyanti pakvám yá îm âhúḥ surabhír[1] nír haré 'ti | yé cā́ 'rvato mâṃsa-bhikshā́m upā́-''sata utó téshâm abhí-gûrtir na invatu ‖ [b] yán nī́kshaṇam[2] mâṃspácanyâ[1] ukhā́yâ yā́ pā́trâṇi yûshṇá â-sécanâni | ûshmaṇyầ 'pi-dhā́nâ carū́ṇā́m aṅkā́ḥ sûnā́ḥ pári bhûshanty áçvam ‖ [c] ni-krámaṇam ni-shádanam vi-vártanam yác ca páḍbîçam[1] árvataḥ | yác ca papaú yác ca ghâsím ‖ 1 ‖ jaghā́sa sárvâ tā́ te ápi[3] devéshv astu ‖ [d] mā́ tvâ 'gnír dhvanayī́d dhûmá-gandhir mó 'khā́ bhrā́janty abhí vikta jághriḥ[4] | ishṭám vîtám abhí-gûrtam váshaṭ-kṛitam tám devā́saḥ práti gṛibhṇanty áçvam ‖ [e] yád áçvâya vā́sa upa-stṛiṇánty adhî-vâsám[5] yā́ híraṇyâny asmai | sam-dā́nam árvantam páḍbîçam[1] priyā́ devéshv ā́ yâmayanti ‖ [f] yát te sâdé máhasâ çū́-kṛitasya pā́rshṇiyâ vâ káçayâ ‖ 2 ‖ vâ tutóda | srucé 'va tā́ havísho adhvaréshu[6] sárvâ tā́ te bráhmaṇâ sûda-

9. avaçishṭâ açvastotramantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] nî° ACDW. [3] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [4] °ghn° W prima manu; âghrâṇayogyâ sugandhâ, schol. [5] s. P. 3, 7 adhī° C beide Male. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

yâmi ‖ [g] cátus-triṃçad vâjíno devá-bandhor váñkrîr áçvasya svá-dhitiḥ sám eti | áchidrâ gấtrâ vayúnâ kriṇota párush-parur[7] anu-ghúshyâ[8] ví çasta ‖ [h] ékas tváshṭur áçvasyâ[8] vi-çastấ dvấ yantấrâ bhavatas tátha 'rtúḥ | yấ te gấtrâṇâm ritu-thấ kriṇómi tấ-tâ píṇḍânâm prá juhomy agnaú ‖ [i] mấ tvâ tapat ‖ 8 ‖ priyá âtmấ 'pi-yántam mấ svá-dhitis tanúva ấ tishṭhipat te | mấ te gridhnúr avi-çastấ 'ti-hấya chidrấ gấtrâṇy asínâ míthû[9] kaḥ ‖ [k] ná vấ uv[10] etán mriyase ná rishyasi devấṃ[11] íd eshi pathí-bhiḥ su-gébhiḥ | hárî[12] te yúñjâ[13] príshatî[12] abhûtâm úpâ 'sthâd vâjî́ dhurí rấsabhasya ‖ [l] su-gávyaṃ no vâjî́ sv-áçviyam puṃsáḥ putrấṃ[11] utá viçvâ-púshaṃ[14] rayím | anâgâs-tvám no áditiḥ[6] kriṇotu kshatrám no áçvo[6] vanatâṃ havíshmân[1] ‖ 4 ‖ ghâsím, káçayâ, tapad, rayím, náva ca ‖ 9 ‖

K. Açv. 6, 5. — Vs. 25, 35-45. — ye | îm — surabhiḥ | nir iti | hara | iti — upâsâta ity úpa-âsâte | uto iti — yat | nîkshâṇam | mâṃspacányâḥ — agniḥ | dhvanayit — mâ | ukhâ | bhrâjántî — vîtam — adhîvâsam ity ádhi-vâsam — sâde — srucâ | iva — parúshparur iti parúḥ-paruḥ | anu-ghushyety ánu-ghushya — açvásya | viçasteti vi-çastâ — tathâ | rituḥ — mithú | kaḥ — vai | u | etat — devân — harî iti — prishatî iti — svaçviyam iti su-açviyam — putrân — viçvâpusham iti viçva-pushám — anâgâstvam ity ánâgâḥ-tvam.

áçman, yá imó, 'd enam, âçúḥ çíçânaḥ, prấcîm, jîmû́tasya, yád ákrando, mấ no mitró, yé vâjínaṃ, náva ‖ 9 ‖

áçman (1, 1), manoyújam (2, 6), prấcîm ánu (5, 1), çárma yachatu (6, 5), téshâm abhígûrtiḥ (8, 3), shátcatvâriṃçat ‖ 46 ‖[15]

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

9. [7] s. P. 8, 32 schol. [8] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 8. [9] so (°û) AW, s. P. 3, 14 (5, 4 schol.). [10] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. [11] so (°âṃ) AW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 4, 15. [13] yuktau, schol. [14] s. P. 3, 5. [15] W fügt hinzu: açman havishmân.

17. (Fortsetzung und Schluſs) agniḥ (7, 1—14).

1. [a] ágnâ-vishṇû [1] sa-jóshase 'mā́ vardhantu vâṃ gíraḥ | dyumnaír vā́jebhir ā́ gatam || [b2] vā́jaç ca me pra-savā́ç ca me prá-yatiç ca me prá-sitiç ca me dhîtíç .. krátuç .. sváraç .. çlókaç .. çrâvā́ç .. çrútiç .. jyótiç .. súvaç .. prâ-'ṇā́ç ca me 'pâ-'nā́ḥ || 1 || ca me vy-ânā́ç ca mé 'suç ca me cittáṃ [3] ca ma ā́-dhîtaṃ .. vā́k .. mánaç .. cákshuç .. çrótraṃ .. dákshaç .. bálaṃ ca ma ójaç ca me sáhaç ca ma ā́yuç ca me jarā́ ca ma âtmā́ .. tanū́ç ca me çárma .. várma ca mé 'ñgâni ca me 'sthā́ni .. párûṃshi .. çárîrâṇi ca me || 2 || apânás, tanū́ç ca me, 'shṭā́daça ca || 1 ||

5, 4, 8, 1. — K. 18, 7. 21, 11. — Vs. 18, 1-3. Ç. 9, 3, 2, 1-6. Kâ. 18, 5, 1. — agnā́vishṇû ity agnā́-vishṇû — imâḥ — vyâna iti vi-anaḥ — asúḥ — añgâni — asthâni.

2. jyaíshṭhyaṃ ca ma ā́dhi-patyaṃ ca me manyúç .. bhā́maç ca mé 'maç ca mé 'mbhaç .. jemā́ .. mahimā́ .. varimā́ .. prathimā́ .. varshmā́ .. drâghuyā́ [1] .. vṛiddháṃ .. vṛíddhiç .. satyáṃ .. çrad-dhā́ .. jágac ca || 1 || me dhánaṃ .. vā́çaç .. tvíshiç .. krîḍā́ .. módaç .. jâtáṃ .. janishyámâṇaṃ .. sû-'ktáṃ .. su-kṛitáṃ .. vittáṃ .. védyaṃ .. bhûtáṃ .. bhavishyác [2] .. su-gáṃ .. su-páthaṃ ca ma ṛiddháṃ ca ma ṛíddhiç .. kḷiptáṃ .. kḷíptiç .. matíç .. su-matíç ca me || 2 || jágac cá, 'rddhiç, cáturdaça ca || 2 ||

K. 18, 7. 8. — Vs. 18, 4. 5. 11. — drâghuyâ — çraddheti çrat-dhâ — sûktam iti su-uktam.

7, 1-14. vasordhā́râdayaḥ çishṭâḥ saṃskârâḥ; 1-11. vasordhârâ. [1] s. P. 4, 5. [2] ekâdaçânuvâkâtmako mantra ucyate; anuvâkabhedas tv ayajnasaṃyukte karmaṇi pṛithak (°k mit virâma) mantratvenâ '(nu)shṭheyatvâd upapadyate, schol. [3] vyânaç ca me balam W. (foll. 64. 65, mit anuv. 1-6, sind daselbst neu, ohne Accente).

2. [1] ohne avagraha. [2] °shyaṃ W.

3. çáṃ ca me máyaç .. priyáṃ .. 'nu-kâmáç .. kā́maç .. saumanasáç[1] .. bhadráṃ .. çréyaç .. vásyaç .. yáçaç .. bhágaç .. dráviṇaṃ .. yantā́ .. dhartā́ .. kshémaç .. dhṛ́tiç .. víçvaṃ ca ‖ 1 ‖ me máhaç .. saṃ-víç .. jnā́traṃ .. sū́ç .. pra-sū́ç .. sī́raṃ .. layáç ca ma ṛitáṃ .. 'mṛ́taṃ .. 'yakshmáṃ ca mé 'nâmayac .. jîvā́tuç .. dîrghâyu-tváṃ .. 'namitráṃ ca mé 'bhayaṃ .. su-gáṃ .. çáyanaṃ .. sû-'shā́ .. su-dínaṃ ca me ‖ 2 ‖ víçvaṃ ca, çáyanam, ashṭaú ca ‖ 3 ‖

K. 18, 8. 9. — Vs. 18, 8. 7. 6. — anā́mayat — dîrghâyu-tvam iti dîrghâyu-tvam[2] — sû̱sheti su-ushâ.

4. ū́rk ca me sûnṛ́tâ[1] .. páyaç .. rásaç .. ghṛitáṃ .. mádhu .. ságdhiç[1] .. sá-pîtiç .. kṛishíç .. vṛ́shṭiç[2] .. jaítraṃ ca ma aúd-bhidyaṃ .. rayíç .. rā́yaç .. pushṭáṃ .. púshṭiç .. vi-bhú ca ‖ 1 ‖ me pra-bhú .. bahú .. bhū́yaç .. pûrṇáṃ .. pûrṇá-taraṃ ca mé 'kshitiç .. kū́yavâç[1] ca mé 'nnaṃ ca mé 'kshuc .. vrîháyaç .. yávâç .. mā́shâç .. tílâç .. mudgā́ç .. khalvâç .. godhū́mâç[1] .. masū́râç .. priyáṃgavaç[1] ca mé 'ṇavaç .. çyâmā́kâç .. nîvā́râç[1] ca me ‖ 2 ‖ vibhú ca, masúrâç, cáturdaça ca ‖ 4 ‖

5, 4, 8, 2. — K. 18, 9. 21, 11. — Vs. 18, 9. 10. 12. — sû̱nṛitā́ — sagdhiḥ — audbhidyam ity aut-bhidyam — akshitiḥ — kûyávâḥ — akshút — aṇávaḥ.

5. áçmâ ca me mṛ́ttikâ .. giráyaç .. párvatâç .. síkatâç .. vánaspátayaç[1] .. híraṇyaṃ ca mé 'yaç .. sī́saṃ .. trápuç[2] .. çyâmáṃ .. loháṃ .. 'gníç ca ma ā́paç .. vîrúdhaç[1] ca ma óshadhayaç[1] .. kṛishṭa-pacyáṃ ca ‖ 1 ‖

---

3. [1] ohne avagraha. [2] dîrghāyu-tvam D.
4. [1] ohne avagraha. [2] als paroxytonon (s. 9, 1)!
5. [1] ohne avagraha. [2] so (°puç) AW, s. P. 5; 4.

me 'kṛishṭa-pacyám .. grā́myâç ca me paçáva âraṇyā́ç ca yajnéna kalpantâm, vittám ca me víttiç .. bhûtám .. bhū́tiç .. vásu .. vasatíç .. kárma .. çáktiç ca mé 'rthaç ca ma émaç ca ma ítiç .. gátiç ca me || 2 || kṛishṭapacyám câ, 'shṭâ. catvâriṁçac ca || 5 ||

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 13-15. — ayàḥ — trapú[2] — kṛishṭapacyam iti kṛishṭa-pacyam — akṛishṭapacyam ity ákṛishṭa-pacyam — arthàḥ.

6. agníç ca ma índraç ca me, sómaç .. índraç ..; savitā́ .. índraç .., sárasvatî[1] .. índraç .., pûshā́ .. índraç .., bṛíhaspátiç[1] .. índraç .., mitráç .. índraç .., váruṇaç .. índraç .., tváshṭâ ca || 1 || ma índraç .., dhâtā́ .. índraç .., víshṇuç .. índraç .., 'çvínau .. índraç .., marútaç .. índraç .., víçve ca me devā́ índraç .., pṛithivī́ .. índraç .., 'ntáriksham .. índraç .., dyaúç .. índraç .., díçaç .. índraç .., mûrdhā́ .. índraç .., prajā́-patiç .. índraç ca me || 2 || tváshṭâ ca, dyaúç ca ma, ékaviṁçatiç ca || 6 ||

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 16-18. Ç. 9, 3, 2, 9.

7. aṁçúç ca me raçmíç ca mé 'dâbhyaç ca mé 'dhipatiç ca ma upâ-'ṁçúç ca me 'ntar-yâmáç ca ma aíndra-vâyavaç .. maitrâ-varuṇáç .. âçvináç .. prati-prasthā́naç .. çukráç .. manthī́ .. âgrayaṇáç .. vaiçva-deváç .. dhruváç .. vaiçvânaráç[1] ca ma ṛitu-grahā́ç ca || 1 || me 'tigrâhyâç ca ma aindrâ-'gnáç .. vaiçva-deváç .. marutvatī́yâç[1] .. mâhe-'ndráç ca ma âdityáç .. sâvitráç .. sârasvatáç[1] .. paushṇáç .. pâtnî-vatáç .. hâri-yojanáç[2] ca me || 2 || ṛitugrahā́ç ca; cátustriṁçac ca || 7 ||

---

6. ardhendrâṇi. [1] ohne avagraha.

7. [1] ohne avagraha. [2] hâryoj° D prima manu (vor iti), râriyo° W (!).

5, 4, 8, 3. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 19. 20. Ç. 9, 8, 2, 10. — adābhyaḥ — aindrâgna ity aindra-agnaḥ — mâhendra iti mâhâ-indraḥ.

8. idhmáç ca me barhíç .. védiç .. dhíshṇiyâç .. srúcaç .. camasā́ç .. grā́vâṇaç .. sváravaç ca ma upa-ravā́ç .. 'dhi-shávaṇe[1] .. droṇa-kalaçā́ç .. vâyavyầni .. pûta-bhṛíc ca ma â-dhavanī́yaç ca ma ā́gnî-'dhram .. havir-dhā́nam .. gṛihā́ç .. sádaç .. puroḍā́çâç[2] .. pacatā́ç .. 'va-bhṛithā́ç .. svagâ-kârā́ç ca me || 1 || gṛihā́ç ca, shóḍaça ca || 8 ||

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 21. — adhishavaṇe ity ádhi-savaṇe — âgnī́dhram ity âgni-idhram.

9. agníç ca me gharmáç .. 'rkáç .. sū́ryaç .. prâ-'ṇâç .. 'çva-medháç .. pṛithivī́ ca mé 'dítiç .. dítiç .. dyaúç .. çákvarîr aṅgúlayo díçaç ca me yajnéna kalpantâm, ṛík ca me sā́ma .. stómaç .. yájuç .. dîkshā́ .. tápaç ca ma ṛitúç .. vratám .. 'ho-râtráyor vṛishṭyā́[1] bṛihad-rathantaré[2] ca me yajnéna kalpetâm || 1 || dîkshā́, 'shṭā́daça ca || 9 ||

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 22. 23. Ç. 9, 3, 3, 1. 12-14. — aditiḥ — ḍitiḥ — çakvárîḥ | aṅgulàyaḥ | diçàḥ | ca | me | yajnenà | kalpantâm | ṛik — me | ahorâtrayor ity áhaḥ-râtrayòḥ | vṛishṭyâ | bṛihadrathamtare iti bṛihad-rathamtare.

10. gárbhâç ca me vatsā́ç .., try-áviç .. try-avī́ .., ditya-vā́ṭ .. dityauhī́[1] .., páñcâ-'viç .. pañcâ-'vī́ .., tri-vatsáç .., tri-vatsā́ .., turya-vā́ṭ .. turyauhī́[1] .., pashṭha-vā́c[2] .. pashṭhauhī[1] .., ukshā́ .. vaçā́ ca ma, ṛishabháç ca

---

8. yajnâyudhâni. [1] s. P. 4, 11. [2] ohne avagraha.

9. [1] als oxytonon (s. 4, 1)! [2] s. P. 4, 11.

10. [1] ohne avagraha. [2] so (°c, resp. °ṭ) AC. D sec. manu (beide Male, vor iti resp. °d). F; °ṭ W. D prima manu (beide Male, vor iti resp. °ḍ).

|| 1 || me vehác[1] ca me 'naḍvā̃ñ[1] ca[3] me dhenúç ca ma; ā̆yur yajnéna kalpatâm, prâ-'ṇó y. k., apâ-'nó y. k., vy-âná y. k., cákshur y. k., çrótram y. k., máno y. k., vā̆g y. k., âtmā̆ y. k., yajnó y. k. || 2 || ṛishabháç, catvâriṃçác ca || 10 ||

5, 4, 8, 5. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 26. 27. Ç. 9, 3, 3, 7. — tryavir iti tri-aviḥ — tryavîti tri-avî — dityavâḍ iti ditya-vâṭ — dityauhî — pañcāvir iti pañcá-aviḥ — pañcâvîti pañca-avî — turyavâḍ iti turya-vâṭ — turyauhî — pashṭhavâḍ[2] iti pashṭha-vâṭ[2] — pashṭhauhî — vehat — anaḍvân — vyâna iti vi-anaḥ.

11. [a] ékâ ca me tisráç .. páñca .. saptá .. náva ca ma ékâdaça[1] .. tráyo-daça .. páñca-daça .. saptá-daça .. náva-daça ca ma éka-viṃçatiç .. tráyo-viṃçatiç .. páñca-viṃçatiç .. saptá-viṃçatiç .. náva-viṃçatiç ca ma éka-triṃçac .. tráyas-triṃçac ca || 1 || me. [b] cátasraç ca me 'shṭaú .. dvā̆daça[1] .. shóḍaça[1] .. viṃçatíç .. cátur-viṃçatiç .. 'shṭā̆-viṃçatiç .. dvā̆triṃçac[1] .. sháṭ-triṃçac .. catvâriṃçác .. cátuç-catvâriṃçac .. 'shṭā̆-catvâriṃçac ca me. [c] vā̆jaç ca pra-saváç câ 'pi-jáç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhā̆ ca vy-áçniyaç câ ''ntyâyanáç[1] cā̆ 'ntyaç ca bhauvanáç ca bhúvanaç cā̆ 'dhi-patiç ca || 2 || tráyastriṃçac ca, vyáçniya, ékâdaça ca || 11 ||

5, 4, 8, 5. 6. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 24. 25. 28. Ç. 9, 3, 3, 2-6, 8. 9. — ashṭâviṃçatir ity ashṭâ-viṃçatiḥ — vyaçniya iti vi-açniyaḥ — ântyâyanaḥ — antyaḥ.

12. [a] vā̆jo naḥ saptá pra-díçaç cátasro vâ parâ-vátaḥ | vā̆jo no víçvair devaír dhána-sâtâv ihā̆ 'vatu || [b] víçve adyá[1] marúto víçva ûtī́ víçve bhavantv agnáyaḥ sám-iddhâḥ | víçve

---

10. [3] °nc° A, °ṃ c° W; s. P. 5, 21.

11. [1] ohne avagraha.

12-14. vihavya (s. P. 11, 3); 12. vâjaprasavîyahomaḥ (in W fehlt das diesen anuvâka und den ersten Vers von anuv. 13 enthaltende Blatt, fol. 67). [1] so (°e a°) A, s. P. 11, 3 (12, 7 schol.).

no devā́ ávasā́ [2 u. 3] gamantu víçvam astu dráviṇam vā́jo asmé [2 u. 3] || [c] vā́jasya pra-savám devâ ráthair yâtâ [4] hiraṇyáyaiḥ | agnír índro bṛíhaspátir [5] marútaḥ sóma-pîtaye || [d 6] vā́je-vâje 'vata [7] vâjino no dháneshu || 1 || viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá mádhvaḥ pibata mâdáyadhvam tṛiptā́ yâta pathí-bhir deva-yā́naiḥ || [e] vā́jaḥ purástâd [5] utá madhyató [5] no vā́jo devā́ɯ [8] ṛitú-bhiḥ kalpayâti | vā́jasya hí pra-savó námnamîti víçvâ ā́çâ vā́ja-patir bhaveyam || [f] páyaḥ pṛithivyā́m páya óshadhîshu [5] páyo divỳ antárikshe páyo dhâm | páyasvatîḥ [6] pra-díçaḥ santu máhyam || [g] sám mâ sṛijâmi páyasâ ghṛiténa sám mâ sṛijâmy apáḥ || 2 || óshadhî-bhiḥ [9] | sò 'hám vā́jaɯ saneyam agne || [h 10] náktoshā́sâ [5] sá-manasâ ví-rûpe [11] dhâpáyete [12] çíçum ékaɯ samîcī́ [5 u. 13] | dyā́vâ kshā́mâ [14] rukmó antár [2] ví bhâti devā́ agním dhârayan draviṇo-dā́ḥ || [i] samudrò [5] 'si [15] nábhasvân [5] ârdrá-dânuḥ çam-bhū́r mayo-bhū́r abhí mà vâhi svā́hâ [5]; mârutò 'si [15] marútâm gaṇáḥ çam-bhū́r mayo-bhū́r abhí mâ vâhi svā́hâ; 'vasyúr [5] asi dúvasvâñ [5] cham-bhū́r [16] mayo-bhū́r abhí mâ vâhi svā́hâ || 3 || dháneshv, apó, dúvasvâñ chambhū́r [17] mayobhū́r abhí mâ, dvé ca || 12 ||

5, 4, 9, 1-4. — K. 18, 13. 14. 21, 12. — Vs. 18, 31-36. 17, 70. 18, 45. Ç. 9, 3, 4, 1-3. 4, 2, 5-7. Kâ. 18, 5, 4 - 6, 1. — viçvè | ūtî — avàsâ | eti — asme iti — devâḥ — yâta — avata | vâjinaḥ — tṛiptâḥ — devân — âçâḥ — divi — dhâm — oshàdhîbhir ity oshàdhi-bhiḥ | saḥ | aham — naktoshâsā́ — virū́pe iti vi-rûpe | dhâpayète iti — samîcî iti — kshâmà — samudraḥ | asi | nabhàsvân — mârutaḥ | asi — avasyuḥ — duvàsvân.

---

12. [2] so (°o a°) A, s. P. 11, 3 (12, 7 schol.). [3] s. P. 4, 9. [4] so (°â) A, s. P. 3, 10. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 7, 8, 2 (IV, 1, 11, 4. 2, 11, 3). [7] so (°e 'v°) A, s. P. 12, 4. [8] so (°âɯ) A, s. P. 9, 22. [9] s. P. 3, 7. [10] so schon IV, 1, 10, 4. 6, 5, 2. [11] s. P. 4, 11. [12] s. P. 4, 40. [13] s. P. 4, 31. [14] so (°â) A, s. P. 3, 10; nicht componirt mit dyâvâ! [15] so (°o 'si) A, s. P. 12, 2. [16] °nch° A. [17] °ṃch° ACD.

13. [a] agním yunajmi çávasâ ghriténa divyáṃ su-par-ṇáṃ váyasâ brihántam | téna vayám patema bradhnásya vishṭápaṃ[1] súvo rúhâṇâ[2] ádhi nā́ka ut-tamé || [b] imaú te pa-kshā́v ajárau patatríṇo yā́bhyâṃ rákshâṃsy apa-háṃsy agne[3] | tā́bhyâm patema su-kritâm u lokáṃ yátrá 'rshayaḥ pra-thama-jā́ yé purâṇā́ḥ || [c] cíd asi samudrá-yonir índur dá-kshaḥ çyená ritā́-vâ[4] | híraṇya-pakshaḥ çakunó bhuraṇyúr mahā́nt sadhá-sthe dhruváḥ || 1 || ā́ ní-shattaḥ || [d] námas te astu[5] mā́ mâ hiṃsîr víçvasya mûrdhánn ádhi tishṭhasi çritáḥ | samudré[1] te hrídayam antár ā́yur dyā́vâ-prithivī́ bhúvaneshv árpite[6] || [e 7] udnó datto 'da-dhím bhintta[8] diváḥ[9] parjányâd antárikshât[1] prithivyā́s táto no vríshṭyâ[10] 'vata |[11] divó mûrdhā́ 'si prithivyā́ nā́bhir ū́rg apā́m óshadhînâm |[11] viçvā́-''yuḥ çárma sa-práthâ námas[12] pathé || [f] yéná 'rshayas tápasâ sattrám[13] || 2 || ā́saté 'ndhânâ agníṃ súvar â-bhár-antaḥ | tásminn aháṃ ní dadhe nā́ke agním[5] etáṃ yám âhúr mánava stîrṇá-barhisham || [g] tám pátnîbhir ánu gachema devâḥ putraír bhrā́tri-bhir utá vâ híraṇyaiḥ | nā́kaṃ grih-ṇânā́ḥ su-kritásya loké tritī́ye prishṭhé ádhi[5] rocané diváḥ || [h] ā́ vâcó mádhyam aruhad bhuraṇyúr ayám agníḥ sát-patiç cékitânaḥ | prishṭhé prithivyā́ ní-hito dávidyutad adhas-pa-dáṃ[14] kriṇute || 3 || yé pritanyávaḥ || [i] ayám agnír vîrá-tamo vayo-dhā́ḥ sahasríyo dîpyatâm ápra-yuchan | vi-bhrā́j-amânaḥ sarirásya mádhya úpa prá yâta divyā́ni dhā́ma || [k] sám prá cyavadhvam ánu sám prá yâtā́ 'gne pathó deva-yā́nân kriṇudhvam | asmínt sadhá-sthe ádhy[5] út-tarasmin

13. agniyogaḥ (punaççitiḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°vo ru°) A, s. P. 8, 16. [3] s. schol. zu P. 4, 52 p. 180. [4] s. P. 3, 2. [5] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [6] s. P. 4, 11. [7] der erste Theil des Spruches schon II, 4, 8, 1. [8] bhiṃta ACDW. [9] so (°ḥ) AW, s. P. 8, 28. [10] als paroxytonon. [11] so (|) AW. [12] so (°s) AW, s. P. 8, 25. [13] satraṃ ACDW. [14] s. P. 8, 38 schol.

viçve devâ yájamânaç ca sîdata ‖ [l] yénâ[15] sahásram váhasi yénâ 'gne sarva-vedasám | téne 'mám yajnám no vaha deva-yắno yáḥ ‖ 4 ‖ ut-tamáḥ ‖ [m] úd budhyasvâ 'gne práti jâgrihy enam ishṭâ-pûrté[16 u. 17] sá◡ srijethâm ayám ca | púnaḥ kriṇvá◡s tvâ[18] pitáram yúvânam anv-ắtâ◡sît[19] tváyi tántum etám ‖ [n 20] ayám te yónir ritvíyo yáto jâtó árocathâḥ[21] | tám jânánn agna ắ rohắ 'thâ[15] no vardhayâ[15] rayím ‖ 5 ‖ dhruváḥ, sattrám[13], kriṇute, yáḥ, saptátri◡çac ca ‖ 13 ‖

5, 4, 10, 1. — K. 18, 15. 18. 22, 1. — [a-e] Vs. 18, 51-54. [f-n] 15, 49-56. Ç. 9, 4, 4, 3-13. 8, 6, 3, 18-24. Kâ. 18, 6, 16. 17. 17, 12, 19. — vishṭapám | suváḥ — nâké — rishávah | prathamajâ iti pra-thama-jâḥ — ritâvety rita-vâ — dhruvaḥ | eti | nishatta iti ni-sattaḥ — arpite iti — udadhim ity úda-dhim — vrishṭyâ | ávata — prithivyâḥ — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — saprathâ iti sa-prathâḥ | namáḥ — rishávah — satram | âsáta | indhâ-nâḥ — suváḥ — manávaḥ — prithivyâḥ — madhyé | upá | preti — sam | preti — anv iti | sam | preti — devâḥ — yená | sahasrám — ishṭâpûrte itîshṭâ-pûrte[16] — kriṇvan | tvâ — anvâtâ◡sîd ity ánu-âtâ◡sît — agne | eti — athá — vardhaya.

14. [a] mámâ 'gne várco vi-havéshv astu vayám tvé 'ndhânâs tanúvam pushema | máhyam namantâm pra-díçaç cátasras tváyắ 'dhy-akshena prítanâ jayema ‖ [b] máma devắ vi-havé santu sárva índrâ-vanto[1] marúto víshṇur agníḥ | mámâ 'ntárikham[2] urú gopám[3 u. 2] astu máhyam vắtaḥ pavatâm kắme asmin[4] ‖ [c] máyi devắ dráviṇam ắ yajantâm

13. [15] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 10. 8. [16] so (°â) ACDW, s. schol. zu P. 3, 6 (Ind. Stud. 9, 320 irrig als „Fehler der Handschrift“ vermuthet). [17] s. P. 4, 11. [18] so (°◡s t°) AW, s. P. 6, 14. [19] als Compositum. [20] so schon I, 5, 5, 2. II, 4, 10, 4. IV, 2, 4, 3. [21] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

14. vihavyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 3, 3. [2] ohne avagraha. [3] als zwei Wörter! [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

máyy â-çī́r astu máyi devá-hûtiḥ | daívyâ hótârâ vanishanta || 1 || pū́rvé 'rishṭâḥ[5] syâma tanúvâ su-vī́râḥ || [d] máhyam yajantu máma yā́ni havyā́ "-kûtiḥ satyā́ mánaso me astu[4] | éno mā́ ní gâm katamác[2] canā́[2] 'hám víçve devâso ádhi[6] vocatâ[7] me || [e] dévîḥ shaḍ-urvîr[8] urú naḥ[9] krinota víçve devâsa ihá vîrayadhvam | mā́ hâsmahi pra-jáyâ mā́ tanū́bhir[2] mā́ radhâma dvishaté soma râjan || [f] agnír manyúm prati-nudán purástât[2] || 2 || ádabdho go-pā́ḥ[10] pári pâhi nas tvám | pratyáñco[2] yantu ni-gútaḥ púnas tè 'maí[5] 'shâm cittám pra-búdhâ ví neçat || [g] dhâtā́ dhâtrinā́m bhúvanasya yás pátir[11] deváṃ savitā́ram abhimâti-shā́ham | imám yajnám açvíno 'bhā́ bríhaspátir[2] devā́ḥ pântu yájamânam ny-arthā́t || [h] uru-vyácâ no mahisháḥ çárma yaṃsad asmín háve puru-hûtáḥ purukshú[2] | sá naḥ pra-jā́yai hary-açva mriḍayé 'ndra mā́ || 3 || no rîrisho mā́ párâ dâḥ || [i] yé naḥ sapátnâ[2] ápa té bhavantv indrâgní-bhyâm áva bâdhâmahe tā́n | vásavo rudrā́ âdityā́ upari-spríçam mo 'grám céttâram adhi-râjám akran || [k] arvā́ñcam[2] índram amúto[2] havâmahe yó go-jíd dhana-jíd açva-jíd yáḥ | imám no yajnám vi-havé jushasvâ 'syá kurmo hari-vo medínam tvâ || 4 || vanishanta, purástân, mā́, tríçatvâriṃçac ca || 14 ||

5, 4, 11, 3. — K. 40, 10. — R. 10, 128. — Ath. 5, 3. — [1] Vs. 34, 46. — [a] Kâ. 2, 1, 2. — indhā́nâs — pritáṇâḥ — devâḥ — sarvé | indrā́vanta itîndrá-vantaḥ — uru | gopam[2] — devâḥ — arishṭâḥ — vocata — shaḍurvîr iti shaṭ-urvîḥ | uru | naḥ — gopâ íti go-pâḥ[10] — amâ | eshâm — yaḥ | patiḥ — ubhâ — uruvyacâ ity úru-vyacâḥ — purukshu — mriḍaya | indrá — sapatnā́ḥ — ugram.

---

14. [5] so (°e ') AW, s. P. 12, 7. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [8] als Compositum! [9] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. [10] mit avagraha, während gopam in k. 1 ohne avagraha [11] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27.

15. ᵃ agnér manve prathamásya prá-cetaso yám pā̆ñca-janyam bahávaḥ sam-indháte | víçvasyâm viçí pra-viviç-ivā̆ṁsam îmahe sá no muñcatv áṁhasaḥ || ᵇ yásye 'dám prâ-'ṇán ni-mishád yád éjati yásya jâtám jánamânam ca ké-valam | staúmy agním nâthitó johavîmi sá no muñcatv áṁhasaḥ || ᶜ índrasya manve prathamásya prá-cetaso vṛitra-ghná stómâ úpa mā̆m upā̆-''guḥ[1] | yó dâçúshaḥ su-kṛíto hávam úpa gántâ[2] || 1 || sá no muñcatv áṁhasaḥ || ᵈ yáḥ saṃ-grâmám náyati sáṃ vaçī̆ yudhé yáḥ pushṭā̆ni saṁ-sṛij-áti trayā̆ṇi | staúmī̆ 'ndram nâthitó johavîmi sá no muñc-atv áṁhasaḥ || ᵉ manvé vâm mitrâ-varuṇâ tásya vittaṁ sátyau-'jasâ dṛiṁhaṇâ yáṃ nudéthe[3] | yā̆ rā̆jânaṁ sa-rátham yâthá ugrâ tā̆ no muñcatam ā̆gasaḥ || ᶠ yó vâṁ rátha ṛijú-raçmiḥ satyá-dharmâ míthuç[4] cárantam upa-yā̆ti dûshá-yan | staúmi || 2 || mitrā̆-váruṇâ nâthitó johavîmi taú no muñcatam ā̆gasaḥ || ᵍ vâyóḥ savitúr vidáthâni manmahe[5] yā̆v âtman-vád bibhṛitó yaú ca rákshataḥ | yaú víçvasya pari-bhū̆[6] babhûvátus taú no muñcatam ā̆gasaḥ || ʰ úpa çréshṭhâ na â-çísho deváyor dhárme asthiran[7] | staúmi vâ-yúṁ savitā̆ram nâthitó johavîmi taú no muñcatam ā̆gasaḥ || ⁱ rathī̆-tamau[8] rathînā̆m ahva ûtáye çúbham gámishṭhau[2] su-yámebhir áçvaiḥ | yáyoḥ || 3 || vâm devau devéshv áni-çitam ójas taú no muñcatam ā̆gasaḥ || ᵏ yád áyâtam va-hatúṁ sûryā̆yâs tri-cakréṇa saṁ-sádam ichámânau[9] | staúmi devā̆v açvínau nâthitó johavîmi taú no muñcatam ā̆ga-saḥ || ˡ marútâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mā̆m vā̆-

---

15. pṛishṭhya P. 9, 20, mahâpṛishṭhya P. 11, 3; açvamedhasambandhinyo yâjyânuvâkyâḥ; ayaṃ câ 'nuvâko 'smât kâṇḍâd utkrashṭavyaḥ, schol. [1] als Compositum. [2] als zwei Wörter! [3] s. P. 4, 40. [4] so (°ç) AW, s. P. 5, 4. [5] s. schol. zu P. 4, 52 p. 130. [6] s. P. 4, 5. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 3, 7. [9] von hier ab bis zum Schlufs des kâṇḍa in W ein neues Blatt (fol. 71), ohne Accente.

caṃ víçvâm avantu víçve | âçū́n huve su-yámân ûtáye[10] té no muñcantv énasaḥ || [m] tigmám ā́yudhaṃ[11] vîḍitáṁ sáhasvad[11] divyáṁ çárdhaḥ || 4 || pṛ́tanâsu jishṇú | staúmi devā́n marúto nâthitó johavîmi té no muñcantv énasaḥ || [n] devā́nâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mā́ṃ vā́caṃ víçvâm avantu víçve | âçū́n huve su-yámân ûtáye[10] té no muñcantv énasaḥ || [o] yád idám mâ 'bhi-çócati paúrusheyeṇa daívyena | staúmi víçvân devā́n nâthitó johavîmi té no muñcantv énasaḥ || [p] [12]ánu no 'dyā́[13] 'nu-matir, [q] [12]ánu || 5 || íd anu-mate tváṃ, [r] [12]vaiçvânaró[11] na ûtyā́, [s] [12]pṛishṭó diví || [t] yé[14] áprathetâm ámitebhir ójo-bhir yé[14] prati-shṭhé[14] ábhavatâṃ vásûnâm | staúmi dyā́vâ-pṛithivī́ nâthitó johavîmi té[14] no muñcatam áṁhasaḥ || [u] úrvî[14] rodasî[14] varivaḥ[15] kṛiṇotaṃ kshétrasya patnî[14] ádhi no brûyâtam | staúmi dyā́vâ-pṛithivī́ nâthitó johavîmi té[14] no muñcatam áṁhasaḥ || [v] yát te vayám purusha-trā́ yavishṭhā́[16] 'vidvâṁsaç cakṛimā́[17] kác caná[11] || 6 || ā́gaḥ | kṛidhī́[18] sv̀[19] asmā́ṁ[20] áditer ánâgâ vy énâṁsi çiçratho víshvag[11] agne || [w] yáthâ ha tád vasavo gaurỳaṃ cit padí shitā́m[21] ámuñcatâ[17] yajatrâḥ | evā́ tvám asmát prá muñcâ[17] vy áṁhaḥ[22] prā́ 'târy agne pra-tarā́ṃ na ā́yuḥ || 7 || gántâ, dûsháyant staúmi, yáyoḥ, çárdhó, 'numatir ánu, caná, cátustriṁçac ca || 15 ||[23]

---

15. [10] so (°n û°) AW, s. P. 9, 23. [11] ohne avagraha. [12] nur die pratîka, weil bereits dagewesen, s. III, 3, 11, 8. I, 5, 11, 1. IV, 4, 12, 5 (sämmtlich yâjyânuvâkyâ-Abschnitte). [13] so (°o ') AW, s. P. 12, 7. [14] s. P. 4, 20. [15] so (°ḥ) AW, vgl. P. 8, 24 ff. [16] °shṭhyâ W. [17] so (°â) AW, s. P. 3, 10. 12. 8. [18] so (°i) AW, s. P. 3, 18. [19] so (sv) A; shv W, nicht gestützt durch P (6, 2). [20] so (°âṁ) AW, s. P. 9, 20. [21] so (shi°) AW, s. P. 6, 2. [22] so (aṁhaḥ) AWF; aṁhasaḥ CD. [23] hier haben C. W noch folgende Angaben: [a] agnér manve, [b] yásye 'dám, [c] índrasya, [d] yáḥ saṃgrâmáṁ, sá no muñcatv áṁhasaḥ | [e] manvé vâṃ, tā́ no muñcatam ā́gasaḥ | [f] yó vâṃ, [g] vâyór, [h] úpa, [i] rathī́tamau, [k] yád áyâtaṃ (°tam açvinau W), taú no muñcatam ā́gasaḥ | [l] marútâṃ, [m] tigmáṃ (tigmam maruto W), [n] devā́nâṃ, [o] yád idáṃ (idaṃ viçvâṃ W), té no muñcantv énasaḥ | [p] ánu na, [u] urvī́ (so C, urvî dyâvâpṛithivî W), [v] yát (! C. W), té no muñcatâm áṁhaso

7, 5, 22, 1. — K. 22, 15. — vgl. Ath. 4, 28-29. — prâṇad iti pra-aṇat — vṛitraghna iti vṛitra-ghnaḥ — upeti | mâm | upâgur ity úpa-âgúḥ — upeti | gantâ — satyaúјaseti satyá-ojasâ | driᴗhaṇâ — nudethe iti — mithû — paribhû iti pari-bhû — çreshṭhâḥ — rathîtámâv iti rathi-tamau — ahve — çubhám | gamishṭhau — ye iti — ojóbhir ity ojáḥ-bhiḥ | ye iti | pratishṭhe iti prati-sthe — te iti — urvî iti | rodasî iti | varivaḥ | kriṇotam — patnî iti — te iti — yavishṭha | avidvâᴗsaḥ | cakrima | kat | cana — kridhi | sv iti | asmân — anâgâḥ — sitâm | amúñcata — evâ — muñca | vîti | aᴗhásaḥ | preti | atâri.

ágnâvishṇû, jyaíshṭhyaᴗ, çám có, "rk câ, 'çmâ câ, 'gníç câ, 'ᴗçúç ce, 'dhmáç câ, 'gníç ca gharmó [24], gárbhâç caí, 'kâ ca, vâjo no, 'gním yunajmi, mámâ 'gne, 'gnér manve, páñcadaça || 15 ||

ágnâvishṇû (1, 1), agníç ca (6, 1), vâjo no (12, 1), ádabdho [25] gopâ (14, 3), návatriᴗçat || 39 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ.

iti caturthaṃ kâṇḍam || 4 ||

---

yát te (! so C, aᴗhasaḥ W) | catúr áᴗhasaḥ | sháḍ ágasaḥ | cátur énasaḥ | (so C, °gasaç catur enaso W) dvír áᴗhasaḥ |. [24] gharma A, fehlt DW. [25] so (°no a°) ACDW.

Inhalt,

nach dem kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule.

(s. Ind. Stud. 3, 378 ff.)

[1] 32-34 zu agni (kâṇḍa 17), 35. 36 zu açvamedha (kâṇḍa 24) gehörig.
[2] 2 zu kâṇḍa 38 gehörig.
[3] 4, 12. 6, 6-9. 7, 15 zu kâṇḍa 24 (açvamedha) gehörig.

Druckfehler und Berichtigungen.

Lies: pag. 2, 6 bharâmy. — ib. 9 harâmy. — ib. 26 vásûnâm pavítram asi. — 3, 18 árâtayo. — 9, 16 páñcadaça ca. — 10, 21 vîyámâṇaḥ [5] |. — 12, 9 vayúnâni. — ib. 24 (Vś) für (K). — 14, 28 mấ mâ hiŭsîr. — 31, 16 çuddhâ-yuvaḥ [1]. — 34, 2 indrâgniyor. — 61, 8 upa-. — 79, 3 v. u. (in Note [3]) P. 11, 10. —

Beim ersten Bogen war mir E, bei den drei ersten Bogen Buch 11 u. 12 von P. noch nicht zugänglich; ebenso konnte ich W erst vom neunten Bogen an benutzen.